

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DERVİŞ HÜSEYİN SA'İD MOREVÎ
MÜSBİTNÂME
(İnceleme-Metin-Dizin)

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Ezgi ÇIRAK

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Zafer ÖNLER

Çanakkale – 2012

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Derviş Hüseyin Sa’id Morevî-Müsbitnâme (İnceleme-Metin-Dizin) ” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

19/10/2012

Ezgi ÇIRAK

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne
Ezgi ÇIRAK'a ait Derviş Hüseyin Sa'id Morevî-Müsbîtnâme (İnceleme-Metin-Dizin) adlı
çalışma, jürimiz tarafından
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Üye Prof. Dr. Zafer ÖNLER

(Danışman)

Üye Yrd. Doç. Dr. Mustafa Levent YENER

Üye Yrd. Doç. Dr. Mehmet Gürlek

Tez No : 447147
Tez Savunma Tarihi : 19/10/2012

Yrd.Doç.Dr. İbrahim Hakkı Öztürk
Enstitü Müdürü
08.11.2012

MÜSBİTNÂME

ÖZET

Bu çalışma XVIII. yüzyılda Dervîş Hüseyin Sa'îd Morevî tarafından yazılan “Müsbîtnâme” adlı eser üzerinedir. Eser, 1798 (1213) yılında Ahmed Nazif tarafından istinsah edilmiştir. Üzerinde çalışılan bu nüsha, 223×140 (160×85) mm ölçülerinde, nesih ile yazılmış 50 varaktan oluşan bir elyazmasıdır. Her varak 21 satırdan oluşmaktadır. Nüsha, Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'nde, 565/1 arşiv numarasında kayıtlıdır.

Osmanlı Türkçesinin bir ürünü olan eser; yazıldığı dönemin yazılış, ses ve biçim bilgisi özelliklerini yansıtmaya bakımından önemlidir. Çalışmanın amacı, eserin dil özelliklerini inceleyerek Türkiye Türkçesinden farklı olan kullanımları açıklamak ve söz varlığını ortaya koymaktır.

Çalışma; dil incelemesi, metin, dizin olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Giriş Bölümünde “Hz. Ali Divanı” ile ilgili genel bilgilere, yazarla ilgili araştırmalara ve metnin içeriği ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Dil İncelemesi Bölümü; yazım, ses bilgisi ve yapı bilgisini içermektedir. Yazım bölümünde metnin yazım özellikleri üzerinde durulmuş, sözcüklerin yazımındaki benzerlik ve farklılıklar incelenmiştir. Yazım özelliklerinin rahatlıkla görülebilmesi için metindeki orijinal kullanımlar gösterilmiştir. Ses Bilgisi başlığı altında metindeki başlıca ses olayları, ses değişimleri ve ünlü uyumları işlenmiştir. Yapı Bilgisi bölümünde ise Türkiye Türkçesinden farklı olan yapılar üzerinde durulmuş ve metinden örnekler verilmiştir.

Metin bölümünde eserin çeviri yazısı verilmiştir. Metinde geçen sözcüklerin tümünün gramatikal dizini yapılmıştır.

Dizin Bölümünde ise metinde geçen bütün sözcükler madde başı olarak alınmış ve metindeki kullanımlarına göre anlamlandırılarak her anlam için geçtiği yer ve satır numaralarla verilmiştir.

MÜSBİTNÂME

ABSTRACT

This study is on “Müsbitnâme” which was written by Dervîş Hüseyin Sa’îd Morevî in 18th century. This work was copied with hand by Ahmed Nazif in 1798(1213). The copy referred for this study is a handwriting with nesih, which is a type of writing. It consists of 50 book leaf and is 223×140 (160×85) mm. Every book leaf is formed of 21 lines. The copy of the book is recorded as 565/1 archive number in Sermer Çifter Reference Library.

As an Ottoman Turkish production, this work is important in terms of reflecting the characters of ortography, phonetic and morphology of the term when it was written. The aim of this study is to explain the different usage from Turkey Turkish and suggests the value of utterance.

This study is composed of 3 parts, language features, text and index. The introduction part includes general information about Divan of Hz. Ali, research on the writer and the explanation about the context.

Discourse analysis includes ortography, phonetic and morphology. In the ortography part; the editorial features of the text has been mentioned and distinguished the differences and the similarities of the spellings . The original usage in the text is presented in order to help clarifying the ortographic essence of the context. Under the heading of phonetic, main speech events, phonemic changes, vowel harmony are examined. In the part of morphology, some examples are given from the text and the different types of forms from Turkey Turkish are emphasized.

In the text part, transcriptionn of the work is given. The grammatical index of all the words in the text is classified.

In the Index part, all the words in the text are given as an item heading and explained the meaning in the text and given the number of the line in which the word is located.

ÖN SÖZ

XVIII. yüzyılda yazılan “Müsbitnâme” adlı bu eser, Hz. Ali Divanı’nın en önemli şerhlerinden “Şerh-u Dîvân-ı Alî” üzerine yazılmış kapsamlı bir risaledir. Risale, Hz. Ali’nin yaşamı ve manzum sözlerinin açıklamalarından oluşmaktadır.

Çalışmanın konusu, zengin bir içeriğe sahip olan “Müsbitnâme” adlı eserin dil incelemesi üzerinedir. Dini içerikli ve oldukça ağır bir dile sahip olan eser, Eski Anadolu Türkçesine ait kimi gramatikal özellikleri korumakla birlikte Türkiye Türkçesine yakın kullanımları barındırması açısından da önemlidir.

Üç bölümden oluşan çalışmanın dil incelemesi bölümü; yazım özellikleri, ses bilgisi ve yapı bilgisinden oluşmaktadır. İnceleme metinden örnekler verilerek yapılmıştır.

Metin bölümünde eser çeviri yazısına aktarılmıştır.

Dizin bölümünde ise metinde geçen bütün sözcükler madde başı olarak alınmış, hangi dile ait olduğu belirtilerek metindeki kullanımlarına göre anlamlandırılmıştır. Her anlam için geçtiği yer ve satır numaralarla verilmiştir.

Eserin nüshası, Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesinden edinilmiştir. Bu nüsha elimizdeki tek nüshadır. Özel isimlerin fazla olması ve müstensihin kopyalama sırasında sıklıkla hata yapması eserin okunması zorlaştırmış, bu da bizi İslâm tarihi konusunda eksiklerimizi gidermeye sevk etmiştir. Edinilen bilgiler ışığında ve danışman hocamın katkılarıyla metin çözümlenebilmiştir.

Bu zorlu çalışmanın hazırlanmasında bana yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Zafer ÖNLER’e teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	III
ÖN SÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISATMALAR ÇETVELİ	IX
GİRİŞ	1
I.YAZIM VE DİL ÖZELLİKLERİ	6
1. YAZIM ÖZELLİKLERİ.....	6
1.1 Ünlülerin Yazımı.....	6
1.2 Ünsüzlerin Yazımı.....	8
1.3 Eklerin Yazımı.....	10
1.4 Bitişik Yazılan Sözcükler.....	10
1.5 Türkçe Sözcüklerdeki Yanlış Yazımlar.....	10
1.6 Arapça ve Farsça Sözcüklerdeki Yanlış Yazımlar.....	11
2. SES BİLGİSİ (FONETİK).....	12
2.1 Ünlüler.....	12
2.1.1 Büyük Ünlü Uyumu	12
2.1.2 Küçük Ünlü Uyumu	13
2.1.2.1 Sözcük Kök ve Gövdelerde Küçük Ünlü Uyumu	13
2.1.2.2 Eklerde Küçük Ünlü Uyumu.....	14
2.1.2.2.1 Yuvarlak Ünlü Alan Yapım ve Çekim Ekleri.....	14
2.1.2.2.2 Düz Ünlü Alan Yapım ve Çekim Ekleri.....	17
2.1.2.2.3 Uyuma Giren Yapım ve Çekim Ekleri.....	19
2.1.3 Orta Hecede Dar Ünlü Düşmesi.....	19
2.1.4 Ünlü Kaynaşması.....	19
2.1.5 Ünlü Türemesi.....	20
2.1.6 Ünlü Nöbetleşmesi.....	20
2.2 Ünsüzler.....	20
2.2.1 Ünsüz Değişmeleri.....	20

2.2.2 Ötümlüleşme.....	21
2.2.3 Ötümsüzleşme.....	22
2.2.4 Sızıcılaşma.....	22
2.2.5 Yutulma.....	22
2.2.6 Ünsüz Türemesi.....	22
2.2.7 Ünsüz İkizleşmesi.....	23
2.2.8 Ünsüz Nöbetleşmesi	23
3. YAPI BİLGİSİ (MORFOLOJİ).....	23
3.1. Adlar.....	23
3.1.1 Ad Türeten Ekler.....	23
3.1.1.1 Addan Ad Yapan Ekler.....	23
3.1.1.2 Eylemden Ad Yapan Ekler	24
3.1.2 Adlarda Çokluk.....	25
3.1.3 İyelik Ekleri.....	25
3.1.4 Ad Durum Ekleri.....	25
3.2 Zamirler.....	27
3.2.1 Kişi Zamirleri	27
3.2.2. İşaret Zamirleri.....	27
3.2.3 Belirsizlik Zamirleri.....	28
3.2.4 Dönüşlülük Zamiri	28
3.3 Bildirme Ekleri	28
3.3.1 Bildirmenin Geniş Zamanı.....	28
3.3.2 Bildirmenin Hikâyesi	28
3.3.3 Bildirmenin Şartı.....	29
3.4 Eylemler.....	29
3.4.1 Eylem Türeten Ekler.....	29
3.4.1.1 Addan Eylem Yapan Ekler.....	29
3.4.1.2 Eylemden Eylem Yapan Ekler.....	29
3.4.2 Eylem Çekimi.....	30
3.4.2.1 Basit Çekimler.....	30
3.4.2.1.1 Bildirme (Haber) Çekimi.....	30
3.4.2.1.1.1 Bilinen Geçmiş Zaman.....	30
3.4.2.1.1.2 Öğrenilen Geçmiş Zaman.....	30

3.4.2.1.1.3 Şimdiki Zaman	31
3.4.2.1.1.4 Gelecek Zaman.....	31
3.4.2.1.1.5 Geniş Zaman	31
3.4.2.1.2 Dilek Çekimi.....	32
3.4.2.1.2.1 İstek Çekimi.....	32
3.4.2.1.2.2 Dilek-Şart Çekimi.....	33
3.4.2.1.2.3 Emir Çekimi.....	33
3.4.2.1.2.4 Gereklilik Çekimi.....	33
3.4.2.2 Birleşik Çekimler.....	34
3.4.2.2.1 Hikâye.....	34
3.4.2.2.2 Rivayet.....	35
3.4.2.2.3 Şart.....	35
3.5. Tasvir Eylemleri	35
3.5.1 Süreklilik Eylemleri.....	35
3.5.2 Yeterlilik Eylemleri	35
3.5.3 Tezlik Eylemleri	35
3.6 Yardımcı Eylemler.....	36
3.7 Eylemsiler.....	36
3.7.1 Masterlar.....	36
3.7.2 Ortaçlar.....	36
3.7.3 Ulaçlar.....	37
II. METİN.....	38
III. DİZİN.....	117
1.DİZİN.....	117
1.1 Özel Adlar Dizini.....	268
SONUÇ.....	294
KAYNAKÇA.....	298
EKLER (TIPKIBASIM).....	301

KISATMALAR ÇETVELİ

Ar.	: Arapça.
bkz.	: Bakınız.
cev.	: Çeviren.
der.	: Derleyen
Far.	:Farsça.
Fr.	: Fransızca
krş.	: Karşılaştırınız.
mec.	: Mecaz anlam.
Rum.	: Rumca
s.	: Sayfa
T.	: Türkçe

GİRİŞ

Eserin Tanıtımı ve İçeriği

Çalışmanın konusunu teşkil eden eser, XVIII. yüzyıla ait bir elyazmasıdır. Yazma, 223×140 (160×85) mm ölçülerinde, 50 varaktan oluşmaktadır. Her varak 21 satırdır. Eserde Arapça kısımlar ve isimlerin bazıları kırmızı mürekkepledir. Nesihle yazılan nüshada hareke kullanımı oldukça azdır ve harekeli bölümler genellikle Arapçadır. Eserin başka nüshası, araştırmalarımıza rağmen bulunamamıştır.

Üzerinde çalışılan nüsha, Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'nde 565/1 arşiv numarasında kayıtlıdır. Arşivde eserin yazarı, müstensihî ve istinsah tarihi verilmiştir. Eserin ismi ve yazarın künyesi 2. varakta (2b), istinsah tarihi ve müstensihî de eserin son varığında (50b) mevcuttur.

Dervîş Hüseyin Sa'îd Morevî'ye ait, Müsbitnâme adlı bu eser, Müstakimzâde'nin "Şerh-u Dîvân-ı Alî" adlı eseri üzerine yazılmış bir risaledir. Çalışmamızın, "Şerh-u Dîvân-ı Alî" üzerine yazılmış bir risale olduğu 1b-2a varaklarında açıkça belirtilmiştir. 1798 (1213) yılında Ahmed Nazif tarafından istinsah edilen eserin yazılış tarihi net değildir; ancak Müsbitnâme'ye konu olan Şerh-u Dîvân-ı Alî, 1772 (1186) yılında tamamlamıştır. Bu bilgiler ışığında eserin 1772-1798 yılları arasında yazıldığı muhakkaktır. Eser, XVIII. yüzyılın sonlarına doğru yazıldığı için eser ve yazar araştırmaları yapılırken XIX. yüzyıl tezkireleri taranmıştır.

Yazarın künyesi; İbrâhîm Gülşenî Dervîş Hüseyin Sa'îd İbn-i Muhammed Piri İbnü'l-Hâc Hüseyinü'l-Mevlûd'dur. Yazarla ilgili bilgi edinmek için başta Bursalı Tahir'in Osmanlı Müellifleri¹, Diyanet İşleri İslam Ansiklopedisi², Milli Eğitim Bakanlığı İslâm Ansiklopedisi³, Türk Edebiyatı Tarihi⁴, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi⁵, XIX. Yüzyıl tezkirelerinden Fatîn⁶ ve Şefkat Tezkireleri⁷ olmak üzere birçok kaynak taranmış; ancak

¹ Bursalı Tahir, *Osmanlı Müellifleri I-II-III*, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2003

² *İslâm Ansiklopedisi*, Diyanet İşleri Vakfı, İstanbul 1988

³ *İslâm Ansiklopedisi (İslâm âlemi, tarih, coğrafya, biyografya lügatı)*, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 1950

⁴ Ağah Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, c.1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2008

⁵ Nihat S. Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971

⁶ Ömer Çiftçi, *Fatîn Tezkiresi*, <ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219117/h/metin.pdf> (06.03.2012)

⁷ Filiz Kılıç, *Şefkat Tezkiresi*, <ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219126/h/giris.pdf> (06.03.2012)

yazarla ilgili bilgilere ulaşamamıştır. Yazarla ilgili edindiğimiz bilgiler künyesinden hareketle Halvetiyye tarikatının bir kolu olan İbrahim Gülşenî'nin kurucusu olduğu Gülşenî tarikatına mensup dervişlerden biri ve Moralı olduğudur.

Çalışılan eser, Hz. Ali Divan'ın en önemli şerhlerinden olan Şerh-u Dîvân-ı Alî üzerine yazılmış kapsamlı bir risaledir. Risale, Hz. Ali'nin yaşamı ve manzum sözlerinin açıklamalarından oluşmaktadır. Eser, Hz. Ali'nin sıfatları sayılarak başlamaktadır. Ardından eserin, “Şerh-u Dîvân-ı Alî” adlı eser üzerine yazılmış bir risale olduğu belirtilmiş; 1b-2a varaklarında da risalenin ismi ve yazarın künyesi verilmiştir.

Eserin ilk varaklarında Hz. Muhammed'in ve Hz. Ali'nin atalarının isimleri sayılmıştır. Yine ilk varaklarda cennetle müjdelenen sahabelerin isimleri verilmiştir.

Eserde Bedir, Uhud, Hendek Savaşları ile Hayber Kalesi'nin fethi anlatılmış ve Hz. Ali'nin savaşlar esnasında göstermiş olduğu kahramanlıklar ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmiştir. Yine Hicret olayı, Huneyn ve Taif Savaşları ile Beni Nasir, Beni Mustalık ve Beni Kureyz gibi kabilelerle girilen mücadeleler de eserde yer almıştır.

Hz. Osman'ın ölümünden sonra halife olarak seçilen Hz. Ali'nin Muaviye ile olan mücadelesi eserin ağırlık noktasını oluşturur. Cemel Vakası, Sıffin Savaşı, Hakem Olayı ardından Ali'nin öldürülmesi eserde ayrıntılı olarak yer bulmuştur. Eserin 48a varağında ise Hz. Ali'nin Kerbela'da öldürülen oğullarının ve torunlarının ismi anılmıştır.

Eserde özetlemeye çalıştığımız bütün bu tarihi olaylar, kronolojik bir sırayla ve bütünlük içerisinde verilmemiştir. Örneğin Hayber'in fethine hem 6a hem de 27a varaklarında yer verilmiştir; ayrıca metinde sık sık geriye dönüşler mevcuttur. Metinde Hz. Ali'nin sözleri ve sözlerin açıklamaları ile olayların akışı kesintiye uğramış; ayet ve hadislerden verilen örneklerle kısa anekdotlar metnin anlaşılabilirliğini zorlaştırmıştır.

Eserin yazarı Dervîş Hüseyin Sa'îd Morevî, Müstakimzâde'nin şerhine bağlı kalarak eserde, birçok ayet ve hadis kullanmış, Hz. Ali şiirleri ve icraatlarını ehl-i sünnet anlayışı çerçevesinde açıklamıştır. Bu nedenle de birçok muhaddis, müfessir ve tarihçinin isimleri ve eserleri verilerek ispat yoluna gidilmiş; bütün bu bilgiler ve tarihi şahsiyetler eserin İslam tarihi açısından zengin bir malzemeye sahip olmasını sağlamıştır.

Çalışmamızın konusu, zengin bir içeriğe sahip olan Müsbitnâme adlı eserin dil incelemesi üzerinedir. XVIII. yüzyılda yazılan ve Osmanlı Türkçesinin bir ürünü olan eserde, çok sayıda yabancı kökenli sözcük ve özel isim kullanılmıştır. Bu da metnin dilini ağırlaştırmıştır. Metnin çözümlenmesiyle “Dil İncelemesine” geçilmiştir. Dil özelliklerine bakılarak eserin, Eski Anadolu Türkçesine ait kimi gramatikal özellikleri korumakla

birlikte morfolojik olarak Türkiye Türkçesine yakın yapıları barındırdığını söylemek mümkündür. Çalışmamızın Dil İncelemesi Bölümünde bu özelliklere yer verilmiş; Türkiye Türkçesinden farklı olan kullanımlar üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur.

Çalışmamızda elde ettiğimiz dilbilgisel verilerin, Türkçenin tarihsel seyrinin açıklanmasına katkı sağlamasını umuyoruz. Geçmişin mirası olan yazmaların çeviri yazısına aktarılarak dil incelemelerinin yapılması, Türkçenin tarihsel sürecinin anlaşılması ve söz varlığının tespiti açısından son derece önemlidir.

Hz. Ali Divanı ve Şerh-u Dîvân-ı Alî

Çalışmamıza konu olan Müsbitnâme adlı eserin Müstakimzâde'nin “Şerh-u Dîvân-ı Alî” üzerine yazılmış bir risale olduğu 1b-2a varaklarında açıkça belirtilmiştir. Metin üzerinde hâkimiyet kurabilmek için eserimize kaynaklık eden Hz. Ali Divanı ve Müstakimzâde'nin şerhi üzerinde kısaca durmanın önemli olduğunu düşünüyoruz.

Üzerinde çalıştığımız Hz. Ali Divanı, Hz. Ali'nin torunu Ebu'l-Kâsım Alî bin Tâhir tarafından derlenmiştir. Şerif Murtaza adıyla anılan Ebu'l-Kâsım; Hz. Ali'nin çocukluk yıllarından başlayarak olgunluk ve ihtiyarlık yıllarının son demlerine kadar söylediği mazlum söz ve şiirlerini düzenleyip bir divanda toplamış, bu esere “Divânu Ali” adını vermiştir.⁸ İlk başlarda kopya edilerek çoğaltılan bu eser ilk defa 19. yüzyılda Mısır'da, Bulak matbaasında basılmıştır.⁹

Hz. Ali'ye atfedilen Hz. Ali Divanı; “Dîvân-ü Emîri'l-Müminîn Alî bin Ebî Tâlib”, “Divânu Ali” ve benzeri adlarla birçok kez yayımlanmış ve onlarca şerhi yazılmıştır.¹⁰ Sünni kaynaklar, Hz. Ali'nin güzel söz söyleme hikmetine sahip olduğunu belirtmelerine rağmen Hz. Ali'ye atfedilen divanın kendisine ait olmadığını, Divan'da yer alan şiirlerin Şerif Murtaza ve kardeşi Şerif Radî'ye ait olabileceğini söylemektedir. Sünnilerin aksine Şiiler ise divandaki şiirlerin Hz. Ali'ye ait olduğunu tereddütsüz kabul etmektedir.

Hz. Ali'nin hayatı ve ona atfedilen vasıflar Sünniler ve Şiiler arasında farklıklar gösterse de onun belagat yeteneği bütün İslâm âlemince kabul edilmektedir. Onun bu yeteneğini ortaya çıkaran birçok eser mevcuttur. Şermin Benli “Türk Edebiyatında Yapılan

⁸ Müstakimzâde Süleyman Saadettin (der.), *Hazret-i Ali Divanı*, Derin Yayınları, İstanbul 1981

⁹ Ali bin Ebi Talib, *Divan*, Bulak 1839

¹⁰ Şermin Benli, “Türk Edebiyatında Yapılan Divan-ı Ali Tercüme ve Şerhleri”, <www.belgeler.com/.../turk-edebiyatinda-divan-i-ali-tercume-serh> (14.05.2012)

Divan-ı Ali Tercümeleri ve Şerhleri”¹¹ adlı makalesinde İmam Gazâli’nin, “İhyâu Ulumi’d-Dîn”inde, İmam Şa’rânî’nin “Levâhiku’l-Envâr fi-tabakâti’s-Sadeti’l-ahyar”ında Hz. Ali’nin sözlerine yer verdiğini, İmam Hasan el-Fencekrî’nin ise Hz. Ali’ye ait iki yüz kadar beyit topladığını; yine Seyid Hibtullah bin Muhammed el-Hasenî’nin Hz. Ali’nin şiirlerini “Envârü’l-Ukûl-min eşâr-i Vasiyyi’r-Resûl” adı altında düzenlediğini belirtmiştir. Hz. Ali’nin edebi ve ilmi şahsiyetini ortaya koyması bakımından “Nehcü’l-Belâğa” adlı eser oldukça önemlidir. Hz. Ali’nin torunlarından Şerif Radî tarafından toplanıp bir araya getirilen eser, Hz. Ali’nin hutbe, emirnâme, mektup, ahidnâme, vasiyetnâme ve çeşitli vesilelerle söylenen sözlerini içermektedir. Eser Abdalbâki Gölpınarlı tarafından yayımlanmıştır.¹²

“Divanu Ali”nin Hz. Ali’ye ait olup olmadığı konusu netlik kazanmasa da ona atfedilen bu eser, birçok kez basılmış ve üzerine onlarca şerh yazılmış edebi bir malzeme olarak çok kez araştırmalara konu olmuştur.

Çalışmamıza konu olan Şerh-u Dîvân-ı Alî, Hz. Ali’ye atfedilen “Divânu Ali” üzerine yazılmış önemli şerhlerden biridir. Şerh-u Dîvân-ı Alî’de Müstakimzâde, İran’da Hz. Ali Divanı ile ilgili ilk ve en önemli çalışmayı yapan Kadı Mir Hüseyin’in tercüme ve açıklamasını esas almıştır. Müstakimzâde, Hz. Ali Divanı’nı şerh ederken Kadı Mir Hüseyin’in verdiği bilgileri ve yaptığı açıklamaları göz önünde bulundurmuş; fakat ehl-i sünnet görüşlerine ters düşebilecek ifadeleri atarak Hz. Ali’nin manzum sözlerini, ayet ve hadislerle açıklamıştır. Müstakimzâde şerhinde, şiirlerin Arapça orijinalinden birer beyit verip hemen şerhe geçmiş, şerhin sonuna da beyitlerin manzum bazen de nesir tercümesini eklemiştir.

XVIII. yüzyılın önemli İslâm bilginlerinden biri olarak kabul edilen Müstakimzâde’nin şerhi, Hz. Ali Divanı üzerine yazılan en kapsamlı şerhlerden birisidir. Müstakimzâde şerhinde Hz. Ali’nin divanında yer alan beyitleri açıklarken önce o beyitte geçen kelimelerin hangi anlama geldiklerini ve dilbilgisi kurallarına göre ne şekilde okunabileceklerini belirtmiş; o kelimelerin Arap dili ve edebiyatındaki kullanımına örnek olabilecek ayet ve hadislere, ünlü şairlerin beyitlerine, bu dilde halk arasında yaygın biçiminde kullanılan atasözü ve deyimlere yer vermiştir.

¹¹ Şermin Benli, “Türk Edebiyatında yapılan Divan-ı Ali Tercümeleri ve Şerhleri” <www.belgeler.com/.../turk-edebiyatında-divan-i-ali-tercume-serh> (14.05.2012)

¹² Abdalbâki Gölpınarlı, *Nehcü’l-Belâğa*, İstanbul, 1972

Eserde birçok İslam tarihçisi, müfessir, muhaddis ve şairin görüş ve inanışlarına yer vererek zengin bir şerh oluşturan Müstakimzâde, şerhi 1772 (1186) yılında tamamlamıştır. Eserin nüshası, İstanbul'da Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümünde 2780 numarasıyla kayıtlıdır.

I. YAZIM VE DİL ÖZELLİKLERİ

1. YAZIM ÖZELLİKLERİ

İnceleme yaptığımız nüsha, nesihle yazılmış, tahribatı az olan bir metindir. Ancak hareke kullanılmaması ve yazım yanlışlarının fazlalığı okumamızda bir takım güçlükler çıkarmış, ünlülerin zaman zaman ek ve gövdelerde elif (ا), vav (و), ye (ي) harfleriyle gösterilmesi bu güçlüğü yenmemize yardımcı olmuştur. Metnimizi çeviri yazısına aktarırken dikkate alınan diğer bir nokta ise kalınlık ve incelik durumudur.

1.1 Ünlerin Yazımı

a ve e ünlülerinin yazılışı

a ünlüsü önseste tek örnekte medli elif (ا) yazılmıştır.

alaca **أَلَا** (2b/17)

a ünlüsü genellikle içseste elif (ا) ile gösterilmiştir.

babam **بَابَا** (36a/7), ağacı **أَغَايِي** (47b/13), yaşına **يَاشِنَا** (19b/3), karşı **قَارَشُو** (28b/8), yayan **يَايَان** (33b/10)

a ünlüsünün içseste medli elif (ا) ile yazıldığı sözcüklere de rastlanmıştır.

yay **يَاي** (8b/5)

a ünlüsü genellikle sonseste he (ه , ا) ile gösterilmiştir.

taşra **طَشْرَه** (47a/14), bunda **بُونَدَه** (22a/15), sonra **سَكْرَه** (26b/9), anlara **أَنْدَرَه** (28b/8), olsa **أَوْلَسِيَه** (25b/12)

a ünlüsü kimi sözcüklerde ise sonseste elif (ا) ile gösterilmiştir.

bağa **بَاغَا** (34a/2), sağa **سَاغَا** (36a/7), bunlara **بُونَدَرَا** (28b/1)

e ünlüsü içseste iki örnekte elif (ا) ile yazılmıştır.

el degirmeninde **ال دگيرماننده** (2a/16), seksen **سکسان** (39b/8)
e ünlüsü sonseste he (ه, ه) ile gösterilmiştir.

buñlān üzre **بطلان اوزره** (7b/17), işte **اشته** (7b/21), kimesne **کیمسته** (8a/1), dēdükde **دیدکده** (6b/2), bize **بیزه** (29a/17)

Kapalı e (è) sesi genellikle içseste y (ي) ile gösterilmiştir.

dēnür **دینور** (26a/10), dērdi **دیردی** (26a/10), gece **گیجه** (37b/3), nece **نیجه** (42b/17)

İçseste y (ي) ile yazılması beklenen kapalı e (è) sesinin kullanılmadığı örneklere de rastlanmak mümkündür.

der ki **درک** (6b/3), gene **گنه** (2b/1), eşitdüm **اشتدم** (21a/19)

ı ve i ünlülerinin yazılışı

ı, i ünlüleri önseste kimi zaman yalnızca elif (ا) ile, kimi zamansa elif-ye (ای) ile yazılmıştır.

istekli **استکلی** (21b/2), işbu **اشبو** (2a/2), işte **اشته** (7b/21) inüp **اینوپ** (18a/4), iki **ایکی** (19b/7), ip ile **ایپ ایله** (25b/16), içinde **ایچنده** (26a/13)

ı, i ünlüleri kimi sözcüklerde içseste y (ي) ile yazılmıştır.

yatılır mı **یاتیلورمی** (19b/17)

ı, i ünlüsü sonseste (ی) ile gösterilmiştir.

kanı **کانلی** (38a/11), gizli **گزلی** (41b/15), tolusı **طلوسلی** (18a/4), hiç biri **هیچ بری** (21a/8)

o, u, ö, ü ünlülerinin yazılışı

İçsesteki o, u, ö, ü ünlüleri genellikle vav (و) ile yazılmıştır.

dört **دورق** (5b/7), kıparup **قوپاروپ** (6a/12), düşdi **دوشدی** (6a/11), böyle **بویله** (14a/13), toquzı **طوقوزی** (31b/1)

Sonseste ise bu ünlüler yine vav (و) ile gösterilmiştir.

karşu **قرشو** (41b/11), işbu **اشبو** (45a/3), bu **بو** (45a/12)

1.2 Ünsüzlerin Yazımı

ç ünsüzünün c ile karşılanması

Metnimizde ç ünsüzünün kullanımı yaygın değildir. Bu nedenle ç ile yazılması beklenen sözcüklerin c (ج) ile yazıldığını görmekteyiz.

üç اوج (2a/14), aç اج (2b/6), çıktılar جقيد (2b/16), içinde اجنه (6b/19), açup اجوب (7a/11), çok جوق (7a/15), açuk اجق (19b/16)

ç ve c ünsüzünün kimi sözcüklerde ikili kullanımını söz konusudur. neçe نهجه (20a/8), nece نهجه (13a/15),

Farsça kökenli kimi sözcüklerde de ç ile yazılması beklenen sözcüklerin c ile yazıldığı görülmektedir.

çeşm-i inşâf چشم انصاف (13a/16), çendân چندان (34a/20), çäre چاره (48b/4)

Köklerde olduğu gibi eklerde de ç ünsüzünün c ile karşılandığı görülür: dödükçe

ديركچ (21a/12), cylemcüdükçe ايلدكچ (11b/18)

p ünsüzünün b ile karşılanması

Türkiye Türkçesinde söz başında p (پ) ile yazıldığını bildiğimiz bazı sözcüklerin, Arap alfabesinde p sesini karşılayan özel işaretlerin bulunmaması ve Uygur yazı geleneğinin etkisiyle Eski Türkçe özelliklerini koruyarak ötümsüz hallerini devam ettikleri görülmektedir: bişürüp بشيروپ (2a/20).

Ulaç eki olan (Up) metnimizde b (ب) ile gösterilmiştir. Bu eki çevirimizde ve yazım özelliklerinde p (پ) ile göstermeyi uygun gördük.

alup الوپ (2b/17), qoparup قوپاروپ (6a/12), açup اجوب (7a/11), dëyüp ديوب (16b/4), sürüp سوروب (41a/14).

Metnimizde bazı Farsça kökenli sözcüklerde önseste p (پ) ile yazılması beklenirken b (ب) ile yazıldığını görmekteyiz.

pâklikden باكلدك (3a/10), pür-fend پرفتدك (28b/18), pâre پاره (31b/12), perîşân پريشان (37b/11)

t ünsüzünün kullanımı

t ünsüzünün kalın ve ince kullanımı söz konusudur. Türkçe sözcüklerde, bu kullanıma uygun olarak ince ünlü alan sözcüklerde t (ت), kalın ünlü alan sözcüklerde ise ٤ (ط) ünsüzü kullanımıştır.

٤olındı ٤طولندى (6a/21), işte ٤اشتہ (7b/21), ٤tuța ٤طوط (14b/19), ٤toğuzu ٤طقوزى (31b/1), ٤tağlara ٤طاغاره (6b/4), ٤götürdi ٤گتوردى (9b/21)

Kimi sözcüklerde ise t sesinin kullanımında ikililik söz konusudur.

٤toz ٤طوئا (41b/2), ٤toz ٤توز (41b/3)

s ünsüzünün kullanımı

s ünsüzü de kalın ve ince kullanımlara sahip bir ünsüzdür. Bu ünsüz, ince ünlü alan sözcüklerde s (س), kalın ünlü alan sözcüklerde ise ş (ص) ile yazılır.

٤şag ٤صاع (20a/8), ٤seni ٤سنى (32a/20), ٤sözleri ٤سوزلى (13a/3), ٤sürilür ٤سوريلور (14b/13), ٤şavırdı ٤صويردى (34a/2)

Kimi sözcüklerde ise ikili kullanım söz konusudur.

٤sordı ٤سوردى (41a/3); ٤şordı ٤صوردى (31b/21)

η ünsüzünün kullanımı

η ünsüzü kelime içinde ve sonunda karşımıza çıkan bir ünsüzdür. Kelime içinde ڪ, kelime sonunda ise ك sesleri ile gösterilir.

٤yetmiş biη ٤تیمش بیک (13b/2), ٤anun ٤انك (13b/8), ٤baηa ٤با (13b/16), ٤aηa ٤اكا (14a/12)

g ünsüzünün kullanımı

g ünsüzü kef (ك) ile gösterilmiştir. İnce k sesi de aynı harfle gösterildiğinden iki ünsüzü ayıracak herhangi bir işaret bulunmamaktadır.

٤gerekse ٤كرکسه (14b/14), ٤gögsünden ٤گوکستند (14b/18), ٤ikisine ٤ایکيسنه (15b/6), ٤kendi ٤کندى (16a/12)

1.3 Eklerin Yazımı

Metinde Türkçe yapım ve çekim ekleri çoğunlukla bitişik yazılmıştır. Fakat bazı eklerin, özellikle de bildirmenin geniş zamanlı ikinci tekil kişi çekiminin ayrı yazıldığı görülmektedir:

karındaşumsın قرنداشمسن (3b/9), sensin سنى سىن (45b/20)

Soru eklerinin bitişik yazıldığı görülmektedir:

edā eyledik mi? اداليدلكو (6b/1), degil misin? دكلمسين (44a/11)

1.4 Bitişik Yazılan Sözcükler

Edat, bağlaç, zarf veya sıfat durumunda olan kimi sözcüklerin zaman zaman bitişik yazıldığı görülmüştür.

şabāh dek صباحك (19b/5), ben dağı بندى (25a/15), rızqum kadar رزق مقدر (16b/18), ol kadar اولقدر (13b/8), ol tarafı اولطرف (9a/16)

1.5 Türkçe Sözcüklerdeki Yanlış Yazımlar

Metnimizde Türkçe sözcüklerdeki yazım yanlışlarının Arapça ve Farsça sözcüklerdekinden daha az olduğu görülmektedir. Arapça ve Farsça sözcüklerde olduğu gibi Türkçe sözcüklerdeki yanlış yazımları da çevirimizde göstermek yerine bu başlık altında belirtmeyi uygun gördük.

Kapalı e (è) sesi daha önce bahsettiğimiz gibi genellikle özenli kullanılsa da bazı kelimelerde bu düzene uyulmadığı görülmektedir.

derler درلك (23b/19), gene كنه (2b/1), eşitdüm اشتدم (21a/19)

Kimi sözcüklerde de ikili kullanım söz konusudur.

dağı دى (24a/20) , dağı دى (37b/1); toz طونا (41b/2), toz توز (41b/3); sordı سوردى (41a/3); şordı شوردى (31b/21)

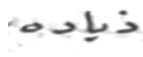

1.6 Arapça ve Farsça Sözcüklerdeki Yanlış Yazımlar

Arapça ve Farsça sözcüklerdeki yanlış yazımlar oldukça fazladır. Özellikle ikili yazımlar dikkat çekmektedir. Çevrimizde doğru yazımları kullanmayı tercih ettik. İkili ve yanlış yazım çok fazla olduğu için dipnot olarak göstermek yerine bu başlık altında belirtmeyi uygun gördük.

h ve ħ sesinin sıkça karıştırıldığı görülmektedir.

ħalāş oldu (32b/1), ħalāş oluruz (38b/8); zıkr-i ħatā (49b/15), zıkr-i ħatā (49b/15); ħul-ı maĥlūqdan (47a/11), maĥlūqun (47a/20); ħaber (23b/9), ħaber (23b/20); ħatunlar (36a/12)

z, ź, ẓ, z seslerinin yazımında da yanlışlıklar söz konusudur.

ĥāzır (45a/11), ziyāde (8b/9), ezā (8b/14), azād (36a/13)

s, ş ünsüzlerinin yazımında da yanlışlar ve ikili yazılımlar görülmüştür.

bu esnāda (8b/3), eşnā-yı ħarbde (30b/9)
t ve ʈ sözcüklerinde de birkaç sözcükte yazım yanlışları söz konusudur:
inʈāklarında (36a/20), Ġār-ı ʈūr'a (9b/20)

Bazı sözcüklerde Türkçe kullanıma yaklaştırma girişimi vardır.

‘adet-i şüic’ān (42b/4)

Metnimizde Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzunluklarının yazımında da yanlışlıklar görülmektedir:

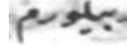

mürşidi (48b/2), aĥiretde (44a/14), lāĥd (36a/18)
pīrāheni (36a/4), kezālik (35b/10), tavṭīn (34a/21)

Diğer bir yanlış yazım da hemzenin kelime sonunda kullanılmamasıdır.

evlā (37a/16), imzā (37b/17), eşkıyā (45b/10), ġalā olup (4b/2), ifnā (20b/16)

2. SES BİLGİSİ (FONETİK)

Çalışmamızın bu bölümünde ünlü uyumlarını, ünlü-ünsüz değişimlerini ve ses olaylarını incelemeye çalıştık. Bu incelemeleri yaparken hareket noktamız, Türkiye Türkçesinden farklı olan kullanımlardır.

Metinde hareke kullanımı ve eklerdeki ünlülerin gösterilmesi çok sınırlıdır. Bu durum metnimizin okunmasını ve küçük ünlü uyumu konusundaki tespitlerimizi zorlaştırmıştır. Ayrıca eklerde gösterilen ünlülerin kullanımında da tutarlıktan bahsetmek mümkün değildir. Örneğin “gelür (10a/2)”, bilürem (42b/19) sözcüklerinde görüldüğü üzere genellikle dar-yuvarlak olarak kullanılan geniş zaman eki, ağırır (6a/6) sözcüğünde düz-dardır.

Metnin yazımı düz ve yuvarlak ünlüleri ayırt etmeye olanak vermediği için, Eski Anadolu Türkçesi döneminden beri klasikleşmiş imlâya göre değerlendirme yoluna gidilmiştir. Örneğin –nıñ ilgi eki Eski Anadolu Türkçesi döneminde yuvarlak ünlü taşıdığından bu yazım klişeleşmiş böylelikle XVIII. yüzyıla ait metinde de yuvarlak ünlülü olduğu varsayılmıştır.

2.1 Ünlüler

2.1.1 Büyük Ünlü Uyumu

Bu kurala göre Türkçe bir kelimenin tamamı kalın veya ince ünlülerden oluşmalıdır. Türkiye Türkçesinde de görülen uyum dışı ekler metnimizde de mevcuttur.

içün edatı: anuñiçündür (14a/19)

-ken ulacı: uyurken (25a/19)

ki eki: yarınki gün (19b/5)

-yor şimdiki zaman eki: edeyorum (43a/1)

2.1.2 Küçük Ünlü Uyumu

Düzlük-yuvarlaklık uyumudur. Bu kurala göre bir sözcük düz ünlü (a, e, ı, i) ile başlıyorsa sonraki ünlüler düz; yuvarlak ünlü (o, o, u, ü) ile başlıyorsa sonraki ünlüler ya dar-yuvarlak (u, ü) ya da düz-geniş (a, e) olmalıdır.

Metnimizde küçük ünlü uyumu henüz gelişmemiştir. Bu uyuma aykırı birçok sözcük ve ek bulunmaktadır. Bu uyum aykırılıklarını sözcük kök ve gövdeler ile eklerde görülenler olmak üzere iki başlık altında inceleyeceğiz.

2.1.2.1 Sözcük Kök ve Gövdelerde Küçük Ünlü Uyumu

u>ı, ü>i

Türkiye Türkçesinde düz ünlü ile kullanıldıkları halde, metnimizde Eski Türkçeden beri devam eden ikinci hece yuvarlaklığından kaynaklanan yuvarlak ünlü kullanımı görülmektedir:

kendüleri کندی (11a/11), altun التوت (19a/4)

Metnimizde Eski Anadolu Türkçesinde görülen yuvarlaklaşmalar da söz konusudur. Hatice Şahin bu yuvarlaklaşma iki şekilde açıklar¹³:

“g” sesinin erimesi sonucu ortaya çıkan yuvarlaklaşmalar: karşı قارشو (40b/20), kapısı قابوسنی (6a/11)

Dudak ünsüzlerinin yanındaki ünlüyü yuvarlaştırması sonucu ortaya çıkan yuvarlaklaşmalar: kemükleri کموکری (41a/20), demür دمور (17a/7)

ı>u, i>ü

Eski Türkçeden beri devam eden ikinci hece düzlüğü metnimizde çok rastlanmamıştır. Bu durum Eski Anadolu Türkçesinde oldukça yaygınken, geç bir döneme ait olan metnimizde yaygın değildir. Yalnız bir örnekte bu durum gözlenmiştir:

ķırı ğavgāya قوری غوغایه (17a/3)

ö>ü

Tek bir örnekte rastlamıştır.

gögercin کورجین (10a/7)

¹³ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003, s.38

e>ö

Günümüz Türkçesinde olduğu gibi metnimizde de sıfat ve zarf olarak kullanılan *böyle*, *şöyle* sözcüklerinin ilk ünlüleri *ö* dür.

böyle (45a/20), şöyle (34b/1)

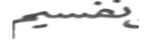
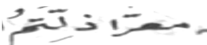
2.1.2.2 Eklerde Küçük Ünlü Uyumu

2.1.2.2.1 Yuvarlak Ünlü Alan Yapım ve Çekim Ekleri

Metnimizde hareke kullanımı olmadığından eklerin düz ve yuvarlak kullanımı ile ilgili tespitlerimizi ünlülerin gösterildiği ekleri ve Eski Anadolu Türkçesindeki ses özelliklerini dikkate alarak yapmayı uygun gördük.

İlgi durumu eki (-Uḡ/-nUḡ) : Metnimizde geçen “*Cehl’iḡ başına* (8b/5)” örneğinde ilgi durumu eki düz ünlü ile yazılmıştır; ancak kullanımın metin içinde bir tutarlılığı olmadığından, metnimizde geçen ilgi durumu eklerini Eski Anadolu Türkçesinin ses özelliklerini dikkate alarak yuvarlak okumayı tercih ettik:

hānenūḡ saḡfında (3a/4), zevcesinūḡ ismi (8a/3), anuḡ du‘āsı (15a/9), hālūḡ birinden (16a/14), maḡlūḡātuḡ erzāḡı(17a/1)

Birinci Kişi İyelik Ekleri (-Um/-mUz) : Metnimizde yalnız “nefsim (9a/15)” sözcüğünde düz ünlü kullanımı söz konusudur; ancak “mu‘arrā-i zilletüm (49b/16)” sözcüğünde hareke kullanılarak sözcüğün yuvarlak okunması sağlanmıştır. Bu iki kullanımdan yola çıkarak dudak uyumu ile ilgili bir tespitte bulunamayacağımızdan Eski Anadolu Türkçesinin ses özelliklerini dikkate alarak bu eki yuvarlak okumayı uygun gördük:

benüm (50a/1), bizüm (36b/17), ḡarındaḡlarımızuḡ (1b/15), efendimüz (12b/1), ikimüz (33b/17), aramızda (36b/17)

İkinci kişi iyelik ekleri (-Uḡ/-ḡUz) : Metnimizde yalnız “oḡluḡ (48a/2)” örneğinde ikinci kişi iyelik ekinin yuvarlak gösterimi söz konusudur. Diğer örneklerde

düzlük-yuvarlaklıkla ilgili bir işaret söz konusu değildir; ancak yukarıda da bahsettiğimiz nedenlerle bu eki de yuvarlak okumayı seçtik:

şāhibūñ (8a/12), ellerūñ (8a/13), sebebūñ (22a/3), kendūñūze (44b/8)

Geniş Zaman

-(X)r : Bu ek metnimizde genellikle dar yuvarlaktır.

kaḅūl olur (15a/16), bilürem (42b/19), gelür (10a/2), bilürüz (11b/8)

ağırır 6a/6 sözcüğünde düz ünlü ile kullanılmıştır.

Bilinen Geçmiş Zaman

Metnimizde bilinen geçmiş zamanın üçüncü tekil ve ikinci çoğul kişi çekimleri dışındaki çekimler dar-yuvarlak okunmuştur.

yatdum (9a/13), vérdüm (21a/19), çıķduñ (28a/2), geldüñ (42a/12), varduķ (25a/18); görmezüz (36b/12), cüdā olmazuz (27b/16)

Şimdiki Zaman

Metnimizde yalnız bir örnekte, birinci tekil kişi çekimiyle karşımıza çıkmaktadır.

Birinci Kişi Teklik -yorum: édeyorum (43a/1)

Emir Çekimi

Metnimizde emir ekinin ikinci tekil ve üçüncü çoğul çekimleri dar-yuvarlaktır.

tuymasun (43a/1), gelsün (3a/18); oluñ (49b/14), yazuñ (47a/13); muḫī^c olsunlar (16b/17), gitsünler (34b/14)

İstek Çekimi

Metnimizde istek çekimini birinci çoğul çekimi dar-yuvarlak okunmuştur.

varalum (25a/18), cenk édelüm (33b/10)

Addan Ad Yapma Ekleri

-cuķ : Metnimizde yalnız “şubāncuķ (28a/2)” sözcüğünde görülmüştür. Düz-yuvarlak kullanımla ilgili bir işaret bulunmadığı için ekin ünlüsü Eski

Anadolu Türkçesinin diğer metinlerindeki ses özelliklerine uygun olarak dar-yuvarlak şeklinde okunmuştur.

-düz : Zaman zarfı yapmaya yarayan bu ek dar-yuvarlak okunmuştur.
gündüz (5b/8)

Eylemden Ad Yapma Ekleri

-u/-ü : ıolusu (18a/4)

-u-ğ, -ü-k : Bu ekin yardımcı ünlüsü dar-yuvarlaktır: artuğ (49b/19), açuğ (19b/16)

Eylemden Eylem Yapma Eki

-DUr- : Ettirgen çatı ekidir. Ekin ünlüsü dar yuvarlaktır.

döndürmek (26a/8), oturmuşam (3a/1), kalduramadum (27b/3)

Bildirme Eki

-dUr : Bu eki metnimizde dar-yuvarlakla okumayı tercih ettik.

demekdür (38a/21), kimsedür (38b/7), gerekdür (45a/15), ‘ ayāndur (47a/5), yokdur (48b/5)

Ulaç Eki

-(y)U : Eski Anadolu Türkçesinde dar-yuvarlak olarak kullanılan bu ek metnimizde de dar-yuvarlaktır:

dëyü buyurdılar (12a/2)

-(y)Up : Ekin ünlüsü dar-yuvarlaktır.

ma‘ nevi olmayup (12b/3), ıokuyup (20a/1), koyup (40b/7), cem‘ edüp (6b/16), gelüp (7b/16)

-duğça/-dükçe : Ekin ünlüsü dar-yuvarlak okunmuştur.

tahrir eylemedükce (11b/18), emin olduğca (40a/7)

-duğda/-dükde : Ekin ünlüsü dar-yuvarlak okunmuştur.

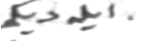

kalduğda 29a/6, dedükde (29b/14)

Ortaç Eki

Geçmiş zaman ortacı *-duğ/-dük* : Ekin ünlüsü dar-yuvarlaktır.

dëdüklerine (41b/4), yazduğları (20a/12)

-duğ/-dük ortacı ünlü ile başlayan bir ek aldığıında ekin ünlüsünün düzleştiği görülür:

eyledigüm (25b/10), oldığımı (20b/19)

İçün Edatı

Eski Türkçede *üçün*, Günümüz Türkçesinde *için* biçimindeki bu edat metnimizde *içün* şeklindedir.

Hazretleri için (12b/13), anuñiçündür (14a/19)

2.1.2.2.2 Düz Ünlü Alan Yapım ve Çekim Ekleri

Belirtme Durumu Eki

-(y)I, -nI: Metnimizde belirtme durumu eki düz-dardır.

bunu (30a/14), günü (29a/11), ‘azābumı (14a/16) kendimi (25a/18), çapısını (25a/18)

İyelik Eki

-I, -sI: Bu ek metnimizde düz-dardır.

babası (31b/10), kerimesi (33a/11), çapısını (27a/17), oğlu (10b/10)

Bilinen Geçmiş Zaman

Bilinen geçmiş zamanın üçüncü tekil ve ikinci çoğul kişi çekimleri düz-dardır.

Üçüncü Kişi Teklik -dI: buldı (3b/18), doğdı (13a/14), götürdi (9b/21)

Üçüncü Kişi Çokluk -dIIAr : yazdılar (20a/21), dediler (37a/10).

Öğrenilen Geçmiş Zaman

-mIş : Eski Anadolu Türkçesinde bu ek düz-dardır. Metnimizde yalnızca “oturmuşam (3a/1)” sözcüğünde ekin düz-dar olduğu gösterilmiştir. Metninin kalanında düzlük yuvarlaklık ilgili herhangi bir işaret bulunmamaktadır. Örnekten ve Eski Anadolu Türkçesinin ses özelliklerinden hareketle bu eki düz-dar okumayı uygun gördük.

yazılmış (47a/16), buyurmuş (26a/1), eylemişdür (47b/2)

Çekimli Fiillerde Tekil ve Çokluk İkinci Kişi Ekleri

-sIn : Bu ek metnimizde düz dar olarak görülmektedir.
helâk olasın (8a/13), kabûl edesin (33b/7)

Bildirmenin Geniş Zamanı

İkinci Kişi Teklik *-sIn*: sensin (45b/20), ulusın (49a/9)

Soru Eki

Bu ek metnimizde daima düz-dardır.
haţţun mıdır? (38a/3), olur mı? (20a/5)

Addan Ad Yapma Ekleri

-CI : Bu ek metnimizde bir örnekte karşımıza çıkmıştır. Ekin ünlüsü düz-dardır.
hırsızcınun (28b/18)
-(In)ci : Metnimizde bu ek sıkça görülmektedir ve hep düz-darla yazılmıştır.
üçinci (2b/1), dördüncü (40a/11)

Eylemden Eylem Yapma Ekleri

-II : Dönüştü ve edilgen çatı eki olan bu Eski Anadolu Türkçesinde uyuma girmiştir. Ancak “sürilür (14b/13)” örneğinde görüldüğü üzere ekin ünlüsü düz-dardır.

sürilür (14b/13), yağılır (42a/10), segirildiler (44a/8), yazılmış (47a/16)

-In: Dönüştü çatı eki olan bu ek “görünür (26b/3)” örneğinde görüldüğü üzere düz-dardır.

görünür (26b/3), def olındı (48b/16), bulunup (3a/17).

Ulaş Ekleri

-icek/-ıcağ: Ekin ilk ünlüsü düz-dardır.

göricek (22b/11)

-IncA : Ekin ilk ünlüsü düz-dardır.

varınca (48a/13) edince (10b/7), gelinceye dek (39b/1)

Ortaçlar

Geçmiş Zaman Ortacı *-miş* : Yalnız bir örnekte görülmektedir. Ekin ünlüsü düz-dar okunmuştur.

ölmüş kimesne (20b/18)

2.1.2.2.3 Uyuma Giren Yapım ve Çekim Ekleri

-II, -IU: Sahiplik anlamı içeren ve adlardan sıfat yapan bu ek metnimizde uyuma gitmiştir.

kanlı (38a/11), gizli (41b/15), dürlü (48b/8), Sacaklı (12b/15), Mar' aşlı (12b/15)

Yalnız hayırlısın (3a/2) kelimesinde dudak uyumu söz konusu değildir.

-lık/-lik : Bu ekte de “Leheblük (7b/21)” kelimesinde görüldüğü gibi düz-dardır. Ancak diğer kelimelerde düzlük-yuvarlaklıkla ilgili herhangi bir işaret bulunmadığından dudak uyumuna göre okunmuştur.

gençlik (19b/15), dostluk (14b/8), nevâzlık (21a/15),

s/z : Olumsuzluk anlamı katar. Bu ek Eski Anadolu Türkçesinde dar-yuvarlak olmasına rağmen *izinsiz* (40a/3) örneğinde görüldüğü üzere uyuma girmiştir.

münâsebetsiz (18b/5), mizâcsız (12a/7), şalebsiz (18a/9)

2.1.3 Orta Hecede Dar Ünlü Düşmesi

Birinci hecesinde geniş, ikinci hecesinde dar ünlü bulunan sözcükler ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında, kelimenin vurgusuz hale gelen ikinci hecesi düşer. Bu ses olayına metnimizde de rastlanmaktadır.

ağzıma (47a/4), boynuma (12a/13), uğrıma (26b/14)

2.1.4 Ünlü Kaynaşması

Ünlü ile biten bir sözcük ünlü ile başlayan bir ek aldığı anda iki ünlü kaynaşır ve tek bir ünlüye dönüşür. Türkçenin hemen her döneminde görülen bu özellik metnimizde de şu sözcüklerde görülmektedir:

böyle <bu+öyle böyle (18a/14)

şöyle <şu+öyle şöyle (34b/1)
ancağ < anca+oğ ancak (11a/13)
toğsan < toğuz+on toğsan (39b/3)

2.1.5 Ünlü Türemesi

Ünlü türemesi genellikle Arapça ve Farsça sözcüklerde son iki ünsüzün arasına bir ünlünün gelmesiyle gerçekleşir. Metnimizde oldukça yaygındır.

emirle (11b/16), vakitde (5a/16), kabirleri (14b/4), naılden (26b/9)

2.1.6 Ünlü Nöbetleşmesi

Metnimizde “kendi” dönüşlülük zamiri kendüleri (11a/11), kendi (11a/18) olmak üzer iki şekilde kullanılmıştır.

2.2 Ünsüzler

2.2.1 Ünsüz Değişmeleri

ç- >ş-

Diş-damak ünsüzlerinden olan ç ünsüzü yine bir diş-damak ünsüzü olan ş'ye dönüşmesi metnimizde tek bir örnekte görülmektedir: şubāncuğ (28a/2).

-η->-m-

Yuvarlak seslerin önünde bulunan η sesi Türkiye Türkçesinde dudaksılaşmanın bir sonucu olarak m'ye dönüşmüştür.¹⁴

koşular (25b/15), oğurğa (29b/2).

-n->-m-

Bir dudak ünsüzün olan b ünsüzünün kendinden önceki n sesini m'ye dönüştürmesi sonucu bu değişim gerçekleşir.

penbe (19b/19)

¹⁴ Tahsin Banguoğlu *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s. 108

2.2.2. Ötümlüleşme

Önseste Ötümlüleşme

t->d-

Eski Türkçede söz başında d ünsüzü bulunmamaktadır. Eski Anadolu Türkçesi dönemine gelindiğinde ise söz başında bulunan t sesinin ötümlüleştiği görülür. Ötümlüleşme daha çok ince ünlülü kelimelerde görülmüştür:

dizlerinde (6a/20), demür (17a/7), dëyüp (21b/12)

Kalın ünlülü sözcüklerde söz başındaki t'lerin bir kısmı henüz ötümlüleşmemiştir: tağıldılar (38a/5), tağlara (6b/4), tuymasun (43a/1), toymayup (43a/2), toquzu (31b/1)

Kimi sözcüklerde ise söz başındaki t'lerin kalın ünlü taşımaya rağmen ötümlüleştiği görülür:

dağı (7a/6), doğdı (13a/14), doğar (13a/19), doğrusın (46b/13)

p->b-

Metnimizde kimi sözcüklerin Eski Türkçe özelliklerini koruyarak ötümlü hallerini devam ettikleri görülmektedir:

bişürüp (2a/20), orta barmağa (14b/20)

İçseste Ötümlüleşme

İçseste görülen ötümlüleşmeler asli değildir. Sonseste bulunan -t ve -k/-k sesleri ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında ötümlüleşirler. İçseste görülen ötümlüleşme olayları Türkiye Türkçesiyle paralellik gösterir.

-t->-d-

İçsesteki t ünsüzünün ötümlüleşerek d'ye dönüşmesi Türkiye Türkçesindeki gibidir. dördinci (15a/13), gidüp (46a/4), eşidüp (8a/6)

-k->-ğ-, -k->-g-

İki ünlü arasında kalan -k/-k ünsüzleri ünlü ile başlıya bir ek aldıklarında ötümlüleşerek -ğ/-g ünsüzlerine dönüşmüşlerdir.

barmağa (14b/20), olmağa (20b/20), şunmağa (40a/2), döşegini (36a/17), köpegi (12a/19), zevcelige (17a/9), yoğıdı (34a/4)

2.2.3 Ötümsüzleşme

Türkiye Türkçesinde ek durumunda görülen d sesinin ötümsüzleşerek t sesine dönüşümü metnimizde görülmemektedir.

Bulunma durumu eki *-da/-de*: cenkde (26a/11), hakkında (18a/10)

Ayrılama durumu eki *-dan/-den*: kul-ı mahlûkdan (47a/11), pâklikden (3a/10)

Bilinen geçmiş zaman eki *-dı/-di*: çıktı (31a/10), dikdi(19a/18)

Bilinen geçmiş zaman birinci tekil kişi eki *-dum/-düm*: etdümse (49b/8); yatdum (9a/13)

Bilinen geçmiş zaman ikinci tekil kişi eki *-duñ/-düy*: çıktuñ (28a/2), düşdüñ (45b/16)

Bildirme eki *-dur/-dür*: buyurmuşdur (11b/9), hoşdur (12b/17)

Kimi sözcüklerde sonseste bulunan t ünsüzünün ötümlü özelliğini koruduğu gözlenmiştir.

süd (10a/6), dörd (18b/11)

[ç] > [c]

Metnimizde ç ünsüzünün kullanımına birkaç sözcük dışında rastlanamamıştır. Bu nedenle ötümlülük-ötümsüzlük uyumu hakkında tespitte bulunamamaktayız.

2.2.4 Sızıcılaşma

İçseste Sızıcılaşma

~~-k-~~ > ~~-h-~~

yoğsa (42b/17), aḡşām(46a/16), uyḡusını (21a/5).

2.2.5 Yutulma

İkinci hecedeki –ğ sesi kaybolması sonucu oluşur.

kovğa (18a/4), kovaya (18a/3)

2.2.6 Ünsüz Türemesi

Ünlüyle biten bir sözcük ünlü ile başlayan bir ek aldığıında araya -y koruyucu ünsüzü girmektedir.

şuyı (22a/14), kefereyi (32b/21), dëyüp (34b/9)

ile edatı, ünlü ile biten bir sözcüğe eklendiğinde araya –y koruyucu ünsüzü girmektedir.

başıyla (44b/21), sebebiyle (45a/4)

2.2.7 Ünsüz İkizleşmesi

Metnimizde bir örnekte –s ünsüzün ikizleştiğini görmekteyiz.

issi (49a/9)

2.2.8 Ünsüz Nöbetleşmesi

Metnimizde kimi kalın ünlülü sözcüklerde t ünsüzünün ötümlü ve ötümsüz olarak nöbetleşe kullanıldığı görülmüştür.

tuymasun (43a/1), duyduğda (38a/15)

3. YAPI BİLGİSİ (MORFOLOJİ)

3.1. Adlar

3.1.1 Ad Türeten Ekler

3.1.1.1 Addan Ad Yapan Ekler

-lık/-lik, -luğ/-lük : Adlara ve sıfatlara eklenerek soyut adlar yapar. Metnimizde sık kullanılan eklerdendir.

kulluğda (22a/12), dostluğ (14b/8), nevâzlık (21a/15), uyanıklık (24a/17), leheblük (7b/21), gençlik (19b/15)

-II, -IU: Sahiplik anlamı içeren ve adlardan sıfat yapan bir ektir.

kanlı (38a/11), gizli (41b/15), dürlü (48b/8), hayırlusun (3a/2), Sacağlı (12b/15), Mar' aşlı (12b/15)

-sIz : Olumsuzluk anlamı katar. Bu ek Eski Anadolu Türkçesinde dar-yuvarlak olmasına rağmen metnimizde dudak uyumuna girmiştir.

münâsebetsiz (18b/5), mizâcsız (12a/7), izinsiz (40a/3), talebsiz (18a/9)

-*DAş* : Birliktelik ve ortaklık ifade eder.

karındaşı (46a/1), kardeş (20b/9) nāmdaşuñ (24b/20)

-(*X*)*n* : Adlardan zarf yapar.

yayan (33b/10), degin (6a/12)

Bu ekin işlevi hakkında farklı görüşler vardır. Tahsin Banguoğlu “Türkçenin Grameri” adlı çalışmasında, ekin vasıta hali eki olduğunu ve zamanla hal işlevini yitirerek zaman zarfı yaptığını belirtmektedir.¹⁵ Zafer Önler ise “+(X)n Zarf Eki ve Kullanımı” adlı makalesinde +(X)n ekinin, Eski Türkçe döneminden başlamak üzere Karahanlı Türkçesi ve Harezmi dönemi metinlerinde, zarf işlevinin yanı sıra araç durumu işleviyle yaygın olarak kullanıldığını ancak Eski Anadolu Türkçesi metinlerinden başlayarak Osmanlıca ile Türkiye Türkçesinde araç durumu işlevini yitirerek yalnızca zarf türetme eki olarak varlığını sürdürdüğünü belirtmektedir.¹⁶ Hatice Şahin de “Eski Anadolu Türkçesi” adlı kitabında +(X)n ekini “İsimden İsim Türeten Ekler” başlığı altında incelemiş ve ekin adlardan zarf yaptığını söylemiştir.¹⁷

-*cI* : Meslek isimleri yapar. Metnimizde bir sözcükte karşımıza çıkmaktadır.

hırsızcınuñ (28b/18)

-*CA* : Genellikle eşitlik eki olarak kullanılan bu ek, metnimizde bir sözcükte ad türetme eki olarak kullanılmıştır.

Türkçe (45b/1)

-*cuğ* : Küçültme anlamı katar. Metnimizde yalnız bir sözcükte görülmüştür.

şubāncuğ (28a/2)

-*düz* : Zaman zarfı yapmaya yarayan bu ek metnimizde bir sözcükte kullanılmıştır.

gündüz (5b/8)

‘acileyin (2a/17)

-(*I*)*ncl* : Metnimizde bu ek sıkça görülmektedir ve hep düz-darla yazılmıştır.

üçinci (2b/1), dördüncü (40a/11)

3.1.1.2 Eylemden Ad Yapan Ekler

-*k/-k*, -*ağ/-ek*, -*u-k/-ü-k* : artuğ (49b/19), açuğ (19b/16), döşegini (36a/17)

-*Im* : yarım (48b/14)

¹⁵ Tahsin Banguoğlu, Türkçenin Grameri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011

¹⁶ Zafer Önler, “+(X)n Zarf Eki ve Kullanımı”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi, Cilt: 17, Sayı:2, 2010, s. 143-155

¹⁷ Hatice Şahin, Eski Türkçenin Grameri, Akçağ Yayınlar, Ankara 2003, s. 51

-*I*, -*U* : şaşı (28a/15), tolusu (18a/4), kokuşını (25a/2)
 -*In* : gelin (45b/1)

3.1.2 Adlarda Çokluk

Adlarda çokluk -*IAr* ekiyle yapılmaktadır.
 kullarına (14b/10), yollarını (44a/5) ellerüm (45/13)

3.1.3 İyelik Ekleri

Birinci Tekil Kişi İyelik Ekleri -*m*, -*Um* : babam, dāmādum (43b/10), benüm (19b/15)

Birinci Çoğul Kişi İyelik Ekleri -*mUz*, -*ImUz* : boynımızı (39a/13), şakallarımız (45b/2), ikimiz (33b/10), Efendimiz (36a/5).

İkinci Tekil Kişi İyelik Ekleri -*η*, -*Uη* : şāhibūη (8a/12), ellerūη (8a/13), zevceη (8a/14), sebebüη (22a/3),

İkinci Çoğul Kişi İyelik Ekleri -*ηUz*, -*IηUz* : kendüñüze (44b/8) ‘ırzıñuza (40a/5), emriñüze (45a/5)

Üçüncü Tekil Kişi İyelik Ekleri -*I*, -*sI* : kapusını (27a/17) babası (31b/10), oğlı (10b/10)

Üçüncü Çoğul Kişi İyelik Ekleri -*IArI* : elleri (14b/16), kemükleri (41a/20)

3.1.4 Ad Durum Ekleri

Yalın Durum

toz (41b/2), deve (35a/4), bayrak (31a/20)

İlgi Durumu

-*Uη*, -*nUη* : oğullarınun isimleri (35b/11) anuη mişlini (36b/12), evlādumun evlādı (47b/6), kârındaşlarımızun kâlbleri (1b/15).

Belirtme Durumu

Metnimizde belirtme durumu eki üç türdür.

-(y)I : günü (29a/11) ‘azābumı (14a/16) kendimi (25a/18), rāyeyi (27a/9), kapuyı (27a/18)

-nI : Bu ek işaret zamirlerinden ve üçüncü tekil kişi iyelik eki almış sözcüklerden sonra gelmektedir. bunu (42b/12), eşyāsını (40a/4), devesini (42b/13)

-n : Üçüncü kişi iyelik eklerinden sonra kullanılan bir ektir. doğrusın (46b/13), hānesin (19b/9), ellerin (14b/20)

Yönelme Durumu

-(y)A : kana (45b/1), kuyuya (18a/4), yere (28a/4), kimesneye (29b/8)

Bulunma Durumu

-dA : anda (43b/14) cengde(43b/11) yularda (44a/6)

Ayrılma Durumu

-dAn : bundan (45a/19), ellerden (44a/6), gögsinden (14b/18)

Araç Durumu

-(y)IA : ayağıyla (28a/1), ‘aynıyla (35b/3), tarīkiyle (41a/18)

ile ve birle edatları da araç durumunda kullanılmıştır.

terakķi birle (13b/5), kılıç ile (39a/14), hamle ile (41a/13)

Eşitlik Durumu

-CA : alaca (3b/17), mürürınca (8b/1), mişlince (9a/5)

Yön Gösterme Durumu

Eski Anadolu Türkçesinde –ArU biçimiyle kullanılan bu ek XVIII. yüzyıla ait olan metnimizde yalnız –rA biçimiyle kullanılmıştır.

içre (49a/15), taşra (47a/14)

3.2 Zamirler

3.2.1 Kişi Zamirleri

Metnimizde sadece üçüncü kişi zamiri Türkiye Türkçesinde farklıdır. Yalın durumunda ol ve o olmak üzere iki şekilde de kullanılmıştır. Üçüncü kişi zamirinin çekimleri aşağıdaki gibidir.

Üçüncü Kişi Zamirleri (Teklik)

Yalın Durum : ol (17a/1), o (7b/17)

İlgi Durumu : anuŷ (6a/4)

Belirtme Durumu : anı (46a/21)

Yönelme Durumu : aŷa (4b/15)

Bulunma Durumu : anda (47b/4)

Ayrılma Durumu : andan (49a/13)

Araç Durumu : anuŷla (39a/11)

SebeP Gösterme Durumu : anuŷiçün (44a/8)

Eşitlik Durumu : anaca (13a/20)

Bildirme Durumu : oldur (20b/18)

Üçüncü Kişi Zamirleri (Çokluk)

Yalın Durum : anlar (23a/11), onlar (2b/19)

İlgi Durumu : anlaruŷ (21b/16)

Belirtme Durumu : anları(27a/11)

Yönelme Durumu : anlara (23a/12)

Ayrılma Durumu : anlardan (35a/16)

Araç Durumu : anlarla (47b/7)

Bildirme Durumu : anlardur (22b/4)

3.2.2. İşaret Zamirleri

Metnimizde geçen işaret zamirleri ve çekimleri Türkiye Türkçesindeki gibidir. Sadece o zamir ol ve o olmak üzere iki şekilde kullanılmıştır.

ol (2b/10), o (38b/6)

3.2.3 Belirsizlik Zamirleri

Türkiye Türkçesinde kullanılan “kimse” belirsizlik zamiri metnimizde genellikle “kimesne” şeklindedir.

kimesne (6a/14), kimesneler (3b/1), kimesnenün (27a/5), kimesnelerün (6b/19) kimesneyi (29a/12), kimesneye (4a/1), kimesnede (37a/16), kimesneden (29a/5), kimesnedür (20b/11)

3.2.4 Dönüşlülük Zamiri

Türkiye Türkçesinde de kullanılan “kendi” zamiri metnimizde “kendi” ve “kendü” şeklinde görülmektedir.

kendüleri (11a/11), kendi (11a/18)

3.3 Bildirme Ekleri

Bildirmenin geniş zamanının birinci ve ikinci kişi ekleri zamir kökenlidir. Üçüncü kişi çekimi ise dur- eyleminden meydana gelmiştir.

Bildirmenin olumsuzu değil ile yapılmaktadır.

mümkün degildür (47b/1), vâқи^c değil (20a/13), berâber değilüz (32a/17), ehl-i beytden degilmiyem (3a/2)

3.3.1 Bildirmenin Geniş Zamanı

Birinci Kişi Teklik $-(y)Am: ^c$ Alî’yem (42b/5)

İkinci Kişi Teklik $-sIn:$ sensin (45b/21), ulusın (49a/9)

Üçüncü Kişi Teklik $-dUr:$ rāhatdur (49b/19), oldur (20b/18), kimdür (44b/13)

Birinci Kişi Çokluk $-(y)Uz:$ akrabāyuz (34a/5), rāžīyuz (40b/20)

Üçüncü Kişi Çokluk $-lArdUr:$ anlardur (50a/10), me^c mūrlardur (13b/21), kâziblerdür (35a/20), muşibetlerdür (47b/11)

3.3.2 Bildirmenin Hikâyesi

Üçüncü Kişi Teklik $-dI:$ yoğıdı (34a/4), sene idi 38a/7

3.3.3 Bildirmenin Şartı

Üçüncü Kişi Teklik *-sa:* varsa (47a/3)

3.4 Eylemler

3.4.1 Eylem Türeten Ekler

3.4.1.1 Addan Eylem Yapan Ekler

-IA : bağıladı (25b/16), başladılar (37b/11), izleyüp (10a/9), ufaqladığı (4a/3)

-IAn : *-IA* ekinin genişletilmiş şeklidir. işlenmiş (29b/6)

-I : kılıcı egrildi (40b/12)

-At : gözetirler (39a/1)

3.4.1.2 Eylemden Eylem Yapan Ekler

-mA : Eylemlere olumsuzluk anlamı katar.

cārī olmadı (3a/12), kalmamışdur (7b/9), maḥzar eyleme (16b/12), bilmem (19a/5)

-r- : Ettirgen çatı ekidir.

buyurur (2b/14), düşürmez (24b/2), şavırdı (34a/2), kopardı (6a/12)

-I- : Edilgen çatı ekidir.

yaqılur (42a/10), segirildiler (44a/8), yazılmış (47a/16), sürilür (14b/13), ma^c nā
vêrilür (8a/3)

-n- : Dönüşlülük çatı ekidir.

görinür (26b/3), ^cadd olunur (19b/8), dênür (18b/8), boyanırken (45b/2), söylenür
ki (46a/5)

-ş- : İsteş çatı ve dönüşlü çatı ekidir. erişür (18a/9), elleşürem (20a/8)

-t- : *Ettirgen çatı ekidir.* aqıtup (41a/7)

-DUr- : Ettirgen çatı ekidir.

döndürmek (26a/8), oturmuşam (3a/1), kalduramadum (27b/3)

3.4.2 Eylem Çekimi

Eylem çekimleri basit ve birleşik çekimler olmak üzere iki türdür.

3.4.2.1 Basit Çekimler

Basit çekimler bildirme (haber) ve dilek çekimleri olmak üzere iki gruba ayrılır. Basit çekimlerin olumsuzluk çekimi –me/-ma ekleriyle yapılır.

3.4.2.1.1 Bildirme (Haber) Çekimi

Bildirme (haber) çekimleri, hareketin gerçekleştiği zamanı bildirir. Türkiye Türkçesinde kullanılan bildirme (haber) çekimleri metnimizde de görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde sık görülmeyen şimdiki ve gelecek zaman eklerinin XVIII. yüzyıla ait olan metnimizde görülmesi dikkat çekicidir.

3.4.2.1.1.1 Bilinen Geçmiş Zaman

Bu zaman için kullanılan ek –dI eki'dir. Kişi çekimleri aşağıdaki gibidir:

Birinci Kişi Teklik *-dum/-düm* : aldum (32a/19), eşitdüm (43b/8)

İkinci Kişi Teklik *-duñ/-dün* : geldün (42a/12), çıkdun (28a/2)

Üçüncü Kişi Teklik *-dı/-di* : yazdı (7a/4), gitdi (7b/17), urdı (46a/12)

Birinci Kişi Çokluk *-duğ/-dük* : varduğ (25a/18), gördük (42b/14)

İkinci Kişi Çokluk *-dıñuz/-dünüz* : manşür oldıñuz (32a/5), ref' eylediñüz (41a/2)

Üçüncü Kişi Çokluk *-dılar/-diler* : yazdılar (20a/21), dediler (37a/10)

Olumsuz Çekimler

Birinci Kişi Teklik: görmedüm (42a/9); İkinci Kişi Teklik: razı olmadun (46b/19); Üçüncü Kişi Teklik: kalmadı (40b/5); Birinci Kişi Çokluk: göndermedük (46a/17); İkinci Kişi Çokluk: olmadıñuz (9b/13); Üçüncü Kişi Çokluk: doğundurmadılar (36a/4)

3.4.2.1.1.2 Öğrenilen Geçmiş Zaman

Bu zaman için kullanılan ek –mİş'tır. Ekin ünlüsü metnimizde düz-dardır. Birinci tekil kişi çekiminde zamir kökenli kişi ekleri kullanılmıştır.

Birinci Kişi Teklik *-mişam/-mişem* : oturmuşam (3a/1), görmüşem (13a/11)

Üçüncü Kişi Teklik *-mış/-miş* : demiş (14a/20), yazılmış (23a/19)

Üçüncü Kişi Çokluk *-mişlar/-mişler* : buyurmuşlar (5a/1), demişler (7b/10)

Olumsuz Çekim

Birinci Kişi Çokluk: kalmamışdur (7b/9)

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde öğrenilen geçmiş zaman için kullanılan –miş ekinin ardına sıklıkla –dUr eki getirilir. Hatice Şahin bu ekin ihtimal ve kesinlik kavramlarını vermek üzere kullanıldığını söyler.¹⁸

vârid olmuşdur (11b/3), demişdür (13a/5)

3.4.2.1.1.3 Şimdiki Zaman

Eski Anadolu Türkçesinde şimdiki zaman için kullanılan özel bir ek yoktur; ancak XVIII. yüzyıla ait olan metnimizde Türkiye Türkçesinde görülen –yor şimdiki zaman ekinin birinci tekil kişi çekimiyle kullanımına rastlamaktayız.

Birinci Kişi Teklik *-yorum*: edeyorum (43a/1)

–(X)r geniş zaman ekinin şimdiki zaman görevinde kullanımı da görülmektedir.

şimdi seni tatlık ederem (44a/13)

3.4.2.1.1.4 Gelecek Zaman

Türkiye Türkçesinde geçmiş zaman çekiminde kullanılan –AcAk eki metnimizde de kullanılmaktadır. Eski Anadolu Türkçesinde genellikle geçmiş zaman ortacı olarak kullanılan bu ekin, geç bir döneme ait olan metnimizde gelecek zaman çekiminde de kullanılması dikkat çekicidir.

Birinci Kişi Teklik *-ecegüm* : nüş edeceğüm (41b/11)

Üçüncü Kişi Teklik *-acağ* : olacağı (47b/5), bulacağıdur (43a/18)

3.4.2.1.1.5 Geniş Zaman

Metnimizde geniş zaman çekimi –(X)r ekiyle yapılır. Bu ekin çekiminde zamir kökenli kişi ekleri kullanılmıştır.

¹⁸ Hatice Şahin, Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ Yayınları, Ankara 2003, s. 60

Birinci Kişi Teklik *-uram/-ürem, -aram/-erem, -ram/-rem*: ‘āşık oluram (14a/12), elleşürem (20a/8), bilürem (42b/19), ölürem (45a/18), kılarım (14a/10), isterem (33b/13)

İkinci Kişi Teklik *-ursın/-ürsin, -arsın/-ersin*: fā‘il olursın (49a/7), maḥrūm kalursın, (44a/14) ömr sürersin (44b/20), seversin (46b/13).

Üçüncü Kişi Teklik *-ar/-er, -ur/-ür*: gelür (24b/2), muḥāl olur (41b/18), iḥtiyār eder (44b/9)

Birinci Kişi Çokluk *-uruz/-ürüz* : ḥalāş oluruz (38b/8) görürüz (47b/7), bilürüz (11b/8)

İkinci Kişi Çokluk *-arsız/-ersiz*: taḥvīl edersiz (42b/9)

Üçüncü Kişi Çokluk *-urlar/-ürler, -arlar/-erler*: rāzī olurlar (9a/5), bilürler (12a/5) naḳl ederler (5b/12), ḳana boyarlar (45b/11)

Olumsuz Çekimler

Üçüncü Kişi Teklik bulmaz (18a/8), gelmez (36b/13); Birinci Kişi Çokluk: cüdā olmazuz (27b/16), görmezüz (36b/12)

3.4.2.1.2 Dilek Çekimi

Dilek çekimleri, zamana bağılı olmadan geleceğe yönelik tasarı ve istekleri anlatır. Türkiye Türkçesinde görülen istek, dilek-şart, emir ve gereklilik çekimleri metnimizde de görülmektedir.

3.4.2.1.2.1 İstek Çekimi

Birinci Kişi Teklik *-am/-em, -ayum/-eyüm* : olam mā’il (17a/18), ölem (49b/1); baḳayum (41b/6), ḥaber vēreyüm (5a/2)

İkinci Kişi Teklik *-asın/-esin* : helāk olasın (8a/13), ḳabūl edesin (33b/7)

Üçüncü Kişi Teklik *-a/-e* : ma‘lūm ola (35b/16), taḳdīm ede (36b/6), eşide (14a/6)

Birinci Kişi Çokluk *-alum/-elüm*: varalum (25a/18), cenk edelüm (33b/10)

İkinci Kişi Çokluk *-asız*: sāmi‘ olasız (29a/21)

Üçüncü Kişi Çokluk *-alar/-eler*: vāriş olalar (3a/19), muḥabbet vēreler (17b/8),

Olumsuz Çekimler

Üçüncü Kişi Teklik: me’yūs olmaya (41b/17), bilmeye (20b/11); İkinci Kişi Çokluk: bulunmayasın (43b/11); Üçüncü Kişi Çokluk: muḥālaṭa eylemeyeler (6b/12)

3.4.2.1.2.2 Dilek-Şart Çekimi

Birinci Kişi Teklik *-sam/-sem* : varsam (42b/11), tavil eylesem (9b/8)

İkinci Kişi Teklik *-saḡ/-seḡ* : maḡfiret etsen (50a/9), ölsen (45a/17)

Üçüncü Kişi Teklik *-sa/-se* : boyasa (45a/19), haber vërse (20a/3)

İkinci Kişi Çokluk *-saḡuz/-seḡüz* : ḡorsaḡuz (40b/21), naşb eylesenüz (44b/8)

Üçüncü Kişi Çokluk *-salar/-seler* : boyasalar (45a/1), kāmīl olsalar (27b/12)

Olumsuz Çekimler

Birinci Kişi Teklik: varmasam (42b/11); İkinci Kişi Teklik: ‘afv etmesen (49b/7);
Üçüncü Kişi Teklik: şā’im olmasa (18b/6), ‘azl eylemese (46b/21)

3.4.2.1.2.3 Emir Çekimi

İkinci Kişi Teklik *eksiz* : āsān ét (49b/1), söyle (46b/14)

Üçüncü Kişi Teklik *-sun/-sün* : sorsun (42a/12), gelsün (31a/3)

İkinci Kişi Çokluk *-uḡ/-üḡ* : muhayā oluḡ (39b/18), ḡanīmet bilüḡ (40a/2)

Üçüncü Kişi Çokluk *-sunlar/-sünler* : muṡī^c olsunlar (16b/17), gitsünler (34b/14)

Olumsuz Çekimler

Üçüncü Kişi Teklik: tuymasun (43a/1), bilmesün (14b/4), maḡrūm-ı dilḡāh étme (50a/14); Üçüncü Kişi Çokluk: eylemesünler (3a/14), İkinci Kişi Çokluk: sebb eylemenḡ (11b/8), girmeyin (40a/3)

3.4.2.1.2.4 Gereklilik Çekimi

Türkiye Türkçesinde gereklilik çekimi –mAll ekiyle yapılır. Eski Anadolu Türkçesinde ise gereklilik çekimi için kullanılan özel bir ek yoktur. XVIII. yüzyıla ait olan metnimizde bir örnekte –mAll ekine rastlamaktayız.

Üçüncü Kişi Teklik *-malı* : olmalıdır (17b/2)

-sA dilek-şart ekine gerek sözcüğü getirilerek de gereklilik anlamı sağlanmıştır: içilse gerekdür (48b/14), olsa gerekdür (44b/16)

3.4.2.2 Birleşik Çekimler

Bildirme ve istek çekimleri i- eyleminin yardımıyla farklı çekimlere girerler. Bu çekimler hikâye, rivayet ve şart çekimleri olmak üzere üç şekilde gerçekleşir. Birleşik çekimlerde i- orta hecede kaldığı için kimi zaman düşmüş, kimi zamanda ayrı yazılarak korunmuştur.

3.4.2.2.1 Hikâye

Geniş Zamanın Hikâyesi

Birinci Kişi Teklik: çıkardım (41b/12), ricâ ederdim (11a/14)

İkinci Kişi Teklik: muqâtele ederdim (39a/12)

Üçüncü Kişi Teklik: vaż' ederdi (4a/11), gelürdi (19b/10), olmuş olurdu (11b/11), dër idi (9b/16)

İkinci Kişi Çokluk: isterdiniz (9b/9), görürdünüz (44b/9)

Üçüncü Kişi Çokluk: dërlerdi (12a/21), olurlardı (27b/12)

Olumsuz Çekim

Üçüncü Kişi Çokluk: bilmezlerdi (3b/19)

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Birinci Kişi Teklik: görmişdim (6b/3)

Üçüncü Kişi Teklik: taħrîr olunmuşdı (43b/4) haber vermişdi (45b/18) almışdı (29b/12), gitmiş idi (8b/2), yazılmış idi (26b/10)

Üçüncü Kişi Çokluk: ta' ahhüd eylemişler idi (4b/5), be-nām kılmışlar idi (12a/16)

Olumsuz Çekim

Üçüncü Kişi Teklik: olmamış idi (27b/21)

Bilinen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Birinci Kişi Teklik: vërdüm idi (34b/7)

Dilek-Şart Kipinin Hikâyesi

İkinci Kişi Çokluk: tã'ife olsañuz idi (21b/14)

3.4.2.2.2 Rivayet

Geniş Zamanın Rivayeti

Üçüncü Kişi Teklik: éder imiş (27b/15)

3.4.2.2.3 Şart

Geniş Zamanın Şartı

Birinci Kişi Teklik: müteveccih olursam (13a/12), ölürsem (19b/16)

İkinci Kişi Teklik: ğālib olursañ (41b/17), görürseñ (27b/15)

Üçüncü Kişi Teklik: meʾmūr olursa (23b/18), zuhūr eylerse (49a/4)

İkinci Kişi Çokluk: kâdir olursañuz (41b/8), bulursañuz (44b/7), édinürseñüz (44b/5)

Olumsuz Çekim

Üçüncü Kişi Teklik: eylemezse (15a/12)

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Şartı

Birinci Kişi Teklik: taqşîr étdümse (49b/9), cürm eyledümse (49b/13)

İkinci Kişi Teklik: ricā-mend olduñsa (21/18), dedüñse (21a/19)

Üçüncü Kişi Teklik: vāqıa⁶ oldıysa (45b/20)

3.5. Tasvir Eylemleri

Tasvir eylemleri, –a/-e, -ı/-i, -u/-ü uyaçlara çeşitli eylemelerin getirilmesiyle yapılır. Metnimizde bu eylemler süreklilik, yeterlilik, tezlik olmak üzere üç biçimde görülür.

3.5.1 Süreklilik Eylemleri

gel- : olagelmişdür (25b/13)

3.5.2 Yeterlilik Eylemleri

bil- : olabil (27b/4)

3.5.3 Tezlik Eylemleri

vér- : şalıvérilmiş (25b/20)

3.6 Yardımcı Eylemler

eyle-: nezr eylemek (2a/10), ^ç arz-ı ihtiyāc eyledi (2a/18), muḥabbet eyle (5a/18), sa^ç y eyledük (6a/15), ittifāḫ eylediler (6b/11), muḥālaṭa eylemeyeler (6b/12).

ol-: feraḥ-nāk oldılar (7a/14), nāzil oldı (7a/18), ḥayātda olsa (7a/19), rāzī olurlar (9a/5), ḥırāset-kār oluḡ (9b/14), ḥāşıl olur (13a/20), şābit olmaz (13b/11).

ét-: iftār édecek (2a/13), zıkr étsün (14b/15), faḫr-ı ihtiyār étdi (17b/1), ḥazer ét (20b/15), terk éde (21a/5), istiḡfār éderler (21b/16), murād éder (23b/6).

buyur-: du^ç ā buyurdılar (7a/17), sipāriş buyurdılar (9b/19), emr buyurup (10a/19).

vér-: cevāb vérmedüm (25a/13), cevāp vérdiler (27a/12), amān vérdüm (34b/7), mühlet vérilmiş (34b/14), ^ç aṭıyye vérdi (45a/11), ḥaber vérmışdi (45b/18).

ḫıl-: merḥabā ḫıldı (5b/1), şadāḫāt-meāb ḫılır (18b/2), māhir ḫılsun (18b/14), vaż^ç ḫıldı (19a/19), i^ç lām ḫıldum (19a/20), ba^ç id ḫıl (20b/8).

bul-: fayşal bulur (41b/19), şöhret buldı (3b/18), vuşul buldı (8b/2), nizām bulmış idi (9b/1), şüyū^ç bulur (12a/11).

ḫal-: el ḫaldırmaḫda (15a/2), şeyde ḫalmaya (18a/14), maḫşür ḫaldı (38a/6), maḫrüm ḫalursın (44a/14), bāḫi ḫalan (11b/13).

bil-: ḡanīmet bilüḡ (40a/2), ḥōş bilür (47a/2)

at-: yābāna atar (13a/16)

3.7 Eylemsiler

3.7.1 Masterlar

Masterlar metnimizde –maḫ/-mek, -ma/-me ekleri ile yapılmıştır.

dikmek (19a/16), öksürmek (25a/12), varmaḫ sevdāsından (42b/17), olmasında (36a/21), gelmesine (14b/18)

3.7.2 Ortaçlar

Geniş Zaman Ortaçları

-An : bilen (30b/14) görenler (17a/8), bulaşduran kimesneden(45a/12)

-(X)r: bilürinüzden (41b/6)

-mAz: bilmezlik (34b/8)

Geçmiş Zaman Ortaçları

-duğ/-dük : dedükleri (17a/6), yazdukları (20a/12)

-mİş : ölmüş kimesne (20b/18)

Gelecek Zaman Ortacı

-acağ/-ecek denecek mertebe (13b/14)

3.7.3 Ulaçlar

-X: olagelmışdür (25b/13), şalıvêrilmış (25b/20), dëyü (2a/18)

-(y)Up: bişirüp (2a/20), başlayup (3b/6) kıoyup (40b/7)

-(I)ken: buyurmuş iken (16a/20), uyurken (25a/19), ‘urüc êderken (30a/6)

-IncA: varınca (48a/13), êdince (32a/11)

-duğça/-dükçe : tırduğça (36b/20), vâkıf oldukça (18a/12), taħrîr eylemedüçe (11b/18)

-duğda/-dükde : kılduğda (29a/6), dedükde (29b/14)

-(y)arağ/-(y)erek : Bu ek -X ulaç eki ve derecelendirme sıfatı yapan -rAk ekinden oluşmuş birleşik bir yapıdır. zırb êderek (8b/5), ‘ağd olınarağ (12b/10), okuyarağ (31a/10), süriyerek (28a/5)

-icek : göricek (22b/11)

-meden: eylemeden (6a/21)

II. METİN

[1]-b

Bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

(1) الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على محمد وعلى آله واصولته وأسرته

(2) اجتمعين افضل الصلوة hazret-i fahr-i 'ālem, Muḥammedinü'l-Muṣṭafā (3) şalla'llahu ta'ālā 'aleyhi ve's-sellem hazretleri

تعلقات الباب (4) انما مدينة العلم وعلي بابها فمن اراد العلم

مولاه فعلى (5) ودعى يا علي انت اخي في الدنيا والاخرة ودعى اللهم من كنت

مولاه اللهم وان من والاه وعاد من عاداه حديث شريف كاليه hadiṣ-i

şerifleri ile (6) mükerrerem buyurdıkları dāmād-ı muḥteremleri ve 'amm-zādeleri Emīrū'l-

Mü'min'in ve İmām-ı Müslim'in (7) fātiḥa-yı kitāb-ı velāyet, ḩuṭb-ı fülk-i ḩilāfet, ḩātme-yi

muṣḩaf-ı veşāyet, merkez-i dā'ire-yi (8) siyādet, hem-rāz-ı ḩazret-i seyyidü'l-beşer,

faşāḩat-ı server, çemen-zār-ı belāḩat, ḩazret-i (9) Esedu'llahi'l-Ġālib, 'Alī İbni Ebī Ṭālib

İbni 'Abdu'l-Muṭṭalib kerrema'llahu vechehu ve's-selām (10)

مولاه عليه وعلى من يتقرب اليه cenāblarınuḩ dīvān-ı şerifini şerḩ eyleyen (11) 'eizze-i

kirām ve memdühü'l-ḩāşş ve 'āmm rūḩ-ı şerifi 'izzetde ola her şubh u şām. (12)

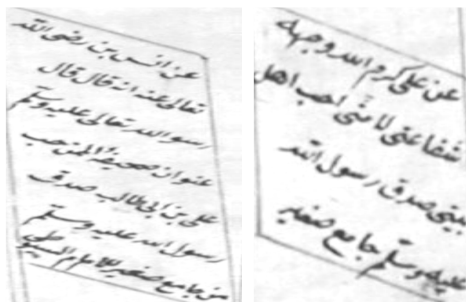
Müstaḩim-zāde E's-Şeyḩ Süleymān Sa'dü'd-dīn ḩaddesa'llahu ta'ālā باسرارهم (13)

عليه وروح اسرارواحمه cenāblarınuḩ şerḩ-i lüṭfindan olmaḩ üzre ba'zı (14) āyāt-ı

şeriflerüḩ sebab-i nüzülü ba'zı ḩazāvāt-ı nebevī ve vāḩı'āt-ı sā'ireden (15) daḩı birer nebze

aḩz ve muḩibbü'r-resül olan mü'min ḩarındaşlarımızınuḩ ḩalpleri (16) ve her māddenüḩ

ḩaḩıḩatini mu'allem olmaḩ için bu faḩir Morevī ḩāk-pāy-i sultān

[2]-a

(1) İbrāhīm Gülşenī Dervīş Hüseyn Sa‘īd İbni Muḥammed Piri İbnü’l-Ḥāc Hüseynü’l-Mevlūd (2) işbu muhtaşarca risāle-yi şerīfi tertīb edüp ve müṭāla‘a eden ihvān ḥazretleri- (3)-nün ḳalbleri ‘acebden ḥulāşa olmağla bu bī-çāre Dervīş Hüseyn Sa‘īd’i daḫı (4) ḫayr ile yād buyurmaları niyāzumdur. Ve işbu risāleye Müşbitnāme tesmiye olındı. (5) Ḥazret-i ‘Alī ḫaḳḳında sebep-i nüzülü İbni ‘Abbās (6) rażiya’llahu ‘anhu rivāyet eder ki ḳurretü’l-‘ayn, ulū’l-ebşār olan İmām Ḥasan (7) ve İmām Hüseyn şiddet-i ḫarāret ḫāşıl olup ikisi birden şikeste-yi mizāc olmağla (8) şihḫatları için Efendimüz ‘aleyhi’s-şalavat ve’s-selām ḫazretleri dāmād-ı ekremleri (9) ‘Aliyye’l-Murtażā kerrema’llahu vechehu’nun ḫānelerine teşrīf (teşrīf) buyur[ur]. Cenāb-ı ‘Alī’ye (10) ḫiṭāb ve anlarun şifā-yāb olmaları emrinde bir nezr eylemek, şavāb-dīdeleri olduḳda (11) imtişālen li’llah emr-i şerīf Ḥazret-i Murtażā ve ḫilye-yi ekremleri Cenāb-ı Fāṭimatü’z-Zehrā (12) ve cāriyeleri Fużza nām ḫizmet uęer gün süre şā’im olmağla nezr eylediler. Şifā-(13) yāb-ı şihḫat olduḳlarında teşekküren şiyāma niyet eylediler. Lakin ifṭār edecek ḳuvvet-i (14) yevmiyye keyfe-mā ittifāḳ-ı nā-yāb olmağla Şem‘ün-ı Ḥayberī nām Yahūdī’den üç şā‘ (15) arpa istidāne istiḳrāz edüp her biri bir gün ṭabḫiyle ifṭār olunmağla ḳarār (16) verildi. Arpadan Ḥazret-i Zehrā mübārek yedleriyle el degirmeninde un edüp (17) ‘acileyin eyledükde beş ‘aded ṭabḫ olup ifṭāra intizār üzre iken nā-gāḫ bir miskīn (18) bāb-ı ḫāne-yi Murtażā’da şiyā’ullah dēyü ‘arz-ı ihtiyāc eyledi. On beş ‘aded ekmeği (19) rızā’ullah ol faḳīre teslim ile bezl u cūd eyleyüp kendileri şu ile ifṭār (20) eylediler. Ertesi gün yine bir şülüş arpa daḫı bişirüp ḫīn-i ifṭārda (21) bir yetim bāb-ı ḫānede nān-pāreye ihtiyācını ifāde ile nidā eyledükde mevcūd

[2]-b

(1) olan ekmeği ‘aṭā buyurup gene şu ile ifṭār etdiler. Üçüncü gece yine vaḳt-i ifṭārda (2) bir esir gelüp şiyā’ullah dēyü nidā eyledükde baḳıyye ḳalan nānı daḫı ‘aṭā eyledükde (3) mā-sivānun ḫürmetine ḫalk olınan ḫabību’llah ‘aleyhi’s-şalavat ve’s-selām cenābları-(4)-nun ḳıṭ‘a-yı vücdları olan kerīme-yi muḫteremleri Fāṭimatü’z-Zehrā ve dāmād-ı (5) Peyğamberī ‘Aliyye’l-Murtażā ve ikisinün ciger-pāreleri Cenāb-ı Ḥasan ve Hüseyn ve cāriye (6) Fużzā’-yi ḫūrī-simā beş nefis-i nefis üç gece aç faḳaṭ āb-ı şāfi ile def‘-i ihtiyāc (7) eyledükleri sebebiyle ḡayretu’llah şādır olup böyle ḫālāt-ı şedīde ḫazāyiş-i¹⁹ nāniye-(8)-

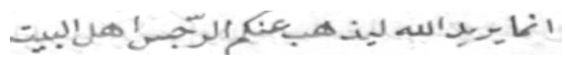

¹⁹ yazılmıştır.

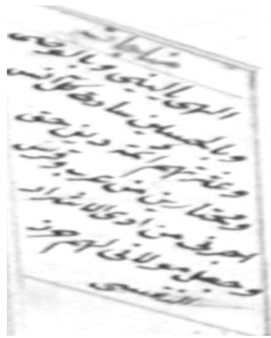
den olmağla bu ki şabruñ şemere-yi baqiyyesi ne mertebede olduğunu ifade-yi sibākında (9) Cebrā'îl Hâzretleri süre-yi nisāyi inzāl ile tesliyet-bağış-ı hāl ve dergāh-ı 'izzetde (10) hūsn-i qabūl ile ol şadaqātuñ maqbul-i müte'āl olduğın tebliğ ve beşāret-i (11) re's irsāl olındılar ki qalla'llahu ta'ālā (12) ol süre-yi celilenün āyāt-ı keriminden sebab-i nüzül (13) bu māddedür. Temmet.

Şā' ta'birinün kırk dirhem vezinde olan şey'e dērler (14) ma'lüm olur. Temmet.

Ve Hâzret-i İmām Şāfi, Cenāb-ı Hâyder haqqında buyurur.(15)

 Hâzret-i 'Āyişe Şiddiqa'dan rivāyet (16) ederler ki Peygamber 'aleyhi's-selām sa'adet-hānelerinden taşra çıkdılar ve siyāh (17) kıldan bir alaca 'abā var idi. Ma'an alup gitdi. İmām Hâsan teşrif eyledi (18) anı dağı altına aldı. İmām Hüseyin teşrif eyledi anı dağı altına aldı. (19) Fâtımatü'z-Zehrā ve 'Aliyye'l-Murtażā Hâzretleri teşrif buyurdılar. Onları dağı (20) 'abānuñ altına aldıklarında (21) nāzil oldu.

Ümmü Seleme rażiya'llahu 'anhümā'dan mervīdür ki

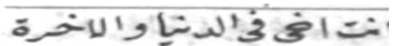
[3]-a

(1) Bu āyet-i kerime benüm hānemde nāzil oldu. Huzūr-ı sa'adetlerinde oturmuşam. (2) Dēdüm ki yā Resūlu'llah ben de ehl-i beytde degilmiyim. Buyurdılar ki sen baña hayırlusun (3) ve ezvāc-ı tahirātdansın ve Şifā-yı Şerif'de muşarrahdur ki bu āyet-i kerimeyi tilāvet (4) ve du'ā buyuduklarında bābuñ ve hānenün şakfında āmin āmin şadaları mesmū' (5) olındı. Ve ehl-i beyt bu tertibi nazm olındı. (6)

 ve ehl-i beyt (7) bu zāt-ı 'ālī-şānlardur ma'lüm ola. İbtāl-i sihr ve def'-i vebā neçe havzı vardır. (8) Ğaflet olunmaya. Temmet.

Cenāb-ı Zehrā'ya Fāṭıma tesmiyesine sebep budur ki kendini (9) lezāiz-i fāniden kaṭ' ya' nī kaṭ' eylemek de naḳlendür ve Zehrā laḳabları fethiyle (10) beyāz ma' nāsına ve pāklikden kināyetdür. Zīrā Ḥazret-i Zehrā, Efendimüzden (11) müddet-i 'ömrinde dem ḥayz vāki' olmadı ve bēş 'aded evlāddan da daḥı kaṭ' ā nifās (12) cārī olmadı ve Ḥadice cenāblarından dünyāya geldi ve hicretün ikinci senesi (13) muḥarremde Ḥazret-i Risālet, Cenāb-ı Murtaẓā'ya 'aḳd ve zifāf buyurdılar. Bu müddet (14) bütün 'ömürleri idi. Kendilerini ḡusl edüp vefātında beni ḡusl eylesünler (15) dēyü vaṣiyyet buyurdu ve ramazānuḡ üçüncü gēcesi defn olındı ve namāzını (16) daḥı Şiddiḳ-ı Ekber kıldı. Peyḡamber 'aleyhi's-selām sāl-i hicretde Medīne-yi Münevvere'de (17) muḥācirin ile enşār mā-beyninde kemāl-i ittiḥā[d] bulınuḡ iḥtilāf ref' olınsun (18) dēyü muḥabbet ve ülfet gelsün dēyü birbirlerine uḡuvvet-i 'aḳd eylemişler idi. Ol mertebe-(19)-de ki birbirlerine vāriş olalar ve dārü'l-ḥāmā tertıbde muḳaddem ola. Vāḳı' ā (20) Bedr ḡazāsından 'avdet olınuḡda (21) āyet-i kerimesi nüzül ile ol uḡuvvetde mirāş ḥükm-i kaṭ' olındı. Muḥācirin

[3]-b

(1) ve enşārdan 'aḳd-ı uḡuvvet olınan kimesneler kırık bēş nefer ba' zı rivāyetde (2) yüz elli 'aded nefsi-nefis idiler. Ebū Mürşed 'Ubāde binü's-Şāmit ile ve Muş' ab (3) bin 'Umeyr²⁰ ile Zeyd bin Ḥārişe ile Ṭalḥa, Sa'd bin Ebī Vaḳḳāş ile 'Abdu'r-raḥmān bin (4) 'Afv, 'Oşmān'z-zinnureyn ile Mu'āz bin Cebel bin Mes'ūd ile Ebū Zer-i Ġıfārī, (5) Selmān-ı Fārsī ile kezā vü kezā peyvend-i uḡuvvet kılındılar. Tirmīzī, İbni 'Ömer'den (6) rivāyet eder ki emr-i uḡuvvet tamām oluḡda Ḥazret-i 'Alī ağlamaḡa başlayup (7) yā Resūlu'llah eşḫāb-ı miyānında mūcibü'l-ülfet ve ittiḥād olan emr-i uḡuvvetde (8) beni maḥrūm buyurduḡuz vechi nedür dēdükde Ḥazret-i Risālet 'aleyhi's-selām daḥı (9) ya' nī sen benüm dünyā ve āḫiret ḳarındaşumsın (10) buyurdılar. Pes.

Leb-i ḥandān ve dīde-yi giryān mesrūr ve şād oldı. (11) İmām Tirmīzī Tehzītü's-Semā'da dēr ki 'aḳd-ı uḡuvvet māddesi iki kere (12) vaḳi' olmuşdur. Biri Mekke'de beyne'l-muḥācirin ve bu ikinci Medīne'dür ki zıkr olındı.

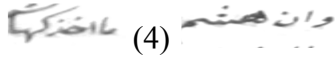
(13) Temmet.

²⁰ Zeyd yazılmıştır. Olması gereken ise Muş' ab bin 'Umeyr'dir.

‘Abdu’l-Muṭṭalib cedd-i nebevîdür ki Ḥazret-i ‘Alî ile nesileri anda cem‘ olur. (14) ‘Abdu’l-Muṭṭalib’ün pederleri Hâşim’dür. Medîne’ye varup anda ‘Amrû bin Zeyd’ün kerîmesi (15) Selmâ’yı²¹ tezevvüc edüp ve anlardan ‘Abdu’l-Muṭṭalib dünyâyâ geldi. Yedi yaşına (16) varduḡda Hâşim vefât edüp Muṭṭalib isminde bir ‘ammisi anı Mekke’ye (17) götürüp terbiyet ve himâyetinde oldığı cihetden ‘Abdu’l-Muṭṭalib dëyü şöhet (18) buldı. Zîrâ medeniyü’l-mevlûd olup yedi yaşına dek Medîne’de sâkin (19) olmaḡla ehl-i Mekke anı Hâşim-zâde oldığın bilmezlerdi. İsmi Şeybe’dür. (20) sebep-i tesmiye müyü sarı beyâz oldığı hâlde dünyâyâ gelmesid[ür]. Ve Ḥazret-i (21) Ebu’l-Müslimîn ḡatemü’n-nebiyyîn ‘aleyhi’s-selâm’uñ pederleri ‘Abdu’llah-ı Agâh’uñ cedd-i amcaları²²

[4]-a

(1) Hâşim cenâblarınun ismi ‘Amrû’dur. Hâşim lügatda ufaḡ lübân kimesneye dërler ḡaldı ki (2) Hâşim dëyü laḡab ta’yîn eylemelerinun vechi budur ki mevsim-i ḡaccda zâ’irin Beyt-i ‘Atîḡ (3) olanlara ekmeḡi ufaḡladığı için Hâşim tesmiye olındı. Ḥattâ demişdür ki

(4) وان هشمه ماخذكها

Şâm ḡurbında bir maḡall-i mu’yenede medfündür. Temmet.

Sultân-ı dîn-i dünyâ, ‘alemü’t-taḡiyyâ (5) ‘âlem-i şahâdet teşrîf buyurduḡlarında Bedr-i Emced ‘Abdu’llah âḡirete gitmiş bulunup cedd-i (6) ‘Abdu’l-Muṭṭalib ḡafidi Ḥazret-i Muhammed-i Emîn’dür. ‘Uhide eylemiş idi. Sekiz yaşına (7) varduḡlarında ‘Abdu’l-Muṭṭalib daḡı riḡlet eyledükde Cenâb-ı ‘Aḡmed’den ‘ammisi Ebû (8) Ṭâlib’ün muḡtarı olup ‘Abdu’l-Muṭṭalib’ün vaşiyyeti üzre Ḥazret-i Resûl-i Emîn’ün (9) emrinde bir rütbe ḡıyâm eylemiş idi ki bir firâş üzre ârâm edüp sâ’ir-i nâs ḡavâyâ (10) varduḡlarında ol firâşdan aḡir firâşe naḡl edüp ol maḡallün şâḡibini firâş-ı (11) nebeviyye vaḡ‘ ederdi. Bir gece tebdîl-i mekân Peyḡamber’i eylemek için oḡlı (12) ‘Aliyye’l-Ḥaydar’uñ döşegine gelüp emri ifâde eyledükde Cenâb-ı Ḥaydar ez-cân-ı inkıyâd (13) emr-i pederi edüp firâş-ı Peyḡamberiyye varduḡdan sonra

يا ايها انى لمقتول buyurdılar. (14) Ya‘nî ey

babam ben bu gece dest-i keferede şâyet ki şehîd oluram dëdükde pederi (15) Ebû Ṭâlib daḡı anı şabra terḡîb ve bu penc beyti ol zamân beyân eyledi beyt (16)

(17) اصبرن يا بنى فاصبر اجمي كل حتى مضير لشعوب قد بزلناك بالبلاء شديد

²¹ Müselmâ yazılmıştır. Olması gereken ise Selmâ’dır.

²² Derkenarda bir soyaḡacı mevcuttur: ‘Abd-i Menâf/ ‘Abdu’l-Muṭṭalib/Hâşim/‘Abdu’llah/ Ebû Ṭâlib/‘Abbâs ‘Abdu’llah Raḡiya’llahu ‘anhü/ ‘Alî kerrema’llahu vecchehu/ Muḡammed ‘aleyhi’s-selâm.

(18) فداء النجيب رابن النجيب فداء الاغز الحبيب السابق والباع والفضاء

(19) الرجيب ان فصيك اللنون فالسيل جري فصيت منها وغير مصيب vaqt-i

tezevvüclerine dek kâ'im olup sonra Seyyidü'n-nisvân ta'birî ile mükerrem olan (20) Hadîcetü'l-Kübra anı tezevvüc buyurup ibtidâ-yi ezvâc-ı tâhîrât dandır. Tezevvüc buyurduklarında (21) yigirmi beş yaşlarında idi ve Cenâb-ı Hadîce kırk yaşında idi pederi Huveylîd bin²³

[4]-b

(1) Esed ve vâlideleri Fâtıma beyt-i zâ'iddür ve umûr-ı lâzimesine Hazret-i Hadîce tekeffül (2) eyledi. Temmet.

Ḳureyş miyânında bir sâl kaḥṭ ve ğalâ olup Ebû Ṭâlib keşîrû'l-ıyâl olup (3) ve birâderi 'Abbâs ğanî idi. Ebû Ṭâlib'ün sünnetini²⁴ taḥfif için Cenâb-ı 'Alî'yi Peyğamber (4) 'aleyhi's-selâm'ı hâne-yi sa'âdetlerine alup ve 'Abbâs daḥı Ca'fer'i alup umûrlarını (5) ta'ahhüd eylemişler idi. Temmet.

İbni Eşîr der ki Hazret-i Murtażâ ekşer müverriḥîn 'indinde ibtidâ İslâm'a gelmişdir. Lakin ba'zıları (6) der ki henüz tâ bâliĝ olmaĝıla ḥaḳḳında küfrün ḥaḳîkatı degil ḥükmîsi ile daḥı ḥükm olunmaz ki (7) bi-veled 'Alî fitratü'l-İslâm'dur. Nübüvvet-i zuhûrında eşaḥḥ aḳrânda on yaşında idi. (8) E's-sâbiḳûnı's-sâbiḳûn kerîmesi tefsîrinde Şa'lebî der ki İbni 'Abbâs ve Câbir (9) Enşârî ve neçeleri daḥı Hadîce'den sonra iḳrâr-ı nübüvvetlerini taḥḳîḳ eylediler. Evvel min (10) Şallî 'alâ ḥadiş-i şerîfini Tirmîzî, İbni 'Abbâs'dan taḥrîc edüp bu bâbda tertîb (11) cumhûr-ı ulemâ-yı İslâm'dur ki nisvânda Hadîcetü'l-Kübrâ o eṭfâlde 'Aliyye'l-Murtażâ ve ricâlde (12) Ebû Bekr şadâḳat-ârâ iḳrârü'l-İslâm nübüvvet eylediler. Cibr'îl 'aleyhi's-selâm Hadîcetü'l-(13)-Kübrâ'ya selâm vârdi. Celle celâlühü'den daḥı selâm götürmüşdür. Cennetle (14) mübeşşeredür. Evvel min şallâ kaydı namâz-güzâr olmasını imâdur ve nübüvvet-i zuhûrında (15) Cibr'îl İmâm olup Peyğamber 'aleyhi's-selâm aḡa iḳtidâ edüp hâne-yi Hadîce'de kılinan (16) namâz murâddur ki ol namâzda

²³Der-kenarda Hz. Ali'nin çocuklarının ismi sıralanmıştır: İmâm-ı 'Alî kerrema'llahu vechehu/ İmâm-ı Şâni Hazret-i Hasan/ İmâm-ı Şâleb-i Hazret-i Hüseyin/ İmâm-ı Râbi' Zeyne'l-Âbidîn / İmâm-ı Hâmis Muhammed Bâkrî

²⁴سؤنتی yazılmıştır.

ikinci Ḥadīce üçüncü ‘Alī kerrema’llahu vechehu’dur. Ve dördüncü (17) ‘Abd-i Memlūk-ı Resūlu’llah olan Zeyd daḡı ol namāzda ḡazır olmuřdur. Temmet.

(18) Fevātiḡūḡ ol ḡayrında řāḡib-i Keřřāf-ı Sedīd’den rivāyetle ḡikāyet eder ki

 (19) kerīmesinde ḡasan’dan murād-ı meveddetdür. Ehl-i

beytdür. Ḳāzī Mīr der ki (20) ḡazret-i ḡaydar-ı Kerrār-ı ‘Alī’ye Rıżvānū’l-Cabbār

Cenābları

(21)

[5]-a

(1) āyet-i kerīmesi ḡelālet ile nūdemādan birine buyurmıřlar ki cennete sebeb-i duḡūl olan (2) ḡasene ve dūzaḡa bā’iř olan seyyi’yi ḡaber véreyüm. Budur ki ol ḡasene ehl-i beyte (3) řadāḡat üzre olanlardur ve seyyi’e ki ehl-i beyte ‘adāvet üzre olanlardur. Temmet.

(4) Nuḡḡ-ı řāḡ-ı Evliyā ‘Aliyye’l-Murtażā

(5) bi’azm-i velā dostluḡdur. Veliyyu’llah bu māddeyedir. Bi’azm-i berinde bir ḡam daḡı (6) nūřadur. Ma’nā Rabbū’l-Enām baḡa muḡabbeti Ḳur’ān-ı Kerīm’inde ehl-i İslām üzre ilzām (7) eyledi ve baḡa ez-cān ve dil-i iḡā’at ve inḡiyād anlara vācib ḡıldı demekdür ki (8) Ḳur’ān-ı Kerīm’de gelmiřdür.

 (9)

 vārid oldu. Temmet.

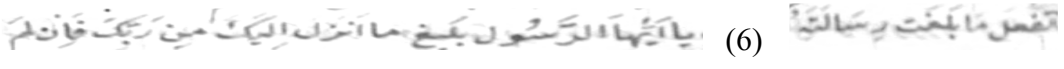

Rivāyet İmām (10) Aḡmed, Berā-yı İbn ‘Āzib’den ve Zeyd İbn Arḡam’dan rivāyet eder. ḡazret-i Muhammed Muřtafā (11) řalla’llahu ‘aleyhi ve’s-sellem ḡacc-ı řerīf ‘avdetinde beyti yād eylediḡi üzre cem’ ḡaḡḡında vāḡı’a-yı ḡadr ya’nī göl bařına resīde olduḡlarında nūzūl buyurdılar. (12) Ol eřnāda ḡazret-i Murtażā’nuḡ ellerine yapıřup eřḡāb-ı kirāma ḡiḡāben buyurdılar ki (13) siz bilmez misiz ki ben mü’mínlere kendi nefislerinden evlāyum ḡuzār daḡı cevāb vérüp (14) belī yā Resūlu’llah evlāsın dediler yine buyurdılar ki sizlerüḡ ma’lūmı degil midür ki (15) ben her mü’mine kendi nefislerinden evlāyum yine cevāblarında ey na’am yā Resūlu’llah (16) dediler. Pes.

Ol vaḡitte buyurdılar ki (17)

 ya’nī yā Rabb ben kimlere muḡtedā isem ‘Aliyye’l-

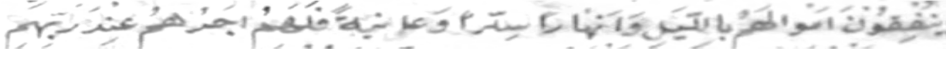
Murtażā (18) dağı anlaruđ muqtedāsıdur yā Rabb ‘Alī’ye muḥabbet edenlere sen dağı muḥabbet eyle ve ‘Alī’ye (19) ‘adāvet edenlere sen ‘adāvet eyle dēyü buyurduklarında ‘Ömerü’l-Fārūḫ bu meclis-i (20) şerīfi müşāhede eyledükde dēdi ki ey Esedu’llah sen imān ve İslām da‘vāsında (21) olan ricāl u nisādan her birinüđ dā’imā mevlāsı ve efendisi ve re’isi ve şūret

[5]-b

(1) ma‘nāda muqtedāsısın dēyüp ‘izzet-i tehniyetle Cenāb-ı Ḥaydar-ı Kerrār’a merḥabā kıldı. (2) Bu sebebdendür ki ‘Ömerü’l-Fārūḫ, Ḥazret-i Murtażā’ya dāmād olup Fāṭimatü’z-Zehrā (3) Ḥazretlerinden evlād-ı kerīme-yi muḥteremlerinden Ümmü Gülsüm’i tezevvüc ile teberrük-i teselli (4) nebevī-yi qarābet olmuşdur. Şa‘lebī dēr ki Peygamber ‘aleyhi ve ‘alā ālihi ve’s-sellem Efendimüz bu meclis-i (5) şerīfi ‘aḫd buyurmaları (6) kerīme nüzülündan şonradur. Temmet.

Şāhib-i Keşşāf ve Vā-(7)-hīdī, İbni ‘Abbās Rażiya’llahu ‘anhu’dan rivāyet ederler ki Ḥazret-i Murtażā dört (8) altuna mālīk idi. Anları şadaḳā edüp birini gece birini gündüz birini gizli (9) ve birini āşikāre vērđi. Pes.

Anlaruğ şānında bu āyet-i kerīme nüzül eyledi (10)

 (11)

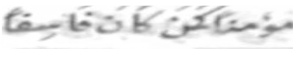
 ve dağı āyet-i kerīme

(12) gūna gūn sebep-i nüzülını naḫl ederler. Cümlesinüđ meā’li Ḥazret-i Murtażā bir sā’ ile şadaḳā (13) vèrmek murād eyleyüp kendi ḥātemini baḫş eyledigidür. Temmet.

Vaḫīdī ve Beyzāvī (14) Keşşāf ve Cāmi‘ül-Uşūl şāhibi Şa‘lebī ve sā’ir dağı yazmışlardur ki (15) ve mücāhid dağı İbni ‘Abbās’dan ve ismāniyet ‘ammisinden rivāyet eder ki (16)

 kerīmesinde şāliḫ-i mü’minīnden murād (17)

Ḥazret-i Murtażā’dur. Şa‘lebī ve Vaḫīdī ve Zemaḫşerī tefsirinde (18)

 āyetinde mü’minīn ile Ḥazret-i Emīr murāddur yine Şa‘lebī, İbni (19) ‘Abbās’dan ve İbni Sīret’den rivāyet eder ki Ṭübā-lehüm kerīmesinde olan Ṭübā (20) bir ağacdur ki aşīl köki Ḥazret-i Emīr’üç sarāyında her mü’minīn sarāyına (21) andan bir şāfi‘ vāşıl olmuşdur ve ‘Abdu’llah bin ‘Aṭā’dan mervīdür ki ‘Abdu’llah bin

[6]-a

(1) İslâm dedi ki āyet-i kerimesi Hzret-i ‘Alī’nün hakkında.

(2) Temmet.

İmām Buḥārī ve Müslim bin Sa‘d’dan ittifāka taḥrīc ederler ki hicret-i nebeviyyenün (3) yedinci senesi Peygamber ‘aleyhi’s ve’s-sellem feth-i Ḥayber’e teveccühlerinde bu sancağı yarınki gün (4) taḥkīk bir vechle vëreyüm ki anuñ yëdinde fethi müyesser olur ve Allah ta‘ālā ve Resül’ı (5) anı severler ve daḥı anları sever çünki şabāḥ oldı. Peygamber ‘aleyhi ve’s-sellem buyur-(6)-dılar ki ‘Alī kıandadır dediler ki gözleri ağırır.²⁵ Eşḫābdan biriyle ḥuzūr-ı sa‘adetlerine (7) iḥzār buyurdılar ve dehān-ı mu‘ciz beyānlarında berrāk berrāk mübāreklerinden göz-(8)-lerine sürüp derḥāl derd-i dīdeleri zā‘il oldu ve sancağı Hzret-i (9) Emīr’e i‘tā buyurdılar ki tafşili kütüb-i ḥadīşde muşarraḥdur. Qal‘a-yi Ḥayber muḥā-(10)-şarasında eşnā-yi ḥarbde Yahūdī’nün biri bir taş ile mübārek dest-i laṭiflerine (11) zarb eyledükde qalkān elinden düşdi ol anda qal‘a’nuñ qapusını (12) kıoparup ḥarbün tamāmına degin qapuyı kendine qalkān eyledi ve feth-i qal‘a (13) müyesser oldı. İmām Aḥmed, İbni Rāfi‘’den rivāyet eder İbni Rāfi‘ şāḫābe-yi Peygamber (14) ‘aleyhi’s-selām’uñ azād-kerdelerinden idi. Yëdi kimesne ile ki benüm ile sekiz (15) kışı Hzret-i ‘Alī’nün qalkān eylediği qapuyı çok sa‘y eyledük yerinden taḥrīk (16) mümkün olmadı demişdü[r]. Hzret-i Emīr kerrema’llahu vecchehu buyurur ki bāb-ı Ḥayberī (17) Vāllah ben kuvvet-i cismāniyye ile kıalduramadum belki kuvvet-i kıudsiyye-yi rabbāniyye ile idi (18) dëyü buyurdılar. Temmet.

İmām Ṭaḥāvī ve Müşkilü’l-Āsar’da rivāyet eder ki (19) Esmā bint-i ‘Amīş demiş ki Muştafā ‘aliyye’t-taḥiyyā ḥazretlerinün ser-i mübārekleri (20) ‘Aliyye’l-Murtażā’nuñ dizlerinde iken vaḥy nāzil oldı. Henüz Hzret-i ‘Alī (21) ikindi namāzını eylemeden güneş tölündi. Vaḥy daḥı tamām olduḫda Peygamber

[6]-b

(1) ‘aleyhi’s-şalāt buyurdı ki yā ‘Alī şalāt-ı ‘aşrī edā eyledük mi Cenāb-ı Emīr daḥı (2) edā olunmadı dedükde ilahī eger ‘Alī senün ve Resülünün tã‘atinde ise (3) şemsi gerü döndür. Esmā dër ki afitābuñ ğurüb olduğunu görmışdüm. (4) Tekrār şems ‘avdet ve mağribden ḥurūc ve ric‘at eyleyüp ve tağlara (5) ve zemīne ziyā baḫş oldı.

²⁵ yazılmıştır.

تَعِينِ الشَّمْسُ تَطِيْبًا (6) ، الشَّمْسُ رَدَتْ عَلَيْهِ بَعْدَ مَا غَرَبَتْ مِنْ دَائِبِطٍ İmām

Ṭahāvī der ki bu ḥadīs-i şerīf s̄abitd̄ür ve rā-(7)-v̄ilere daḡı şıḡadur. Temmet.

Ḥazret-i Şiddīk'a rivāyetle taḡrīc olınan zıkre (8) 'Alī ' ibādetlerinüḡ ḡadīs-i şerīfini Şeyḡ-i 'Abdu'l-Ġanī ḡaddesa'llahu sirrehu sāmī Cenāb-ı 'Uḡūd isminde Mevlevī'ye maḡşuş olan risāleyi şerḡ (9) buyurmışlar. Bu ḡadīs-i şerīfi kemā-yenbaḡı tafşīl buyurmaḡla bu maḡāmda tekşīr-i (10) sevdādan ḡazer ile şerḡe müraca' at olına. Temmet.

Menḡıbe zuhūr-ı nübüvvetden (11) sekizinci sālında şanādīd-i Ḳureyş ittifaḡ eylediler ki Hāşim, 'Abdu'l-Muṡṡalib o (12) evlādları ile münākeḡe ve mübāya'a ve muḡālaṡa eylemeyeler ve siyāḡ üzre (13) 'ahd-nāme taḡrīr ve Ka'be-yi Mükerreme dīvār-ı āvīḡte taḡrīr edüp bu emrüḡ (14) taḡrīrinden şonra eşḡāb-ı kirāma ezā ve ehl-i İslām'a zecr ve cefā eylemege (15) āḡāz eylediler. Pes.

Ġayret-i ḡarābet ile Ebū Ṭālib Peyḡamber 'aleyhi's-selām'ı ve sā'ir (16) mü'minleri kendi ḡabīlesine naḡl ve cem' edüp anda Kefere-yi Ḳureyş 'üḡ ta'addī-(17)-lerinden ḡıfz eyledi. Pes.

Ġılālda tażyıḡ ve ta'addī ve ol sene bu vechle (18) ta'addī eylediler ba' dehu Yaṡ'am bin 'Addī ve Zehīr-i Maḡzūmī ve Ebū Tiḡrī emşāli (19) kimesnelerüḡ ehl-i İslām içinde aḡrabāları bulunmaḡla anların ḡayretleri zuhūr (20) ve merḡamete naḡz eyleyüp ehl-i İslām mażāyi'den bir miḡdār teneffüs eylediler (21) ve ol üç sāl içinde Ebū Ṭālib Peyḡamber 'aleyhi's-selām'ı mübālaḡa ile muḡāfaza

[7]-a

(1) eylemişdür. Yēgen Ḥazret-i 'Alī'nüḡ pederi Ebū Ṭālib server-i kā'ināt 'aleyhi't-taḡıyyāt (2) ḡazretlerinüḡ pederi 'Abdu'llah ḡazretleriyle lā-ebeveyn birāderleri ve vālideleri (3) Fāṡıma binti 'Amrū'l-Maḡzūnī'dür. Sā'ir a'mām-ı nebī başḡa māderden şahrā-yı (4) vücūda gelmekle lā-birāderleridür. Şāriḡ yazdı Ebū Ṭālib'üḡ on beyit bir rabbāniyye (5) ḡaşidesini irād eder ki nuşret-i nebeviyyede inşād eylemişlerdür

وَجَدْنَا مُحَمَّدًا نَبِيًّا كَوْنِي خَطًّا فِي أَوَّلِ الْكَلْبِ (6) الْمُرْتَعِلُونَ bu beyt andandur

ve bu daḡı (7) eş'arından bir ḡışşada na'at-ı şerīfde bu beyti meşhürdur ve

النَّبِيُّ قَدْ وَالْعَرْشُ مُحَمَّدٌ وَهَذَا مُحَمَّدٌ (8) بِشَقِّ لَنْمَنْ اسْمُهُ Ebū Ṭālib'üḡ ismi

'Abd-i Menāf veya (9) 'Ümrān'dur. Ḥazret-i Peyḡamber'den yaşı otuz beş sene ziyāde idi.

Bā'iş-ı nebeviyyenüḡ (10) onıncı senesi vefāt eyledi ve yaşı sekseni mütecāviz idi.

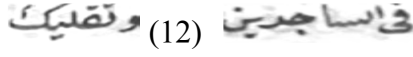

Riḡletinde emr-i nebevī (11) ile Ḥazret-i 'Alī ḡusl ve tekfīn edüp pederleri 'Abdu'l-

Muṭṭalib'ün kabrini açup (12) 'Abdu'l-Muṭṭalib kabīleye karşı müteveccih kaṭ'en vücūdından bir noḡsān yoḡ buldılar. (13) ve Ebū Ṭālib'i yanına vaḡ ve kabrini setr eylediler ve Ḥāzret-i Murtaḡā buyurur Ḳureyş (14) kefereleri pederüm Ebū Ṭālib'ün mefkūr ve meyt olmasından feraḡ-nāk oldılar. (15) 'Aleyhi's-selām cenābına çoḡ hizmet eylediginden nāşī 'aleyhi's-selām'dan zuḡūr-ı (16) aḡvāl-i ḡāriḡadan Ebū Ṭālib ḡazz édüp faḡr eyledigini izḡār éderdi. Bir gün (17) Beniyye'l-Enbiyā 'aleyhi't-taḡiyyā istiḡā için du'ā buyurdılar hemān yārān-ı bisyār (18) nāzil oldı. 'Aleyhi's-selām ḡānde-yi ta' acübāne ile buyurdılar ki eger 'ammüm Ebū Ṭālib (19) ḡayātda olsa ḡazz éderdi. Derḡāl Murtaḡā Ḥaydar ḡiyām édüp yā Resūlu'llah (20) ḡūyā ki babamuḡ eş'arından bu ebyātuḡ mefhūmını kaşd buyurdıḡuz dēdi (21) şī'r

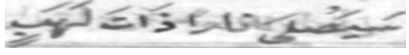
وَأَيْضًا لَيْسَتْ عَلَى الْقَائِمَةِ أَبُو وَلِيٍّ فَلَا رِيشَةَ لَهُ رَأْسًا

[7]-b

(1) Temmet.

Ebū Leheb'ün (2) ismi 'Abdu'l-'Arrā'dur. Ebū Leheb künyedür. Birāderi Ebū Ṭālib rihletinden şoḡra (3) umūr-ı nebeviyyeyi der-'uhde édüp muḡālif[1]erün gezend ve mekrinden 'aleyhi's-selām'ı (4) dā'imā ḡırāset ve ḡuḡūḡ-ı 'umūmına ri'āyet üzre iken bir gün Ebū Cehl-i Cāhil (5) ve 'Uḡbe bin Ebī Mu'ayḡ bāṡıl Ebū Leheb'ün meclisine dāḡil olup dēdiler ki birāder-(6)-zāde Muḡammed Emīn'den su'āl eyle ki 'Abdu'l-Muṭṭalib'ün mekānı behişt midür dü-(7)-zaḡ mıdır? Ḥāzret-i Risālet'e Ebū Leheb daḡı su'āl eyledükde ḡavmiyle berāberdür. Buyur-(8)-dılar ya'nī ehl-i fetretendür. Ehl-i fetretün ḡükm-i maḡşūşı vardur ki şerī'at-ı (9) 'İseviyye'nün ehli ḡalmamışdur. Millet-i İbraḡimiyye ri'āyet üzre ehl-i tevḡiddür. (10) Taḡlīd-i şerī'atde ma'zūllardur dēmekdür. Ba'zıları daḡı ehl-i 'ırāḡdandur dēmişler. (11) Anlaruḡ daḡı 'āḡıbeti duḡūl-ı behiştür hele düzaḡı degillerdür. Zīrā āyet-i kerīmesiyle anlar secde-yi raḡmān ehlidür. Ḥāşılı vālideyn (13) risālelerinde tafşil olunmuşdur. Ḥuşūşā 'Abdu'l-Muṭṭalib'ün kabrini oḡlı (14) Ebū Ṭālib'i defn için açdılar ḡibleye teveccühü ḡu'ūd üzre bulup yanına (15) defn eylediler. El-ḡışşa anlar cevāb-ı nebeviyyeyi mülāḡāzada ḡaṡā édüp ḡavmiyle (16) bir yerdür. () dēmekdür dēdiler. Ebū Leheb tekrār gelüp Ḥāzret-i Risālet'den (17) () olduḡda buṡlān üzre gitdi ise o ve anuḡ gibiler cümlesi caḡīmīdür (18) ve eger taḡrīr-i sābıḡa muvāfiḡ ise degildür. Buyurdıḡımı istimā' eyledükde Ebū (19) Leheb'ün Leheb ḡāzabını şu'alanup muḡabbeti 'adāvete tebdil eyledi tā ki Bedr

ğazāsından (20) sonra kederinden ‘adese dedükleri marazdan yedi gün haste olup (21)

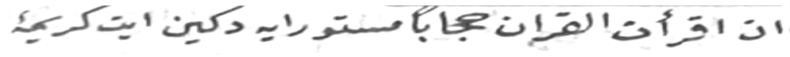

zāt-ı Leheb maẓharı olmağla Leheblık muhaḳaḳ oldı. İşte

[8]-a

(1) bu vechden künyesiyle yād olındı. Ğayrı kimesne Qur’ān’da gene seyle mezkūr olmuŝdur. (2) Sebeb-i ŝūrısı dağı ruḡ-ı zengīn āteŝine mālİK olmasıdur. Tebbet helāk oldı (3) demekdür. Bed-du‘ādur dēyü ma‘nā verİLür. Ebū-Leheb’ün zevcesinün ismi Ümmü Cemİle’dür. (4) Mu‘āviye’nün babası Ḥarb’dur. Anuğ dağı babası ser ḳabile-yi Emeviyye olan Ümmeye’dür. (5) Temmet.

Nizāmeddīn-i Niŝābūrī tefsīrinde rivāyet eder ki Esmā Binti ‘Amiŝ (6) Raẓiya’llahu ‘anhümā dēr ki vaḳtā sūre-yi tebbet nüzül eyledi. Ümmü Cemİle eŝidüp ellerine (7) taŝ alup mescide geldi ki Peyğamber ‘aleyhi’s-selām Ebū Bekir Raẓiya’llahu ‘anhu (8) ile ŝoḫbet ederlerdi bu mel‘üne gelüp bir miḳdār hezeyān ile ahālī lisān (9) eyleyüp ammā Cenāb-ı Risālet’e ḫiṭāb gibi olmamağla Ebū Bekir yā Cenāb-ı Ŝerīfe mi (10) ḫiṭāb eder dedükde ‘aleyhi’s-selām buyurdılar ki ‘avret beni görmez zīrā (11)

āyet-i kerīmeyi tilāvet

eyledüm merām-ı Cemİle (12) yā ebā Bekr ŝāhibün beni hicv eylemiş dēyüp ‘avret ḫāne-yi ḫiyāŝet-i lānesine ‘avdet (13) eyledi. Ma‘nā-yı icmāl Tebbet Ey Ebū Leheb ellerün ḳırıl sun yāḫūd helāk olasın (14) Ey Ebū Leheb ve zevceğ dağı helāk olsun ki ḫarīk kızıdur ve Qur’ān’da Ḥaḳḳ ta‘ālā (15) Tebbet ve Tebbet dēyü seni nihāyet mezemmetle zemm eylediği gibi ‘avretünji dağı ḫamāletü’l-ḫaṭab (16) dēyü taḫḳir eyledi demekdür ve ehl-i tefsīrlerdür ki Qur’ān-ı Kerīm’de Ḥaḳḳ ta‘ālā pek (17) sevdiğini ve pek sevmediğini zıkr eyledi. Bu ḳavle nazarla mağzūblarınun bunlar (18) müntehiblerindendür ŝeyṭān Fir‘avun Nemrūd gibi. Temmet.

Sebeb-i İslām ‘ammi (19) nebiyyü’l-muḫterem Cenāb-ı Ḥamza beyān-ı nübüvvet-i zūhūrından altı sene mürürından ḳabül-ı (20) İslām eyledi. Sebeb-i zāhiri budur ki yevmen mine’l-eyyām Ŝafā nām maḳāmda (21) Peyğamber ‘aleyhi’s-selām vaḳfe-yi keŝir ŝafā-yı ŝoḫbet eŝḫāb-ı kirām eyledi. Ol maḫallden

[8]-b

(1) Ebū Cehl la‘īn mürürınca Ḥazret-i Resül’a andan vuŝul (2) buldı. Ḥazret-i Ḥamza ŝikāra gitmiş idi. Geldükde mu‘tād-i ḳadīmi üzre beyt-i (3) ŝerīfi ṭavāf eyledi. Bu eŝnāda

mā-cerāyı Ebū Cehl İbni Cez'ānuñ cāriyesi (4) Ḥamza'ya vuqū'ı üzre ifāde eyledükde derḥāl Ḥamza Pehlevan mecma'-yı Ḳureyš'e (5) varup elinde bulunan yay ile Ebū Cehl'ün²⁶ başına zārb ederek şakḳ (6) edüp ḳan aḳmağa başladı ve İslām'ını izḥār eyledi. Revā-yı aḥir Ebū (7) Cehl'ün başını şakḳ eyledükden sonra gelüp ḥuzūr-ı Peyğamber'de tesliyetle (8) 'arz-ı ḥizmet nev'-i mā-minnet eyledükde *نبی اذا ما علیه التحیا* ey Ḥamza (9) senün bu ḥizmetünden ziyāde senün ḳabül-ı da'vetü'l-İslām refāhiyetündür (10) buyurdıklarından derḥāl iḳrār-ı nübüvvet eyledi. Bu nuḳ, Ḥamza'nuñ teşekkürüdür.

(11) *حیدت اسد حین هذا قوارى الى الاسلام والعين الحنين بدین جاء*

(12) *من ربه عزیز خیر بالعباد بهم لطف* Temmet.

Menḳıbe Peyğamber 'aleyhi's-şalāt (13) ve's-selām baḳıyye-yi şādīd Ḳureyš'ün İslām'ından me'yūs olduklarında muḳaddemā (14) ezā ve cefālarından ba'zı ehl-i kirām izin-i hümāyūnları ile Ḥabeş'e hicret (15) eylemişler idi. Medīne-yi Münevvere'de vālideyn-i muḥteremīn tarafından ba'zı aḳrabā (16) ahālīsinden daḫı neçeler şeref-yāb bī'at-ı İslām olmağla fi'l-ḥaḳıḳa (17) Sulṭānü'l-Müslimīn ol sūy-i selāmet büya hicret dā'ıyesi (18) fū'ād-ı ḥaḳāyık mi'ādlarında peydā olup eşḫāb-ı kirāmuñ semt-i selāmet (19) Ṭaybe-yi Ṭabībiye'ye naḳl eylemelerine icāzet buyurdılar ve 'aleyhi's-selām daḫı (20) Hicret-i murād eyledüklerini ricāl-ı Ḳureyš'ün ma'lūmları olduğda Dārü'n-Nedeviye (21) cem' olup bu emirde müşāvere eylediler ve re'ylerini bu şüret üzre

[9]-a

(1) taḳrİR eylediler ki her ḳabileden bir ḳavī ve şecā'at er kimesne tedārik olunup (2) cümlesi birden mübārek vücūd-ı sa'ādetlerine ḳılıçlarla zārb ve ḳatlı edüp (3) vefātı cümleye Ḳabā'il-i 'Arab'a tağılur her ne ḳadar ki 'Abd-i Menāf zādelerün (4) ḳuvvet-i ḳāhireleri olsa da cümle 'Arab ile muḳāvemetleri muḥāldur. Nihāyet re'ye (5) rāzī olurlar. Her şaḳaldan bir ḳıl mişlince diyetini edā ve sār eşḫābı daḫı (6) kimini helāk ve kimini eski dīnine 'avdet ve neçesi daḫı firār eder. Bu tarīḳle (7) bu rāhiyyeyi üzerimüzden def' ederüz yoğsa eger diyār-ı aḫire gider ise (8) bizleri muzmaḥill eylemek mecrūḥumuzdur dēyü ittifāḳları mir'āt-ı huzūr-ı sa'ādete (9) 'aksi endāz-ı şüret olduğda *الفرار حمالا بطاف من سنن المسلمين* (10) ḥükmince Ebū Bekr-i Şiddīḳ-ı Refīḳ tarīḳ olup *الرفیق* (11) *اسدوى التوفيق نعمى ونعم* dēyüp Nısf ilinden sonra

²⁶ *ابو جهل* yazılmıştır.

Mekke-yi Mükerrreme'den çıkup gitdikleri (12) hinde 'Alî Cenâbını dağı câme-hâblarına bırakmağı arâ' buyurdıklarında (13) 'Alî dağı yâ Resûlu'llah câme-hâbında yatdum ve Cumhür-ı Kureyş gelüp beni (14) perîşân eylemelerine muntazarum ve nefsim²⁷ dağı beni ve ben dağı nefsimi tavtîn edüp (15) uğrına katl ve esîr olmağı nefsim kabûl eyledi dedükde Resûlu'llah (16) gâra Cebel-i Şevrî muhtâr görüp ol tarafa revâne ve anda qarâr eylediler. Ezîn. (17) Cenâb-ı hâzele-yi Kureyş sa'âdet-hâne-yi nebevî der-gâhına gece ile cem' olup (18) derün-i hâneye duhülları sihri olmağ şavâb-dîdeleri oldığı cihetden (19) te'ḥîr ve 'aliyye's-şabâh dağğ-i bâb ve derün-ı hücrede nazâr-endâz câme-hâb (20) olduklarında Hâzret-i Murtażâ'yı buldılar ve Muḥammed kandadur dëyü istiḥbâr (21) eylediler Cenâb-ı Hâyardar-ı Kerrâr'a dağı bilmem dëdi vâkı' â gârda ihtifâ'

[9]-b

(1) Mekke'den ḥurûclarından sonra nizâm bulmuş idi. Hâne-yi sa'âdet lânesinden (2) ol 'anḳâ-yı kâf-ı sa'âdet hümâ-yı hümâyün üç risâlet 'aleyhi't-taḥiyyâyı (3) buldukları fî'l-aşl Semt-i Yeşrib'e Medîne'ye niyet-i teveccühleri ma'lûm olmağla (4) ol tarafa revâne oldılar. Rivâyet-i 'ulemâdan ve Şa'lebî ve ibni Eşîr dër ki ve (5) kerîmesinüñ Hâzret-i Murtażâ (6) ḥağğında nüzûlî tarîḳ-i Medîne'de vâkı' oldı ve İmâm Ğazâli İḥyâ-yı 'Ulû-(7)-m'unda buyurur ki hicret gécesi Cebrâ'îl'e ve Mikâ'îl'e Ḥağğ ta'âlâ vahy eylediği (8) sizleri biribirinüze qarındaş eyleyüp ve birinüzün 'ömrini tavîl eylesem (9) kağğıñuz tuvâl-ı 'ömr isterdiñüz? Her biri kendi 'ömrinün tavîl olmasını taleb-kâr (10) olduklarından Hudâ-yı ta'âlâ buyurdu ki benî âdemden 'Alî'yi Hâbîb'e qarındaş (11) kıldum. 'Alî bu gece 'ömrini qarındaşına fedâ eyleyüp Hâbîb'ün yolında mevtini (12) ihtiyâr ve ḥayâtına aña işâr eyledi. Sizler niçün anuñ gibi birâderlikde tavır-ı (13) kemâl üzre olmadıñuz. Pes. Anda sizden ziyâde bu fażîleti sebebiyle anı (14) düşmenlerinden nigeḥ-dâr ve ḥırâset-kâr oluñ dëyü emr-i ilahî şudûrıyla câme-hâb-ı (15) Peyğamberî de ḥırâset 'Alî için Cebrâ'îl baş tarafına Mikâ'îl kademlerinde (16) kâ'im oldılar ve Cebrâ'îl 'aleyhi's-selâm ḥay ḥay dër idi ya'nî zihî sa'âdet (17) ey Ebû Tâlib zâde saña ki Ḥağğ ta'âlâ senünle meleklerine faḥr eder. Kâzî Mîr (18) Hüseyñ yazdı. Naql üzre ol şeb ḥâric-i Mekke'de bir kâfire teşâdüf (19) edüp sipâriş buyurdılar ki develerini hâzır edüp üç gün mürürında (20) Ğâr-ı

²⁷ yazılmıştır.

Ṭūr'a getüresin ve üç gün anda mesken buyurdılar ve 'ahde vefâ (21) édüp üç gün mürürında develeri götürdi ve süvâr olup cānib-i Medīne'ye

[10]-a

(1) 'azīmet buyurdılar. Temmet.

Menkıbe Hāzret-i Şiddīk'ın oğlu 'Abdu'llah bir kavī (2) bir şecā' kimesne idi. Gece olduğda hānesinden çıkup gelür. Huzūr-ı (3) nebevīde Kureys'ün tedbīr ve hareketlerin 'arz ve ifāde édüp yine Mekke'ye (4) varup seheri anda görünüp gece gece Mekke-yi Mükerrreme'de zan ederlerdi (5) ve Ebū Bekir'ün azād-kerdesi 'Āmirin Kāhīre'nün koyunları var idi. (6) Gece gelüp süd getirürdi. Cenāb-ı Peygamber 'aleyhi's-selām ve Şiddīk-ı Ekber andan (7) tenāvül ederlerdi ve meşhūr olduğu üzere bir cüft gögercin gāruş (8) kapaşına yumurta mevzi' édüp ve örümcek dağı bābuş etrafını veyā el-küllīye (9) dergāhı ağı eyledi ve ol düşmenleri āşār-ı nebevīyyeyi izleyüp ol maħalle dek (10) geldiler ki yumurta ile ağı gördüklerinde derūn-ı gārda kimesne olmağ (11) ihtimāli yoğdur dēyü 'avdet eylediler. Beyt-i şerīfde gügercin emīn ve sālīm (12) olmağa sebep budur ki nesilleri keşret bulmağla du'ā buyurdılar. Temmet.

Menkıbe-yi (13) Sultān سلطان الكونين برهان هافضين نبي الثقلين خادم الحرمين عليه (14)

من الصلوات والسلام التي لا تكليهن Cenābları çünki Mekke-yi Mükerrreme'den (15) dārü'l-hicr-i Medīne-yi Mūnevvereye hicret buyurduklarında (deve) devenün ilcāmını (16) idahā buyurup kendi şafāsına havāle ile irāde-yi tağdīriyyeden bu şüretde (17) istihāre buyurdılar. Enşār-ı kirāmdan her kimün hānesi pīşe-gāhına ki deve (18) vāşıl ola şāhib-i hāne devenün mehārını aħz édüp ināħa ve nüzülleri (19) istid'ā ederdi. Taħliye-yi sebīl ile emr buyurup deve me'mūr ve mülhemdür (20) dēyü def' buyururlardı. Nā-gāh 'Amrū bin 'Ayār'ın yetimleri ve Süheyl nām (21) şabīlerün mülki olan meydāna deve vāşıl ve ol maħalle (جاءيك) hānelerinden

[10]-b

(1) yakın hāneye Ebū Eyyūb Enşār-ı Hālidin Zeyd Rażiya'llahu 'anhu hānesinün (2) pīşe-gāhına deve nāzil oldu. Derhāl Hālid Enşārī devenün üzerinde (3) olan eşyayı hānesine nakl édüp misāfir mihmān-hāne-yi dünyā ve muķīm-i (4) ħalvet-cāy-ı hātemiyyet-i enbiyā 'aleyhi't-taħiyyā Hāzretleri dağı hāne-yi Hālidī (5) teşrīf buyurdılar. Şalla'llahu aleyhi's ve's-sellem. Temmet.

Kıta[‘]-ı nuḫk-ı şārīḥ (6) Dīvān-ı Cenāb-ı Ḥaydar ‘Alī kerrema’llahu vechehu Müstaḫīm-
 zāde Şeyḥ (7) Süleymān Sa‘ dü’ d-dīn ḳaddese sirrehu édinceden mu‘ cizeyi olmuş. Ḥabību’llah
 (8) aḩa miḩmān-ı sa‘ ādet ‘āşīḳ-ı agāha teşrīf eyledi. Yārī anuḩ vaḫ[‘]-ı (9) ḳademle ḩānesin
 çün eyledi. Teşrīf ḳonıldı. Terbiye-yi resm ḳadem-i fehmedeyeye (10) esrārı egerçi oḩlı
 Eyyüb ismi ile künye-dār étدی. Ba‘ ĩrūḩ künyesinde (11) evveldür. İz‘ ān ile bu kārı Ḥālīd
 Ebā Eyyüb Ensārī Rażiya’llahu El-Bārī (12) İstānbül’a geldiginde otuz üç eşḩāb-ı kirām
 mecmū[‘]ı yüz yetmiş biḩ (13) bālīḩ idi. Ba‘ zı muḩibbi’r-resül bu güne istimā[‘] eylemişler
 idi ki Yezīd ibni (14) Mu‘ āviye ‘aleyhi’l-la‘ne ‘asākır üzerlerine emīr eyledi ya‘ nī ser-
 ‘asker idi. (15) Ḥilāf-ı muḩzır bu ḳadar Müslimīn’e öyle mecnūn pelīd ser-‘asker olamaz
 zīrā (16) o sālde Yezīd ‘atīd u pelīd, ḩınzır, ceḩūd, la‘net, ervāḩ-ı ḩabīşesine (17) yigirmi
 beş yaşını henüz mütecāviz idi lakin Şihābe’d-dīn İbn Ḥacer Mışrī’nün (18) iḩyāsında
 müte’addid mahallerde taşrīḩ eylediği bu ki Yezīd Şecere’z-Zehāvī (19) nām bir a‘ḩal
 kimesne idi ammā vaḩt-i Mu‘ āviye de olmaḩla ismi daḩı Yezīd olmaḩla (20) Mu‘ āviye
 oḩlı Yezīd zan éderlerdi. Faḩır daḩı öyle zan éderdüm ve yaḩın (21) tāriḩlerde o güne
 taḩrīr olındıḩını gördüm ba‘ dehu Müstaḫīm-zāde ḳaddese

[11]-a

(1) sirrehu şerḩ buyurdıḩı işbu Dīvān-ı Ḥazret-i Murtażā’da bālāda taḩrīr olındıḩı vech üzere
 (2) manzūrum olmaḩla i‘timād-ı tām m ḩāşıl eyledüm. Sa‘ id Morevī temmet dēyü daḩı
 ḩarā’ibdendür ki (3) ḩicret-i nebeviyye vuḩū[‘]ı Ṭaybe-yi Ṭabībiye iḩtiyār olındıḩda ahālī-
 yi belde server-i şādī (4) izḩār eylemişler idi lākin etḩāl-i şehir kūya mülhem olup vaḩt-i
 istiḩbālde Şāniye’l-vadā (5) nām maḩallden ya‘ nī ayrılık çeşmesi gibi maḩallden defler ve
 sārīr ālāt-ı neşātları ile istiḩbāl (6) ve ‘arz inbisāt-ı ḩudūm-ı sa‘ ādet lüzūm-ı nebevī
 eylemek siyāḩında devenün pişe-gāḩında (7) cümlesi bu şi‘ri şavt-ı a‘lāl ile inşād
 eylediler طلع البدر علينا من ثنيات الوداع (8)
وحب الشكر علينا ما دعى سرداع ايها المبعوث فينا جيت بالامر المطاع القص (9) ol
 yetimlerin vaşiyet-i ḩayyımı olan Mu‘ āz bin ‘Afrā²⁸ veyāḩūd Sa‘ d bin Zūrāre idi. (10) ol
 şahrā-yı eşter o mescid-i şerīf ve bir menzil-i laḩīf binā buyurdılar. Eşḩāb-ı kirām (11) ile
 kendüleri daḩı teberrūken tevāzu‘en ve tenezzülen taş ve toprak maḩūleyi ‘illet-i māddeye
 (12) naḩliyyeyi bi’z-zāt mübāderet buyurdılar. Mesced-i şerīf ve menzil-i laḩīf için ḩizmet
 (13) édenler yā Rabb bunların ‘amelleri bilā-riyāyı ancak senün rızāḩ için olmaḩıla

²⁸ غفرا yazılmıştır. Olması gereken ‘Affrā’dır.

anların (14) cezâ-yı sezâsını ricâ ederdüm ki sende Kur'an'da buyur[ur] mısın? Senün ki

من يعمل مثقال ذرة خيرا يره (15)

zîrâ bunların sa'y-yı mâl için olmayup ancak

taşşil-i rızâ içündür. Temmet.

(16) Hudây müte'âl celle şānuhu maḥmūdū'l-fa'âl, memdühü'l-ḥıṣāl re'fet ve raḥmiyle ve merḥamet (17) ile ve raḥmet ile med'uvv mişl-i nā-yāb Ḥabīb-i Peygamber 'alā-yı cenāb ḥazretlerini ba'ış (18) ve irsāl buyurdı ki kendi re'fet ve merḥame[t]le nām-dār olan ya'nī esmā-yi ḥasenātından (19) Şifā-yı Şerīf'de yegān yegān ta'dād olındığı üzre otuz 'aded ism-i şerīfle (20) talṭif buyurdılar ki bunlardır: Evvel, Aḥīr, Ekrem, Cebbār, Ḥamīd, Ḥaḳḳū'l-beyn, (21) Ḥabīr, Zālḳūt, Ra'uf, Raḥīm, Şekūr, Şehīd Şaddıḳ, Ṭah, 'Azīm,

[11]-b

(1) 'Alīm, 'Allām, 'Afüvv, 'Azīz, Fettāḥ, Ḳavī, Ḳuds, Kerīm, Mevlā, Mü'minīn (2) Mühyemin, Nūr, Vālī, Hādī, Yasin. Sūre-yi Yasin ḳalb-i Ḳur'an oldığı (3) ḥaḳḳında Ḥadīş-i şerīf vārid olmuştur. Nāfi'-yi evvelīn 'āmir ve Ya'ḳūb nām-ı e'imme (4) Ḳur'an'nuḡ muḥtārları olan veche işāret vardır. سلام على الاطهار kerīmesinün (5) izāfetle 'alā ilāhe'l-yāsīn. Temmet.

Tirmīzī, Ümmü Seleme'den rivāyet eder ki ḥadīşde gelmişdür. (6) 'Alī'yi münāfıḳ olan kimesne sevmez ve mü'min olan kişi 'Alī'ye buḡz eylemez. (7) Ebū Sa'id'den daḡı rivāyet eder ger demişler ki bizler ya'nī enşār cemā'ati (8) münāfıḳı Ḥazret-i 'Alī'ye buḡz ile bilürüz. Temmet.

Ḥāfız Ebū Na'im Ḥilyetü'l-Evliyā'da (9) dēr ki Ḥazret-i Muştafā 'aleyhi't-taḫiyyā buyurmuşdur ki siz 'Alī'ye sebb eylemeḡ zîrâ (10) 'Alī maḥşuş-ı fi-zātu'llah'dur. Ya'nī Ḥaḳḳ ta'ālā'da ḥased mümkün olsa vāḳi' (11) olmuş olurdu. Lakin maḡlūḳ-ı ḥāşşdur. Pes.

Aḳrebiyyetden kināyetdür. Temmet.

Bu daḡı (12) esrār-ı ḡarībe ve ḥafīdendür ki Ḳur'an-ı Kerīm'ün sūreleri evvellerinde olan ḥurūf-ı (13) muḳata'ātdan mükerrer tayy olsa bāḳi ḳalan ḥurūfdan bu kelām terkīb eder

(14) على صراط الحق نمسكده Temmet.

سرويات şahīhdendür ki Ḥazret-i Şiddīḳ-ı Ekber (15) Cenāb-ı Murṭazā'ya eşnā-yi ṭarīḳde teşādūf eyleyüp tebsüm eyledükde Ḥazret-i Ḥaydar (16) sebeb-i ḡandesinden su'al eyledi. Ebū Bekir buyurdı ki saḡa bir emirle müjde ederem ki (17) cısr-i şırātdan 'ubūr Dārü'l-İslām'a mürür için sen izin cevāz taḡrīr (18) eyledükçe bir kimesne geçmekle ḳādir degildür dēyü 'aleyhi's-selām baḡa ḡaber vemişlerdür (19) dēdükde

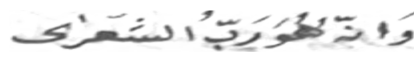
Hazret-i ‘Alī dağı buyurdılar ki benüm dağı saña bir beşāret rivāyet eder- (20)-rem ki baña dağı tenbihleri budur ki buyurdılar sen cısr-ı şırātdan mürūr (21) edenlere sened-i cevāz yazdıguñ zamānda Ebū Bekr’e muḥabbeti olmayanlara dağı

[12]-a

(1) izin virmekde ašlā cesāret eyleme ancak muḥabbet-i şadīk olanlara icāzet vēr (2) dēyü buyurdılar. Temmet.

Şa‘lebī, İbni‘Abbās’dan rivāyet eder ki (3) bir maḳām-ı bülendīdür ki ‘Abbās, (4) Ḥamza, ‘Alī, Ca‘fer-i Tayyār anda vāqıflar olup gitdi muḥayyellerini yüzleri (5) aḳ oldıguñdan bilürler ve ba‘zı ‘adāvet üzre olanlaruñ yüzleri kara (6) olmalarıyla bilürler. Temmet.

Velīd Bin Muğire Maḥzūmī sāl-i hicretde Mekke’de (7) mizācsız olup murād olmaḳ nişānesi zuhūrından ziyāde ceza‘ u feza‘²⁹ (8) eyledigini Ebū Cehīl la‘īn görüp dēdi ki ey sen mevtden ḥavf eylemez (9) bir pehlevānsın bu feryād u zāre sebep nedür? Velīd la‘īn dağı dēdi ki vāllahü’l-(10) ‘azīm mevtdinden nāşī izḫār-ı elem eylemem eger ben ölürsem ḥavfum budur ki (11) İbni Ebī Kebşe ya‘nī Muḥammed’uñ dīni Mekke’de dağı şüyü‘ bulur dēdükde meclisde (12) bulunanlardan Mu‘āviye’nüñ babası Ebū Süfyān Pür-Ṭıflān la‘īn dağı (13) birāder elem çekme anuñ bu beldece zuhūr eylememek benüm boynuma dēyü der-‘uhde (14) eyledükde anuñla tesliyet bulup cān bir cehennem oldu. Temmet.

Hazret-i Sultān-ı Dīn-ı (15) İslām ‘aleyhi’s-selām Efendimüz için Ḳureyş kefereleri İbni Ebī Kebşemīler (16) be-nām kılmışlar idi. Vechi bu ki Ebū Kebşe’nüñ kıızı, ‘Amrū’nuñ oğlu ve Veheb’uñ kıızı (17) Āmīne Cenābları vālide-yi mācīde-yi Hazret-i Peygamber idi. Ebū Kebşe Ḳureyş’e (18) muḥālefet edüp anlar gibi putperest olmadı. Lakin Şu‘arā-yı Ā‘yūr nām (19) bir köpegi ittiḫāz edüp aña ubūdiyyet ederdi. (20) kerīmesinden murād budur Peygamber ‘aleyhi’s-selām dağı muḥālefetde Ebū Kebşe gibi (21) perestiş şanem olmadığından Ebū Kebşe oğlu dērlerdi. Ebū Kebşe Şu‘arā’ya

[Der-kenar: İşbu risāle-yi şerīfī Dīvān-ı Hazret-i Murtażā’dan iḫrāc ve bu şüret üzre tertībe muvaffaḳ olan Morevī Hüseyñ Sa‘īd İbni Muḥammed Pür Şikeste-yi dil biñ ikiyüz dört

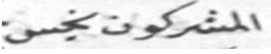
²⁹ yazılmıştır. Olması gereken “sabırsızlık içinde ağlayıp sızlanma” anlamına gelen “ceza‘ u feza‘”dır.

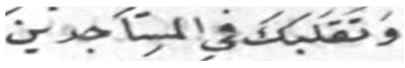
senesinde mäh-ı şevvālünde Āsītāne-yi ‘Aliyye’den mecrā-yı Vārna’ya ‘azīmet olunup Nev Pınar içinde yeni kūy nām maħalle varduħda Hüsyebe ve Nesībü’l-Resül şerīf Ağa nām zāt-ı şerīf bu pīri hānelerine da‘vet eyleyüp varduħda ‘aşra qarīb nevm-i galebesiyle hāneye vardıgumda Hāzret-i Şıddīħ ile Cenāb-ı Murtażā’yı müşāhede işbu taħrīr olan vech üzre şırāṭ baħşini ‘aynı ile ederlerdi. Lakin mehābetinden ve edebden hāric dēyü mübārek vecihlerine baħamadum. Ammā bi-Ĥamdullah ta‘ālā taħrīr vech üzre müşāhede eyledüm. Feħamden şümmeħamden]

[12]-b

(1) secde-yi güzār idi ammā Sultān-ı İqlīm-i Risālet Efendimüz Rabb-ı Şu‘arā’ya ‘ibādet (2) eylemedi. Temmet.

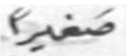
Muħammed ‘aleyhi’s-selām Hāzretlerinden li’āmını nefy ve selb eylediği (3) ebū ve ecdād-ı nebeviyye ašlā zecr ve naħīs, şūrī ve ma‘nevī olmayup (4)

 Hükmince ‘adem küfr ve şirkden kaç‘ā nazar seffāħ daħı meslūbdur

(5) kerīmesi tefsīrinde Muħyī’s-Sünne taşrīħ eder ki (6)

sācidinden taħallūbi ile murād ašlāb-ı enbiyāda taħallūbdür ki İbni ‘Abbās (7) rażiya‘llahu ‘anhu’dan ‘Aṭā rivāyetiyle mervī ve musarraħdur ki Şifāde-yi ‘İyāz (8) Yaħşubī daħı ašlāb-ı kerīme ve erħām-ı muṭaħharada tenaħķul ile beyne’l-vālideyn (9) izħār olunmayup

ašlā () ṭārī olunmadı. Her vaķtün şerī‘at üzre (10) ‘aķd olınaraķ Ādem ve Nūħ ve İbrāhim ve İsmā‘il gibi enbiyā neslinden (11) dā‘ir olaraķdan ebeveyn cenāblarından iħrāc

buyurıldı (12) kerīminde daħı imā bulunup ĥuşūşā

necāt-ı vālideyn (13) Hāzretleri için İmām Suyūṭī altı risāle ‘İydü’l-Aħad, Nevri iki risāle (14) ve Zeyn-i Fenārī İbni Kemāl ve Nurāyinü’l-Ĥizār ve Mollā-zāde’dür. Risāle ve (15)

ħulāşa İbrāhim Celebi müderris ve Şāmī tefsīr-i İħlāşī’de ve Sacaķlı ve Mar‘aşlı (16) ve Şāriħ-i Dīvān-ı ‘Aliyye’l-Murtażā Müstaķīm-zāde Süleymān Efendi ba‘zı (17) āşārlarında

delā‘il-i naķliden ġayrı bu delīl daħı ĥoşdur ki bālā ittifāķ-ı (18) aħffā ‘azāb ehli Ebū Ṭālib’dür. Eger vālideyn mu’zib olsalar ĥafīfü’l-ıķāb (19) anlaruĥ olması müsellemedür

ve ehli-Ĥadiş dēdiler ki imān-ı vālideyn işbātında (20) iħyā-yı ebeveyne muṭṭāc degilüz.

O daħı delīldür ki ehli-Ĥadiş anı (21) taż‘if eylediler lakin cerħ ve vaż‘ı ıtlāķ ve isnād edemediler.

[13]-a

(1) Beyānda İmām Şuyutî risāleleri ve terkibātuñ Şeyh ‘Abdu’l-Nürî Helālî Risāle-(2)-si meş‘ādur. kıaddesa’llahu sirrehümā bu kütübe delā’il mafşıla-yı müselleme var iken ‘Alî (3) Kārî ve Hakkı ve Çıfırıkçı-zāde emşālî ādemlerin sözleri muğayir olmadı (4) muhaqqıkdur. Hattā kuvvet-i senedāt necātları ol mertebededür ki Sühāvî (5) demişdür ki bizler vālideyn için ihyā hadīsine muhtāc degilüz dēyü Müstakīm-(6)-zāde Şeyh Süleymān Efendi kıaddese’llahu sirrehu hāzretlerinüñ kendi (7) hattıyla tahrîr buyurdukları maħallden tahrîr olındı. Şāhib-i Sa‘ādet (8) Efendimüzüñ vālideleri Āmine Hatun Cenābları vefāt hālinde buyurdukları (9) kelāmü’l-ikrār [ve] imān-ı nübüvete şahiddür.

تبارك فيك من خدام ان اصبح ما اصبر

(10)

في الحنām وانت مبعوث الى الانام من عند والجمال والاکرام ya‘nī ey (11)

ferzend-i sa‘ādet-mendüm vaḳ‘amda görmişem hātifden daḫı istimā‘ etmişem ki (12) sen Peyğamber Mürselsin eger ben mülk-i fenādan iqlīm-i bakāya müteveccih olursam (13) ğam çekmezem zīrā ki senüñ gibi yādigārum var. Temmet.

Şāhib-i mevlūd Amīne (14) Hatun Muhammed anası ol şadefden doğdı. Ol dür-dānesi belkî ‘ālem (15) güneşi burc-ı sa‘ādetde faşih-zede iken vālideyne neçe vermeye Mevlā şerifi (16) Çeşm-i inşāf ile ey dil nazār eyle. Gavvazlıcaḳ derbentini yābāna atar mı? Şadef-i (17) cihān faḫr-i Resül’uñ vālideyn hakkına inşāfü’l-yābāna düşer mi? İhtilāf (18) kıl u kāl etmek bu ümmetden vücūdı bī-naẓiri ‘āleme şems-i hidāyetdür. (19) Doĝar necm-i sa‘ādet şübhe yoḳ burc-ı sa‘ādetden mühimme-yi ‘ulemā dediler ki (20) te’sir-i belig elbette dergāh-ı Hakk’da niyāzuñ eşeri hāşıl olur anaca tefāvüt-i (21) evkāt ile olursa da zīrā (ادعوفى) istecebligüm emr-i cesim ve va‘d-i kerimi

[13]-b

(1) muḫlaḳdur. Zamān mekān ve mekān hālî kaydı yoḳdur. Huşūşā meyt hakkında (2) mağfiret için ba‘zı (احواضا) teşebbüs olunmaḳ meşelā yetmiş biñ tevḫid gibi (3) eşerler işbāt ederler. Kevkeb-i zāhirde irād eder ki İmām Bāf’î irşādında (4) İmām Qurḫubî’den ve ğayrılar Kaşālānî’den ve Necmi Ğaytî mi‘rācından Muhammed bin (5) ‘Irāḳ’dan ve neçelerüñ daḫı inzimām rivāyetle za‘afdan teraḳkî birle senesinde (6) kuvvet hāşıl olmuştur. Buyurulmuş ki yetmiş biñ lā-ilāhe ilallah bir kimesne kendinüñ (7) azād olması için zikr eylese kendinüñ nārdan fedāsı olur ve bir ğayrınuñ (8) hālāşı için daḫı ol kıadar zikr eylese anuñ daḫı hālāşı olur. Li’llahi’l-ḫam (9) ve’l-mine zīrā efḫal zikridür.

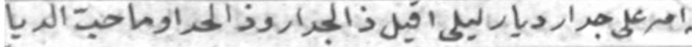
Hey'et-i hāşşa ve tavır-ı mahşuşı yokdur. 'Alā küll-i hāl (10) tevsî' olunmuşdur ve zikri ikşār hakkında āyāt-ı ahādîş vardır ve keşret (11) kıyāmen zikr olunmaduqça şābit olmaz dēyü Kırtubî Mücāhid'ün rivāyet eder ve münāfaqāta (12) Hākk ta' āla kıllet-i zikr ile vaşf eylemişler ki اولا يذكرون اسر الا قليلا buyurur (13) anı dağı من اكثر ذكر الله يحسن التقاد hadîş-i şerîfi tavzîh eder ki keşretü'z-zikrullah zākirün destini nifāk şıfatından biri eder dēmek (14) mişālindedür ve diger ve eşerde dağı sizlere delî[1] olmuşlar. Denecek mertebe zikr (15) edün dēyü tenbîh-i Nebevî şādırdur ki çehre tevķîf eder dēyü eţvār-ı bil-cümle dergāh-ı (16) Hākk'da niyāz ve du' ā zî-künendedür ki hadîş-i kudside gelmişdür. Bir kimesne bağı du' ādan (17) benüm zikrüm māni' olsa anuğ maţlabını ben i' timām ederem. Buyurur bunda zikr ve du' ā (18) mevķü'nda olur ya' nî du' ā eyleyenden ba' zı umürünüğ huşulını taleb-kār olmağdan (19) beni zikr eylemesi māni' olsa ben anuğ emrine kifāyet ederem. Bu kelām-ı mecîd lâ-ilāhe (20) ilallah kelime-yi celîle efđalü'l-zikr olduğı eşerle şābitdür ve tekşîr-i zikr ile mücidin (21) āyāt-ı ' adide de me' mürıldur lākin ba' zı müfesserin naķilleri üzre zikrün

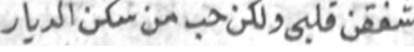
[14]-a

(1) keşreti 'İndallah ta' ālā rütbede şābit olur ve ehl-i zikrün du' āsı müstecāb (2) olmasına ve du' ālarınğ kabūline delālet eder ki الرجوبى ehl-i taşavvuf hadîş-i (3) şerîf ve bu za' ifa vāriddür ve Eşfārü's-şıyāhda İmā[m] Mürr-i Şafi tenvîr-i āsumān (4) beyān eder ki Ebü Hüreyre rażiya'llahu 'anhu Mekhūl taħrîciyle rivāyet eder cenāb (5) هادى ات عليه التحير buyurmuşlar ki bir kimesne ehl-i taşrîfüğ şadāsını (6) istimā' eyleye ya' nî du' ālarını eşide ve āmîn dēmeye 'İndallah gāfilin defterine (7) kayd olunur. Kıtb-u Kaşşalan-i Şāf'î ki tercemesi Tabaķāt-ı Üstür'ında meşūrdur. (8) Tuħfetü'l-müfād ve'l-müfid fi Tabaķātü'l-murād ve'l-mürîd isminde bir te'lîfinde (9) taşrîh eder ki enbiyādan ba' zıları Hākk ta' ālā'dan naql ve hikāyet buyurmuşlar ki (10) bir kulumuğ benümle şuğlı kendine gālib olsa himmetini ve lezzetini benüm zikrümde kılarım (11) ve anuğ himmetini ve lezzetini benüm zikrime hāşş eyledigüm vaķitde bağı ' aşık olur ve ben (12) dağı ağı ' aşık oluram ya' nî muħabbet ederem. Pes.

Anuğ şemeresidür ki miyānda (13) olan hicābı def' ederem nās-ı sehv eyledükde ol kulum sehv eylemez böyle olan (14) kularımuğ sözleri kelām-ı enbiyādan ya' nî Hākk'dan ħaber-i şādık verirler. İşte (15) anlardır ki ehl-i ' arza ' uķūbet veyā ' azābı murād eyledigümde ol

‘ıķāb ve ‘azāb (16) müstahakķ olanlardan ‘azābumı anlar hürmetine şarf ve def eyleyem. Buyurmıřlar ki (17) müselsel bi’l-kısm Hādīř-i kudsīdür fařāhīl Sūre-yi Fātiħa’dan ve beķānı (18) ķablū’l-enbiyā-yı ve’l-evliyā-yı kelām-ı laťifinde bu ma‘nā melhūzdur dēdiler. Temmet.

Ola ki (19) muħabbet hemān Hāķķ ta‘ālā’yı olmalıdır ve eřyāyı dağı Muħabbet anuñiķündür. Mecnūn (20) dēmiř ki

(21) ya‘nī Leylā’nuñ ķıblesinūñ dīvārlarını

[14]-b

(1) taķbīl eyledigüm dīvāre muħabbetüm ve diyāra meveddetüm olduđı iķün degildür. Belķi ol diyārda (2) sākin olan ħabībüm Leylā’nuñ muħabbeti iķündür iřte bu sebebdendür ki ba‘zı eřyāyı Hāķķ ta‘ālā’ya (3) ta‘zīm ve muħabbet-i taķbīlde ecr ve řevāb-ı muķarrerdür. Muřĥaf-ı řerīf ve Ħacer-i Esved ve erkān (4) beyt ve dāmen Ħırka-yı řerīf ‘ulemā ve meřāyihūñ anları ve řuleĥāyetūñ ķabirleri taķbīlde (5) sıĥĥat niyetiyle ecr-i ĥazīl ‘aťā-yı Rabb-i Cemīl olur dēdiler. Ħattā eřerde gelmiřdür ki bir müslem (6) bir müslemūñ elini öpse Allah rızāsı iķün bir kere secde řevābı ‘aťā olunur buyurmıřlar (7) bu sebebden sūfiyyenūñ ‘ādetleri iki kere öpmekdür ki iki secde řevābı tamām ola. Temmet.

(8) Cenāb-ı kebīr kerrema’llahu vechehu buyurdı ki her dostluķ ki ĥaķlı iķün ola noķřān řā’ibe (9) senden fütūruñdandır řāfi ve ĥālīřdür lakin fıřķ u fücūrdan nāři olan ĥalelden (10) beri kederden ‘ārī olmaķ muħāldür. Temmet.

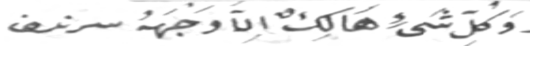
Şeyĥ-i Sa‘dī dēr imiş ki Cenāb-ı Hāķķ ķullarına (11) her bir nefeste iki ni‘met iĥsān eyledi biri imdād-ı ĥayāt ve biri tefric-i bedendür. Pes.

(12) her nefesde iki řükr lāzım. Maa-zalīk her řükr ķulınuñ ezāsında dađı birķaķ nefes (13) ĥarca sürilür lakin Necm-üd-dīn-i Kübra bu maķāmda bir beřāret buyurur ki her nefes zıkr-i celālenūñ (14) hā-ya-hūyunın edā ile cereyān eder gerekse řāĥibini bilsün gerekse bilmesün ya‘nī (15) ķařdī zıkr ētsün gerekse eylemesin Temmet.

Fā’ide-yi du‘ā dōrt nev‘dür biri (16) raĥbet ve ricā du‘āsıdır anda elleri açup dōřlerine berāber ķalkmaķ gerekdür. (17) ve biri muřībet ve maĥaťĥ ve riyā emsāli def‘ine olan du‘ādur ellerūñ arķası (18) yüzine gelüp ayası gūyā bir kimesne göĥsinden def‘ edüp gelmesine māni‘ (19) olmaķ gibi tuťa ve biri tazarru‘-yı ibtihāl du‘āsıdır anda řāfi‘yyenūñ teřehüdde (20) ellerin küçük ve yanındaki barmaķları ķapayup orta barmaĥa ĥalkķa gibi dā’ire (21) edüp řahādet bir ma‘nā bir nesneye iřāret gibi tuta dōrdinci du‘āsı

[15]-a

(1) sırdur ki hafî şüretidür. Zâhirde ve şüret-i maḥşûşı yoḡdur. Hâlik ile maḥluḡ (2) mā-beyninde teveccüh-i derûndan ‘ibâretdür. Ref -i yed olmaz iki el ḡaldurmaḡda ḡikmet (3) biri zâhiri ki ve biri bâtınun teveccühine işâretdür ve lisân-ı merâm cinânı ve terceme (4) beyân eder ve mesh ya‘nî iki yüze sürmek sünnet-i mübârekedür ki rûḡ ile beden (5) miyânında olan ḡaḡîḡat-ı câmi‘ye tenbihidür ki ezelen ve ebeden ‘ilm-i ḡaḡda olan ā‘yân-ı (6) şâniden kinâyetdür zîrâ her şey ‘ün vechi ḡaḡîḡatdür. Pes.

Veche zâhiri aḡa (7) maḡhardur ve numünedür dÿyü siyâḡ Muḡammed binü’(8)-l-Hafî’den İmdâd-ı Hâcı Fenâ‘ şâḡbinün naḡlidür. Delîl du‘acı daḡı dört (9) kısımдан biri maḡardur. Anuḡ du‘ası kendi ḡâli ve hey’etidür ki inḡâḡ min lisânü’l-(10)-âldur. ḡarf ve şavta ḡâcet yoḡdur. Müstecâb olur ve biri daḡı maḡar degildür. Lisân-ı maḡâli söyler eger ḡulûş-kâr ise ḡaḡında rıfḡ-ı Bârî zuhûr edüp müstecâb olur ve biri şiddet-i ḡâl (11) şâḡbidür ki bir müderris bulmayup ḡaḡ ta‘âlâ’ya rabḡ-ı dîn eylemişlerdür. Ba‘zı evḡâtda (12) ref -i yed eder eylemezse daḡı râbıtasına naḡş eylemez ve ḡâline enseb ism-i ilahî (13) zıkr ile ḡaleb eder dördüncü sâ’il-i dÿnyâ ve ḡâlib ve su‘t-ı nevâ olmaḡıla erbâb-ı ḡâflet ve (14) ḡurûrdan ma‘düddur. Lakin mü’mîn bir mü’mînün ḡâline vâḡıf olup ḡaber-dâr (15) olduḡını bilâ-a‘lâm ez-derûn niyâz ve anuḡ muḡtâc olduḡı emri teshîl bâbında (16) zuhûr-ı ‘ayniden ricâsı ḡilâf-ı şer‘ olmaduḡça ḡarîn ḡabûl olur ve bir emirde şüret-i (17) rızâ ve ḡilâf-ı rızâ daḡı cem‘ olur meşelâ-yı mübtelâ-yı ‘aşḡ ḡaḡında tezyîd ile (18) taḡşîş-i muḡâbıḡ rızâdur. Lakin cem‘ iyyetiyle indifâ‘ına taḡşîş-i ḡilâf-ı şer‘ (19) rızâdur kezâ u kezâ Temmet.

ḡâzret-i Emîr buyurur ki bu ‘âlemün müştemil olduḡı (20) nâs dört baḡş olunur ki muḡtezâyât-ı âyât ve ḡadîş budur bir ḡâ’ifenün (21) dÿnyâsı ma‘mûrligin âḡiretde ḡorî maḡhûrdur ve bir remzesi daḡı dÿnyâsı

[15]-b

(1) egerḡi ḡarâbligin ‘âḡıbet ve âḡireti ma‘mûr olur ve bir cemâ‘at daḡı (2) ikisini cem‘ edüp dÿnyâsı ve âḡireti ma‘mûr olur ve bir ḡurûḡı daḡı (3) ne‘ûzu bi’llah ḡasrû’d-dÿnyâ ve’l-âḡiret ikisinden daḡı maḡrûmdur. Temmet.

Nuṭk-ı (4) Hāzret-i Emīr terceme édüp dört vechle bu nās-ı temīz baña aḥvāli oldı. (5) Böyle ṭāhir birinüñ oldı dünyāsı müsā'id olur. 'Uḳbāsı pes anuñ (6) (*منافرة*) bulur ve ikisine berīde olur dünyāda 'uḳbāda tācir. Temmet.

Evvelüñ (7) mefhūmında nāsuñ dört kısmını tafşīle şurū' édüp buyurur. Ol dört (8) kısmınuñ birisi dünyāsı kendiden maşrūfligin 'uḳbāda ḥālī maḥsūd-ı nās (9) ola ikinci kısmı dünyāsı ma'mūr 'uḳbāsı maḥbūbdur. Ne'ūzu bi'llah üçinci (10) kısmı mu'azzamü'd-dāreyn mekrü'l-menzilindür. 'Ālemde feraḥ ve fūḥūr olur ašlā biri (11) birine māni'tü'l-cem' olmaz ve dördüncü şaḳī üçüncinüñ zıdd-ı kāmilidür (12) *حسد الدنيا والآخره ذلك هو الخسران المبين* Temmet.

Nuṭk-ı şerīfi (13) terceme birisi dünyāda 'uḳbāda şaḳī biri ola ve hem ikisinde sa'id (14) birisi bunda sa'id anda şaḳī biri dünyāda şaḳī anda sa'id Temmet.

Evvelüñi (15) enbiyāda Hāzret-i Süleyman Zülḳarneyn gibi ve mülūkda Devlet-i Eyyūbi-yi Şā-(16)-hanī ve Maḥmūd Ğaznevī ve Nürü'd-dīn-i şehīd ve 'Oşmāniyye'de Sulṭān 'Oşmān ol (17) Ebu'l-Fetḥ Na'amü'l-emīr ve oğlu Bāyazīd velī emşāli ḥüsn-i zan-ı cihān (18) sebep olan ḥidemāt-ı şāhaneyi 'adālet-i nişāneden delāletiyile ma'mūrü'd-dāreyn (19) olduklarından sonra ḥādīmü'l-ḥaremeyn olmalarıyla cedelden 'ārīdür. İnşā-allah(20)ü'l-kerīm Rūḥu'llah ervāḥum ikinci dünyāda kefereden olup müddet-i 'ömrini (21) meşāḳḳat şūri ve ma'nevī ile güzārān édüp ve sa'ādet-i İslām daḥı

[16]-a

(1) 'āḳıbetinde müyesser olmayup müflis-i 'uḥrevī ola üçüncü Nemrūd, Buḥtnaşīr ve (2) fir'avun emşāli ki dünyāları vüs'atli lakin dār-ı bekāda miḥmān-ı muḥaḳḳardur. Dördüncü (3) kısmı küfre ve zalāl ve faḳr ve melāl üzre 'ömri şiddet-i ḥāl ile göçüp nefsi ahīrīde (4) hidāyet-i nefsi olan ṭā'ifedür. Temmet.

Naḳl-i Ğarā'ibü'l-cāmī' Suyūṭī'de ma'dūd (5) vērir. Şa'rānī dēr ki yevmen min-el-eyyām pek ve daḥı mübīn birāderüm Cibr'il Emīn gelüp (6) Ḥālīḳ ve rāzıḳımızdan baña teblīg-i selām ve iblāg kelām-ı mülk-i 'allām eyledi. Buyurmışlar ki (7) benüm ḳullarumdan ba'zı ḳullarum vardur ki anlaruñ imān ve taşdıḳleri ancaḳ (8) şalāḥ-ı bezir olur eger ben anı faḳīr eylesem aña zarar tertīb eder ki küfre erer. (9) Buyurmışlar zeyli bu ki ba'zı 'ibādum daḥı vardur ki imānı şalāḥ-gīr olması (10) kendi faḳrına mevḳūfdur. Anı aḡniyā eylesem küfre erer ve neçe ḳulum vardur ki (11) imānı saḳāmet ve 'illetle işlāḥ olur. Eger şaḥīḥü'l-cism ḳismetden eylesem (12) 'illeti zā'il olup kendi feraḥa bulur. Ba'zı bende-gānem daḥı

ancak şihhat (13) bulmağla şahihü'l-îmân olur eger anı 'alîl ve marîz eylesem fâsidü'l-îmân (14) olur ya'nî nâs bu dört hâlün birinden ğinâ ve vüs'at fakîr ve kılllet-i saķam ve (15) 'illet, şihhat ve âfiyetdür. Hâlî olmamak anlaruñ sebab-i selâmet-i İslâm ve bâ'iş-i (16) şalâhiyet-i îmân nâmları olur. Temmet.

Ġarîbe-yi eşhâb-ı kirâmdan hâl-i (17) fakrında müdâvemet cemâ'at erbâbından mütedeyyin kimesne idi. Vüs'at-i dünyâ (18) niyâzında olduķda

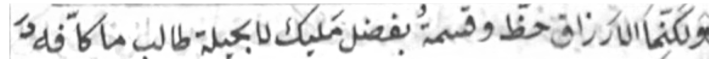

 cemâ'at (19) 'aleyhi's-selâm hazretleri dünyâ emr-i vahîm ve baħş-ı 'azîm olduĝun tefhîm (20) buyurmuş iken yine vüs'at-i dünyâ niyâz olduķda ğinâsına du'â buyurdılar (21) zamân-ı ħalilde dünyâ teveccühiyle cemâ'atden ħalup havâlân-ı havâlede zekât

[Der-kenar: ya'nî Suyuṭi'nün câmi'lerinün içinde-ĝarâib olan ḥadîşleri Şi'rânî- cem' ile Bedri'l-münir isminde bir mecmû'a- eylemişlerdür ḥadîş anda mezkûrdur.]

[16]-b

(1) aḥzine âyet nâzil olduķda daḥı aña tebliĝ olındı. Ba'dü'l-ḥavâyic rütbe-yi (2) nişâbdan dünyâda mâlik cümlesinden reb'-i 'öşür ya'nî kırķda birini fuķarâya (3) vèrmek farz olduĝı ma'lûmı olduķda istikşâr ile ziyândur. Az (4) olup keferenün cizyesinden bunuñ kırķı nedür dèyüp ḥâşılı edâdan (5) imtinâ'yla mürtedd olup yine peşimân olduķda izn-i Ḥaḳḳ olmamağıla (6) tevbesi maḳbûl buyırılmadı Ḥazret-i Şiddîķ daḥı ḥilâfetinde cesâret (7) edemediş. Ḥasrû'd-dünyâ ve'l-âḥiret işte mazḥar-ı hidâyet bir kimesne gerekdür ki (8) dil-bend olmaya ve eger edyâr ederse de bir mertebe ıztırâb vèrir ki o daḥı (9) zârûrât-ı dîniyyeye icrâsına vaḳt olur ki mâni' olup işĝâl eder. (10)

 Cenâb-ı Ḥâlîķ-i merḥametkârdan niyâz (11) eder ve ricâ-yı aḥyâr budur ki lisânların zikrinden cenâbların fikrinden (12) dūr eylemek ḥâlet-i i'tidâlesine üzere mazḥar eyleme. (13) Bi-câh ḥabîbe ve Resûl Temmet.

Nuṭķ-ı Emîrû'l-mü'minîn (14) (15) nuṭķ-ı şerîf rızıķlar taḳsîm-i ezelide (16) faẓl-ı ḥaḳḳ ile ḥişse ve ḳismet olup her ḳavmuñ râzıķ-ı ḥaḳîķisi ḥaḳḳdur. (17) Ġayrı degildir. Anlar yâr ve muṭi' olsunlar gerekse fâcir bulınsunlar ya'nî (18) İslâm ve küfr ve şalâḥ ve fücûr her şaḥşuñ ḥaḳḳında rızķum ḳadar maḳsûmuñ (19) inḳitâ'na sebab olmaz ki

نحن قسنا بينهم معيشتهم فالحيوة (20) الدنيا imzâsıyla defter-i
 kıssâm-ı ezeli maḥallî ve maḥtûm kılınmışdır çünkü (21) böyledür. Hîlye-yi ‘aql ve ḥud‘ a-
 yı fikr ile tebdîl ve tağyîr muḥâldür. Kaldı ki

[17]-a

(1) ol kendi rızkınınuḡ ġayrı olan ba‘ zı maḥlûkâtun erzâkı senün yedün den ḥavâle (2) olup
 bâ-müşâhere müsâneha ile emânet-i ilahî maḥallerine işâl eylemekden ‘ibâret (3) qırı
 ġavġâya devlet-i dünyâ dëyüp agâh ve âşikarâ olmayup bir emr-i ḥaṭarnâkdur. (4) İmâm-ı
 Ca‘ fer Şâdıķ’ dan ceddî ‘Aliyye’l-Murtażâ kerrema’llahu vechehu Ḥazretlerinün aḥvâ-(5)-
 linden ba‘ zı maḥâlât-ı naḫlî eşnâsında budur ki Medîne-yi Münevvere ḥâricinde (6) Fizâk
 nâm maḥallde ceddüm Cenâb-ı Emîr berriyye-yi zemîn fikriyle bel dëdükleri çatal (7)
 demür âletle kârum meşġûl iken şekl-i ‘arûs-ânede bir zen-i ḥüsnâ zuhûr eylediġi (8)
 ġörenler ‘Âmir-i Cemci Kızı Beşîne zan êderlerdi dëdük ki ey Ebû Tâlib oġlı (9) beni
 kendine cüft eyle ya‘ nî zevcelige qabûl eyle muḫâbelesinde zîr u zemînde (10) meçûl ve
 mestûr insân tâlîbân-ı cihân olan her ḥazîne ve defîne saḡa (11) delâlet ve cümle deḡme
 sîm ü zer arâ’yi êdeyüm dëdi. Cenâb-ı Murtaża (12) daḡı sen kimsin dëyü su’âl
 eylediġinde ben dünyâyum şûret-i insânla teşekkûl ve (13) bu tavra temeşşûl eyledüm.
 Senün mercî‘ -yi küll oldıġın bilüp iltifât ve tenzilün (14) içün bu hey’eti ta‘ aḫḫul eyledüm
 dëdi. Cenâb-ı Murtaża daḡı cevâbında benden (15) saḡa müsâ‘ ade yoḫdur. Saḡa tâlîb olanı
 bul dëdi bu nazarından (16) ġâlib olduġda bu nuḫ-ı şerîfleri buyurdu

وزينتها في مفردك التماسا ل (17) ائتنا على ذم العرشينبة terceme

Beşîne bint-i ‘Âmir şekli ile çün baḡa cemâl (18) dil-ġarîb ile vişâline olam mâ’il

عج الدنيا اولئك وجاهل (19) فقلت لها غرتي سواي فانت عرووق

terceme dëdüm var kime ḥud‘ a eyler iseḡ eyle (20) mekarim ben êtdüm terk-i raġbet
 zâhidüm ben şanma ben câhil اوماانا (21)

والدنيا فان ضدا وهين بغير عينك الجفاد (21) terceme ne kârum

var.

[17]-b

(1) Benüm dünyâ ile zîrâ Ḥabîbu’llah anı terk eyleyüp faqr-ı ihtiyâr êtdi çün ol fazl. (2)
 Temmet.

Ma' lüm ola ki muḥabbet hemān Ḥaḫḫ ta' ālā'ya olmalıdır ve eşyāya daḫı Muḥabbetu'llah (3) içündür. Mecnūn faşlı yukarıda tahrīr olındı. Temmet.

Hāzret-i Emīr kerrema'ullah her (4)

وَإِنَّا بِمُحَوِّفِي فِي الْمَجَالِسِ وَوَدَّاهُمْ وَإِنْ كُنْتَ عَنْهُمْ غَائِبًا أَحْسَنُوا ذِكْرِي بِمُحَوِّفِي (5)

يُعْطُونَ مَعْنَاهُ سَنَدَ حَطَايَا بِيْرٍ لِرُؤُودٍ وَزَيْنَ مَعْنَاهُ وَعَدَدًا (6) ḫubbū'l-

lafzıyla (مستكرهون) éder mişāl-i merām baḫa anlar meclisde muḥabbet vēreler ya' nī

(7) muḥabbetlerinūḫ eşeri olan muṭāyyibe ve mülāyemet üzre benümle āsāyiş-i ūlfet éderler (8) ve eger ben anlaruḫ ḡiyābında bulunursam ḫüsn-i zıkr ya' nī ḫayrıyla yād éderler ki anuḫ (9) eşeri beḫāda ḫāşıl olur. İşte bu siyāk ümmet-i Muḫammed'e ta' līm ve irşāddur ki (10) hem-demler ile ḫüsn-i ūlfet ve ḡā'ibler ḫaḫḫında yād-ı ḫayriyyet ile muttaşif olalar böyle (11) muḥabbet-i ūlfetden benüm murādum budur ki beşüş olalar anlaruḫ heşāşet-i beşāşetleri benüm (12) ṭalāḫat ve nezāret ile tekrīm-i vechüme sebep olurlar. Temmet.

Şebt-i lügatda ḫaṭ' ma' nāsına-(13)-dur ki ertesi günüḫ ismidür. Fātiḫa-yı rābi' anuḫ icmāli budur ki Ḥāliḫ ta' ālā ol (14) āferinişed mā-sivāyı ḫalk eylemek murād édüp

خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ ve zemінде olan (15) sā'ir eşyāyı şalı ile çehār-şenbih günü ḫalk

eyledi ve gökleri daḫı (16) فِي يَوْمَيْنِ سَبْعَ سَمَوَاتٍ nāṭıḫ oldıḫı üzre penç-şenbih ile

cum'a günü ḫalk édüp cümlesini altı (17) günde ḫalk ve yedinci tertīb-i ḫalkı ḫaṭ' ve terk eylediḫi için ol güne ḫaṭ' ma' nāsına (18) olan sebt-i lafzı tesmiye eylediler. Bu sebebden zīrā ki Yahūdiler ol güne terk-i 'amel (19) günidür dērler. Temmet.

Nuṭḫ-ı şerif (20) تَفَنَّمِي اللَّيْذَاتِ مِنْ نَلِكِ شَهْوَتِنَا مِنَ الْكِرَامِ وَبِحَا

الْأَسْمِ وَالْعَادِ لِلْذَاتِ 'alāmet vezninde ve erbābdan maşdardur. Şehvāt arzū (21) eylemekdür. Bu beyitte fenā ve beḫā zıkrı cemī' zıddındur. lezzāt-ı 'ācile ki anı yevmi ve üsbū'ı

[der-kenar: lezzet-i anı cimā', lezzet-i yevm ḫamām, lezzet-i heft libās-ı muṭahhir, lezzet-i şehri libās-ı cedid, lezzet-i senevī tezevvüc-i bıkr, lezzet-i 'ömr ḫilm, lezzet-i ecele ebedidür ki taḫrīr-i dur.]

[18]-a

(1) ve şehri ve senevī ve 'ömrī ve ebedi dēyü envā'nı beyān eylemişlerdür bunlaruḫ cümlesi (2) fānīdür. Maṭ(l)üb olan lezzet-i 'āciledür ki ki ebedidür. taḫarrüb-ü Ḥaḫḫ' dur. Allahüme yesr. Temmet.

(3) Emîrû'l-mü'minîn Murtażâ Hâyder hazîne-yi ğaybını bir qovaya mişâl ile nuḡk-ı şerîfnde buyurur ki (4) qovġa quyuya inüp tolusı miqdâr âb-ı şâfi getürür ve ba'zı ġün daġı siyâh çamur ile (5) biraz Őu çıkarur ya'nî umûr-ı dünyevîye daġı dâ'im-i tenkilât üzredür. Pes.

Vaqt-ı mezâyık-(6)-da Şabr-ı rızâ vazîfe-yi hâl müslümân olup ve zamân-ı ruġŐat ve vüs'atde Őukr u Őenâ (7) lâzime-yi ehl-i imân olmaġ gerekdür. Qanâ'at Őehrine Qazî 'atâ-yı Haġġ'a râzı ol ma'âŐuġ ki (8) qalil ve ki keşir elbet êder i'tâ. Temmet.

Tercemeye diġer neçeler servete sâ'î olur bulmaz zafer ammâ (9) êriŐür neçeye sa'y ve talebsiz servet ve dünyâ. Temmet.

Hâyder-ı Kerrâr'dan rivâyet olunur ki (10) eġer faqr bir faqîrûġ haġġında ġayr eylese ol faqîr ġüsn-i ġalk Őâġibi olur ve 'ibâdât-ı (11) tâ'âtda tekâsül eylemez ve hâlinden Şikâyet eylemez ve faqîrûġ Őürî ve ma'nevî fazâ'iline (12) vâqıf olduġa ġamd êder. Faqîrûġ 'uġbet olmasına daġı 'alâmet budur ki Őâġibi bed-ġû olur (13) ve 'iŐyân-ı deverân êder hâlinden Şikâyet êder ve qazâyâ râzı olmaz ve ef'âl-i haġġa (14) i'tirâz êder böyle fiġra-yı isti'âde-yi nebî vârid oldu. Bu daġı bu Şeyde qalmaya ki (15) ġanî haġġikatde ġinâ-yı qalîldür. ġinâ-yı qalbe nâ'il olmayan kimesne mâl-i Qarûn'a mâlik olsa (16) yine ġırs buġli der-kârdur. Faqîr daġı murâd-ı zâhirde mâlî olmamaġ degildür. ġinâ-yı qalbe (17) mâlik olmamaġdur. Maġlûb olan dünyâyâ 'adem muġabbetidür ki ġabbü'd-dünyâ re's-i küll-i ġaġia (18) Hâzret-i 'İsâ Rûġu'llah 'aleyhi's-selâm kelâmıydı. Bu daġı nef'-i mâl (mâl) ġüsnıyyâtı (19) icrâyâ vesîle olur eġer mâl-dârdan bir keşir Őâdır olursa ġaber-i noġŐân taṡyîb-i (20) cinân êder ve zât-ı 'ârz olan maġallde mâl anı 'izzete ve seyle tebdil olur. Eġer (21) Őakâmet peydâ olsa anı daġı terbiye-yi mâl ile Şûret-nümâ istikâmete taġvîl êder. Eġer bir 'usret

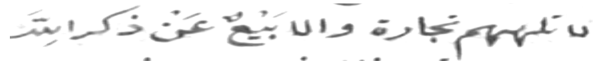
[18]-b

(1) 'usret-i yesre aqâlle êder faqîri ġanî ve qalbini müstâġnî êder ve (عوارض) irŐâd (2) vaġâ'meti emn-âbâd êder. Maġzûnı feraġ-yâb ve kelâmı Őadâqât-meâb qılır. Dâ'imâ aqrânını (3) kendine ġıbta-kâr olup eġer ġâ'ib olsa te'esüfle teccessüs ve ġâzır olsa (4) 'arzımı (eksik yazı) ta'abbüs êderler. Eġer isrâf eylese Őâġi cevâd eġer baġil ise (5) taġarrî ve (واقظار دور) dêrler münâsebetsiz sühân-sâz olmasa kelâm mu'allâġ-ı eşer (6) fetil mevfüri Őâ'im olmasa müctehed-i maġmûr ve bilâ-mücib-i muftır olmasına (7) ma'zûrdur dêrler ve dêmiŐlerdür ki mâl fi-ġayâtı ġasenâta tebdil êder. Belîd-i ma'Őüş (8) ise ġalîm-

nümā ve şedīd medhūş olsa şemere-yi zekādur dēnūr. Mekrini faṭānet (9) ve hazā yaşını belāgat ve hılt-ı kelāmını faşāhat vechi sebebiyle sükūtını (10) hikmet ‘add ederler. Eger ‘uḳūbet eylese te’dīb ve hisset eylese terḡīb olur. (11) Sefāhatini ḥadāset-i sinnle ve pirligi ile ma’zūr görüp süflī ise dörd [d]ervīş (12) meşreb-i mülhid ise abdāl-ı lā-ayālī mezheb eger münkir ise Naḳş-bendī meslek (13) ve remmāl veyā vifāk ise ‘irfān ile ḥazāne-dār-ı rāz-dān felek ederler. Eger kāfi-yi (14) ḳālib-zān ṭabī‘at-ı eşyāda māhir ḳılsun hikmet ve’l-ḥāşıl māl (15) şāhibini ise ḥāfız ve sā’ir oldığı cihetden neçeleri demişlerdür ki mālını zāi‘ (16) eden kişi kendini nefsi zāi‘ eder. Lā-yü’sel ‘amā yafa‘l. Temmet.

Bu böyle lākin eşerde (17) geldiği üzre de dünyā ehli, āḫirete ḫıram ve āḫiret ehli dünyāya ḫıram ve ehli Allah’dan (18) olanlara ikisi de ḫıram buyurulmuşdur. Münāfātı böyle mündefi‘ olur ki egerçi (19) dünyāsı ma’mūr olur lākin ḳaṭ‘ā derūnında ‘alāḳa ve muḥabbeti olan ehl-i dünyā-(20) -dan olmayup mevcūd olmasıyla mesrūr ve maḡfūr olduğu vaḳitte maḡmūr (21) ve maḡmūr olmaz. Ḥaḳḳ tā‘ālā aḡa muḳadder eylediği vūs‘at vērir. Lakin kendi aşlā

[19]-a

(1) nazarına almaz maṭmah-ı nazar olan muḥabbet Allah’uḡ ḫāy-ı Ekber derūn olmağıla ricāl (2) zümre-yi mevşūfesinden olup (3) muḥabbetden ḳaṭ‘ nazar neçesini daḡı bilmez menḳıbe ‘Abdu’r-raḫmān eşḫāb-ı kirāmdan (4) İbn ‘Avf ‘aşere-i mübeşşeredendür. Mālından su’āl eylediler biḡ ‘aded altun (5) üzengiyle müzeyyen ḳātarum var sā’irini bilmem buyurdılar. intikālīne ḳarīb vaşıyyet (6) édüp Bedr ḡazāsından baḳıyye ḳaç kimesne ḫayātında ise yüz altun şülüş (7) mālumdan vērilsün dēyüp yüz nefer Bedrī ḡāzī bulındı ve icrāyı vaşıyyet (8) eylediler. Hicretten otuz iki senesinde riḫlet eyledi. Temmet

Nazar Ḥaydar-ı Kerrār (9) Loḳman bin Maz’ūn ‘Oşman bin (10) Maz’ūn ma’cemenüḡ taḳdīmiyledür. Eşḫāb-ı kirāmdan ve kibār-ı muḫācīridendür (11) ve Ḥazret-i Peyḡamber ‘aleyhi’s-selām ile uḫuvvet-i rızā’yesi vardur ve Bedrī’dür. (12) Vefātında ba’dü’l-ḡusl ve tekfin Ḥazret-i İmām-ı Müslimīn ‘aleyhi’s-şalavatü’l-mu‘īn (13) taḳbīl buyurdı. Taḳbīl-i meyt sīret celbini taḫrīr üzre mübārek gözlerinden (14) ḫazīn ‘Oşmān üzre yaş nāzil oldı. Riḫletinde Peyḡamber ‘aleyhi’s-selām bir taş (15) dik dēyü bir kimesneye emr buyurup ol şaḡş daḡı taş izḫār eyledi lākin (16) ḳaldurup dikmek mümkün olduḡda bi’z-zāt faḫr-i kā’ināt ‘aleyhi’t-

tahiyyāt kılqıp (17) yeñlerini sa‘âdetle taħsîr ve qollarını teşmîr buyurup taş qaldurup kuvvet-i (18) nübüvvetle dikdi ve baş tarafı hazır olup mübârek dest-i ‘inâyetle ol taş (19) maħalline vaz‘ kıldı ve buyurdu ki qarındaşum ‘Oşman’uñ qabrini bu ‘alâmetle nâsa (20) i‘lâm kıldum şalla’llahu ‘aleyhi ve’s-sellem ve Rażiya’llahu ‘anhü ma‘lûm ol ki qabre taş (21) dikmek senet-i şerîfdür. Temmet.

تَوَمَّلْ فِي الدُّنْيَا طَوْنِيكَ وَوَلَا تَدْرُجْ إِذَا حَقَّ

[19]-b

(1) nutq-ı şerîfe nêçe dünyâda ‘ömrün her ne qadar çok (2) olursa yene çok zamân mu‘ammer olmağı ümîd êdersin ve senünle hem-‘aşr olan (3) mu‘ammer yene der-miyân êdüp fülân kes ıoksan yaşına vardı. ‘Ömr şabî‘î bir (4) emre ba‘îd midür ve maa-zalik ‘alâ Allah bi-‘azîz dêrsin. Maa‘-hazâ bu gece aħşâm (5) olduqda şabâh dek ‘ömr sürüp yarınki gün hayât ve şıhhatla varır mısın? (6) Anı bilmezsin. İşte bu sebebden şüfiyye-yi kirâm her nefesi nefis-i aħîr olmağ (7) mülâhazasını mu‘tâd eylemişlerdür. Tezekkür-i mevt bir iki def‘ a dağı tezekkür (8) olındığı günde yigirmi kere mevti hâtırâ getüren kişi abdâldan ‘add olunur. (9) ‘Ömer Fâruq’uñ muħbir-i mevti var idi. Mevt vardur dêmek içün ta‘yîñ (10) olınmış idi. Her gün gelürdi. Hâzret-i Fâruq anı maħall-i ba‘îden gördiği (11) gibi baña êderdi ol münâdî gelüp girye-nâk görüp söylemez idi bir yılda (12) bir kere haber vèrmek müyesser olmadı. Sene tamâmında edâ-yı hîzmet olunmadı (13) dèyü münâdî ta‘yîn olınan yevmiyyeyi qabûl eylemedi. Bu böyle iken çok (14) yigit mürâhiğ veyâ nâ-bâliğ kimesneler vardur ki mevtden henüz emîn olup (15) şöhbeti olsa dağı benüm gençliğüm var dünyâda murâdum var anlara nâ’il olmazdan (16) muqaddem ölürsem gözüm açuğ qalur. Ta‘bîri hezlâmîz ile mevti taqarrüb (17) eylemediginden ğayrı be hey sultânüm bu qadar vaqîit her yerde yatılır mı dèyü (18) istib‘âd êder taşavvur eylemez ki mevtânüñ hâlleri fikr olınsa bir andan (19) şıbyâna ve şübyân dağı ziyâde oldığı ‘ayândur ğâfil bilmez kettân veyâ penbe (20) tahmîni tarlasına muqaddem neşr ve neşâr vüs‘at olduqda cem‘ ve ihzâ (21) ve naql-i bâzâr êdüp nessâc olup desteyi hayâtı gibi anı ğazel êdüp sonra

[20]-a

(1) ‘icâlete çulha anı kefenlik tokuyup bâzergâni dağı bāyiiiyyine fūrūht ile bunüñ (2) qarîbâ kuvveti zuhûrına muntazır ve dükkânında her tarafdan müşteriye nâzırdur. Hâlâ iki

(3) andan bunun haberi olmadığından gayrı vahy ile Peygamber haber vërse ve-yāhūd (4) ey gāfil uyan riḥlet-i nā-kāmı unutma mürşid ilhāmıyla anı ḥālinden agāh eylese (5) belki anlara daḥı böyle şūğraḳ-ı laṭife olur mı dëyü infī'āl eyler. Hemān Cenāb-ı Ḥaḳḳ (6) cümlemüzi gāfletten agāh eyleye āmīn. Temmet.

وكم من صحيح مات من عين عدوكم (7)

من مريض عاش دهرالى دهرقات هربعية در دابطه şabāḥa çıḳmak ma'lūm

(8) degildür zīrā çok şaḡ kimesneler vardur ki nēce felek ile elleşürem zanında sebab-i (9) zāhiri ve 'illet-i şūrīden biri iken 'ömrini mazhar-ı ḥitām ve enfās-i ma' dūdesi (10) tamām oldı ve çok marīz-ı müzmin her-dem ḥaste-yı 'alīl şikeste-yi dil iken 'ömri (11) ṭabī'īye vāşıl oldı. تَأْتِيَتْهُمْ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ tefsirinde (12) yazduḳları

baḡteten nā-gāḥ fücā'eten ve defne ve mevtüḡ celī ve ḥafī imārātından (13) bir nişān-ı sabakı vāḳi' degil iken ve za'f ve fütür ve nüks ve tefāhe gibi (14) isti'dād daḥı yoḡ iken 'arāz olur mevt fücā'eh müteheyyi ve ḥāzır ve her bār-(15) nefis ḥayrına nāzır olan şalhāya taḥḫif-i sekerāt ile ni'met-i sübhānī ve rıfḳ-ı (16) (دبائيد) Peygamber andan ve İbrāhim ve Dāvud ve Süleymān 'aleyhim e's-selām Cenābları (17) daḥı fücā'eh 'azm-i beḳā eylediler lākin ta'likāt-ı dūnyevīye şāhibleri olup (18) vaşıyyete muḥtāc olan ālūde-gāne ni'met ve ḡāşıye-yi 'azābdur Ḥaḳḳ āḫirete (19) esef ya'nī ḡāzab-ı Ḥaḳḳ ta'ālā eşeridür. Mazhar-ı celāl olup tevbe müyesser (20) olmasun dëyü Ḥāzret-i Ḥızır yëdiyle ḳatlı eder dëyü insānū'l-'uyūnda muşarraḫdur. (21) Temmet.

Menḳıbeyeye ehl-i tefsir yazdılar Ḥāzret-i Loḳman bu def'a me'mūr oldıḡı aṭyeb ve efsār-ı a'zā

[20]-b

(1) bir ḡanem zebḫ edüp aṭyeb a'zāsını tefrīk ede ḳalb ile lisānın aḫz eyledi. (2) Ba' dehu zamānına mülhem olup aḫbeş a'zāsın temyīz eyle. İmrār olınuḡda (3) maḥall-i ṭabībde bunlar cümleden efdāl ve işlah bunlardur ve mekān-ı ḥabīşiyette yine (4) anlar mecmū' a'zādan aḫbeşdür ve efseddür dëdi ḥuşūşā ki eşerde (5) daḥı ḳalb ḥaḳḳında اِذَا صَلَّيْتَ صَلَّحَ اَجْسَدُكَ وَاِذَا قَسَدَ قَسَدَ اِحْدَا vārid (6) اِحْسَدَه كَلْدُ vārid olmuşdur. Temmet.

Nutḳ-ı şerīf Cenāb-ı Emīr وَلَا تَصِحِّبْ (7) اِطْمَحِجْ اِيَّاكَ وَاِيَاهُ فَلَئِنْ جَاهِلَ اِرْدَى حَكِيمًا حِينَ اِخَاهُ حَلَامًا

beyt-i şerīf (8) cāhil ile şoḫbet eyleme ve kendini andan ve anı senden ba'id ḳıl zīrā çok

‘ālim ve ‘āql (9) vardur ki cāhil anı kendine karşı eyleyüp ol cāhil anuñ sebep-i helāki (10) dāreynde sebep-i hızlānı olmuşdur. Lāzime ma‘lūm ol ki ‘adüvvu’llah olan cāhil (11) ol kimesnedür ki ‘akāid-i İslāmiyyeyi taşhīh eylemeye ve şerāi’-i dīniyyesini bilmeye (12) ve ‘ālim dağı anuñ zıddıdur yoğsa ‘ulūm mülāsağa ve kavā’id-i nuṭṭıyyeyi bilüp (13) meclis-i mebāhişde ümmet-i Muḥammed’ün sādelevh olanlarını ilzām ve iskātınuñ tarīkini (14) bilen kimesne ‘ālim degildür. Taşhīh-i İslām eylediginden ziyāde ‘ilm taḥşili farz-ı ‘ayn (15) degildür. Terceme muşāhib olma nā-dāna ḥazer et ey dil dānā ki zehr-i şoḥbet (16) cāhil eder ‘ālimleri ifnā. Temmet.

لاحياء (17) ليس من مات فاستراح بحية انما الميت ميتا mişāl beyt-i şerif mevtiyle rāḥat bulan kimesne meyt degildür belki (18) ḥayāt-ı ṭayyibeye vuşul ile müsterihdür lākin ölmüş kimesne oldur ki dirilerün (19) arasında meyt olduğunu seyr ve sülūk ile mevt ve iḳbālen temevvüti esrār ile (20) mutaşaff ve kāmil olmağa sa’y eylemeye. İşte ḥaḳıkatde meyt-i muaṭtal odur demekdür. (21) Andan cāhil murād olunmak ba‘id degildür ki يخرج الميت من الحي mefhūmınca Ḥazret-i

[21]-a

(1) Emir و في الجهل قبل الموت موت لاهل buyurur İmām Ḥasan terceme bu beyti çok çok (2) inşād buyururlar idi. Bu ‘ālemden göçüp rāḥat bulan mürde degil ammā ḥayāt dā’imā er-(3)-işmeyenler öldiler. بونا طوبى لمن كان نادماً ارفايشكوا الى ذل الجلال بلواه مثال (4) ḥüsn ü ḥāl ve sa‘ādet ol kimesneye ki kendi cürmine mu‘teref ve nādim olup (5) uyhusını terk ede ve bilā-cürm-i cināyetinden Allah ‘azimü’ş-şāna şekvā eyleye. ‘Azamet-i (6) celālinden ḥavf edüp gecelerde ‘ālem-i ağıyārdan ḥālī iken bī-ḥāb ve bīnāb bāb-ı (7) Rabbü’l-erbābda feyz-i ‘afv ve ‘ināyet isticāb eylemeye. Terceme ḥōş oğu kim nādim bī-ḥāb olup (8) ede nefsünden Ḥudā’ya iştikā. ‘İlel-i şūrīye ve sem‘-i ma‘neviyyeden ḥiçbiri Mevlā-yı ta‘ālā ile (9) olan mu‘āmele-yi ḳalbiyye ser-āyinesine māni‘ olmaya. Hemān ah ve imānda ola. Temmet.

مبتهدا اجار الله ثم اياه (10) ادخفا في الظلمة Mahşül-ı beyt-i şerif geçe zulmetinde tenhā niyāzda olup (11) muḥıbbü’s-sā’ilin Ḥazretleri merāmına müsā‘ide ve du‘āsını ḳabül edüp kendi yā Rabb (12) dedükçe ḥālīḳ olan Bārī ta‘ālā aña lebbeyk ḥiṭābiyla cevāb eylediği ḳula sa‘ādet ki bu (13) devlete mazḥar olmuşdur. Zīrā eşerde gelmişdür ki emr-i zımnında bir ḳul ḥālīḳinün (14) rubūbiyyetini iḳrār ile du‘asında üç veyā beş kere yā Rabb

dédükde lebbeyk hitâbıyla (15) Laţif ve Mennân Ta'âlâ ben de nevâzlık buyurur terceme-yi beyt çün zallâm şeyde éde. (16) İbtihâl-i Haqq icâbetle deye lebbeyk aña. Temmet.

أَدَسَعِنَاهُ (17) سَأَلْتُ عَبْدِي وَأَنْتَ فِي كَفَعِي كُلِّ وَقْتٍ mişâl-i beyt sen ey kulum taleb eyledün lakin hâlbuki sen benim tarafumda ve benim-(18)-sin ve her ne ki ricâ-mend olduŷsa fi'l-haqqıka bizüm mesmû' muz oldu ya'nî kabûl (19) eyledük. terceme her ne dedünŷe eşitdüm ey kulum istedigün vèrdüm himâyetle saña (20) Temmet.

عَمَّتْ سَلْتِي بِمَا حَسَمْتَهُ وَلَا رَهْبٍ وَلَا تَخَفَ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ كَلَامٍ ey kulum baña (21) su'âlde mübâlât eylemeye. bilâ-istihyâ' velâ havf maţlûbuñı taleb-kâr ol zîrâ 'aleyhi't-tahkîk

[21]-b

(1) Rabbü'l-'âlemîn olan Allah 'azze ve celle benim ya'nî eger benden taleb bâbında haşyet ve edeb (2) eyleyüp istekli olmasın ķayı kimden taleb édersen bir ilticâ yeri dañı var mı? (3) Terceme-yi beyt kılma istihyâ dile. Maşşudı ki ben Hudâ'yum lütfuma yok intihâ. Temmet.

تَشَاوَمَلَا مَلَكْتِي فَذُنُوبِكَ الْآنَ عَفْرَانَاهُ (4) صَوْتِكَ mişâl-i beyt senün sesüne ferîştahlar (5) müştâklardur. Pes.

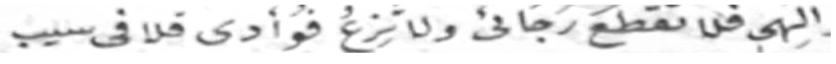
Delâlet éder ki benim dañı 'indümde mebgüz ve mağzûb degilsin (6) biz semi' ü'd-du'â ve 'afvü'l-haţâyâ şimdi günâhuñı mağfiret eyledük. İştîyâk-ı melik (7) iştîyâkuñ sırrı budur ki firîşte-gânuñ neş'et ve hilkatları istiğnâ ve 'işmet (8) üzre olup niyâz ve talebden bi-behrelerdür. Bu maşûle hatât-ı insânuñ muştezayât (9) neş'et câmi'asıdır. Eşerde vâki' dür ki cenâb-ı nebiyyü'l-ma'bûd, habîbü'l-vudûd (10) buyurmuşlar ki melâ'ike-yi kirâm-ı vedûd ism-i şerîfnün ma'nâsını bilmezler. Pes.

Herkes (11) bilmediği nesneye müştâkdur ve ķarıbdür ki yine i'tirâz güne

وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ (12) أَتَجْمَلُ فِيهَا مَنْ يُسَدِّفُهَا دەyüp insâna kendilerini terciñ ve (نَحْنُ فَسَّحِجٌ (13) بِحَدِّكَ) nefisle demişlerdür. Maa'-hazâ ol irâd eyledükleri

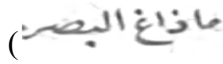
fesâd وَسَفَكَ وَمَا insânuñ (14) hilkatına sebep olmuşdur. Eşerde gelmişdür ki eger sizler günâh étmez bir tâ'ife olsañuz idi (15) Haqq ta'âlâ sizi izâle édüp günâh-kâr bir kavm halk éderdi ki günâhlarını i'tirâf (16) ile istiğfâr éderler ve ķaffâr ta'âlâ dañı anlarıñ cürümlerini mağfiret édüp ķaffâr'z-(17)-zünû(b) ve Settârü'l-uyûb şıfatlarıñ hükmini icrâyâ ve seyle ve sebep olurdu lâkin (18) sizlerde bi-hasebü'l-beşeriyye günâh vuşû'yla hükmi 'afârît câri olması sizün şebâtiñüze (19) ve belki fi'l-asl anı

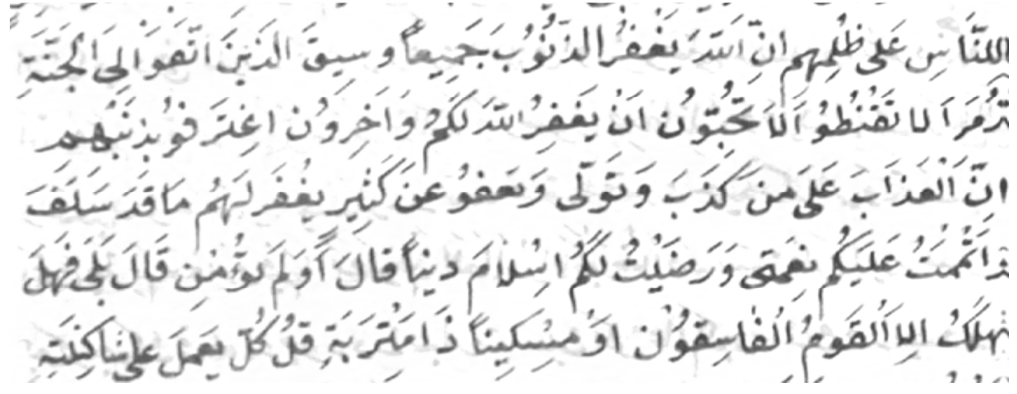
اعلم ما لا تعلمون لو تجدوا في بيتنا
 sebab olmuşdur dēyü buyurmuşlar. (20) Terceme-yi
 beyt-i şerîf şavt ki müştak emlāk-ı berîn mağfîret êtdük zünübü ey feṭā (21) Temmet.

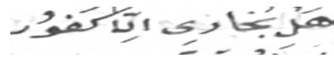
Nuṭḡ-ı Hāzret-i Emîr

[22]-a

(1) kerîmesine îmâdur.

Mâdde-yi (2) rebi‘ den meyl ma‘nâsına ki () mâzî-yi şulâşîdür. Sebeb-i
 cereyân ma‘nâsına ki (3) bu tuğ sebebün ‘aynı müsteşhedât-ı şer‘iyyedendür. Maṭma‘-yı
 ṭam‘ ma‘nâsına maşdar-ı (4) mimîdür. Beşerâ erbâb-ı cürm ve günâhdan münkesirü’l-ḡalb
 olanlara cebîreyetde (5) hâzır olur. Ḳur‘ân-ı Kerîm’de

 (6,7,8,9,10)

(11) şadakalla’hü’l-‘azîm Gâfirü’z-zünüb olan Allah celle (12)
 şānuhū ḡullarına vālideynlerinden erḡamdur. El-ḡamdüli-llāh ammā ḡulluḡda gerekdür.

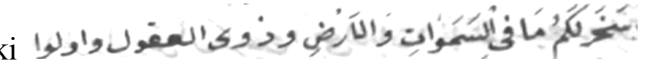
(13) Nuṭḡ-ı şerîf Cenâb-ı Emîr (14)

 cimâmdan fi‘l-i mâzîdür ki ḡuyudan şuyı (15) çeküp
 ba‘dehu yene cem‘ olmaḡdur ve cümüm ḡuyuya dēnür ki keşîrü’l-mā’ ola ve bunda daḡı
 (16) ba‘dü’l-istiḡfâr ḡaṭâyānuḡ tekrâr iktişârı murâddur ḡaṭîa ḡaṭâdur. Mişâl-i kerîm (17)
 ve ‘afvı füzündür. Benüm ümîdümnden mañṭūḡınca lüṭf-ı ḡahrına ḡālib ‘afv-ı (18) ‘ıḡābını
 sālîb ve cemâli celâlınden ziyâde ve mağfîret-i ḡaṭîadan efzün oldıḡı (19) müstefâd-ı
 a‘dâddur. Ḥattâ on artuḡdur. Celâlınden cemâli dēmişlerdür (20) ve ḡükm-i ilahîyyedendür
 ki Ḥaḡḡ ta‘âlâ ḡâcet-revâ ‘adedde musâvî gibi ‘abd-i günâh (21) yeksân şümârîdedür.
 Temmet.

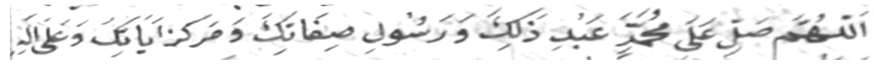
Nuṭḡ-ı şerîf ‘Aliyye’l-Ḥaydar kerrema’llahu vechehu bî-misl-i zü’l-‘aḡl

[22]-b

(1) ‘ārif-i agāh ma‘nāsınadır. Zü'l-cehl qarinesiyle murād, insān-ı kāmıldür. Fā'ide (2) İbni Meblağ Şāzili, Mekātib'inde buyurur şūfiyye-yi kirām 'indinden insān dēyü tābiyyet-i (3) Aḥmediyye ile taḥkik ēdüp bu tavr üzre min tarafu'llah 'azze ve celle mü'eyyid-i müseccel (4) olan nefs-i nefis ekmele dērler ki 'Abdu'r-raḥmān fi'l-ḥaḳīka

anlardır. sā'irleri (5) şeceretu'llah'dur ki

(6) daḳı anlardır ki 'abd-ı zāt ıtlāk olunur ḥattā bir şalāt-ı şerīfedür. (7)

 (8)

 dēmişlerdür. Temmet.

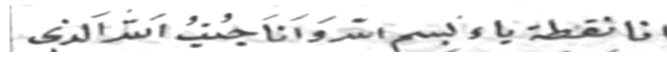
Nuḳ-1 Ḥāzret-i Ḥaydar-1 Kerrār (9)

 sen zan ēdersin (10) bu

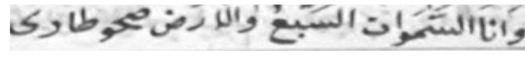
küçük kıt'a-yı vüçüddan 'ibāretsın lakin 'ālem-i ekber sende verā'dur. (11) Reft eylemezsin terceme kendini kem-ter şanursın göricek cürmüñ şağir 'ālemü'l-(12) kebr devrilmiş sende étmezsin nazar fetḥ şūfiyye-yi kirām ekşer hem Allah ta'ālā illā (13)

yevmü'l-kıyāma buyururlar ki ism-i zātuña Allah lafz-ı şerīf-i yed esmā'-yı bāḳaya üzre muḳaddemdür (14) ve cümlede zāhirdür ve cümle-yi müştemildür ve mażhar ism-i celāl olan ḥaḳīḳat-ı (15) insāniyye daḳı sā'ir esmānuñ ma'naları üzre muḳaddemdür ve ol

ḥaḳīḳat daḳı (16) sā'ir ḥaḳāyıkda zāhirdür ve sā'ir ḥaḳāyık-ı müştemildür ve zuhūrı i'tibārıyla (17) 'ayn-ı eşyā ve işmāl mülāḥazasıyla külldür ki sā'ir-i eşyānuñ eczāsıdır ki (18) işte aña bināen Efāzıl Ḳayşerī Fuşuş şerḥinde der ki Ḥāzret-i Murtażā (19) eşnā-yı

ḥaḳıada buyurdılar ki (20)

 (21)

 olup 'ālem-i beşeriyyet geldükde gaḁr

[23]-a

(1) eyleyüp elfāz-i sükkeriyyedendür. Buyurdılar ve āsumān-ı zemīn ve cibālün taḥammülünden (2) abā ve istinkāf eyledükleri emānet-i ma'rūze ki anı (anı) insān ḥāşıl olmışdır. (3) İsmi Allah mażhariyyeti ve cemī' āsumānuñ cāmi' iyyetidür dēdiler.

 (4) bu cāmi' iyyete işāretdür. Eczāları 'ālemün

âdem cümlesi haqîkat-ı insâniyyeye (5) merbûṭ ve anuṅ bereket-i vücûdıyla mazbûṭdur. Nükte-yi Qurhû'l-Kulûb şâhibi dër ki (6) fülklerini âdemüṅ ne devr-i eflāk ne kıslarıyla devr ederler ve Şeyḫ-i Ekber İbni 'Arabî (7) Neshû'l-nām te'lîfinüṅ huṭbesinde dër ki «کامله معلم الملك وادار سبحانه وتعالى تشریفاً وتنويعاً بالنفاسم الفلك (8) الخور الذي جعل الانسان (9) ya' nî insân-ı kâmil üstâz-ı emlāk edüp anuṅ nefesleriyle idâre-yi eflāk eden (10) Haqq-ı seccâne ve Ta'âlâ'ya ḥamd olsun demek (11) وَرَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا kerîme 'umde-yi şüreye selb ile a'mide-yi mestüreye işâret vardır. Anlar kümmel efrād (12) insândur ki anlara üstâd dedükleri bu cihetdendir ve bu ḥafif-i cāmi' a dirâḫt-ı (13) vücûduṅ meyvesidür. Aşl-ı mübteda'yı dirâḫt olan toḫumı müştemildür ki buyurulmuş. (14) كَادَ أَكْمُ تَعْوُودُ laṭife ehl-i ma'â işâretlerindendir ki bir lafzuṅ ḳalbi vasaṭidür. (15) meşelâ 'abd-i ḳalbî yâ dër Şeyḫ-i Ekber Fütühât'uṅ beşinci bâbda taşriḫ eder ki ظهور لوجوده بالفقطة تحمير العابد عن المعبود (16) بالبائِ şüfiyye-yi kirām 'indinden iştilâhdur ki (17) yād-ı haqîkat-ı Muḥammediyye ya' nî ḳalbî 'abdu'l-mü'min ḥadîş-i ḳaddesinde ḳalb-i 'abd (18) ta'birî noḳta-yı nükteden ḥâlî degildir. Şeyḫ-i Ebü Medyen buyurur ki eşnâ-yi şühüdumda (19) olan her şey' üzre ḫarf bâ' yazılmış müşâhede ederem. Temmet.

المبين الذي ياخوق يظهر المظهر (20) وانت كتاب kitâb-ı mübîn nefis-i külliyyedür ki şüfi-yi kirām ḫükemâ-yı (21) 'aql-ı evvel ve ümmü'l-kitâb daḫı dërler ve cism-i küllde munṭabî' olan nefis-i kitâb

[23]-b

(1) maḫv-ı işbâtdur ve insân-ı kâmil mecmû'a-yı kütüb-i ilahiyyedür ve rûḫ i'tibârıyla levḫ-i maḫv ve (2) işbâtdur. Mübîn-i âyât ve izḫâr édince aḫruf ḫarfüṅ cem'-i (قلبتدر) Bunda murâd-ı â'yân (3) ve şürdur ki heyülâ külliyyeye tāriddür ḫurûf-ı 'âliyye nefis-i raḫmânî ta'bir olunur resîdesinde (4) dër ki ḫurûf-ı 'âliyye ḡaybü'l-ḡuyûbda (كامة) olan (شؤون ذاتية در) Şecerüṅ nevâtde (5) Kemûtî gibi ve Şeyḫ-i Ekber-i Ebü 'Arabî cenâbları şi'r (6) كنا حوفاً عاليات لم نقل متعلقاً saḫıtyla anı murâd eder ki baḳıyyesi budur (7) «نا فيه ونحن انت وانت هو والكل في هو هو فسل عن وصله وهذا العلم بعلم الانبيى ووصيتى الانبيا (8) ya' nî Peyḡamber'dür.

Ḥaber ma' nāsına olan nebe'den meşkdür veyāḥūd rif'at ve şark (9) ma' nāsına olan nübüvvetden müştakdur. Be-her-ḥāl ḥāl-i fi' il şığasıdır taqdir-i (10) evvel göre yamağını fā' il olur ki Benī 'Iyādī aḡa şāhiddür. Şahādet eder (11) veyā bī-ma' nāyü'l-mef' ul olur ki aḡa delālet eder ve delīldür. (12) Cem'-i yennebā' olur. fetḥ-i mütekellimān dērler ki Benī ol insāndur ki kendine her ne ki (13) Ḥaḡḡ ta' ālā'dan daḡı olunursa anı tebliḡ için gönderilmişdür. Resül (14) ol Peyḡamber'dür ki şāhib-i kitāb ola yā şerī' at-ı sābıḡadan ba' zı aḡkāmi (15) nesh eyleye. Ulū'l-'azm ol Resül'dur ki kıtāl ve cihād ile me'mūr ola. Ḥazret-i (16) Şeyḡī Fütūḡāt' uḡ on dördüncü bābında buyurur ki nebī ol Peyḡamber'dür ki (min) (17) min ḡarafu'llah aḡa gelen vaḡiyi mutazamın oldıḡı şerī' atla kendi 'āmil ola. (18) Eger ol şerī' atı aḡire tebliḡ ile me'mūr olursa resüldür. Şūfi-yi kirām (19) Ḥazretleri dērler ki nübüvvet Ḥaḡḡ ta' ālānuḡ zāt ve şıfāt ve esmā ve aḡkāmindan (20) ḡaber vērmekdür. Eger siyāset ile daḡı me'mūr ise nübüvvet teşrī' idür ve eger (21) degil ise nübüvveti ta' rifidür. Kendinden muḡaddem gelmiş olan şerī' atı ta' rif

[24]-a

(1) ve te'bīd taḡviyyetdür ve Fāzıl-ı Ḳayşeri Şerḡ-i Fuşuş'da dēr ki nebī bir şaḡışdur ki (2) ḡalḡa kāmīl hidāyetleri için irsāl ola ki anlaruḡ ā' yān-ı şābitelerinuḡ isti'dād (3) ları iḡtizāsına göre anlaruḡ ḡaḡḡında Ḥazret-i 'ilmiyyede muḡarrer ola gerekse ol (4) kemāl-i imān ve ister anuḡ ḡayrı olsun Peyḡamber de eger ḡarīḡ-ı 'āde şādır (5) olursa mu' cizedür. Eger velīdin zāhir olsa kerāmet olur ba' zı vaḡit (6) olur ki nüfūs-ı ḡavīye eşḡābından Yaḡsebū'l-ḡaḡre şādır olur ki ol kimesne (7) nebī veyā velī olmaḡ degil belkī şāliḡ daḡı olamaz ve Mevlānā Sa'dü'd-dīn, Maḡāşid (8) şerḡinde dēr ki vaḡt olur ki nüfūs-ı nāḡıḡa a' māl-i maḡşūşaya üstād ile (9) umūr-ı ḡarībe iḡdās eder ki aḡa saḡar dērler veyāḡūd ḡarām gibi ba' zı rūḡa (10) niyāt-ı ḡuvvetiyle veyā da' vet-i kevākib gibi icrām-ı felekiyyeye i'timād veyā ḡuvā-yi (11) semāviyyenuḡ eziyye³⁰ ile imtizācı sebebiyle ḡılsimātdur veyāḡūd ḡavāşş-ı (12) 'unşuriyye a' mālīyle ki neyyir-i ticāndur veyā nisbet-i riyāziyye ile ki ḡayl-i hendesiyyedür. (13) Nēḡe aḡvāl-i 'acībe iḡdās ve izḡār eder ki temeyyüzleri mīzān-ı şerī' -i şerīf (14) ile olur. Temmet.

Nuḡḡ-ı şerīf (15)

 nevm uyḡudur (16)

³⁰ اضْيَة yazılmıştır.

وَعَفْوٌ وَعِشَابٌ

vāridāt esmāsındadır. Fārisīde hābdur nü'ās ve (17) sene muḳaddem-i nevmdür ki şükr-bār ve bengī daḫı dērler yaḳaḳa uyaniḳlıḳ ki (18) iki nev' şūrīsi ki nevmün zıddıdır. Bunda murād odur ma'nevīsi (19) ğafletün zıddıdır. Evvelkide maġfūr ve şānīde nevmden efḳaldür. Qaldı ki (20) nevm-i şā'im bī-dār olduġda gördüġi rü'yādan eṣer bulunan nevm daḫı (21) yaḳaḳadan efḳaldür. Rü'yet-i nebeviyye gibi ḫattā şuleḫānuḡ nevmi nāḳş-ı vuzū'

[24]-b

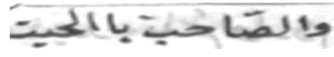

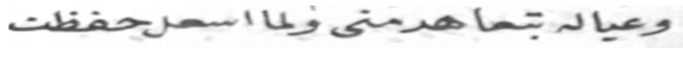
(1) degildür dēdiler. Zirā istināde ihtiyācı ḫāşıl olmak mertebesinde müstaġraḳ (2) olmaz müteveccih kıla zānū-zede ešnā-yı şuġlında gelür düşürmez geçer ^{شام حین} (3) ^{وعلانیام} ḳalbi kuvvetlerden bir ḫāldür. Yesrinü'llah ta'ālā kātībīn ḫafza a'māl (4) nüvīs olan kirām firīşte-gāndur ki āyetde kirām-ı kātībīn vāḳi' oldı. Cümlesi (5) beş 'aded münkirdür ikisi saġ ve şolda kātībān ḫayr ve şerr ve biri (6) pīşe-gāhında telkīn-i ḫayrān ve sevk-i mīzān eder ve biri altında ḳā'im (7) ve's-şalāt ve's-selām zuhūrında teblīġ ravza-yi şerīfeye ḫādımdür. Beşincisi (8) mevbiḳātdan ḫırāsete me'mūrdur ki mevḫiṣāt-ı mülhikim vukū'ndan ḫıfza (9) müvekkıldür. Ḥurūf-ı ḫavādiş ma'nāsına 'atā aşlında va'z dur ve mes'kūtlā (10) bedeline ḫālā oldı. Nuşḫ ve bend demekdür ki sebeb-i reft ḳalb olan (11) kelāmı naḳl-i va'z dērler. Terceme beyt-i şerīf ḫayr olan ba'zı nevm ehlini (12) ḳılmaya iḳāz. Uyanup şerā'itde rāzī degil andan ḫıfāz ḫādiṣāt-ı felek (13) olur. Kişi ḫebb ve (^{غاض}) zeyl-i İmām Şa'rānī ḫabaḳātında Behcetü'l-alā revāḫ (14) ve ġayrında daḫı naḳl olunur ve Seyd Ebū Bekrū'l-Şeyḫ Ebī bin Hevārū'l-baḫāyici (15) ḳaddes sirrehudan rivāyet ederler ki ḫayrū'l-beşer ile Şiddiḳ-ı Ekber şalla'llahu (16) 'aleyhümā ve'ssellem Ḥazretleri rü'yāda gördüm. Dēdüm ki yā Resūlu'llah (17) baḡa bir ḫırḳayū'l-libās buyuranuḡ anlar daḫı sa'ādetle buyurdılar ki ey İbni (18) Hevārīn senün Peyġamber'ünem lakin bu senün şeyḫüñdür dēyü Ebū Bekrū'l-Şiddiḳ'a (19) işāret ve anlara ḫiḫāben buyurdılar ki yā Ebā Bekr me'mūr olduġuḡ (20) ḫavr-ı ḫarīḳat üzre nāmdaşuḡ Ebū Bekr'e bir şevb yā bir ḫāḳıyye dēyü (21) buyurup anlar daḫı ilbās eyledükde mübārek ellerini başum üzre imrār ve

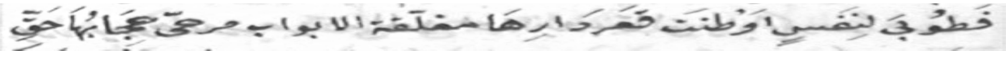

[25]-a

(1) ve nāşıyeyüm üzre mesh buyurup bārek-Allah feyk dēyü bereketle du'ā buyurduḳlarında (2) bī-dār oldum ki 'aynıyla ol ḫırḳa ber-düş ve ḫāḳıyye daḫı başında olduġı ḫāldē (3) buldum dēyü naḳl buyurmışlardır. Diger Şeyḫ Ebū Bekr Kenānī naḳl eder

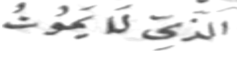

ki behr-i dūş (4) ve penç-şenbih géceleri bedrü'l-büdüür risâlet ve kamerü'l-vücüd nübüvvet 'aleyhi ve 'alî âle't-(5)-tahiyyâ cenâbını müşâhede ve rü'yet vâki' olup ve su'âllerime cevâb buyurur-(6)-lardı. Yene mu'tâd üzre bir şeb hücremün bâbını sedd édüp nâ'im oldum. (7) Rü'yâda Hâzret-i Peygamber ümem şalla'llahu 'aleyhi ve's-sellem'i yine müşâhede ile şeref-yâb (8) oldum. Gördüm ki dört nefer-i mu'teber ile ikbâl buyurdılar baña hitâb ile (9) buyrup refiklerinün birine işâret ile yâ Ebâ Bekr bunı bilür misin? (10) Bende na'am yâ Resûlu'llah Ebü Bekr Şiddîk'dur dedüm. Her birinde böyle hitâb ile (11) müste'tâb buyurup ben dağı na'am yâ Resûlu'llah 'Ömer Fâruğ'dur. 'Osmân Zül-nü-(12)-reyn'dür dedüm dördinci su'âllerine cevâbda tevaffuğ eyledüm. Bir kere dağı (13) ve bir kere dağı ya'nî üçüncü su'âlde dağı cevâb vèrmedüm. Güyâ derünümde (14) anuñ hakkında bir hâlet var imiş. Yene iki mübârek eliyle birden baña işâret (15) ve şadruma zârb eylediler ve buyurdılar ki 'Alî ibni Ebî Tâlib budur ben dağı (16) yâ Resûlu'llah 'Alî ibni Ebî Tâlib budur dedüm benümle Hâzret-i 'Alî 'ağd-ı uşuvvet (17) buyurdılar ve Hâzret-i Murtażâ elümden aḥz édüp kâlk yâ Ebâ Bekr ma'an Şafâ (18) dedükleri maḥalle varalum dedi. Ma'an Şafâ'ya varduğ bî-dâr olup kendimi Şafâ (19) nâm maḥallde buldum. Maa'-hazâ rü'ya-yı hücrede uyurken gördüm ve 'avdetümde (20) hücrede kapusını içeriden kapadığum gibi buldum. Buyurmuşlar Rażiya'llahu 'anhu (21) şâyân-ı rü'yet olmağlığumuzdur. Dergâh-ı Hâkḥ ta'âlâdan mercüdur nuḥḥ-ı Haydar

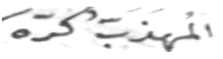
[25]-b

(1) mişâl-i
 (2) nuḥḥ-ı şerîf ben hem-civâr oldığum çoñşularımı kendi 'ıyâlümden 'add ederem. (3)
 Zirâ ehl-i İslâm menzilleri miyânında benüm cānumı civâriyyeti ihtiyâr eylemişdür (4)
 demekdür ki demişlerdür eşer-i
 (5) şerîfi mantûḥınca kırk ḥâneye dek hâkḥ civârı mu'teberdür ki (6)
 kerîmesiyle ḥuḫûḫları şâbitdür terceme ben 'ıyâlüm şayaram.
 (7) Hem sâ'imî ihtiyâr cārum oldı çün 'ıyâl. Temmet.
 Ve (8)
 dördüncü bâbdan mâzî-yi mütekelli[m] (9) ehl-i zamîri cārâ râci'dür ammâ es'ale fi'l-i müzârî' cehd-i müstağraḥ (10) nefsi mütekellim ya'nî ben cārumuñ ehl ve 'ıyâli şânında eyledigüm 'ahd ve mişâḥ-ı (11) ilahî sebebiyle cārumuñ 'arzımı ḥıfz ve şıyânet eyledüm. Hattâ öksürmek (12) 'ârağ olsa def' ederdim. Şemâtet etmem zirâ su'âl ba'zı umûra işâret

(13) olagelmışdür anı sāmi‘ olup minnet zann eylemek demek ola. Terceme ‘ arzını (14) anuñ şıyānet éderem eyledüm zīrā ta‘ahhüd-i bī-su’āl Cenāb-ı Hāydar’uñ bāb-ı (15) hānesinüñ bir maḥallī şikest oldı. Ekser ile maḥallemdi ki belkī şadāsıyla çoñşular (16) ezā peydāh ola dēyüp bir ip ile bağladı. Kerrema’llahu vechehu nuṭṭ-ı Emīrū’l-Mü’mīnīn (17) (18) ve ihlāş-ı merām rāḥat ve sa‘ādet-i mürüvvet ol nefsi-nefsüñdür ki (19) hānesi köşesini vaṭan édüp қаpuları sedd olınmış ve perdesi (20) dağı şalıvērilmış ola. Taşradan kimesne ḥāline vākıf ve o dağı taşra (21) keyfiyyetine muṭālī‘ ve ‘ārif olmaya. İmām Ca‘feri Şādık Hāzretleri dağı

[26]-a

(1) buyurmuş ki (2) bu kelām-ı şerīf nuṭṭı gelüp ḥāl-i ‘ālem böyle olalı biñ (3) iki yüz seneye bāliğ oldı. (4) (5) ḥōş o kim terk-i cihān (6) édüp ḳanā‘ at dārına gire bābuñ sedd éde hem éde ercā-yi ḥicāb. (7) Temmet.

Nuṭṭ-ı Hāydar (8) gērü döndürmek ma‘nā bir kereden şoñra bir ḥamle dağı eyledüm. (9) Ḥattā Cenāb-ı Nāzımuñ laḳablarınuñ biri Kerrār’dur. Ḥamlekārı muḥārib ma‘nāsına-(10)-dur rāye, sancaḳ, ‘ālem dağı dēnür. Ḥayā-yı mühmile ile dērdi ya‘nī ‘aṭā eyledi (11) dēmekdür. Murād-ı nazm ḳarība meydān-ı cenkde ḥamle ve vuşul şarb u zārb (12) oldıgımı ol Peyğamber-i pāk-ter ‘aleyhi’ş-şalavaṭ ve’s-selām cenābları cümle eşḫābı (13) içinde bu bendelerine taḥşişe ‘aṭā ve iḥsān eyledükleri ‘ilm-i şerīf (14) şahādet éder ya‘nī anı baña aṭaları şāhiddür. Zīrā cümle ğazātdan şecī‘ ve (15) mu‘temed kimesne ‘ālem-dār olmaḳ mu‘tāddur. Mühimme rāye sancaḳ ma‘nāsınadır. (16) Livā dağı dērler lakin rāye ile livānuñ farḳı budur ki rāye ‘ālem-i kebīrdür. (17) Āl-i ‘Oşmān’da olan sancaḳ-ı şerīf gibi iḳāmu’llah bürhāna ve livā ‘ilm-i şağīr (18) Emīr ḳavmuñ kebkebe ve debdebesinüñ ‘ālāmetidür ki derūnında emre tābī‘dür. (19) Emīr aña (eksik yazı) tābī‘ olmaz Tirmīzī taḥrīci Ve’n-nes rivāyetiyle Cāmi‘ Şağīr’de (20) muşarraḥdur ki Sulṭān Kütēybe-yi Enbiyā

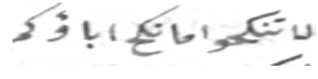
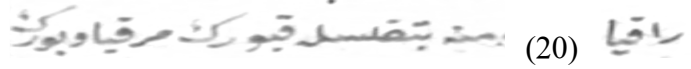

‘aleyhi’t-taḥiyyā’nuḡ rāyeleri siyāh ve livāları (21) beyāz idi ve Şiddik raḡiya’llahu ‘anhümā’nuḡ devāsı idi İbni Kuteyzem

[26]-b

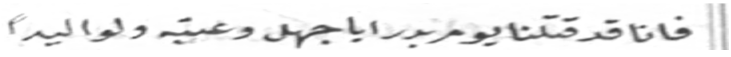
(1) d̄er ki rāye-yi siyāhları iḡāb ismiyle be-nām idi. Lakin d̄ediler ki siyāh ḡālīş (2) degil idi. Siyāha mā’il olan renglerden oldıḡı daḡı vardır. Lakin mahall-i (3) ba‘idden baḡılsa siyāh görinür ammā ḡāzī ḡaybe-yi ḡayyibu’llah şerrāhumā (4) esved ḡālün ya‘nī siyāh ḡālīş idi d̄edükleri iḡtilāflarına iḡtilāf evḡāta (5) ḡaml olındı ya‘nī ḡazāvātta siyāh şırf ba‘zılarında nefti ta‘bīr olınan (6) yeşil ve daḡı sā’ir levn ile mülevven oldıḡı vardır. ḡattā Ebū Dāvud Sünenī’de (7) şarı daḡı oldıḡı rivāyet eder. Tirmīzī ‘ilelinde Berā-yı İbn ‘Āzib (8) rivāyet eder ki A‘rāb’uḡ elbisesinde temre ismiyle ma‘rūf-ı merba‘ perde-yi (9) şūfdan daḡı oldıḡı vardır. ḡaberānī Terāmīzī’nün rivāyeti naḡilden şonra (10) üzerinde lā ilāhe ilallah Muḡammed Resūlu’llah yazılmış idi d̄emişdür. Ebū Bekr (11) İbni ‘Arabī muḡaddīşdür ki livā mızraḡuḡ ucına rabḡ olunur ammā rāyenün ḡaḡşūş (12) ‘asā-yı kebīri olup andan dūr olmaz. Megerki fenā bulmasıyla şa‘b ḡelüp (13) rüzḡāra taḡammül eylemeye ol vaḡitte tecdīd olunur. Fā’ide-yi Peyḡamber ‘aleyhi’s-şalavat (14) ve’s-selām cenāblarınun d̄in-i mübīn uḡrına ibtidā ‘aḡd buyurduḡları rāye Bedr (15) ḡazāsında muḡaddem bir seriyye irsāl eyledükde ‘Ubeydetü’l-ḡarişü’l-ḡureyşī’ye ‘aḡā (16) eyledükleri ‘alemdür. Livā daḡı ibtidā ḡazret-i ḡamza’ya i‘ḡā buyurduḡları ‘alemdür. Şonra (17) her ḡabīleye bir sancaḡ vērildi ve ḡükm vaḡtiyle n̄eḡe kimesneler kendileri ‘alem-dār (18) oldılar lakin ḡazret-i Emīr cümleden çok ta‘yīn olındı. Mühimme Cenāb-ı Ebā (19) Eyüb-i Enşārī daḡı ba‘zı sarāya da ‘alem-dār oldılar. ḡattā Cāmi‘ü’l-Kebīrde Suyūḡı (20) aḡirinde mesned-i Ebī Eyüb’de ve ḡayrıda da Ebī Eyüb’uḡ ḡemşīre-zāde Berā’dan mervīdür ki (21) ḡalm ya‘nī ḡāim-i ḡāl’da rāst geldüm. Rāye-yi nebeviyye ‘aleyhi’t-taḡiyyā yēdinde olup bir miḡdār

[27]-a

(1) ‘asker ‘alem-dār ta‘yīn buyrumış teveccüh-i siteminden su’āl eyledüm baḡa d̄edi ki bir kimesne (2) babasınun menkūḡasını babası fütüvvetinden şonra tezevvüc eylemiş. Anı aḡz ve zarb (3) ‘unḡ ile Peyḡamber ‘aleyhi’s-selām baḡa emr eyledi ve d̄edi şāyet ki ḡabīlesi muḡābele ve muḡātele (4) edeler d̄eyü cem‘iyyetle mütevecih olmuşlar idi. Babasınun menkūḡasını tezevvüc eden (5) kimesnenün ismi Menzūr ve (ve) babasınun ziyān ve

menkūhanuñ nāmı Melike Bint-i (6) Hārīce'dür. Bu mādde nehy-i şerif vuķū'ndan muķaddem vāķi' (7) olmuşdur. Şonra melikha-yi mübeşşer tezevvüc eyledi. El-ķişşa İmām³¹ Buķārī ve Müslim Süheyl (8) bin Sa' d'dan ittifaķen taķrīc ederler ki nübüvvetinüñ yedinci senesi Peyķamber (9) şalla'llahu ta'ālā 'aleyhi's ve's-sellem fetķ-i Hāyber'e teveccühlerinde buyurdılar ki rāyeyi yarınki gün (10) burcla vēreyüm ki anuñ yedinde meth-i müyesser olur ve Allah ta'ālā ve Resūl'ı anı severler (11) ve o daķı anları sever ķünkü şabāķ oldu. Peyķamber şalla'llahu 'aleyhi's ve's-sellem buyurdılar ki (12) 'Alī ķandadır? Cevāp vērdiler ki 'Alī'nüñ gözleri ağırır³² eşķābdan biriyle ĥuzūr-ı (13) sa' ādetlerine iķzār buyurdılar ve dehān-ı mu' ciz beyānlarında berrāķ berrāķ mübāreklerini (14) gözlerine sürüp derhāl derd-i dīdeleri zā' il oldu. Rāyeyi Hāzret-i Emīr'e (15) i' tā buyurdılar ki tafşīli kütüb-i ĥadīşde muşarraĥdur. Ķal'a-yi Hāyber muĥaşārasında (16) eşnā-yi cerīde Yahūdī'nüñ biri bir taş ile mübārek dest-i laķīflerine żarb eyledükde (17) ķalkān ellerinden düşdi. Ol anda ķal'a'nun ķapusını yerinden ķoparup ķal'a'nun (18) fetķine dek ķapuyı ķalkān eyledi. Fetķ-i ķal'a müyesser olduķda bu bāb da Hāsan Hāzretleri (19) inşād eyledi ki şi'rdendür. Şifā-yı Resū'l-ullah (20) ve İmām Aĥmed, Ebū Rāfi' 'den rivāyet eder. Ebū Rāfi' şāķābe-yi Peyķamber 'aleyhi's-selām'un (21) azād-kerdelerinden idi. Yēdi kimesne ile ki benümle sekiz ķişi Hāzret-i Hāydar-ı Kerrār'un [Der-kenar: Fetķ-i Hāyber yukarıda taķrīr olınmuşdur. Ammā maĥalle göre el-tekrār bi'l-cenne mişālidür. - Esīd Mōrevī]

[27]-b

(1) ķalkān eylediķi ķal'a ķapusını sa'y-yı iltizām eyledük yerinden taķrīk mümkün olmadı dėmişdür. (2) Hāzret-i Emīr kerrema'llahu vechehu buyurur ki bāb-ı Hāyberī vāllah ben ķuvvet-i cismāniyye ile (3) ķalduramadum. Belķi ķuvvet-i ķudsiyye-yi rabbāniyye ile idi. Terceme beyt-i şerif 'ilm her ĥamle ve żarībe (4) şāhid olabil. Heb baņa kānī 'atā ķıldı. Benī ĥaķķ-ı mezheb nuķķ-ı Emīr kerrema'llahu vechehu (5) Bedrinü'l-ĥaremeyn bir maĥall veyā anda (6) olan ķapunun nāmı ki āyār-ı şehredendür. Hicretün ikinci senesinüñ

³¹ yazılmıştır.

³² yazılmıştır.

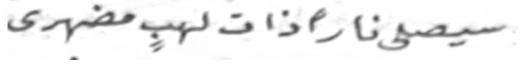
Ramazān-ı (7) şerīfūn on yēdinci cum‘ a günü vāқи‘ olan ğazādur. Cebābire-yi ibtālden olan (8) Ebū Cehl ve ‘Utbe bin Rebī‘a ve anuñ oğlı Velīd atlı olındılar. Ebū Cehl’ūñ küşne-yi şemşīr (9) ahr-ı İslām olmasına İmām Buārī ‘aşere-yi mübeşşereden ‘Abdu’r-raħmān bin ‘Avf’dan (10) rivāyet ēder. Buyurmuş ki iki arafdan iki şābb-ı nā-bālīğ zuhūr eyledi. Gördüm ki (11) iki ma‘azlardur ki biri İbni ‘Amr ve biri Ğüflā ki ‘āıbet ol ğazāda şehīd olmuşlardur. (12) Hāıra geldi ki eger bunlar merd-i kāmīl olsalar ne hūş yigitler olurlardı ki eşer-i şecā‘at (13) beşerelerinden nümāyān idi. Nā-gāh baa hīāb ēdüp Ebū Cehl’i bize göster gördiğimiz (14) yokdur dēdiler. Ben dēdüm ki niun istersinüz? Cevāb eylediler ki esnā-yı cenkde Hāzret-i (15) Peyğamber’e şebb ve dūşnām ēder imiş. Allah haı için eger görürseñ andan cüdā (16) olmazuz yā o veyā bizler helāk olmaduça dēdiler ta‘accüb ēderek kār-zāre şuğl (17) ēderken gördüm ki malūbları olan la‘īn şan-ı ıtāldē cevalān ēder. İşte (18) şordığınız kimesne şudur dēyü gösterdüm. Hemān ılılaruñ çeküp el-‘azametü’llah belā-yı (19) āsumān gibi nāzil olup atlı eylediler. Güyā ki aşlında dağı dūnyāda degil imiş. (20) ba‘zı rivāyetde anlaruñ zārbından atından yıılıp lākin cān-ber (21) cehennem olmamış idi. ‘Abdu’llah İbni Mes‘ūd anı lāşeler miyānında bulup aşīrū’l-kāme

[28]-a

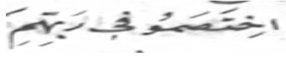
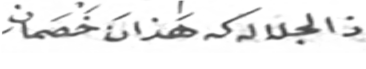
(1) şağīr lehāma bir zāt Mes‘ūd olmağla Ebū Cehl’ūñ boynına ihtiyāten ayağıyla başduda (2) Ebū Cehl gözün açup hezlen dēdi ki ey şubāncu ne yüksek yere ıduñ? İbni Mes‘ūd (3) Hāzretleri dađı fırsatı ğanīmet bilüp elinden ılıcını alup ser-i nuūset-i bururını³³ (4) cesedinden cüdā eyledi. aldurmağa ādir olmayup bir maalline barmāğına taup yere (5) süriyerek cenāb-ı ser-dār-ı ümmet ‘aleyhi’t-taıyyā hāzretlerinūñ huūr-ı sa‘ādetlerine (6) getürüp hizmet eyledi. Hemīşe ser-dūşmān böyle ğaltān-ı hā hizlān olsun dēmek (7) ma‘nā-yı dīn edā eyledükde muħıbb-i nebevī olan zāt-ı şerīfler sürür-i hāndan oldılar dēyü (8) nal ēderler. Zihī ‘ubūret-i cāhiliyye ki İbni Mes‘ūd cenābına Ebū Cehl la‘īn ricā eylediği (9) başını cesedine arīb maallden at‘ ēde ki olduda (10) mehābetli olmağla ‘aleyhi’s-şalavat ve’s-selām hāzretlerine heybetli görinsün dēdiği (11) mestūrdur. Temmet.

Ebū Cehl ureyş keferesinūñ büyüklerinden ‘Amrū bin Hişām bin (12) Muğayyere İbni‘Abdu’llahü’l-Maħzūmī’dür. Künyesi Ebu’l-Hākem idi. İslām’ndan ye’s geldükde

³³ yazılmıştır.

(13) Hâzret-i Risâlet Ebû Cehl künyesini ta'yîn eyledi. Ebû Cehl'e Ebû Leheb tâbi' idi. La'net-i (14) Yahūd ikisini dağı naḥs-i ekber idi. 'Arab'dur ki Ebû Leheb Ebû Cehl 'adele müteḳâribdür. (15) Leṭâfetde İmâm Şa'lebî ta'yîn eder ki ikisi dağı aḥvel ya'nî gözleri şaşî (16) idi. Qalb gözleri dağı ṭarîḳ-i ḥaḳḳda şaşî olduğı ulû'l-ebşâra 'ayândur (17) ve kütüb-i edebden Mây'ül 'Aleyhi'de muşarraḥdur ki marâz (Ebî) Ebû Cehl ibne 'illetine marâz (18) Ebî Leheb dağı livâṭya ıṭlâḳ olunmaḳ beyne'l-üdebâ ıştîlâḥdur. Bedr gâzâsında Ebû Cehl (19) la'in ḳatlı olunduḳdan sonra Ebû Leheb kederden 'adese dedükleri marâzdan yedi gün (20) ḥasta olup olmaḳla leheblük muḥaḳḳaḳ oldu. (21) Bu cihetden künyesiyle yâd olundu. Temmet. Bedr gâzâsında cebâbire-yi ibtâlden olan

[28]-b

(1) Ebû Cehl ve 'Utbe bin Rebî'a ve anuḳ oḳlu Velîd dağı bunlara emşâli şecâ'at ve şehâmetle (2) pehlevânlar meydân-ı kâr-zarde olundu. Ḳatlı-i menḳibe İmâm Buḥârî ve Müslim 'alî-yi âlâ ittifâḳ (3) taḥrîc ederler. Ebû Zer-i Ğıfârî buyurmuş ki kısım ol Ḥâlik (4) kerîmesi 'Ubeyd Binü'l-Ḥârîş bin Muṭṭalib ve Ḥamza ve 'Alî rażiya'llahu (5) 'anhümâ Bedr gâzâsında Rebî'a'nuḳ oḳulları Münebbih ve Şeybe ve mezkûr 'Utbe'nün oḳlu (6) Velîd ile mübâdere eyledüklerinden nâzil olmuştur. Ḥâfız İsmâ'il der ki vaḳtâ üç (7) kāfir meydâna çıḳdukların ehl-i İslâm 'askeri gördüklerinde Ḥârîş'ün oḳulları (8) 'Avf ve Ma'üz Vahe'nün oḳulları 'Abdu'llah anlara ḳarşu vardılar. 'Utbe nidâ (9) eyledi ki ey Muḥammed bizlere aḳrânımuza irsâl eyle. Pes.

'Ubeyde mezkûreye ve Ḥamza (10) ve 'Alî Cenâbları Hâzret-i Ser-dâr-ı Ekrem şalla'llahu 'aleyhi's ve's-sellem firistâde buyurdılar. (11) 'Ubeyde 'Utbe'ye muḳâbil ve Ḥamza'yı Şeybe'ye müşâkil ve 'Alî'yi Velîd'e mu'âdil geldiler ve Ḥamza (12) ve 'Alî derḫâl Şeybe ile Velîd'i ḳatlı eyleyüp 'Ubeyde ile 'Utbe birbirlerini mecrûḥ (13) eylemişler idi. 'Ubeyde'ye imdâd 'Utbe'yi dağı ḳatlı eylediler. 'Ubeyde ḥuzûr-ı sa'âdete (14) götürdiler. Ol cerâḥatdan şahâdet-i müyesser oldu. Temmet.

Ebû Leheb'ün zevci Ümmü (15) Cemîle'dür. Mu'âviye'nün babası olan Süfyân Pür Tuḡyân'nuḳ hemşiresidür. (16) 'Aleyhi's-selâm Hâzretlerine cefâlar eylemişdür. Hind Mu'âviye'nün anasıdur Süfyân (17) Pür Tuḡyân'nı Mu'âviye babasıdır[ur]. Zâḥr derler. Fî'l-aşıl Hâzret-i Süleymân'nuḳ ḥâtemini (18) serîḳa eden ḥırsızcınun adıdır ve Hind Pür-

Fend babası ‘Utbe bin Rebī‘a’dur (19) ve Velīd daḥī Hind Pür-Fend qarındaşıdır. Zāhr ki Ebū Süfyān’dur. Ehl-i Hind’dür. (20) Ebū Leheb’ün zevcesi olan Ümmü Cemīle ki Mu‘āviye’nün ḥālāsıdır ya‘nī babası (21) Ebū Süfyā’nuḡ hemşiresidür. Ez-cümle ‘aleyhi’s-şalavat ve’s-selām Ḥāzretlerine eylediği

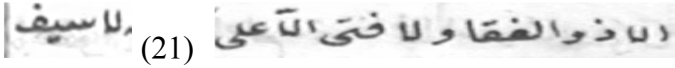
[29]-a

(1) cefālaruḡ biri bu ki gecelerde muḡaylān dikenlerini cem‘ édüp Ḥāzret-i Risālet’ün (2) sa‘ ādet-ḥānelerinden mescide dek ol tedārük eylediği dikenler vaz‘ éderdi ki (3) mübārek kadem-i şerīfleri zaḡm-dār ola. Lāzıme Bedr ḡazāsında şādīd-i Ḳureyş’den (4) yetmiş kişinün başı kesilüp yetmiş baş daḥī esīr aldılar. Ma‘lūma’l-ism kırk (5) ‘aded kimesneden ziyāde Ḥāzret-i Murtażā’nuḡ küşte-gān şārim zū’l-fiḡārı (6) olmışdı. Medīne-yi Münevvere’ye yedi mīl miḡdārı maḡall ḡalduḡda emr-i nebevī ile bir kāfiri (7) ve bir merḡale şonra birini daḥī ‘ibreten şeh-rāhde ḡatl eylediler. Alınmaḡ üzre sebepleri (8) taḡliye olındı. Sā‘irleri ḡizmet eylediler ve māl-ı ḡanīmet ešnā-yı tarīḡde ‘alā alḡun (9) iḡtisām olındıḡına beyt işāret éder. Terceme ḡatl olındı. Zübde-yi küffār anda bī-ḡuşūr (10) hem ḡanīmet üzre aldūḡ. Nēce nisvān ve ‘abīd Şaḡīḡ-i Buḡārī’de Ebū Ṭalḡa rivāyetle (11) meşūrdur ki Ser-dār-ı İslām ‘aleyhi’s-selām Ḥāzretleri Bedr ḡünü buyurdılar ki (12) Bedr nām ḡuyuda şādīd-i Ḳureyş’den yigirmi dört ‘aded kimesneyi endāḡte eylediler (13) ya‘nī ḡazā ve cihād ešnāsında murād olan kefereden ol miḡdār kibārlarını (14) setr içün ol ḡuyuya bıraḡdılar. Pes.

Üçinci ḡün sa‘ ādetle vālidü’s-süvār ‘azīmet (15) olup eşḡāb-ı kirām ile Şefīrcāh’a vāşıl olduḡlarında dābbelerinden nüzül édüp (16) Ḥaḡībü’l-alām şalla’llahu ‘aleyhi’s ve’s-sellem her birine nāmeleriyle nidā buyurdılar ki ey fülān (17) ibni fülān ve fülān ibni fülān ḡālīnüz nedür? Ḥaḡḡ ta‘ālā’nuḡ bize olan va‘d-i kerīminden taḡḡīḡ (18) (-eksik yazı) Ḥaḡḡ ta‘ālā şādīḡ bulduḡ. Nuşretle va‘d buyurmuşlardur manşūr olduḡ. Ḥāzret-i (19) Fāruḡ buyurdılar ki yā Resūlu’llah eşbāḡ bī-ervāḡa ḡiḡābda lüḡfindur. Anlar sāmi‘ü’l- (20) ḡavl degillerdür. Ḥāzret-i Mürşid ālā nām şalla’llahu ‘aleyhi’s ve’s-sellem buyurdılar ki (21) sizler ol ḡadar sāmi‘ olasız

[29]-b

(1) nuḡk-ı şerīf Zū’l-fiḡār fā’ide feḡār fetḡ ile feḡāre veyā kesriyle faḡarenün (2) cem‘ idür. Arḡa kemüḡi ki aḡa oḡurḡa dērler ve Zū’l-fiḡār bir ḡılıcdur ki Bedr ḡazāsında

(3) ‘Āş-ı Sehmî’den ganimet olup Hâzret-i Risâlet resîde ve anlar dağı ser halka (4) vilâyet-i bahşide buyurdılar. Lakin Kelbî der ki Cenâb-ı Murtażâ ‘Āş’ı katl edüp (5) kılıncını aldı ba’dehu Hâzret-i Murtażâ’dur. Mîrâs olup dest-be-dest tâ Hâzret-i (6) İmâm Hüseyn şehîdüñ oğlı Hasan’uñ oğlunuñ oğlı Muhammed bin ‘Abdu’llah cenâbına (7) vâsıl oldu. Muhammed mezkûr Mansûr-ı Devâniķî ile eşnâ-yı cenkde şahâdetini cezm (8) eyledükde Benî Buĥâra’dan bir kimesneye dört yüz altun deyn muķâbelesinde Zü’l-fikâr (9) aña teslîm edüp dedi ki Ebû Tâlib evlâdından her kime bu kılıcı vërürsen saña (10) ĥakķını edâ eylediler. Vaķtâ ki Ca’fer bin Süleymân bin ‘Alî bin ‘Abdu’llah bin ‘Abbâs (11) Yemen’e ve Medîne’ye vâlî olduķda ol şahş ihzâr ve meblağı edâ edüp kılıcı (12) almışdı. Andan dağı oğlı Mehdi’ye intikâl edüp Devlet-i ‘Abbâsiyye’de maĥfûz (13) idi. Aşma’î der ki Tûs’da Reşîd Ĥalife’yi gördüm ol kılıcı taķınmış idi (14) baña dedi ki Zü’l-fikâr’ı ziyâret eder misin? Ben dağı niyâz eyledüm. Çıķar dedükde (15) çekdüm yüzinde on iki fıķrası var idi demişdi. İmâm Şa’rânî Bedr-i (16) münîrde buyurur ki kılıcda fekâr işlenmiş. Mûnaķķaş olmaķdan kinâyetdür ĥattâ tezâyüd (17) hüsni için nuķuş miyânında yer yer çukurları olup ve ĥireda cevâhirle (18) muraşşâ’ olmaķdan ‘ibâretdür. İmâm Hasan Başrî ‘urefâdan o dağı İmâm Ca’fer-i (19) Şâddıķ Hâzretlerinüñ Muhammed isminde bir birâderinden rivâyet ile şâbitdür ki Bedr (20) ġazâsı ġünü Rızvân isminde bir melek âsumândan nidâ edüp dedi ki (21) lakin bu kelâm-ı lisân nâsda taĥrîf ve tebdîl

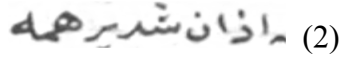

[30]-a

(1) olınmağla sebep ba’zî Şa’rânî mevzûn mîşrâ’ kılmaķ için tasarrufları (2) olmışdur ki iķtibâs ola bilür lâ fetâ illâ ‘Alî Seyfü’l-Zü’l-fikâr Keşfü’l-Ġümme (3) şahîbidür ki ‘Alî kerrema’llahu vechehu Uĥud ġazâsında ma’rûflardan ‘Amrû mezbûrî (4) ve Ebu’l-Esbâ’ İbni ‘Abdu’l-‘Azâ’yı ve Ebû Ümmeye İbni Muġâyire’yi Benî ‘Abdu’d-dâr’dan (5) ‘Abdullah bin Cemîl’i ve Tâlĥa bin Ebî Tâlĥa’yı katl eyledi Ķâzî Mîr³⁴ der ki İbni Mes’ûd (6) dan rivâyet eder ki ol ĥâlde Cibr’îl Emîn ‘aleyhi’s-selâm semâya ‘urüc ederken (7) lâ-seyfü’l-zü’l-fikâr velâ fetâ illâ ‘Alî dedigini Peyġamber ‘aleyhi’s-selâm ĥaber (8) vërmişdür. İkrime, Cenâb-ı Murtażâ’dan rivâyet eder. Uĥûd ġazâsında (9) kefereyi men’ ve def kıyâm eyledigümde Hâzret-i Resûlu’llah ‘aleyhi’s-selâm buyu-(10)-dılar ki bir melek asumândan senüñ medĥini yâd edüp lâ-seyfü’l-Zü’l-fikâr (11) velâ fetâ illâ ‘Alî

³⁴ قاضی
yazılmıştır.

dédi. Fuşûl-i mühimme şâhibi taşrîh eder ki (12) da‘vetine bi-l-kıyas şâh icâbet ve Cenâb-ı Emîn Emînu’llah huzûrunda (13) şeref-i İslâm mehle harem-i sarây-ı hümâyûnlarına bânû-yı tâc ârâ-yı izdivâc olduĝda (14) hedâyâsı miyânında yêdi ‘aded süyûfuĝ birisi Zü’l-fiĝâr idi. Fâ’ide Hâzret-i (15) Nâzımuĝ ism-i şerîfleri ‘Alî ve Hâyder künyesi Ebû Tûrâb ve Ebu’l-Hâsan (16) ve laĝabı Murtażâ ve Kerrâr’dur ve vilâdeti beyt-i şerîfûĝ dâhîlinde vâĝi‘ olmuşdur. (17) Hattâ İmâm Hücçetü’l-İslâm Risâleyi’-d-Dîniyye ile Be-nâm eşer-i celîlesinde bâb-ı medinetü’l-‘ilm (18) kerrema’llahu vecchehu’dan rivâyetle ‘ayândur. Buyurmuşlar ki Hâzret-i Ümmü A‘lam Dânâ-yı Ekrem (19) Şalla’llahu ‘aleyhi ve’s-sellem ibtidâ benüm dehânuma mübârek lisânını idhâl buyurmaĝla (20) benüm ĝalbümde hezâr-ı ‘ulûm ĝabûlleri fetĝ olunup ve her birinden daĝı şad hezâr (21) dergâh-ı ‘ilm küşâd oldu ve baĝa vaĝâyî‘ĝ dergâh-ı müşâhedesinüĝ miftâhı

[30]-b

(1) vèrildi vilâdeti içün Kâşifi buyurur tavâf-hâne-yi Ka‘be (2) ‘Alî bin Ebî Tâlib kereme’llah ta‘âlâ veche menĝibe (3)

Bedr ĝazâsında çünki ehl-i İslâm tarafında sırrı âşikâr (4) olup kefere-yi Ğureyş maĝlûb ve maĝzûl oldılar. Sene-yi âtîde mażhar-ı ĝizlân (5) ve mażhar-ı küfrân Mu‘âviye’nüĝ babası Ebû Süfyân Şâhib-i Tuĝyân ‘Abdu’d-dâr’uĝ (6) oĝullarına dedî ki geçen sâl Bedr ĝazâsında bizüm sancâĝlarımız sizüĝ yediĝüzde (7) idi. Maĝhûr ve münhezim olduĝ. Bu yıl bizlere vèrüĝ şâyed ki fırsat bizüm ola (8) lakin maĝşûd bayraĝ-dâr olma degil idi. Belkî anlaruĝ -eksik yazı) ĝazabları ĝaleyân (9) ve ‘ırĝ-ı şeytâniyetleri helecân peydâ édüp bu sebebden eşnâ-yı ĝarbde şâbit-i ĝadem (10) ve râsiĝdem olalar dèyü vaĝtâ ki hicretüĝ üçüncü senesi üç biĝ kâfir zuhûr (11) eyledükde Peyĝamber ‘aleyhi’s-selâm daĝı yêdi yüz nefer eşĝâb-ı kirâm ile İstikbâl (12) ve Uĝud Tâĝı eţrâfında âteş ĝarb-ı iştigâl buldı ve ma‘iyyetlerinde (13) on beş ‘aded ‘avret gelmişler idi ki ĝazâ-yı Bedr’de ĝatl olınan kimesneleri (14) anlar feryâd édüp sâyeler kefere-yi Ğureyş daĝı anı eşidüp kiminüĝ pederi ve (15) neçesinüĝ daĝı birâderi ve oĝlı mürd olmaĝla ol şadâdan ĝayret peydâ olup (16) metânet ve ĝuvvet-i dil ĝaşıl ola ol ‘avretüĝ bir Mu‘âviye anası Hind Pür-(17)-fend idi. şî‘rde taĝşîş-i ĝitâbe sebeblerüĝ biri bu biri daĝı Hâzret-i Hâmza-(18)-yı meşele eyledigidür ki ve ‘avretlerüĝ ref’-i şavt ile

inşād eyledükleri kelām (19) bu recezdür recez

بِحُجْرَتِ طَارِقٍ نَمَشِي عَلَى التَّارِقِ أَوْ تَدْبُرُ وَأَنْفَارِقِ (20)

فَرَاقٍ غَيْرِ وَامِقِ bu recez okuyarak iki ‘ asker şāf-ı beste-yi muhāribe ve muḳābele (21)

ve tehyiü’l-lüzüm şurū‘ muḳatele olındı. İbtidā a‘ dā tarafından Ṭalḥa mesfūr meydān-ı

[31]-a

(1) kār-zāre geldi ki ṭaraf-ı düşmende ‘ alem anuḡ elinde ve cümleden baṭṭāl idi ḥattā (2) laḡabına kişü’l-kīye dērlerdi. Baḡa muḳābeleye ḳādir olur kimse var mıdur? Eger var ise (3) gelsün dēyü feryād ve gurūrından bir mahallde durmayup cevelān devrān ēdüp (4) neḡe eş‘ār-ı inşād eyledi. Maḡharu’l-‘acāib ma‘ūnetü’n-nevā’ib vezīr-i şaffdur. Dāmād-ı (5) Ḥazret-i Peyḡamber Murtaḡā Ḥaydar İbni Ṭalib aḡa muḳābil olup ol emirde ol (6) dūzaḡinüḡ seriyye ḡarini ṭüb-ı ḡaltān meydān-ı şü‘ān eylediḡi bu ḡal elḡamdü li’llāhi’l-

(7)-müte‘āle ḡayr-i fāl olup سِرْدَارِ كَرِيمٍ ذِي النِّوَالِ وَسِرْدَارِ عَظِيمٍ (8)

تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ ve cümle eşḡāb-ı kirām şādkām olup (9) tekbir eylediler. Pes.

Bayraḡı anuḡ birāderi Sefer-i Muḡarī ‘ Osmān aḡz ve ref‘ eyleyüp (10) şi‘r okuyarak meydāna ḡıḡdı. Derḡāl Ḥazret-i ‘ Alī anı daḡı ḡatl eyledi (11) ba‘zılar anuḡ ḡātili Ḥazret-i Ḥamza’dur dēdiler. Ba‘dehu bir kişi daḡı ḡurūc ēdüp (12) bayraḡı alup izḡār-ı celādet da‘vet eyleyüp gördiler ki İbni Sa‘īd bin Ṭalḡa’dur. (13) Ser-dār-ı Ekrem’üḡ emriyle Cenāb-ı İbni Ebī Vaḡḡāş anı bir tīr-i dūldüz³⁵ ile dūzaḡ-ı (14) efrüz eyledi şonḡra Musāfi‘ bin Ṭalḡa ḡıḡup bayraḡı aldı. ‘ Aşım İbni Sābit Bedrī (15) daḡı anı oḡ ile helāk eyledi ba‘dehu Ḥariş İbni Ṭalḡa bayraḡı ḡapup ḡaldurdu. (16) ‘ Aşım mezkūr anı daḡı ḡatl eyledi. Ba‘dehu Kilāb bin Ṭalḡa aḡz eyledi anı daḡı (17) Zübeyr Mübeşşer ḡatl eyledi şonḡra Ḥalāş bin ‘ Abdullah anuḡ birine gelüp Ṭalḡa bin ‘ Abdullah (18) daḡı anı helāk eyledi. Ba‘dehu Ertān bin Şer-Cebīl cāye-ḡir olup o daḡı Ḥazret-i (19) Ebu’l-Ḥasan Vaşiyü’l-Muḡtār Ḥaydar Kerrār yedinde mürd oldı. Pes.

Sarḡ Ebū Fārż (20) bayraḡ ḡeküp bir Müslümān daḡı anı ḡatl eyledi Benī ‘ Abdu’d-dār’dan Şavāb isminde (21) bir ḡaṭā-kār ‘ alem-dār küffār olup kimesne daḡı anı irsāl-ı dārü’l-bevār eyledi

³⁵ دولوز yazılmıştır.

[31]-b

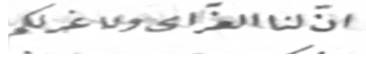
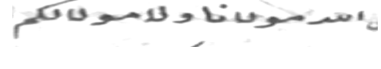

(1) Ebū ‘Abdu’llah, Ca‘fer bin Muḥammed’ün rivāyetiyle mażbūtdur ki ḳatlı olanların ṭoḳuzı (2) Ḥaydar Kerrār’uñ dest-i şerīfnde ḳatlı olındı ve bu ḡazāda daḡı Peyḡamber ‘aleyhi’s-(3) selām te’bīd ve nuşret melikū’l-a‘lām Ḳureş’i şikest ve ber inhizām edüp eşḡāb-ı (4) kirām nüfūs ve emvāl ile iḡtinām için iştigāl ile ḡāfil iken tekrār ric‘at (5) eyledüklerinde şüret-i ḡalebe görinüp Cübeyr bin Mut‘im’uñ ḡizmet-kārı Vaḡşī’yi (6) terḡīb eylemiş ki Bedr’de Ḥamza Cenābları anuñ ‘ammisi Ṭū‘ayme İbni‘Adiy’i ṭa‘m-ı (7) şemşīr eylemişler. Ḥazret-i Ḥamza’yı gördükde biz püşte arkasına ihtifā edüp (8) Ḥamza’ya ḡarbesini Vaḡşī atup ḡile ile şehīd eyledi ve mübārek ḡarnını şaḡḡ (9) edüp cigerini çıkarup Hind’e gösterdi. Zīrā Ḥamza ile ‘Alī i‘ānetleri (10) ile Hind’uñ babası ‘Uṭbe ve veled-i pelīd ve bunlar emşāli Bedr’de ḡatlı olındıḡı (11) bālāda taḡrīr olınmışdır. Pes.

Hind-i ḡaddār daḡı Ḥamza cenābuñ cigerinden bir pāre-(12)-sini aḡzına alup çiyneyüp ba‘dehu ṭaşra ilkā eyledi şonra varup (13) Ḥazret-i Ḥamza’nuñ ten-i şecā‘atkarını ya‘nī ifāsını³⁶ fetḡ edüp ve cild-i (14) şerīfnde bir pāresini bilezik ve bāzū-bend ve ḡalḡāl yapup Mekke’ye gitmiş idi. (15) Ḥazret-i Ḥamza’nuñ sinni elli altıya vāşıl idi. Rażiya’llahu ta‘ālā ‘anhū Uḡud ḡazāsında (16) ibtidā şüret-i ḡalebe merāyā-yı Ḳureş’den şüret-nümā zuhūr olduḡda kemāl-i (17) ḡurūrlarından nāşī mażḡar-ı ḡizlān Şāḡib-i Ṭuḡyān Ebū Süfyān bulındı. (18) Şadā ile üç kere aff-ı ḡavm Muḥammed ya‘nī Muḥammed ḡayātında mīdur dēyü nidā eyledükde (19) cevābında eşḡāb-ı kirāmı nehy buyurdılar. ba‘dehu *افى قوم ابن ابي حاتم* dedi. (20) Ya‘nī Şiddīḡ Ekber’uñ ḡayātından su‘āl eyledi aḡa daḡı (aḡa daḡı) cevāb-ı zuhur (21) eyledükde Cenāb-ı Fāruḡ’ı şordı cevābında gene nehy buyurdılar. Şīt ve şadā

[32]-a

(1) gelmedükde ḡavmına ḡitāb edüp anlar ḡatlı olınmışlar meydān bizümdür dēyü sürūr-ı izḡār eyledi. (2) Ḥazret-i ‘Ömer’uñ dīz ḡayreti ḡaliben edüp şabra mecāl muḡāl olup Cenāb-ı Şehn-şāḡ-ı Risāletden (3) destūr isteyüp şavt-ı ‘alā ile ey Ḥaḡḡ ta‘ālā’nuñ düşmeni ve Allah senüñ ta‘dād eyledigin (4) nüfūs-ı nefise bil-cümle ḡayāt üzre oldukları ma‘lūmuñ olsun ey mel‘ün dedükde (5) *يوم يوم والحر ب حجال* dedi. Ya‘nī Bedr’de sizler mesrūr ve manşūr oldıñuz (6) şimdi nevbet bize geldi berāberüz. Cenk ḡovḡalar

³⁶ *اعفاسنى* yazılmıştır.

gibidür gāh ʔolar gāh boşalur dēmekdür. (7) Bu Uḫud Cenginde Hübel nām putlarını bī-temennā berāber gōtürmişler idi. Feraḫından aḡa ḫiṭāb (8) ēdüp āʿil Hübel dēyü iki kere nidā eyledi. Yaʿnī ey Hübel daḫı ʿalā evvelki bizi dūşmenimüze (9) ḡālib eyledük dēmek olur. Saʿādetle sulṭān-ı serīr-i risālet ʿaleyhiʿt-taḫiyye fermānıyla (10) eşḫāb-ı kirām daḫı anlara muḡābil Allah aʿlā ve ecell dēyü zikri cehrī eylediler. Ebū Süfyān (11) ḫizlānuḡ semʿine ḡurʿa ēdince ḡaḡırup yaʿnī bizüm Hübelʿden (12) ḡayrı ʿUzzā nām putımız daḫı vardır. Sizüḡ ʿUzzāʿḡuz yokdur dēdi. Fermān-ı nebevī ile (13) ehl-i islām daḫı dēdiler. Bizüm ḫāfızımız ve naşirimüz olan (14) ḫālikimiz vardır ki size mevlā degil yaʿnī sizden rāzī degildür dēmek olur. Rivāyet-i (15) uḫrāde Ebū Süfyān yevm be-yevm dēdükde cevābda emr-i hümāyün ile Ömerüʿl-Fārūḡ (16) dēyü buyurdu ki bu rivāyetle beyitler şāhiddür (17) berāber degilüz. Bizüm şehīdlerimiz cināndadır ve sizüḡ mürd olanlarıḡuz cehennemdedür. (18) ḡarībe Ebī İbni ḫālf Peyḡamber aḫir-i zuḫūr ʿaleyhiʿş-şalavatüʿl-ḡaffūr cenāblarına (19) hicretten muḡaddem Mekkeʿde dēmiş ki bir at aldum şāfi arpa ile terbiye ēderem anuḡ (20) üzerinde seni ḡatl eylesem gerekdür. Cevābında ol sulṭān-ı serā-perde-yi risālet (21) inşā-llah ben seni ḡatl ēderem buyurmuşlar idi. Ebīnūḡ birāderi Ümmeye Ḡazā-yı

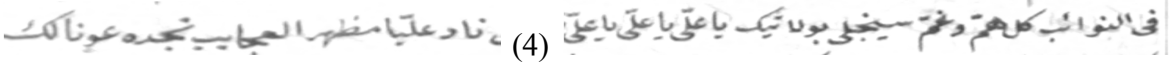
[32]-b

(1) Bedrʿde mürd oldı. ebī esir olmuşdı. Fidā vērüp ḫalāş oldı ve bu eşnāda (2) bu mükāleme vāḡıʿ olmuşdı. Vaḡtā ki Uḫudʿda ibtidā-yı ḡalebe semt-i dūşmende ḡörinmekle (3) bu kāfir ebi-yi bī-dīn Seyyidüʿl-mürselīn üzerine ḫamle eyledi. Peyḡamber ʿaleyhiʿs-selām daḫı (4) ḫāriş bin Şamme veyā Zübeyrʿüḡ elinden ḫarbesini ḡapup kuvvet-i ḡudsiyye-yi Peyḡamberān (5) ile bir zarbe-yi vāḫīd-i kālif ile mecrūḫ eyledükde Muḫammed beni ḡatl eyledi dēyü feryād ēde-(6)-rek Merāʿz-zahrāta veyā Şeref nām maḫalle varduḡda mürd oldı ve bundan ḡayrı (7) yed-i saʿādetlerinden kimesne maḡtül olunmadı. Eşerde gelmişdür ki şerrüʿn-nās ol (8) kişidür ki Peyḡamberʿi ḡatl eylese veyāḫūd Peyḡamber anı ḡatl eylese ḫuşūşā kim (9) Peyḡamber-i aḫir zamān yedinden ola ve bu daḫı mażbūṭdur. Enbiyā-yı kirāmdan ḫiç-(10)-birisi eşnā-yı cenkde dūşmen yedinden şehīd oldıḡı vāḡıʿ olmadı. Temmet.

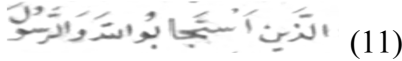
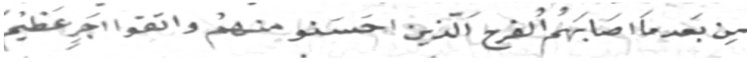
Menḡıbe (11) Muşʿab İbni ʿUmeyr Bedrʿde ve Uḫudʿda ʿalem-dār-ı Resūluʿllah idi. ʿÖmer ibni ʿAbduʿl-Ber (12) ve ḡayrılar taḫrīr üzre ʿalem-i nebevī Muşʿab mezkūruḡ

yedinde idi ki (13) henüz kırk yaşında idi. İbni Kāyme nām-ı mel' ün Muşa' ab' uñ sağ elini ešnā-yı (14) ħarbde kaç' eyledükde şol eliyle zabt eyledi anı dağı kaç' eyledi. Sancağ-ı şerīfī (15) sīnesi üzre alup bāzūları ile muĥāfaza eyleyüp (16) kerīmesi henüz nāzil olmamış ki lisānından (17) cereyān eyledi şonra bir mızrak zarbla şehīd eyledüklerinde Ĥazret-i Murtażā yetişüp (18) zabt eyledi. Ol Padişāh-ı Taĥt-ı Risālet Muşa' ab' uñ başı ucına varup (19) (20) ayet-i kerīmesini tilāvet ve metānet İslāmına şahādet buyurdılar. Ĥazret-i ' Alī rivāyet (21) éder ki Uĥud gāzāsında kefereyi men' ve def' kıyām eyledükde Ĥazret-i Resūlu' llah

[33]-a

(1) ' aleyhi' s-selām buyurdılar ki bir melek asumāndan senüñ medĥini yād édüp lā seyfü'l- (2) Zū'l-fikār dēdi. Mīr Ĥüseyn dēr ki Uĥud'da ' ālem-i ġaybden Peyğamber (3) ' aleyhi' s-selām bu rubā' i ile muĥātab oldu. (4) ، نَادَعْتِيَا مَطْمَرِ الْعَجَائِبِ تَجِدُهُ عَوْنًا لَكَ

Temmet.

Uĥud gāzāsında ' avdet (5) ve keferede dađı Mekke' ye ric' at eyledükde Ebū Süfyān ve emşāli birbirini taĥrīk ile cānib-i (6) Medīne-yi Münevvere' ye gelmek taşmīminde oldukları Sulţān-ı Taĥt-ı Risālet ' aleyhi' t-taĥiyye-(7)-nün sem' -i hümāyūnlarına qar' eyledükde Ĥamrā' ü'l-esed nām mevzi' ki Medīne' ye sekiz mīl (8) maĥallıdır. Yetmiş nefer eşhāb-ı kirām ile teşrīf buyurdıkları keferenün ma' lūmı olduğda (9) Nuşret-i bi' r- Ra' b eşerde āşikār olup Cenāb-ı Naşrū'l-müsellimīn Rabbū'l- ' ālemīn ħalblerine (10) ĥavf ve ĥaşyet ilkā buyurup Mekke' ye dek firār eyledüklerinde (11) kerīmesi (12) nāzil oldu.

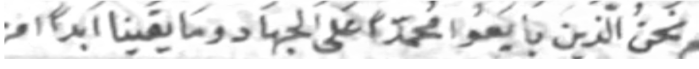
Temmet.

Tārīĥ hicretün dördinci senesi Sulţān-ı Serīr-i Aşţafā ' aleyhi' t-taĥiyyā-(13)-nuñ Ĥayberīlerden Hārūnū' n-nesl olan Benī Naşīr ħabīlesinün naĥşlarına bināen (14) ve iclā-yı vaţan ve diyār-ı uĥrāyı mesken eylemeleri bābında fermān-ı nebevīler şādır olup (15) anlara dağı ifāde olunması inşā-allahü'l-kerīm muşammem olduğı vech üzre ba' zısı (16) Mekke' ye ve neçesi Ez-Raĥāt ve sā' ir bilāda naĥl eylemişler idi. Beşinci sālda keferede-yi Ĥureyş (17) sā' ir Yahūd ile ittifāk édüp Medīne-yi Münevvere' ye teveccüh eyledüklerinde

ba‘dü’l-meşvere (18) Selmân-ı Fârsî’nün ta‘allüm ile eṭrâf-ı şehre ḥandek-i ḥafriyyâta mübâşeret buyurdılar (ve zümre-yi) (19) ve zümre-yi eşḥâb bu du‘âyı icâbet-i revâ-yı sulṭânü’l-enbiyâ ‘aleyhi’t-taḥiyyâ ile behre-yâb (20) oldılar.

اللَّهُمَّ إِنَّ الْعَيْشَ الْآخِرَةَ فَاغْضَبْهُ نَطْلًا وَالْمُهَاجِرَةَ

ve anlar daḥı (21) bu beyti

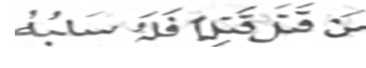

inşâd eylediler nazm ḥandek

[33]-b

(1) tamâm olduḡda bir gün ‘Amrū bin ‘Abdü’l-Vüdd bin Ebî Ḳays ve Nevfel bin ‘Abdu’llah Maḥzūmî, Remine (2) İbni‘Osmân bin ‘Abd ve İkrime bin Ebî Cehl ve Hübeyre bin Ebî Veheb, Żırar bin Ḥiṭâb (3) ve Merdâs bin Muḥârib yedi nefer süvârî ḥandek kenârına geldiler ve bir teng maḥall bulup (4) ḥandegün derûnına at sürdiler anları görince Ḥazret-i Murtażâ ba‘zı eşḥâb-ı kirâm (5) ile ḥandekâ varup istikbâl eyledükde ‘Amrū da ḥiṭâb Ḥazret-i Emîr buyurdılar ki ey (6) ‘Amrū senün Ḥaḳḳ ta‘âlâ ile ‘ahduḡ vardır ki Ḳureys’den her kim ki seni iki ḥaşletle da‘vet (7) eyleye elbette birini ḳabül êdesin. ‘Amrū taşdik êdüp böyle ‘ahdum vardır dèdi. Pes.

(8) Ḥazret-i Emîr buyurdı ki seni ben Ḥaḳḳ ta‘âlâ’ya ve Resül’ına ve İslâm’a da‘vet êderem (9) ḳabül eyle. ‘Amrū dèdi ki bu da‘veti ḳabül eylemem yene Cenâb-ı Murtażâ dèdi ki pes gel atdan (10) aşağı nüzül eyle ki ikimüz de yayan olup senünle cenk êdelüm. ‘Amrū dèdi ki bu da‘veti (11) ḳabül êderem lakin vâllah ben saña ġâlib olsam daḥı ḳatlı eylemek istemem ve niyetümde (12) daḥı yokdur ki beni nüzûla terġib êdesin. Ḥazret-i Emîr buyurdı ki vâllah seni ḳatlı (13) eylemek benim niyetümde vardır ve ḳatlı eylemek isterem. ‘Amrū atından aşağı inüp muḥârebeye (14) şurû‘ eylediler. Derḥâl Cenâb-ı Murtażâ ‘Amrū’yı ḳatlı eyledi ve meytine oḳ ile mecrūḥ (15) olup Mekke’ye ḳarâr ve anda refṭâr-ı dârü’l-bevâr idi ve Nefvel’i ṭaşa ṭutdılar. Anı (16) daḥı Cenâb-ı Murtażâ ḳatlı eyledi. ‘Amrū cümlesi yemîn eylediġüni êşitdiler ve ben daḥı (17) yemîn eylediġümi êşitdiler ikimüz ḳarşu gelüp birbirimüze neçe ḥabba şiddet ile ḥamle eyledük. (18) İkimüzün daḥı yemîni taşdik oldı ki ‘Amrū’yı ḳatlı eyledüm. Beşâr’uḡ Câbir-i Enşârî (19) buyurmuş ki Ḥazret-i ‘Alî’nün ‘Amrū ḳatlı Ḳur’ân-ı Kerîm’e Cenâb-ı Ḥaḳḳ’uḡ naḳl eylediġi (20) Dâvud ve Câlud kışşasına müşâbihdür ve () buyurmuş ki kıyâmete dek bir daḥı (21) bir gün olmaz ki Ümmet-i Muḥammed’e bir gün eylediġi ‘amelden ziyâde ecri olan bir ‘amel

[34]-a

(1) dağı ederler. Cenāb-ı Hāydar buyurur ki ben anı katl eyledükde elbisesine kaṭā rağbet eylemeyüp (2) ‘aḳt eyledüm. Eger aña olan ḥālet baña olsa taḥkīḳ ol beni şavırdı ol anda (3) Hāzret-i Fārūḳ yā ‘Alī ğazāñ mübārek olsun eşer-i şerīf (4) ḥükmince zırhını almaz mısın dēdi. Vāḳı‘ā zer‘üñ bir nazīri dağı yoğıdı. Hāzret-i (5) Emīr buyurdılar ki Ḳureyş‘den cümlemüz aḳrabāyuz libāsını almaḳ lāyīḳ degıldür. Şāyed ki (6) setr-i ‘avret ēdecek bir ğayrı şey’ olmaya. Mekşūfa terk eylemekden ḥayā ēderem (7) dēyü buyurdılar. Kerrema’llahu vechehu vaḳtā ki küffār ‘askeri Hāndeḳ‘den ric‘at ve her (8) biri kendi ḳabīlesine ‘avdet eyledüklerinde ehl-i İslām dağı müsā‘id-i Peyġamberī (9) ile silāḥların maḥallerine vaz‘ ve cenkde fāriḡ oldılar. Ertesi ‘aliyyü’s-seḥr Hāzret-i (10) Cibr‘il nāzil olup leşker-i İslām ile Benī Ḳurayza üzre ğazā emrini Cenāb-ı (11) Bārī ta‘ālā‘dan işāl eyledükde beynü‘l-eşḫāb nidā olunup cümle eşḫāb-ı kirām (12) cem‘ olup Hāzret-i Murtażā’nuñ dest-i minnet yübüsetlerine ‘alem-i şerīf (13) teslīm olındı. Sa‘ādetle varılıp öyle namāzını anda edā ve muḥāşaraya mübāşeret (14) olındı. Yigirmi bēş gün muḥāşarada ve muḳātele ile evḳāt güzār olup ba‘dü’n-(15) naşra Sa‘d bin Mu‘āz ve sā‘ir eşḫāb ile meşveret olunup Rażiya’llahu (16) bir muvāfiḳ taḳdīr-i Rabb Ḳadīr olup merdānı katl ve zenān ve evlād māl ğanāim ḳılındı. (17) Küffaruñ ḳatlerine Hāzret-i Murtażā ile Zübeyr mübāşeret eylemişler idi. Üç yüz (18) veyā yēdi yüz ve ‘alā ḳavl sekiz yüzden ziyāde toḳuz yüzden nāḳış idi (19) ve maḳtüllerüñ miyānında Hāy bin Aḥṭāb ḳablü‘l-ḳatl inşād eylediği şi‘r (20) çendān müfid olmamaḡla ṭay olındı. Menḳıbe Benī (21) Naşīr Medīne‘ye nevāḥisinde Feraḥ nām bir maḥallde tavṭīn ēdüp hīn-i hicretde

[34]-b

(1) ehl-i islām Peyġamber ‘aleyhi’s-selām şöyle ‘ahd eylediler ki anlara itā‘at eylediler (2) ve kaṭā müḳābele ve muḳātele eylemedüklerinden kaṭā -ı nazar

() dağı imdād eylemeyeler. (3) Bir zamān mürūrında naḳş-ı ‘ahd ile Ka‘b bin E’s-Şeref’i üçüncü sene-yi hicriyyede Mekke‘ye (4) irsāl ēdüp bu ‘ahdi anlar ile ‘aḳd eylediler Ka‘b ‘avdet eyledükde veche-yi (5) mezkūr üzre İbni Müselleme anı emr-i nebevī ile ḳatl eyledi. Pes.

Peyġamber ‘aleyhi’s-selām (6) dördüncü sene Mescid-i Ḳubā‘ya varup namāz-güzār oldılar. Ba‘dehu Benī Naşīr’e (7) varup buyurdılar Benī ‘Āmir‘den iki kimesneye ben amān

vêrdüm idi. Anuñ (8) re'yninde başa sizler i'ānet êdün ki ' Amrū bin Ümmeye bilmezlik ile Bir'-i Ma'üne'den (9) 'avdetinde anları katl eylemişlerdür dëyüp bu sühānı Benī Naşir'e zāhire (10) kabūl eylediler. Ol ešnāda ' Amrū bin Haccāş bir taş alup hānesi bālāsına (11) çıkdı ki Cenāb-ı Resūl'uñ ser-i sa'ādeti üzre ilķā ve helāk eyleye. Cibr'ıl (12) aleyhi's-selām haber vërüp yine Medīne-yi Münevvere'ye 'avdet buyurdılar ve derhāl (13) yine İbni Müselleme'ye irsāl buyurup başa imān getürün ümmetimün yerlerinden (14) gitsünler dëyü haber ve nefy ile fermān buyurdılar. On gün mühlet vërilmiş (15) idi. 'Abdu'llah bin Ebī Selūl anlara dëdi ki benüm iki biñ 'aded 'askerüm (var) (16) vardur sizlere imdād êderem yerleriñüzden ğayrı mahalle naķl kaydından olmañuz (17) ve Benī Kureyze 'atfen dağı imdād eylediler dëdükde aña i'timāden seviyy-i (18) dil-cüy-i nebevīye haber-dār oldılar. Sizler terk-i diyār eylemezüz her ne murād êdersen (19) māni' yokdur. Cenāb-ı Ser-dār-ı Ekrem bu haberi istimā' eylediği sā'at tekbir (20) êdüp eşhāb-ı kirām ile eyledük üzerine teveccüh buyurdılar ve 'alem-i şerīfi (21) Hāydar Kerrār'a teslīm eylediler. Anlar ķal'alarına girüp bir miķdār muķāvemet

[35]-a

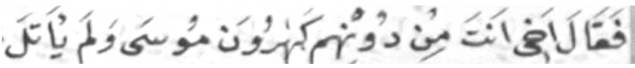
(1) eyledükde gördiler ki imdād zühür eyledi. Tekrār mürāca'at ve naķl-i mekāna (2) ruķşat gösterdiler. İbni Müselleme'ye taraf-ı hümāyūndan ta'yin olup altı yüz 'aded-(3)-de veyā zenān ve evlād ve emvāllerin taħmīl eyleyüp silāhlarından ğayrı eşyalarına (4) üç kimesneye bir deve ta'yin olup birer tulum āb ve mā-'adā eşyā taħmīl olındı. (5) Baķıyye eşyaları ğanīmet ķaldı Ez-Re'āt ve Erbaħā nām maħallere intiķāl eylediler (6) ve anlardan Ebu'l-Haķīķ ve Hāyy İbni Aħtab dā'iresiyle ayrılıp Hāyber'e revāne (7) oldılar. Hāndeķ ğazāsına sebep bu māddedür. Temmet.

Tārīh hicretün tokuzuncı (8) sālında ser-dār-ı ekrem nebī-yi muħterem şalla'llahu 'aleyhi ve's-sellem hāzretlerinün sem'-i hümāyūnlar-(9)-ına yine resīde oldı ki Rūm cānibinden Şām'a 'asker gelüp Medīne'ye teveccüh üzre-(10)-dür ve muķaddimesi Balķā nām maħalle resīde oldı ve Hūrķal ol eyyāmda Hūmiş'de (11) idi. Pes.

Cenāb-ı Peyğamber 'aleyhi's-selām üç yüz nefer eşhāb-ı kirām ile Şām (12) semtine rehrevān olup Tebūk dëmekle ma'rūf varıldığı Medīne'ye on (13) dört merħaledür iki ay kadar anda tevaķķuf buyurup zāhir olduğu bu haber (14) hilāf imiş. Tekrār 'avdet buyurdılar bu hareketlerinde Hāzret-i Murtażā (15) Medīne'de hilāfetle ķalmışlardı. Hāfız İsmā'ıl naķl êder ki münāfıķın (16) dëdiler ki Peyğamber 'Ali'yi Medīne'de ibķāsı miyānlarında bir bürüdet ve küdüret (17) peydā olmaķ sebebiyledür bu kelāmı Hāzret-i 'Alī eşitdiğinde

şedd-i rahl édüp (18) Hâzret-i Peyğamber'ün hâk-pâyilerine (رحسای) oldı. Ol eyyâmda mu' asker-i (19) hümâyün Cürf nâm maħallde idi. Kelâm-ı münâfıkaneyi huzûr-ı sa' âdete ' arz (20) eyledükde buyurdılar ki kâzıblerdür ben seni ehl ve evlâdum ve senün dahı (21) ' iyâl ve evlâduñ miyânına nâzır-ı naşb eyledüm sen baña Hârün Mûsî gibi olmağı

[35]-b

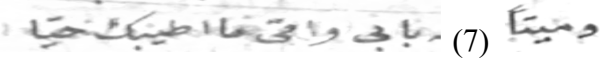
(1) taleb-kâr degil misin? Var me'mûr olduğıñ hizmetinde muqaddem ve şâbit-i kadem ol
 (2) buyurduklarında vaşî-yi benî zevc-i Zehrâ ' Aliyye'l-Murtażâ yene ' avdet buyurdılar
 (3) ' aynıyla bu hikâyet şeyh'in ittifâkıyla mervî olan ahâdisdendür. nuṭk-ı Hâzret-i Haydar (4)
 Terceme dedı sensin (5) qarındaşum.
 Degil ğayr olup Hârün, Mûsî gibi kâmil-i rivâyet Şeyh (6) Ebu'l-leys Naşr Semerķandî, Büstânü'l-Arifin nâm kitâbında rivâyet eder ki (7) Hâzret-i Hâzret-i Haydar-ı Kerrâr kerrema'llahu vechehu buyurdılar. De ki ben ğazâya ve ğarbe ğâyet (8) mâ'il ve muħıbb olduğımdan İmâm Hâsan dünyâya geldiği zamânda aña ğarb (9) lafzını ism ta'yin eyledüm. Server-i Enâm ' aleyhi's-selâm tağayyür buyurup Hâsan (10) dëyü tesmiye eylediler. Kezâlik İmâm Hüseyn dahı vilâdetinde bu minvâl-i meşrûh (11) üzre olmışdı. Sa' âdetle buyurdılar ki Hârün'ün oğullarınun isimleri (12) evvelâ Şîr ve Şebîr tesmiye eyledüm dëyü buyurdılar. Şalla'llahu ' aleyhi ve ' alî alâ ve's-sellem (13) ğazâvat-ı nebî ' aleyhi's-selâm eşaħh kavlı üzere cümlesi yigirmi beşdür on (14) ğazâda bi'z-zât cihâda şurû' buyurup mâ-' adâ de mübâşeret vâkı' olmadı. (15) On ğazânun evveli Bedr-i Kübrâdur ve Uħud ve Benü'l-Mustalıķ ve Benî Kureyz ve Hândeķ (16) ve Hâzret-i Hayber ve feth-i Mekke ve Hüneyn ve Tâ'if ve ğâyedür ma'lûm ola. Temmet.

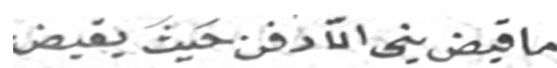
Peyğamber (17) ' aleyhi's-salavâtü'l-beşer baķâyâ teşrif buyurduklarında ğusl olunurken (18) ' üryân olmaķ ve olmamaķ huşûşını bilmedüklerinden eşhâb-ı kirâm meşveret (19) eylerken nevm-i ğalebe eyledi. Murâķabe eder gibi gözleri kapalı turlurlarken hâne-(20)-nün bir köşesinden bir avâz geldi ki Peyğamber'i gönlegi içinde ğusl édün (21) dëyü geldi. lakin kâ'ili ma'lûm olmadı. İmâm Ahmed mesnedinde Hâzret-i ' Âyişe

[36]-a

(1) Rażiya'llahu ' anhu'dan rivâyet eder. Ba' dehu Hâzret-i ' Alî ol Hâzret'i kendi âğuşına
 (2) alup ' Abbâs Hâzretleri ve maħtûmları Fazl ve Kaşem ol hâzret-i taķallüb ve Usâmme
 (3) bin Zeyd ve Şaķrân Şükûrlar idi. Hâzret-i ' Alî Cenâb-ı Peyğamber'i ' aleyhi's-salâvat

(4) ve's-selāmı pīrāheni hāricinden ğusl eyledi sırr-ı şerīfine el dokundurmadılar (5) ve nefret-i tabī' at-ı sâ'irinde hāşıl olan 'avāriẓdan kaç'ā bir şey bunlarda (6) zuhūr eylemedi.

Hattā Hāzret-i Hāydar buyurdılar ki (7) ya' nī vālideynüm ve babam saña fedā olsun. Hāyāt ve memātuñ hālinde (8) dañı pāk-ı vücūd-ı şerīfsin dēyü ta' accübāne ve belkī sâ'ir-i eşhāba zımnen (9) i' lānı kaçd ile taqdiye eyledi. Pes.

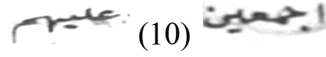
Beyāz kefene tekfin ve namāzına mübāşeret (10) olup ibtidā Hāzret-i İmām-ı Ālā Veliyü'l-Murtaẓā ve 'ammileri 'Abbās (11) ve Benī Hāşim her ne kadar mevcūd ise namāzını kıldılar şonra sâ'ir-i muhācirin (12) şonra enşār ve sâ'ir ehl-i İslām ve ba' dehu ğatunlar ve anlardan şonra (eṭfāl) (13) eṭfāl ve anlaruñ 'ağablarında henüz azād olmamış 'abīd namāz kıldılar. (14) Lakin cümlesi ferdā-ferden edā-yı şalāt eylediler. Hiç kimesne imāmet eylemedi. (15) Bu emr dañı ğitām bulduğda defn maħallini bilemediler. Cenāb-ı Ebū Bekr Şiddīk (16) ğadış-i şerīfini rivāyet eyledükde ol (17) Hāzretüñ cāme-ğābını ya' nī döşegini ğaldurup Ebū Ṭalħa ol maħallde ğabr (18) ğazup ve lāħd eyledi. Hāydar Kerrār ve Faẓl ve Ķaşım ve Şağrān ğabr-i şerīfe (19) nāzil oldılar. Ķaşım cümlesinden şonra ğığdı. Temmet.

Vağtā Seyyidü'l-kevneyn (20) Şefi' ü'd-dāreyn şalla'llahu 'aleyhi's ve's-sellem ğazretleri intāğlarında emr-i hilāfet (21) Şiddīk-ı Ekber'de ğarārda da olmasında nizā' olup 'Aliyye'l-Hāydar vaşiyet-i

[Der-kenar: Şerħ-i Buħārī'de 'aynı ve ğayrılar taħğīğleri üzre ğönüldeñ ğayrı beş libās ve bir dañı yere düşenin ğırmızı ğağife ile yedi libās ile medfūldur 'aleyhi's-şalavat ve's-selām]

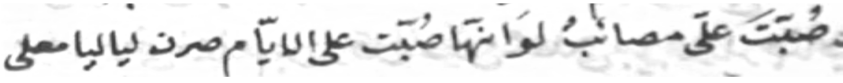
[36]-b

(1) Peyğamber buyurdılar ki ey kirve eşhāb sizlerüñ ma'lūmlarıdır ki Efendimüzüñ (2) māni'leri zuhūr eyledükçe emr-i zinde Ebū Bekr'i ta'yin buyururlardı ve namāzlarda (3) marāz mevtinden on yedi vağit namāzda niyābet ve bir şabāħ namāzında Hāzret-i Peyğamber (4) 'aleyhi's-selām kendileri dañı Ebū Bekr'e iğtidā buyurdu. Vaz' Mekke'den şonra Haccāc (5) anı emir eyledi. Bizüm emr-i dīnimüzde Efendimüz 'aleyhi's-selām Ebū Bekr'i iğtiyār buyurdılar. (6) 'Ömr-i dūnyāmuzda dañı bizler anı iğtiyār ederüz dēyüp ve Efendimüz'üñ bizlere tağdīm éde. (7) Geldiği kimesneyi te'ħir eylemekle kimler cesāret

éder dödükde bir kimesne çün cevāba (8) kâdir olamayup bî‘at eylediler. Lakin Cenāb-ı Haydar hilye-yi ekremleri Fāṭıma Zehrā (9) Ḥazretleri beḳāya teṣrîfine kadar bî‘at eylemedi. Rızvān Allah ta‘ālā (10) Temmet.

Nuṭk-ı şerîf (11)

 mefhûm nuṭk-ı Peygamber ‘aleyhi’s-selām’uñ riḫleti bizlere muşîbet-(12)-veş oldu. Bizler de bir daḫı anuñ mişlini görmezüz. Bizler helâkdan necāt üzre (13) oldıgımız müddetde ya‘nî ilelebed anuñ bir mişli daḫı gelmez. Terceme nuṭk-ı şerîf ol (14) ḫabîbüñ intikālî bir muşîbetdür. Bize kim nazîrîn görmezüz. Dünyāda ṭurduḳça delîlen (15) Ḥazret-i Zehrā’nuñ

 (16) eger pederüm riḫletiyile baña nāzil olan belālar eyyām üzre nāzil olsa cümlesi géceler (17) olurlardı. Yaḫûd taḳdîr-i şānîye göre pederimüñ vücûd-ı behbûdı bizüm aramızda (18) iken bize işābet éden ḫayr ve berekāt müddet-i ḫayātımızda bir kimseden daḫı görmek (19) ‘ömr-i muḫālldur demek. Terceme ol ḫabîbüñ intikālî bir muşîbetdür bize kim nazîrîn görmezüz. (20) Dünyāda ṭurduḳça delîlen ehl-i beyte bir ḫiṣār idi. ‘Adüvvden ḫafz için melce’ idi. (21) Resûl müctebā ḫikāyet Kāzî Mîr Ḥüseyn yazdı. Dêr ki ‘Abdu’llah bin Zeyd Enşārî

[37]-a

(1) Rażiya’llahu ‘anhu vaḳtā ki Peygamber ‘aleyhi’s-şalavat ve’s-selām ḫazretleri intikāl-i beḳā buyur-(2)-duḳları mesmû‘ı oldıḡı sâ‘atde kendi ‘ammisi için du‘ā eyledi. Peygamber ‘aleyhi’s-(3)-selām’dan yüzi gö[r]meye dëyü derḫāl du‘āsı müstecāb oldu. Temmet. Ebû Bekr-i (4) Şiddîḳ ism-i şerîf ‘Abdu’llah ve pederi Ebû Ḳuḫāfe³⁷ ism[i] ‘Oşmān’dur. Hicretüñ on üçüncü (5) senesi cemāzi-yel-evvelüñ yigirmi ikinci işneyn günü riḫlet eyledi. Sebeb (6) etli bulamac hediye olup Ḥārîş bin Kelde-yi Ṭabîb ile ma‘an tenāvül éderken ḫārîş (7) eyidüp vāllah bunda zehr-i senevî var diḳḳad dödükde eklinden keff-i yed édüp (8) derḫāl ‘alîl olup vāḳı‘ā sene tamāmında ikisi bir günde riḫlet eylediler dëyü (9) Şems-i Şehāvî, Elfiyye-yi ‘Irāḳî şerḫinde naḳl éder. Müddet-i ḫilāfeti yigirmi sekiz aydan (10) sekiz gün noḳşāndur dëdiler. Temmet.

³⁷ yazılmıştır.

‘Ömerü’l-Farûk razıya ’llahu ‘ anhu olup târîh (11) hicretün yigirmi üçüncü sâlında intikâl eyledi muvâfık şerhinde Seyyid-i Sened Şerîfî’l-(12)-Eşrâf buyurur ki Hâzret-i ‘Ömerü’l-Farûk hâl-i ihtisârında emr-i hilâfeti şahş-ı (13) vâhîde tanşîş ve tahşîş eyleyüp bu altı kimesne miyânında meşverete havâle (14) eylediği bunlardır. ‘Oşmân, ‘Alî, ‘Abdu’r-rahmân bin ‘Avf, Tâlha, Zübeyr Sa‘ d bin Ebî Vaqqâş’dur (15) ve dâdi ki eger ‘abîde-yi mübeşşer hayâtda olsa anı ta‘yîn ederdüm ve şûraya havâle-(16)-sine sebep anlar cümleden emr-i imâmete ıslâh ve evlâ anlardan ğayrı kimesnede (17) şalâhiyyet yoğ idi ve bu ricâl-i sitte hakkında Hâzret-i Risâlet teşrîf-i ahîret (18) eylediği sâ‘ ate dek anlardan râzı idi dâdi ve tercih-i fehm olunmasun için (19) cenâze namâzını anlaruñ yerine vaşıyyet eylemeyüp Şüheyb-i Rûmî’ye³⁸ sipâriş eyledi (20) ve buyurdu ki eger emr-i imâmetde iki fırka olursa İbni‘ Avf’uñ olduğı taraf-ı (21) kavli tercih ola. Pes.

Farûk defn olunduğda meşverete cem‘ oldılar. Tâlha

[37]-b

(1) mevcûd degil idi. ‘Oşmân, ‘Abdu’r-rahmân’ı münâsib gördi. O dağı ben ehl degilem (2) dâdi def eyledi. Lakin cümlesi anı münâsib gördi. Ve def -i meclis olındı. (3) Hattâ üçüncü gece ‘Abdu’r-rahmân nişfu’l-leyilde Mesûr bin Mağzume’nün kapısına (4) gelüp Zübeyr, Sa‘ d’ı da‘vete irsâl eyledi. Anlar dağı bir miqdâr muhâddeş (5) olup ‘Oşmân’ı ihzâr ve aña niyâz-mend oldılar. Tâ ezân-ı şubha dek mükâleme (6) olup edâ-yı şalâtdan sonra Hâzret-i Emîr kerrema’llahu vechehu gelüp anuñ (7) tedbiriyle muhâcîrîn ve enşârdan mevcûd olanları ve ser-‘ askerleri ihzâr (8) eylediler ve ‘Oşmân’a bî‘at olup emr-i imâmet anda karar eyledi. Vaqtâ ki nevbet (9) ‘Oşmân’a resîde olduğdan sonra hükümet-i bilâdi kendi akrabâsına tevcîh edüp (10) ve ümmetdâr vaqitle metânet peydâ olup anlar dağı zulm-ı sitem tarafına meyl ile bu ümmet (11) perişân hâl olmağa başladılar. Ez-cümle Mısr halkı kendi hâkimleri Ebû Ebî Ser-haddin (12) şikâyet eyledükde tenbih-nâme tahrîr olup müfid olmadığından ğayrı şikâyetün (13) birini bi-ğayr-i haqq katl eyledi. Tekrâr yedi yüz kimesne gelüp şikâyet ve Cenâb-ı Murtażâ (14) ve ‘Âyişe ve Tâlha dağı ‘azlinde ibrâm edince ‘Oşmân dağı Mısr’da hükümete şâyeste (15) bir kimesneyi sizler ta‘yîn edün ben tevcîh ederem dedükde Ebû Bekr’ün oğullar-(16)-ından Muhammed münâsib görölüp Mısr için ‘Oşmân aña taklîd-i kazâ ve ‘ahd-nâme (17) tahrîr ve imzâ eyledi. Muhammed dağı Medîne’den üç merhale çıktuğda bir ğulam deve

(18) üzerinde sür'atle giderken Muḥammed görüp aḥz eyledi ve üzerinde bir kâğad buldılar. (19) Maẓmūnı bu idi ki Muḥammed Mıṣır'a varduḡda hile ile ḡatlı edüp elindeki kâğadı (20) ibtāl ve yene kārında ḡarār edesin ve her kim varır ise ḡabs edesin saḡa (21) kâğad yazaram anuḡla 'amel edesin. Muḥammed bu nāmeyi gördüḡde Medīne'ye 'avdet ve šüret

[38]-a

(1) ḡālī ešḡāb-ı kirāma 'arz eyledüḡde Ḥāzret-i 'Alī ve Ṭalḡā ve Zübeyr ve Sa'd ḡalīf sarāyına (2) gelüp ḡulāmı ve deveyi ve mektūbı ma'an getürdiler. Ḥāzret-i 'Alī buyurdu ki ey 'Ošmān (3) bu mektūb senüḡ ḡaṭṭuḡ mıdır. 'Ošmān daḡı baḡup benüm ḡaṭṭum degildür dēyü yemīn (4) bi'llah eyledi. šonra Mervān'uḡ ḡaṭṭı oldıḡı ma'lūm olunca Ḥāzret-i 'Alī ve sā'ir ešḡāb (5) ṭaḡıldılar. Mıṣır'dan ve Bašra ve Kūfe ve sā'ir vilāyetlerden gelen ehl-i šikāyet ḡāne-yi (6) 'Ošmān'ı muḡāšara eyleyüp kırk altı gün 'Ošmān maḡšūr ḡaldı. Ol sālike (7) hicretten otuz bešinci sene idi. Zilḡiccenüḡ on sekizinci cum'a ḡünü šeḡīd (8) oldu. Nevbet-i ḡilāfet vāšı-yi Peyḡamber fātiḡ-i Ḥayber 'Alī Ḥaydar Cenābına reside olduḡda (9) ibtidā 'ašere-yi mübeššereden Ṭalḡā ve Zübeyr ve Sa'd ve Sa'id mešid-i nebevīde du'ā (10) Ḥāzret-i Murtaẓā'ya bī'at-ı ḡilāfet eylediler ve šonra sā'ir-i šaḡābe ve cemā'at-ı müšlimīn (11) bī'at eylediler. Ba' dehu 'Ošmān'uḡ ḡanlı gömleḡini Mervān bir ṭarīkle ele getürüp Mekke'ye (12) firār ve ḡarār ve 'Āyiše'den ol ḡanlı gömleḡi 'arz edüp ḡıššayı naḡl eyledi. Vaḡtā ki (13) Ḥāzret-i Ḥalīfetu'llah daḡı 'Ošmān'uḡ 'āmillerini zulümleri sebebiyle 'azl eyleyüp (14) Süheyl bin Ḥanefi šām'a, Mu'āviye'nüḡ yerine irsāl eyledi. Mu'āviye 'azl oldıḡını (15) duyduḡda bāḡi olup 'Ošmān'a ḡarābeti sebebiyle ḡan da' vāsını vesīle edüp Ḥāzret-i (16) İmām 'Alī'ye ḡaber gönderdi ki 'Ošmān'uḡ ḡatillerini aḡz edüp baḡa irsāl edesin. (17) Cenāb-ı Ḥalīfetu'llah daḡı cevāblarında 'Ošmān'ı Ḥaḡḡ Ta'ālā ḡatlı eyledi ve cem'iyetine (18) ben de bile idüm. Ya'nī 'Ošmān'uḡ ḡatili ma'lūm degildür. šübūta muḡtācdur egerḡi 'Ošmān'uḡ (19) ḡatili ma'lūm olsa ben ḡatlı ederdüm. Saḡa göndermek ḡācet degildür buyurduḡlarında (20) Cenāb-ı Murtaẓā'nuḡ bu kelāmını a'dāsı olan bāḡiler temessük edüp ḡüyā 'Ošmān'uḡ (21) ḡatlini ben de daḡı isterdüm ve ḡatlinüḡ def'ini murād eylesem ederdüm demekdür dediler.

[38]-b

(1) bu süḡan maḡz-ı ḡaṭādur. Temmet.

Vaqtā ki Mu‘āviye Şām hükümetinden ‘azl olduğda (2) nefsanıyyet edüp ‘Osmān’a qarābeti sebebiyle Hāzret-i ‘Alī’ye muhālefet ve ‘adem itā‘atini (3) ‘Amr bin ‘Āş’uñ mesmū‘ı olduğda oğulları Muḥammed ve ‘Abdu’llah ile bu bābda (4) meşveret eyleyüp Hāzret-i ‘Alī tarafına mı varmak münāsibdür yoḥsa Mu‘āviye (5) tarafına gitmek mi evlādur dedükde oğulları daḥı Hāzret-i ‘Alī semtini terciḥ (6) eylediler. O daḥı taşdıḳ eyledi lakin kendüsinüñ mübālaḡa ile fefri olduğından (7) oğullarına dedi ki ‘Alī bir kimsedür ki umūrında müstaḳıldür. Tedbīrinde i‘ānete (8) muḥtācdur bize ikrām daḥı eder faḳīrden ḥalāş oluruz dèyü Mu‘āviye (9) tarafına varduḡda Mu‘āviye ḥazz edüp eger bu emr-kār zafer-yāb olursam (10) seni Mışır sultānı ederem dedi. ‘Amrū bin ‘Āş daḥı tarīḳ-i hīleyi ḥōş (11) bildiginden benüm umūruma qarışma baña teslim ol dediginde Mu‘āviye daḥı (12) benüm elümden iş gelmez. Her vechle saña teslim dedi. Hikmet-i Ḥudā otuz sekizinci (13) senede ‘Amrū’yı ḥākim-i Mışır eyledi. Lā-yü‘sel ammā yef‘al Cenāb-ı Suyūṫi evlā (14) İmām Ḥasan bin ‘Alī rażiya’llahu ‘anhümā’dan mervīdür ki Peyḡamber ‘aleyhi’s-selām bir şeb (15) ‘ālem-i mişālde kendi minber-i ‘anber būdeler üzre evlād-ı Ümmeyyeyi mā-yemūt (16) şeklinde müşāhede buyurup bu rü’yā kendilere ḡāyet şaḳil görindi ve benüm (17) dīnümü ibtidā-yı taḡyīr eden Benī Ümmeyye’dendür ve ḳavm-i e’nām Emeviyye devletidür. Kāzī (18) Zāḥīr tefsīrinde kerimesi yazdıḡı üzre anlaruñ (19) salṫanatlarıdır ki emr-i ḥuṫbede ḳıyām münāsebetle ḥaḳḳ-ı ta‘bīrdür. Vaqtā Hāzret-i (20) Şāh-ı Evliyā vaşıyyeti Muştafā ‘Alī zevc-i Faṫmā Zehrā ḥalīfe olduğda eṫrāf-ı (21) eknāfa ḥākimler irsāl eyleyüp ‘Osmān’uñ tarafından olanlar ‘azl olduklarına

[39]-a

(1) nefsanıyyet edüp fırsat gözedirler idi. Mu‘āviye daḥı Şām hükümetinde ‘azl (2) olduğına mübālaḡa ile infi‘āl ve nefsanıyyet edüp başına ‘asker cem‘ ve ikāz-ı fitne (3) sırrına mazḥar olup güyā ‘Osmān’uñ ḳan da‘vası için Hāzret-i Emīrū’l-Mü‘minīn (4) ‘Alī kerrema’llahu vecchehu ile muḳābele ve muḳātele murād eyledi. Hāzret-i Murtażā daḥı Bişr bin (5) ‘Amrū Enşārī şaḥābeyi ve Sa‘īd bin Ḳays Hemedānī ve Şiṫ bin Reb‘ī nām kimesne-(6)-leri Mu‘āviye’ye naşīhat için irsāl eyledi. Varup her cündüñ pend ve nuşḥla (7) mübālaḡa ve ibrām eylediler. İlzām ḳabül eylemeyüp ben ḥün-ı ‘Osmān’ı talebden el çekmem (8) dedükde Sa‘īd daḥı dedi ki ey Mu‘āviye cümle ḥalḳ bilürler ki senüñ murāduñ (9) Hāzret-i ‘Osmān’uñ ḳanı ve ḳātillerinin ḳazāsı degıldür. Hem bu da‘vāya ehl (10) degilsin. Lakin murāduñ bu ḥaḳḳāniyet şüretiyle ‘avāmı nāsı kendiñe celb ve cezb (11) ve

icrā-yı nefsanîyyet eylemekdür. Egerçi ‘Osmān zinde bulınsa anuñla ibtidā sen muķātele (12) éderdüñ dedükde Mu‘āviye ğazab-nāk olup dēdi ki ey sefil sükūt eyle (13) zīrā senüñ bu kelāmı söylemek ħaddüñ degildür yoħsa boynımızu kılıç temīz éder. (14) Pes.

Şiṣ daħı bizi kılıç ile mi taħvīf édersin. Allah ħaķķı için Şimdi ibtidā (15) kılıcı sen yērsin dēdi. Gördiler ki bezirā-yi bend olması ‘avdet eylediler. Temmet.

(16) kerīme-

(17)-sinde Őecere-yi mel‘ūna Emeviyye devletinüñ silsilesidür dēyü tefsīr eyledüklerine

(18) nazarla hem ta‘bīr laṭīfī ħōṣ resm vāki‘ olmuşdur. Temmet.

Vaķtā ki otuz (19) yēdinci sene hicriyyenüñ ğurre-yi zilħiccesinde dāmād-ı Peyğamber ‘Alī Ħaydar Cenāblarına (20) Mu‘āviye Őıffīn maħallda muķābele ve mukāteleye Őurū‘ eyledük. Emīrū’l-Mū‘minīn (21) kendi ‘askerini yēdi baħŐ édüp her birine bir ser-dār ta‘yīn eyledigi

[39]-b

(1) her ğün bir tā’ife muħārebe édüp heftede bir nevbet gelinceye dek istirāħat (2) ve tekmił mu‘āvenet éderler. İbni A‘sem dēr ki Ħazret-i ‘Alī kerrema’llahu vechehu Mu‘āviye (3) ile muħārebeye ‘azīmet buyurduķlarında Őīr-i dilān ümmetden toķsan biñ (4) kimesne ma‘iyyet eylemiŐler idi ki sekiz yüz miķdār taħtū’Ő-Őecere bī‘at-ı Rızvān (5) ile Őeref-yāb-ı eŐħāb Peyğamber-i ‘ālī-Őān idi. Kāzī Mīr Ħüseyñ dēr ki (6) Sa‘īd bin Ħayber rivāyeti üzre Ħazret-i Ħaydar-ı Kerrār ile ol ma‘reke (7) sekiz yüz enŐār ve toķuz yüz ķadar merdān kār-zār bī‘at-ı Őecere ile ber-ħudār (8) idi ve ħükm-i ħükmince seksen ķadar eŐħāb ve üç yüz elli ‘aded bī‘at-ı (9) Rızvān eŐħābı mevcūdlar idi. MuħaddeŐ beyyinende Süleymān AğmiŐ rivāyet (10) éder ki seksen ‘aded ehl-i Bedr ve sekiz yüz nefer eŐħāb-ı kirām berāber idi. (11) Bu minvāl ğurre-i muħarreme dek her ğün cenk olup Cenāb-ı ‘Aliyye’l-Murtażā ğurre-yi (12) muħarremde ħarbi terk ve te’ħīr eyledi. TanŐif-i Őehr olduķda Ħazret-i (13) vaŐiyyet-i Peyğamber ‘Alī Ħaydar ‘Adī bin Ħātem Tā’ī ve Yezīd bin (bin) Kays Erħabī ve Őiṣ (14) bin Reb‘ī ve Ziyād-ı Temīmi ve ba‘zı kimesneler Mu‘āviye’ye tarīķ-i hidāyete delālet ve (15) ħayr ve ħaķķ ile vaŐiyyet ve naŐīħat eylemek için irsāl eyledi. Mümkün olmayup (16) ‘avdet eylediler çün muħarrem tammām oldu. Ħazret-i Emīr buyurdu ki ey ehl-i (17) İslām Őalāħ-ı ħāl ümīdiyle bir aydur ki tevaffuķ eyledüm. Kāzāyā-yı te’ħīr hiç (18) neticeye bezir olmadı. Pes.

Harb ve zarbe hâzır ve muhayā oluñ dēyü emr buyurđı. (19) Naql-i İbni A' sem dēr ki Hâzret-i Hâyard Kerrār kerrema'llahu vechehu Şıffın'da kendi (20) 'askerine ta'lim-i refţār ve siyākda güftār eylediği ey ehl-i İslâmı (21) sizler aşlā tiğ-i der-dest şurū' muķātele olmaķdan hâzer edüñ tâ ki mübâşeret

[40]-a

(1) ve tuğyân anlardan zuhūr ede ve esnâ-yı perhâşde kaçanı terk-i firâr idbârını (2) ğanîmet bilüñ. Mecerûhı eger hayy ise şunmağa tenezzül eylemeyüp ve meyt olsa da eger keşf (3) 'avdet olunmaķ ihtimâli var ise yine fâriğ oluñ ve hânelerine izinsiz girmeyin. (4) Hâyât ve şihhatde olan kimesnenüñ eşyâsını ğasb eylemege cesâret olunmasun (5) ve nisvân zu'afâya aşlā iltifât eylemek gerekse 'ırzıñuza ve emriñüze sebb (6) eylesünler. Zîrâ anlaruñ kendileri gibi 'aķılları nâķışdur. Anlar sizden emîn (7) olduķça Hâķķ ta'âlâ sizden râzîdur zîrâ nuşret ve rızķ zu'afâ hürmetine 'inâyet (8) olur dēyü pend buyurdılar. Temmet.

Hâzret-i Murtażâ kerrema'llahu vechehu mâh-ı muharrem (9) hürücından sonra muķāteleye 'azîmet buyurup ibtidâ günü Mâlik bin Eşter'i (10) muhârebeye irsâl eyledi. İkinci günü Hâşim bin 'Utbe İbni Ebî Vaķķâş'ı üçüncü (11) günü Zıyyâd Bin Nażır'ı dördüncü günü beşüncü günü bi'z-zât kendi nefsiyle meydân-ı muķāteleye hürüc eyledi. Beşüncü günü sâdât eşhâb-ı (13) kirâmdan 'Ammâr bin Yasir şehîd oldu ki seni fi'e-yi bâğiye ķatl eder dēyü şahâdetini (14) Muħbir-ı Şâdıķ 'aleyhi's-selâm'a hadîş-i şerîfnde (15) mezkûr olan mu'cize zâhir olduķda 'Amrû bin 'Âş, Mu'âviye'ye dēdi ki 'Ammâr³⁹ (16) su'âl eyledükde hadîş-i şerîf rivâyet edüp tã'ife-yi bâği-yi ğaţia seni (17) ķatl eder ey 'Ammâr dēyü buyurdılar. Mu'âviye cevâbında fi'e-yi bâğiye 'Ammâr ķatlüñ (18) maħalline götürenlerdür ya'nî Cenâb-ı Emîr 'Aliyye'l-Murtażâ murâd eyledi. Ol zamân 'Amrû (19) dēdi ki ey Mu'âviye senüñ bu cevâbına nazarla Hâzret-i Hâmma'yı Uħud'da Vaħşî (20) ķatl eylemedi. Peyğamber ķatl eyledi zîrâ Uħud ğazâsına Hâmma'yı götüren Peyğamber idi

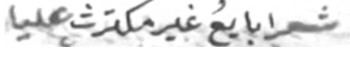
[40]-b

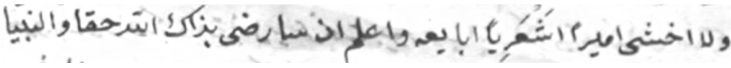
(1) dēdükde Mu'âviye cevâba ķâdir olmayup sükût eyledi. 'Ammâr'uñ namâzını Cenâb-ı

³⁹ yazılmıştır.

(2) ‘Alī kerrema’llahu vechehu ‘askeriyle edā ve defn eyledi. Raziya’llahu ‘anhu. Temmet.

‘Osmān Razi-(3)-ya’llahu ‘anhu şehid olduğu eşnāda Hāşim mezkūr Bin ‘Utbe Kūfe’de olup mesmū‘ (4) olduğda emir-i belde olan Ebū Hūsāy Eş‘ārī’ye dēdi ki Hāzret-i Murtażā’dan (5) a‘lem-i ümmet kalmadı. Hilāfet anuñ haqq-ı şurāhi olduğu zāhirdür aña bī‘at ederem. (6) Eş‘ārī dēdi ki henüz bizden bī‘at talebi yok ‘aceleye mücib yokdur dēdükde (7) Hāşim sağ elini şol eli üzre koyup gā’ibāne kendi kendine bī‘at-ı (8)

Haydariyye’ye icrā ve ‘ağd ve bu nuṭkı inşād eyledi. (9)

 (10) Temmet.

Ve Hāşim bin ‘Utbe bin Ebī Vaqqāş ve ‘Abdu’llah bin Büdeyl bin Verkā‘ şehid (11) oldılar ve Mu‘āviye Zū’l-Kelā‘ bin Muṭā‘ ve Hāriş Şabbāh Hūmeyr katl olındılar (12) ve Hāzret-i Emir ol kadar muḳātele eyledi ki kılıcı egrildi ve ḳabzāsı mübārek (13) ellerine yapışdı. ‘Āḳıbet Rebī‘atü’l-Hemedānī on iki biñ dal kılıcı ile düşmen (14) üzerine ḥamle eyledükde galebe ve nuşret-i zuhūriyla li’llahü’l-ḥamd muḥālifin mağlūb-ı meknūn (15) oldılar. Aḥşām oldı ve gece daḫı ma‘rekeden ilzām eylemedi. Hattā ol gece (16) Hāzret-i Emir’uñ kendi elinde beş yüz yigirmi üç kimesne maḳtūl ve maḥzūl (17) oldı ve ol geceye leyletü’l-herir dēdiler. Her bir şuret kilābdur. Ṭulu‘-i şems (18) vaḳtinde leşker-i Şām hezimet’e ‘azimet eyledükde Mu‘āviye muzṭarr ve muzṭarib (19) oldı. ‘Amrū bin ‘Āş ta‘līmiyle mızrakları üzerine Muşḥaflar āvīze edüp (20) biz sizleri Kitāb-ı Hāḳḳ’a da‘vet ederüz. Emr-i Hāḳḳa rāziyuz eger ḳarşu (21) ḳorsañuz Hāḳḳ ta‘ālā’ya ve kelāma ve aḥkāmına mu‘arız olursıñuz dēyü feryād

[41]-a

(1) ve şulḥa taleb-kār olduklarında ‘Aliyye’l-Haydar daḫı murādları ḫile olduğunu bilüp (2) keşfā buyurdılar ki ya‘nī ḥaqq benüm yedümdedür. Ref‘ eyledinüz. (3) Kelāmu’llah şāmitdür. Lakin ben kelām-ı Hāḳḳ’uñ nāṭıḳıyım dēyü şordı. Hikāyet İbni A‘sem (4) dēr ki çünki Şıffin Vāḳı‘ası’nda Fırāt şuyına vuşülümünden ‘asker Murtażā kerrema’-(5)-llahu veche Mu‘āviye’ye ve leşkerine gālib ve māni‘ olduklarında Mu‘āviye ḫileyle (6) sülūk ile bir tır çıkarup ve üzerine yazdı ki ey ehl-i ‘Irāk Mu‘āviye sizün (7) ṭarafa Fır‘āt şuyını aḳıdup sizi ğarḳ eylemek murād eder. Hāzer üzre oluñ. (8) Ve’s-selām. Ve gece ol oḳı ‘asker Haydar Kerrār’uñ értesi günü oḳı bulup (9) mażmūnı ma‘lūmları olduğda miyānlarında nizā‘ vāḳi‘ oldı ve bir ṭarīḳiyle (10) iskāt kābil olmayup

ol maḥallden aḥir yere naḳl eylediler. Derḥāl Mu‘āviye (11) leşkerini ḳaldurup anlaruḡ yerine geldüklerinde Ḥazret-i Murtaẓā maḥzūn (12) oldı. Pes.

Mālīk bin Eşter ve Eş‘aş bin Ḳays itbā‘ ile muṭāya süvār (13) ġayret olup leşker Mu‘āviye’ye ḥamle ile hücum ve ‘azīm-i cidāl ederek anları (14) ol maḥallden iḥrāc ve evvelki menzillerine sürüp Ḥazret-i Şāh Evliyā ‘Aliyye’l-Mur-(15)-taẓā’yı ḥōşnūd ve rāzī ḳıldılar. İbni A‘şem naḳl eder ki Şıffīn’da⁴⁰ ‘Oşmān’uḡ (16) ġulāmı Aḥmer meydāna gelüp Ḥazret-i Emīrū’l-Mü‘minīn’üḡ daḡı ġulāmı Keysān şaḥādet-(17)-resān meydāna çıḡup birbirlerini gördükde ḳısm eyledigi yā ‘adüvvu’llah-ı ekberīn (18) seni ḳatl eylemezsem maḳtūl-ı Ḥaḳḳ olayum ya‘nī ḳatlüm şaḥādet tarīḳiyle olmasun (19) dēyüp ḥamle eyledi ve ġulām-ı ‘Oşmān olan Aḥmer’i atından ḳapup yere zārb (20) eyledükde sırrı ‘ayān olup bi’l-cümle kemükleri (21) ḥürd ve mevt Aḥmer’le mürd oldı. Menḳıbe Hemedānīlerden Menzīrīn Ḥafşa

[41]-b

(1) Ḥazret-i Ḥaydar tarafından ‘Amrū bin ‘Āş’uḡ oğulları ‘Abdu’llah ve Muḥammed ile (2) cenk ederdi. O ešnāda nā-gāḥ bir toz ḳalkdı. ‘Amr dēdigi ḥayf Hemedānī’ye (3) zīrā toz bir kimesnenüḡ mīnā yere düşmesi ‘alāmetdür. ‘Amrū’ḡ bu kelāmını istimā‘ (4) edenlerüḡ ba‘zıları ḥayf senüḡ oğullarına dēdüklerine anlaruḡ biri ḳatl ol-(5)-dıḡuḡ i‘nād ḳanda kendi ‘alāmeti feryād ile çağırup Virdān sancağı (6) beri çek baḳayum oğullarıma dēdükde Mu‘āviye daḡı senüḡ oğullarında birisi yoḳdur. (7) Şafā ḳıtāli perīşān eyleme dēdi ve meydāna gelüp oḡlını ḳatl olunmuş buldı. (8) Menḳıbe Mu‘āviye’nüḡ ‘abd-i āzād-kerdesi olan Ḥarīnī nām-ı şaḳī ġāyet şecī‘ (9) ve bahādır olmaḡla āyā Cenāb-ı Ḥaydar ile muḳābil ve denk olayum mülāḥazası (10) dimāḡında oldıḡını Mu‘āviye fehm eyleyüp Ḥarīnī’yi çağırup vaşıyyet ve tenbih (11) ve te’kīd eyledigi şaḳınup ‘Alī’ye ta‘aruẓ eylemeye aḡa ḳarşu varma eger saḡa cānuḡ (12) lāzım ise gözine görinme eger mümkün olsa ben çıḳardum. Lakin ‘Alī’nüḡ ḳarşusına (13) varan elbette cām-ı mevti nüş eder. Hemān ‘aḳluḡ başuḡda ise gözine görinme. (14) Benden saḡa naşihat eyledigüm budur dēyü dā‘imā nuşḥ ederdi. ‘Amrū bin ‘Āş (15) Cerīne mezbūruḡ ṭavrını çekemeyüp Mu‘āviye’den gizli terḡīb edüp dēr. Dē ki (16) ‘Alī evvelki gibi degildür ḳocadı saḡa muḳābil olamaz. Senüḡ henüz ḳuvvet-i (17) şecā‘atüḡ vaḳtidür. Meydān senüḡdür eger ġālib olursaḡ bir nām şāḫibi (18) olursın ḳatl eylemek lāzım degil hemān şüret-i

⁴⁰ صافین yazılmıştır.

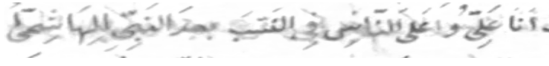

ğalebesinde bulunsun bir emr (19) dağı fayşal bulur kaçārā eger ‘Alī saña gālīb olursa şetm u şebb ile gāzaba (20) gelür. Seni qatl eylemez zīrā ‘Alī’nün her işi Allah’dur. Nefsāniyyet ile iş görmez (21) ve seni azād eder tenhāda dā’imā ibrām ve ilhāh ederdi. Cerīne dağı ‘Amrū bin

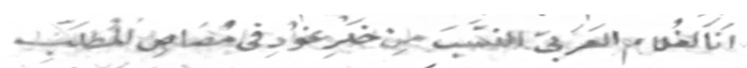
[42]-a

(1) ‘Āş’un iğvāsıyla mağrūr olup bir maḥallde leysü’llahü’l-gālīb secī’-yi muḥārib (2) ‘Alī bin Ebī Ṭālib kerrema’llahu vechehu dağı ḥarbīce ḥareket edüp ḥamlede ṭam’ (3) şir şemşir eyledi. Yā amān dēmege veyāḥūd (4) aḥir vechele

helākınun dāfi’ni tedārik edecek vaḳte ḳomayup mürd oldı. (5) Mürd olduğını efendisi olan Mu’āviye’nün mesmū’ olduğda Ḥāzret-i (6) Emīr’ün ḥarb ve zarbi muḳābele ḳabül eylemez zīrā ḳuvvet-i ḳudsiyye iledür. Ḳudret-i unsiyye ile (7) degildür. Kendüsine bu ḳadar naşīhat eyledüm ḳabül eylemedi cānı cehenneme dēdi. (8) ‘Amrū bin ‘Āş dağı Mu’āviye’ye dēdi ki var Cenāb-ı ‘Alī’nün bir muḥārebeden firār (9) eyledigini görmedüm.

‘Alī’ye muḳābil olayum dēr iken elbette būy-ı mevti şemm eder dēyü (10) Mu’āviye ile bile yanar yaḳılır. Tenhāda ibrām ve ilhāh edüp ḳatline ḳadar sa’y (11) eyledi. Nuṭḳ-ı şerīf (12) Terceme sen mi geldün ey fūru-māye benüm meydānuma gel şorsun mevti yaḳlaş yanuma (13) ey bī-edeb. Temmet.

Nuṭḳ-ı şerīf (14) ben

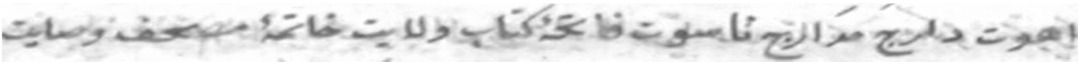
‘Alī’yem nesebde cümleñ a’lāsıyum ol Benī Ḥaşimī’den sonra (15) bi-faḳl ve edeb (16) ben ḡulām-ı Muşṭafā’yum

mefḥar-ı ‘Alī neseb aşl-ı pākum kim ‘Abdu’l-Muṭṭalib mīr-i ‘Arab (17)

 ḳaçma ey kelb gelüp meydānda (18)

şābit ol biraz ḡayretün yoḡ idi. Ḳaçmaḳ pes saña olmaz ‘aceb ol Emīrū’l-Mü’minin (19) ve

İmāmü’l-Müslimīn (20)

 (21)

[42]-b

- (1)
- (2)
- (3) Cenābları bu recezaları muķābele-yi Mu‘āviye (4) İbni Ebī Süfyān’a inşād ve dīn-i dünyā olan fazīletlerini ta‘dād ve ‘ādet-i (5) şüc‘ān-ı ‘Arab’a ri‘āyet-i murād eyleyüp buyurur. Bu Kıreyş’de ben ‘Alī’yem beni bilmezleriñüz (6) var ise bir bilüriñüzden su’āl eden benüm ħālümnden ħaber-dār olur. Ba‘dehu benümle (7) muĥārebe meydānında cevelān ve mir’āt-ı tālī‘de şüret-i idbāri şir-āne eden ya‘nī (8) benüm bir ħamlemi eger def‘a kādīr olursañuz ikincisini def‘-i muĥāl olduĝuñ idrāk (9) edüp elbetde qarārı firāre tebdīl ve iķbālī idbāre taĥvīl edersiz dēyü bu nuĥk-ı (10) şerīflerini Mu‘āviye istimā‘ eyledükde dēdi ki vāllah beni meydāna da‘vet eyledükde (11) Kıreyş’den ħayā eyledüm. Meydāna varsam ecel cāmını nüş edeceĝüm. Āşikāre varmasam (12) ħicāb-ı ‘azīm bunı def‘üñ tarīķi nedür dēyü zinādan ħāşıl olma birāderi ‘Utbe’ye (13) su’āl eyledükde ‘Utbe daĥı dēdi ki beni diñlersin eşitmezlen ve bir emr ile meşĝül (14) ol zīrā senüñ ĝulāmuñ ħürmetine ve neçe ibtālī yek ħamlede katl eylediğini gördük (15) ve anuñla muķābelede necāt ümīd olmaz dēdi. ‘Amrū bin ‘Āş daĥı dēdi ki vāllah ‘Arab’dan (16) bir kimesne görmedüm ki aña tav‘an u kerhen qarşu varup muķātele ederken kendi (17) ħayātından me’yūs olmaya. Hemān şaķın varmaķ sevdāsından geĥ yoĥsa vāllahī (18) ħayāt koķusını koķlamaķ saña muĥāl olur. Benüm bildiĝüm budur dēdi. Mu‘āviye daĥı (19) vāllahī öyledür bilürem dēyüp bir emr ile meşĝül oldı. (20)

Ĥazretleri bir mektüb taĥrīri (21) iĥün Mu‘āviye üç kere ādem irsāl ve her bir def‘ada ādem itā‘at birle ta‘ām

[der-kenar: ‘Utbe bin Süfyān Mu‘āviye’nüñ-birāderidür. Süfyān Pür Tuĝyān-benden degildür zinādan ħāşıl-olmışdur dēyü pederi Süfyān-redd eylemiş idi fevtinden şoñra-ķarındāşı Mu‘āviye yanına getürüp-istiĥdām ve emīr-i ‘asker kıldıĝı-evveliyāt-ı ‘alīde de ve ĝayrıda

[43]-a

- (1) edeyorum dēyü redd-i cevāb eylediginde tuymasun dēyü aleyhi’s-selām bed-du‘ā (buyur) (2) buyurdılar. Vāķı‘ā bir daĥı toymayup açlıĝa mübtelā olup beyne’l-‘Arab’da

ekül olanlara (3) ^{فخاوة} Mu'āviye ^{أفي بطك} demekle ta' acüb ederler ki zarîr kuzusını yemiş ve ^{المبطن كالهادي كان في اعطاء} (4) ^{بصاحب} Mu'āviye ' Amrū benū'l-ḥaḳḳ-ı ḥarā' yı Mu'āviye'den firār édüp (5) Müşul'da bir mağāra ihtiyār ve anda bir mār-ı Bī- 'ārān'i şehīd eylemişti. Cesedi (6) bulunup elli tārīhinde ser-i maḳtū' yı Mu'āviye'ye irsāl olduğı İslām'da ibtidā (7) ser-i maḳtū' irsāli Mu'āviye icādıdır. Ebū Süfyān fetḥ-i fütūḥ Mekke sālında İslām'a (8) geldi ve oğlu Mu'āviye daḥı ḳadīm-i İslām degildür. Pederi Ebū Süfyān'dan bir sene muḳaddem (9) hicret-i nebeviyyenüḡ sekizinci senesi ve Devlet-i İslāmiye'nüḡ on sekizinci ġazāsı olan (10) Ḥudeybiye senesi veyā pederi ile ma'an imāna geldiler. Temmet.

vaḳ' a-yı tuġyanda Ḥazret-i (11) Emīrū'l-Mü'minīn dāmād-ı Seyyidü'l-mürselīn ' Aliyye'l-Ḥaydar nuṣḥ için bāġilere tekrār elçi (12) irsāl buyurduğı kelām bu ki bu eyledigiñüz zūlm ve fesād ḥilāf-ı emr cesāretiñüz nedür āyā (13) Ḥazret-i Peyġamber-i Müslimīn bu vāḳitte mevcūd olup aḥbār (silik yazı) rażī olur mıydı (14) mülāḥaza eden ve rızā-dār olmayacağı ezḥārdur ve rūḥ-ı sa'ādetleri mevcūd olup (15) bu eyledigiñüz fesāda ve ümmetüḡ ḳatlı olınmalarına rızā-dār olmayacağı cümleñüzüḡ (ma'lūm) (16) ma'lūmlariñuzdur. Lakin Ġazā-yı Bedr'de emr-i Rabbü'l-'alemīn ve izin-i Seyyidü'l-Mürselīn ile (17) aḳreb aḳrabālarını ḳatlı eyledüm ol sebebden derūnında olan ' adāvet-i buġz ba'zı ehl-i beyt (18) ve ḥiyānetü'l-resūl olup nefsanıyyetini icrā eylemekdür ve ḳader daḥı yerüḡ bulacaḳdur. (19) Temmet.

Menḳıbe vaḳtā ki ' Oṣmān'z-zinnureyn Ḥazretleri şehīd olduġda vaṣī-yi Peyġamber (20) Emīrū'l-Mü'minīn ' Alī Ḥaydar ḥalīfe olduġda Mervān bir ḫarīḳle ' Oṣmān'üḡ ḳanlı gömlegini (21) bir ḫarīḳle ele getürüp firār-ı Mekke'de ḳarār ve ' Āyişe-yi Şiddīka'ya ol gömlegi ' arz édüp

[43]-b

(1) Cenāb-ı ' Alī daḥı ' Oṣmān'üḡ ' āmillerini zūlümleri sebebiyle ' azl édüp Süheyl bin Ḥanefī (2) Şām'a Mu'āviye yerine irsāl buyurduġda Mu'āviye daḥı bāġi olup itā' atdan (3) ḥurūc ve bu ḳadār ḳitāle bādī olduğı zıkr olınmış idi. Ṭalḫa'dan ve Zübeyr daḥı (4) Ḥazret-i ' Alī kerrema'llahu vechehu'dan bī'at eyledükleri muḳaddem taḫrīr olınmışdı. (5) Şonra ' Alī Ḥaydar'dan rü-gerdān olup ittifaḳ ile ' Āyişe ve Mervān ve Ṭalḫa (6) ve Zübeyr ' Oṣmān'üḡ (silik) ' āmilleri ki Cenāb-ı Murtażā ' azl eylemiş idi. Başra'ya teveccüh (7) eylediler ve kebkeb vezninde Ḥevāb nām şehre varduġlarında ol maḥallüḡ kelbleri (8)

ürmege başladuklarında ‘Āyişe geldiginden haṭāsını bilüp bişmān oldı. (9) ve dēdi ki Peyğamber ‘aleyhi’s-şalavat ve’s-selām’dan ben eşitdüm ki benüm hātunlarumdan (10) biri dāmādum ‘Alī ile cenk eylese gerekdür. Lakin bu haḫḫ degildür. Haḫḫ ‘Alī’nüñdür eger (11) sen havāya varursan ey ‘Āyişe sa’y eyle ki sen cenkde bulunmayasın dēyü buyur (12) mışdı. Ben bu maḫallden ‘avdet ēderem dēdi ve çok murād eyledi. İbni Zübeyr (13) dēdi ki gērü dönme Şām’da senüñ bulunmağınla Haḫḫ ta‘ālā bu fesādı şalāḫa (14) taḫvīl eyleye nēçe nizā‘dan şonra ‘ākıbet Başra’ya iṣāl ve anda iḫāmet eylediler. (15) Haḫret-i ‘Alī tarafından Başra ḫākimi olan ‘Oşman İbni Ḥanefi’ye iḫrāc eylediler ve Haḫret-i (16) ‘Alī daḫı Medīne’den otuz altıncı sene-yi hicriyyede Başra’ya müteveccih olup (17) iki fersaḫ penç-şenbih günü muḫārebeye başladılar. ‘Aşere-yi mübeşşereden Zübeyr (18) bin ‘Avām bir sā‘at cenk eyledi. Şāriḫ-i Buḫārī naḫl ēder ki Emīrū’l-Mü’minin (19) dāmād-ı Ḥātīmū’l-Mürselin Zübeyr’i da‘vet ēdüp ḫātrına getürdi ki senüñle (20) ben eşnā-yı tekellümde tebessüm ēderken ‘Alī’ye muḫābele ve anuñla muḫātele ēdersin lakin (21) haḫḫ ‘Alī’nüñ yedindedür sen zālīm olursın buyurdı dēdükde ḫātrına gelüp

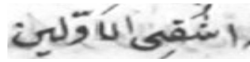
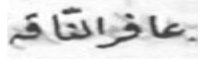
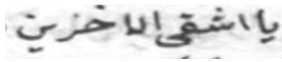
[44]-a

(1) cidāl ve kıtāl terk ve Medīne’ye teveccüh eyledi. Giderken ‘Amrū bin Cürmüz ardına (2) düşüp Vādiyetü’s-sibā‘ nām maḫalalde ḫatlı ēdüp kılıcını alup Haḫret-i Emīr’e (3) götürdi ve Ṭalḫa’yı daḫı Mervān ile beynlerinde ülendigin ve dirtmek oḫ ile (4) urup ḫatlı eyledi. Oḫlı Muḫammed’i daḫı anda Şāriḫ Bin Avḫ’ı ḫatlı eyledi. ‘Āyişe’nüñ (5) cemelini Benī Ümmeyye Ḳabīlesi muḫāfaza ēdüp yollarını aḫz eylemişler idi. Ol (6) yularda olan ellerden yetmiş ‘aded el ḫaṭ‘ olındı. Biri düşdükde biri (7) daḫı der-‘aḫab alup ḫālī ḫomadılar ‘ākıbet Haḫret-i Emīrū’l-Mü’minin emr ēdüp (8) deveyi segirlediler anuñla ‘asker münhezim oldı ve bu vaḫı‘aya Vaḫ‘a-yı Cemel anuñiçün (9) dēdiler ve Haḫret-i Emīr ile ‘Āyişe mülākāt olduḫda ‘ḡafera’llahu lekhe yā ‘Āyişe (10) buyurdılar. ‘Āyişe daḫı ve lek dēdi. Haḫret-i Ḥaydar ‘Āyişe’ye ḫitāb ēdüp (11) yā Şiddīḫa sen maḫrem degil misin? Haḫret-i Peyğamberimüz ‘aleyhi’s-selām beni vekīl ve vaşī-yi (12) muḫtār ēdüp ve buyurdılar ki menkūḫalarumdan saña cefā-kār olanları taḫlīḫ eyle (13) maḫbūlümdür dēyüp ve ḫālā ‘azl eylemedi vekālete şimdi seni taḫlīḫ ēderem. (14) Āḫiretde Cenāb-ı Peyğamber ‘aleyhi’s-selām’dan dūr ve maḫrūm ḫalursın dēdükde (15) amān dēyüp ‘afv eyleyüp ta‘zīm ile Medīne’ye irsāl eyledi ve on beş gün (16) Başra’da iḫāmet ēdüp ‘amm-zādesi ‘Abdu’llah İbni ‘Abbās Başra’ya vālī (17) ēdüp Kūfe’ye revāne oldı ve Ebū Bekrū’l-Şiddīḫ rażiya’llahu ‘anhu’nuñ oḫlı (18) Muḫammed Mışır’a vālī gönderüp ‘Oşmāniler

iṭā‘at eylemyüp cenk eylediler. Muḥammed (19) istimdād-ı maṭlūb eyledükde Ḥazret-i Emīrū'l-Mü'minīn Mālik bin Eṣṭer'i irsāl (20) eyledi. Mu'āviye iğvāsiyla Mālik'i tesmīm eylediler ol şūret ile şehīd oldı. (21) Mu'āviye mel'ūnı daḥı 'Amrū bin 'Āş'ı altı bin nefer 'asker-i ḥārici ile Mıṣır'a

[44]-b

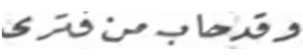
(1) irsāl édüp Şiddīk'ıñ oğlu Muḥammed'i şehīd eylediler 'Amrū bin 'Āş mel'ūnı (2) vālī-yi Mıṣır oldı. Temmet.

İmām Aḥmed, Ḥazret-i Murtażā'dan rivāyet eder Pādişāh-ı (3) Kevneyn 'aleyhi's-şalavat ve's-selām'dan su'āl olındı ki yā Resūlu'llah sizüñ (4) intikālınıñden şonra bizüm üzerimize kimi emīr ta'yīn buyurursıñuz cevābında buyur-(5)-dılar ki Ebū Bekir'i emīr edinürseñüz anı emīn ve zāhid ve āhirete mā'il (6) bulursıñuz ve eger 'Ömer'i emīr edinürseñüz anı kavī emīn bulup emr-i rabbāniyyede (7) levme-yi lā'imden ḥavf eylemez bulursıñuz dēyü buyurup üçincide eger 'Alī'yi (8) kendüñüze emīr naşb eyleseñüz maa'hazā eder misıñüz şekk ederem. Anı (9) hādī ve mehdī bulup size şırāt-ı müstaḳīmi ihtiyār eder görürdünüz (10) dēyüp buyurdı. Ğarībe Ḥāfiz İsmā'il şāḥābeden Şāhb Cenābından rāvidür ki (11) Ḥazret-i Peyğamber 'aleyhi's-şalavat ve's-selām İmām 'Alī kerrema'llahu vechehu buyur-(12)-dılar ki ya'nī bizden muḳaddem geçenler içinde ziyāde şaḳī (13) kimdür Ḥazret-i İmām buyurdılar ki ya'nī şāliḥ Peyğamber'üñ devesini (14) segirleyen kişidür. Peyğamber 'aleyhi 'aleyhi's-selām şadāḳat buyurdılar ya'nī dürüst (15) söyledi. ya'nī bizlerden şonra gelenlerde ziyāde şaḳī (16) kimdür kim olsa gerekdür buyurduklarında Cenāb-ı Emīr buyurdı ki Allah ve Resūl'i (17) a'lem pes Peyğamber 'aleyhi's-şalavat ve's-selām buyurdı ki seni şu maḥallinden sürüp (18) eden kişidür dēyü Ḥazret-i İmām'ıñ başına işāret eyledi ve Ḥazret-i Emīr (19) buyurdı ki Peyğamber 'aleyhi's-şalavat ve's-selām buyurdı ki bu ümmet-i ḳarība saña ḡadr (20) ederler. Sen benüm üzerine 'ömr sürersin ve sünnetüm üzre ḳatlı olıñsın bu böylece (21) bir 'ahddur. ma'hūd ve hükm mevşūḳdur dēyüp Cenāb-ı İmām'ıñ başıyla şaḳalına

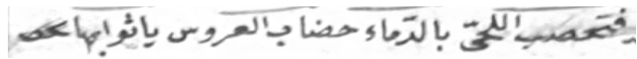
[45]-a

(1) işāret buyurup bu bundan aḳan ḳan ile boyasalar gerekdür buyurdı. Menḳıbe (2) çünki

Hażret-i Murtażā Nehrevān'da Hāricilerün ğatlınden (3) fāriğ olup Kūfe'ye teşrīf buyurdu. Temmet.

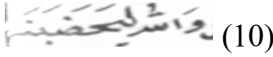
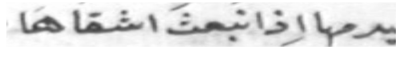
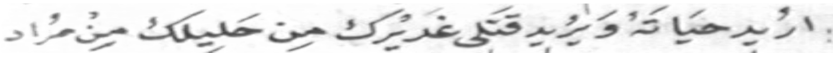
İşbu vaĳāyi' η kırkıncı senesinde (4) Hāvāric cem' olup meşveret eylediler ki ümmetün fesādı üç kimesne sebebiyle (5) peydā oldu. Anları evvelkisi 'Abdu'r-raĳmān bin Mülcem la' netu'llah (6) مندارى Cenāb-ı Emīrū'l-Mü'minīn ğarafına ve Haccāc bin 'Abdu'llah Žamīrī'yi Mu'āviye (7) (eksik yazı) 'Amrū bin 'Aş mel'ün cenābına irsāl olunmağı münāsib (8) gördiler ve üçüncü bir ğecede der-kār olmağ üzere ĳavl olup ramazānuĳ on (9) yēdinci ğecesi mī'ād ta'yīn eylediler İbni Mülcem mel'ūnı la'netu'llah 'aleyhi la'ini Kūfe'ye vardı (10) İsmā'īl rivāyet eder İbni Tūfeyl buyurmuş ki ben Hażret-i İmām-ı Müslimīn meclisinde (11) ĳāzır idüm. İbni Mülcem ğeldi ki ĳātil-i Murtażā'dur. Hażret-i İmām aña 'aĳiyye vērdi. (12) Ba'dehu buyurdu ki bu maĳallden bunı boyayup bulaşduran kimesneden (den) ziyāde (13) şaĳi Hābeş'de kimesne yokdur ve mübārek başıyla şaĳalına işāret ētdi ve 'Abdu'llah (14) bin Sa'id'den daĳı rivāyet eder ki Hażret-i Emīrū'l-Mü'minīn bir ĳuĳbesinde ĳısm (15) buyurup bundan bunı ĳana boyasalar ğerekdür ve başıyla şaĳalına işāret buyur-(16)-dılar ve yene Zeyd bin Vehb'den rivāyet eder. Bir ğün Cu'de nām Hārici dēdi ki (17) yā 'Alī, Allah ta'ālā'dan ĳavf eyle zīrā ölseĳ ğerekdür. İĳsān ehlini ve asāniyet (18) erbābını daĳı bildük dēdükde Hażret-i Emīr kerrema'llahu vechehu buyurdılar ki ölürem (19) ve belki vāllah ĳatlı olunurum ĳattā bundan aĳan ĳan bu maĳalle işābet ēdüp boyasa (20) ğerekdür ve böyle olmağ ĳazā-yı mübremdür buyurdılar.

Temmet.

(21) Nuĳĳ-ı şerīf Hażret-i Emīr

[45]-b

(1) Türkçe ğüyā ğüyeĳi ğelin dēnür. Ma'nā-yı beyt-i şerīf (2) bizüm şaĳallarımız ĳana boyanırken reng emrū'n-nās ile tezyīn olındığı ğibi ve Hażret-i (3) Emīr sa'ādet-i şahādet ile faĳr eylerdi. Ezīn-i cānib Hażret-i Haýdar Kerrār māh-i (4) ramazānda Kūfe'ye ğelüp mescid-i Kūfe'de minbere şu'ūd ve ĳuĳbe ēdüp (5) ba'dü'l-ĳamdü's ve's-şalavat 'Alī seyyidü'l-evliyā-yı İmām ᳒asan ğarafına teveccüh ēdüp (6) buyurdu ki yā Ebā Muĳammed bu aydan ĳaç ğün ğeçdi İmām ᳒asan daĳı on üç ğün (7) ğeçdi dēyü cevāb buyurdu ki İmām ᳒üseyn semtine baĳup yā Ebā Abdu'llah (8) bu şehir-i şiyāmdan ĳaç ğün ĳaldı buyurdılar İmām ᳒üseyn daĳı on yēdi (9) ğün ĳaldı dēdi. Mübārek

aķ Őaķalıını eline alup buyurdı ki (10) ya' nı
 ķasem-ı bi-rabbü'l-ālemın ki bu aķ Őaķallı eŐkıyā (11) ķana boyarlar dēyüp
 (12) beytini inŐad
 buyurdılar bir saĥn bir mehābetden İbnü'l-Mülcem la'ınüĥ derünında bir helecān (13) ĥāŐıl
 olup ĥuzūr-ı Őerīfine gelüp yā Emīrū'l-Mü'minın iŐte iki ellerüm ĥuzūr-ı (14) Őerīfüĥde
 emrüne muṯī' mdiler ķatl eylediler ķaṯ' eylediler. Pes.

Ĥazret-i vaŐı-yi (15) nebı' Alı velı buyurdı ki niĥün ķaṯ' edeyüm bundan aķdem ķavlen ve
 fı'ilen senden (16) cürm-i cenābına dā'ir emr-i zühür eylemedi. Sebeb nedür ki bu
 helecāna düŐdüĥ bu kelāmumda (17) (mumda) benüm murādum sen degil idüĥ.

 'ayān olan emri ifāde (18) iĥün söylediĥi Peyĥamber 'aleyhi's-selām
 baĥa ĥaber vērmiŐdi ki benüm ķātlüm murād (19) ķabılesinden bir kimesne olsa gerekdür.
 Ĥattā aşl māddeyi naķl edeyüm eger saĥa (20) vāķi' oldıysa sensin buyurdılar ey 'Abdu'r-
 raĥmān senüĥ Őabāvı' de Yahūd'dan (21) birāderüĥ ve dayıĥ var mıdur? Var idi dēdi ve bir
 ĥün ol Yahūdı saĥa

[46]-a

(1) ey Ĥazret-i Őāliĥ Peyĥamber'üĥ devesini segirleyen kimesnenüĥ ķarındaŐı dēyü (2)
 saĥa ta'r bir ĥüne eyledi mi? İbni Mülcem la'ın daĥı taŐdık eyledi. Ĥaķıķat (3) ĥāl-i
 āŐıkāre olmaĥla 'Aliyye'l-Murtażā kerrema'llahu vechehu kelāmuĥ baķıyyesinde süķüt (4)
 edüp ķalkıp sa'ādet-ĥānelerine gidüp def'-i meclis eylediler. On yēdinci (5) ĥün olduĥda
 Ĥazret-i İmām, Ĥasan'a buyurdılar ki sırrıyla baĥa iĥümden söylenür ki (6) bu anda ben
 ķatl olunuram dēyü mescide teveccüh eyledi. Bir rivāyetde varup meŐĥül (7) oldı. İbni
 Mülcem mel'un daĥı varup nā-gāĥ sell-i seyf ĥayf edüp namāzda (8) iken bir kere Ĥazret-i
 İmāmü'l-Müslimın dāmād-ı Resül-ı Rabbü'l-ālemın mübārek (9) başına zārb eyledi ki
 Ĥandeķ ĥazāsında 'Amrū bin 'Abdü'l-Vüdd nām Ĥabīb'üĥ zārb eylediĥi (10) maĥallde
 teŐādüf eyledükde Ĥazret-i Emır düşüp 'amm-zādesi Nevfel İbnü'l-(11) ĤariŐ'üĥ oĥlı
 Muĥıre Cenābı, İbni Mülcem la'ın üzerine ķaṯıfe dēdükleri (12) libāsı atup anuĥla baŐup
 yere urdı ve elinden ķılıcını alup Cenāb-ı Emır'üĥ (13) ĥuzūr-ı Őerīfine getürdüklerinde
 buyurdı ki niĥün étdüĥ ve kimüĥ emriyle eyledüĥ? (14) Benden Şonra evlādlarımı yetım
 ķıldıĥ İbni Mülcem ma'nevı olup aŐlā cevāb (15) vērmedi.

 dēyüp zindāna iŐāliyle (16) emr buyurdı.

Aḥşām olduğda ḥālını su'āl eyleyüp esīriñüze ta'ām (17) gönderdiñüz mi? göndermedük dediler. Ta'ām irşāliyle tenbih buyurdu. (18) Māh-ı ramazānuñ on yedinci veyā yigirmi veyā yigirmi yedinci gecesı vāşılı'-(19)-İlah oldu. Cum'a gecesı mecrūḥ olup üçüncü günü teslīm-i rūḥ (20) ber fütūḥ eyledi. Murtażā Cenābları buyurmuş idi ki İbni Mülcem'i ḥabs edüñ (21) eger ben ölü[r]sem beni ḳatlı eylediği gibi anı daḥı ḳatlı edüñ. İmām Ḥasan, İbni Mülcem'i

[46]-b

(1) ḳatlı eyledi ammā ḳışāsen degil ḥaddā ḳatlı eyledi ve Ḥazret-i 'Aliyye'l-Murtażā'nuñ sinni (2) o vechle taḳrīb olunur ki hicretten ḳırḳ tārīḥinde eşhürü'l-akvāl ile (3) altmış üç yaşında şehīd oldu ve ḳabr-i şerīfnde olan iḥtilāf (4) ez-cümle taşrīḥ-kerden şāḥib es'ā[b] ḳadar ki Kūfe'de Dārü'l-amārda'dur (5) yāḥūd mescid-i Kūfe'dedür veyā Necef'dedür veyāḥūd ba'dü'd-defn Ḥazret-i (6) İmām Ḥasan anı Medīne'de vālide-yi ekremleri yanına naḳlı eyledi veyāḥūd (7) bir deve üzre taḥmīl olunup zāi' ve gā'ib oldu. Ḥabr-i İmām 'Alī gereği gibi (8) ma'lūm degildü[r].

(9)

(10) terceme cümleñüz ḥaḳḳum bilürken ḡadr ve i'tikār etdiñüz. Zāhira (11) ma'lūm iken hem çün siyāḥ ve hem beyāz Mu'āviye taḥliye-yi meclis eylediği (12) evḳātuñ birinde bir gün bu nuḳḳ-ı şerīfi ḳırā'at edüp ve demiş ki yā Mu'āviye (13) saña bir niyāzum var oḡluñ Yezīd'i seversin benden ketm eyleme doḡrusın (14) söyle dedükde cevābında bi-rabbi Ka'be Yezīd'üñ vālidesi Maysūr'uñ maḥall-i (15) mestūrından daḥı su'āl edersin ketm olmaz dedi. Ben daḥı su'āl (16) eyledüm ki ḥaḳḳ-ı ḥilāfet senüñ midür yoḡsa Ḥazret-i 'Alī'nüñ midür dedigümde (17) Mu'āviye cevābında ḥalīfe-yi ḥaḳḳ vāllah Ḥazret-i 'Alī Cenābıdur dedi. Ben daḥı (18) ta'accüb edüp yā emr-i kāzibiyye cesāret ile bu ümmet-i Muḥammed'üñ helākına ve bu ḳadar (19) ḳitāle sebep olup niçün ḥaḳḳa razı olmaduñ dēyü su'āl olıñduḳda (20) ah ḥubb-ı riyāset ah ḥubb-ı cāḥ egerçi 'Aliyye'l-Ḥaydar Medīne'de ḥalīfe olduğda (21) beni Şām'uñ ḥükümetinden 'azlı eylemese vāllah ḫalīb-i ḥilāfet olmazdum. Lakin beni

[47]-a

(1) 'azlı eyledükde ben daḥı nefsāniyyet edüp 'Oşmān'uñ ḳanını baḥāne edüp muḥālefete āḡāz edüp (2) bu fitneye bādī oldum. Dedi ki şāḥiḥi ḳavldur. Nuḳḳ-ı Ḥaydar Kerrār

يَنْتَمِيهَا زَوْجِي بِالْعَمِّ زَوْجًا فِيهِ فَدُصِرْتُ فَضِيحًا (3) وَوَلِي الْقُرْبَةَ إِنَّ حَامَّ شَرِيفًا

terceme şerefle bendedür. Kırbet aña bir müdde'î varsa (4) lisânın ağızıma vèrdi. Resül ètdi. Pür-esrârî İmâm Hücetü'l-İslâm Risâleyi'd-Dîniyye ile (5) be-nâm eşer-i celilinde bâb-ı medînetü'l-ilm kerrema'llahu vechehu Cenâbından rivâyetle 'ayândur ki buyurmuşlar. (6) Hâzret-i Ümem-i A'lem Dâna-yı Ekrem şalla'llahu 'aleyhi ve's-sellem mübârek lisânını benüm deḥânuma idḥâl eyledi. (7) Bu sebeble benüm ḳalbüme hezâr-ı 'ulüm ḳapuları feth olunup her birinden daḥı şad hezâr dergâh-ı 'ilm (8) küşâd oldu. Menḳıbe Hâzret-i Hafîd-i Hüseyñ şehîd Cenâbları bir vaḳt mezâyıḳ-ı düyünında (9) evlâd aḥbâsını cem' olup dèdiler. Mu'âviye ḥânedân-ı nebevî'ye ḥizmetle ser-firâvandur. (10) Mekke bahâne ister bu mezâyıḳ berâ-yı maşlaḥat münâsib olan bir ṯarîḳle işrâb olınsa (11) taḥḳıḳ bu düyünü edâ eyledi dèdüklerinde cevâb buyurdılar ki ḳul-ı maḥlûḳdan istirzâḳ (12) eylemek lâyıḳ olmaz. 'Abduḡ ḥâlini ḥâliḳi 'abdan ḥoş bilür dèdi. Yene ibrâm eyledüklerinde (13) bir mektûp yazuḡ şabâḥ olduḳda mühürlerüz irsâl olınur dèyü buyurdılar ve ḥarem-i şerîflerine (14) teşrif buyurdılar. Mu'tâd üzre ḥarem-i muḥteremlerinden ṯaşra çıkup bir kâḡad (15) getürdiler ve buyurdılar ki pederüm Hâzret-i Hâyder 'aleyhi Rızvân-ı ekber Cenâblarınuḡ ḥatt-ı şerîfiyle (16) bu kâḡadı buldum. Muṯâli' ve ḳırâ'at èdün dèdükde gördiler ki bu dört beyt yazılmış. (17) Pes.

Tahrîr-i mektûbdan fâriḡ oldılar. Nuṯḳ-ı Hâyder

بِالْزَادِي (18) فَاسْتَرْزَقِ الرَّحْمَنُ مِنْ فَضْلِ قَلْبِي عَمِّي اسْتِ

terceme Hüdâ'nun faẓl-ı lütfından ṯaleb ḳıl rızḳını ancak ki anuḡ ḡayrısı ḥâşâ (19) degildir. Ḳullara

رَازِقِي مِنْ ظَنِّ أَنْ الرِّزْقِ فِي كَفِّ قَلْبِي بِالرَّحْمَنِ بِالْوَالِدِي

terceme şu kim (20) zan eyleye rızḳı ola destinde maḥlûḳun degildir ol kimesne ḥâliḳ-i rezzâḳına (21)

بِمَا قَسَمَ إِلَهِي وَفَوَضْتُ أَمْرِي إِلَى خَالِقِي

terceme ben öldüm. Kısmet Mevlâ raẓi benüm kârümde

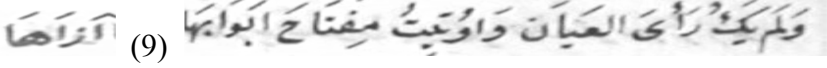
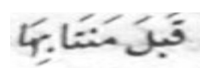
[47]-b

لَقَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ فِيمَا مَضَى كَذَا كَيْ جُنِسُنْ فِيمَا بَقِيَ (1) terceme ezelden (2)

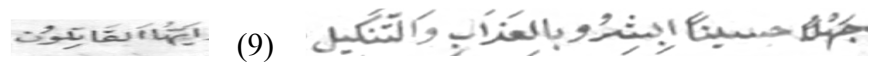
eylemişdür. Rabb'üm iḥsân-ı ebed yene lütfun o Rezzâḳ terceme

وَمِحْرَابِهَا أَعْقَابُ (3) كَأَنِّي بِنَفْسِي وَأَعْقَابِهَا وَأَبْرَأَتِي

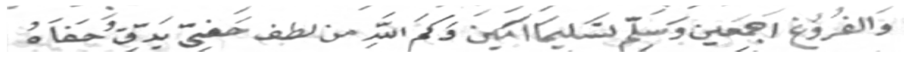
cem'idür. Müfredi 'aḳabdur ki kişinun 'akabı veledi ve vâlideynun veledi (4) demekdür. Kerbelâ Küfe'ye ḳarîb bir maḥalldur ki Hâzret-i İmâm Hüseyñ'un şahâdeti anda vâḳi' olmuşdur. (5) Ma'nâ-yı şerîf

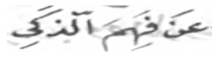

gūyā ki ben kendüm şimdi ba‘ dü zamān olacak. Aḥvāle ma‘bet üzereyüm (6) ve evlādum ve evlādumuḡ evlādı Kerbelā’da olan ḥarb görüp ve belā cümlesi el’an vāḳi‘ oldı (7) ve ben daḡı anlarla ma‘an ol belıyyeyi görürüz ve raḡmetini çekerem demekdür. Terceme nefsi (8) aḥvāli keşf oldı. Gāvle-yi Kerbelā āteş-i kerb ve belā-yı pürü’n-nehḡāb nuḡḡı-ı şerif (9) terceme dedı sırrla degil bu gördiğüm (10) aḥvālleri eyledüm. Miftāḡı-ı ġayb sırrum ile fetḡı-i bāb (11) ma‘nā-yı beyt ol gö[r]digüm rü‘yālar muşibetlerdür. Reddi mümkün degildir. Hemān (12) nevbet saḡa reside olmazdan muḡaddem kendiḡi ḡāzır eyle demek olur. Ḥikāyet Ḥāzret-i (13) ‘Aliyye’l-Murtaḡā kerrema’llahu vechehu Şām’a teveccühlerinde Kerbelā’ya varup bir ḡürmā āġacı yanına (14) nüzül eyledi. Bir miḡdār istirāḡat üzre iken nevm-i ġalebe edüp peydā olduġda (15) İbni ‘Abbās raḡıya’llahu ‘anhümā Ḥāzretlerine buyurdılar ki rü’yā cānib-i asumāndan zemīne (16) bir miḡdār kişiler nüzül eylediler ki beşereleri beyāz ve ellerinde olan bayraġları daḡı (17) beyāz ve her biri kılıc ḡuşanmışlar idi. Bu ārzūḡ etrāfını bir dā’ire çevirdiler. (18) Ve bu ḡürmā āġacını görüp ve Mekke şāḡları yere ḡarb eder ve bir nehr gördüm ki ḡan aḡar (19) ve oġlum Ḥüseyn’i ol ḡana ġarḡ olunmuş ve feryād ederken kimesne feryādına meded olunmadı. (20) Şonra görürem ki ol nüzül eden kişiler çağırup dērler ki ey āl-i resül şabr edüḡ ki (21) sizler şerār ellerinden şerbet-i şāḡādeti nüş edersinüz devlet-i şāḡādet müyesser olur.

[48]-a

(1) cennet el’ān ve ḡālā sizlere müştāḡdur dēyü şonra baḡa eylediler ki müjde ey Ebu’l-Ḥasan (2) taḡḡik Ḥaḡḡ ta‘ālā oġluḡ Ḥüseyn ile yevm-i ḡıyāmetde mesrūr eylese gerekdür. Menḡıbe (3) Ḥāzret-i ‘Alī Cenābuḡ āḡābından Kerbelā’da şehid olanlar bu zāt-ı şeriflerdür. İmām (4) Ḥüseyn raḡıya’llahu ta‘ālā ‘anhu ve beş ‘aded birāderleri ‘Abdu’llah, ‘Oşmān ve Ca‘fer ve Muḡammed (5) Aşġar ve ‘Abbās ve evlādları ‘Alī Ekber on bir yaşında ve ‘Abdu’llah bir buḡuḡ yaşında (6) iki evlādı şehid oldı ve Ḥāzret-i İmām Ḥasan’uḡ oġlı Ḥāsım daḡı on yaşında (7) idi şehid oldı. Hişām İbni Kelbi İbni Ebī Miḡdām’dan rivāyet eder ki vaḡ‘a (8) ġüni āsumāndan bir avāz geldi ve üç beyt oġdı maḡla‘ budur (9) ya‘nī Ḥüseyn’uḡ ḡadrini bilmeyüp (10) ḡatl eden ey cāhil ḡabişler size ‘azāb-ı uḡrevī ile mecde olsun. Temmet.

(11) (12)

 (13)

 terceme ‘abdu’llah haqqdan varınca lütf-ı hafî éde. (14)

 terceme nêçe

(15) emr olur. sihr-i kabîhi bedîd ve rebbî hem-ferah vaqt-i ‘aşıyy

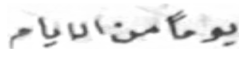
 (16) terceme bu beyt-i

şerîfün ahirinde ‘aliyye’l-lafzî egerçi (17) Haqq ta‘âlâ’nun âsumândan âyete’l-kürsi ve

nêçe maħallerde vârid olmışdur lakin tevriye-(18)-den hâli degildür ki şâhib-i dîvân-ı

kerrema’llahu vechehu ism-i şerîfine imâ bulıñur. Kürsiye (19) taźyîk éde gerdün-i dün (

) saña ferd-i ‘Alî İmâm Nâf’î kıddese sirehu (20) Ravzâl-ziyâhîn isminde

te’lif-i münîfinden bu dö[r]t beytün hâşşasında buyurdı ki (21) bir

pâdişâh-ı huddâmunuñ birine hıfz için kıymet-i nâ-yâb bir gevher

[48]-b

(1) teslîm eylemişdi. Ol huddâm dañı kaźâ’ ol cevheri kırmış bî-çâre hâdim havfindan (2)

helâk rütbesine varmış. Derhâl hâtrına mürşidi gelmiş. Hemân hâk-pây-ı pîre (eksik yazı)

(3) éderekle varup keyfiyyet hâli ifâde eyledükde şeyh-i kâmil agâh-ı dil huddâmunuñ hâlin (4)

istifsâr ile hâle vâkıf olduğda dâmen-i rûhâniyyetine teşebbüsten ğayrı çâre (5) yokdur

dâyüp Hazret-i Emîrû’l-Mü’minîn kerrema’llahu vechehu’nun hâtme-yi dîvân-ı celîlü’l(6)-

‘ünvânı olan bu dört beyt-i şerîfî hâdim-i mezkûre ve bir varak-ı pâreye terkîm (7) ve

kırâ’atına izin verüp bir iki mâh-ı mürûrında pâdişâhda bir vicâ’ zuhûr éder. (8) Cümle

tabîb-i hâzîklara ‘arz olındukda bir dürlü mu‘âlece te’sîr eylemediginden ‘ulemâ-yı ittifaq

(9) eylediler ki şikest olan cevher nev’inden bir pâresi saħk olınuş ve içi (10) deler ve illâ

helâk olu[r] dâyu kať -ı cevâb eylediler. Hâdim-i maħzûn dañı ve redd-i zebânî (11) olan

ebyât-ı şerîfleri ez-dil ve cân meşğûl iken taraf-ı pâdişâhiden (12) ‘acele birkaç âdem gelüp

hâdim-i maħzûna emr-i pâdişâhîni teblîğ éderler ki hıfz (13) için senden olan cevâhiri

havânda gereği gibi saħk édüş ve şandaldan (14) geçürüp yarım fincân şu ile içilse

gerekdür dedüklerinde o sâ’at dedükleri (15) gibi eyleyüp pâdişâh içdigi sâ’at pâdişâhun

vicâ’ı ve ğulamun dañı (16) hûnı iki keder birden def’ olındı dâyu nuķıldendür ve bi’llah

tevfîk nuķ-ı münâ-(17)-cât Cenâb-ı ‘Alî Haydar kerrema’llahu vechehu terceme şârih-i

dîvân-ı ‘âlî-şân Müstaķîm-(18)-zâde E’s-Şeyh Süleymân rahmetu’llahü’l-menân

وَإِنِّي لَعَبْدٌ أَقْرَبُ وَأَحْسَنُ (19) ملكي ومحبودي وربّي وحافظة terceme

benüm ma' bûdum oldur. Pâdişâhum hâfızum Rabbüm (20) kuliyum ben muqarrerem zâhir

ve bâṭın aña احاشع دنوڤي ان فكرت فيها كثيرة ورحمة ربّي (21)

من دنوڤي اوضع terceme günâhum zıkr edersem ḥaddın efzûn olmada lakin Ḥudâ'nun

[49]-a

(1) rahmeti cürm-i günâhumdan daḡı واسع فاطمع في صالح قد عملته ولكنني في رحمت الله (2)

اطمع terceme ṭam' kılayum. Cihânda êtdigüm ḡayr ile velî ben rahmete perverd-gâre

olmuşam ṭam'. (3) فان يك غفران هذاك برحمة وان تكن الاخرى فما كنت اصنع

eger ḡufrân zuhûr (4) eyleser maḡz-ı rahmet ḡaḡḡdur eger zıddı olursa i'tirâfım var

benüm. نعمة واما ما على نعمة تدفع (5) اصانع لك الحمد اما على terceme saña maḡşûşdur

ḡamd ve 'aṭâ ve ni'met ey Nâfi' daḡı (6) her niḡmetünj üzre ki sen olduḡ anı dâfi'

نشأ ففصل ما شئت وتسمع من حين لا يسمع (7) terceme murâd êder ve murâd êtdigünj

fâ' il olursın sen her esrâruḡ semî' sin ki idrâk (8) êdemez.

سامع لك الحمد يا ذا الجود والمجد والعلی تباركت تعطى من نشاء وتمتع terceme (9) saña

maḡşûşdur ḡamdâ ey ulu 'Alî Kerem issi murâd üzre eyâ Mevlâ ulusun mu'ṭâ (10) ve

mâni' ilahî وظلاقي وحرذي وموئلي اليك لدا انا حصار وليس افرج terceme ilahî sen

(11) penâhum melce'm ḡallâḡ-ı cânımsın. Saḡadur ḡasr ü yesrümde fiḡân ve zârum ey

Nâfi' ilahî جلت وجمت حظيتي فعموك عن ديني اجل واوسع terceme ilahî (12)

cürm-i bisyârum ne rütbe (13) çok olsa senünj deryâ-yı 'afvunj ḡaṭresi andan daḡı vâsi' ilahî

سؤلها فها اناني روض الندامة اوقع (14) لئن اعطيت نفسي terceme ilahî ger murâd

nefsümi vêrdümse de el'ân yene (15) şaḡn-ı nedâmet içre oldum lüṭfuḡa ṭâmi' ilahî

جاءت الحفية تسمع (16) ترى طالى وفقري وفاقتي وانت منا terceme başîr isen

görürsün ḡâl-i faḡr ve ihtiyâcum hem benüm her râz-ı (17) sütürumdan sırrımı sâmi' ilahî

فلا تقطع رجائي ولا تنزع فوادى قلبي في سبب (18) vücudunj maṭma' kerimâ kesme

ümîdüm dilüm döndürme faẓlunjdan ümid-i i'tirâf bahr-ı lüṭfuḡ (19) ile dil ṭâmi' ilahî

الاجر في من عذابك انني اسير ذليل خائف لك المغضع غفول (20) dü cihânda her

‘azābuñdan emīn ile şaffāt-ı zillet ve ḥavf ve ḥuzū‘ olmuşam cāmi‘ (21) ilahī
 فإني تباقيني جنتي إذا كان لي في القبر مشوى ومضجع حليما feyz-i neskle baña

[49]-b

(1) telkīni āsān ét şu pister-i ḳabrümde vaḥşetle ölem. Sāci‘ ilahī la‘ in عذبتني الفرجة (2)

فجعل رجائي منك senün lütfuñdan ölem. Rişte-yi ümīdümi ḳatı‘ ilahī إذ قني طعم عفوك (3)

يوم ما بتون ودلا ما هنالك نضع terceme kerīmā ḥāşī‘ in-i⁴¹ ‘afvuñı tãndur baña ol gün ki

(4) evlād ile emvāl olınmaya

فلمنت أضيع زانه كسب تانع الهى اذالم ترعنتي كنت صابعا وان كنت ترعاني (5)

terceme ḥafīzen ḥāfızuñ érmezse telef emr muḳarrerdür. ‘Ināyetle ḥimāyet (6) eyler isen

olmazam zāi‘ ilahī إذا لم تعف عن غير محسن فمن لستى بالهواى (7)

terceme Nāfi‘ laḫifā ehl-i cürmi mażhar-ı ‘afv étmesen farzā olur mı? Mücrim ehl-i (8)

hevāya mā-sivā ilahī لئن فرطت في طلب لتي قها انا اشد العفود اقعدوا وتبع (9)

terceme ‘afv-ı emr taḳvāda eger taḳşir étdümse bu dem ben eşer-i ‘afva iḳtifā birle olam

(10) tābi‘ ilahī ذنوبي بذت الطور واعملت وصدقك عن ذنبي اجل وارفع

(11) ‘afüvv-i zünūbum oldıysa ceyāle⁴² gālib ve ḥālī degildür. Zerre-veş ḥürşid-i ‘afvuñ

olsa (12) ger tāli‘ İlahī لئن اخطأت جهدا فطال ما رجوتك حتى قيد ما يخرج لك تجزء

(13) صبورا cehl ile cürm eyledümse neçe demdür ki ricā bābındayum ḫattā ki dèrler

olmaz ol rāci‘ (14) ilahī نبي ذكر طوك لو عتي وذكر الخطايا العين متي يدمع

ḫalīmen eylese (15) zıkr-i ḫatā nāruñ iḫfā olur zıkr-i ḫatā ile demādem dīdeler dāmi‘ ilahī

واضح حوتني فاني مفرحان متضريح (16) والنتي عارني

ıskāt édüp maḥv ile (17) ‘işyānum muḳarrirem cürmüme ḥavf ve ricāde oluram

ورحمه فلمنت سوا ابواب فضلك ارفع (18) ضارع الهى انلتى منك روحا

terceme mucībā feyz-i lütfuñdan kerem ḳıl. (19) Raḫmet ve rāḫatdur. Fażluñdan artuḳ bir

ḳapuyı olmazam fāriğ İlahī لئن افضيتني (20)

⁴¹ طاشنى yazılmıştır.

⁴² حياء yazılmıştır.

اواهنتني من ذا الذي ارجو ومن ذا شفيع terceme 'aziz eger beni ib'ad-ı taḥkîr

(21) eylesen gene kime 'arz-ı ricâ edem. Niçün lemm ola şâfi' ilahî

لبين حيلتي او طرد

[50]-a

(1) تني فما حيلتي بارب ام كيف اطع سبيعا لبي ضفاليه dūr eyler isen benüm yoḡ

(2) حليف الكب باليد ساهرناحي وديعو حليف الكب باليد ساهرناحي وديعو

(3) والمعقد يرجع عليا حاب والمعقد يرجع عليا حاب ile mühüd olanlar dâ'imâ bi-dâr-ı münâcât-ı du'âda

(4) تاجع وكلمهم ورجو نواك واجيا برحمتك العظي تاجع وكلمهم ورجو نواك واجيا برحمتك العظي

وفي الخلد طمع terceme cemî' gâfil ve agâh ulu ṭalib-i nevâlüne behişt ve raḥmet

'uzmâya (6) olmışlar ṭâmi' ilahî بيتتي رجاء سلامة لا و قبح خطيئا تي على ليقنع بيتتي رجاء سلامة لا و قبح خطيئا تي على ليقنع

terceme (7) selâma arzû-mend-i selâmet kılmada ümîd velî teşnî' ḳabîḥ-i cürmüm êtmekde

beni vâz' (8) ilahî فان تعرف فغفوك منقدي والاقيام الذنب المذمراضع عفورا فان تعرف فغفوك منقدي والاقيام الذنب المذمراضع عفورا

(9) etsen beni 'afvuḡ ḫalâş eyle ve illâ cürmle câhî helâk oluram vâḳi' ilahî ليقن ليقن

terceme-i ḫâşî'-yi 'azîmâ ḫürmetine الهاشم واه وحمرة ابرار هو كك حشع الهاشم واه وحمرة ابرار هو كك حشع

(11) Resûl-i Hâşimî'nün hem daḡı el ile ibrâruḡ ki anlardur saḡa ilahî فالشرى على دين فالشرى على دين

(12) احمد منيبا تقيا قاناك احضع نصيرادين احمد احمد منيبا تقيا قاناك احضع نصيرادين احمد

(14) متقى حاضع ولا تحرمنى بالهى وستيدى شفاعة متقى حاضع ولا تحرمنى بالهى وستيدى شفاعة

الكبرى فذاك المشفع Hudâ-vend beni maḥrûm-ı dilḫâh êtme beni faẓluḡla الكبرى فذاك المشفع

(15) ḫabîbüḡ olduḡı gûn cümleye şâfi' ve şallî 'aleyhi ḫabîbüḡ olduḡı gûn cümleye şâfi' ve şallî 'aleyhi

(16) مادعاك مؤصد وناجاك مادعاك مؤصد وناجاك

(17) Mûnâcât ile hem aḫyâr ola râki' ve şalla'llahu

سيدا تا وشفيع ذنونيا سيدا تا وشفيع ذنونيا

(18) محمد وعلى آة واولاده واصحاب والافروع اجمعين امين محمد وعلى آة واولاده واصحاب والافروع اجمعين امين

برحمتك يا ارحم الراحمين وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين برحمتك يا ارحم الراحمين وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين

(20) Rûḫ-ı şerîfleri içün Raẓiya'llahu 'anhu fâtiḫa (21) Şa'bân-ı şerîfün yigirmi ṭokuzuncı

gêcesi tekmîl olındı bu risâle-yi şerîf.

[50]-b

(1) Bu risāle-yi şerīfi tertībini Rabb adīr eyledi. Tefvī Sa‘īd Morevī kem-ter ulına (2) Hāzret-i ‘Alī’nünj dīvānından dūp az ha-ı ‘ilm ehl-i mū‘min olanu mūkilleri (3) ha olına. Yā İlahī terīne sa‘y eyleyen ‘āıın dū cihānda ıl mūkerrem. Āl-i ‘abā ‘aına (4) geldi bir er dēdi bu tertībe tārī-i ba-ı şāh (5) vėre. Şalāt ile selām sa‘d-ı sūlūk alına.

Şāhibū’l-akīrū’l-faīr Amed Nazīf sene bi iki yūz on ũç senesi māh-ı receb-i şerīfū ğurresinde tekmīl-i tarīr amdullah mūyesser oldu. 1213 senesi ğurre Şāhib Ahmed Nazīf, Muhibb Mevlānā addesa’llahu sirrehu

III. DİZİN

-A-

āb < Far. Su. 35a/4; ā.-ı şāfi 2b/6, 18a/4

ābā < Ar. Babalar. 23a/2

‘**abā** < Ar. Yünün dövülmesiyle yapılmış kalın ve kaba kumaş. 2b/17; ‘a.-nuḡ 2b/20; āl-i ‘a. 50b/3

‘**abd** < Ar. Kul. ‘a.-dan 47a/12; ‘a.-uḡ 47a/12; ‘a.-i azād-kerde 41b/8; ‘a.-i günāh 22a/20; ‘a.-i ḡalbī 23a/15; ‘a.-i zāt 22b/6; ḡalb-i ‘a. 23a/17

‘**abdu’llah** < Ar. Allah’ın kulu. 48a/13

abdāl < Ar.DerViş. a.-dan 19b/8

abdāl lā-ayāl < Ar. Çoluk çocuğu olmayan derviş. 18b/12

‘**abīd** < Ar. Kullar, köleler. 29a/10, 36a/13

‘**abīde-yi mübeşşer** bkz. ‘aşere-i mübeşşere. 37a/15

‘**acāib** < Ar. Çok tuhaf şey, anlaşılmaz. maḡharü'l-‘a. 31a/4

‘**aceb** < Ar. Hayret verici. 42a/18; ‘a.-den 2a/3

‘**acele** < Ar. Çabuk, çabukluk. 40b/6, 48b/12

‘**acībe** < Ar. Şaşılacak şey. aḡvāl-i ‘a. 24a/13

‘**acileyin** < Ar. Acele ederek.? 2a/17

‘**ācile** < Ar. Acele eden. lezzāt-i ‘ā. 17b/21; lezzāt-i ‘ā.-dür 18a/2

aç Aç olmak. 2b/6

aç Açmak. a.-dılar 7b/14; a.-up 7a/11, 14b/16, 28a/1

açlık(ğ) Açlık. a.-a 43a/2

açuk Açık. 19b/16

‘**adālet** < Ar. Hak ve hukuka uygunluk. ‘a.-i nişāne 15b/18

‘**adāvet** < Ar. Düşmanlık. ‘a.-e 7b/19; ‘a. ét- 5a/19; ‘a. eyle- 5a/19; ‘a. üzre 5a/3, 12a/5; ‘a.-i buḡz 43a/17

ad İsim. a.-ıdur 28b/18

a’ dā < Ar. Düşmanlar. 30b/21; a.-sı 38a/20

‘**add** < Ar. Sayma, itibar etme. ‘a. ét- 18b/10, 25a/2, ‘a. olın- 19b/8

‘**aded** < Ar. Sayı. 2a/17, 18, 3a/11, 3b/2, 11a/19, 19a/4, 24b/5, 29a/5, 12, 30a/14, 30b/13, 34b/15, 39b/8, 10, 44a/6, 48a/4; ‘a.-de 22a/20, 35a/2; ‘a.-e 28a/14

âdem < Ar. İnsan. 23a/4, 42b/21, 48b/12;
â.-lerin 13a/3; â.-üç 23a/6

‘**adem** < Ar. Yokluk, bulunmama. 12b/4,
18a/17, 38b/2

‘**adese** < Ar. Bir hastalık ismi olarak
kullanılmış. 7b/20, 28a/19

‘**âdet** < Ar. Görenek, usul. ‘â.-leri 14b/7;
‘â-i şüç‘ân-ı ‘Arab 42b/4-5

‘**adide** < Ar. Çok, bir çok. âyât-ı ‘a.
13b/21

‘**adüvv** < Ar. Düşman. ‘a.-den 36b/20

‘**adüvvu’llah** < Ar. Allah düşmanı.
20b/10, ‘a-ı ekberin 41a/17

‘**afârîr** < Ar. Şeytanlar. hük-m-i ‘a. 21b/18

afitâb < Far. Güneş. a.-uñ 6b/3

âfiyet < Ar. Sağlık, esenlik. â.-dür 16a/15

âferînişed < Far. Yaradılış. 17b/14

aff < Ar. İffet, namus. a.-ı kavm-ı
Muhammed 31b/18

‘**afv** < Ar. Bağışlamak. ‘a.-ı 22a/17; ‘a.-
uñ 50a/9; ‘a. eyle 44a/13, 15; ‘a.-ı emr
49b/9; ‘a.-ı ‘ıķāb 22a/17-18; ‘a.’l-ḥaṭā
21b/6; deryā-yı ‘a.-uñ 49a/13; eşer-i
‘a.-a 49b/9; feyz-i ‘a. 21b/7; ḥāşî‘in-i
‘a.-uñı 49b/3; ḥürşîd-i ‘a.-uñ 49b/11;
maẓhar-ı ‘a. 49b/7

‘**afüvv** < Ar. Merhametli, daima affeden.
‘a.-i zünüb 49b/11

ağ Örümcek ağı. a.-ı 10a/10; a. eyle-
10a/9

ağac Ağaç. a.-ı 47b/13; a.-dur 5b/20;
ḥürmā a.-ı 47b/13; ḥürmā a.-ını 47b/18

agāh < Far. Bilgili, haberli. 17a/3, 50a/5;
a. eyle-20a/4, 6; a.-ı dil 48b/3; ‘ārif-i
a. 22b/1; ‘āşîḳ-ı a.-a 10b/8

āgāz < Far. Başlama. ā. ét- 47a/1; ā. eyle-
6b/15

ağır- Ağrımak. a.-ır 6a/6, 27a/12

ağız Ağız. a.-ına 31b/12; a.-ıma 47a/4

ağla- Ağlamak. a.-mağa 3b/6

ağniyā Zenginler. a. eyle- 16a/10

āgūş < Far. Kucak. ā.-ına 36a/1

ağyār < Ar. Başkaları, yabancılar. ‘ālem-i
a.-dan 21a/6

ah < Ar. Pişmanlık, nedamet. 21a/9,
46b/20

aḥādîş < Ar. Hadisler. a.-dendür 35b/3;
âyât-ı a. 13b/10

aḥālî < Ar. Halk. 8a/8; a.-sinden 8b/16; a-
yi belde 11a/3

aḥbār < Ar. Haber, ortada dönen
söylentiler. 43a/13

aḥbās < Ar. Su bentleri. a.-ını 47a/9

aḥbeş < Ar. (daha, pek, çok) Mundar,
yaramaz. 20b/2; a.-dür 20b/4

‘**ahd** < Ar. Söz verme. 25b/10; ‘a.-dur
44b/21; ‘a.-e 9b/20; ‘a.-i 34b/4; ‘a.-
um 33b/7; ‘a.-uñ 33b/6; ‘a. eyle-
34b/1

‘**ahd-nāme** < Ar. Sözleşme. 6b/13, 37b/16

aḥff < Ar. Çok düşüncesiz. ittifaḳ-ı a.-a
12b/17-18

aḥir < Ar. Son, en sonra. 4a/10, 32a/18,
41a/10, 42a/4; a.-e 23b/18 a.-inde
26b/20, 48a/16; a. zamān 32b/9; a.-i
zuhūr 32a/18; nefis-i a. ol-19b/6 revā-
yı a. 8b/6

aḥirī < Ar. Sonla ilgili. nefis-i a.-de 16a/3

āḥiret < Ar. Öteki dünya. 3b/9, 18b/17;
a.-de 15a/21, 44a/14; a.-e 4a/5,
18b/17, 20a/18, 44b/5; a.-i 15b/1, 2;
teṣrīf-i ā. 37a/17

aḥkām < Ar. Emirler, hükümler. a.-ı
23b/14; a.-ına 40b/21; a.-ından 23b/19

aḥruf < Ar. Harfler, şiveler. 23b/3

aḥşām Akşam. a. ol- 19b/4-5, 40b/15,
45b/16, 46a/16

aḥvāl < Ar. Oluşlar, bulunuşlar. a.-de
47b/5; a.-inden 17a/4-5; a.-leri 47b/10
a.-i ol- 15b/4; a.-i ‘acībe 24a/13; nefis-i
a.-i 47b/7-8; zuhūr-ı a.-i ḥāriḳa 7a/15-
16

aḥvel < Ar. Şaşı. 28a/15

aḥyār < Ar. İyi ve faziletli olanlar.
50a/17; ricā-yı a. 16b/11

aḥz < Ar. Alma, kabul etme. 1b/15,
27a/2, 31a/9; a.-ine 16b/1; a. ét.-
10a/18, 25a/17, 38a/16, 50b/2; a. eyle-
20b/1, 31a/16, 37b/18, 44a/5

ā‘il < Ar. Ailesini besleyen. 32a/8

aḳ Beyaz. 45b/9, 10; a. ol-12a/5

aḳ- Akmak. a.-an 45a/1, 19; a.-ar 47b/18;
a.-maḡa 8b/6

ā‘ḳāb < Ar. Oğullar veya torunlar. ā.-
ından 48a/3

‘aḳab < Ar. Arka, art. ‘a.-dur 47b/3; ‘a.-ı
47b/3; ‘a.-larında 36a/13

‘akāid-i İslāmiyye < Ar. İslami İnanışlar.
‘akāid-i İ.-yi 20b/11

a‘ḳal < Ar. Akıllı. 10b/19

aḳālle < Ar. Pek az, çok az. a. ét- 18b/1

‘aḳd < Ar. Sözleşme. 3a/13, 26b/24,
40b/8, ‘a. buyur- 5b/5, 26b/14; ‘a.
eyle- 3a/18, 34b/4; ‘a. olın- 12b/10,
3b/1, 11, 25a/16; ‘a.-ı uḡuvvet 3b/11,
15a/16; uḡuvvet-i ‘a. eyle- 3a/18

aḳdem < Ar. İlk, önce, önceki. 45b/15

‘aḳbet < Ar. Son, nihayet. 15b/1,
27b/11, 40b/13, 43b/14, 44a/7; ‘ā.-i
7b/11; ‘ā.-inde 16a/1

aḳıt- Akıtmak. a.-up 41a/7

‘aḳ(ı)l < Ar. Akıl. 16b/21; ‘a.-ları 40a/6;
a.-uḡ 41b/13; ḥilye-yi ‘a. 16b/21;
ḥükemā-yı ‘a.-ı evvel 23a/20-21

aḳrabā < Ar. Aralarında soy yakınlığı
olanlar. 8b/15; a.-ları 6b/19; a.-larını
43a/17; a.-sına 37b/9; a.-(y)uz 34a/5

aḳrān < Ar. Eş ve benzer olanlar, yaşlılar.
a.-da 4b/7; a.-ımuza 28b/9; a.-ını
18b/2

aḳreb < Ar. En yakın. 43a/17

akrebiyyet < Ar. Allah'ın insana olan yakınlığı. a.-den 11b/11

‘**aks** < Ar. Yansıma. ‘a-i 9a/9

‘**aqt** < Ar. Vaktin tespiti. ‘a. eyle- 34a/1

al Almak. a.-dı 2b/18, 29b/5, 31a/14; a.-duğ 29a/10; a.-duğlarında 2b/20; a.-dum 32a/19; a.-ına 50b/5; a.-mağ 34a/5; a.-maz 19a/1; a.-maz mısın 34a/4; a.-mişdi 29b/12, a.-up 4b/4, 8a/7, 28a/3, 31a/12, 31b/12, 32b/15, 34b/10, 36a/2, 44a/2, 7, 45b/9, 46a/12; a.-up git- 2b/17

ala Karışık renkli. a.-ca 2b/17

āl < Ar. Yüce. ā.-i ‘abā 50b/3; ā.-i resül 47b/20; lisānū’l-ā.-dur 15a/9-10

ālā < Ar. İhsanlar, bahşişler. 29a/20; ‘alī-yi ā. 28b/2

‘**alā** < Ar. Yücelik, büyüklük. 4b/10, 11b/5, 11a/17, 13b/9, 19b/4, 29a/8, 32a/8, 34a/18, 42b/3, 45a/2, 46b/8; ‘a.-yı cenāb 11a/17

a‘lā < Ar. Yüksek. 32a/10; a.-sıyum 42a/14; şavt-ı a.-lar 11a/7

‘**alāka** < Ar. İlişki. 18b/19

a‘lām < Ar. Bayraklar. melikū’l-a. 31b/3

‘**alāmet** < İz, işaret. ‘a.-dür 41b/3; ‘a.-i 41b/5

ālāt < Ar. Aletler. ā.-ı neşāt 11a/5

a‘lem < Ar. Çok bilen, bilgin. 44b/17; a.-i ümmet 40b/5

‘**alem** < Ar. Bayrak, sancak. 26a/10; ‘a.-dür 26b/16; ‘a.-i kebīr 26a/16; ‘a.-i

nebevī 32b/12; ‘a.-i şerīf 34a/12, 34b/20; ‘a.’t-taḥiyyā 4a/4

‘**ālem** < Ar. Dünya, cihan. 31a/1; ‘ā.-de 15b/10; ‘ā.-den 21a/2; ‘ā.-e 13a/18; ‘ā.-ünj 15a/19, 23a/4; ‘ā.-i aḡyār 21a/6; ‘ā.-i beşeriyet 22b/21; ‘ā. güneşi 13a/14; ‘ā.-i ekber 22b/11; ‘ā.-i ḡayb 33a/2; ‘ā.-i mişāl 38b/15; ‘ā.-i şahādet 4a/5; ‘ā.’l-kebr 22b/11-12; ḥāl-i ‘ā. 26a/2

‘**alem-dār** < Ar+Far. Sancak taşıyan. 26a/15, 26b/17, 19, 27a/1, 31a/21; ‘a.-ı Resūlu’llah 32b/11

‘**alāmet** < Ar. İz, işaret. 17b/20, 18a/12; ‘a.-idür 26a/18; ‘a.-le 19a/19

ālet < Ar. Bir işi gerçekleştirmek için kullanılan nesne. ā.-le 17a/7

‘**aleyh** < Ar. Karşı, karşıt. ‘aleyhi’t-taḥiyyā 7a/17, 26a/20; ‘aleyhi’t-taḥiyyāt 7a/1; ‘aleyhi’t-taḥkīk 21a/21

‘**aleyhi’s-selām** < Ar. ‘Ona selam olsun!’ manasında peygamberin adı anılırken kullanılan bir söz. ‘a. 2b/16, 3a/16, 3b/8, 4b/12, 15, 7a/15, 18, 8a/7, 10, 21, 8b/19, 9b/16, 10a/6, 11b/18, 12a/15, 20, 12b/2, 16a/19, 18a/18, 19a/11, 14, 27a/3, 28b/16, 29a/11, 30a/6,7, 9, 30b/11, 32b/3, 33a/1, 3, 34b/1, 5, 35a/11, 35b/9, 13, 36b/4, 5, 38b/14, 44a/11, 44b/14, 45b/18; ‘a.-dan 7a/15, 44a/14; ‘a.-ı 4b/4, 6b/15,

- 21, 7b/3 ‘a.-uñ 3b/21, 6a/14, 27a/20, 36b/11
- ‘**aleyhi’ş-şalavat** < Ar. “Salât onun üzerinde olsun” anlamında Hz. Muhammed için kullanılan bir dua sözü. 2a/8, 2b/3, 26b/13, 28a/10, 28b/21, 37a/1, 43b/9, 44b/3, 11, 17, 19
- alın-** Alınmak. a.-mağ 29a/7
- ‘**ālī** < Ar. Yüce, ulu. ‘a.-yi ālā 28b/2
- ‘**alīl** < Ar. Hasta, illetli. 16a/13; ‘a. ol- 37a/8; ḥaste-yı ‘a. 20a/10
- ‘**ālim** < Ar. Çok okumuş, bilgin. 20b/8, 12; ‘ā. değil 20b/14; ‘ā.-leri 20b/16
- ‘**ālī-şān** < Ar. Şan ve şerefi büyük olan. Peygamber-i ‘ā. i.-di 39b/5; şāriḥ-i dīvān-ı ‘ā. 48b/17; zāt-ı ‘ā.-lardur 3a/7
- ‘**aliyy** < Ar. Büyük, yüce. ‘a.’l-lafzī 48a/16; ḥurūf-ı ‘ā.-e 23b/3, 4‘a.’ş-şabāh 9a/19; ‘a.’t-taḥiyyā 6a/19
- ‘**allām** < Ar. Çok bilgin. kelām-ı mülk-i ‘a. eyle- 16a/6
- alt** Alt. a.-ına 2b/18, 20, 24b/6
- altı** Altı. 8a/19, 12b/13, 17b/16, 37a/13; a. biç 44a/21; a. yüz 35a/2; otuz a.-ncı 43b/16
- altmış** Altmış. a. üç 46b/3
- altın** Altın. 19a/4, 6, 29a/8, 29b/8; a.-a 5b/8
- ālūde-gān** < Far. Suçlular, kabahatlıler. ā.-e 20a/18
- a‘māl** < Ar. İşler. 24b/3; a.-iyle 24a/12; a‘māl-i maḥşūşa 24a/8
- a‘mām** < Ar. Amca. a.-ı nebī 7a/3
- amān** < Ar. Bağışlama. 42a/3, 44a/15; a. vēr- 34b/7
- amca** krş. Amca. ‘amm. cedd-i a.-ları 3b/21
- a‘mide** < Ar. Büyükler. a.-yi mestüre 23a/11
- ‘**āmil** < Ar. Sebep. ‘ā. ol- 23b/17
- ‘**āmil** < Ar. Vali. ‘ā.-leri 43b/6; ‘ā.-lerini 38a/13, 43b/1
- āmīn** < Ar. Öyle olsun, ya Rab duamızı kabul eyle anlamında bir söz. 3a/4, 14a/6, 20a/6
- ‘**āmīr** < Ar. Emreden, buyuran. 11b/3
- ‘**āmm** < Ar. Sıradan insan. 1b/11
- ‘**amm** < Ar. Amca. ‘a.-üm 7a/18
- ammā** < Ar. Ama, fakat, lakin. 8a/9, 10b/19, 12b/1, 14a/3, 18a/8, 21a/2, 22a/12, 25b/9, 26b/3, 11, 38b/13, 46b/1
- ‘**amel** < Ar. İş. 33b/21; ‘a.-den 33b/21; ‘a.-leri 11a/13; ‘a. èt- 37b/21; terk-i ‘a. 17b/18
- ‘**ammi** < Ar. bkz. ‘amm. 8a/18; ‘a.-leri 36a/10; ‘a.-si 3b/16, 4a/7, 31b/6, 37a/2; ‘a.-sinden 5b/15
- ‘**amm-zāde** < Ar+Far. Amcaoğlu. ‘a.-leri 1b/6; ‘a.-si 44a/16, 46a/10

an < Ar. an, esna. a.-da 27a/17

ana Anne. a.-sı 13a/14, 30b/16; a.-sıdur
28b/16

aña Ona. 4b/15, 9b/12, 10b/8, 12a/19,
14a/12, 15a/6, 16a/8, 16b/1, 18b/21,
21a/12, 16, 22b/18, 23b/10, 11, 17,
24a/9, 26a/19, 29b/2, 9, 31a/5, 31b/20,
32a/7, 34a/2, 34b/17, 35b/8, 37b/5, 16,
40b/5, 41b/11, 42b/16, 45a/11, 47a/3,
48b/20

anaca Onca. 13b/20

‘**anber** < Ar. Güzel koku. minber-i ‘a.
38b/15

ancağ Yalnızca, olsa olsa. 11a/13, 15,
12a/1, 16a/7, 12, 47a/18

anda Onda. 3b/13, 14, 6a/11, 6b/16,
9a/16, 9b/13, 20, 10a/4, 12a/4, 14b/16,
19, 15b/14, 27a/5, 29a/9, 33b/15,
34a/2, 13, 35a/13, 37b/8, 43a/5,
43b/14, 44a/4, 46a/6, 47b/4

andan Ondan. 5b/21, 8b/1, 10a/6, 19b/18,
20a/3, 16, 20b/8, 21, 24b/12, 26b/12,
27b/15, 29b/12, 49a/13; a.-dur 7a/6

anı Onu. 2b/18, 3b/16, 19, 4a/15, 20,
6a/5, 9b/13, 12b/20, 13b/13, 16a/8, 10,
13, 17b/1, 21, 18a/20, 21, 19b/6, 10,
21, 20a/1, 4, 20b/8, 9, 21b/19, 23a/2,
23b/6, 13, 25b/13, 26a/14, 27a/2 ,10,
27b/21, 30b/14, 31a/10, 13, 15, 16, 18,
20, 21, 32b/8, 14, 33b/15, 34a/1,
34b/5, 36b/5, 6, 37a/15, 37b/2, 44b/5,
6, 8, 46a/21, 46b/6, 49a/6

anlar Onlar. 7b/12, 15, 12a/18, 14a/16,
16b/17, 17b/6, 20b/4, 23a/11, 24b/17,
21, 29a/19, 29b/3, 30b/14, 32a/1,
33a/20, 34b/4, 21, 37a/16, 37b/4, 10,
40a/6; a.-a 5a/7, 19b/15, 20a/5,
23a/12, 24b/19, 28b/8, 32a/10, 33a/15,
34b/1, 15; a.-dan 3b/15, 35a/6, 36a/12,
37a/16, 18, 40a/1; a.-dur 14a/15,
22b/4, 6, 50a/11; a.-ı 5b/8, 6a/5, 14b/4,
27a/11, 33b/4, 41a/13, 45a/5; a.-la
47b/7; a.- uñ 2a/10, 5a/18, 5b/9, 6b/19,
7b/11, 11a/13, 12b/19, 16a/7, 15,
17b/8, 11, 21b/16, 24a/2, 3, 27b/20,
30b/8, 34b/9, 36a/13, 37a/19, 38b/18,
40a/6, 41a/11, 41b/4

‘**anķā-yı kāf** < Ar. İsmi olup cismi
olmayan bir kuş. ‘anķā-yı k.-ı sa‘ ādet
9b/2

anlar Onlar. 7b/12, 15, 12a/18, 14a/16,
16b/17, 17b/6, 20b/4, 23a/11, 24b/17,
21, 29a/19, 29b/3, 30b/14, 32a/1,
33a/20, 34b/4, 9, 21, 37a/16, 37b/4,
10; a.-a 5a/7, 19b/15, 20a/5, 23a/12,
24b/19, 28b/8, 29a/19, 32a/10, 33a/15,
34b/1, 15; a.-dan 3b/15, 35a/6, 36a/12,
37a/16, 18, 40a/1; a.-dur 14a/15,
22b/4, 6, 50a/11; a.-ı 5b/8, 6a/5, 14b/4,
27a/11, 33b/4, 41a/13, 45a/5; a.- uñ
2a/10, 5a/18, 5b/9, 6b/19, 7b/11,
11a/13, 12b/19, 16a/7, 15, 17b/8, 11,
21b/16, 24a/2, 3, 27b/20, 30b/8,
36a/13, 37a/19, 38b/18, 40a/6, 41a/11,
41b/4

anuç Onun. 6b/4, 7b/17, 8a/4, 9b/12, 10b/8, 12a/13, 13b/8, 17, 19, 14a/11, 12, 15a/9, 15, 15b/5, 17b/8, 20b/9, 12, 23a/5, 9, 24a/4, 25a/14, 25b/14, 27a/10, 27b/8, 28b/1, 31a/1, 9, 11, 17, 31b/6, 32a/19, 34b/7, 36b/12, 13, 37b/6, 40b/5, 47a/18; a.-la 12a/14, 37b/21, 39a/11, 42b/15, 43b/20, 44a/8, 46a/12; anuñiçün 44a/8; anuñiçün.-dür 14a/19

ara İki şeyin ortasında olan. a.-muzda i.-ken 36b/17; a.-sında 20b/19

ārā' < Ar. Oylar. ā. buyur- 9a/12; ā.-yı izdivāc 30a/13

arā'yit < Far. Süslemek. a. ét 17a/11

'arāz < Ar. Kaza, hastalık, musibet. 'ā. ol- 20a/14, 25b/12

ard Arka. a.-ına düş- 44a/1-2

'arī < Ar. Temiz, saf. 'ā.-dür 15b/19; 'ā. ol- 14b/10.

'arīf < Ar. Bilgili. 25b/21; 'ā.-i agāh 22b/1

ārām < Far. Durma, eğlenme. ā. ét.- 4a/9

arķa arka, art. 29b/2; a.-sı 14b/17; a.-sına 31b/7

arpa Buğdaygillerden bir bitki. 2a/15, 20, 32a/19; a.-dan 2a/16

artuķ Bundan böyle. 49b/19

artuķ Fazla. a.-dur 22a/19

arūs-āne < Ar+Far. Gelinlere yakışacak şekilde. şekl-i a.-de 17a/7

arż < Ar. Dünya, yer. ā.-uñ 47b/17; zāt-ı 'ā. ol- 18a/20

'arż < Ar. Bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme. 10a/3, 11a/6, 49b/21; 'a.-umı 18b/4; 'a.-ını 25b/10, 13; 'a. ét- 38a/12, 43a/21; 'a. eyle- 35a/19-20, 38a/1; 'a.-ı hizmet 8b/8; 'a.-ı ihtiyāc eyle- 2a/18; 'a.-ı ricā ét- 49b/21; 'a. ol- 48b/8; ehl-i 'a.-a 14a/15

arżū < Far. İstek, dilek. a. eyle-17b/21

arżū-mend < Far. İstekli. a.-i selāmet 50a/7

'asā < Ar. Değnekler, sopalar. 'a.-yı kebīr 26b/12

'asākīr < Ar. Asker, erler. 10b/14

āsān < Far. Kolay. ā. ét- 49b/1

asāniyet < Ar. Sakinlik. 45a/17

āşār < Ar. Eserler. ā.-larında 12b/17

āşār-ı nebeviyye < Ar. Peygamberlik alametler. āşār-ı n.-yi 10a/9

āsāyiş < Far. Rahat, huzur. ā.-i ülfet ét.- 17b/7

aşīl < Ar. Sağlam, kökleşmiş. 5b/20

'asker < Ar. Asker. 27a/1, 28b/7, 30b/20, 34b/15, 35a/9, 39a/2, 39b/20, 41a/4, 8, 44a/8; 'a.-i 34a/7; 'a.-iyle 40b/2; 'a.-lerini 39a/21; 'a.-i hāric 44a/21

aşl < Ar. Temel, esas, kök. 45b/19; a.-ında 24b/9, 27b/19; a.-ı mübteda'-yı dirāht 23a/13; a.-ı pāk 42a/16

aşlā < Ar. zf. Hiçbir zaman, hiçbir şekilde, sakın. 12a/1, 12b/3, 9, 15b/10, 18b/21, 39b/21, 40a/5, 46a/14

aşlāb < Ar. Nesiller, kuşaklar. a.-ı enbiyā 12b/6; a.-ı kerīme 12b/8

‘**aşrī** < Ar. Zamana uygun. şalāt-ı ‘a. 6b/1

āsumān < Far. Gökyüzü, sema. ā.-dan 29b/20, 30a/10, 33a/1, 48a/8, 17; ā.-uğ 23a/3; ā.-ı zemīn 23a/1; belā-yı ā. 27b/18-19; cānib-i a.-dan 47b/15; tenvīr-i ā. 14a/3

aşağı Aşağı. 33b/10, 13

‘**aşere-i mübeşşere** < Ar. Hz. Muhammed’in kendilerine cennetlik olduğunu müjdelediği sahabelerdir. ‘aşere-i m.-den 27b/10, 38a/9, 43b/17; ‘aşere-i m.-dendür 19a/4

‘**āşık** < Ar. Birine, bir şeye tutkun. ‘ā. ol- 14a/11, 12; ‘ā.-ı agāh 10b/8

āşikār bkz. āşikāre. ā. ol- 30b/3-4, 33a/9

āşikāre < Far. Açık, meydanda olan. 5b/9, 17a/3, 42b/11; hāl-i ā. ol- 46a/3

‘**āşikīn** < Ar. Aşıklar. 50b/3

‘**aşiyy** < Ar. Günün batması, akşam. vaqt-i ‘a. 48a/15

‘**aşq** < Ar. Aşk. ‘a.-ına 50b/3; meşelā-yı mübtelā-yı ‘a. 15a/17

at At. 32a/19; a.-dan 33b/9; a.-ından 27b/20, 33b/13, 41a/19; a. sür- 33b/4

at- Atmak. a.-ar mı 13a/16; a.-up 31b/8, 46a/12

aṭa Baba, dede. a.-ları 26b/14

‘**aṭā** < Ar. Bağışlama, bahşiş. 24b/9, 26a/13, 49a/5; ‘a. buyur- 2b/1; ‘a. eyle- 2b/2, 26a/10, 26b/15-16; ‘a.-yı Ḥaḥḥ 18a/7; ‘a.-yı Rabb-i Cemīl 14b/5; ‘a. kııl- 27b/4; ‘a. olın- 14b/6

āteş < Far. Ateş. 30b/12; ā.-ine 8a/2; ā.-i kerb 47b/8

‘**aṭfen** < Ar. Birinin adına. 34b/17

āṭī < Ar. gelecek. sene-yi ā.-de 30b/4

‘**aṭīd** < Ar. Hazır, hazırlanmış. 10b/16

‘**aṭiyye** < Ar. Hediye, bahşiş. ‘a. vēr- 45a/11

aṭyeb < Ar. Pek güzel, daha güzel. 20a/21; a.-i a‘zā 20b/1

‘**avām** < Ar. Kaba ve cahil halk, ayak takımı. ‘a.-ı 39a/10

‘**avāriż** < Ar. Kazalar, belalar. ‘a.-dan 36a/5

avāz < Far. Ses, seda. 35b/20, 48a/8

‘**avdet** < Ar. Geri gelme, dönme. 6b/4, 9a/6, 33a/4, 37b/21; ‘a.-inde 5a/11, 34b/9; ‘a.-ümden 25a/19; ‘a. buyur- 34b/12, 35a/14, 35b/2; ‘a. ét- 43b/12; ‘a. eyle- 8a/12-13, 10a/11, 34b/4, 36a/8, 39b/15; ‘a. gel- 30b/13; ‘a. olın- 3a/20, 40a/3

āvīḥ < Far. Asılı, asılmış. dīvār-ı ā.-te 6b/13

āvīze < Far. Asmak. ā. ét- 40b/19

‘**avret** < Ar. Kadın; zavce. 8a/10, 12, 30b/13; ‘a.-lerüñ 30b/18; ‘a.-üñ 30b/16; ‘a.-üñi 8a/15; setr-i ‘a. 34a/6

ay Yılın on iki bölümünden her biri. 35a/13; a.-dan 37a/9; a.-dur 39b/17

aya Avuç içi. a.-sı 14b/18

āyā < Far. Acaba. 41b/9, 43a/12

ayak Ayak. a.-ıyla 28a/1

āyār-ı şehre < Ar. Saadete doğru gitme. āyār-ı ş.-dendür 27b/6

ā’yān < Ar. Bir Memleketin ileri gelenleri. ā.-ı şābite 24a/2; ā.-ı şānī 15a/5; murād-ı ā. 23b/2

‘**ayān** < Ar. Açık, aşikar. ‘a.-dur 19b/19, 28a/16, 30a/18, 47a/5; ‘a. ol- 41a/20, 45b/17

āyāt < Ar. Kur’an’ın cümleleri. 15a/20, 23b/2; ā.-ı ‘adīde 13b/21; ā.-ı aḥādīs 13b/10; ā.-ı kerīm 2b/12; ā.-ı şerīf 1b/14; muḳteżayāt-ı ā. 15a/20

āyet < Ar. Kur’an’ın herhangi bir cümlesi. 16b/1; ā.-de 24b/4; ā.-inde 5b/18; ā.-i kerīme 3a/1, 3, 21, 5a/1, 5b/9, 11, 6a/1, 7b/12, 8b/11, 32b/20

āyete’l-kürsi < Ar. Bakara suresinin 255. ayeti. 48a/17

āyine < Far. Ayna. ser-a.-sine 21a/9

‘**ayn** < Ar. Aslı, kendisi. ‘a.-ı 22a/3; ‘a.-ıyla 25a/2, 35b/3; ‘a.-ı eşyā 22b/17; farz-ı ‘a. 20b/14

‘**aynī** < Ar. Gözle ilgili. zuhūr-ı ‘a.-den 15a/16

ayrıl- Ayrılmak. a.-up 35a/6

ayrılık Ayrılık. 10b/5

a’zā < Ar. Organlar, üyeler. a.-dan 20b/4; a.-sın 20b/2; aṭyeb-i a.-sını 20b/1; efsār-ı a. 20a/21

‘**azāb** < Ar. İşkence, keder. ‘a. ehli 12b/18, 14a/15; ‘a.-umı 14a/15; ‘a.-uñdan 49a/20; ‘a.-ı uḥrevī 48a/10; gāşiye-yi ‘a.-dur 20a/18

azād < Far. Kurtulmuş, serbest olan. a. ét- 41b/21; a. ol- 13b/7, 36a/13

azād-kerde < Far. Azat edilmiş. a.-lerinden i.-di 6a/14, 27a/21; a.-si 10a/5; ‘abd-i a.-si 41b/8

‘**azamet** < Ar. Büyüklük. ‘a.-i celāl 21a/6-7

‘**azīm** < Ar. Büyük, ulu. ‘a.-i cidāl ét- 41a/13; baḥş-ı ‘a. ol- 16a/19; ḥicāb-ı ‘a. 42b/12

‘**azīmet** < Ar. Gitme, gidiş. ‘a. buyur- 10a/1, 39b/3, 40a/9; ‘a. eyle- 40b/18; ‘a. ol- 29a/14-15

‘**azīmü’ş-şān** < Ar. Şanı büyük olan. ‘a.-a 21a/5

‘**aziz** < Far. Muhterem, saygılı, sevgili. 49b/20

‘**azl** < Ar. İşinden çıkarma. ‘a.-inde 37b/14; ‘a. ét- 43b/1; ‘a. eyle- 38a/13, 43b/6, 46b/21, 47a/1; ‘a. ol- 38a/14, 38b/1, 21; ‘a. olın- 39a/1-2

‘**azm** < Ar. Kararlı olmak, karar verdiği şey doğrultusunda çabalamak. ‘a.-i bekā eyle- 20a/17

‘**azze ve celle** < Ar. Aziz ve celil olan. 21b/1, 22b/3

-B-

bā’ < Ar. B harfinin Arapça okunuşu. 23a/19

bāb < Ar. Kapı. b.-ını 25a/6; b.- uş 3a/4, 10a/8, 25a/6, 26a/6; b.-ı hāne 2a/18, 21, 25b/14-15; b.-ı Hāyberī 6a/16, 27b/2; daqq-i b. 9a/19; fetḥ-i b. 47b/10

bāb < Ar. Fasil, bölüm, kitap. 27a/18; b.-da 4b/10, 23a/15, 27a/18; b.-dan 25b/8; b.-ında 23b/16, 33a/14; b.-ındayum 49b/13; b.-ı medinetü’l-‘ilm 30a/17, 47a/5; b.-ı Rabbü’l-erbāb 21a/6

bāb < Far. Elverişli, uygun. b.-da 38b/3; b.-ında 15a/15, 21b/1, 33a/14

baba Baba. b.-m 4a/14, 36a/7; b.-muş 7a/20; b.-sı 8a/4, 12a/12, 27a/2, 28b/15, 18, 20, 30b/5, 31b/10; b.-sıdur 28b/17; b.-sınuş 27a/2, 4, 5

ba’dehu < Ar. Ondan sonra. 6b/18, 10b/21, 20b/2, 22a/15, 29b/5, 31a/11,

15, 16, 18, 31b/12, 19, 34b/6, 36a/1, 12, 38a/11, 42a/6, 45a/12

bādī < Ar. Sebep. b. ol- 43b/3, 47a/2

ba’dü < Ar. Hayli zaman sonra, neden sonra. 47b/5; b.’l-meşvere 33a/17; b.’n-naşr 34a/14-15; b.’d-defn 46b/5

ba’dü’l-ğusl < Ar. Gusülden sonra. 19a/12

ba’dü’l-ḥavāyic < Ar. Geriye kalan. 16b/1

ba’dü’l-istiğfār < Ar. Bağışlanmayı istedikten sonra. 22a/16

bāgi < Ar. Haksızlık eden, serkeş. b.-ler 38a/20; b.-lere 43a/11; b. ol- 38a/15, 43b/2; fi’e-yi b.-ye 40a/13, 17 ṭā’ife-yi b.-yi ḥaṭīa 40a/16

bağla- Bağlamak. b.-dı 25b/16

bağteten < Ar. Birdenbire, ansızın. 20a/12

bahādır < Far. Cesur, yiğit. b. ol- 41b/9

baḥāne < Far. Bir şeyin gerçek sebebini gizlemek için öne sürülen uydurma sebep. 47a/10; b. ét- 47a/1

baḥīl < Ar. Cimri. 18b/5

bahr < Ar. Deniz. b.-ı lütf 49a/18

baḥş < Far. Bağış, ihsan. b.-ı ‘aẓīm ol- 16a/19; b. ét- 39a/21; b. eyle- 5b/13; b. ol- 6b/5; b. olın-15a/20; tāriḥ-i b.-ı şāh 50b/4 vilāyet-i b.-ide 29b/4

ba'īd < Ar. Uzak. b.-midür 19b/4; b. degil 20b/21; b. kıl 20b/8; maḥall-i b.-den 19b/10, 26b/2-3

ba'īr < Ar. Erkek deve. b.-ün 10b/10

bā'is < Ar. Sebep olan. 11a/17; b. ol- 5a/2; b.- nebeviyye 7a/9; b.-i şalāḥiyet-i imān 16a/15-16

baḳ- Bakmak. b.-ayum 41b/6; b.-up 38a/3, 45

bakāya < Ar. Fazla kalan şeyler, kalıntılar. 35b/17; esmā-yi b. 22b/13; iḳlīm-i b. 13a/12

baḳıl- Bakılmak. b.-sa 26b/3

baḳıyye < Ar. Artan, geri kalan. 19a/6, 35a/5; b.-si 23b/6; b.-sinden 46a/3; b. ḳalan 2b/2; b.-yi şādīd 8b/13; şemere-yi b.-si 2b/8

bāḳī < Ar. Geri kalan. b. ḳalan 11b/13

bālā < Far. Yüksek, yukarı, yüce. 12b/17; b.-da 11a/1, 31b/11; b.-sına 34b/11

bāliḡ < Ar. Erişmiş, vasil olmuş. b. i.-di 10b/3; b. ol- 4b/6, 26a/3

bā-müşāhere < Ar+Far. Aylıklı. 17a/2

bār-nefs < Far.+Ar. Hayat saçan. 20a/14-15

baḡa Bana. 3a/2, 5a/6,7, 11b/18, 20, 13b/16, 14a/11, 15b/4, 16a/6, 17a/17, 17b/6, 19b/11, 21a/21; 24b/17, 25a/8,14, 26a/14, 27a/1, 3, 27b/4,13, 29b/14, 30a/21, 31a/2, 34a/2, 34b/8, 13, 35a/21, 36b/16, 38a/16, 38b/11, 45b/18, 46a/5, 48a/1, 49a/21, 49b/3.

bānū < Far. Gelin. b.-yı tāk 30a/13

bārek-Allah < Ar. Allah mübarek etsin. 25a/1

barmak(ḡ) Parmak. b.-a 14b/20; b.-ına 28a/4; b.-ları 14b/20

baş- Basmak. b.-duḡda 28a/1; b.-up 46a/12

başir < Ar. Görüp, anlayan. b. i.-sen 49a/16

baş Baş, kafa. 9b/15, 19a/18, 29a/4; b.-i 29a/4; b.-ına 8b/5, 39a/2, 44b/18, 46a/9; b.-ını 8b/7, 28a/9; b.-ıyla 44b/21, 45a/13, 15; b.-um 24b/21; b.-ı ucu 32b/18

baş Bir şeyin uçlarından biri. b.-ına 5a/11; b.-ında 25a/2; b.-uḡda i.-se 41b/13

başka Başka, öteki. 7a/3

başla- Başlamak. b.-dı 8b/6; b.-dılar 37b/11, 43b/17; b.-duḡlarında 43b/8; b.-yup 3b/6

bāḫıl < Ar. Boş, yalan. 7b/5

bāḫın < Ar. Görünmeyen, gizli. 48b/20; b.-uḡ 15a/3

baḫḫāl < Ar. En ve boyca alışılmış olandan büyük. b. i.-di 31a/1

bāyiyye < Ar. Pazar yerlerine gönderilen eşyadan gümrük ihtisap resminden başka alınan resim. b.-ine 20a/1

bayrak(ḡ) Bayrak. b.-ı 31a/9, 12, 14, 15; b.-ları 47b/16; b. çek- 31a/20

bayrak-dār < T.+Far. Bayrak taşıyan.
30b/8

bāzār < Far. Alış-veriş yeri, pazar. nakl-i
b. ét- 19b/21

bāzergān < Far. Tüccar, bezirgan. b.-ı
20a/1

ba'zı < Ar. Bir kaç, bir miktar, bir kısım,
bir miktar. 1b/13, 14, 3b/1, 8b/14, 15,
10b/13, 12a/5, 12b/16, 13b/2, 18, 21,
14b/2, 15a/11, 16a/7, 9, 12, 17a/1, 5,
18a/4, 23b/14, 24a/5, 9, 24b/11,
25b/12, 26b/19, 27b/20, 30a/1, 33b/4,
39b/14, 43a/17; b.-lar 31a/11; b.-ları
4b/5, 7b/10, 14a/9, 31a/11; 41b/4; b.-
larında 26b/5; b.-sı 33a/15

bāzū < Far. Pazı. b.-ları 32b/15

bāzū-bend < Far. Kola takılan takı.
31b/14

be Be, hey! 19b/17

bed-du'ā < Far.+Ar. İnkisar, ilenç. b.-dur
8a/3; b. buyur- 43a/1

bedel < Ar. Değer, kıymet. b.-ine 24b/10

beden < Ar. Gövde, vücut. 15a/4; tefric-i
b.-dür 14b/11

bed-ḥū < Far. Kötü huylu, huysuz. b. ol-
18a/12

bedīd < Far. Meşhur. 48a/15

bedr < Ar. Dolunay. b.'l-büdür 25a/4

behbūd < Far. İyilik, sağlık. vücūd-ı b.-ı
36b/17

be-her-ḥāl < Far+Ar. Her halde, mutlaka.
23b/9

behişt < Ar. Cennet. 50a/5; b.-mi dür
7b/6; duḥūl-ı b.-dür 7b/11

behr < Ar. Uzaklık, mesafe. b.-i düş
25a/3

behre-yāb < Far. Hisse ve nasibi olan. b.
ol- 33a/19-20

beḳā < Baki olmak, ebedilik. 17b/21; b.-
da 17b/9; b.-ı 14a/17; b.-ya 36b/9;
'azm-i b. eyle- 20a/17; intikāl-i b.
buyur- 37a/1

bel Toprağı işlemeye yarayan çatal
biçiminde bir tarım aracı. 17a/6

belāgat < Ar. İyi, güzel kusursuz söz
söyleme. 18b/9

belā < Ar. Musibet, sıkıntı, tasa. 47b/6;
b.-lar 36b/16; b.-yı āsumān 27b/18-19;
b.-yı pürü'n-nehhāb 47b/8

belde < Ar. Şehir, kasaba. b.-de 12a/13;
ahālī-yi b. 11a/3

belī < Far. Evet. 5a/14

belīd < Ar. Ahmak, sersem. b.-i ma'şūş
18b/7

belīg < Ar. Düzgün söz söyleyen. te'şīr-i
b. 13a/20

beliyye < Ar. Felaket, keder. b.-yi 47b/7

beklī < Ar+Far. Muhtemel olan, olabilir.
6a/17, 13a/14, 14b/1, 20a/5, 20b/17,

21b/19, 24a/7, 25b/15, 27b/3, 30b/8, 36a/8, 45a/19

ben Ben. 3a/2, 4a/14, 5a/13, 15, 17, 6a/17, 9a/14, 12a/10, 13a/12, 13b/17, 19, 14a/11, 16a/8, 17a/12, 20, 17b/8, 21a/15; 21b/3, 25a/11, 15, 25b/1, 6, 10, 27b/2, 14, 29b/14, 32a/21, 33b/8, 11, 16, 34a/1, 34b/7, 35a/20, 35b/7, 37b/1, 15, 38a/18, 19, 21, 39a/7, 41a/3, 41b/12, 42a/14, 16, 42b/5, 43b/9, 12, 20, 45a/10, 46a/6, 21, 46b/15, 17, 47a/1, 21, 47b/5, 7, 48b/20, 49a/2, 49b/9; b.-de 25a/10; b.-dedür 47a/3; b.-den 17a/14, 21b/1, 41b/14, 46a/14, 46b/13; b.-i 3a/14, 3b/8, 8a/10, 12, 9a/13, 14, 13b/19, 17a/9, 23b/12, 32b/5, 33b/12, 34a/2, 42b/5, 10, 13, 44a/11, 46a/21, 46b/21, 49b/20, 50a/7, 9, 12, 14; b.-üm 3a/1, 3b/9, 6a/14, 11b/19, 12a/13, 13b/17, 14a/10, 11, 16a/7, 17b/1, 11, 19b/15, 21a/17, 21b/1, 5, 22a/17, 25b/3, 30a/19, 20, 30b/13, 33b/13, 34b/15, 38a/3, 38b/11, 12, 16, 39a/7, 41a/2, 42a/12, 42b/6, 8, 18, 43b/9, 44b/20, 45b/17, 18, 47a/6, 7, 21, 48b/19, 49a/4, 16, 50a/1; b.-ümle 14a/10, 17b/7, 25a/16, 27a/21, 42b/6; b.-ümsin 21a/17-18

be-nām < Far. Meşhur, namlı. 47a/5; b. i.-di 25b/1; b. kııl- 12a/16

bend < Far. Bağlama, bağlanma. 24b/10; bezīrā-yi b. 39a/15

bende < Far. Bağlanmış olan, köle. b.-lerine 26a/13

bende-gān < Far. Hizmetçiler, köleler. b.-em 16a/12

bengī < Far. Esrarkeş. 24a/17

benī < Ar. Oğullar, evlatlar. 27b/4

benī ādem < Ar. İnsanoğlu. benī ā.-den 9b/10

ber < Ar. Üzere. 31b/3; b. fütūḥ eyle-46a/20

berā³ < Ar. Her ayın ilk ve son günü. b.-yı maşlahat 47a/10

berāber < Far. Birlikte bulunan, bir arada. 14b/16, 32a/7, 17; b.-dür 7b/7; b.-üz 32a/6; b. i.-di 39b/10

bereket < Ar. Bolluk, çokluk. b.-le 25a/1; b.-i vücūd 23a/5

berekāt < Ar. Bolluklar. 36b/18

ber-ḥudār < Ar. Mesut olan. b. i.-di 39b/7-8

ber-düş < Far. Omuzda, omuz üzerinde. 25a/2

beri Bu tarafa. 41b/6

beri -den bu yana. 14b/10

berīde < Ar. Haberci. 15b/6

berīn < Far. Pek yüksek, en yüce. bi'azm-i b.-de 5a/5; emlāk-ı b. 21b/20

berrāk < Ar. Nurlu, pek parlak. 27a/13; b. berrāk 6a/7, 27a/13

beriyye < Ar. Çöl, ova. b.-yi zemîn 17a/6
beste < Far. Bağlanmış. şâf-ı b.-yi muhârib 30b/20
bêş beş. 2a/17, 2b/6, 3a/11, 21a/14, 24b/5, 48a/4; b.-inci 23a/15, 33a/16, 40a/11, 12; b.-incisi 24b/7; b. yüz yigirmi üç 40b/16; on b. 2a/18, 30b/13, 44a/15; otuz b. 7a/9; otuz b.-inci 38a/7; yigirmi b. 4a/21, 10b/17, 34a/14; yigirmi b.-dür 35b/13
beşâret < Ar. Müjde. 11b/19; b. buyur- 14b/13; b.-i re's 2b/10-11
beşer < Ar. İnsan. h.'l-beşer 24b/15
beşerâ < Ar. Ey insanlar! 22a/4
beşere bkz.beşer. b.-leri 47b/16; b.-lerinden 27b/13
beşeriyet < Ar. İnsanlık. 'âlem-i b. 22b/21
beşüş < Ar. Güler yüzlü. b. ol- 17b/11
beyân < Ar. Söylemek, anlatmak b.-da 13a/1; b.-larında 6a/7, 27a/13; b. ét- 14a/4, 15a/4; b. eyle- 4a/15, 18a/1; b-ı nübüvvet-i zühür 8a/19
beyâz < Ar. Beyaz, ak. 3a/10, 3b/20, 36a/9, 46b/11, 47b/16, 17; b. i.-di 26a/21
beyyinen < Ar. Açık olarak, aşikar olarak. b.-de 39b/9
beyn < Ar. Ayrılık. b.-lerinde 44a/3; b.'l- 'Arab 43a/2; b.'l-eşhâb 34a/11; b.'l-

muhâcirîn 3b/12; b.'l-vâlideyn 12b/8; b.'l-üdebâ 28a/18

bey(i)t < Ar. Anlam bakımında birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir parçası. 4a/15, 7a/4, 6, 14b/4, 21b/4, 29a/9, 47a/16, 47b/11, 48a/8; b.-de 17b/21; b.-i 4a/15, 5a/11, 7a/7, 21a/1, 33a/21; b.-ini 45b/12; b.-ler 32a/16; b.-ün 48a/20; b-i şerîf 20b/7, 17, 24b/11, 27b/3, 48a/16, 48b/6; mahşül-ı b.-i şerîf 21a/10; ma'nâ-yı b. 47b/11; ma'nâ-yı b.-i şerîf 45b/1; mişâl-i b. 21a/17, 21b/4; terceme-yi b. 18a/18, 21a/15, 21b/3

beyt < Ar. Ev, hane, oda. b.-i zâ'id 4b/1; b.-i şerîf 8b/2-3, 30a/16

bezir < Ar. Sır tutamayan. b. ol- 39b/18; bezirâ-yi bend 39a/15; şalâh-ı bezir ol- 16a/8

bezl < Ar. Bol bol verme, saçma. b. u cüd 2a/19

bırak(ğ)- Bırakmak. b.-dılar 29a/14; b.-mağı 9a/12

bî'at < Ar. Kabul ve tasdik muamelesi. 40b/6; b. ét- 40b/5; b. eyle- 36b/8, 9, 38a/11, 43b/4; b. olın- 37b/8; b.-i Haydariyye 40b/7-8; b.-i hilâfet eyle- 38a/9; b.-i İslâm ol- 8b/16; b.-i Rıdvân 39b/4, 8-9; b.-i şecere 39b/7

bi'aziz < Ar. İzzet ile. b. 19b/4

bi'azm < Ar. Azmederek. b.-i berîn 5a/5; b.-i velâ 5a/5

bī-behre < Far. Nasipsiz, kısmetsiz. b.-lerdür 21b/8

bi-cāh < Ar. İtibar ederek. 16b/13

bī-çāre < Far. Ar. çaresiz, zavallı. 2a/3, 48b/1

bī-dār < Far. Uykusuz, uyumayan, uyanık. 24a/20; b. ol- 25a/2, 25a/18; b.-ı münācāt-ı du‘ā 50a/3

bī-edeb < Far+Ar. Edepsiz. 42a/13

bī-ervāh < Far+Ar. Cansız. b.-a 29a/19

bi-faẓl Cömertlik ve fazilet için. 42a/15

bi-ğayr-i haḳḳ < Ar. Haksız bir şekilde. 37b/13

bī-hāb < Far. Uykusuz. 21a/6; b. ol- 21a/7

bi-hasebü'l-beşeriyye < Ar. İnsanca. 21b/18

bī-kuşūr < Far+Ar. Kusursuz. 29a/9

bil- Bilmek. b.-diginden 38b/11; b.-digüm 42b/18; b.-dük 45a/18; b.-emediler 36a/15; b.-emezsin 19b/5; b.-en 20b/14; b.-medigi 21b/11; b.-medüklerinden 35b/18; b.-mem 9a/21, 19a/5; b.-mesün 14b/14; b.-meye 20b/11; b.-mez 19a/3, 19b/10; b.-mezler 21b/10; b.-mezlerdi 3b/19; b.-mezleriñüz 42b/5; b.-mez misiz ki 5a/13; b.-meyüp 48a/9; b.-sün 14b/14; b.-üñ 40a/2; b.-üp 17a/13, 20b/12, 28a/3, 41a/1, 43b/8; b.-ür 47a/12; b.-ürem 42b/19; b.-ürinüzden 42b/6; b.-

ürken 46b/10; b.-ürler 12a/5, 6, 39a/8; b.-ür misin 25a/9; b.-ürüz 11b/8

bilā-a‘lām < Ar. Sınırsız. 15a/15

bilā-cürm < Ar. Suçsuz. b.-i cināyet 21a/5

bilād < Ar. Memleketlerle ilgili. b.-da 33a/2; hükümet-i b. 37b/9

bilā-istiḥyā’ < Ar. Utanmadan. 21a/21

bilā-mücib < Ar. Gereksiz. bilā-mücib-i muftır ol- 18b/6

bilā-riyā < Ar. Riyasız b.-yı 11a/13

bil-cümle < Ar. Hep, bütün. 32a/4, 41a/20; eṭvār-ı b. 13b/15

bile Beraber. 42a/10, b.-e i.-düm 38a/18

bilezik Bilezik. 31b/14

bi'l-kısm < Ar. Ayırarak. 14a/17

bi'l-kıyas < Ar. Kıyaslayarak. 30a/10

bi'llah < Ar. Allah için. 48b/16; yemīn b. eyle- 38a/3-4

bilmezlik Bilmeden. b. ile 34b/8

bī-ma‘nā < Ar. Anlamsız. bī-ma‘nāyü'l-mef‘ül 23b/11

bī-misl < Far+Ar. Benzersiz. b.-i zū'l-‘aḳl 22a/21

biñ Bin. 19a/4; b. iki yüz 26a/2-3; altı b. 44a/21; iki b. 34b/15 on iki b. 40b/13; ı. biñ 39b/3; üç b. 30b/10; yetmiş biñ 13b/2, 6; yüz yetmiş b. 10b/12

binā < Ar. Bina, ev. 11a/10

bināen < Ar. ...den dolayı, bu sebepten.

b. 22b/18, 33a/13

bīnāb < Far. Manevi görüş. 21a/6

bī-nazīr < Far+Ar. Eşsiz, eşi bulunmayan.

b.-i 13a/18

bir Bir, herhangi bir. 2a/10, 2a/15, 20, 21, 2b/2, 17, 3b/16, 4a/2, 9, 11, 4b/2, 5a/5, 5b/20, 21, 6a/4, 10, 6b/20, 7a/4, 7, 12, 16, 7b/4, 16, 8a/8, 9b/18, 10b/19; 11a/10, 11b/16, 18, 19, 12a/3, 9, 14, 19, 13b/7, 16, 14a/5, 8, 10, 14b/5, 6, 7, 11, 13, 18, 15a/11, 14, 16, 20, 16b/7, 17a/3, 7, 18a/3, 19, 21, 19a/14, 15, 19b/3, 7, 11, 12, 18, 20a/13, 20b/1, 21a/13, 21b/2, 14, 15, 22b/6, 23a/14, 24b/1, 3, 17, 20, 25a/6, 13, 14, 25b/15, 16, 26a/8, 26b/15, 17, 21, 27a/1, 16, 27b/5, 28a/1, 4, 29a/6, 7, 29b/2, 8, 20, 30a/10, 30b/16/, 31a/3, 11, 13, 20, 21, 31b/11, 14, 32a/19, 33a/1, 33b/1, 3, 20, 21, 34a/4, 6, 16, 34b/3, 10, 21, 35a/4, 16, 35b/20, 36a/5, 36b/3, 7, 13, 14, 18, 20, 37a/8, 37b/4, 15, 17, 18, 38a/11, 38b/7, 14, 39a/21, 39b/1, 17, 40b/17, 41a/6, 9, 41b/2, 3, 17, 18, 42a/1, 8, 42b/6, 8, 13, 16, 19, 20, 21, 43a/2, 5, 8, 20, 21, 43b/18, 44b/21, 45a/8, 15, 16, 45b/12, 19, 46a/2, 46a/8, 46b/7, 12, 13, 47a/1, 8, 10, 13, 14, 47b/4, 13, 14, 16, 17, 18, 48a/8, 21, 48b/6, 7, 9, 49b/19, 50b/4; b. birimize 33b/17; b. birlerine 3a/18,

19; b. birlerini 28b/12, 33a/5, 41a/17; b. buçuk 48a/5; b.-den (beraberce) 2a/7, 9a/2, 25a/14, 48b/16; b.-den (ansızın) 25a/14; b. dürlü 48b/8; b.-er b. 1b/15; 35a/4; b.-i 3b/12, 6a/10, 9a/1,5, 10a/1, 2, 13b/13, 14b/11, 15, 17, 18, 21, 15a/3, 10, 21, 15b/1, 2, 10, 13, 20a/9, 24b/5, 6, 25a/12, 13, 26a/9, 27a/16, 27b/11, 29a/1, 30b/17, 41b/4, 43b/10, 44a/6; b.-i biriñüze 9b/8; b.-ine 5a/1, 25a/9, 15b/11; 31a/17, 48a/21; b.-ini 5b/8, 9, 16b/2, 29a/7, 33b/7, 37b/13; b.-inde 46b/12; b.-inden 16a/14; b.-inüñ 15b/5; b.-isi 15b/8, 13, 14, 30a/14, 41b/6; b.-inüzüñ 9b/8; b.-iyle her b.-i 6a/6, 27a/12, 2a/15, 9b/9, 34a/7-8, 47b/17; her b.-inde 25a/10; her b.-inden 30a/20, 47a/7; her b.-ine 29a/16, 39a/21; her b.-inüñ 5a/21; hiçb.-i 21a/8, hiçb.-isi 32b/9

birāder < Far. Erkek kardeş. 12a/13; b.-i 4b/3, 7b/2, 30b/15, 31a/9, 32a/21, 42b/12; b.-inden 29b/19; b.-üm 16a/5; b.-leri 7a/2, 48a/4; b.-üñ 45b/21

birāderlik < Far+T. b.-de 9b/12

birāder-zāde Kardeş çocuğu. 7b/5-6

biraz Biraz. 18a/5, 42a/18

birkaç Birkaç. 14b/12, 48b/12

birle ile 13b/5, 29a/18, 42b/21

bi'smi'llahi'r-raḥmāni'r-raḥīm < Ar. "Acıyan ve bağışlayan Allah'ın adı ile" anlamında başlangıç sözü. 1b

bī-su'āl < Ar. Soru sormadan. ta' ahhüd-i
b. 25b/14

bisyār < Far. Ziyade, çok fazla. cürm-i b.-
um 49a/12; yārān-ı b. 7a/17

bişir- Pişirmek. b.-üp 2a/20

bişmān < Far. Pişman. b. ol- 43b/8

bī-temennā < Far.+Ar. İsteksizce, isteksiz
bir şekilde. 32a/7

bi-veled < Ar+Far. Çocuk için. 4b/7

biz Biz. 21b/5, 31b/7, 40b/20; b.-den
40b/6, 44b/12; b.-e 27b/13, 29a/17,
32a/6, 36b/14, 18, 19, 38b/8; b.-i
32a/8, 39a/14; b.-ler 11b/7, 13a/5,
27b/16, 36b/6, 12; b.-lerden 44b/15;
b.-lere 28b/9, 30b/7, 36b/6, 11, 12; b.-
leri 9a/8; b.-üm 21a/18, 30b/6, 7,
32a/11, 13, 17, 36b/5, 17, 44b/4,
45b/2; b.-ümdür 32a/1

bi'z-zāt < Ar. Kendi, kendisi. 11a/12,
19a/16, 35b/14, 40a/11

boşal- Boşalmak. b.-ur 32a/6

boya- Boyamak. b.-rlar 45b/11; b.-nırken
45b/2; b.-sa 45a/18; b.-salar 45a/1, 15;
b.-up 45a/12

boyun Boyun. b.-ımuızı 39a/13; b.-uma
12a/13, b.-ına 28a/1

böyle Böyle. 2b/7, 14a/13, 15b/5, 17b/10,
18a/14, 18b/16, 18, 19b/13, 20a/5,
25a/10, 26a/2, 28a/6, 33b/7, 45a/20;
b.-ce 44b/20; b.-dür 16b/21

bu Bu. 1b/16, 2a/13, 2b/8, 13, 3a/1, 3, 5,
7, 13, 3b/12, 4a/14, 15, 4b/10, 5a/5,
19, 5b/2, 4, 9, 6a/3, 6b/6, 9, 13, 17,
7a/6, 7, 20, 7b/4, 8a/1, 8, 17, 8b/3, 9,
10, 21, 9a/6, 7, 9b/11, 13, 10a/16,
10b/11, 13, 15, 18, 11a/7, 11b/11, 13,
12a/8, 9, 13, 16, 12b/17, 13a/2, 18,
13b/19, 14a/3, 18, 14b/2, 7, 13,
15a/19, 15b/4, 16a/9, 14, 17a/13, 14,
15, 16, 17b/9, 18, 21, 18a/14, 18,
18b/16, 19a/19, 19b/4, 6, 13, 17,
20a/21, 21a/1, 2, 12, 21b/8, 19, 22a/3;
22b/3, 10, 23a/4, 12, 24b/18, 26a/2,
13, 27a/6, 18, 28a/21, 29a/1, 29b/9,
21, 30b/7, 9, 17, 19, 20, 31a/6, 31b/2,
32a/7, 16, 32b/1, 2, 3, 9, 33a/3, 19, 21,
33b/9, 10, 34b/4, 9, 19, 35a/7, 13, 14,
17, 35b/3, 10, 36a/15, 37a/13, 17,
37b/10, 21, 38a/3, 20, 38b/1, 3, 9, 16,
39a/9, 10, 13, 39b/11, 40a/19, 40b/8,
41b/3, 42a/7, 42b/3, 5, 9, 43a/12, 13,
15, 43b/3, 10, 12, 13, 44a/8, 44b/19,
20, 45a/1, 12, 19, 45b/6, 8, 10, 16,
46a/6, 46b/12, 18, 47a/2, 7, 10, 11, 16,
47b/9, 17, 18, 48a/3, 16, 20, 48b/6,
49b/9, 50a/21, 50b/1, 4; b.-dur 3a/8,
4a/2, 5a/2, 8a/20, 10a/12, 11b/20,
12a/10, 20, 15a/20, 16b/11, 17a/5,
17b/11, 13, 18a/12, 21b/7, 23b/6,
25a/15, 16, 26a/16, 41b/14, 42b/18,
48a/8; b.-nda 13b/17, 15b/14, 22a/15,
23b/2, 24a/18, 37a/7; b.-ndan 32b/6,
45a/1, 15, 19, 45b/15; b.-nı 25a/9,

42b/12, 45a/12, 15; b.-nlar 8a/17, 20b/3, 27b/12, 31b/10; b.-nlara 28b/1; b.-nlarda 36a/5; b.-nlardur 11a/20, 20b/3, 37a/14; b.-nlaruñ 11a/13, 15, 18a/1; b.-nuñ 16b/4, 20a/1, 3; b. i.-di 37b/19

būde < Far. Varlık. b.-ler 38b/15

buğz < Ar. Kin, nefret, sevmeme. 11b/8; b. eyle- 11b/6; ‘adāvet-i b. 43a/17

buhl < Ar. Cimrilik, pintilik. b.-i 18a/16

bul- Bulmak. 17a/15; b.-an 21a/2; b.-dı 3b/18, 8b/2, 30b/12, 41b/7; b.-dılar 7a/12, 9a/20, 37b/18; b.-duğ 29a/18; b.-duğda 36a/15; b.-duğları 9b/3; b.-dum 25a/3, 19, 20, 47a/15; b.-mağla 10a/12, 16a/13; b.-mayup 15a/11; b.-masıyla 26b/12; b.-maz 18a/8; b.-up 7b/14, 12a/14, 27b/21, 33b/3, 41a/8, 44b/6, 9; b.-ur 12a/11, 15b/6, 16a/12, 41b/19; b.-ursıñuz 44b/6, 7

bulamac Sulu cıvık kıvamda yapılan yemek. etli b. 37a/6

bulaşdur- Bulaştırmak, kirletmek. b.-an 45a/12

bulın- Bulunmak. b.-an 8b/5, 24a/20; b.-anlardan 12a/12; b.-dı 19a/7, 31b/17; b.-mağınla 43b/13; b.-mağla 6b/19; b.-mayasın 43b/11; b.-sa 39a/11; b.-sun 41b/18; b.-sunlar 16b/17; b.-ursam 17b/8; b.-up 3a/17, 4a/5, 12b/12, 43a/6; b.-ur 48a/18

burc < Ar. Herhangi bir şekli gösteren ve kendisine özel bir ad verilen hareketsiz

yıldızlar kümesi. b.-ı sa‘ādet 13a/15, 19; b.-la 27a/10

burur ? ser-i nuhūset-i b.-ını 28a/3

buñlān < Ar. Batıl olma durumu. b. üzre 7b/17

būy < Far. Muhabbet. b.-a 8b/17

būy < Far. Kısmet, pay. būy-ı mevt 42a/9

buyur- Buyurmak. b.-anuñ 24b/17; b.-dı 3a/15, 6b/1, 9b/10, 11a/18, 11b/16, 14b/8, 17a/16, 19a/13, 19, 32a/16, 33b/8, 12, 36b/4, 37a/20, 38a/2, 39b/16, 18, 43b/21, 44b/10, 16, 17, 19, 45a/1, 3, 12, 45b/6, 7, 9, 15, 46a/13, 16, 17, 48a/20; b.-dığı 11a/1, 43a/12; b.-dığını 7b/18; b.-dılar 2b/19, 3a/2, 13, 3b/10, 4a/13, 5a/11, 12, 14, 16, 6a/5-6, 7, 9, 18, 7a/17, 18, 7b/7-8, 8a/10, 8b/19, 9b/19, 20, 10a/1, 12, 17, 10b/5, 11a/10, 12, 20, 11b/19, 20, 12a/2, 16a/20, 18b/5, 19a/5, 22b/19, 23a/1, 24b/17, 19, 25a/8, 15, 17, 27a/9, 11, 13, 15, 28b/10, 29a/11, 16, 19, 20, 29b/4, 30a/9-10, 31b/19, 21, 32b/20, 33a/1, 18, 33b/5, 34a/5, 7, 34b/7, 12, 14, 20, 35a/14, 20, 35b/2, 7, 11, 12, 36a/6, 36b/1, 5, 40a/8, 17, 41a/2, 43a/2, 44a/10, 12, 44b/4-5, 11-12, 13, 14, 45a/15-16, 18, 20, 45b/8, 12, 20, 46a/5, 47a/11, 13, 15, 47b/15; b.-dıñuz 3b/8, 7a/20; b.-duğda 43b/2; b.-duğları 1b/6, 13a/7, 8, 26b/14, 16, 33a/8, 37a/1-2; b.-duğlarında 3a/4,

4a/5, 4a/20, 5a/19, 9a/12, 10a/15, 25a/1, 35b/2, 17, 38a/19, 39b/3, 44b/16; b.-duklarından 8b/10; b.-mağla 6b/9, 30a/19; b.-maları 2a/4, 5b/5; b. mısın ki 11a/14; b.-mış 13b/6, 16a/20, 26a/1, 27a/1, 27b/10, 28b/3, 33b/19, 20, 45a/10; b.-mışdı 43b/11-12; b.-mışdur 11b/9; b.-mışlar 5a/1, 6b/9, 14a/5, 9, 16, 14b/6, 16a/6, 9, 21b/10, 19, 25a/20, 30a/18, 47a/5; b.-mış i.-di 46a/20; b.-mış i.-ken 16a/20; b.-mışlar i.-di 32a/21; b.-mıŝlardur 25a/3, 29a/18; b.-up 2b/1, 4a/20, 10a/16, 19, 19a/15, 17, 24b/21, 25a/1, 9, 11, 33a/10, 34b/13, 35a/13, 35b/9, 14, 38b/16, 40a/9, 44b/7, 45a/1, 15; b.-ur 2a/19, 2b/14, 6a/16, 7a/13, 9b/7, 13b/12, 17, 14b/13, 15a/19, 15b/7, 18a/3, 21a/1, 15, 22b/2, 23a/18, 23b/16, 27b/2, 29b/16, 30b/1, 34a/1, 37a/12, 42b/5; b.-urlar 22b/13; b.-urlar i.-di 21a/2; b.-urlardı 10a/20, 25a/5-6, 36b/2; b.-ursıñuz 44b/4

buyurıl- Buyurulmak. b.-dı 12b/11; b.-mış 18b/18, 23a/13

büdür < Ar. İleri geçme, hızla geçme. bedrü'l-b. 25a/4

bülendî < Far. Yücelik, yükseklik. maķām-ı b.-dür 12a/3

bürhān < Ar. Delil, ispat, tanık. b.-a 26a/17

bürüdet < Ar. Soğukluk. 35a/16

bütün Tam, eksiksiz. 3a/14

büyük Önde gelen, üstün nitelik taşıyan. b.-lerinden 28a/11

-C-

cāh < Ar. İtibar, makam. ħubb-ı c. 46b/20

cāhî < Ar. Açık, aleni. 50a/9

cāhil < Ar. Bilgisiz. 17a/20, 20b/8, 9, 10, 16, 20b/21, 48a/10

cāhiliyye < Ar. Arabistan'da İslamiyet öncesi dönem. 'ubüret-i c. 28a/8

caĥimî < Ar. Cehennem gibi. c.-dür 7b/17

cām < Far. Kadeh. c.-ını 42b/11; c.-i mevt 41b/13

cāme-ĥāb < Far. Yatak. c.-ında 9a/13; c.-ını 36a/17; c.-larına 9a/12, c. ol.-9a/19-20; c.-ı Peyğamberî 9b/14-15

cāmi' < Ar. Derleyen, toplayan. c. 49a/20; ĥaķīkat -ı c.-ye 15a/5

cāmi'a < Ar. Topluluk, birlik. c.-sıdur 21b/8; ĥafif-i c. 23a/12

cāmi' iyyet < Ar. Topluluk, toplu olma. c.-dür 23a/3; c.-e 23a/4

cān < Ar. Ruh, gönül. 12a/14, 48b/11; c.-ı 42a/7; c.-umı 25b/3; c.-uñ 41b/11; ĥallāķ-ı c.-umsın 49a/11

cān-ber < Ar+Far. Can alıcı, öldürücü. 27b/20

- cānib** < Ar. Taraf, yan. c.-inden 35a/9; c.-i asumān 47b/15; ezīn-i c. 45b/3; c.-i Medīne 9b/21, 33a/5-6
- cār** < Ar. Komşu. c.-um 25b/7; c.-umuñ 25b/10, 11
- cārī** < Ar. Cereyan eden, olan c. ol- 3a/12, 21b/18
- cāriye** < Ar. Kadın köle. 2b/5; c.-leri 2a/12; c.-si 8b/3
- cārr** < Ar. Çeken. c.-a 25b/9
- cāye-gīr** < Far. Yerleşen, yerleşmiş. c. ol- 31a/18
- cebābire** < Ar. Zorlayıcılar, zorbalar. c.-yi ibtāl 27b/7, 28a/21
- cebīreyet** < Ar. Halkın bir işe hazırlanması. c.-de 22a/4
- cedd** < Ar. Dede.(soy). c.-i 4a/5, 17a/4; c.-üm 17a/6; c.-i amca 3b/21; c.-i nebevī 3b/13
- cedel** < Ar. Sert münakaşa, tartışma. c.-den 15b/19
- cefā** < Ar. Zulüm. c.-lar 28b/16; c.-larından 8b/14; c.-laruñ 29a/1; c. eyle- 6b/14
- cefā-kār** < Ar+Far. Cefa çeken, zulme uğrayan. 44a/12
- cehd** < Ar. Çalışma, çabalama. c.-i müstağrağ 25b/9
- cehennem** < Ar. Allah'a inanmayanların ve dinen suç işleyenlerin gideceği yer. c.-dedür 32a/17; c.-e 42a/7; c. ol- 12a/14, 27b/21
- cehl** < Ar. Bilmezlik. c. ile 49b/13
- cehrī** < Ar. Yüksek sesle söylenen. 32a/10
- cehūd** < Ar. Yahudi. 10b/16
- celādet** < Ar. Yiğitlik, bahadırılık. izhār-ı c. 31a/12
- celāl** < Ar. Büyüklük, ululuk. c.-inden 22a/18, 19; ‘azamet-i c.-inden 21a/6-7; ism-i c. 22b/14; maẓhar-ı c. ol- 20a/19;
- celāle** bkz. celāl. zıkr-i c.-nüñ 14b/13
- celb** < Ar. Kendi tarafına çekmek, götürmek. 39a/10, c.-ini 19a/13
- celle celālühü** < Ar. “Onun şanı büyüklüğü artsın” anlamına gelen Allah için kullanılan saygı sözü. c.-den 4b/13
- celle şānuhu** < Ar. bkz. celle celālühü. 11a/16, 22a/11-12
- celī** < Ar. Açık, aşikar. 20a/12
- celīl** < Ar. Büyük, ulu. eşer-i c.-inde 47a/5; sūre-yi c.-nüñ 2b/12
- celīle** < bkz. celīle. eşer-i c.-sinde 30a/17; hātme-yi dīvān-ı c.’l-‘üvān 48b/5
- cem’** < Ar. Toplama, yığma. 5a/11, 19b/20, 23b/2, 39a/2; c. ét- 6b/16, 15b/2, 29a/1; c.-i ƣalīt 23b/2; c.-i yennebā’ 23b/12; c. ol- 3b/13, 8b/21, 9a/17, 15a/17, 22a/15; 34a/12, 37a/21, 45a/4, 47a/9

cem^ʿ < Ar. Gr. Çoğul. c.-i 50a/5; c.-idür 29b/2, 47b/3, c. ol- 15b/11

cemā^ʿ at < Ar. Bir inancın etrafında toplanan insan gurubu. 15b/1, 16a/17, 18; c.-den 16a/21; c.-i 11b/7; c.-i Müslimîn 38a/10

cemāl < Ar. Yüz güzelliği. 17a/17; c.-i 22a/18, 19

cemāzi-yel-evvel Hicri takviminin beşinci ayı. c.-üç 37a/5

cemel < Ar. Deve. c.-ini 44a/5

cemī^ʿ < Ar. Cümle, hep, bütün. c. 17b/21, 23a/3

cem^ʿ iyyet < Ar. Topluluk. c.-le 27a/4; c.-ine 38a/17

cenāb < Ar. Şeref, onur büyüklük, hazret. 14a/4; c.-ı 46a/11; c.-ıdur 46b/17; c.-ına 7a/15, 28a/8, 29b/6, 38a/8, 45a/7; c.-ından 44b/10, 47a/5, c.-ını 9a/12, 25a/5; c.-ları 4b/20, 10a/14, 12a/8, 12a/17, 20a/16, 23b/5, 26a/12, 28b/10, 31b/6, 42b/3, 46a/20, 47a/8; c.-ların 16b/11; c.-larına 32a/18, 39a/19; c.-larından 3a/12, 12b/11; c.-larının 1b/10, 13, 2b/3-4, 4a/1, 26b/14, 47a/15; c.-uñ 31b/11, 48a/3; c.-i Bārī ta^ʿālā 34a/10-11; c.-i hāzele-yi Kureyş 9a/17; c.-i kebīr 14b/8 c.-i naşrū'l-müsellimîn 33a/19; c.-i nāzm 26a/9; c.-i nebiyyū'l-ma^ʿbūd 21b/9; c.-i risālet 8a/9; c.-i ser-dār-ı ekrem 34b/19; c.-i ser-dār-ı ümmet 28a/5; c.-i

şehn-şāh-ı risālet 32a/2; c.-ı şerīf 8a/9; ^ʿalā-yı c. 11a/17; ; cürm-i c.-ına 45b/16

cenāze < Ar. Cenaze. c. namāzı 37a/19

cenk < Far. Savaş. 32a/6; c.-de 34a/9, 43b/11; c. ét- 33b/10, 41b/2, 44a/18; c. eyle- 43b/10, 18; c. ol- 39b/11; eşnā-yı c.-de 27b/14, 29b/7, 32b/10; meydān-ı c.-de 26a/11; Uğud c.-inde 32a/17

cennet < Ar. İslam'a göre Allah'a inanan ve ibadet edenlerin ölümden sonra gidecekleri yer. 48a/1; c.-e 5a/1; c.-le 4b/13

cerāhat < Ar. Yaradan akan irin. c.-dan 28b/14

cereyān < Ar. Olma, oluş. c. ét- 14b/14, c. eyle- 32b/17; sebep-i c. 22a/2

cerḥ < Ar. Çürütme. c. 12b/21

cerīde < Far. Yalnız, تنها. eşnā-yı c. 27a/16

cesāret Cesurluk, yiğitlik. 46b/18; c.-iñüz 43a/12; c. ét-16b/6, 36b/7; c. eyle- 12a/1; c. olın- 40a/4

cesed < Ar. Ölü beden. c.-inden 28a/4; c.-ine 28a/9; c.-i 43a/5

cesīm < Ar. Büyük. emr-i c. 13a/21

cevāb < Ar. Sorulan şeye verilen karşılık. 25a/5, 45b/7, 46a/14, 47a/11; c.-a 40b/1; c.-da 25a/12, 32a/15, 36b/7; c.-ına 40a/19; c.-ında 17a/14, 31b/19, 21,

- 32a/20, 40a/17, 44b/4, 46b/14, 17; c.-larında 5a/15, 38a/17; c. buyur- 25a/5, 45b/7, 47a/11; c. eyle- 21a/12, 27b/14; c.-ı nebeviyye 7b/15; c.-ı zühur 31b/20; c. vèr- 5a/13; 25a/13, 27a/12, 46a/14-15; kaç' -ı c. 48b/10; redd-i c. eyle- 43a/1
- cevād** < Ar. Çok cömert. 18b/4.
- cevāhir** < Ar. Elmaslar, değerli taşlar. c.-i 48b/13; c.-le 29b/17
- cevāz** < Ar. Müsaade, izin. 11b/17; sened-i c. 11b/20;
- cevelān** < Ar. Dolaşma. 31a/3, 42b/7; c. èt- 27b/17
- cevhər** < Ar. Elmas, değerli taş. c. 48b/9; c.-i 48b/1
- ceyāle** ? 49b/11
- ceza' u feza'** < Ar. Sabırsızlık içinde ağlayıp sızlanma. 12a/7
- cezā-yı sezā** < Ar.+Far. Layık olan ceza. cezā-yı s.-sını 11a/14
- cezb** < Ar. Kendine çekme, çekilme. 39a/10
- cezm** < Ar. Takdir. c. eyle- 29b/7-8
- cibāl** < Ar. Dağlar. c.-ünj 23a/1
- cidāl** < Ar. Savaş. 44a/1; 'azīm-i c. èt- 41a/13
- cihān** < Far. Evren, âlem. c.-da 49a/2, 21, 50b/3; hüs-n-i zan-ı c. 15b/17; şadef-i c. 13a/16-17; t̄alibān-ı c. ol- 17a/10; terk-i c. 26a/5
- cihād** < Ar. Din uğruna yapılan savaş. 23b/15, 29a/13; c.-a 35b/14
- cihet** < Ar. Yan, yön, taraf. c.-den 3b/17, 9a/18, 18b/15, 28a/21; c.-dendür 23a/12
- ciger** < Far. Ciğer. c.-inden 31b/11; c.-ini 31b/9
- ciger-pāre** < Far. Evlat. c.-leri 2b/5
- cild** Ten, deri. c.-i şerīf 31b/13-14
- cimām** < Ar. Kuyunun içinde suyun toplanması ve çoğalması. c.-dan 22a/14
- cinān** < Ar. Cennetler. c.-dadur 32b/17; c.-ı 15a/3; tatyīb-i c. èt- 18a/19-20
- cināyet** < Ar. Adam öldürme. bilā-cürm-i c.-inden 21a/5
- cism** < Ar. Madde. c.-i küll 23a/21; şahīhü'l-c. 16a/11
- cismāniyye** < Ar. Bedenle ilgili. kuvvet-i c. 6a/17, 27b/2
- cisr-i şirāṭ** < Ar. Sırat köprüsü. cisr-i ş.-dan 11b/17, 20
- civār** < Ar. Çevre. c.-ı 25b/5
- civāriyyet** < Ar. Komşuluk, yakınlık. c.-i 25b/3
- cizye** < Ar. Müslüman olmayan halktan alınan vergi. c.-sinden 16b/4
- cūd** < Ar. Cömertlik. bezl u c. eyle- 2a/19

cum‘a < Ar. Cuma. 17b/16, 27b/7, 38a/7, 46a/19

cumhūr < Ar. Halk, ahali. c.-ı ‘ulemā-yı İslām 4b/11

cüdā < Far. Ayrı düşmüş, ayrılmış. c. eyle- 28a/4; c. ol- 27b/15-16

cüft < Far. Çift, ikili. 10a/7; c. eyle.- 17a/9

cümle < Ar. Bütün, hep. 9a/4, 17a/11, 26a/12, 14, 28b/21, 31a/8, 34a/11, 39a/8, 48b/8; c.-de 22b/14; c.-den 20b/3, 26b/18, 31a/1, 37a/16; c.-müz 34a/5; c.-müzi 20a/6; c.-nüñ 42a/14; c.-ñüz 46b/10; c.-ñüzün 43a/15; c.-si 7b/17, 9a/2, 11a/7, 18a/1, 23a/4, 24b/4, 33b/16, 35b/13, 36a/14, 36b/16, 37b/2, 39a/8, 47b/6; c.-sinde 17b/5; c.-sinden 16b/2, 36a/19; c.-sini 17b/16; c.-sinün 5b/12; c.-ye 9a/3, 50a/15; c.-yi müşt Emil 22b/14

cümüm < Ar. Suyu çok olan kuyu. 22a/15

cünd < Ar. Bir kimsenin yardımcıları. c.-ün 39a/6

cürm < Ar. Kabahat, kusur, hata. c.-ime 49b/17; c.-le 50a/9; c.-lerini 21b/16; c.-ün 22b/11; c.-ine 21a/4; c.-i bisyār 49a/12; c.-i cenāb 45b/16; c.-i günāh 49a/1; c. eyle 49b/13; ehl-i c.-i 49b/9; erbāb-ı c. 22a/4; ḳabīḥ-i c.-üm 50a/7

-Ç-

çağır- Çağırmaq. ç.-up 32a/11, 41b/5, 10, 47b/20

çamur Çamur. siyāh ç. 18a/4

çāre < Far. Yardım, tedbir. 48b/4, 50a/2

çatal İki veya daha çok kola ayrılan değnek. 17a/6

çehār-şenbih < Far. Çarşamba. 17b/15

çehre < Far. Yüz; görünüş. 13b/15

çek- Güç bir duruma katlanmak. ç.-erem 47b/7; ç.-emeyüp 41b/15; elem ç.-me 12a/13; ğam ç.-mezem 13a/13;

çek- Çekmek, çıkarmak. 41b/6; ç.-düm 29b/15; el ç.-mem 39a/7; ç.-üp 22a/15, 27b/18, 31a/220

çemen-zār < Far. Çimenlik. ç.-ı belāgat 1b/8

çendān < Far. Her ne kadar ki. 34a/20

çeşm < Far. Göz. ç.-i inşāf 13a/16

çeşme Çeşme. ç.-si 10b/5

çevir- Çevirmek. ç.-diler 47b/17

çık- Çıkmak. ç.-ar 29b/14; ç.-ardum 41b/12; ç.-arur 18a/5; ç.-arup 31b/9, 41a/6; ç.-dı 31a/10, 34b/11, 36a/19; ç.-dılar 2b/16; ç.-duḳda 37b/17; ç.-duḳlarıñ 28b/7; ç.-duñ 28a/2; ç.-maḳ 20a/7; ç.-up 9a/11, 10a/2, 31a/14, 41a/16, 47a/14

çiyne- Çiğnemek. ç.-yüp 31b/12

çok Çok. 6a/15, 7a/15, 19b/1, 2, 13, 20a/8, 10, 20b/8, 21a/1, 26b/18, 43b/12, 49a/13

çukur Çevresine göre aşağı çökmüş olan yer. ç.-ları 29b/17

çulha < Far. El tezgâhında bez dokuyan kimse. 20a/1

çün < Far. krş. çünkü. 10b/9, 17a/17, 17b/1, 21a/15, 25b/7, 36b/7, 39b/16, 46b/11

çünkü < Far. Çünkü. 6a/5, 10a/14, 16b/20, 27a/11, 30b/3, 41a/4, 45a/2

-D-

da Bağlaç. 3a/11, 9b/4, 26b/19, 20, 36a/21, 40a/2

dâbbe < Ar. Debelenen. d.-lerinden 29a/15

dâfi' < Ar. Defeden. 49a/6; d.-ni 42a/4

dağı da, de, daha, ve. 1b/15, 2a/3, 20, 2b/2, 18, 19, 3a/11, 16, 3b/8, 4a/7, 15, 4b/4, 6, 9, 13, 17, 5a/5, 13, 18, 5b/11, 14, 15, 6a/5, 21, 6b/1, 7, 7a/6, 7b/7, 10, 11, 8a/2, 4, 14, 15, 8b/16, 19, 9a/5, 6, 12, 13, 14, 21, 10a/8, 10b/4, 19, 20, 11a/2, 11, 11b/7, 11, 19, 20, 21, 12a/9, 11, 12, 20, 12b/4, 8, 12, 17, 20, 13a/11, 13b/5, 8, 13, 14, 14a/12, 19, 14b/12, 15a/8, 10, 12, 17, 21, 15b/1, 2, 3, 21, 16a/5, 9, 12, 16b/1, 6, 8, 17a/12, 14, 17b/2, 15, 18a/4, 5, 12, 14, 16, 18,

21, 19a/3, 5, 19b/7, 15, 19, 20a/1, 5, 14, 17, 20b/5, 12, 21b/2, 5, 16, 22a/15, 22b/6, 15, 23a/21, 23b/13, 20, 24a/7, 17, 20, 24b/14, 17, 21, 25a/2, 11, 12, 13, 15, 25b/20, 21, 26a/8, 10, 16, 26b/2, 6, 7, 9, 16, 19, 27a/11, 27b/19, 28a/3, 14, 15, 16, 18, 28b/1, 13, 19, 29a/4, 7, 29b/3, 12, 14, 18, 30a/20, 30b/11, 14, 15, 17, 31a/10, 11, 15, 16, 18, 20, 21, 31b/2, 11, 20, 32a/8, 10, 12, 13, 32b/3, 9, 14, 33a/5, 15, 20, 33b/11, 12, 16, 18, 20, 34a/1, 4, 8, 34b/2, 17, 35a/20, 35b/10, 36a/8, 15, 36b/4, 6, 12, 13, 18, 37b/1, 4, 10, 14, 17, 38a/3, 13, 17, 21, 38b/5, 6, 8, 10, 11, 39a/1, 4, 8, 14, 40b/15, 41a/1, 16, 41b/6, 19, 21, 42a/2, 8, 42b/13, 15, 18, 43a/2, 8, 18, 43b/1, 2, 3, 16, 44a/3, 4, 7, 10, 21, 45a/14, 18, 45b/6, 8, 46a/2, 7, 21, 46b/15, 17, 47a/1, 7, 47b/7, 16, 48a/6, 48b/1, 10, 15, 49a/1, 5, 13, 50a/11, 13

dâhil < Ar. İç, içeri, içinde. d.-inde 30a/16; d. ol- 7b/5

dâ'im < Ar. Devam eden, sürekli. 50a/12; d.-i tenkilât 18a/5

dâ'imâ < Ar. Her vakit. 5a/21, 7b/4, 18b/2, 21a/2, 41b/14, 21, 50a/3

dâ'ir < Ar. Ait, ilgili. d. ol- 12b/11, 45b/16

dâ'ire < Ar. Çember. 47b/17; d.-iresiyle 35a/6; d. ét- 14b/20-21

dā'īye < Ar. İçten gelen bir duyguyu teşvik edici hal. d.-si 8b/17

dağğ < Ar. Çalma, vurma; vurulma. d.-i bāb 9a/19

dal Tane. 40b/13

dāmād < Far. Güveyi. 5b/2; d.-um 43b/10; d.-ı Ekrem 2a/8; d.-ı hātīmü'l-mürselin 43b/19; d.-ı muhterem 1b/6; d.-ı Peygamber 39a/19; d.-ı Peygamberi 2b/4-5; d.-ı Seyyidü'l-Mürselin 43a/11; d.-ı Resül-ı Rabbü'l-âlemîn 46a/8

dāmen < Far. Etek. 14b/4; d.-i rühāniyyet 48b/4

dāmi' < Ar. Tuzakçı, avcı. d. 49b/15

dānā < Far. Bilgili, bilen. 20b/15

dār < Ar. Ev, yer, yurt. d.-ına 26a/6; d.'l-hicr-i Medīne-yi Münevvere 10a/15; d.'l-hāmā 3a/19; d.'l-İslām 11b/17

dār-ı bekā < Ar. Ahiret. dār-ı b.-da 16a/2

dāreyn < Ar Dünya ve ahiret. d.-de 20b/10; ma' mürü'd-d. 15b/18; mu' azzamü'd d.15b/10

dārü'l-bevār < Ar. Cehennem. irsāl-i d. eyle- 31a/21; reftār-ı d. i.-di 33b/15

da'vā < Ar. Bir mesele üzerine hususi bir fikir sahibi olma; iddia. d.-sında 5a/20; d.-sını 38a/15, d.-ya 39a/9; kan d.-sı 38a/15

da'vet < Ar. Çağırma, çağrı. d.-e 37b/4; d.-i 33b/8, 10; d.-ine 30a/12; d.-i

kevākib 24a/10; d. et- 40b/20, 43b/19; d. eyle- 31a/12, 33b/6-7, 8, 42b/10; kabül-i d.'l-islām 8b/9

dayı Annenin erkek kardeşi. d.-ı 45b/21

de Bağlaç. d. 3a/2, 9, 9b/15, 10b/19, 12a/13, 13b/21, 16b/8, 18b/17, 18, 20b/3, 21a/14, 15, 24a/4, 26b/20, 33b/10, 35a/3, 36b/12, 38a/18, 21, 40b/14, 49a/14

dē- Demek, söylemek. 35b/7, 41b/15; d.-di 5a/20, 6a/1, 7a/20, 9a/21, 12a/8, 9, 17a/11, 14, 15, 20b/4, 25a/18, 27a/1, 3, 28a/2, 29b/9, 14, 20, 30a/11, 30b/6, 31b/19, 32a/5, 12, 33a/2, 33b/7, 9, 10, 34a/4, 34b/15, 35b/4, 37a/15, 18, 38b/7, 10, 12, 39a/8, 12, 15, 40a/15, 19, 40b/4, 6, 41b/7, 42a/7, 8, 42b/10, 13, 15, 18; 43b/9, 12, 13, 44a/10, 45a/16, 45b/9, 21, 46b/15, 17, 47a/2, 12, 47b/9, 50b/4; d.-digi 28a/10, 41b/2; d.-diginde 38b/11; d.-digini 30a/7; d.-diler 5a/14, 16, 6a/6, 7b/5, 16, 12b/19, 13a/19, 14a/18, 14b/5, 23a/3, 24b/1, 26b/1, 27b/14, 16, 31a/11, 32a/13, 35a/16, 37a/10, 38a/21, 40b/17, 44a/9, 46a/17, 47a/9; d.-digümde 46b/16; d.-dünse 21a/19; d.-dük 17a/8, 21a/14; d.-dükçe 21a/12; d.-dükde 3b/8, 4a/14, 6b/2, 8a/10, 9a/15, 11b/19, 12a/11, 21a/14, 24b/14, 29b/14, 32a/4, 15, 34b/17, 36b/7, 37a/7, 37b/15, 38b/5, 39a/8, 12, 40b/1, 6, 41b/6, 43b/21, 44a/14,

45a/18, 46b/14, 47a/16; d.-dükleri 7b/20, 17a/6, 23a/12, 25a/18, 26b/4, 28a/19, 47a/11, 48b/14; d.-düklerinde 48b/14; d.-düklerine 41b/4; d.-düm 3a/2, 17a/19, 24b/16, 25a/10, 12, 16, 27b/14; d.-mege 42a/3; d.-mek 13b/13, 19b/9, 23a/10, 25b/13, 28a/6, 32a/9, 14, 36b/19, 47b/12; d.-mekdür 5a/7, 7b/10, 16, 8a/3, 16, 20b/20, 24b/10, 25b/4, 26a/11, 32a/6, 38a/21, 47b/4, 7; d.-mekle 35a/12, 43a/3; d.-meye 14a/6; d.-miş 6a/19, 14a/20, 32a/19, 46b/12; d.-mişdi 29b/15; 6a/16; d.-mişdür 4a/3, 6a/16, 13a/5, 26b/10, 27b/1; d.-mişler 7b/10, 11b/7; d.-mişlerdür 18b/7, 15, 21b/13, 22a/19, 22b/8, 25b/4; d.-r 3b/11, 4b/5, 6, 8, 19, 5b/4, 6b/3, 6, 8a/6, 9b/9, 16, 11b/9, 16a/5, 22b/18, 23a/5, 7, 15, 23b/4, 24a/8, 26b/1, 28b/6, 29b/4, 13, 30a/5, 33a/2, 36b/21, 39b/2, 5, 19, 41a/4, 41b/15; d.-rdi 26a/10; d.-rler 2b/13, 4a/1, 17b/19, 18b/5, 7, 22b/4, 23a/21, 23b/12, 19, 24a/9, 17, 24b/11, 26a/16, 28b/17, 29b/2, 47b/20, 49b/13; d.-rlerdi 31a/2; d.-rsin 19b/4; d.-r i.-di 9b/16; d. i.-ken 42a/9; d.-r i.-miş 14b/10; d.-ye 21a/16; d.-yü 2a/18, 2b/2, 3a/15, 18, 3b/17, 4a/2, 5a/19, 6a/18, 8a/3, 15, 16, 9a/8, 20, 9b/14, 10a/11, 20, 11a/2, 11b/18, 12a/2, 13, 13a/5, 13b/11, 15, 15a/7, 17a/12, 18a/1, 19a/15, 19b/13, 17, 20a/5, 20,

21b/19, 22b/2, 24b/18, 20, 25a/1, 3, 27a/4, 27b/18, 28a/7, 30b/10, 31a/3, 31b/18, 32a/1, 8, 10, 16, 32b/5, 34a/7, 34b/14, 35b/10, 12, 21, 36a/8, 37a/3, 8, 37b/2, 38a/3, 38b/8, 39a/17, 39b/18, 40a/8, 13, 17, 40b/21, 41a/3, 41b/14, 42a/9, 42b/9, 12, 43a/1, 43b/11, 44b/7, 18, 45b/7, 46a/1, 6, 46b/19, 47a/13, 48a/1, 48b/10, 16; d.-yüp 5b/1, 8a/12, 9a/11, 16b/4, 17a/3, 19a/7, 21b/12, 25b/16, 34b/9, 36b/6, 41a/19, 42b/19, 44a/13, 15, 44b/10, 21, 45b/11, 46a/15, 48b/5

debdebe < Ar. Gürültü, patırtı. d.-sinün 26a/18

def < Far. Tef. d.-ler 11a/5

def < Ar. Giderme; savma. 10a/20, 30a/9, 32b/21, 42b/8; d.-ine 14b/17; d.-ni 38a/21; d.-ün 42b/12; d. buyur- 10a/20; d. ét 9a/7, 14a/13, 14b/18, 25b/12; d. eyle- 14a/16, 37b/2; d. olın- 48b/16; d.-i ihtiyâc eyle- 2b/6-7; d.-i meclis eyle- 46a/4; d.-i meclis olın- 37b/2; d.-i vebâ 3a/7

def a < Ar. Bir kere. 19b/7, 20a/21, 42b/8; d.-da 42b/21

define < Ar. Altın veya değerli eşya. 17a/10

defn < Ar. Gömme, gömülme. 36a/15; d.-e 20a/12; d. eyle-7b/15, 40b/2; d. için 7b/14; d. olın- 3a/15, 37a/21; badü'd-d. 46b/5

defter < Ar. Yazı yazmak için bir araya tutuşturulmuş kağıt yaprakları. d.-ine 14a/6; d.-i *ḫassām-ı ezeli* 16b/20

değil Değil. 4b/6, 20a/13, 23b/21, 24a/7; 24b/12, 32a/14, 35b/5, 41b/18, 46b/1, 47b/9; d.-dür 7b/18, 11b/18, 14b/1, 15a/10, 16b/17, 18a/16, 20a/8, 20b/14, 15, 17, 21, 21a/2, 23a/18, 24b/1, 32a/14, 34a/5, 35b/5, 38a/3, 18, 19, 39a/9, 13, 41b/16, 42a/7, 43a/8, 43b/10, 46b/8, 47a/19, 20, 47b/11, 48a/18, 49b/11; d.-em 37b/1; d.-lerdür 7b/11, 29a/20; d.-midür 5a/14; d.-sin 21b/5, 39a/10; d.-üz 12b/20, 13a/5, 32a/17; d. i.-di 26b/2, 30b/8, 37b/1; d. i.-dün 45b/17; d. i.-miş 27b/19; d. misin 35b/1, 44a/11; d. miyem 3a/2

degin Kadar, değin. 6a/12

dehān < Far. Ağız. d.-uma 30a/19, 47a/6; d.-ı mu^c ciz 6a/7, 27a/13

dehme Tekme, çifte. 17a/11

dek Dek, değin. 3b/18, 4a/19, 10a/9, 19b/5, 22b/5, 27a/18, 29a/2, 33a/10, 33b/20, 37a/18, 37b/5, 39b/1, 11

del- Delmek. d.-er 48b/10

delā'il < Ar. Delalet eden şeyler. 13a/2; d.-i naḫlī 12b/17

delālet < Ar. Delil, işaret. 17a/11, 39b/14, 50a/16; d.-iyle 15b/18; d. ét- 14a/2, 21b/5, 23b/11

delil < Ar. Kılavuz, doğru yolu gösteren. 12b/17, 15a/18; d.-dür 12b/20, 23b/11; d. ol- 13b/14

delilen < Ar. Delil göstererek. 36b/14, 20

dem < Far. An, vakit. 3a/11, 49b/9; d.-dür 49b/13

demādem < Far. Her vakit, sık, sık. 49b/15

demür Demir. 17a/7

dēn- Denmek. d.-ecek 13b/14; d.-ür 18b/8, 22a/15, 26a/10, 45b/1

denk Eşit. d. ol- 41b/9

der-^c aḫab < Far+Ar. Hemen arkasından. 44a/7

derbent < Far. Küçük kale. d.-ini 13a/16

dere < Far. Dert, keder. d.-i dīde 6a/8, 27a/14

der-dest < Far. Tutma, elde etme. tīg-i d. 39b/21

dergāh < Far. Tekke. d.-ı 10a/9; d.-ına 9a/17; d.-ı Ḥaḫḫ 13a/20, 13b/15-16, 25a/21; d.-ı ^cilm-i küşād 30a/21, 47a/7; d.-ı müşāhede 30a/21; d.-ı ^cizzet 2b/9

derḫāl < Far. Hemen. 6a/8, 7a/19, 8b/4, 10, 10b/2, 27a/14; 28b/12, 31a/10, 33b/14, 34b/12, 37a/3, 8, 41a/10, 48b/2

der-kār < Far. Malum, aşikar. 45a/8; d.-dur 18a/16

der-miyān < Far+Ar. Ortada. d. ét- 19b/3

der-^c uhde < Far+Ar. Üstüne alma, yüklenme. d. ét.- 7b/3; d. eyle- 12a/13-14

derūn < Far. İç, içeri, dahil. d.-ına 33a/4; d.-ında 18b/19, 26a/18, 43a/17, 45b/12; d.-umda 25a/13; d. ol- 19a/1; d.-ı hāne 9a/18; d.-ı hücre 9a/19; derūn-ı gār 10a/10; teveccüh-i d.-dan 15a/1

dervîş < Far. Mürît; şeyh. d. 18b/11

deryā < Far. Deniz. d.-yı ‘afv 49a/13

dest < Far. El. d.-inde 47a/20; d.-ini 13b/13; d.-i ‘ināyet 19a/18; d.-i kefer 4a/14; d.-i laṭîf 6a/10, 27a/16; d.-i minnet 34a/12; dest-i şerîf 31b/2

dest-be-dest < Far. Elden ele. 29b/5

deste Tutam; demet. d.-yi

destūr < Far. İzin, müsaade. d. iste- 32a/3

devā < Ar. İlaç, çare. d.-sı 26a/21

deve Deve. 10a/15, 17, 19, 21, 10b/2, 35a/4, 37b/17, 46b/7; d.-leri 9b/21; d.-lerini 9b/19; d.-nüñ 10a/15, 18, 10b/2, 11a/6; d.-sini 44b/13, 46a/1; d.-yi 38a/2, 44a/8

devlet < Ar. Toprak bütünlüğü olan, siyasi bakımdan örgütlenmiş tüzel varlık. d.-e 21a/13; d.-i dünyā 17a/3; d.-i şahādet 47b/21; Emeviyye d.-idür 38b/17; Emeviyye d.-inüñ 39a/17

devr < Ar. Dönme, bir şeyin etrafında dolaşma. d. ét- 23a/6; d.-i eflāk 23a/6

deverān < Ar. Dönüş, dolaşmak. d. ét- 18a/13, 31a/3; ‘işyān-ı d. ét- 18a/13

devril- Devrilmek. d.-miş 22b/12

deyn < Ar. Zimmetinde sabit olan şey. 29b/8

dīde < Far. Göz. d.-ler 49b/15; d.-yi giryān 3b/10; derd-i d.-leri 6a/8, 27a/14

diger Diğer. 13b/14, 18a/8, 25a/3

dik- Dikmek. 19a/15; d.-di 19a/18; d.-mek 19a/16, 21

diken Diken. d.-ler 29a/2; d.-lerini 29a/1

dikḳad < Ar. Dikkat.

dil Dil, lisan. 49a/19; d.-üm 49a/18

dil < Far. Gönül. 13a/16, 20b/15, 49a/19; d.-i itā‘at 5a/7; agāh-ı d. 48b/3; kuvvet-i d. 30b/16

dilān < Far. Gönüler, yürekler. şîr-i d. 39b/3

dil-bend < Far. Gönül bağlayan, seven. d. ol- 16b/8

dil-cūy < Far. Gönül arayan, gönül çeken. seviyy-i d.-i nebevî 34b/17-18

dile- Dilemek. 21b/3

dil-garîb < Far+Ar. Zavallı gönül. d. 17a/18

dilhāh < Far. Gönül isteği, gönül dileği. maḥrūm-ı d. 50a/14

dimāğ < Ar. Akıl, şuur. d.-ında 41b/10

dīn < Ar. Allah’a inanma, bağlanma. d.-i 12a/11; d.-ine 9a/6; d.-ümi 38b/16; d.-i dünyā 42b/4; d.-i mübîn 26b/14; emr-i d.-imüzde 36b/5; ma‘nā-yı d. 28a/7;

- rabṭ-ı d. eyle- 15a/11; sulṭān-ı d.-i
dünyā 4a/4
- dīniyye** < Ar. Dinle ilgili. şerāi 't-i d.-sini
20b/11
- dinle-** Dinlemek. d.-rsin 42b/13
- dıraḥt** < Far. Ağaç. d.-ı vücūd 23a/12-13;
aşl-ı mübteda 'y-ı d. 23a/13
- dirhem** < Ar. gümüş para. kırk d. 2b/13
- diri** Yaşayan. d.-lerün 20b/18
- dirtmek** Ok türü. 44a/3
- dīvān** < Ar. Eskiden yaşamış şairlerin
şiiirlerini topladığı kitap. d.-ından
50b/2; ḥātme-yi d.-ı celilü'l-ü'nvān
48b/5; şāriḥ-i d.-ı 'ālī-şān 48b/17
- dīvān-ı şerīf** < Ar. Hz. Ali divanı için
kullanılmıştır. divān-ı ş.-ini 1b/10
- dīvār** < Far. Duvar. d.-e 14b/1; d.-larını
14a/21; d.-ı āvīḥ 6b/13;
- diyār** < Ar. Memleket, ülke. d.-a 14b/1;
d.-ı aḥire 9a/7; d.-da 14b/1; d.-ı uḥrā.-
yı 33a/14; terk-i d. 34b/18
- diyet** Ar. Kan bedeli. d.-ini 9a/5
- dīz** < Far. Şiddetli. 32a/2
- diz** Diz. d.-lerinde 6a/20
- doğ-** Doğmak. d.-ar 13a/19; d.-dı 13a/14
- doğru** Yalan olmayan. d.-sın 46b/13
- dokun-** Dokunmak. d.-durmadılar 36a/4
- dostluk** < Far+T. Dostluk. 14b/8; d.-dur
5a/5
- döndür-** Döndürmek. 6b/3; d.-me 49a/18;
d.-mek 26a/8
- dörd** krş. Dört. 18b/11
- dört** Dört. 5b/7, 14b/15, 15a/8, 20, 15b/4,
7, 16a/14, 25a/8, 47a/16, 48a/20;
48b/6; d.-inci 4b/16, 14b/21, 15a/13,
15b/11, 16a/2, 25a/12, 25b/8, 33a/12,
34b/6, 40a/11; d. yüz 29b/8; on d.
35a/12-13; on d.-inci 23b/16; yigirmi
d. 29a/12
- döşek(g)** Döşek, yatak. d.-ine 4a/12,
36a/17
- döş** Göğüs, bağır. d.-lerine 14b/16
- du'ā** < Ar. Allah'a yalvarma, niyaz. 13b/
17, 14b/15, 25a/1, 37a/2, 38a/9,
50a/16; d.-dan 13b/17; d.-dur 14b/17;
d.-larını 14a/6; d.-ları 14a/2; d.-sı
14a/1, 14b/21, 15a/9, 37a/3; d.-sıdur
14b/16, 19; d.-sına 21a/11; d.-sında
21a/14; d.-yı 33a/19; d. buyur- 3a/4,
7a/17, 10a/12, 16a/20, 25a/1; d. eyle-
13b/18, 37a/2; bī-dār-ı münācāt-ı d.-da
50a/3; fā'ide-yi d. 14b/15; semī'ü'd-d.
21b/6
- du'ācı** < Ar+T. Dua eden. 15a/8
- duḥūl** < Ar. İçeri girme, içine girme. d.-
ları 9a/18; d.-ı behişt 7b/11; sebab-i d.
ol- 5a/1
- döldüz** ? tīr-i d. 31a/13
- dur-** Durmak. d.-mayup 31a/3
- dūr** < Far. Uzak. d. 44a/14; d. eyle-
16b/12, 50a/1; d. ol- 26b/12
- duy-** Duymak, işitmek. d.-duḡda 38a/15
- düş** < Far. Omuz. behr-i d. 25a/3

dūzah < Far. Cehennem, tamu. d.-a 5a/2; d.-ı 7b/11; d.-mıdur 7b/7; d.-ı efrūz eyle- 31a/13-14

dūzahī < Far. Cehennemlik. d.-nūñ 31a/6

dū < Far. İki. d. cihān 49a/20, 50b/3

dūkkān < Ar. Dükkan. d.-ında 20a/2

dünyā < Ar. İçinde yaşadığımız âlem.

3b/9, 4a/4, 10b/3, 16a/19, 21, 17b/1, 18a/9, 18b/17, 36b/20; d.-da 15b/6, 13, 14, 20, 16b/2, 19b/1, 15, 27b/19, 36b/14, 20; d.-ları 16a/2; d.-sı 15a/21, 15b/2, 5, 8, 9, 18b/19; d.-ya 18a/17, 18b/17; d.-ya gel- 3a/12, 3b/15, 20, 35b/8; d.-yum 17a/12; devlet-i d. 17a/3d; dīn-i d. 42b/4; ; ehl-i d.-dan 18b/19-20; ḥabbu'd-d. 18a/17; ḥasrū'd-d. 15b/3, 16b/7; miḥmān-ḥāne-yi d. 10b/3; 'ömr-i d.-muzda 36b/6; sā'il-i d. 15a/13; sulṭān-ı dīn-i d. 4a/4; vüs'at-i d. 16a/17, 20

dünyevī < Ar. Dünyaya ait, dünya ile ilgili. ta'likāt-ı d.-ye 20a/17; umūr-ı d.-ye 18a/5

dür-dāne < Far. İnci tanesi. d.-si 13a/14

dürüst < Far. Doğru. d. söy- 44b/14-15

düş- Düşmek. d.-di 6a/11, 27a/17; d.-dükde 44a/6; d.-düş 45b/16; d.-er mi 13a/17; d.-mesi 41b/3; d.-üp 44a/2; d.-ürmez 24b/2

düşmān < Far. Düşman. ser-düşmān 28a/6

düşmen < Far. Düşman. 32b/20, 40b/13; d.-i 32a/2; d.-imūze 32a/8; d.-leri 10a/9; d.-lerinden 9b/14; semt-i d.-de 32b/2; ṭaraf-ı d.-de 31a/1

düşnām < Far. Sövüp sayma. d. ét- 27b/15

düyün < Ar. Borçlar. d.-ı 47a/11; mezāyık-ı d.-ında 47b/8

-E-

ebā < Ar. Ey baba. 8a/12

ebeden < Ar. Asla, hiçbir zaman. 15a/5

ebedī < Ar. Sonsuza, ebediyete ait. 18a/1; e.-dür 18a/2

ebeveyn < Ar. Anne, baba. 12b/11; iḥyā-yı e.-e 12b/20

ebī krş. ebū. 32b/1; e.-nūñ 32a/21; e.-yi bī-dīn 32b/3

ebū < Ar. Ata. 12b/3

ebyāt < Ar. İki mısradan meydana gelen manzum sözler. e.-uñ 7a/20; e.-ı şerīf 48b/11

ecdād < Ar. Dedeler, atalar. e.-ı nebeviyye 12b/3

ecel < Ar. Ömrün sonu. 42b/11

ecell < Ar. Çok büyük, en ulu. 32a/10

ecma'ın < Ar. Hepsi, cümlesi, topu. 36b/10

ecr < Ar. Bir iş, bir hizmet karşılığında verilen şey. 14b/3; e.-i ḥazīl 14b/5

eczā < Ar. Parçalar, kısımlar. e.-i 33b/21;
e.-ları 23a/4; e.-sıdur 22b/17

edā < Ar. Yerine getirme. 9a/5, 14b/14,
34a/13, 40b/2, 47a/11; e.-dan 16b/4; e.
eyle- 6b/1, 28a/7, 29b/10; e. olın-
6b/2; e.-yı hizmet olın- 19b/12; e.-yı
şalāt 37b/6; e.-yı şalāt eyle- 36a/14

edeb < Ar. Terbiye, güzel ahlak. 42a/15;
e. eyle- 21b/1-2; kütüb-i e.-den 28a/17

edin- Edinmek. e.-ürsenüz 44b/5, 6

edyār < Ar. Hıristiyanların ibadethaneleri.
e. èt- 16b/8

ef'āl < Ar. İşler, ameller. e.-i Hakk
18a/13

efdal < Ar. Daha (pek, en) faziletli. 13b/9,
20b/3; e.-dür 24a/19, 21; e.'l-zıkr ol-
13b/20

efendi < Rum. Efendi. e.-si 5a/21, 42a/5

eflāk < Ar. Felekler, gökler. devr-i e.
23a/6; idāre-yi e. 23a/9

efrād < Ar. Fertler. 23a/11

efrūz < Far. Ateş. dūzaḡ-ı e. eyle- 31a/13-
14

efsār < Far. Yular. e.-ı a' zā 20a/21

efsed < Ar. Pek fena. e.-dür 20b/4

efzūn < Far. azla, çok. 48b/21; e. ol-
22a/18

eger < Far. Eğer, şayet. 6b/2, 7a/18,
7b/18, 9a/7, 12a/10, 12b/18, 13a/12,
15a/10, 16a/8, 11, 13, 16b/8, 17b/8,

18a/10, 19, 20, 21, 18b/3, 4, 10, 12,
13, 21b/1, 14, 23b/18, 20, 24a/4, 5,
27b/12, 15, 31a/2, 34a/2, 36b/16,
37a/15, 20, 38b/9, 40a/2, 40b/20,
41b/11, 12, 17, 19, 42b/8, 43b/10,
44b/6, 7, 45b/19, 46a/21, 49a/3, 4,
49b/9, 20

egerçi < Far. Her ne kadar, olsa da, ise de.
10b/10, 15b/1, 18b/18, 38a/18, 39a/11,
46b/20, 48a/16

egril- Eğri duruma gelmek. e.-di 40b/12

ehl < Ar. Sahip, malik, bir yere ait olan.
25b/10, 35a/20, 37b/1, 39a/9; e.-idür
7b/12; e.-ini 24b/11, 45a/17; e.-i 'arż
14a/15; e.-i Bedr 39b/10; e.-i cürm
49b/9; e.-i dünyā 18b/19-20; e.-i fetret
7b/8; e.-i ḡadīş 12b/19, 20; e.-i Hind
28b/19; e.-i 'Irāḡ 7b/10; e.-i 7b/9,
12b/18, 19, 20, 18b/17, 32a/13, 41a/6;
e.-i kirām 8b/14; e.-i ma'ā 23a/14; e.-i
Mekke 3b/19; e.-i mü'min 50b/2; e.-i
şikāyet 38a/5; e.-i taşavvuf 14a/2; e.-i
taşrif 14a/5; e.-i tefsir 8a/16, 20a/21;
e.-i tevḡid 7b/9; e.-i zıkr 14a/1; e.-i
zamir 25b/9; 'azāb e.-i 12b/8; lazime-
yi e.-i imān ol- 18a/7

ehl-i beyt < Ar. Hz. Peygamber'in yakın
akrabası. 3a/5, 6, 43a/17; ehl-i b.-den
3a/2; ehl-i b.-dür 4b/19; ehl-i b.-e 5a/2,
3, 36b/20

ehl-i hevā < Ar. Nefsine düşkün olan
kimseler. ehl-i h.-ya 49b/7-8

ehl-i İslām < Ar. Müslümanlar. e. 5a/6, 6b/19, 20, 25b/3, 28b/7, 30b/3, 32a/13, 34a/8, 34b/1, 36a/12, 39b/16-17; ehl-i İ.-ı 39b/20; ehl-i İ.-a 6b/14; ehl-i İ.-dan 36a/12

e'imme < Ar. İmam. nām-ı e. 11b/3

'eizze < Ar. Muhterem, aziz kimseler.
‘e.-i kirām 1b/11

ekber < Ar. Daha büyük, en büyük.
‘ālem-i e. 22b/11; dāmād-ı e.-leri 2a/8;
h.-ı ekber 19a/1; naḥs-i e. i.-di 28a/14

ekl < Ar. Yemek yeme. e.-inden 37a/7

ekmele < Ar. Daha kamil, mükemmel ve kusursuz olan. 22b/4

ekmek(g) Ekmek. e.-i 2a/18, 2b/1, 4a/3

eknāf < Ar. Sığınacak yerler. eṭrāf-ı e.-a 38b/21

ekrem < Ar. Daha kerim; çok şeref sahibi, pek cömert. ḥabīb-i e.-e 50a/16; vālide-yi e.-leri 46b/6; ser-dār-ı e. 35a/8, ser-dār-ı e.- üñ 31a/12

ekşer < Ar. En çok, daha ziyade. 4b/5, 22b/12, 25b/15

ekül < Ar. Obur, pisboğaz. e. ol- 43a/2

el El. 15a/2, 36a/4, 44a/6, 50a/11; e.-e 38a/11, 43a/21; e.-i 40b/7; e.-inde 8b/5, 31a/1, 40b/16; e.-inden 6a/11, 28a/3, 32b/4, 46a/12; e.-indeki 37b/19; e.-ini 14b/6, 32b/13, 40b/7, 45b/9; e.-iyle 25a/14, 32b/14; e.-lerden 44a/6; e.-leri 14b/16; e.-lerin 14b/20; e.-

lerinde 47b/16; e.-lerinden 26b/17, 47b/21; e.-lerine 5a/12, 8a/6, 40b/13; e.-lerini 24b/21; e.-lerüm 45b/13; e.-lerüñ 8a/13, 14b/17; e.-ümden 25a/16, 38b/12; e. çek- 39a/7

el'an < Ar. Şimdi, henüz. 47b/6, 48a/1, 49a/14

elbet < Ar. Elbet, kuşkusuz ki. 18a/8

elbetde krş. elbet. 42b/9.

elbette krş. elbet. 13a/20, 33b/7, 41b/13, 42a/9

elbise < Ar. Elbise, giysi. e.-sine 34a/1; e.-sinde 26b/8

elçi Elçi. 43a/11

el degirmeni El değirmeni. el d.-nde 2a/16

elfāz < Ar. Kelimeler, sözler. e.-i sükkəriyye 23a/1

elem < Ar. Acı, üzüntü, keder. e. çek- 12a/13; izḥār-ı e. eyle- 12a/10

elḥamdü li'llāhi < Ar. Allah'a hamdolsun, Allah'a şükür. 22a/12

el-kıssa < Ar. Sözü'n kısası. 7b/15, 27a/7

el-külliyе < Ar. Genel olarak. 10a/8

elleş- Elleşmek. e.-ürem 20a/8

elli Elli. 43a/6; e. altı.-ya 31b/15; üç yüz e. 39b/8; yüz e. 3b/2

emānet < Ar. Birine korunması için teslim edilen şey. e.-i ma' rüze 23a/2

emānet-i ilahī < Ar. Kutsal emanetler. 17a/2

emced < Ar. Çok şerefli, mukaddes.
Bedr-i e. 4a/5

emîn < Ar. Kendisine güvenilen kimse
ve/veya şey. 10a/11, 44b/6, 49a/20; e.
bul- 44b/6; e. ol- 19b/14, 40a/6-7

emîr < Ar. Amir, komuta eden. 26a/18,
19, 44b/4, 5, 8; e. eyle- 10b/14, 36b/5;
e.-i belde 40a/4

emlāk < Ar. Mülkler. e.-ı berîn 21b/20

emn-âbād < Ar+Far. Çok güvenilir,
emniyetli yer. e. ét- 18b/2

em(i)r < Ar. İş buyurma, buyruk. 36a/15,
41b/18, 42b/13, 19; e.-de 8b/21,
15a/16, 31a/5; e.-e 19b/4, 26a/18; e.-i
4a/12, 15a/15, 45b/17; e.-inde 2a/10,
4a/9; e.-ine 13b/19; e.-ini 34a/10; e.-
iñüze 40a/5; e.-iyle 46a/13; e.-le
11b/16; e.-üñ 6b/13; e.-ünçe 45b/14,
50a/13; e. buyur- 10a/19, 19a/15,
39b/18, 46a/16; e. ét- 44a/7; e. eyle-
27a/3; e. ol- 48a/15; e.-i cesîm 13a/21;
e.-i dîn 36b/5; e.-i Hâkk 40b/20; e.-i
hâarnāk 17a/3; e.-i hilâfet 36a/20,
37a/12; e.-i huṭbe 38b/19; e.-i
hümâyün 32a/15; e.-i ilahî 9b/14; e.-i
imâmet 37a/16, 20, 37b/8; e.-i
kâzibiyye 46b/17; e.-i rabbâniyye
44b/6; e.-i Rabbü'l-^l alemîn 43a/16; e.-
i nebevî 7a/10, 29a/6, 34b/5; e.-i
pâdişâhî 48b/12; e.-i pederî 4a/13; e.-i
şerîf 2a/11; e.-i uḥuvvet 3b/6, 7; e.-i
vaḥîm 16a/19; e.-i zımn 21a/13; e.-i

zin 36b/2; e.-i zühür 45b/16; e.-n-nâs
45b/2; ^cafv-ı e. 49b/9; hilâf-ı e. 43a/12

emr-kār < Ar+Far. Emreden. 38b/9

emşāl < Ar. Benzer; örnek. e.-i 6b/18,
13a/3, 14b/17, 15b/17, 16a/2, 28a/1;
31b/10, 33a/5

emvāl < Ar. Mallar. 31b/4, 49b/4; e.-lerin
35a/3

enām < Ar. Yaratılmış olan canlar.
Rabbü'l-e. 5a/6

e'nām < Ar. Deve, sığır, koyun gibi
hayvanlar. kavm-i e. 38b/17

enbiyā < Ar. Peygamberler. 10b/4,
12b/10; e.-da 15b/15; e.-dan 14a/9; e.-
yı kirām 32b/9; ašlāb-ı e. 12b/6;
kelām-ı e.-dan 14a/14; beniyye'l-e.
7a/17

endāhte < Far. Terk edilmiş, bir tarafa
atılmış. 29a/12

enfās < Ar. Nefesler, canlar. e.-i ma^cdüde
20a/9

enşār < Ar. Yardımcılar, koruyucular.
3a/17, 11b/7, 36a/12, 39b/7; e.-dan
3b/1, 37b/7; e.-ı kirām 10a/17

enseb < Ar. Daha münasip, daha uygun.
15a/12

envā^c < Ar. Çeşitler, türler. e.-nı 18a/1

êr- Ermek, yetişmek. ê.-mezse 49b/5

er Erkek. 50b/4

er Asker. 9a/1

erbāb < Ar. Sahipler. e.-dan 17b/20; e.-ından 16a/17; e.-ını 45a/18; e.-ı cürm 22a/4; e.-ı ğaflet 15a/13

ercā < Ar. Taraflar, yönler. e.-yi hicāb 26a/6

erhām < Ar. Hısımlar, akrabalar. e.-dur 22a/12; e.-ı muṭāhhara 12b/8

erīṣ- Erişmek. è.-meyenler 21a/2-3; è.-ür 18a/9

erkān < Ar. İleri gelen kimseler. 14b/3

ertesī Bir sonraki. 34a/9, 2a/20, 17b/13, 41a/8

ervāḥ < Ar. Canlar. e.-um 15b/20; e.-ı ḥabīṣ 10b/16

erzāk < Ar. Rızıklar, ihtiyaçlar. e.-ı 17a/1

es'āb < Ar. Daha güç, daha zor. 46b/4

eṣāḥḥ < Ar. Çok doğru. 4b/7, 35b/13

es'ale < Ar. Sevindirdi, neşelendirdi. 25b/9

eṣbāḥ < Ar. Şahıslar. 29a/19

esef < Ar. Hüzün, gam. 20a/19

eşer < Ar. Emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt. 24a/20; e.-de 13b/14, 14b/5, 18b/16, 20b/4, 21a/9, 14, 21b/9, 14, 32b/7, 33a/9; e.-i 13a/20, 17b/9; e.-idür 20a/19; ol.-an 17b/7; e.-le 13b/20; e.-ler 13b/3; e.-i 'afv 49b/9; eşer-i celīl 47a/5; e.-i celīle 30a/17; e.-i ṣecā'at 27b/12; e.-i şerīf 25b/4-5, 34a/4; mu'allāk-ı e. 18b/5

eṣḥāb < Ar. Hz. Peygamberimizi görmek ve sohbetine erişmek şerefini kazanmış kimseler. 34a/15, 36b/1, 38a/4, 39b/8; e.-dan 6a/6, 27a/12; e.-ı 9a/5, 26a/12, 39b/9; e.-ından 24a/6; e.-ı kirām 5a/12, 6b/14, 8a/21, 8b/18; 10b/12, 11a/10, 16a/16, 19a/3, 10, 29a/15, 30b/11, 31a/8, 31b/3-4, 19, 32a/10, 33a/8, 33b/4, 34a/11, 34b/20, 35a/11, 35b/18, 38a/1, 39b/10, 40a/12-13; e.-ı miyān 3b/7; beyne'l-e. 34a/11; sā'ir-i e.-a 36a/8 şeref-yāb-ı e. 39b/5; zümre-yi e. 33a/19

esir < Ar. Kul, köle. 2b/2, 29a/4, 32b/1; e.-iñüze 46a/16; e. al-29a/4; e. ol-9a/15, 32b/1

eski Eski. 9a/6

esmā < Ar. Adlar. 23b/19; e.-sındadır 24a/16; e.-nuḡ 22b/15; e.-yi bākaya 22b/13; e.-yi ḥasenāt 11a/18; e.-yi bākaya 22b/13; belā-yı e. 27b/18-19

eṣnā < Ar. Vakit, sıra. e.-da 5a/12, 8b/3, 32b/1, 34b/10, 40b/3, 41b/2; e.-sında 17a/5, 29a/13; e.-yı cenk 27b/14, 29b/7, 32b/10; e.-yı cerīde 27a/16; e.-yı ḥarb 6a/10, 30b/9, 32b/13-14; e.-yi ḥaṭiye 22b/19; e.-yı perḥāş 40a/1; e.-yi şuġl 24b/2; e.-yi şühūd 23a/18; e.-yi ṭarīḥ 11b/15, 29a/8; e.-yı tekellüm 43b/20

esrār < Ar. Bilinmeyen şey. 20b/19; e.-ı 10b/10; e.-uḡ 49a/7; e.-ı ğarībe 11b/12

e's-sābīkūnī's-sābīkūn < Ar. Vākıa suresinin onuncu ayeti. 4b/8

esved < Ar. Çok siyah, kara renkli olan. 26b/4

eş'ār < Ar. Vezinli ve kafiyeli sözler. e.-ından 7a/7, 20; e.-ı inşād eyle- 31a/4

eşhūr < Ar. Aylar. e.'l-akvāl 46b/2

êşit- İşıtmek, duymak. ê.-diginde 35a/17; ê.-diler 33b/16, 17; ê.-düm 21a/19, 43b/9; ê.-e 14a/6; ê.-mezlen 42b/13; ê.-üp 8a/6, 30b/14

eşkiyā < Ar. Eşkiya, haydut. 45b/11

eşter < Far. oştor. Deve. şahrā-yı e. 11a/10

eşyā < Ar. Nesnelere, mevcut olan şeyler. 35a/4; e.-ları 35a/5; e.-larına 35a/3; e.-ya 17b/2; e.-sını 40a/4; e.-yı 10b/3, 14a/19, 14b/2, 17b/15; 'ayn-ı e. 22b/17; sâ'ir-i e.-nuş 22b/17; tabī'at-ı e.-da 18b/14

êt- Yapmak, etmek. 49b/1; ê.-di 10b/10, 17b/1, 45a/13, 47a/4; ê.-digünji 49a/7; ê.-dince 23b/2; ê.-diñüz 46b/10; ê.-düm 20b/1, 21a/5, 8, 16, 26a/6; ê.-dümse 49b/9; ê.-dük 21b/20; ê.-dün 46a/13; ê.-e 40a/1, 48a/13, 50a/17; ê.-ecegüm 42b/11; ê.-ecek 34a/6, 42a/4; ê.-eler 27a/4; ê.-elüm 33b/10; ê.-em 49b/21; ê.-emedi 16b/7; ê.-emediler 12b/21; ê.-emez 49a/9; ê.-en 2a/2; 18b/16, 23a/9, 27a/4, 28b/18, 36b/18,

38b/17, 42b/6, 7, 43a/14, 44b/18, 47b/20, 48a/10; ê.-enler 11a/13; ê.-enlere 5a/18, 19, 11b/21; ê.-enlerün 41b/4; ê.-er 3b/6, 4b/18, 5a/10, 5b/15, 19, 6a/13, 18, 7a/5, 8a/5, 10, 9a/6, 9b/17, 11b/5, 7, 13, 12a/2, 12b/5, 13b/3, 11, 13, 15, 14a/2, 4, 9, 14b/14, 15a/4, 12, 13, 16a/8, 16b/9, 11, 17b/6, 18a/8, 12, 13, 14, 20, 21, 18b/1, 2, 7, 16, 19b/18, 20a/20, 20b/16, 21b/15, 23a/15, 23b/6, 10, 11, 24a/9, 13, 24b/6, 25a/3, 26a/14, 26b/7, 8, 27a/20, 27b/10, 17, 28a/15, 29a/9, 30a/6, 8, 11, 32b/21, 35a/15, 35b/6, 19, 36a/1, 36b/7, 37a/9, 38b/8, 39a/13, 39b/10, 40a/13, 17, 41a/7, 15, 41b/13, 21, 42a/9, 43b/18, 44b/2, 9, 45a/10, 14, 16, 47b/18, 48a/7, 48b/7, 49a/7; ê.-erdi 4a/11, 7a/16, 19, 10a/19, 12a/19, 19b/11, 21b/15, 29a/2, 41b/2, 14, 21; ê.-erdüm 10b/20, 11a/14, 25b/12, 37a/15, 38a/19, 21; ê.-erdün 39a/12; ê.-erek 8b/5, 27b/16, 41a/13, 48b/3; ê.-erem 11b/16, 19-20, 13b/17, 19, 14a/12, 13, 23a/19, 25b/2, 14, 32a/19, 21, 33b/8, 11, 34a/6, 34b/16, 37b/15, 38b/10, 40b/5, 43b/12, 44a/13, 44b/8; ê.-er i.-miş 27b/15; ê.-erken 27b/17, 30a/6, 37a/6, 42b/16, 43b/20, 47b/19; ê.-erler 2b/16, 5b/7, 12, 6a/2, 13b/3, 17b/7, 8, 18b/4, 10, 13, 21b/16, 23a/6, 24b/15, 27a/8, 28a/8, 28b/3, 34a/1, 39b/2, 43a/3, 44b/20, 48b/12;

è.-erlerdi 8a/8, 10a/4, 7, 10b/20, 17a/8;
 è.-er misin 29b/14; è.-er misinüz; è.-
 erse 16b/8; è.-ersem 48b/21; è.-ersen
 21b/2, 34b/18; è.-ersin 19b/2, 22b/9,
 39a/14, 43b/20, 46b/15; è.-ersinüz
 47b/21; è.-ersiz 42b/9; è.-erüz 9a/7,
 36b/6, 40b/20; è.-esin 33b/12, 37b/20,
 21, 38a/16; è.-eyorum 43a/1; è.-eyüm
 17a/11, 45b/15, 19; è.-e gel- 36b/6-7;
 è.-ince 10b/7, 23b/2, 32a/11, 37b/14;
 è.-me 50a/14; è.-mek 13a/18; ètmekde
 50a/7; 44b/8; è.-mem 25b/12; è.-
 meseñ 49b/7; è.-mez 21b/14; è.-
 mezsın 22b/12; è.-mişem 13a/11; è.-
 sün 14b/15; è.-ün 13b/15, 35b/20,
 37b/5, 39b/21, 46a/20, 21, 47a/16,
 47b/20; è.-üp 2a/2, 15, 16, 3a/14,
 3b/15, 16, 4a/9, 10, 13, 4b/10, 15,
 5b/8, 6b/13, 16, 7a/11, 16, 19, 7b/3,
 15, 8b/6, 9a/2, 14, 9b/19, 21, 10a/3, 8,
 18, 10b/3, 12a/18, 19, 14b /18, 21,
 15a/10, 15b/2, 4, 7, 21, 17b/16, 19a/6,
 19b/3, 21, 20b/1, 21a/6, 11, 21b/15,
 16, 22b/3, 23a/9, 25a/6, 17, 25b/19,
 26a/6, 27b/13, 29a/1, 15, 29b/4, 9, 11,
 12, 20, 30a/10, 30b/9, 14, 31a/3, 11,
 31b/3, 7, 9, 13, 32a/1, 2, 8, 33a/3, 17,
 33b/7, 34a/21, 34b/4, 20, 35a/17,
 37a/7, 37b/9, 19, 38a/12, 15, 16, 20,
 38b/2, 9, 39a/1, 2, 21, 39b/1, 40a/16,
 40b/19, 41b/15, 42a/2, 10, 42b/9,
 43a/4, 21, 43b/1, 19, 44a/2, 5, 7, 10,
 12, 16, 17, 44b/1, 45a/19, 45b/4, 5,

46a/4, 7, 46b/12, 18, 47a/1, 47b/14;
 48b/13, 49b/16, 50b/2

etli İçinde et olan yemek. e. bulamac
 37a/6

etfâl < Ar. Çocuklar. 36a/13; e.-de 4b/11;
 e.-i şehri 11a/4

etraf < Ar. Yanlar, uçlar, kıyılar. e.-ını
 10a/8, 47b/17; e.-ında 30b/12; e.-i
 eknâf 38b/21; e.-i şehri 33a/18

etvâr < Ar. Hal ve hareketler, işler,
 tarzlar. e-i bil-cümle 13b/15

evkât < Ar. Zamanlar, çağlar. 13a/20,
 34a/14; e.-a 26b/4; e.-da 15a/11; e.-uñ
 46b/12; t.-i evkât 13a/20-21

evlâ < Ar. Daha uygun, daha iyi. 37a/16,
 38b/13; e.-dur 38b/5; e.-sın 5a/14; e.-
 yum 5a/13, 15

evlâd < Ar. Çocuklar. 34a/16, 35a/3,
 47a/9, 49b/4; e.-dan 3a/11; e.-i 47b/6,
 48a/6; e.-um 35a/21, 47b/6; e.-umuñ
 47b/6; e.-uñ 35a/21; e.-ından 29b/9;
 e.-ları 6b/12, 48a/5; e.larımı 46a/14;
 e.-ı kerîme-yi muhterem 5b/3; e.-ı
 Ümmeyye 38b/15

evvel < Ar. İlk, önce. e.-dür 10b/11; e.-i
 35b/15; e.-ki 32a/8, 41a/14, 16; e.-
 kidür 24a/19; e.-kisi 45a/5; e.-lerinde
 ol.-an 11b/12; e.-ün 15b/6; e.-ünji
 15b/14; taqdîr-i e. 23b/9-10

evvelâ < Ar. İlk önce. 35b/12

evvelin < Ar. Evvelkiler. 11b/3; nâfi'-yi
 e. 11b/3

ey Ey! Hey! 4a/14, 5a/15, 20, 8a/13, 14, 8b/8, 9b/17, 12a/8, 13a/10, 16, 17a/8, 20a/4, 20b/15, 21a/17, 19, 20, 21b/20, 24b/17, 28a/2, 28b/9, 29a/16, 32a/3, 4, 8, 33b/5, 36b/1, 38a/2, 38b/16, 20, 39a/8, 12, 39b/16, 20, 40a/17, 19, 41a/6, 42a/12, 13, 17, 43b/11, 45b/20, 46a/1, 47b/20, 48a/1, 10, 49a/5, 9, 11

eyā < Ar+Far. Ey! Hey! 49a/9

eyit- Söylemek. e.-üp 37a/7

eyle- Yapmak, etmek. 5a/18, 19, 7b/6, 13a/16, 17a/9, 19, 20b/2, 28b/9, 33b/9, 10, 37b/10, 39a/12, 43b/11, 44a/12, 45a/17, 47b/12, 50a/9; e.-di 2a/18, 2b/17, 18, 4a/15, 4b/2, 5a/7, 5b/9, 6a/12, 6b/17, 7a/10, 7b/19, 8a/6, 13, 16, 17, 20, 21, 8b/3, 6, 10, 9a/15, 9b/12, 10a/9, 10b/8, 9, 14, 11b/16, 12b/2, 14b/11, 16a/6, 17b/15, 19a/8, 5, 20b/1, 26a/10, 27a/3, 7, 18, 19, 27b/10, 28a/4, 6, 13, 28b/9, 30a/5, 31a/4, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 31b/8, 12, 20, 32a/1, 8, 32b/3, 5, 14, 17, 18, 33b/14, 16, 34b/5, 35a/1, 35b/19, 36a/4, 9, 18, 36b/5, 37a/2, 5, 11, 19, 37b/2, 4, 8, 13, 17, 18, 38a/4, 12, 14, 17, 38b/6, 13, 39a/4, 6, 39b/12, 15, 40a/10, 12, 18, 20, 40b/1, 2, 8, 12, 41a/19, 42a/3, 11, 43b/12, 18, 44a/1, 4, 15, 20, 44b/18, 46a/2, 6, 9, 20, 46b/1, 6, 47a/6, 11, 47b/14, 50b/1; e.-digi 5a/11, 6a/15, 8a/15, 9b/7, 10b/18,

12b/2, 17a/7, 17b/17, 18b/21, 21a/12, 27b/1, 28a/8, 28b/21, 29a/2, 31a/6, 33b/19, 21, 34a/19, 34b/19, 37a/14, 18, 39a/21, 39b/20, 41a/17, 41b/11, 46a/9, 21, 46b/11; e.-digidür 5b/13, 30b/18; e.-diginde 17a/12, 43a/1; e.-diginden 7a/15, 20a/14; e.-digini 7a/16, 12a/8, 42a/9, 4b/14, 42a/9, 42b/14; e.-digiñüz 43a/12, 14; e.-digüm 14a/11, 14b/1, 25b/10, 41a/14, 49a/2; e.-digümde 30a/9; e.-digümi 33b/17; e.-digünji 33b/16; e.-diler 2a/12, 13, 20, 4b/9, 12, 6b/11, 15, 18, 20, 7a/13, 7b/15, 8b/21, 9a/1, 16, 21, 10a/11, 11a/7, 12b/21, 17b/18, 19a/4, 8, 20a/17, 25a/15, 27b/14, 19, 28b/13, 29a/7, 8, 12, 29b/10, 31a/9, 32a/10, 33a/21, 33b/14, 34b/1, 4, 10, 17, 21, 35a/5, 35b/10, 36a/14, 36b/8, 37a/8, 37b/8, 38a/10, 11, 38b/6, 39a/7, 15, 39b/16, 41a/10, 43b/7, 14, 15, 44a/18, 20, 44b/1, 45a/4, 9, 45b/14, 46a/4, 47b/16, 48a/1, 48b/9, 10; e.-di mi 46a/2; e.-diñüz 41a/2; e.-dük 21a/19, 21b/6, 27b/1, 33b/18, 34b/20, 39a/20; e.-dükçe 36b/2; e.-dükde 2a/17, 21, 2b/2, 4a/7, 12, 5a/20, 6a/11, 7b/7, 18, 8b/4, 8, 11b/15, 12a/14, 14a/13, 24b/21, 26b/15, 27a/16, 28a/7, 29b/8, 30b/11, 31b/18, 21, 32b/5, 14, 21, 33a/5, 7, 33b/5, 34a/1, 11, 34b/4, 35a/1, 20, 36a/16, 37b/12, 38a/1, 40a/16, 40b/14, 18, 41a/20, 42b/10,

13, 44a/19, 46a/10, 47a/1, 48b/3; e.-dükden 8b/7; e.-dükleri 2b/7, 21b/13, 23a/2, 26a/13, 26b/16, 30b/18, 34b/2, 43b/4; e.-düklerinde 31b/5, 32b/17, 33a/10, 17, 34a/8, 39a/17, 47a/12; e.-düklerinden 28b/6; e.-düklerini 8b/20; e.-dük mi 6b/1; e.-düm 8a/11, 11a/2, 17a/13, 14, 25a/12, 25b/11, 14, 26a/8, 27a/1, 29b/14, 33b/18, 34a/2, 35a/21, 35b/9, 12, 39b/17, 42a/7, 42b/11, 43a/17, 46b/16, 47b/10; e.-dümse 49b/13; e.-dünj 21a/17, 46a/13; e.-me 12a/1; 16b/12, 20b/8, 41b/7, 46b/13; e.-meden 6a/21; e.-medi 19b/13, 36a/14, 36b/9, 40b/15, 42a/7, 44a/13, 45b/16; e.-mediginden 19b/17, 48b/8; e.-medükçe 11b/18; e.-mege 6b/14, 40a/4; e.-mek 2a/10, 3a/9, 9a/8, 11a/6, 16b/12, 25b/13, 33b/11, 13, 39b/15, 41a/7, 41b/18, 47a/12; e.-mekden 17a/2, 34a/6; e.-mekdür 17b/21, 39a/11, 43a/18; e.-medüklerinde 34b/2; e.-mekle 36b/7; e.-melerine 8b/19, 9a/14; e.-mem 12a/10, 33b/9; e.-memek 12a/13; e.-meñ 11b/9; e.-mesin 14b/15; e.-meye 20b/11, 20; 21a/7, 21, 26b/13, 41b/11; e.-meyeler 6b/12, 34b/2; e.-meyüp 34a/2, 37a/19, 39a/7, 40a/2, 41a/10, 44a/18; e.-mez 11b/6, 12a/8, 14a/13, 15a/12, 18a/11, 19b/18, 41b/20, 42a/6, 44b/7; e.-mezse 15a/12, 46b/21; e.-mezsem 41a/18; e.-mezsın 22b/11; e.-mezüz 34b/18; e.-

miş 8a/12, 27a/2, 31b/6; e.-mişdi 48b/1; e.-mişdür 7a/1, 28b/16, 47b/2; e.-mişdi 43a/5; e.-miş i.-di 4a/6, 9, 43b/6; e.-mişler 13b/12, 31b/7; e.-mişlerdür 7a/5, 15a/11, 18a/1, 19b/7, 34b/9; e.-r 20a/5; e.-mişler i.-di 3a/18, 4b/5, 8b/15, 10b/13, 11a/4, 28b/13, 33a/16, 34a/17, 39b/4, 44a/5; e.-rem 14a/16, 32a/21; e.-r i.-señ 17a/19, 49b/6, 50a/1; e.-rken 35b/19; e.-rse 49a/4; e.-se 13b/7, 18a/10, 20a/4, 32b/8, 43b/10, 48a/2, 49b/14; e.-sem 9b/8, 16a/8, 10, 13, 32a/20, 38a/21; e.-señ 49b/21; e.-señüz 44b/8; e.-sünler 40a/6; e.-ye 10b/9, 14a/6, 20a/6, 21a/5, 23b/15, 33b/7, 34b/11, 43b/14, 47a/20; e.-yen 50b/3; e.-yenden 13b/18, e.-yüp 2a/19, 5b/13, 6b/4, 20, 8a/9, 9b/8, 11, 11b/15, 17b/1, 20b/9, 21b/2, 23a/1, 28b/12, 32a/9, 12, 32b/15, 35a/3, 37a/13, 38a/6, 13, 38b/4, 21, 41b/10, 42b/5, 44a/15, 46a/16, 48b/15

eyle- oyalamak. e.-mek 4a/11

eyyām < Ar. Günler. 36b/17; e.-da 35a/10, 18

ezā < Ar. Can yakma, eziyet. 6b/14, 8b/14, 25b/16; e.-sında 14b/12

ezān < Ar. Müslümanları namaza çağırarak amacıyla yüksek sesle yapılan davet. e.-ı şubh 37b/5

ez-cān < Far. Gönülden. 5a/7; e.-ı inkiyād
4a/12

ez-cümle < Far+Ar. Mesela, bunun gibi.
28b/21, 37b/11, 46b/4

ez-derūn < Far. Gönülden. 15a/15

ez-dil < Far. Gönülden. 48b/11

ezel < Ar. Başlangıcı olmayan geçmiş
zaman, öncesizlik. e.-den 47b/1

ezelī < Ar. Ezelle ilgili defter-i kıssām-ı
e. 16b/20; taq̄sīm-i e.-de 16b/15

ezelen < Ar. Asla, hiçbir zaman. 15a/5

ezhār < Ar. Arkalar, sırtlar; yüzler. e.-dur
43b/14

ezīn < Ar. Söz dinlemek, işitmek. 9a/16;
e.-i cānib 45b/3

eziyye ? 24a/11

ezvāc-ı t̄ahirāt < Ar. Hz. Muhammed'in
zevceleri. ezvāc-ı t̄.-dansın 3a/3

-F-

fa'āl < Ar. Gayretli, çalışkan.
maḥmūdū'l-f. 11a/16

fācir < Ar. Haktan sapan. f. bulın- 16b/17

faḥr < Ar. Büyüklük, ululuk. f. ét- 9b/17;
f. eyle- 7a/16, 45b/3; f.-i kā'ināt
19a/16; f.-i Resūl 13a/17

fā'ide < Ar. Fayda, kazanç. 22b/2, 29b/1,
30a/14; f.-yi du'ā 14b/15; f.-yi
Peygamber 26b/13

fā'il < Ar. İşleyen, yapılan. f. ol- 23b/10,
49a/7

faḳare < Ar. Omurga kemiği. f.-nün 29b/1

faḳīr < Ar. Yoksul, zavallı, aciz. 1b/16,
10b/20, 16a/14, 18a/10, 16, f.-e 2a/19;
f.-den 38b/8; f.-i 18b/1; f.-ün 18a/10,
11, 12; f. eyle- 16a/8,

faḳat < Ar. e. Yalnız, ancak. 2b/6

faḳr < Ar. Muhtaçlık, yoksulluk. 16a/3;
18a/10; f.-ına 16a/10; f.-ı ihtiyār ét
17b/1; ḥāl-i f. 49a/16; ḥāl-i f.-ında
16a/16-17

fāl < Ar. Uğur, baht. ḥayr-i f. 31a/7

fānī < Ar. Ölümlü, geçici. f.-dür 18a/2;
lezāiz-i f.-den 3a/9

fāriḡ < Ar. İşini bitirmiş. 34a/9; f. ol-
40a/3, 45a/3, 47a/17, 49b/19

farḳ < Ar. Fark, ayırım. f.-ı 26b/16

farz < Ar. Dinen yapılması gerekli olan
şeyler. f.-ı 'ayn 20b/14; farz ol- 16b/3

farzā < Ar. Farz edelim ki, diyelim ki.
49b/7

faṣāhat < Ar. Güzel ve açık konuşma.
18b/9; f.-ı server 1b/8

faṣāhil < Ar. Açıklıklar. 14a/17

faṣl < Ar. Bölüm. f.-ı 17b/3

fāsid < Ar. Yanlış olan. f.'l-īmān ol-
16a/13-14

faṣīḥ < Far. Açık ve güzel konuşan. faṣīḥ-
zede i.-ken 13a/15

faṭānet < Ar. Zihin açıklığı. 18b/8

fātiḥ < Ar. Fetheden. f.-i Ḥayber 38a/8

fātiḥa < Ar. Başlangıç, giriş. 50a/20; f.-yı kitāb-ı velāyet 1b/7; f.-yı rābi‘a 17b/13

fayṣal < Ar. Kesin hüküm, karar. f. bul- 41b/19

fażā’il < Ar. Faziletler, erdemler. f.-ine 18a/11

fażilet < Ar. İnsanın yaratılışındaki iyi huy, erdem. f.-i 9b/13; f.-lerini 42b/4

fażl < Ar. İhsan, cömertlik. f.-uñdan 49a/18, 49b/19; f.-uñla 50a/14; f.-ı Ḥaḳḳ 16b/16, 17b/1, 36a/2, 18; f.-ı lütfun 47a/18

fedā < Ar. Gözden çıkarma, uğruna verme. f. eyle- 9b/11; f. ol- 36a/7; f.-sı ol- 13b/7

fefri < Ar. Fevri, hemen, birdenbire. f. ol- 38b/6

feh̄m < Ar. Anlama, anlayış. f. eyle- 41b/10; ḳadem-i f. eyle- 10b/9; terciḥ-i f. 37a/18

feḳār < Ar. Omurga kemikleri. 29b/1, 16; f.-e 29b/1

felek < Ar. Talih, baht. 20a/8; f. ét- 18b/13; ḥādiṣāt-ı f. 24b/12

felekiyye < Ar. Felekle ilgili. icrām-ı f. 24a/10

fenā < Ar. Kötü. 17b/21; f. bul- 26b/12; mülk-i f.-dan 13a/12

ferah < Ar. Şen, sıkıntıda olmayan. 15b/10; f.-ından 32a/7; f.-a bul- 16a/12

ferah-nāk < Ar+Far. Sevinçli. f. ol- 7a/14

ferah-yāb < Ar.+Far. Ferahlık bulan. 18b/2

ferd < Ar. Eşi benzeri olamayan. f.-i ‘Alī 48a/19

ferdā-ferden < Ar+Far. Tek tek. 36a/14

feriṣtah < Far. Melek. f.-lar 21b/4

fermān < Far. Emir, buyruk. f.-ıyla 32a/9; f. buyur- 34b/14; f.-ı nebevī 32a/12, 33a/14

fersaḥ < Ar. İki şey arasındaki açıklık. 43b/17

feryād < Far. Yardım istemek için çıkarılan ses; bağışma, çağrışma. 12a/9, 31a/3, 40b/21, 41b/5; f.-ına 47b/19; f. ét- 30b/14, 32b/5-6, 47b/19

ferzend < Far. Oğul, çocuk. f.-i sa‘ādet- mend 13a/11

fesād < Ar. Fenalık. 21b/13, 43a/12; f.-a 43a/15; f.-ı 43b/13, 45a/4

feṭā < Ar. Genç, delikanlı. 21b/20

feth < Ar. Açma, açılma. 22b/12, 29b/1; f.-ine 27a/18; f.-iyle 3a/9; f. ét- 31b/12; f. olın- 30a/20, 47a/7; f.-i bāb 47b/10; f.-i fütūḥ 43a/7; f.-i ḳal‘a 6a/12, 27a/18; f.-i Ḥayber 6a/3, 27a/9; f.-i Mekke 35b/16; feth-i mütekellimīn 23b/12

feṭil ? Fitol. f. 18b/6

fetret < Ar. İki vakıa arasında geçen zaman. ehl-i f.-dendür 7b/8; ehl-i f.-üñ 7b/8

fevātih < Ar. Fatihalar. f.-ün 4b/18

feyk < Ar. İyi olma. 25a/1

feyz < Ar. Bolluk, çokluk, verimlilik. f.-i
‘afv 21b/7; f.-i lütf 49b/18; f.-i nesk
49a/21

feza‘ < Ar. Korku. ceza‘ u f. 12a/7

fıkra < Ar. Kısım, bölüm. f.-sı 29b/15; f.-
yı isti‘āde-yi nebī 18a/14

fısk u fücūr < Ar. Günah işlemek. fısk u
f.-dan 14b/9

fırka Grup, bölük. 37a/20

fıtrat < Ar. Yaradılış, tabiat. f.’l-İslām
4b/7

fidā < Ar. Fidyeye verme. f. vēr- 32b/1

fi’ē < Ar. Cemaat, topluluk. f.-yi bāgi
40a/13, 17

figān < Far. İstirap ile bağırıp çağırma,
inleme. 49a/11

fi-hayāt < Ar. Hayatta. f.-ı 18b/7

fi’il < Ar. İş, davranış. hāl-i fa‘il 23b/9

fıkr < Ar. Akıl, düşünce. f.-inden 16b/11;
f.-iyle 17a/6; f. olın- 19b/18; hud‘a-yı f.
16b/21

fi’l-aşl < Ar. Aslında. 9b/3, 21b/19,
28b/17

fi‘ilen < Ar. Hakikatte, gerçekten. 45b/15

fi’l-hakika < Ar. Hakikaten, gerçekten.
8b/16, 21a/18, 22b/4

fi’l-i māzī < Ar. Bir işin geçmiş zamanda
olduğunu bildiren kip. fi’l-i m.-dür
22a/14

fi’l-i muzāri‘ < Ar. Geniş zaman kipi.
25b/9

fincān < Ar. Porselen veya camdan
yapılmış küçük kap. 48b/14

firār < Ar. Kaçma, savuşma. 38a/12; f.-e
42b/9; f. ét- 9a/6, 43a/4; f. eyle-
33a/10, 42a/8-9; f.-ı Mekke 43a/21

firāş < Ar. Döşek. 4a/9; f.-dan 4a/10; f.-e
4a/10; f.-ı nebviyye 4a/10-11; f.-ı
Peygamberiyye 4a/13

fir’ avun < Ar. Mec. Kendini Tanrı sayan,
acımasızlığı ile nam salmış krallar için
kullanılır. 8a/18, 16a/2

firāvan < Far. Çok, bol, fazla. ser-f.-dur
47a/9

firistāde < Far. Elçi, gönderilmiş. f.
buyur- 28b/10

firişte-gān < Far. Melekler. f.-dur 24b/4;
f.-ün 21b/7

fitne < Ar. Karışıklık, ara bozmak. f.-ye
47a/2; ikāz-ı f. 39a/2

fū’ād < Ar. Kalp, yürek, gönül. f.-ı
hākāyık 8b/18

fukarā < Ar. Yoksullar, fakirler. f.-ya
16b/2

furşat < Ar. Elverişli durum, uygun
zaman. 30b/7, 39a/1; f.-ı 28a/3

füşül < Ar. Fasıllar, kısımlar. f.-i mühime
30a/11

fücā'eh < Ar. Ansızın, birdenbire.
20a/14, 17

fücā'eten < Ar. Ansızın, birdenbire.
20a/12

fücūr < Ar. Günahkarlık, ahlaka aykırı
durum. 16b/18; f.-dan 14b/9

fühūr < Far. Büyük nesne. f. ol- 15b/10

fülān < Ar. Falan. 29a/16, 17, f. kes 19b/3

fülk < Ar. Gemi, sandal. f.-lerini 23a/6;
kıtıb-ı f.-i hilāfet 1b/7

fürūht < Far. Satım, satış. 20a/1

fūru-māye < Ar. Kötü soylu, sütü bozuk.
42a/12

fütūh < Ar. Zafer, galibiyet. ber f. eyle-
46a/20; fetḥ-i f. 43a/7

fütüvvet < Ar. Soy temizliği. f.-inden
27a/2

fütūr < Ar. Zaaf, zayıflık. 20a/13; f.-
uğdandır 14b/9

füzūn < Ar. Çok fazla. f.-dur 22a/17

-G-

ğadr < Ar. Hainlik, vefasızlık. 46b/10; ğ.
èt- 44b/19-20; ğ. eyle- 22b/21-23a/1

ğāfil < Ar. Gaflette bulunan. 20a/4,
50a/5; ğ.-in 14a/6; ğ. iken 31b/4

ğāfilen < Ar. Dikkatsizce. 50a/4

ğāfirü'z-zünüb < Ar. Suçları bağışlayan.
22a/11

ğaflet < Ar. Gafillik, dikkatsizlik. ğ.-den
20a/6; ğ.-ün 24a/19; ğ. olın- 3a/8-9;
erbāb-ı ğ. 15a/13

ğāh < Far. Bazen, kimi vakit. 32a/6

ğā'ib < Ar. Görünmeyen, hazır olmayan,
kayıp. ğ.-ler 17b/10; ğ. ol- 18b/3,
46b/7

ğā'ibāne < Ar.+Far. Görmeyerek,
görünmeyerek. 40b/7

ğālā < Ar. Pahalılık. ğ. ol- 4b/2

ğalebe < Ar. Galip gelme, yenme. 40b/14;
ibtidā-yı ğ. 32b/2; nevm-i ğ. 35b/19
şüret-i ğ. 31b/5, 16; şüret-i ğ.-sinde
41b/18

ğaleyān < Ar. Azgınlık, taşkınlık. 30b/8

ğālib < Ar. Üstün gelen, başarı kazanan.
22a/17, 41a/5, 49b/11; ğ. eyle- 32a/9;
ğ. ol- 14a/10, 17a/16, 33b/11, 41b/17,
19; leysü'llahü'l-ğ. 42a/1

ğāliben < Ar. Üstünlükle. ğ. èt- 32a/2

ğālḫān < Far. Yuvarlanıcı, yuvarlanan. ğ.-ı
ḫāk 28a/6; tūb-ı ğ. 31a/6

ğam < Ar. Keder, tasa. ğ. 5a/5; ğ. çek-
13a/13

ğanāim < Ar. Ganimet. ğ. kılin- 34a/16

ğanem < Ar. Koyun. 20b/1

ğanī < Ar. Zengin, varlıklı. 18a/15,
18b/1; ğ. idi 4b/3

ġanīmet < Ar. Savaşta elde edilen mal.
29a/10, 35a/5; ġ. bil- 28a/3, 40a/2; ġ.
ol- 29b/3; māl-ı ġ. 29a/8

ġār < Ar. Mağara, in. ġ.-a 9a/16; ġ.-da
9a/21; ġ.-uñ 10a/7; derūn-ı ġ.-da
10a/10

ġārā'ib < Ar. Tuhaf, şaşılacak şeyler. ġ.-
dendür 11a/2

ġarām < Ar. aşk, sevdâ. 24a/9

ġarībe < Ar. Tuhaf, şaşılacak şey. 32a/18,
44b/10; ġ.-yi eşḫāb-ı kirām 16a/16;
esrār-ı ġ. 11b/12; umūr-ı ġ. 24a/9

ġarīb < Krş. Ġarībe. ġ.-dür 21b/11

ġarḳ < Ar. Suya batma, batırma. ġ. eyle-
41a/7; ġ. olın- 47b/19

ġasb < Ar. Zorla alma. ġ. eyle- 40a/3

ġāşiye < Ar. Kıyamet. ġ.-yi 'azāb 20a/18

ġavġā < Far. Kavga. ġ.-ya 17a/3

ġāvle < Ar. Helak etmek. g.-yi Kerbelā

ġayb < Ar. Gizli olan, görünmeyen. ġ.'l-
ġuyūb 23b/4; 'ālem-i ġ.-den 33a/2;
ḫazīne-yi ġ.-ını 18a/3; miftāḫ-ı ġ.
47b/10

ġāye < Ar. Son. ġ.-dür 35b/16

ġāyet < Ar. Çok, pek çok. 38b/16, 41b/8

ġayr < Yabancı. ġ. ol- 35b/5

ġayret < Arp. Çalışma, çabalama. 30b/15,
35b/7; ġ.-i 32a/2; ġ.-leri 6b/19; ġ.-üñ
42a/18; ġ. ol- 41a/13; ġ.-i ḳarābet
6b/15

ġayretu'llah < Ar. Allah'ın gayretiyle.
2b/7

ġayrı < Ar. başka. 8a/1, 12b/17, 16b/10,
19b/17, 20a/3, 21b/2, 24a/4, 32b/6;
32a/12, 32b/6, 34a/6, 34b/16, 35a/3,
37a/16, 37b/12, 48b/4; ġ.-da 26b/20;
ġ.-nda 24b/14; ġ.-lar 13b/4, 32b/12; ġ.-
ñ 34a/3; ġ.-nuñ 13b/7; ġ. olan 17a/1;
ġ.-sı 47a/18

ġazā < Ar. Din uğruna savaş. 29a/13,
34a/10; ġ.-da 27b/11, 31b/2, 35b/14;
ġ.-dur 27a/7; ġ.-nuñ 35b/15; ġ.-sı
43a/9; ġ.-ya 35b/7; ġ.-yı Bedr
30b/1332a/21-32b/1, 43a/16; Bedir ġ.-
sı 29b/19-20; Bedr ġ.-sında3a/20,
7b/19, 19a/6, 26b/14-15, 28a/18, 21,
28b/5, 29a/3, 29b/2, 30b/3; Ḥandek ġ.-
sına 35a/7; Ḥandek ġ.-nda 49a/9 Uḫud
ġ.-sında 30a/3, 8, 31b/15, 32b/21,
33a/4; Uḫud ġ.-sına 40a/19

ġazāb < Ar. Kızma, hiddet, öfke. ġ.-a
41b/19; ġ.-ını 7b/19; ġ.-ları 30b/8; ġ.-ı
Ḥaḳḳ ta'ālā 20a/19

ġazāb-nāk < Ar+Far. Öfkeli, hiddetli. ġ.
ol- 39a/12

ġazāt < Ar. Gazalar. ġ.-dan 26a/14

ġazāvāt < Ar. Din düşmanları üzerine
yapılan seferler. ġ.-da 26b/5; ġ.-ı
nebevī 1b/14; ġ.-ı nebī 35b/13

ġazel < Ar. Tek kişinin özel bir ahenkle
söylediği manzume. ġ. et-19b/21

ġāzī < Ar. Din uğruna savaşan, bu savaştta yaralanan. 19a/7

gece Gece. 2b/1, 6, 4a/11, 14, 5b/8, 9a/17, 9b/11, 10a/2, 6, 19b/4, 37b/3, 40b/15, 41a/8; g.-de 45a/8; g.-ler 36b/16; g.-lerde 21a/6, 29a/1; g.-leri 25a/4; g.-si 3a/15, 9b/7, 45a/9, 46a/18, 19, 50a/21; g. gece 10a/4

geç- Geçmek. 42b/17; g.-di 45b/6, 7; g.-e 21a/10; g.-en 30b/6; g.-enler 44b/12; g.-er 24b/2; g.-mekle 11b/18;

geçir- Geçirmek. g.-üp 48b/14

gel- Gelmek. g. 33b/9, 42a/12; g.-di 3a/12, 3b/15, 8a/7, 27b/12, 31a/1, 32a/6, 35b/20, 21, 43a/8, 45a/11, 48a/8, 50b/4; g.-diginde 10b/12, 43b/8; g.-digi 18b/16, 35b/8, 36b/7; g.-diler 10a/10, 28b/11, 33b/3, 43a/10; g.-dükde 8b/2, 22b/21, 28a/12; g.-düklerinde 41a/11; g.-dünj 42a/12; g.-en 23b/17, 38a/5; g.-enlerde 44b/15; g.-inceye dek 39b/1; g.-mek 33a/6; g.-medükde 32a/1; g.-mekle 7a/4; g.-mesine 14b/18; g.-mez 36b/13, 38b/12; g.-miş 48b/2; g.-mişdür 4b/5, 5a/8, 11b/5, 13b/16, 14b/5, 21a/13, 21b/14, 32b/7; g.-mişler i.-di 30b/13; g.-sün 3a/18, 31a/3; g.-üp 2b/2, 4a/12, 7b/16, 8a/8, 8b/7, 9a/13, 10a/6, 14b/18, 16a/5, 19b/11, 26a/2, 26b/12, 31a/17, 33b/17, 35a/9, 37b/4, 6, 13, 38a/2, 41a/16, 41b/7, 42a/17; 43b/21,

45b/4, 13, 48b/12; g.-ür 10a/2, 24b/2, 41b/20; g.-ürdi 19b/10

gelin Gelin. 45b/1

gençlik(g) Gençlik. g.-üm 19b/15

gene yine. 2b/1, 8a/1, 31b/21, 49b/21

ger < Fa. Eğer, şayet. 11b/7, 49a/14, 49b/12

gerdün-i dün < Far. Alçak felek; sefil dünya. 48a/19

gerek Bir şeyin yapılabilmesi veya olabilmesi ona bağlı olan, lazım. g.-dür 14b/16, 16b/7, 18a/7, 22a/12, 32a/20, 43b/10, 44b/16, 45a/1, 15, 17, 20, 45b/19, 48a/2, 48b/14; g.-i 48b/13; g.-se 14b/14, 15, 16b/17, 24a/3, 40a/5

gerü Geri. 6b/3; g. dön- 25b/8, 43b/13

getür- Getirmek. g.-diler 47a/15; g.-düklerinde 46a/13; g.-esün 9b/20; g.-ürdi 10a/6, 43b/19; g.-ürdiler 38a/2; g.-üren 19b/8; g.-üp 28a/5, 38a/11, 43a/21; g.-ür 18a/4; g.-ürün 34b/13

gevher < Far. Mücevher. 48a/21

gezend < Far. Zarar, zıyan. 7b/3

ġıpta-kār < Ar+Far. Gıpta eden, imrenen. ğ. ol- 18b/3

ġılāl < Ar. Gelirler. ğ.-da 6b/17

ġınā < Ar. Bıkma, usanma. 16a/14; ğ.-sına 16a/20; ğ.-yı ıalib 18a/15, 16; ğ.-yı ıalil 18a/15

ġıyāb < Ar. Görünmemek; bilinmemek. ğ.-ında 17b/8

gibi Gibi. 8a/9, 15, 18, 9b/12, 11a/5, 12a/18, 20, 12b/10, 13a/13, 13b/2, 14b/19, 20, 21, 15b/15, 19b/11, 21, 20a/13, 22a/20, 23b/5, 24a/9, 10, 21, 25a/20, 26a/17, 27b/19, 35a/21, 35b/5, 19, 40a/6, 41b/16, 45b/2, 46a/21, 46b/7, 48b/13, 15; g.-dür 32a/6; g.-ler 7b/17

gir- Girmek. g.-e 26a/6; g.-meyin 40a/3; g.-üp 34b/21

giryān < Far. Ağlayan. dīde-i g. 3b/10

girye-nāk < Far. Ağlayan. 19b/11

git- Gitmek. g.-di 2b/17, 7b/17, 12a/4; g.-di i.-se 7b/17; g.-dükleri 9a/11; g.-er i.-se 9a/7; g.-erken 37b/18, 44a/1; g.-mek mi 38b/5; g.-miş 4a/5; g.-miş i.-di 8b/2, 31b/14; g.-sünler 34b/14; g.-üp 46a/4

gizli gizli. 5b/8, 41b/15

göç- Göçmek. g.-üp 16a/3, 21a/2

gögüs Vücudun boyun ile karın arasında kalan bölümü. g.-inden 14b/18

gök Gökyüzü. g.-leri 17b/15

göl Göl. 5a/11

gömlək(g) Gömlək. g.-i 38a/12, 43a/21; g.-ini 38a/11, 43a/20

gönleg(k) krş. gömlək. g.-i 35b/20

gönder- Göndermek. g.-di 38a/16; g.-diñüz mi 46a/17; g.-medük 46a/17; g.-mek 38a/19; g.-üp 44a/18

gönderil- Gönderilmek. g.-mişdür 23b/13

gör- Görmek. g.-di 37b/1; g.-digi 19b/10, 24a/20; g.-digimüz 27b/13; g.-digüm

47b/9, 11; g.-diler 31a/12, 35a/1, 39a/15, 45a/8, 47a/16; g.-dük 42b/14; g.-dükde 31b/7, 37b/21, 41a/17; g.-düklerinde 10a/10, 28b/7; g.-düm 10b/21, 24b/16, 25a/8, 19, 27b/10, 17, 29b/13, 47b/18; g.-enler 17a/8; g.-icek 22b/11; g.-ince 33b/4; g.-medüm 42a/9, 42b/16; g.-mek 36b/18; g.-meye 37a/3; g.-mez 8a/10, 41b/20; g.-mezüz 36b/12, 14, 19; g.-mişdüm 6b/3; g.-mişem 13a/11; g.-üp 9a/16, 12a/8, 18b/11, 19b/11, 37b/18, 47b/6, 18; g.-ürdiñüz 44b/9; g.-ürem 47b/20; g.-ürseñ 27b/15; g.-ürsün 49a/16; g.-ürüz 47b/7

göre Göre. 23b/10, 24a/3, 36b/17

göri- Görülmek. 37b/16

göri- Görünmek. g.-di 38b/16; g.-me 41b/12, 13; g.-mekle 32b/2; g.-sün 28a/10; g.-üp 10a/4, 26b/3; g.-ür 26b/3

göster- Göstermek. g.-di 31b/9; g.-diler 35a/2; g.-düm 27b/18

götür- Götürmek. g.-di 9b/21; 44a/3; g.-diler 28b/14; g.-en 40a/20; g.-enlerdür 40a/18; g.-mişdür 4b/13; g.-mişler i.-di 32a/7; g.-üp 3b/17

göz Göz. g.-ine 41b/12; g.-leri 6a/6, 27a/12, 28a/15, 16, 35b/19; g.-lerinden 19a/13; g.-lerine 6a/7-8, 27a/14; g.-üm 19b/16; g.-ün 28a/2

gözet- Gözetmek, kollamak. g.-irler i.-di 39a/1

ġulām < Ar. Köle, esir. 37b/17; ġ.-ı 38a/2, 41a/16; ġ.-uñ 42b/14, 48b/15; ġ.-ı Muştafā 42a/16; ġ.-ı ‘Oşmān 41a/19

ġufrān < Ar. Affetme, merhamet etme. 49a/3

ġüne < Far. Tarz, gidiş, yol. g. eyle- 46a/1

ġurre-yi muħarrem < Ar. Muharrem ayının ilk ġünü ve gecesi. ġurre-yi m.-de 39b/11-12; ġurre-yi m.-e 39b/11

ġurre-yi zilħicce < Ar. Hicri takvime göre on ikinci ayın ilk ġünü ve gecesi. ġurre-yi z.-sinde 39a/19

ġurūr < Ar. Kendini beġenme, büyüklenme. ġ.-dan 15a/14; ġ.-ından 31a/3; kemāl-i ġ.-larından 31b/16-17

ġusl < Ar. Cünüplük, nifas, ölüm hallerinden sonra din gereġince yıkanma, yıkama. 7a/11; ġ. ét- 3a/14, 35b/20; ġ. eyle- 3a/14 36a/14; ġ. olın- 35b/17

ġüyā < Far. Sözde, sanki. 7a/20, 14b/18, 25a/13, 27b/19, 38a/20, 39a/3, 45b/1, 47b/5

ġüyegi Damat. g. 45b/1

ġüftār < Far. Söz. g. eyle- 39b/20

ġögercin Güvercin. 10a/7, 11

ġün ġün. 2a/12,15, 20, 6a/3, 7a/16, 7b/4, 20, 9b/19, 20, 21, 17b/16, 18a/4, 19b/5, 10, 27a/9, 28a/19, 29a/14,

33b/1, 21, 34b/14, 37a/10, 38a/6, 39b/1, 11, 44a/15, 45a/16, 45b/6, 8, 9, 21, 46a/5, 46b/12, 49b/3, 50a/15; g.-a ġün (ġünden ġüne) 5b/12; g.-de 17b/17, 19b/8, 37a/8; g.-e 10b/13, 21, 17b/17, 18, 21b/11; g.-i 17b/15, 27b/7, 29a/11, 29b/20, 37a/5, 38a/7, 40a/9, 10, 11, 12, 41a/8, 43b/17, 46a/19, 48a/8; g.-idür 17b/19; g.-üñ 17b/13

ġünāh < Far. Allah’ın emrine aykırı olarak görülen iş; dini suç. 21b/18; g.-dan 22a/4; g.-larını 21b/15; g.-um 48b/21; g.-uñı 21b/6; g. ét- 21b/14; ‘abd-i g. 22a/20; cürm-i g.-umdan 49a/1

ġünāh-kār < Far. ġünah işleyen. 21b/15

ġündüz ġündüz. 5b/8

ġüneş ġüneş. 6a/21; g.-i 13a/15; ‘ālem g.-i 13a/14

ġurūb < Ar. ġüneşin batması. 6b/3

ġürūħ < Far. Cemaat, bölük, takım. g.-ı 15b/2

ġuyūb < Ar. Kayıplar. ġaybu’l-ġ.-da 23b/4

ġüzār < Far. Geçme, geçiş. g. ol- 34a/14; secde-yi g. i.-di 12b/1

ġüzārān < Far. Geçeme, geçiş. g. ét- 15b/21

-H-

ħabb < Ar. Hilekar, aldatıcı. ħ.-a 33b/17; ħ.-dur 24a/16; ħ.’d-dünyā 18a/17

haber < Ar. Son ve yeni havadis, bilgi. 23b/8, 30a/7, 34b/14, 35a/13, 38a/16; h.-i 34b/19; h.-i ol- 20a/3; h.-i nokşān 18a/19; h.-i şādīk 14a/14; h. gönder- 38a/16; h. vēr- 5a/2, 11b/18, 19b/12, 20a/3, 23b/20, 30a/7-9, 34b/12, 45b/18

haber-dār < Ar. Haberi olmak. h. ol- 15a/14-15, 34b/18, 42b/6

habīb < Ar. Sevgili. h.-e 16b/13; h.-üm 14b/2; h.-ün 36b/14, 19, 50a/15; h.-i ekrem 50a/16; h.-i Peygamber 11a/17

habību'llah < Ar. Allah'ın sevgilisi. Hz. Muhammed için kullanılmıştır. 2b/3, 10b/7, 17b/1

habīs < Ar. Kötü, alçak, pis. h.-ler 48a/10

habīse < Ar. Fena huy, fena hal. ervāh-ı h.-sine 10b/16

habīsiyet < Ar. Kötülük. mekân-ı h.-de 20b/3

habs < Ar. Hapis, alıkoyma. h. ét- 37b/20, 46a/20

hacc < Ar. Din gereği belli zamanlarda Kabe'yi ziyaret etmek. h.-ı şerīf 5a/11; mevsim-i h.-da 4a/2

hācet < Ar. İhtiyaç. h. 15a/10; h. değil- dūr 38a/19

hācet-revā < Ar. +Far. İhtiyacı gideren. h. 22a/20

hadāset-i sinn < Ar. Yaş küçüklüğü. hadāset-i s.-le 18b/11

hadd < Ar. Derece. h.-ün değil 39a/13

hadd < Ar. Dinen verilen ceza. h.-in 48b/21

haddā < Ar. Deve çobanı. 46b/1

hādī < Ar. Doğru yolu gösteren. 44b/9

hādīm < Ar. Hizmet eden yarayan. 48b/1; h.-dür 24b/7; h.-i maḥzūn 48b/10, 12; h.-i mezkūre 48b/6

hādīmü'l-ḥaremeyn < Ar. Mekke ve Medine'nin hizmetkarı. h. ol- 15b/19

hadīs < Ar. Peygamberimizin kutsal sözü. 12b/19, 20, 15a/20; h.-de 11b/5; h.-ine 13a/5; h.-i ḳaddes 23a/17; h.-i ḳudsī 13b/16; 14a/17; ehl-i h. 12b/19, 20; kütüb-i h.-de 6a/9, 27a/15

hādīṣāt < Ar. Yeni olan şeyler, hadiseler. h.-ı felek 24b/12

hadīs-i şerīf < Ar. Hz. Muhammed'in kutsal sözü. 6b/6, 8, 11b/3, 14a/2-3, 40a/16; hadīs-i ş.-i 6b/9, 13b/13; hadīs-i ş.-inde 40a/14; hadīs-i ş.-ini 4b/10, 6b/8, 36a/10; hadīs-i ş.-leri 1b/5

hāfız < Ar. Saklayan, koruyan. 18b/15; h.-ımuḥ 32a/13; h.-uḥ 49b/5

hāfizen < Ar. Allah'ın adlarındandır. Koruya, muhafaza eden manasındadır. 49b/5

hāfī < Ar. Gizli, saklı. 20a/12; h.-dendūr 11b/12; h.-dür 15a/1; lütf-ı h. 48a/13

ḥafid < Ar. Torun. ḥ.-i 4a/6; Ḥazret-i ḥ.-i
Ḥüseyn 47a/8

ḥafif < Ar. Ağır olamayan. ḥ.-i cāmi‘a
23a/12; ḥ.’l-‘ iḳāb 12b/18

ḥafriyyāt < Ar. Kazılar, kazı. ḥandek-i
ḥ.-a 33a/18

ḥafz < Ar. Aşırı olmama hali, ölçülülük.
ḥ.-a 24b/3; ḥ. için 36b/20

ḥāfiz < Ar. Saklayan, koruyan. ḥ.-um
48b/19

ḥāk < Far. Toprak. ḡaltān-ı ḥ. 28a/6

ḥākāyık < Ar. Hakikatler, gerçekler. ḥ.-da
22b/16; ḥ.-ı müştēmil 22b/16; fū’ād-ı
ḥ. 8b/18

ḥākīkat < Ar. Bir şeyin aslı ve esası. ḥ.
22b/15, 46a/2; ḥ.-de 18a/15, 20b/20;
ḥ.-dür 15a/6; ḥ.-ı 4b/6; ḥ.-ini 1b/16;
ḥ.-ı cāmi‘ 15a/5; ḥ.-ı insāniyye
22b/14-15, 23a/4; yād-ı ḥ.-ı
Muḥammediyye 23a/17

ḥākiki < Ar. Gerçek. rāzık-ı ḥ.-si 16b/16

ḥākim < Ar. Hükmeden. ḥ.-i 43b/15; ḥ.-
ler 38b/21; ḥ.-leri 37b/11; ḥ.-i Mısır
eyle- 38b/13

ḥaḳḳ < Ar. Hak. 25b/5, 39b/15, 41a/2,
43b/10, 21; ḥ.-a 46b/19; ḥ.-dan
48a/13; ḥ.-dur 16b/16, 49a/4; ḥ.-ı
27b/15, 39a/14; ḥ.-ına 13a/17; ḥ.-ını
29b/10; ḥ.-ında 2a/5, 2b/14, 4b/6,

5a/11, 9b/6, 11b/3, 13b/1, 10, 15a/10,
17, 16b/18, 17b/10, 18a/10, 20b/5,
24a/3, 25a/14, 37a/17. ḥ.-ındadur 6a/1;
ḥ.-um 46b/10; ḥ.-ı ḥilāfet 46b/16; ḥ.-ı
şarāḥ 40b/5; ḥalife-yi ḥ. 46b/17

ḥaḳḳ < Ar. Doğru; gerçek. 25b/5, 39b/15;
ḥ.-ı ‘ilm 50b/2; ḥaḳḳ-ı şurāḥ 40b/5; ḥ.-
ı mezheb 27b/4; ḥ.-ı ta‘bīr 38b/19;
ef‘āl-i ḥ.-a 18a/13; ‘ilm-i ḥ.-da 15a/5;
tarīḳ-i ḥ.-da 28a/16

ḥaḳḳāniyyet < Ar. Hak ve adalete
uygunluk. 39a/10

ḥaḳlı < Ar+T. Hakka uygun, doğru
kimse. 14b/8

ḥāk-pāy < Far. Ayağın bastığı toprak. ḥ.-
lerine 35a/18; ḥ ḥ.-i sultān 1b/16; ḥ.-i
pīr 48b/2

ḥāl < Ar. Durum. 31a/6, 37b/11; ḥ.-de
3b/20, 25a/2, 28a/2, 30a/6; ḥ.-dür
24b/3; ḥ.-e 48b/4; ḥ.-i 13b/1, 15a/9,
15b/8, 23a/18, 38a/1, 44a/7, 48a/18,
48b/3; ḥ.-in 48b/3; ḥ.-inde 13a/8,
36a/7; ḥ.-inden 18a/11, 13, 20a/4; ḥ.-
ine 15a/12, 14, 25b/20; ḥ.-ini 46a/16,
47a/12; ḥ.-iñüz 29a/17; ḥ.-leri 19b/18;
ḥ.-ümden 42b/6; ḥ.-üñ 16a/14, 26b/4;
ḥ.-i ‘ālem 26a/2; ḥ.-i aşıḳāre ol- 46a/3;
ḥ.-i fi‘il 23b/9; ḥāl-i faḳr 16a/16-17,
49a/16; ḥ.-i iḥtişār 37a/12; ḥ. ü ḥāl
21a/3; küll-i ḥ. 13b/9; şalāḥ-ı ḥ.
39b/17; şiddet-i ḥ. 15a/10, 16a/3;

- tesliyet-bağış-ı h. 2b/9; vazîfe-yi h. 18a/6
- hālā** < Ar. Hala, şimdiye kadar. 20a/2, 44a/13, 48a/1
- hālā** < Ar. Babanın kız kardeşi. h.-sıdur 28b/20
- hālāş** < Ar. Kurtulma, kurtuluş. h.-ı 13b/8; h.-ı ol- 13b/8; h. eyle- 50a/9; h. ol- 32b/1, 38b/8
- hālāt-ı şedide** < Ar. Sıkıntılı, kötü haller. 2b/7
- hālbuki** < Ar.+T.+Far. Oysa. 21a/17
- halel** < Ar. Bozma, bozukluk, eksiklik. h.-den 14b/9
- hālet** < Ar. Suret, hal. 25a/14, 34a/2; h.-i i' tidāl 16b/12
- hālḥāl** < Ar. Ayak bileğine takılan takı. 31b/14
- hālī** < Ar. Gamsız, kedersiz. 49b/11; h. i.-ken 21a/6; h. ol- 16a/15
- hālīf** < Ar. Birbirinin yerine geçen. 38a/1
- hālīfe** < Ar. Hz. Muhammed'in vekili olan kimse. 38b/20, 43a/20, 46b/20; h.-yi ḥaḥḥ 46b/17
- hālīk** < Ar. Yaratan. h.-i 47a/12; h.-imüz 32a/14; h.-inüñ 21a/13; h.-i rezzāk 47a/20; h. ol- 21a/12
- hālīm-nümā** < Ar.+Far. Yumuşak huylu gözüken. 18b/8
- hālīmen** < Ar. Yumuşak huylulara yakışır bir tarzda. 49b/14
- hālīş** < Ar. Hilesiz, katıksız, saf. h. değil 26b/1-2; h.-dür 14b/9; h. i.-di 26b/4
- hālḥ** < Ar. Yaratma, yaratılma. 17b/14,15, 16, 17, 21b/15, 39a/8; h.-a 24a/2, 29b/3; h. 39a/8, h. ét- 17b/16, 21b/15; h. eyle- 17b/14, 15; h. olın- 2b/3; hüsni h. 18a/10; tertīb-i h.-ı 17b/17
- hālḥa** < Ar. Çeşitli metallerden veya tahtadan yapılmış çember. 14b/20
- hāl** < Ar. Çözme, çözülme. h. olın- 50b/3
- hālāk** < Ar. Yaratıcı, yaratan. h.-ı cān 49a/11
- hām** < Ar. Tanrı'ya olan şükran duygularını bildirme. 49a/5; h. ol- 23a/10; h. ét- 18a/12
- hām** < Ar. Şükran duyarak. 49a/9
- hām** < Ar. Yükleme. h.'l-ḥaḥab 8a/15; h. olın- 26b/5
- hām** < Ar. Hücum etme. 26a/8, 11, 27b/3, 41a/13; h.-de 42a/2, 42b/14; h.-mi 42b/8; h. eyle- 32b/4, 33b/17, 40b/14, 41a/19
- hām-kār** < Ar.+Far. Hücum eden. h.-ı 26a/9
- hām** < Far. Gülen, gülücü. leb-i h. 3b/10; sürür-ı h. 28a/7

ḥande < Far. Gülme, gülüş. ḥ-yi ta'acübāne 7a/18; sebeb-i ḥ.-sinden 11b/16;

ḥandek < Ar. Kale etrafına açılan uzun çukur, hendek. 33a/21, 33b/3; ḥ.-a 33b/5; ḥ.-ün 33b/4; ḥ.-i ḥafriyyāt.-a 33a/18

ḥāne < Far. Ev. ḥ.-lerinden 10a/21; ḥ.-lerine 2a/9, 40a/3; ḥ.-mde 3a/1; ḥ.-nün 3a/4, 35b/19-20; ḥ.-si 10a/17, 25b/19, 34b/10; ḥ.-sin 10b/9; ḥ.-sinden 10a/2; ḥ.-sine 10b/3; ḥ.-sinün 10b/1; ḥ.-ye 10b/1, 25b/5; ḥ.-yi Ḥālidī 10b/4; ḥ.-yi Ḥādīce 4b/15; ḥ.-yi ḥiyāšet-i lāne 8a/12; ḥ.-yi nebevī 9a/17; ḥ.-yi' Osmān 38a/5-6; ḥ.-yi sa'ādet lāne 9b/1; ḥ.-yi sa'ādet 4b/4; bāb-ı ḥ.-de 2a/21; bāb-ı ḥ.-sinün 25b/14-15; bāb-ı ḥ.-yi Murtaẓā 2a/18; derün-ı ḥ.-ye 9a/18; şāhib-i ḥ. 10a/18

ḥānedān < Ar. Soyca dindar, asil aile. ḥ.-i nebevī 47a/9

ḥarāblig < Viran olmuş yapıların bulunduğu yer. 15b/1

ḥarāret < Ar. Sıcaklık. şiddet-i ḥ. 2a/7

ḥarb < Ar. Cenk, savaş. 35b/8, 39b/18, 42a/6, 47b/6; ḥ.-e 35b/7; ḥ.-i 39b/12; ḥ.-ün 6a/12; ḥ.-i iştiğāl 30b/12; eşnā-yı ḥ.-de 6a/10, 30b/9, 32b/13-14

ḥarbe < Ar. Kısa mızrak, süngü. ḥ.-sini 31b/8, 32b/4

ḥarbī < Ar. Doğru, hilesiz. ḥ.-ce 42a/2

ḥarc < Ar. Bir iş için kullanılan madde. ḥ.-a 14b/13

ḥareket < Ar. Hareket. ḥ.-lerin 10a/3; ḥ.-lerinde 35a/14; ḥ. ét- 42a/2

ḥarem < Ar. Herkesin girmesinin müsaade edilmeyen yer. ḥ.-i muḥterem 47a/14; ḥ.-i sarāy-ı ḥümāyün 30a/13; ḥ.-i şerīf 47a/13

ḥarf < Ar. Alfabeyi oluşturan harflerden her biri. 15a/10, 23a/19; ḥ.-ün 23b/3

ḥāriḳ-ı 'āde < Ar. Alışılmış olanın dışında olan, harikulade. 24a/4

ḥāric < Ar. Dış, dışarı. ḥ.-inde 17a/5, 36a/4; ḥ.-i Mekke 9b/18; 'asker-i ḥ.-i 44a/21

ḥarīk < Ar. Erkekliği olmayan adam. 8a/14

ḥāriḳa < Ar. İnsanda hayret uyandıran şey. zūhūr-ı aḥvāl-i ḥ.-dan 7a/15-16

ḥāris < Ar. Çiftçi. 37a/6

ḥāşş < Ar. Mahsus, özel. memdūhu'l-ḥ. 1b/11

ḥased < Ar. Kıskançlık. 11b/10

ḥasenāt < Ar. İyilikler, iyi haller, iyi işler. ḥ.-a 18b/7; esmā-yı ḥ.-ından 11a/18

ḥasene < Ar. İyilik, iyi hal. 5a/2

ḥāşıl < Ar. Husule gelen, çıkan, ḥ. eyle- 11a/2; ḥ. ol- 2a/7, 13a/20, 13b/6, 17b/9, 23a/2, 24b/1, 30b/16, 36a/5, 42b/12, 45b/13; ḥ.-ı 7b/12, 16b/4

ḥaṣlet < Ar. İnsanın yaradılışındaki huyu, mizacı. ḥ.-le 33b/6

ḥasr < Ar. Bir şeyin içine alma. 49a/11; ḥ'd-dünyā ve'l-aḥire 15b/3, 16b/7

ḥāṣṣ < Ar. Mahsus, özel. ḥ. eyle- 14a/11; maḥlūḳ-ı ḥ.-dur 11b/11

ḥāṣṣa < Ar. Bir kimseye, ya da bir şeye özel olan nitelik. hey'et-i ḥ. 13b/9 kuvvet-i ḥ.-sında 48a/20

ḥaste < Far. Hasta, rahatsız. ḥ.-yı 'alīl 20a/10; ḥ. ol.- 7b/20, 28a/20

ḥāṣā < Ar. Asla, hiçbir vakit. 47a/18

ḥāṣi' in < Ar. Tevazu gösteren. ḥ.-i 'afv 49b/3

ḥāṣi' < Ar. Alçak gönüllülük gösteren. ḥ.-yi 'azīmā 50a/10

ḥaṣyet < Ar. Korku ve dehşet. 21b/1, 33a/10

ḥaṭā < Ar. Yanlışlık, yanılma. ḥ.-dur 22a/16; ḥ.-sını 43b/8; ḥ. ét- 7b/15; maḥz-ı ḥ.-dur 38b/1; zıkr-i ḥ. 49b/15

ḥaṭā-kār < Ar+Far. Hata işleyen. 31a/21

ḥaṭarnāk < Far. Korkunç, korkulu, tehlikeli. emr-i ḥ.-dur 17a/3

ḥatāt < Ar. Bağırma, çağırma. ḥ.-ı insān 21b/8

ḥaṭāyā < Ar. Günahlar, kabahatler. ḥ.-nun 22a/16

ḥaṭab < Ar. Odun. ḥamlü'l-ḥ. 8a/15

ḥātem < Ar. Mühür. ḥ.-ini 5b/13, 28b/17; ḥ.'n-nebiyyīn 3b/21

ḥāṭır < Ar. Düşünme, akıl. ḥ.-a getir- 19b/8; ḥ.-a gel 27b/12, 43b/21; ḥ.-ına 48b/2; ḥ.-ına getir- 43b/19

ḥaṭīa < Ar. Günah, kabahat, suç. 22a/16; eṣnā-yi ḥ.-da 22b/19; maḡfiret-i ḥ.-dan 22a/18; re's-i küll-i ḥ. 18a/17; ṭā'ife-yi bāḡi-yi ḥ. 40a/16

ḥaṭīb < Ar. Camide hutbe okuyan kimse. ḥ.'l-alām 29a/16

ḥāṭif < Ar. Sesi işitilip kendisi görünmeyen seslenici, çağırıcı. h.-den 13a/11

ḥāṭim < Ar. Mühürleyen. dāmād-ı ḥ.'l-Mürselīn 43b/19

ḥāṭme < Ar. Baştan aşağı bütün Kuran-ı Kerim'i okuyup bitirme. ḥ.-yi dīvān-ı celīlū'l-'ünvān 48b/5; ḥ.-yi muṣḥaf-ı veṣāyet 1b/7

ḥaṭṭ < Ar. Yazı. ḥ.-ı 38a/74; ḥ.-ıyla 13a/7; ḥ.-um 38a/3; ḥ.-uḡ mıdur 38a/3; ḥ.-ı şerīf 47a/15

ḥattā < Ar. Bundan başka, fazla olarak. 4a/3, 4b/5, 13a/4, 14b/5, 22a/19, 22b/6, 24a/21, 25b/11, 26a/9, 26b/6, 19, 29b/16, 30a/17, 31a/1, 36a/6, 37b/3, 40b/15, 45a/19, 45b/19, 49b/13

ḥaṭun < Ar. Kadın. ḥ.-lar 36a/12; ḥ.-larumdan 43b/9

ḥavā < Ar. Hava. ḥ.-ya 4a/9, 43b/11; ḥ.-yī mūhmil 26a/10

ḥavādiş < Ar. Yeni hadiseler, yeni sözler.
ḥurūf-ı ḥ. 24b/9

ḥavān < Far. İçinde bir şey dövüp
ufalamaya yarayan kap. ḥ.-da 48b/13

ḥavāşş < Ar. Hassalar, keyfiyetler. ḥ.-ı
‘unşuriyye 24a/11-12

ḥavāle < Ar. Bir işi veya bir şeyi başka
birine bırakma. 10a/16; ḥ.-sine 37a/15-
16; ḥ. eyle- 37a/13-14; ḥ. olın- 17a/1-
2; ḥavelān-ı ḥ.-de 16a/21

ḥavelān < Ar. Dönme, dolaşma, değişme.
ḥ.-ı ḥavāle 16a/21

ḥavf < Ar. Korku, korkma. 21a/21,
33a/10, 49a/20, 49b/17; ḥ.-ından
48b/1; ḥ.-um 12a/10; ḥ. ét- 21a/6; ḥ.
eyle- 12a/8, 44b/7, 45a/17

ḥavz < Ar. Sakınılacak bir işe girişme. ḥ.-
ı 3a/7

ḥāy < Far. Güzel söz söyleyen. ḥ.-ı ekber
19a/1

ḥayā < Ar. Utanma. ḥ. ét- 34a/6; ḥ. eyle-
42b/11

ḥayāt < Ar. Dirilik, canlılık. 19b/5, 21a/2,
32b/4, 36a/7, 40a/4, 42b/18; ḥ.-da
31b/18, 37a/15; ḥ.-da i.-se 19a/5; ḥ.-da
mıdur 31b/18; ḥ.-da ol- 7a/19; ḥ.-ı
19b/21; ḥ.-ına 9b/12; ḥ.-ından 31b/20,
42b/17; ḥ.-ı ṭayyibe 20b/18; müddet-i
ḥ.-ımuzda 36b/18

ḥayf < Ar. Haksızlık, cevir, zulüm. 41b/2,
4; ḥ. ét- 46a/7

ḥayḥay Başüstüne. 9b/16

ḥāya-hūy < Far. Gürültü, ses. 14b/14

ḥayırlu < Ar.+T. Hayırlı. ḥ.-sun 3a/2

ḥayl < Kuvvet. ḥ.-i hendesiye 24a/12

ḥayr < Ar. İyi, faydalı iş. 2a/4, 24b/5, 11,
36b/18, 39b/15, 49a/2; ḥ. eyle- 18a/10;
ḥ.-ına 20a/15; ḥ.-ında 4b/18; ḥ.-ıyla
17b/8; ḥ.-i fāl 31a/7; ḥ’l-beşer 24b/15;
ḥ. ol- 24b/11

ḥayriyyet < Ar. Hayırlı. yād-ı ḥ. 17b/10

ḥayrān < Ar. Çok takdir etmiş, çok
beğenmiş. telkīn-i ḥ. 24b/6

ḥayy < Ar. Diri, canlı. ḥ. i.-se 40a/2

ḥayz < Ar. Aybaşı. 3a/11

ḥazā < Ar. Bu, şu, o. 18b/9

ḥazāyiş ? ḥazāyiş-i nāniyeden 2b/7-8

ḥazele < Ar. Yüzsüzler, adiler, alçaklar.
cenāb-ı ḥ.-yi Ḳureyş 9a/17

ḥazer < Ar. Sakınma, kaçma. 6b/10,
41a/7; ḥ. ét- 20b/15, 39b/21

ḥāzıḳ < Ar. İşinin ehli, usta. ṭabbīb-i ḥ.-
lara 48b/8

ḥāzır < Ar. Huzurda olan, bizzat bulunan.
20a/14, 39b/18; ḥ. ét- 9b/19; ḥ. eyle-
47b/12; ḥ. i.-düm 45a/10; ḥ. ol- 4b/17,
18b/3, 19a/18, 22a/5

ḥazın < Ar. Hüzünlü, mahzun. 19a/14

ḥazīne < Ar. Devlet malının, devlet
parasının saklandığı yer. 17a/10; ḥ.-yi
ḡayb 18a/3

hazîne-dâr < Ar. +Far. Hazineden sorumlu kişi. h.-ı râz-dân 18b/13

hazret < Ar. Saymak üzere büyüklere verilen unvan. h.-leri 1b/3, 2a/8, 2b/9, 19, 10b/4, 12b/13, 16a/19, 21a/11, 23b/19, 24b/16, 25b/21, 27a/18, 28a/3, 29a/11, 36a/2, 20, 36b/9, 37a/1, 42b/20, 43a/19; h.-lerinden 5b/3, 12b/2; h.-lerine 28a/10, 28b/16, 21, 47b/15; h.-lerini 11a/17; h.-lerinün 2a/2-3, 6a/19, 7a/2, 13a/6, 17a/4, 28a/5, 29b/19, 35a/8; h.-leriyle 7a/2; h.-ün 36a/17; h.-i fahr-i 'âlem 1b/2; h.-i 'ilmiyye 24a/3; h.-i mürşid 29a/20; h.-i nâzım 30a/15; h.-i sultân-ı dîn-i İslâm 12a/14-15; h.-i risâlet 3b/8, 7b/7, 16, 28a/13, 29b/3, 37a/17; h.-i ser-dâr-ı ekrem 28b/10; h.-i tağallüb 36a/2; h.-i vaşî-yi nebî 45b/14; hem-râz-ı h.-i seyyidü'l-beşer 1b/8

hazz < Ar. Hoşlanma, memnunluk. h.êt-7a/16, 19, 38b/9

heb < Far. Hep, her zaman. 27b/4

hebb < Ar. Uykudan uyanmak. 24b/13

hedâyâ < Ar. Hediyeler. h.-sı 30a/14

hediye < Ar. Hediye, armağan. h. olın-37a/6

hefte < Far. Hafta. h.-de 39b/1

helâk < Ar. Mahvolma, ölme. 9a/6, 48b/2; h.-dan 36b/12; h.-ina 46b/18; h.-inun 42a/4; h. ol- 8a/2, 13, 14,

27b/16, 48b/10, 50a/9; h. eyle- 31a/15, 18, 34b/11; sebab-i h.-ı 20b/9

helâlet < Ar. haram olmayan şeyler. 5a/1

hele Özellikle. 7b/11

helecân < Ar. Heyecan. 30b/9, 45b/12; h.-a 45b/16

hem < Far. Hem ve daha. 15b/13, 22b/12, 25b/7, 26a/6, 29a/10, 39a/9, 18, 46b/11, 49a/16, 50a/11, 17

hemân < Far. Hemen, orada. 7a/17, 14a/19, 17b/2, 20a/5, 21a/9, 27b/18, 41b/13, 18, 42/17, 47b/11, 48b/2

hem-‘aşr < Far.+Ar. Aynı yüzyılda yaşayan, çağdaş. h. olan 19b/2

hem-civâr < Far.+Ar. Komşu. 25b/2

hem-dem < Far. Arkadaş. h.-ler 17b/10

hem-ferah < Far.+Ar. Ferahlıkla. 48a/15

hemîşe < Far. Daima, her zaman. 28a/6

hem-râz < Far. Sıkı fıkı arkadaş, sır arkadaşı. h.-ı hazret-i seyyidü'l-beşer 1b/8

hemşîre < Far. h.-sidür 28b/15, 21

hemşîre-zâde < Far. Kız kardeşin oğlu. 26b/20

hendesîye < Ar. Geometri. hayl-i h.-dür 24a/12

henüz < Far. Daha, hala; az önce. 4b/6, 6a/20, 10b/17, 19b/14, 32b/13, 16, 36a/13, 40b/6, 41b/16

her < Far. Hep, bütün. 1b/11, 16, 5a/15, 5b/20, 9a/1, 3, 5, 10a/17, 12b/9, 14b/8,

11, 12, 13, 16b/16, 18, 17a/10, 17b/3, 19b/1, 6, 10, 17, 20a/2, 14, 21a/18, 19, 23a/19, 23b/12, 26b/17, 27b/3, 29b/9, 33b/6, 34a/7, 34b/18, 36a/11, 37b/20, 38b/12, 39a/6, 39b/1, 11, 40b/17, 41b/20, 42b/21, 49a/6, 7, 16, 20; h. biri 2a/5, 5a/21, 9b/9, 25a/10, 29a/16, 30a/20, 34a/7-8, 39a/21, 47a/7, 47b/17; h. şey' 15a/6, 23a/19

her-dem < Far. Her zaman. 20a/10

herir < Ar. Köpek uluması. leyletü'l-h. 40b/17

herkes < Far. Herkes. 21b/10

heşâşet-i beşâşet < Ar. Şen, neşeli gülüş. heşâşet-i b.-leri 17b/11

hey Hey! 19b/17

heybetli < Ar.+T. Görünüşüyle korku ve saygı uyandıran kimse. 28a/10

hey'et < Ar. Kurul. h.-i 17a/14; h.-idür 15a/9; hey'et-i hâşşa 13b/9

heyülâ < Ar. Madde. 23b/3

hezâr < Far. Pek çok. 30a/20; h.-ı 'ulûm 47a/7; şad h. 47a/7, 30a/20

hezeyân < Ar. Sayıklama, saçma sapan konuşma. 8a/8

hezîmet < Ar. Bozgun, bozgunluk. h.-e 40b/18

hezlâmiz < Ar. Şakayla karışık söz. 19b/16

hezlen < Ar. Alay ederek. 28a/2

hifâz < Ar. Gayret. 24b/12

hifz < Ar. Saklama. 25b/10; h.-a 24b/8; h. eyle- 6b/17; h. için 48a/21, 48b/12-13

hılt < Ar. Bir şeye karışık, karışmış bulunan. h.-ı kelâm 18b/9

hınzır < Ar. Domuz. 10b/16

hırâm < Far. Salına salına gidiş. 18b/17,18

hırâset < Ar. Bekleme, koruma 7b/4, 9b/15; h.-e 24b/8

hırâset-kâr < Ar+Far. Koruyucu. 9b/14

hired < Far. Akıl, us. h.-a 29b/17

hırka < Ar. Hırka. 25a/2; h.'l-libâs 24b/17

hırş < Ar. Şiddetli istek, arzu. 18a/16

hırsızcı Hırsızlık yapan kimse. h.-nuñ 28b/18

hişâl < Ar. Huylar, tabiatlar. memdûhu'l-h. 11a/16

hiyânet < Ar. Hainlik. h.'l-resûl 43a/18

hicâb < Ar. Utanma, sıkılma. h.-ı 14a/13; h.-ı 'azîm 42b/12; . e.-yi hicâb 26a/6

hicret < Ar. Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi; İslam takviminin başlangıcı. 8b/17, 9b/7; h. buyur- 10a/15; h. eyle- 8b/14-15; h.-den 19a/8, 32a/19, 38a/7, 46b/2; h.-ünj 3a/12, 27b/6, 30b/10, 33a/12, 35a/7, 37a/4, 11; h.-i murâd eyle- 8b/20; h.-i nebeviyye 6a/2, 11a/3, 43a/9

hicriye < Ar. Hicretle ilgili. h.-nün
39a/19; sene-yi h.-de 34b/3, 43b/16

hicv < Ar. Biriyle şiir yoluyla alay etme,
yerme. h. eyle- 8a/12

hiç < Far. Hiç. 39b/17; h.bir 21a/8, 32b/9;
h. kimesne (hiç kimse) 36a/14

hidāyet < Ar. Doğruluk. h.-leri 24a/2;
maẓhar-ı h. 16b/7; şems-i h.-dür
13a/18; tarīk-i h.-e 39b/14

hidemāt < Ar. Hizmetliler, hizmetler. h.-i
şāhane 15b/18

hiķāyet < Ar. Anlatma. 41a/3, 47b/12; h.
buyur- 14a/9; h. ét- 4b/18, 36b/21

hikmet < Ar. Herkesin bilmediği gizli
sebepe. 15a/, 18b/10, 14; h.-i Hūdā
38b/12

hilāf < Ar. Karşı, zıt. 47b/1; h. i.-miş
35a/14; h.-ı emr 43a/12; h.-ı rızā
15a/17; h.-ı muḥzır 10b/15; h.-ı şer^c
ol- 15a/16; hilāf-ı r. 15a/17; taḥşîş-i h.-
ı şer^c 15a/18

hilāfet < Ar. Halifelik, peygamber vekili
olarak İslamlığı koruma vazifesi.
40b/5; h.-le 35a/15; h.-inde 16b/6;
bī^c at-ı h. eyle- 38a/9; emr-i h. 36a/20;
emr-i h.-i 37a/12; kūtḫ-ı fülk-i h. 1b/7;
müddet-i h.-i 37a/9; nevbet-i h. 38a/8;
tālib-i h. 46b/21

hile < Ar. Oyun, aldatma. 31b/8, 37b/19,
41a/1; h.-m 50a/2; h.-yle 41a/5; tarīk-i
h.-yi 38b/10

hilķat < Ar. Yaratma, yaratılış. h.-ına
21b/14; h.-ları 21b/7

hilye < Ar. Görünüş. h.-yi ^c aķl 16b/21;
h.-yi ekremleri 2a/11, 36b/8

himāyet < Ar. Koruma, korunma. h.-inde
3b/17; h.-le 21a/19; h. eyle- 49b/5-6

himmet < Ar. Çalışma, çabalama. h.-ini
14a/10, 11

hın < Ar. An, zaman, vakit, sıra. h.-de
9a/12; h.-i hicret.-de 34a/21; h.-i iftār
2a/20

hişār < Ar. Kale. h. i.-di 36b/20

hişse < Ar. Pay. 16b/16

hisset < Ar. Cimrilik, tamahkârlık. h.
eyle- 18b/10

hitāb < Ar. Söz söyleme. 2a/10, 8a/9,
25a/8, 10, 32a/1, 7, 33b/2, 5; h.-da
29a/19; h.-ıyla 21a/12, 14; h. ét- 8a/10,
27b/13, 32a/1, 7-8, 44a/10

hitābe < Ar. Bir topluluğa karşı söylenen
çoşturucu sözler. taḥşîş-i h. 30b/17

hitāben < Ar. Birinin yüzüne söyleyerek,
ona hitap ederek. 5a/12, 24b/19

hitām < Ar. Son, nihayet. h. bul- 36a/15;
maẓhar-ı h. 20a/9

hiyāset < Ar. Dikmek. hāne-yi h.-i lāne
8a/12

hiżmet < Ar. İş, iş görme, vazife,
memurluk. 2a/12; h.-inde 35b/1; h.-le
47a/9; h.-ünden 8b/9; h. ét- 11a/12-
13; h. eyle.- 7a/15, 28a/6, 29a/8; ^c arz-ı
h. 8b/8; edā-yı h. olın- 19b/12

hizmet-kār < Ar.+Far. Hizmet eden. h.-ı
31b/5

hizlān < Ar. Kimsesiz, yardımcısız kalıp
tek başına sefil olma. h.-nuḡ 32a/11; h.
ol- 28a/6; mazhar-ı h. 30b/4, 31b/17;
sebeb-i h.-ı 20b/10

hōr < Far. Değersiz, bayağı kimse. h.-ı
15a/21

hōş < Far. Güzel, iyi. 21a/7, 26a/5,
27b/12, 38b/10, 39a/18, 47a/12; h.-dur
12b/17

hōšnūd < Far. Memnun. 41a/15

hubb < Ar. Sevgi. h.'l-lafziyle 17b/6; h.-ı
cāh 46b/20; h.-ı riyāset 46b/20

hud' a < Ar. Aldatma, oyun, hile. h. eyle-
17a/19; h.-yı fikr 16b/21

huddām < Ar. Hizmetçiler. 48b/1; h.-uḡ
48b/3; pādişāh-ı h.-ınuḡ 48a/21

huḡūḡ < Ar. Haklar, hakikatler. h.-ları
25b/6; h.-ı 'umūm 7b/4

hulāşa < Ar. Bir şeyin, bir sözün özü.
12b/15; h. ol- 2a/3

hulūş-kār < Ar+Far. Dalkavuk. h. i.-se
15a/10

hūn < Far. Kan. h.-ı 48b/16; h.-ı 'Osmān
39a/7

hūrd < Far. Yiyecek, yiyinti. 41a/21

hūrmā < Ar. Palmiyegilerden bir ağaç. h.
ağacı 47b/13, 18

hūrşid < Far. Güneş. h.-i 'avf 49b/11

hurūc < Ar. Çıkış, çıkma. 6b/4, 43b/3; h.-
ından 40a/9; h.-larından 9b/1; h. ét-
31a/11; h. eyle- 40a/12

hurūf < Ar. Harfler. h.-dan 11b/13; h.-ı
'āliyy 23b/3, 4; h.-ı havādiş 24b/9

hurūf-ı muḡata' āt < Ar. Kuran'ın 29.
suresindeki elif lam mim, elif lam re,
kaf, sad, nun gibi harfler. hurūf-ı m.-
dan 11b/12-13

huşūl < Ar. Çıkma. h.-ını 13b/18

huşūş < Ar. Mevzu, usul. h.-ını 35b/18

huşūşā < Ar. Başkaca, ayrıca. 7b/13,
12b/12, 13b/1, 20b/4, 32b/8

huṭbe < Ar. İlahi emirleri cemaate beyan
ve ihtar etmek. h.-sinde 23a/7, 44a/14,
h. ét- 45b/4; emr-i h.-de 38b/19;

huzār < Ar. Huzurda bulunanlar. 5a/13

huzū' < Ar. Alçak gönüllülük. h. ol-
49a/20

huzūr < Ar. Hazır bulunma. h.-ında
30a/12; h.-ı nebevī 10a/2-3; h. -ı
Peygamber 8b/7; h.-ı sa'ādet 3a/1,
6a/6, 27a/12-13, 28a/5, 28b/13,
35a/19; h.-ı şerīf 45b/13, 13-14
46a/13; mir'āt-ı h.-ı sa'ādet 9a/8

hücre < Ar. Göz, odacık. h.-de 25a/20; h.-
müḡ 25a/6; derūn-ı h.-de 9a/19; rü'yā-
yı h. 25a/19

hücūm < Ar. Saldırış, saldırma. 41a/13

hükemā < Ar. Hâkimler, alimler. h.-yı
'aḡl-ı evvel 23a/20-21

hüküm < Ar. Hüküm, emir. 26b/17, 49b/21; h.-ini 21b/17; h.-ince 9a/10, 12b/4, 34a/4; h.-i ‘afārīt 21b/18; h.-i hükmince 39b/8; h.-i ilahiyye 22a/20; h.-i kaṭ‘ olın- 3a/21, 4b/6; h.-i maḥşüş 7b/8

hükümet < Ar. Bir devleti idare eden vekiller heyeti. h.-e 37b/17; h.-inde 39a/1; h.-inden 38b/1, 46b/21; h.-i bilādī 37b/9

hükmi < Ar. Hükümle ilgili, hükme ait. h.-si 4b/6

hümā < Far. Saadet, kutluluk. 13a/2; h.-yı hümāyūn 9b/2

hümāyūn < Far. Mübarek, kutlu. emr-i h. 32a/15; hümā-yı h. 9b/2; harem-i sarāy-ı h.-larına 30a/13; izn-i h.-ları 8b/14, mu‘ asker-i h. 35a/18-19; sem‘-i h.-lar 35a/8; sem‘-i h.-larına 33a/7; taraf-ı h.-dan 35a/2

hürmet < Ar. Saygı. h.-ine 2b/3, 14a/16, 40a/7, 42b/14, 50a/10

hüsn < Ar. güzellik, iyilik. h.-i 29b/17; h.-i ḥalk 18a/10; h.-i ḳabūl 2b/10; h.-i ülfet 17b/10; h.-i zan-ı cihān 15b/17; h.-i zikr 17b/8; h. ü ḥāl 21a/3

hüsnā < Ar. Pek güzel, en güzel. zen-i h. 17a/7

hüsniyyāt < Ar. Güzel olan hususlar. h.-ı 18a/18

-I-

‘**ikāb** < Ar. Azap, eziyet. 14a/15; ‘afv-ı ‘1.-ını 22a/17-18; ḥafifü’l-‘1.12b/18

‘**ırk** < Ar. Nesil, soy. ‘1.-ı şeytāniyet 30b/9

‘**ırz** < Ar. Namus, iffet. ‘1.-ınuza 40a/5

ıskāt < Ar. Düşürme, düşürülme. ı. ét 49b/16

ıslāh < Ar. İyileştirmek, düzeltmek. 20b/3, 37a/16; ıslāh ol- 16a/11

ıstılāh < Ar. Tabir, deyim. ı.-dur 23a/16, 28a/18

ıtlāk < Ar. Salıverme, serbest bırakma. 12b/21; ı. olın- 22b/6, 28a/18

‘**iyāl** < Ar. Bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler. 25b/7; 35a/21; ‘1.-i 25b/10; ‘1.-üm 25b/6; ‘1.-ümden 25b/2

ıztırāb < Ar. Acı, elem, sıkıntı. 16b/8

-İ-

i‘**ānet** < Ar. Yardım. i.-e 38b/7; i.-leri 31b/9; i. ét- 34b/8

‘**ibād** < Ar. Kullar, ibadet edenler. ‘i.-um 16a/9

ib‘ād < Ar. Uzaklaştırma, uzaklaştırılma. i.-ı taḥḳīr eyle- 49b/20-21

‘**ibādāt** < Ar. İbadetler. ‘i.-ı tā‘āt 18a/10-11

‘**ibādet** < Ar. Allah’ın emirlerini yerine getirme, tapma, tapınma. ‘i.-lerüñ 6b/8; ‘i. eyle- 12b/1-2

‘**ibāret** < Ar. ...dan/den meydana gelmiş; başka bir şey değil. 17a/2; ‘i.-dür 15a/2, 29b/18; ‘i.-sin 22b/10

ibkâ < Ar. Yerinde, evvelki halinde bırakma. i.-sı 35a/16

iblāğ < Ar. Bildirmek, yetiştirmek. 16a/6

ibrām < Ar. Can sıkacak şekilde ısrar etme, zorlama. 41b/21, 42a/10; i. ét- 37b/14; i eyle- 39a/7, 47a/12

ibrār < Ar. Yeminin doğruluğunu tasdik etme. i.-uñ 50a/11

‘**ibreten** < Ar. İbret olması için. 29a/7

İbne < Ar. Eş cinsel erkek. 28a/17

ibni fülān < Ar+Far. Filan kişinin oğlu. 29a/17

ibtāl < Ar. Boş, hükümsüz bırakma. 37b/20; i.-i 42b/14; i.-i sihr 3a/7; cebābire-yi i. 27b/7; cebābire-yi i.-den ol-28a/21

ibtidā < Ar. Başlama. 4b/5, 26b/14, 16, 30a/19, 30b/21, 31b/16, 36a/10, 38a/9, 39a/11, 14, 40a/9, 43a/6; i.-yı galebe 32b/2; i.-yi ezvāc-ı t̄āhirāt 4a/20; i.-yı tağyīr ét-38b/17

ibtihāl < Ar. Halktan alakayı keserek Allah’a niyazda bulunma. i.-i Hakk 21a/16

icābet < Ar. Kabul etmek. 30a/12; i.-le 21a/16; i.-i revā-yı sulṭānū’l-enbiyā 33a/19;

icād < Ar. Gerçekmiş gibi gösterme çabası. i.-ıdur 43a/7

‘**icālet** < Ar. Acele ile yapılan iş. ‘i.-e 20a/1

icāzet < Ar. İzin, ruhsat. 12a/1; i. buyur- 8b/19

iclā-yı vaṭan < Ar+T. Yurdundan sürme. 33a/14

icmāl < Ar. Kısaltma, özetleme. i.-i 17b/13; ma‘ nā-yı i. 8a/13

icrā < Ar. Bir işi yürütmek, yerine getirme. 40b/8; i.-sına 16b/9; i.-ya 18a/18, 21b/17; i.-yı 19a/7; i. eyle- 43a/18; i.-yı nefsanıyyet 39a/11

icrām < Ar. Cürüm işleme, kabahat işleme. i.-ı felekiyye 24a/10

iç İç taraf. i.-i 48b/9; i.-inde 6b/19, 21, 26a/13, 35b/20, 44b/12; i.-eriden 25a/20; i.-ümden 46a/5; i.-re 49a/15

iç İçmek. i.-digi 48b/15

içil- İçilmek. i.-se 48b/14

içün İçin. 1b/16, 2a/8, 4a/3, 11, 4b/3, 7a/17, 7b/14, 9b/15, 11a/12, 13, 15, 11b/17, 12a/15, 12b/13, 13a/5, 13b/2, 7, 8, 14b/1, 6, 8, 17a/14, 17b/17, 19b/9, 23b/13, 24a/2, 27b/15, 29a/14, 29b/17, 30a/1, 30b/1, 31b/4, 36b/20, 37a/2, 18, 37b/16, 39a/3, 6, 14,

- 39b/15, 42b/21, 43a/11, 44a/8, 45b/18, 48a/21, 48b/13, 50a/20; i.-dür 11a/15, 14b/2, 17b/3
- idaḥā** < Ar. İtaat etmek. i. buyur- 10a/16
- idāre** < Ar. Çekip çevirmek. i.-yi eflāk 23a/9
- idbār** < Ar. Talihsizlik, bahtsızlık. i.-e 42b/9; i.-ını 40a/1; şüret-i i.-i 42b/7
- idḥāl** < Ar. Dahil etmek, içine almak. i. buyur- 30a/19; i. eyle- 47a/6
- idrāk** < Ar. Anlayış, akıl erdirme. i. ét- 42b/8-9, 49a/8-9
- ifā** < Ar. Bir işi yerine getirmek. i.-sını 31b/13
- ifāde** < Ar. Anlatma, anlatış. 2a/21, 33a/15, 45b/17; i. ét- 10a/3; i. eyle- 4a/12, 8b/4, 48b/3; i. olun- 33a/15; i.-yi sibāk 2b/8
- ifnā** < Ar. Mahvetmek, tüketmek. 20b/16
- iftār** < Ar. Orucu açmak için yenilen yemek. i.-a 2a/17; i. ét- 2a/13, 2b/1; i. eyle- 2a/19; i. olun- 2a/15; ḥīn-i i.-da 2a/20; vaqt-i i.-da 2b/1
- iġtinām** < Ar. Yağma etmek. 31b/4
- iġvā** < Ar. Yolunu şaşırtma, ayartma. i.-sıyla 42a/1, 44a/20
- iḥdās** < Ar. Meydana getirme, ortaya çıkarma. 24a/13; i. ét- 24a/9
- iḥlāş** < Ar. Gönülden gelen dostluk, samimiyet. i.-ı merām 25b/18
- iḥrāc** < Ar. Dışarı atma, çıkarma. 41a/14; i. buyurıl- 12b/11; i. eyle- 43b/15
- iḥsān** < Ar. Bağış, bağışlama. 26a/13, 45a/17; i. eyle- 14b/11; i.-ı ebed 47b/2
- iḥtifāʾ** < Ar. Çıplak ayakla yürüme. 9a/21, i. ét- 31b/7
- iḥtilāf** < Ar. Ayrılık, uymayıp. i. 3a/17, 13a/17, 26b/4, 46b/3; i.-larına 26b/4
- iḥtimāl** < Ar. Mümkün olma. i.-i 10a/11, 40a/3
- iḥtişār** < Ar. Kısaltma. ḥāl-i i.-ında
- iḥtiyāc** < Ar. Gereklilik. i.-ını 2a/21; i.-um 49a/16; ʿarż-ı i. eyle- 2a/18; defʿ-ı i. eyle- 2b/6-7
- iḥtiyār** < Ar. Seçme, seçilme. 9b/12, 25b/7, 43a/5; i. buyur- 36b/5; i. ét- 36b/6, 44b/9; i. eyle- 25b/3; i. olun- 11a/3; faqr-ı i. ét 17b/1
- iḥtiyāten** < Ar. İhtiyat ederek, ilerisini düşünerek. 28a/1
- iḥvān** < Ar. Sadık, samimi dostlar. 2a/2
- iḥyā** < Ar. Dirilme, diriltme, canlandırma. 13a/5; i.-sında 10b/18; i.-yı ebeveyn 12b/20
- iḥzā** < Ar. Semirme, yağlanma. 19b/19
- iḥzār** < Ar. Hazırlama, hazır etme, edilme. 27a/13, 29b/11, 37b/5; i. buyur- 6a/7, 27a/13; i. eyle- 37b/7-8
- iḳāb** < Ar. Şiddetli azap, eziyet, ceza. 26b/1

ikāmet < Ar. Oturma. i. ét- 44a/16; i. eyle- 43b/14

ikāz < Ar. Uyandırmak, gafletten kurtarmak. i. kı- 24b/12; i.-ı fitne 39a/2

ikbāl < Ar. Bir şeye yönelmek. i.-i 42b/9; i. buyur- 25a/8

ikbālen < Ar. Yönelerek. 20b/19

iken İken. 2a/17, 6a/20, 7b/4, 13a/2, 15, 16a/20, 17a/7, 19b/13, 20a/9, 10, 13, 14, 21a/6, 31b/4, 36b/18, 42a/9, 46a/8, 46b/11, 47b/14, 48b/11

iki İki. 3b/11, 12b/13, 14b/7, 11, 12, 15a/2, 4, 19b/7, 20a/2, 24a/18, 25a/14, 26a/3, 27b/10, 11, 30b/20, 32a/8, 33b/6, 34b/7, 35a/13, 37a/20, 39a/20, 43b/17, 45b/13, 48a/6, 48b/7, 16; i.-müz 33b/10, 17; i.-müzüñ 33b/18; i.-nci 3a/12, 3b/12, 4b/16, 15b/20, 27b/6, 37a/5, 40a/10; i.-ncisini 42b/8; i.-si 2a/7, 18b/18, 24b/5, 28a/15, 37a/8; i.-sinde 15b/13; i.-sine 15b/6; i.-sini 15b/2, 28a/14; i.-sinüñ 2b/5; i. biñ 34b/15; o. i. 29b/15; on i. biñ 40b/13; otuz i. 19a/8; yigirmi i.-nci 37a/5

ikindi Öğle ile akşam arasındaki zaman. 6a/21

iklīm < Ar. Memleket. i.-i bakāya 13a/12; sultān-ı i.-i risālet 12b/1

ikrām < Ar. Hürmet, saygı gösterme. 38b/8

ikrār < Ar. Kabul, tasdik. 21a/14; i.-ı nübüvvet 4b/9, 8b/10; i.'l-İslām 4b/12; kelāmü'l-i. 13a/9

iksār < Ar. Çoğaltma, fazlalaştırma, artırma. 13b/10, i.-ı 22a/16

iktidā < Ar. Tabi olma, uyma. i. buyur- 36b/4; i. ét- 4b/15

iktisām < Ar. Bölüşmek, paylaşmak. 29a/9

iktifā < Far. Var olanı yeter saymak. i. birle 49b/9

iktizā < Ar. Lazım gelen, gerekme. i.-sına 24a/3

il İl. i.-inden 9a/11

ilahī < Ar. Allah'la ilgili, tanrısal. emr-i i. 9b/14; ism-i i. 15a/12

ilahī < Ar. Ey Allah! 6b/2, 15a/12; 49a/10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 21, 49b/1, 2, 4, 8, 12, 10, 14, 15, 16, 19, 21, 50a/2, 6, 8, 9, 11, 50b/3; mişāk-ı i. 25b/10-11

ilahiye < Ar. Her şeyi Allah'ın birliğine, varlığına bağlama. hük-m-i i.-dendür 22a/20; mecmū'a-yı kütüb-i i.-dür 23b/1

i'lām < Ar. Anlatmak, bildirmek. i. kı- 19a/20

i'lān < Ar. Açığa vurma, meydana çıkarma. i.-ı 36a/9

ilbās < Ar. Giydirme, giydirilme. i. eyle-
24b/21

ilcām < Ar. Gem takma, gem takılma. i.-
mı 10a/15

ile İle. 1b/5, 2a/4, 19, 21, 2b/1, 6, 9, 10,
3a/17, 21, 3b/2, 3, 4, 5, 13, 4a/19,
4b/6, 5a/1, 5b/3, 18, 6a/10, 14, 17,
6b/10, 12, 15, 21, 7a/ 11, 18, 8a/8,
8b/5, 14, 9a/17, 9b/4, 10a/10, 16, 19,
10b/10, 11/ 11a/5, 7, 11, 17, 11b/8,
12a/10, 12, 12b/6, 8, 16, 21, 13a/16,
21, 13b/12, 20, 14b/14, 15a/1, 4, 13,
17, 15b/21, 16a/3, 16b/3, 16, 21,
17a/2, 17, 18, 17b/1, 10, 12, 15, 16,
18a/3, 4, 18b/11, 13, 19a/11, 19b/16,
20a/1, 3, 8, 15, 20b/1, 7, 18, 19, 21a/8,
14, 21b/12, 16, 22b/3, 23b/15, 18, 20,
24a/8, 11, 12, 14, 24b/15, 25a/7, 8, 9,
10, 25b/15, 16, 26a/10, 16, 26b/6,
27a/3, 16, 21, 27b/2, 28b/6, 12, 29a/6,
15, 29b/1, 7, 19, 30a/17, 30b/2, 11, 18,
31a/13, 15, 31b/4, 8, 9, 10, 18, 32a/3,
12, 13, 19, 32b/5, 15, 33a/3, 5, 17, 18,
19, 33b/5, 6, 14, 17, 34a/9, 10, 14, 15,
17, 34b/3, 4, 5, 8, 14, 20, 35a/11,
36a/9, 21, 37a/7, 37b/10, 19, 38b/3, 6,
39a/2, 4, 6, 14, 39b/3, 5, 6, 7, 17,
40b/13, 41a/6, 12, 13, 41b/1, 5, 9, 19,
20, 42a/6, 10, 42b/13, 19, 43a/10, 16,
43b/5, 10, 44a/3, 9, 15, 20, 21, 45a/1,
45b/2, 3, 46b/18, 47a/4, 48a/10, 48b/4,
14, 49a/2, 19, 49b/1, 4, 13, 15, 50a/1,

9, 11, 16, 50b/5; i.-dür 42a/6; i. i.-di
27b/3; i. mi 39a/14

‘**ilel** < Ar. İletler, hastalıklar. ‘i.-inde
26b/7; ‘i.-i şūrī 21a/8

ilelebed < Ar. Sonsuza kadar. 36b/13

ilhāh < Ar. Israr etme. i. èt- 41b/21,
42a/10

ilhām < Ar. İlahi olarak kalbe giren. i.-
ıyla 20a/4

ilkā < Ar. Bırakma, bırakılma, terk etme.
i. buyur- 33a/10; i. eyle- 31b/12,
34b/11

illā < Ar. İlle, mutlaka. 22b/12, 48b/10,
50a/9

‘**illet** < Ar. Gaye. ‘i.-i mādde 11a/11; ‘i.-i
şūrī 20a/9

‘**illet** < Ar. Hastalık, maraz. 16a/15, ‘i.-i
16a/12; ‘i.-ne 28a/17; ‘i.-le 16a/11;

‘**ilm** < Ar. Bilme, biliş, bir şeyin
doğrusunu bilme. 20b/14, 27b/3; ‘i.-i
hakk 15a/5; ‘i.-i şağir 26a/17; i.-i şerif
26a/13; derğāh-ı ‘i.-i küşād 30a/21,
47a/7; hakk-ı ‘i. 50b/2

‘**ilmiyye** < Ar. Şeriat ve fıkıh işleriyle
uğraşan sınıfa verilen addır. hāzret-i
‘i.-de 24a/3

ilticā < Ar. Sığınmak. Birinden himaye
istemek. 21b/2

iltizām < Ar. Kendi içim gerekli sayma.
sa’y-ı i. eyle- 27b/1, 42a/10-11

ilzām < Ar. Cevap veremez hale getirme, susturma. 20b/13, 39a/7; i. eyle- 5a/6-7, 40b/15

īmā < Ar. İşaret. 12b/12, 48a/18; ī.-dur 4b/14, 22a/1

imām < Ar. Namazda kendisine uyulan. 4b/15; i.-ı ālā 36a/10

imāmet < Ar. İmamlık. i. eyle- 36a/14; emr-i i. 37b/8; emr-i i.-de 37a/20; emr-i i.-e 37a/16

imān < Ar. İnanma, inanç. 5a/20, 16a/7, 34b/13; ī.-a gel- 43a/10; ī.-da ol- 21a/9; ī.-ı 16a/9, 11; ī. getir- 34b/13; ī.-ı nübüvvet 13a/9; ī.-ı vālideyn 12b/19; fāsīdū'l-ī. ol- 16a/13-14; kemāl-i ī. 24a/4; lazime-yi ehl-i ī. ol- 18a/7; şaḥīḥü'l-ī. ol- 16a/13

imārāt < Ar. Yoksullara yiyecek dağıtmak üzere kurulmuş olan hayır evleri. i.-ında 20a/12

imdād < Ar. Yardım. 28b/13, 35a/1; i. ét- 34b/16; i. eyle- 34b/2, 34b/17; i.-ı ḥayāt 14b/11

imrār < Ar. Geçirme, geçirilme. 24b/21; i. olın- 20b/2

imtinā' < Far. Çekinme, istememe. i.-yla 16b/5

imtişālen < Ar. Uyararak, bağlı olarak. 2a/11

imtizāc < Ar. İyi geçinme, uyuşma. i.-ı 24a/11

imzā < Ar. Kendine ait bir işaret. i. eyle- 37b/17; i.-sıyla 16b/20

in- İnmek. i.-üp 18a/4, 33b/13

i' nād < Ar. Dinmeden akma. 41b/5

ināḥa < Ar. Devenin çökertilmesi. 10a/18

ināyet < Ar. Yardım. 21a/7; 'i.-le 49b/5; 'i. ol- 40a/7-8; dest-i 'i.-le 19a/18

inbisāt < Ar. Sevinçli. i.-ı kudüm-ı sa' ādet 11a/6

'ind < Ar. Yan, taraf, yön. 'i.-inde 4b/5; 'i.-inden 22b/2, 23a/16; 'i.-dümde 21b/5

infi'āl < Ar. Darılma, gücenme. 39a/2; i. eyle 20a/5

inhizām < Ar. Hezimete uğrama, yenilme. i. ét- 31b/3

inkitā' < Ar. Kesilme, tükenme, bitme. i.-na 16b/19

inkıyād < Ar. Boyun eğme. 5a/7; ez-cān-ı i. 4a/12

iltifāt < Ar. Hatır sorma, gönül alma. 17a/13; i. eyle- 40a/5

inşāf < Ar. Merhamete, vicdana ve mantığa dayanan adalet. i.'l-yābān 13a/17

insān < Ar. İnsan. 17a/10, 22b/2, 23a/2; i.-a 21b/12; i.-dur 23a/12; i.-uḡ 21b/14; i.-ı kāmīl 22b/1, 23a/9, 23b/1; i.'l-'uyūn.-da 20a/20; ḥatāt-ı i.-uḡ 21b/8; şūret-i i.-la 17a/12

insāniyye < Ar. İnsanlar. ḥaḳīḳat-ı i. 22b/14-15; ḥ ḥaḳīḳat-ı i.-ye 23a/4

inşād < Ar. Şiir okuma, şiir söyleme. 42b/4; i. buyur- 21a/2, 45b/12; i. eyle- 7a/5, 11a/7, 27a/19, 30b/18, 33a/21, 34a/19, 40b/8; eş^çār-ı i. eyle- 31a/4

inşā-allah < Ar. Krş. inşā-allahü'l-kerīm. 32a/21

inşā-allahü'l-kerīm < Ar. Allah izin verirse. 15b/19-20

intāk < Ar. Konuşturmak, dile getirmek. 15a/9, i.-larında 36a/20

intihā < Ar. Sona erme. 21b/3

intikāl < Ar. Bir yerden bir yere götürmek. 29b/12; i.-i 36b/14, 19; i.-ine 19a/5; i.-iñüzden 44b/4; i. eyle- 35a/5, 37a/11; i.-i beķā buyur- 37a/1

inzāl < Ar. İndirme, indirilme. 2b/9

inzimām < Ar. Zam olunma, katılma. i. 13b/5

ip İp. 25b/16

irād < Ar. Söyleme. ī. ét- 7a/5; 13b/3; ī. eyle- 21b/13

irāde < Ar.1. Dileme, isteme. i.-yi taķdīriyye 10a/16

irfān < Ar. Bilmek, anlayış. 18b/13

irsāl < Ar. Gönderme, gönderilme. 42b/21, 45a/7, 47a/13; i.-i 43a/7; i.-iyle 46a/17; i. buyur- 11a/18, 34b/13, 43a/12, 43b/2; i. ét- 34b/4, 44b/1; i. eyle- 26b/15, 28b/9, 37b/4, 38a/14, 16, 38b/21, 39a/6, 39b/15, 40a/10, 44a/15, 19; i. ol- 24a/2, 43a/6; i. olın- 2b/11,

45a/7, 47a/13; i.-i dārü'l-bevār eyle- 31a/21

irşād < Ar. Doğru yolu göstermek. 18b/1; i.-dur 17b/9; i.-ında 13b/3

işābet < Ar. Rast gelme. i. ét- 36b/18, 45a/19

īşāl < Ar. Ulaştırma, ulaştırılma. 43b/14; ī.-iyle 46a/15; ī. eyle 17a/2, 34a/11

işār < Ar. İkrām, bahşiş. i. eyle- 9b/12

işbāt < Ar. Şahit ve delil göstererek doğrusunu meydana çıkarma. i.-dur 23b/2; i. ét- 13b/3; i.-ında 12b/19; maḥv-ı i.-dur 23b/1

iskāt < Ar. Susturmak, cevap veremeyecek hale getirmek. 41b/10; i.-inuñ 20b/13

ism < Ar. İsim, ad. 35b/9; i.-i 3b/19, 4a/1, 6b/8, 7a/8, 7b/2, 8a/3, 10b/10, 19, 23a/3, 27a/5, 37a/4; i.-leri 35b/11; i.-idür 17b/13; i.-inde 3b/16, 14a/8, 29b/19, 20, 31a/20, 48a/20; i.-yle 26b/1, 8; i.-i celāl 22b/14; i.-i ilahī 15a/12; i.-i şerīf 11a/19, 21b/10, 30a/15, 37a/4, 48a/18; i.-i zāt.-uñā 22b/13; ma^çlūmu'l-i. 29a/4

ismāniyet < Ar. İsim sahibi olma. 5b/15

işmet < Ar. Masumluk, günahsızlık. 21b/7

isnād < Ar. Bir şeye dayanmak. i. ét- 12b/21

işneyn < Ar. Pazartesi. 37a/5

is Sahip. i.-(s)i 49a/9

iste- İstemek. i.-digün 2 1a/19; i.-mem 33b/11; i.-r 24a/4, 47a/10; i.-rdiñüz 9b/9; i.-rdüm 38a/21; i.-rem 33b/13; i.-rsiñüz 27b/14; i.-yüp 32a/3

istecebli Zorunlu. i.-üm 13a/21

istekli İsteyen. i. ol- 21b/2

isti'āde < Ar. Bir şeyin iadesini, geri gönderilmesini isteme. fıkra-yı i.-yi nebī 18a/1418a/14

istib'ād < Ar. İhtimal vermeyiş. i. ét- 19b/18

isticāb < Ar. Vacip görme, haklı sayma. i. eyle- 21a/7

istid'ā < Ar. Yalvararak isteme. i. ét- 10a/19

isti'dād < Ar. Kabiliyet, yetenek. 20a/14; i.-ları 24a/2-3

istidāne < Ar. Borç, ödünç alma. 2a/15

istifsār < Ar. Sorma, sorulma. 48b/4

istiğfār < Ar. Allah'tan, günahlarının bağışlanmasını isteme. i. ét- 21b/16

istiğnā < Ar. Gönül tokluğu. 21b/7

istiğāre < Ar. Bir işin hayırlı olmasını arzu etme. i. buyur- 10a/17

istiğbār < Ar. Haber, bilgi alma, duyma. i. eyle- 9a/20-21

istiğyā < Ar. Haya etme, utanma. i. dile- 21b/3

istikā < Ar. Su isteme. 7a/17

istikbāl < Ar. Karşılama. 11a/5, 30b/11; i. eyle- 33b/5; vaqt-i i.-de 11a/4

istikšār < Ar. Çok görme, çok görünme. 16b/3

istikrāz < Ar. Ödünç alma. i. ét- 2a/15

istimā' < Ar. Dinleme, dinlenilme. i. ét- 13a/11, 41b/3-4; i. eyle- 7b/18, 10b/3, 14a/6, 34b/19, 42b/10

istimdād < Ar. Yardım isteme. i.-ı maṭlūb eyle- 44a/19

istināde < Ar. Dayanma, güvenme. 24b/1

istinkāf < Ar. Kabul etmemek, çekimser kalmak. i. eyle- 23a/2

istirāhat < Ar. Rahat etme, dinlenme. 39b/1; i. üzre 47b/14

istirzāk < Ar. Rızık, nafaka tedarik eylemeye çalışma. i. eyle- 47a/11-12

'iṣyān < Ar. İtaatsizlik, ayaklanma. 'iṣyān.-um 49b/17; 'i.-ı deverān ét- 18a/13

iş İş. i.-i 41b/20; i. gel- 38b/12; i. gör- 41b/20

işāret < Ar. İz, alamet, nişan. 11b/4, 14b/21, 23a/11, 24b/19, 25a/9, 14, 25b/12, i. buyur- 45a/1, 15; i.-dür 15a/3, 23a/4, 24b/19; i.-lerindendür 23a/14; i. ét- 29a/8, 45a/13; i. eyle- 44b/18

işbu İşte, işte bu. 2a/2, 4, 11a/1, 45a/3

işgāl < Ar. Zapt etme, meşgul etme. i. ét- 16b/9

işlen- Çeşitli şekillerle süslenmek. i.-miş
29b/16

işrāb < Ar. İçerme, içirimle. i. olun-
47a/10

işte İşte. 7b/21, 14a/14, 14b/2, 16b/7,
17b/9, 19b/6, 20b/20, 22b/18, 27b/17,
45b/13

iştiğāl < Ar. Bir işle uğraşmak. 31b/4;
h̄arb-i i. 30b/12

iştikā < Ar. Şikayet etme. 21a/8

iştiyāk < Far. Arzu, istek. i.-ı melik
21b/6; i.-uñ 21b/7

i'tā < Ar. Verme, verilme. i. buyur- 6a/9,
26b/16, 27a/15; i. ét- 18a/8

i'tā'at < Ar. Boyun eğme, dinleme.
42b/21; i.-dan 43b/2; i.-ını 38b/2; i.
eyle- 34b/1, 44a/18; dil-i i. 5a/7

itbā' < Ar. Tabi kılma, arkasına, ardına
katma. 41a/12

itfā < Ar. Söndürme, söndürülme. i. ol-
49b/15

i'tibār < Ar. Bir şeyin hakiki değil,
karşılaştırılan değeri. i.-ıyla 22b/16,
23b/1

i'tidāl < Ar. Aşırı olmama hali,
ölçülülük. h̄alet-i i.-sine 16b/12

ittihād < Ar. Bir olma birleşme. kemāl-i i.
3a/17

i'tikār < Ar. Birbirine karışıp sayılmama.
i. ét- 46b/10

i'timād < Ar. Dayanma, güvenme.
24a/10; i.-ı tām̄m 11a/2

i'timāden < Ar. İtimat ederek. 34b/17

i'timām < Ar. Başına sarık sarmak. i. ét-
13b/17

i'tirāf < Ar. Kabahatini saklamamak,
açıklamak. 21b/15; i.-um 49a/4; ümīd-
i i'tirāf 49a/19

i'tirāz < Ar. Kabul etmemek. 21b/11

ittifāk < Ar. Birleşme, uyuşma; sözleşme.
28b/2, 43b/5; i.-a 6a/2; i.-ları 9a/8; i.-
ıyla 35b/3; i. ét- 33a/17; i. eyle 6b/11;
i.-ı aḥff 12b/17-18; i.-ı nā-yāb ol-
2a/14; 'ulemā-yı i. 48b/8

ittifāken < Ar. Birleşerek, anlaşarak.
27a/8

ittihād < Ar. Bir olma birleşme. i. ol- 3b/7

ittihāz < Ar. 1. Edinme, edinilme. i. ét-
12a/19

izāfet < Ar. İki şey arasındaki bağ, ilgi. i.-
le 11b/5

izāle < Ar. Yok etme. i. ét- 21b/15

iz'ān < Ar. Anlayış, kavrayış, akıl.
10b/11

izhār < Ar. Gösterme meydana çıkarma. i.
ét- 7a/16, 23a/2, 24a/13; i. eyle- 8b/6,
11a/4, 19a/15; i. olun- 12b/9; i.-ı
celādet 31a/12; i.-ı elem eyle- 12a/10
sürūr-ı i. eyle- 32a/1

iz(i)n < Ar. İzin, müsaade. 11b/17; i. vēr- 12a/1, 48b/7; i.-i Hakk ol- 16b/5; i.-i hümāyūn 8b/14; i.-i Seyyidü'l-Mürselin 43a/16

izinsiz < Ar+T. İzin almadan. 40a/3

izle- İzlemek. i.-yüp 10a/9

‘izzet < Ar. Değer, kıymet; yücelik. ‘i.-e 18a/20; ‘i.-de ol- 1b/11; ‘i.-i tehniyet 5b/1; dergāh-ı ‘i.-de 2b/9

-K-

ḳabā’il < Ar. Kabileler. ḳ-i ‘Arab 9a/3

ḳabīḥ < Ar. Çirkin, yakışsız. ḳ.-i cürm 50a/7; sihr-i ḳ.-i 48a/15

ḳābil < Ar. Kabul eden. ḳ. ol- 41a/10

ḳabīle < Ar. Aynı soydan sayılan ve bir başa itaat eden insan topluluğu, boy. ḳ.-den 9a/1; ḳ.-si 27a/3; ḳ.-sinden 45b/19; ḳ.-sine 6b/16, 34a/8; ḳ.-sinün 33a/13; ḳ.-ye 7a/12, 26b/17; ḳ.-yi Emeviyye 8a/4; Benī Ümmeyye ḳ.-si 44a/5

ḳablü’l-ḳatıl < Ar. Katlinden önce. 34a/19

ḳab(i)r < Ar. Mezar. 36a/17; ḳ.-e 19a/20; ḳ.-leri 14b/4; ḳ.-ini 7a/11, 13, 7b/13, 19a/19; ḳ.-i İmām ‘Alī 46b/7; ḳ.-i şerīf 36a/18, 46b/3, pister-i ḳ.-ümde 49b/1

ḳabül < Ar. Alma. ḳ. ét- 33b/7, 11; ḳ. eyle.- 9a/15, 17a/9, 19b/13, 21a/18-19, 33b/9, 34b/10, 39a/7, 42a/6, 7; ḳ.-ine 14a/2; ḳ.-ine 14a/21; ḳ.-leri 30a/20; ḳ.

ol-15a/16; ḳ.-ı da‘ vetü’l-islām 8b/9; ḳ.-ı İslām eyle- 8a/19-20; ḥüsn-i ḳ. 2b/10

ḳabzā < Ar. Kılıç sapı. ḳ.-sı 40b/12

ḳaç Kaç, ne kadar. 19a/5, 45b/6, 8

ḳaç- Kaçmak. ḳ.-anı 40a/1; ḳ.-ma 42a/17; ḳ.-maḳ 42a/18

ḳaddes krş. ḳaddese. ḥadīş-i ḳ.-inde 23a/17

ḳaddese < Ar. Kutlu ve mutlu olsun. ḳ. sirrehu 10b/7, 21-11a/1, 48a/19

ḳaddese’llahu < Ar. Allah, mukaddes ve mübarek eylesin. 1b/12; ḳ. sirrehu 6b/8, k. sirrehu.-dan 24b/15; ḳ. sirrehümā 13a/2

ḳadar < Ar. Kadar, gibi. 9a/3, 10b/15, 13b/8, 16b/18, 19b/1, 17, 29a/21, 35a/13, 36a/11, 36b/9, 39b/7, 8, 40b/12, 42a/7, 10, 43b/3, 46b/4, 18

ḳadem < Ar. Ayak. ḳ.-lerinde 9b/15; ḳ.-i şerīf 9b/15, 29a/3; ḳ.-i fehm eyle- 10b/9; vaż’-ı ḳ.-le 10b/8-9

ḳader < Ar. İnsanların başına gelebilecek her türlü işlere dair Allah’ın ezeli hüküm ve takdiri. 43a/18

ḳādir < Ar. Güçlü, gücü yeter. ḳ. değil 11b/18; ḳ. ol- 28a/4, 31a/2, 36b/8, 40b/1, 42b/8

ḳādīm < Ar. Eski. ḳ.-i İslām 43a/8; mu‘tād-i ḳ.-i 8b/2

ḳadr < Ar. Değer, itibar. ḳ.-ini 48a/9

ḳāfi < Ar. Birine uyup peşinden giden. ḳ.-yi ḳālib-zān 18b/13-14

kāfir < Ar. Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan. 28b/7, 30b/10, 32b/3; k.-e 9b/18; k.-i 29a/6

kāğad < Far. Kağıt. 37b/18, 20, 47a/14; k.-ı 37b/19, 47a/15

ķahr < Ar. Üzüntü, keder. ķ.-ı İslām 27b/9; lütf-ı ķ.-ına 22a/17

ķāhire < Ar. Kahreden; zorlayan. ķuvvet-i ķ.-leri 9a/4

ķaķt < Ar. Kıtlık, kuraklık. 4b/2

ķā'il < Ar. Söyleyen, diyen. ķ.-i 35b/21

ķāim < Ar. Ayakta duran, ayakta bulunan. ķ. ol- 4a/19, 9b/16

ķā'ināt < Ar. Var olan şeylerin hepsi, dünya. faķr-i k. 19a/16; server-i k. 7a/1

ķal- Kalmak. ķ.-an 2b/2, 11b/13; ķ.-dı 4a/1, 16b/21, 24a/19, 35a/5, 38a/6, 45b/8, 9; ķ.-duķda 29a/6; ķ.-madı 40b/5; ķ.-mamışdur 7b/9; ķ.-maya 18a/14; ķ.-mişlardı 35a/15; ķ.-up 16a/21; ķ.-ur 19b/16; ķ.-ursın 44a/14

ķal'a < Ar. Kale. ķ.-larına 34b/21; ķ-nuņ 6a/11, 27a/17, 27b/1; ķal'a-yi Hıyber 6a/9, 27a/15; fetķ-i ķ. 6a/12, 27a/18

ķalb < Ar. Yürek, gönül. 20b/1, 5, 24b/10, 28a/16; ķ.-i 23a/14, 24b/3; ķ.-ini 18b/1, 33a/9; ķ.-leri 1b/15, 2a/3; ķ.-ümde 30a/20; ķ.-üme 47a/7; ķ.-i 'abd 23a/17 ķ.-i Ķur'an ol- 11b/2; ģinā-yı ķ.-e 18a/15

ķalbī < Ar. bkz. ķalbiyye. 'abd-i ķ. 23a/15; ķ. 'abdu'l-mü'min 23a/17

ķalbiyye < Ar. Kalple ilgili. mu'āmele-i ķ. 21a/8

ķaldur- Kaldırmak. ķ.-amadum 6a/17, 27b/3; ķ.-dı 31a/15; ķ.-maĝa 28a/4; ķ.-maķda 15a/2; ķ.-up 19a/16, 17, 36a/17, 41a/11

ķālib-zān < Far. Kalıba sokan. kāfī-yi ķ. 18b/13-14

ķālif < Ar. Etkili, tam. ķarbe-yi vāķid-i k. 32b/5

ķālil < Ar. Az. ķ. 18a/8; ģinā-yı ķ.-dür 18a/15; zamān-ı ķ.-de 16a/21

ķalk- Kalmak. 25a/17; ķ.-dı 41b/2; ķ.-maķ 14b/16; ķ.-up 19a/16, 46a/4

ķalkān Savaşçıların kullandığı korunmalık. 6a/11, 27a/17; ķ. eyle- 6a/12, 15, 27a/18, 27b/1

ķamer < Ar. Ay, hilal. ķ.'l-vücüd 25a/4

ķāmil < Ar. Kemale ermiř, olgun. 20b/20, 24a/2; k.-i rivāyet 35b/5; insān-ı k. 23a/9, 23b/1; insān-ı k.-dür 22b/1; merd-i k. ol- 27b/12; şeyķ-i k. 48b/3; ź.-ı k.-idür 15b/11

ķan Kan. 8b/6, 39a/3, 45a/1, 19, 47b/18; ķ.-a 45a/15, 45b/2, 12, 47b/19; ķ.-da 41b/5; ķ.-ı 39a/9; ķ.-ını 47a/1; ķ. da' vāsı 38a/15, 39a/3

ķanā'at < Ar. Kısmetine razı olma. 18a/7, 26a/6

ķanda Nerede. ķ.-dur 6a/6, 9a/20, 27a/12

kaṅḡi Hangi. ḡ.-ḡuz 9b/9

kānī < Ar. Dokunaklı ve iğneli söz söyleyen. 27b/4

kanlı Üzerinde kan olan. 38a/11, 12, 43a/20

kap- Kapmak, hızlıca almak. ḡ.-up 31a/15, 32b/4

kaḡa- Kapamak. ḡ.-dığum 25a/20; ḡ.-yup 14b/20

kaḡu Kapı. ḡ.-ları 25b/19, 47a/7; ḡ.-sına 10a/8, 37b/3; ḡ.-sını 6a/11, 25a/20, 27a/17, 27b/1; ḡ.-nuḡ 27a/6; ḡ.-yı 6a/12, 15, 27a/18, 49b/19

kār < Far. İş. k.-ı 10b/11, 50a/2; k.-ında 37b/20; k.-um 17a/7, 21; k.-umda 47a/21

kaḡ < Ar. Kapıyı çalma. ḡ. eyle- 33a/7

kaḡa Siyah. ḡ. ol- 12a/5-6

kaḡābet < Ar. Yakınlık, akrabalık. k.-i 38a/15, 38b/2; ḡayret-i ḡ. 6b/15; nebevī-yi ḡ. 5b/4

kaḡār < Ar. Bir iş veya sorun hakkında verilen kesin yargı. 33b/15, 38a/12, 43a/21; ḡ.-da 36a/21; ḡ.-ı 42b/9; ḡ. ét- 37b/20; ḡ. eyle.- 9a/16, 37b/8; 37b/8; ḡ. vēr- 2a/15; 9a/16, 38a/12, 43a/21, 43b/3

kaḡdaḡ krş. Kaḡındaḡ. ḡ. eyle- 20b/9

kaḡāib < Ar. Çok yakın. 19a/5, 28a/9, 47b/4; ümmet-i ḡ.-a 44b/19

kaḡāibā < Ar. Yakın olarak. 20a/2, 26a/11; ümmet-i ḡ. 44b/19

kaḡarın Karın. ḡ.-ını 31b/8

kaḡarīn < Ar. Yakın. 15a/16; ḡ.-i 31a/6

kaḡarındaḡ Kardeş. ḡ.-ı 46a/1; ḡ.-ıdur 28b/19; ḡ.-ına 9b/11; ḡ.-larımızuḡ 1b/15; ḡ.-um 19a/19, 35b/5; ḡ.-umsın 3b/9; ḡ. eyle- 9b/8; ḡ. kııl- 9b/10-11

kaḡarīne < Ar. Bilinmeyen bir şeyin anlaşılmasına yarayan ipucu. ḡ.-siyle 22b/1

kaḡarış- Karışma, müdahale etmek. ḡ.-ma 38b/11

kaḡarşu Karşı. 7a/12, 28b/8, 33b/17, 41b/11, 42b/16; ḡ.-sına 41b/12; ḡ. ḡo(y)- 40b/20-21

kaḡār-zār < Far. Kavga, savaş. 39b/7; k.-e 27b/16; meydān-ı k.-de 28b/2; meydān-ı k.-e 30b/21-31a/1

kaḡaḡd < Ar. Niyet kurma. 36a/9; ḡ. buyur- 7a/20

kaḡaḡdī < Ar. Bile, bile yapılan. 14b/15

kaḡasem < Ar. Yemin, ant. ḡ.-ı bi-rabbū'l-‘ālemīn 45b/10

kaḡaḡīde < Ar. En az on beş beyitten oluşan daha çok büyükleri övmek için yazılan nazım. rabbāniyye ḡ.-sini 7a/4-5

kaḡaḡirū'l-kāme < Ar. Kısa boylu. 27b/21

kaḡassām < Ar. Kısm kısım ayıran, kısım kısım veren. defter-i ḡ.-ı ezeli 16b/20

kaḡaḡ < Ar. Bitirme, sona erdirme. 3a/9, 17b/12, 17, 19a/3; ḡ. ét- 28a/9, 45b/15;

- ķ. eyle- 3a/9, 32b/14, 45b/14; ķ. olın- 44a/6; ķ.-ı cevāb 48b/10; ķ.-ı nazar 34b/2; hūkm-i ķ. olın- 3a/21
- ķaṭ' ā** < Ar. Hiçbir vakit, asla. 3a/11, 12b/4, 18b/19, 34a/1, 34b/2, 36a/5
- ķātar** < Ar. Birbiri arkasına dizilmiş hayvan sürüsü. ķ.-um 19a/5
- ķaṭ' en** < Ar. Asla, hiç bir vakit. 7a/12
- ķāṭı'** < Ar. Kesen; durduran. 49b/2
- ķātibān** < Ar. Katipler, yazmanlar. 24b/5
- ķātibīn** < Ar. Katipler, yazmanlar. 24b/3
- ķaṭife** < Ar. Kadife. 46a/11
- ķātil** < Ar. Katleden, öldüren. ķ.-i 31a/11, 38a/18, 19; ķ.-ini 38a/21; ķ.-lerini 38a/16, ķ.-lerinin 39a/9; ķ.-i Murtażā 45a/11
- ķatl** < Ar. Öldürme. 9a/15, 34a/16; ķ.-i 33b/19; ķ.-inden 45a/2; ķ.-ine 42a/9; ķ.-inüñ 38a/21; ķ.-lerine 34a/17; ķ.-üm 41a/18, 45b/18; ķ.-üñ 40a/17; ķ. ét- 9a/2, 20a/20, 29b/4, 32a/21, 37b/19, 38a/19, 40a/13, 17 44a/2, 46/21, 48a/10; ķ. eyle- 27b/19, 28b/12, 13, 29a/7, 30a/5, 31a/10, 15, 17, 20, 32a/20, 32b/5, 8, 33b/11, 12-13, 13, 14, 16, 18, 34a/1, 34b/5, 9, 37b/13, 19, 38a/17, 40a/20, 41a/18, 41b/18, 20, 42b/14, 43a/17, 44a/4, 45b/14, 46a/21, 46b/1; ķ. ol- 41b/4; ķ. olın- 28a/19, 28b/2; 29a/9, 30b/13, 31b/1, 2, 10, 32a/1, 40b/11, 41b/7, 43b/15, 44b/20, 45a/19, 46a/6; ķ.-i menķibe 28b/2
- ķatre** < Ar. Damla, damlayan şey. ķ.-si 49a/13
- ķavā'id** < Ar. Kurallar, kaideler. ķ.-i nuṭķiyye 20b/12
- ķavī** < Ar. Kuvvetli, güçlü. 9a/1, 10a/1, 11b/1, 44b/6; nüfūs-ı ķ.-ye 24a/6
- ķavl** < Ar. Lakırdı, söz. 34a/18, 35b/13; ķ.-dur 47a/2; ķ.-e 8a/17; sāmi' ü'l-ķ. 29a/20; ķ. ol- 45a/8; ṭaraf-ı ķ.-i 37a/20-21
- ķavlen** < Ar. Sözle. 45b/15
- ķavm** < Ar. Kavim. 21b/15; ķ.-ına 32a/1; ķ.-iyle 7b/7, 15; ķ.-uñ 16b/16, 26a/18
- ķ.-i e'nām 38b/17
- ķayd** < Ar. Şart. ķ.-ı 4b/14, 13b/1; ķ.-ından 34b/16
- ķayd** < Ar. Bir şeyi bir yere yazmak. ķ. olın- 14a/7
- ķaz-** Kazmak. ķ.-up 36a/18
- ķazā'** < Ar. Olacağı Allah tarafından takdir olunan şeylerin yerine gelmesi. 48b/1; ķ.-ya 18a/13; ķ.-sı 39a/9; ķ.-yı mübrem 45a/20; taķlīd-i ķ. 37b/16
- ķazārā** < Ar. Bilmeyerek, yanlışlıkla. 41b/19
- ķazāyā** < Ar. İşler, hususlar, davalar. ķ.-yı te'hīr 39b/17

każi < Kadı. 26b/3

kāzib < Ar. Yalancı. k.-lerdür 35a/20;
emr-i kāzibiyye 46b/17

kebīr < Ar. Büyük, yüce ‘alem-i k.-dür
26a/16; ‘asā-yı k.-i 26b/12; cenāb-ı k.
14b/8

kebkeb < Far. Ayak patırtısı. 43b/7

kebkebe < Far. krş. kebkeb. 26a/18

keder < Ar. Tasa, kaygı. 48b/16; k.-den
14b/10, 28a/19; k.-inden 7b/20

kefen < Ar. Ölünün gömülmeden önce
sarıldığı beyaz bez. k.-e 36a/9

kefenlik < Ar+T. Kefen olarak kullanılan
bez. 20a/1

kefere < Ar. Kafirler. 33a/5; k.-den
15b/20, 29a/13; k.-leri 7a/14, 12a/15;
k.-nüñ 16b/4, 33a/8; k.-sinüñ 28a/11;
k.-yi 30a/10, 32b/21; k.-yi Ğureyş
6b/16, 30b/4, 14, 33a/16; dest-i k.-de
4a/14

keff-i yed El çekme, karışmama. keff-i
yed ét- 37a/7

kelām < Ar. Söz. 11b/13, 18b/5, 30b/18,
43a/12; k.-ı 18b/2, 24b/11, 35a/17,
39a/13; k.-a 40b/21; k.-ımı 38a/20,
41b/3; k.-ıydı 18a/18; k.-umda 45b/16;
k.-uñ 46a/3; k.-ı enbiyā 14a/14; k.-ı
ĞaĞĞ 41a/3; k.-ı mecīd 13b/19; k.-ı
mülk-i ‘allām eyle- 16a/6; k.-l-iķrār
13a/9; kelām-ı laţif 14a/18; k.-ı lisān

29b/21; k.-ı münāfıkāne 35a/19; k.-ı
şerīf 26a/2; Ğılt-ı k.-ını 18b/9

kelb < Ar. Köpek. 42a/17; k.-leri 43b/7

kemāl < Ar. Olgunluk, yetkinlik. k.-i
Ğurūr 31b/16-17; k.-i imān 24a/4; k.-i
ittihād 3a/17; ŧavr-ı k. 9b/12-13

kemā-yenbaĞı < Ar. zf. GereĞi gibi,
uygun şekilde. 6b/9

kem-ter < Far. Aciz, fakir. 22b/11, 50b/1

kemük(g) Kemik. k.-i 29b/2; k.-leri
41a/20

kenār < Far. Kıyı, çevre. k.-ına 33b/3

kendi Kendi. 5a/13, 15, 5b/13, 6b/16,
9b/9, 10a/16, 11a/18, 13a/6, 15a/9,
16a/10, 12, 17a/1, 18b/21, 21a/4, 11,
23b/17, 25b/2, 34a/8, 36a/1, 37a/2,
37b/9, 11, 38b/15, 39a/21, 39b/19,
40a/11, 40b/7, 16, 41b/5, 42b/16; k.-
den 15b/8; k.-lere 38b/16; k.-leri
2a/19, 26b/17, 36b/4, 40a/6; k.-lerini
3a/14, 21b/12; k.-mi 25a/18; k.-nden
23b/21; k.-ne 6a/12, 14a/10, 17a/9,
18b/3, 20b/9, 23b/12, 40b/7; k.-ne
39a/10; k. kendine 40b/7; k.-ni 3a/8,
18b/16, 20b/8, 22b/11, 47b/12; k.-ni
47b/12; k.-sinüñ 38b/6; k.-nüñ 13b/6,
7

kendü krş. Kendi. k.-leri 11a/11; k.-sine
42b/7; k.-m 47b/5; k.-nüze 44b/8

kerāmet < Ar. Kerem, baĞış. k. ol- 24a/5

kerb < Ar. Tasa, gam, keder. âteş-i k.
47b/8

kere < Ar. Kez, defa. 3b/11, 14b/6, 7,
19b/8, 12, 21a/14, 25a/12, 13, 31b/18,
32a/8, 42b/21, 46a/8; k.-den 26a/8

kerem < Ar. Cömertlik, lütuf. 49a/9; k.
kıl- 49b/18

kerīm < Ar. Şerefli, kıymetli. 5b/6, 11b/1,
23a/11, 49a/18; k.-inde 12b/12; k.-yi
nüzü 5b/6; aşlāb-ı k. 12b/8; āyāt-ı k.-
inden 2b/12; āyet-i k. 3a/1, 5b/9;
mişāl-i k. 22a/16 va‘d-i k. 29a/17;
va‘d-i k.-i 13a/21; va‘d-i k.-inden
29a/17

kerīme krş. kerīm. k.-si 4b/8, 12b/5,
28b/4, 32b/16, 33a/11, 38b/18; k.-
sinde 4b/19, 5b/16, 19, 39a/16-17; k.-
sinden 12a/20; k.-sine 22a/1; k.-sinüñ
9b/5, 11b/4; k.-siyle 25b/6; āyet-i k.-
siyle 7b/12; āyet-i k.-yi 3a/3, 8a/11

kerīme < Ar. Kız evlat. 23a/11; k.-si
3b/14, 28b/4, 32b/16 evlād-ı k.-yi
muhterem 2b/4, 5b/3

kerīmā Ey kerim. 49a/18, 49b/3

kerrema’llahu vechehu < Ar. Allah
yönünü, yüzünü şerefli kılsın. 1b/9,
6a/16, 10b/6, 14b/8, 17a/4, 22a/21,
25b/16, 27b/2, 4, 30a/3, 34a/7, 35b/7,
37b/6, 39a/4, 39b/2, 19, 40a/8, 40b/2,
42a/2, 44b/11, 45a/18, 46a/3, 47b/13,
48b/17; kerrema’llahu v.-dan 30a/18,

43b/4; kerrema’llahu v.-dur 4b/16;
kerrema’llahu v.-nuñ 2a/9, 48b/5

kes Kez. 19b/3

kes- Kesmek. k.-me 49a/18

kesil- Kesilmek. k.-üp 29a/4

keşir < Ar. Çok çok olan, bol. 18a/8, 19;
vaḫfe-yi k. 8a/21

keşirü’l-‘ıyāl < Ar. Aile efradı kalabalık
olan. 4b/2

keşirü’l-mā’ < Ar. Suyu çok olan. 22a/15

keşret < Ar. Çokluk, bolluk, ziyadelik.
13b/10; k.-i 14a/1; k. bul- 10a/12; k.’z-
zikrullah 13b/13

kesr < Ar. Kırma, kırılma. k.-iyle 29b/1

keşf < Ar. Açma, meydana çıkarma.
40a/2; k. ol- 47b/8

keşfā < Ar. Meydana çıkararak. 41b/2

ketm < Ar. Bir sözü bir sırrı saklama. k.
eyle- 46b/13; k. ol- 46b/15

kettān < Ar. Keten. 19b/19

kevākib < Ar. Yıldızlar. da‘vet-i k.
24a/10

kevneyn < Ar. Dünya ve ahiret. pādīşāh-ı
k. 44b/2-3

keyfe-mā < Ar. zf. Her nasıl. 2a/14

keyfiyet < Ar. Bir şeyin iyi veya kötü
olması ciheti. 48b/3; k.-ine 25b/21

kezā < Ar. Böyle, böylece. k. u kezā 3b/5,
15a/19

kezālik < Ar. Bunun gibi, böylece. 35b/10

kible < Ar. Ka'be'nin bulunduğu yön, güney. *q.*-sinüñ 14a/21; *q.*-ye 7b/14

kıl Keçi tüyü. *q.*-dan 2b/17

kıl kıl. 9a/5

kıl- Kılmak. 20b/8, 49b/18, 50a/12, 50b/3; *q.*-a 24b/2; *q.*-arum 14a/10; *q.*-ayum 48b/2; *q.*-dı 3a/16, 5a/7, 5b/1, 19a/19, 27b/4; *q.*-dılar 36a/11, 13, 41a/15; *q.*-dum 9b/11, 19a/20; *q.*-duñ 46a/14; *q.*-ma 21b/3; *q.*-mada 50a/7; *q.*-mağ 30a/1; *q.*-maya 24b/12; *q.*-mişlar idi 12a/16; *q.*-ur 18b/2; *q.*-sun 18b/14.

kılıç Kılıç. 39a/13, 14; *q.*-da 29b/16; *q.*-dur 29b/2; *q.*-ı 29b/9, 11, 13, 39a/15, 40b/12, 13; *q.*-ını 28a/3, 29b/5, 44a/2, 46a/12; *q.*-larla 9a/2; *q.*-laruñ 27b/18; *q.* kuşan- 47b/17

kılın- Kılınmak. *q.*-dı 34a/16; *q.*-dılar 3b/5; *q.*-mışdur 16b/20

kılınan Kılan. 4b/15

killet < Ar. Azlık, kıtlık. *q.*-i saşam 16a/14; *q.*-i zıkr 13b/12

kır- Kırmak. *q.*-miş 48b/1

kırā'at < Ar. Okuma. *q.*-ına 48b/7; *q.* ét- 46b/12, 47b/16

kırıl Kırılmak. *q.*-sun 8a/13

kırk Kırk. 2b/13, 4a/21, 25b/5, 29a/4, 32b/13, 46b/2; *q.* altı 38a/6; *q.* beş 3b/1; *q.*-da bir 16b/2; *q.*-ı 16b/4; *q.*-ıncı 45a/3

kışāsen < Ar. Kıyas yoluyla. 46b/1

kıs < Ar. Kıyaslamak. *q.*-larıyla 23a/6

kısım < Ar. Bir parça, bir kesim. 28b/3, 41a/17; *q.*-dan 15a/9; *q.*-ı 15b/9, 10, 16a/3; *q.*-ını 15b/7; *q.*-ınuñ 15b/8; *q.* buyur 45a/14-15

kısmet < Ar. Bahşetmek, taksim etmek. 16b/15, 47a/21; *q.* olun- 16b/16; *q.*-den eyle- 16a/11; *q.*-i taşım 16b/15

kışsa < Ar. Fıkra, hikaye, rivayet. *q.*-da 7a/7; *q.*-sına 33b/20; *q.*-yı 38a/12

kış'a < Ar. Parça. *q.*-yı vücüd 2b/4, 22b/10

kış'a < Ar. Dörtlük. *q.*-yı nuşk-ı şārīh 10b/5

kıtāl < Ar. Savaş, kavga. 23b/15, 44a/1; *q.*-e 43b/3, 46b/19; *q.*-i 41b/7; şaħn-ı *q.*-de 27b/17

kıyām < Ar. Ayağı kalkma 38b/19; *q.* ét- 7a/19; *q.* eyle- 4a/9, 30a/9, 32b/21

kıyāmet < Ar. Dünyanın sonu. 33b/20

kıyāmen < Ar. Ayağa kalkarak. 13b/11

kıymet < Ar. Değer. *q.*-i nā-yāb 48a/21; yevm-i *q.*-de 48a/2

kız Kız. *q.*-ı 12a/16, 17a/8; *q.*-ıdur 8a/14

ki ki. 2a/6, 2b/8, 11, 16, 21, 3a/2, 3, 8, 3b/6, 11, 12, 13, 4a/1, 2, 3, 9, 14, 4b/5, 6, 8, 11, 16, 18, 19, 5a/1, 2, 3, 7, 12, 13, 14, 16, 20, 5b/2, 4, 7, 14, 15, 19, 20, 21, 6a/1, 2, 3, 4, 6, 9, 14, 16, 18, 19, 6b/1, 3, 5, 11, 7a/5, 18, 20, 7b/5, 6, 8, 19, 8a/5, 6, 7, 10, 14, 16, 20, 9a/1, 3, 9b/4, 7, 10, 17, 19, 10a/10, 12, 17,

10b/13, 18, 11a/2, 14, 18, 20, 11b/5, 7, 9, 12, 14, 16, 19, 20, 12a/3, 8, 9, 10, 16, 12b/5, 6, 7, 17, 19, 20, 13a/4, 5, 11, 13, 19, 13b/3, 6, 12, 15, 16, 14a/2, 4, 5, 7, 9, 12, 15, 16, 18, 20, 14b/2, 5, 7, 8, 10, 13, 15a/1, 3, 4, 5, 11, 19, 20, 16a/2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16b/7, 8, 9, 11, 19, 21, 17a/5, 8, 17b/2, 8, 9, 11, 13, 18, 21, 18a/2, 3, 7, 9, 12, 14, 17, 18b/7, 15, 18, 19a/19, 20, 19b/14, 18, 20a/8, 20b/4, 9, 10, 11, 15, 18, 21, 21a/4, 12, 13, 18, 21b/3, 5, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 20, 22a/2, 14, 15, 20, 22b/4, 5, 6, 13, 17, 18, 19, 23a/2, 5, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 23b/3, 4, 6, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 19, 24a/1, 2, 6, 8, 9, 12, 13, 17, 18, 19, 20, 24b/4, 8, 10, 15, 16, 17, 19, 25a/2, 3, 8, 15, 25b/4, 5, 15, 18, 26a/1, 16, 18, 20, 26b/1, 8, 11, 12, 20, 27a/1, 3, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 19, 21, 27b/2, 6, 10, 11, 12, 14, 17, 19, 28a/2, 9, 14, 15, 17, 28b/3, 6, 9, 19, 20, 29a/1, 2, 11, 16, 19, 20, 29b/2, 4, 9, 10, 13, 16, 19, 20, 30a/2, 3, 5, 6, 10, 11, 18, 30b/6, 7, 10, 13, 18, 31a/1, 12, 31b/1, 6, 32a/8, 14, 16, 19, 32b/2, 7, 8, 16, 21, 33a/1, 2, 7, 33b/5, 6, 8, 9, 10, 12, 18, 19, 20, 21, 34a/1, 5, 7, 34b/1, 8, 11, 15, 35a/1, 9, 15, 16, 20, 35b/6, 7, 11, 20, 36a/6, 36b/1, 21, 37a/1, 12, 15, 20, 37b/8, 19, 38a/12, 16, 38b/1, 7, 14, 19, 39a/ 8, 12, 15, 18, 39b/2, 4, 5, 10, 16, 17, 19, 21, 40a/13,

15, 19, 40b/4, 6, 41a/2, 4, 6, 15, 41b/15, 42b/10, 13, 15, 16, 43a/3, 12, 19, 43b/6, 8, 9, 11, 13, 18, 19, 44a/12, 44b/3, 5, 10, 12, 13, 16, 17, 19, 45a/6, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 45b/6, 7, 9, 10, 15, 16, 18, 46a/5, 9, 13, 20, 46b/2, 4, 16, 47a/2, 5, 11, 15, 16, 18, 47b/3, 4, 5, 15, 16, 18, 20, 48a/1, 7, 18, 20, 48b/9, 12, 49a/6, 7, 49b/3, 13, 50a/4, 11

kibār < Ar. Büyükler, büyük rütbeliler. k.-larını 29a/13; k.-ı muhācīrī 19a/10

kifāyet < Ar. Kafi gelme, yetme. k. èt- 13b/19

ķil ü ķāl < Ar. Dedikodu, çok konuşma. ķil ü ķāl èt- 13a/18

kilāb < Ar. Köpekler. k.-dur 40b/17

kim Soru zamiri. 21a/7, 26a/5, 32b/8, 33b/6, 36b/14, 19, 37b/19, 42a/16, 44b/16, 47a/19; k.-den 21b/2; k.-dür 44b/13, 16; k.-e 17a/19, 29b/9, 49b/21; k.-i 44b/4; k.-inüñ 30b/14; k.-ler 36b/7; k.-lere 5a/17; k.-sin 17a/12; k.-üñ 10a/17, 46a/13

kimi Bazısı, kimisi. k.-ini 9a/6

kimse krş. kimesne. 31a/2; k.-den 36b/18; k.-dür 38b/7

kimesne Kimse. 6a/14, 8a/1, 9a/1, 6, 10a/10, 11b/6, 11b/18, 13b/6, 16, 14a/5, 18, 16b/7, 18a/15, 20b/14, 18, 24a/6, 25b/20, 26a/15, 27a/1, 21, 27b/18, 31a/21, 32b/7, 36b/7, 37a/13,

37b/13, 39b/4, 40b/1, 42b/16, 45a/13, 45b/19, 47a/20, 47b/19; k.-de 37a/16; k.-den 29a/5, 3, 45a/12; k.-dür 20b/11; k. i.-di 10a/2, 10b/19, 16a/17; k.-ler 3b/1, 19b/14, 20a/8, 26b/17, 39b/14; k.-leri 39a/5-6; k.-lerüñ 6b/19; k.-i 30b/14; k.-nüñ 27a/5, 40a/4, 41b/3; k.-ye 4a/1, 19a/15, 21a/4, 29b/8, 34b/7, 35a/4, 46a/1; k.-yi 29a/2, 36b/7, 37b/15

kināyet < Ar. Dolaylı olarak anlatan söz. k.-dür 3a/10, 11b/11, 15a/6, 29b/16

kirām < Ar. Soyu temizler, ulular. 24b/4; ehl-i k. 8b/14; ‘eizze-i k. 1b/11; enbiyā-yı k.-dan 32b/9; enşār-ı k.-dan 10a/17; eşhāb-ı k. 8a/21, 10b/12, 11a/10, 29a/15, 30b/11, 31a/8, 31b/3-4, 32a/10, 33a/8, 33b/4, 34a/11, 34b/20, 35a/11, 35b/18, 39b/10; eşhāb-ı k.-a 5a/12, 6b/14, 38a/1; eşhāb-ı k.-dan 16a/16, 19a/3, 10, 40a/12-13; eşhāb-ı k.-ı 31b/19; eşhāb-ı k.-uñ 8b/18; ġarībe-yi eşhāb-ı k.-dan 16a/16; melā’ike-i k.-ı vedūd 21b/10; şūfiyye-yi k. 19b/6, 22b/2, 12, 23a/16, 23b/18

kirām-ı kātībīn < Ar. Sevap ve günahları yazan melekler. 24b/4

kirve Sünnet olan çocuğun elini tutan ve çocuk üzerinde babalık hakkı olan kimse. 36b/1

kīş < Far. Kılıç. k’l-kīye 31a/2

kişi Kişi. 6a/15, 11b/6, 18b/16, 19b/8, 24b/13, 27a/21, 31a/11, 32b/8; k.-dür 44b/14, 18; k.-ler 47b/16, 20; k.-nüñ 29a/4

kitāb < Ar. Kitap. k.-ında 35b/6; k.-ı mübīn 23a/20; fātiha-yı k.-ı velāyet 1b/7; nefsi k. 23a/21; şāhib-i k. 23b/14

ko- krş. koy. k.-madılar 44a/7; k.-mayup 42a/4 karşı k.-rsañuz 40b/20-21

koça- Yaşlanmak. k.-dı 41b/16

koğu Koku. k.-sını 42b/18

koğla- Koklamak. k.-lamak 42b/18

kol Kol. k.-larımı 19a/17

konıl- Koyulmak. k.-dı 10b/9

koñsu Komşu. k.-lar 25b/15; k.-larımı 25a/2

kopar- Koparmak. k.-up 6a/12, 27a/17

koy- Koymak. k.-up 40b/7

koynun Koyun. k.-ları 10a/5

koça Kova. k.-ya 18a/3

koğça krş. kova. k. 18a/4; k.-lar 32a/6

kök Kök. k.-i 5b/20

köpek(g) Köpek. k.-i 12a/19

köşe < Far. Köşe. k.-sinden 35b/20; k.-sini 25b/19

kuđsī < Ar. Kutsal. hadīs-i k.-de 13b/16; hadīs-i k.-dür 14a/17

kuğret < Ar. Kuvvet, güç. k.-i unsiyye 42a/6

ḳudūm < Ar. Uzak bir yoldan, uzak bir yerden gelme. inbisāṭ-ı ḳ.-ı sa'ādet 11a/6

ḳul Allah'a göre insan. 21a/13, ḳ.-a 21a/12; ḳ.-ına 50b/1; ḳ.-lara 47a/19; ḳ.-larımın 14a/14; ḳ.-larına 14b/10, 22a/12; ḳ.-larım 16a/7; ḳ.-larumdan 16a/7; ḳ.-um 14a/13, 16a/10, 21a/17, 19, 20; ḳ.-nuḳ 14b/12; ḳ.-umun 14a/10; ḳ.-ıyım 48b/20; ḳ.-ı maḳlūḳ 47a/11

ḳulluḳ Kul olmanın gereklerini yerine getirme. ḳ.-da 22a/12

ḳur'a < Ar. İbadet eden. ḳ. ét- 32a/11

ḳurb < Ar. Yakınlık. ḳ.-ında 4a/4

ḳurbet < Ar. Yakınlık. 47a/3

ḳurı < Ar. Kuru. Etkisi olmayan, boş. 17a/3

ḳurretü'l-'ayn < Ar. Çok sevilen ve göz aydınlığına sebep olanlar. 2a/6

ḳuşan- Beline kuşak, kılıç vb. şeyler bağlamak. ḳ.-mışlar i.-di 47b/17

ḳuṭb < Ar. Dönen bir çarkın aksi. ḳ.-ı fülk-i ḫilāfet 1b/7

ḳu'ūd Namazın oturarak kılınan kısmı. 7b/14

ḳuvā < Ar. Kuvvetler, güçler. ḳ.-yi semāviyye 24a/10-11

ḳuvvet < Ar. Güç, kudret, sıhhat, sağlamlık. 13b/6; ḳ.-i 20a/2; ḳ.-lerden 24b/3; ḳ.-i cismāniyye 6a/17, 27b/2;

ḳ.-i dil 30b/16; ḳ.-i ḳāhire 9a/4; ḳ.-i nübüvvet 19a/17-18; ḳ.-i senedāt 13a/4; ḳ.-i şecā'at 41b/16-17; ḳ.-i yevmiyye 2a/13-14; kuvvet-i ḫāṣṣa 48a/20; niyāt-ı ḳ.-iyle 24a/10

ḳuvvet-i ḳudsiyye < Ar. İlahi kuvvet. 6a/17, 27b/3, 32b/4, 42a/6

ḳüy < Far. Mahalle, sokak. k.-a 11a/4

ḳuyu Kuyu. ḳ.-da 29a/12; ḳ.-dan 22a/14; ḳ.-ya 18a/4, 22a/15, 29a/14

ḳuzu Kuzu. ḳ.-sını 43a/2

ḳubrā < Daha büyük, en büyük. Bedr-i k.-dur 35b/15

ḳüçük Küçük. 14b/20, 22b/10

ḳüdüret < Ar. Bulanıklık. 35a/16

ḳüffār < Ar. İnanmayanlar, kâfirler. 34a/7; k.-uḳ 34a/17; k.-ol- 31a/21

ḳüfr < Ar. Allah'a inanmamak, imansızlık. 12b/4, 16b/18; k.-e 16a/3; k.-e ér- 16a/8, 10; k.-üḳ 4b/6

ḳüfrān < Ar. İyilik bilmeme. maḫzar-ı k. 30b/5

ḳüll < Ar. Hep, bütün, çok. k.-dür 22b/17; k.-ye 23b/3; k.-i ḫāl 13b/9. cism-i k.-de 23a/21; mercī'-yi k.-ol- 17a/13; re's-i k.-i ḫaṭiyet 18a/17

ḳülliyeye < Ar. Umumi, bütün. nefsi k.-dür 23a/20

ḳümmel < Ar. Kamiller, olgunlar. 23a/11

künye < Ar. Bir kimsenin nereden ve kimden olduğunu bildiren ve hüviyeti yazılı olan kâğıt. k.-dür 7b/2; k.-si 28a/12, 30a/15; k.-sinde 10b/10; k.-siyle 8a/1, 28a/21; k. ét- 10b/10

kürsî < Ar. Taht, makam. k.-ye 48a/16

küşād < Ar. Açma. k. ol- 30a/21, 47a/8

küşne Burçak. k.-yi şemşir 27b/8

küşte-gān < Far. Öldürülmüşler. 29a/5

kütüb < Ar. Kitaplar. 27a/15; k.-e 13a/2, k.-i edeb 28a/17; k.-i hadîş 6a/9, 27a/15; mecmû' a-yı k.-i ilahiyye 23b/1

-L-

lā-birāder < Ar.+Far. Üvey kardeş. lā-b.-leridür 7a/4

lā-ebeveyn < Ar. Üvey kardeş. 7a/2

lafz < Ar. Söz. l.-ı 17b/18; l.-ını 35b/9; l.-uñ 23a/14; l.-ı şerîf-i yed 22b/13; ĥubbü'l-l.-ıyla 17b/6

lā'im < Ar. Yüze karşı çekiştiren. levme-yi l.-den 44b/7

la'in < Ar. Kovulmuş; nefret kazanmış; istenmeyen. 8b/1, 12a/8, 9, 12, 27b/17, 28a/8, 19, 46a/2, 11, 49b/1; l.-i 45a/9; l.-üñ 45b/12

lağab krş. lağab. l.-ına 31a/2

lāhd < Ar. Çukur, mezar. l. eyle- 36a/18

lağab < Ar. Bir kimseye, kendi asıl adından başka takılan ad. 4a/2; l.-i 30a/16; l.-ları 3a/9; l.-larınuñ 26a/9

lākin < Ar. krş. lakin. 11a/4, 13b/21, 18b/16, 19, 19a/15, 20a/17, 20b/18, 21b/17

lakin < Ar. Ama, fakat, ancak. 2a/13, 4b/5, 10b/17, 11b/11, 12a/18, 12b/21, 14b/9, 13, 15a/14, 18, 16a/2, 18b/21, 21a/17, 22b/10, 24b/18, 26a/16, 26b/1, 2, 18, 25b/4, 21, 29b/4, 21, 30b/8, 33b/11, 35b/21, 36a/14, 36b/8, 37b/2, 38b/6, 39a/10, 41a/3, 41b/12, 43a/16, 43b/10, 20, 46b/21, 48a/17, 48b/21

lā-ilāhe ilallah < Ar. “ Allah'tan başka tapınılacak kimse yoktur” manasında bir söz. 13b/6, 19-20, 26b/10

lāne < Far. Yuva. ĥāne-yi ĥiyāset-i l.-yisine 8a/12; ĥāne-yi sa'ādet l.-sinden 9b/1

la'net < Ar. Fena, kötü , uğursuz. 10b/16; l.-i Yahūd 28a/13-14

la'netu'llah < Ar. Allah'ın lanetine uğramış. 45a/5; l. 'aleyhi la'in 45a/9

lāşe < Ar. Ölü hayvan. l.-ler 27b/21

lañif < Ar. Yumuşak, nazik. l.-i 39a/18; dest-i l.-lerine 6a/10, 27a/16; kelām-ı l.-inde 14a/18; menzil-i l. 11a/10, 12

lañife < Ar. Hoş söz, şaka. 23a/14; şuğrağ-ı l. 20a/5

lañifā < Ar. Ey latif. 49b/7

lā-yü‘ sel ammā yef‘ al < Ar.

Yaptıklarından dolayı sorguya, suale uğramayan; Allah. 18b/16, 38b/13

lāyık < Ar. Yakışan, yaraşır, yakışık. l.

degil 34a/5; l. ol- 47a/12

lāzim < Ar. Lüzumlu gerekli. 14b/12; l.

degil 41b/18; l. i.-se 41b/12

lāzime < Ar. Gerekli şey. 20b/10, 29b/3;

l.-sine 4b/1; l.-yi ehl-i imān ol- 18a/7; umūr-ı l.-sine 4b/1

leb < Far. Dudak. l.-i ḥandān 3b/10

lebbeyk < Ar. “Buyurunuz, emrediniz”

manasında kullanılan bir söz. 21a/12, 14, 15

leheblık < Ar+T. Kötülük. 28a/20

lehāma < Ar. Etlilik, semizlik. 28a/1

lek < Ar. Sana, senin için. 14a/9, 10

leşker < Far. Asker. l.-ine 41a/5; l.-ini

41a/11

leşker-i Şām < Far+Ar. Şam ordusu.

40b/18

leşker-i İslām < Far+Ar. İslam ordusu.

34a/10

lemm < Ar. Toplamak biriktirmek.

49b/21

leṭāfet < Ar. Hoşluk, güzellik. l.-de

28a/15

levme < Ar. Çekiştirme; paylama. l.-yi

lā‘im 44b/7

levḥ < Ar. Yassı, düz, üzerine resim, yazı

gibi şeyler yazılabilen nesne. l.-i maḥv 23b/1

levn < Ar. Renk, boya. 26b/6

leyle < Ar. Gece. l.’l-herir 40b/17

lezāiz < Ar. Tatlı, zevk alınacak şeyler. l.-

i fāniden 3a/9

lezzāt < Ar. Tatlılıklar, lezzetler. l.-i

‘ācile 17b/21, 18a/2

lezzet < Ar. Mec. Haz, keyif. l.-ini

14a/10, 11

li‘ām < Ar. Alçak, aşağılık, pinti

kimseler. l.-ını 12b/2

libās < Ar. Elbise. l.-ı 46a/12; l.-ını 34a/5;

ḥırķāü’l-l. 24b/17

li’llah < Ar. Allah için. l. 2a/11; l.’l-ḥamd

40b/14; l.’l-ḥam ve’l-mine 13b/8-9

livā < Ar. Bayrak, sancak. l. 26a/16, 17,

26b/11; l.-ları 26a/20; l.-nuḥ 26a/16

livāṭa < Ar. Erkekler arasındaki cinsi

münasebet. l.-ya 28a/18

lisān < Ar. Dil. l.-in 20b/1, 47a/4; l.-ından

32b/16; l.-ını 30a/19, 47a/6; l.-ların

16b/11; l. eyle- 8a/8-9; l.-ı maḳāl

15a/10; l.-ı merām 15a/3; l.’l-āl 15a/9-

10; kelām-ı l. 29b/21

lübān < Ar. Günlük, kendir. 4a/1

lügat < Ar. Sözlük. l.-da 4a/1, 17b/12

lütf < Ar. Hoşluk, güzellik. l.-ındur

29a/19; l.-uma 21b/3; l.-uḥ 47b/2; l.-

uğa 49a/15; l.-uğdan 49b/2; l.-ı hafî 48a/13; l.-ı kahr 22a/17; fażl-ı l.-ından 47a/18; feyz-i l.-uğdan 49b/18; şerh-i l.-ından 1b/13

lüzüm < Ar.Gereklilik. l.-ı nebevî eyle- 11a/6; tehyü'l- l. 30b/21

-M-

ma' ā < Ar. Birliktelik anlamı katan bir zarftır. ehl-i ma' ā 23a/14

mā-‘ adā < Ar. –den başka. 35a/4, 35b/14

maa' -hazā < Ar. Böyle iken, bununla beraber. 19b/4, 21b/13, 25a/19, 44b/8

ma' an < Ar. Beraber, birlikte. 2b/17, 25a/17, 18, 37a/6, 38a/2, 43a/10, 47b/7

ma' āş < Ar. Geçinilecek para, aylık. m.- uğ 18a/7

ma' az < Ar. Sığımlacak yer. m.-lardur 27b/11

maa-‘ zalik < Ar. Bununla beraber, şu var ki. 14b/12, 19b/4

ma' bet < Ar. İbadet edilecek yer. 47b/5

mā-beyn < Ar. İki şeyin arası, ara. m.- inde 3a/17, 15a/2

ma' būd < Ar. Kendisine ibadet olunan. m.-um 48b/19

ma' ceme < Ar. Sabırlı. m.-nüñ 19a/10

mā-cerā < Ar. Cereyan eden, geçen, olup geçen şey m.-yı 8b/3

mācide < Ar. Şan ve şöhret sahibi olan kimse. vālide-yi m.-yi Hāzret-i Peyğamber i.-di 12a/17

mādde < Ar. Madde. 27a/6; m.-dendür 5a/5; m.-dür 2b/13, 35a/7; m.-nüñ 1b/16; m.-si 3b/11; m.-yi 45b/19; m.- yi rebî‘ 22a/1-2; ‘illet-i m.-ye 11a/11

māder < Far. Anne. m.-den 7a/3

ma' dūd < Ar. Sayılan, addedilen. m.-dur 15a/14; m. vēr- 16a/4-5

ma' dūde < Ar. Muayyen, belli. 16a/4; enfās-i m.-si 20a/9

mağāra < Ar. Mağara, in. 43a/5

mağfiret < Ar. Allah'ın kulların günahlarını bağışlaması, yargılaması. m. ét- 21b/16, 20, 50a/8-9; m. eyle- 21b/6; m. içün 13b/2, 22a/18; m.-i haṭīa 22a/18

mağfūr < Ar. Günahlarının affı için kendisine dua edilmiş olan ölmüş kimse. 24a/19; m. ol- 18b/20

mağlūb < Ar. Yenilmiş. 30b/4; m.-i meknūn ol- 40b/14-15

mağmūm < Ar. Gamlı, kederli. 18b/20

mağmūr < Ar. Harap, yıkık. m. ol-
18b/20

mağrib < Ar. Batı. m.-den 6b/4

mağrūr < Ar. Güvenilmeyecek şeye
güvenip aldanan. m. ol- 42a/1

mağzūb < Ar. Gazap olunmuş, kendisine
kızılmış olan. 21b/5; m.-laruḡ 8a/17

maḡsıla < Ar. Eklem. m.-ı müselleme
13a/2

māh < Far. Ay. m.-ı muḡarrem 40a/8; m.-
ı mūrūr 48b/7; m.-ı ramazān 45b/3-4,
46a/18

maḡhall < Ar. Yer. 19b/10, 27b/5, 29a/6,
33b/3; m.-de 11a/5, 17a/6, 18a/20,
25a/19, 31a/3, 34a/21, 35a/19, 36a/17,
39a/20, 42a/1, 46a/10; m.-de i.-di
35a/19; m.-den 8a/21, 11a/5, 13a/7,
28a/9, 41a/10, 14, 43b/12, 44a/2,
44b/17; 45a/12; m.-dür 47b/4; m.-e
10a/9, 21, 25a/18, 32b/6, 34b/16,
35a/10, 45a/19; m.-ine 19a/19, 28a/4,
40a/18; m.-ini 36a/15; m.-lerde
10b/18, 48a/17; m.-lere 35a/5; m.-
lerine 17a/2, 34a/9; m.-üḡ 4a/10,
43b/7; m.-i ba' id 19b/10, 26b/2-3; m.-i
mestūr 46b/14-15; m.-i mu' ine 4a/4;
m.-i ṭabīb 20b/3; teng-i m. 33b/3

maḡhalle < Ar. Şehir ve kasabaların
bölündüğü parçaların her biri. m.-mdi
25b/15

maḡhallī < Ar. Bir yere mahsus, yerli.
16b/20, 25b/15

maḡaṭṭ < Ar. Yolculuk esnasında inilip
durulacak yer. 14b/17

maḡbūb < Ar. Sevgili. m.-dur 15b/9

maḡfūz < Ar. Korunmuş, saklanmış. m.
i.-di 29b/12-13

māhir < Ar. Becerikli, hünnerli. m. ḡıl-
18b/14

maḡlūḡ < Ar. Halk olunmuş, yaratılmış.
15a/1; m.-ı ḡāṣṣ 11b/11 ḡul-ı m.-dan
47a/11

maḡlūḡāt < Ar. Yaratılmışlar. m.-uḡ
17a/1, 47a/20

maḡmūd < Ar. Övülmüş. m.'l-fa' āl
11a/16

maḡmūr < Ar. Uyku basmış ağırlaşmış
göz. müctehed-i m. 18b/6

maḡrem < Ar. Nikah düşmeyen. 44a/11

maḡrūm < Ar. Nasipsiz, dilediğini elde
edemeyen. 44a/14; m.-dur 15b/3; m.
buyur- 3b/8; m. ḡal- 44a/14; m.-ı
dilḡāh 50a/14

maḡsūd < Ar. Kıskanan, kıskanılan. m.-ı
nās 15b/8

maḡşūl < Ar. Husul bulan, hasıl olan. m.-ı
beyt-i şerīf 21a/10

maḥṣūr < Ar. Kuşatılmış, alıkoyulmuş. m. kal- 38a/6

maḥṣūş < Ar. Başkasında bulunmayan, özel. 26b/11; m.-dur 49a/5, 9; m.-ı 13b/9, 15a/1; m.-ı fî-zātu'llah 11b/10; m. ol- 6b/8; hüküm-i m.-ı 7b/8; şüret-i m.-ı 15a/1; tavır-ı m.-ı 13b/9

maḥṣūşa < Ar. Mahsus, hususi. a' māl-i m.-ya 24a/8

ma' hūd < Ar. Sözleşilen, bilinen. 44b/21

maḥtüm < Ar. Mühürlenmiş, damgalanmış. m.-ları 36a/2; m. kılın- 16b/20,

maḥv < Ar. Yok etme, ortadan kaldırma. 49b/16; m.-ı işbâtdur 23b/1; levḥ-i m. 23b/1

maḥz < Ar. Halis, tam. m.-ı ḥaṭā 38b/1; m.-ı raḥmet 49a/4

maḥzül < Ar. Hor, hakir, perişan. 30b/4, 40b/16

maḥzün < Ar. Hüzünlü, tasalı. m.-ı 18b/2; m. ol- 41a/11-12; ḥādım-i m. 48b/10; ḥ.-i m.-a 48b/12

mā'il < Ar. Meyilli, istekli. 17a/18, 35b/8; m. bul- 44b/5; m. ol- 26b/2

ma' iyyet < Ar. Yüksek rütbeli bir kimsenin emri altında bulunan heyet. m.-lerinde 30b/12; m. eyle- 39b/4

maḳālāt < Ar. Söz ve yazılar. m.-ı naql 17a/5

maḳāl < Ar. Söz, lakırdı. lisān-ı m.-i 15a/10

maḳām < Ar. Mevki, kat, yer. m.-da 6b/9, 8a/20, 14b/13; m.-ı büleñdī 12a/3

maḳbül < Ar. Kabul olunmuş. m.-ümdür 44a/13; m. buyrıl- 16b/6; m.-i müte' āl 2b/10

maḳhūr < Ar. Kahrolmuş, bozguna uğramış, yenilmiş. 30b/7; m.-dur 15a/21

maḳşūd < Ar. İstenilen şey, istek. 30b/8; m.-ı 21b/3

maḳşüm < Ar. Taksim edilmiş, bölünmüş. m.-uñ 16b/18

maḳtū' < Ar. Kesilmiş. ser-i m. 43a/7; ser-i m.-yı 43a/6

maḳtül < Ar. Katledilmiş, öldürülmüş. 32b/7, 40b/16; m.-lerüñ 34a/19; m.-ı Ḥaḳḳ 41a/18

maḳüle < Ar. Akıllıca, akla uygun, mantıklı. 21b/8; m.-yi 11a/11

māl-dār < Ar+Far. Malı, mülkü çok olan. m.-dan 18a/19

māl < Ar. Varlık, servet. 18a/20, 18b/7, 14, 34a/16; m.-ı 18a/16; m.-umdan 19a/7; m.-ından 19a/4; m.-ını 18b/15;

- m.-ı ğanîmet 29a/8; m.-ı Kārûn 18a/15; sa'y-yı m. 11a/15; nef'-i m. 18a/19; terbiye-yi m. 18a/21
- mâlik** < Ar. Sahip; bir şeye sahip olmak. 16b/2; m. i.-di 5b/8; m. ol- 8a/2, 18a/15, 17
- ma'lûm** < Ar. Bilinen, belli. 19a/20, 20b/10; m.-ı 5a/14; m.-larıdır 36b/1; m.-larıñuzdur 43a/16; m. ol- 2b/14, 3a/7, 9b/3, 17b/2, 35b/16, 21, 38a/4, 19; m.-ı ol- 16b/3, 33a/8; ; m.-ları ol- 8b/20, 41a/9; m.-uñ ol- 32a/4; m. degil 20a/7-8, 38a/18, 46b/8; m. i.-ken 46b/11; m.'l-ism 29a/4
- mā-minnet** < Ar. Minnetle. nev'-i m. eyle- 8b/8
- ma'mûr** < Ar. Bayındır. 15b/9; m. ol- 15b/1, 2, 18b/19; m'd-dāreyin 15b/18
- ma'mûrlig** < Ar.+T. Bayındırlık. m.-in 15a/21
- ma'nā** < Ar. Mana, anlam. 5a/6, 14a/18, 26a/8; m.-da 5b/1; m.-ları 22b/15; m.-sına 3a/10, 17b/17; 22a/2, 3, 23b/9, 24b/9; m.-sınadır 17b/12-13, 22b/1, 26a/9-10, 15; m.-sını 21b/10; m.-yı beyt 47b/11; m.-yı beyt-i şerîf 45b/1; m.-yı dîn 28a/7; m.-yı icmāl 8a/13; m.-yı şerîf 47b/5; m. vèril- 8a/3;
- ma'nevî** < Ar. Ruha ve içe ait olan. m. 15b/21, 18a/11; m.-si 24a/18; m. ol- 12b/3, 46a/14
- ma'neviyye** bkz. ma'nevî. sem'-i m.-den 21a/8
- māni'** < Ar. Alıkoyan, engel olan. m. 49a/10; m. ol- 13b/17, 19, 16b/9, 21a/9, 41a/5; m. 14b/18-19, 34b/19, m.-leri 36b/2
- manşûr** < Ar. Allah'ın yardımıyla galip, üstün gelmiş. m. ol- 29a/18, 32a/5
- mantûk** < Ar. Söylenilmiş, denilmiş. m.-inca 22a/17, 25b/5
- manzûr** < Ar. Bakılan. m. ol- 11a/2
- mār** < Ar. Yılan. m.-ı Bî-'ārānî 43a/3
- maraz** < Ar. Hastalık. 28a/17, 36b/3; m.-dan 7b/20, 28a/19
- ma'reke** < Ar. Savaş meydanı. m.-de 39b/6; m.-den 40a/15
- marîz** < Ar. Hasta, hastalıklı. m. eyle- 16a/13; m.-ı müzmin 20a/10
- ma'rûf** < Ar. Bilinen, tanınmış. 35a/12; m.-lardan 30a/3; ma'rûf-ı merba' 26b/8
- ma'rûze** < Ar. Arz olunmuş, arz olunan. emānet-i m. 23a/2

maşdar < Ar. Krş. Maştar. m-dur 17b/20;
m.-ı mimī 22a/4-5

mā-sivā < Ar. Bir şeyden başka olan şeylerin hepsi; Allah'tan başka bütün varlıklar. 49b/8; m.-nuḡ 2b/3; m.-yı 17b/14

maşlahat < Ar. İş, husus. berā-yı m. 47a/10

maşrūfig < Ar. Sarf edilmişlik. m.-in 15b/8

maştar < Ar. Bir şeyin çıktığı kaynak. m. değil 15a/10; m.-dur 15a/9

ma'şūş < Ar. Zayıf, cılız adam. belīd-i m. 18b/7

maṭla' < Ar. Kaside veya gazelin kafiyeli olan ilk beyti. 48a/8

maṭlab < Ar. Maksat, istenilen şey. m.-ını 13b/17

maṭlūb < Ar. İstek, istenilen şey. m.-ları 27b/17; m.-uḡı 21a/21; m. ol- 18a/17; istimdād-ı m. eyle- 44a/19

maṭma' < Ar. Çok istenilecek şey. 49a/18; m.-ı ṭam' 22a/3

maṭmah < Ar. Tamah olunan şey. m.-i nazar ol- 19a/1

ma'ūnet < Ar. Yardım. m.'l-nevā'ib 31a/4

mazāyi' < Ar. İlimler. m.-den 6b/10

mazbūt < Ar. Yazılmış, kaydedilmiş. m.-dur 23a/5, 31b/1, 32b/9

mazhar < Ar. Nail olma, şereflenme. 22b/14; m.-dur 15a/7; m.-ı 7b/21; m. eyle- 16b/12; m.'l-'acāib 31a/4; m.-ı 'afv 49b/7; m.-ı celāl ol- 20a/19; m.-ı hidāyet 16b/7; m.-ı ḥitām 20a/9; m.-ı ḥizlān 30b/4, 31b/17; m.-ı küfrān 30b/5; m. ol- 21a/13, 39a/3

mazhariyyet < Ar. Elde etmek, başarmak. m.-i 23a/3

māzi < Ar. Geçmiş zaman. m.-yi mütakellim 25b/8; m.-yi şülāṣi 22a/2

mazmūn < Ar. Mana, kavram. m.-ı 37b/19, 41a/9

ma'zūl < Ar. Azledilmiş. m.-lardur 7b/10

ma'zūr < Ar. Özü olan. m.-dur 18b/7; m. gör- 18b/11

meā'l < Ar. Mana, kavram. m.-i 5b/12

mebgūz < Ar. Sevilmemiş, nefret edilmiş. 21b/5

meblağ < Ar. Para, akçe. m.-ı 29b/11

mecāl < Ar. Güç, kuvvet. 32a/2

mecde < Ar. Hediye. m. ol- 48a/10

mechūl < Ar. Bilinmeyen, belli olmayan. 17a/10

mecīd < Ar. Şan ve şeref sahibi; Allah.
kelām-ı m. 13b/19

meclis < Ar. Oturulacak, toplanılacak yer.
m.-de 12a/11, 17b/6; m.-inde 45a/10;
m.-ine 7b/5; m.-i şerīf 5a/19-20, 5b/4-
5; def^ç-i m. eyle- 46a/4; def^ç-i m. olın-
37b/2; taḥliye-yi m. 46b/11

meclis-i mebāhiş < Ar. Bir şeyin bahis
olunduğu yer. meclis-i m.-de 12a/11,
17b/6, 20b/13; meclis m.-ine 7b/5

mecmū^ç a < Ar. Cem olunmuş,
toplanılmış, bir araya getirilmiş şey,
tüm. m.-yı kütüb-i ilahiyye 23b/1

mecrūḥ < Ar. Cerh olunmuş, yaralanmış.
m.-ı 40a/2; m.-umuzdur 9a/8; m. eyle-
28b/12-13, 32b/5, m. ol- 33b/14-15,
46a/19

mecma^ç < Ar. Toplanılacak, kavuşulan
yer. 8b/4; m.-yı Kureyş 8b/4

mecmū^ç < Ar. Cem olunmuş, toplanılmış.
20b/4; m.-ı 10b/12

mecnūn < Ar. Deli, divane. 10b/15,
14a/9, 17b/3

meded < Ar. Yardım, imdat. m. olın-
47b/19

medḥ < Ar. Övmek. m.-ini 30a/10, 33a/1

medhūş < Ar. Dehşete uğramış, kokmuş.
m. ol- 18b/8

med^çuvv < Ar. Davet olunmuş,
çağırılmış. 11a/17

medeni < Ar. Terbiyeli, kibar. m.'l-
mevlūd ol- 3b/18; bāb-ı m.'l-^ç ilm
30a/17, 47a/5

medfūn < Ar. Defnolunmuş, gömülmüş.
m.-dur 4a/4

mefḥar < Ar. Övünme. m.-ı ^ç Alī 42a/16

mefhūm < Ar. Anlaşılan, sözden çıkarılan
mana. 36b/11; m.-ında 15b/7; m.-ını
7a/20; m.-ınca 20b/21

mefḫūr < Ar. Omurga kemikleri kırılmış
olan. 7a/14

megerki < Far. Meğer, oysa, oysaki.
26b/12

mehābet < Ar. Azamet, ululuk;
korkunçluk; büyük görünme. m.-den
45b/12

mehābetli < Ar.+T. Heybetli, ulu. 28a/10

mehār < Far. Devenin burnuna geçirilen
burunluk. m.-ını 10a/18

mehdī < Ar. Hidayete erer, doğru yolu
tutan. 44b/9

mehl < Ar. Vakit verme, mühlet. m.-e
30a/13

mekân < Ar. Yer, mekân. 13b/1; m.-ı 7b/6; m.-ı hâbsiyet 20b/3; naql-i m.-a 35a/2

mekarim < Ar. Keremler, iyilikler. 17a/20

meknûn < Ar. Dizilmiş, dizili. mağlûb-ı m. ol- 40b/14-15

mekr < Ar. Hile, aldatma, oyun. m.-inden 7b/3; m.-ini 18b/8; m.'l-menzilindür 15b/10

mekşûf < Ar. Keşfolunmuş, meydana çıkarılmış. 34a/6

mektûb < Ar. Mektup. 38a/3, 41b/20, 47a/13; m.-dan 47a/17; m.-ı 38a/2; taḥrîr-i m.-dan 47a/17

melâ'ike < Ar. Melekler. m-i kirâm-ı vedûd 21b/10

melâl < Ar. Can sıkıntısı, usanç. 16a/3

melce' < Ar. Sığılacak yer. m.-m 49a/11; m. i.-di 36b/20

melek < Ar. Melek. 29b/20, 30a/10, 33a/1; m.-lerine 9b/17

melhûz < Ar. Hatıra gelen; olabilen. m.-dur 14a/18

melik Hükümdar. m.'l- a' lām 31b/3; melikha-yi mübeşşer 27a/7

mel'ûn < Ar. Lanetlenmiş, herkesin lanet ve nefret ettiği kimse. 32a/4; m.-ı 44a/21, 44b/1, 45a/9, 46a/7; nām-ı m. 32b/13; şecere-yi m.-a 39a/17

mel'ûne < Ar. Herkesin lanet ve nefret ettiği kadın. 8a/8

memât < Ar. Ölüm. m.-uḡ 36a/7

memdûh < Ar. Övülmüş. m.'l-hâşş 1b/11; m.'l-hışâl 11a/16

me'mûr < Ar. Emir ile hareket eden. 10a/19, 23b/20; m.-dur 24b/8; m.-lardur 13b/20; m. ol- 20a/21, 23b/15, 24b/19, 35b/1

men' < Ar. Yasak etmek. 30a/9, 32b/21

menkıbe < Ar. Din büyüklerinin yaşamlarıyla ilgili hikâye. 6b/10, 8b/12, 10a/1, 19a/3, 30b/2, 32b/10, 34a/20, 41a/21, 41b/8, 43a/19, 45a/1, 47a/8, 48a/3; m.-ye 20a/21; m.-yi sultân 10a/12-13; ḡatl-i m. 28b/2

menkûḡa < Ar. Nikâhlanmış olan kadın. m.-larumdan 44a/12; m.-sını 27a/2, 4; m.-nuḡ 27a/5

menzil < Ar. Yer. m.-leri 25b/3; m.-lerine 41a/14; m.-i laḡif 11a/10, 12; mekrû'l-m.-indür 15b/10

merâm < Ar. İstek, maksat, niyet. 17b/6; m.-ına 21a/11; m.-ı Cemîle 8a/11; ihlâş-ı m. 25b/18; lisân-ı m. 15a/3; mişâl-i m. 17b/6

merâyâ < Ar. Aynalar. m.-yı Ḳureyş 31b/16

merba' < Ar. İlk baharda oturlan ev.
ma' rûf-ı m. 26b/8

merbût < Ar. Bağlanmış. 23a/5

merci' < Ar. Başvurulacak, sığınılacak
yer. m.-yi küll ol- 17a/13

mercû < Ar. Rica olunan. m.-dur 25a/21

merd < Far. Mert. m.-i kāmīl ol- 27b/12

merdān < Far. Mertler, erkekler. 39b/7;
m.-ı 34a/16

merhabā < Ar. “ Rahat olun” manasında
bir selamlaşma sözü. m. kııl- 5b/1

merhale < Ar. Menzil, kademe, mesafe.
29a/7, 37b/17; m.-dür 35a/13

merhamet < Ar. Şefkat gösterme, acıma.
11a/16; m.-e 6b/20; m.-le 11a/18

merhametkār < Ar+Far. Merhametli.
Cenāb-ı Hālik-i m.-dan 16b/10

mertebe < Ar. Derece, basamak. 13b/14,
16b/8; m.-de 2b/8, 3a/18-19; m.-dedür
13a/4

mervī < Ar. Rivayet olunan. 12b/7; m.-
dür 2b/21, 5b/21, 26b/20, 38b/14; m.
ol- 35b/3

mescid < Ar. Namaz kılınacak yer. m.-e
8a/7, 29a/2, 46a/6; m.-i Kūfe 45b/4,
46b/5; m.-i nebevī 38a/9; m.-i şerīf
11a/10, 12

mesfūr < Ar. Yazılmış, adı geçmiş 30b/21

meşelā < Ar. Örnek olarak, söz gelişi,
bunun gibi. 13b/2, 23a/15; m.-yı
mübtelā-yı ' aşk 15a/17

meşele < Ar. İbretli küçük hikâye. m.
eyle- 30b/18

meşh < Ar. Abdest alırken ıslak eli,
başının dört bölüğünden bir bölüğüne
sürme. 15a/4; m. buyur- 25a/1

mesken < Ar. Sakin olunacak, oturulacak
yer. m. buyur- 9b/20; m. eyle- 33a/14

mes' kūt < Ar. Söylenmemiş. m.-la 24b/9

meslek < Ar. Tarikat. 18b/12

meslūb < Ar. Alınmış. m.-dur 12b/4

mesmū' < Ar. İşitilmiş, duyulmuş. 40b/3,
42a/5; m.-ı 37a/2, 38b/2; m.-muz
21a/18; m. ol- 40b/3-4, 42a/5; m. olın-
3a/4

mesned < Ar. Dayanılan şey. m.-inde
35b/21; m.-i Ebī Eyūb 26b/20

mesrūr < Ar. Memnun, sevinmiş. 3b/10,
18b/20, 32a/5, m. eyle- 48a/2

meştūr < Ar. Yazılmış, çizilmiş. 17a/10;
m.-dur 14a/7, 28a/11, 29a/11

mestūr < Ar. Gizli. maḥall-i m.-ından
46b/14-15

mestüre < bkz. mestür. a' mide-yi m.-ye
23a/11

meş'â < Ar. Açıklanan, duyulan. m.-dur
13a/2

meşakkat < Ar. Güçlük, zorluk, sıkıntı.
15b/21

meşâyih < Ar. Şeyhler. m.-ün 14b/4

meşgûl < Ar. Bir işle uğraşan, dolu olan.
m. i.-ken 17a/7, 48b/11; m. ol- 42b/13-
14, 19, 46a/6-7

meşhûr < Ar. Şöhretli, şöhret kazanmış.
m.-dur 7a/7; m. ol- 10a/7

meşk < Ar. Alışmak, öğrenmek için
yapılan, çalışma. m.-dür 23b/8

meşreb < Ar. Huy, yaratılış, ahlak. m-i
mülhid 18b/12

meşrûh < Ar. Açıklanmış. minvâl-i m.
üzre 35b/10

meşvere bkz. meşveret. badü'l-m. 33a/17

meşveret < Ar. Danışma. m.-e 37a/13, 21;
m. eyle- 35b/18-19, 38b/4, 45a/4; m.
olın- 34a/15

metânet < Ar. Sağlık, güçlülük.
37b/10

meth < Ar. Vurmak, uzaklaştırmak. m.-i
müyesser ol- 27a/10

mevbikât < Ar. Korkulu yerler. m.-dan
24b/8

mevcüd < Ar. Var olan, bulunan. 18b/20,
36a/11, 37b/1, 43a/13, 14; m. i.-se
36a/11; m.-lar i.-di 39b/9; m. ol-
2a/21-3a/1, 18b/20, 37b/7, 43a/13, 14

meveddet < Ar. Sevme, sevgi. m.-üm ol-
14b/1; murād-ı m.-dür 4b/19

mevfür < Ar. Çoğaltılmış. m.-ı 18b/6

mevhişât < Ar. Vahşet. m.-ı mülhikim
24b/8

mevşüfe < Ar. Vasıflanmış. zümre-yi m.-
sinden ol-19a/2

mevkûf < Ait, bağlı. m.-dur 16a/10

mevkû' < Ar. Vuku bulmuş. m.-ında
13b/18

mevlâ < Ar. Efendi. m.-sı 5a/21

mevlâ < Ar. Yardımcı. m. değil 32a/14

metânet < Ar. Sağlık, güçlülük.
30b/16, 32b/20

mevlüd < Ar. Yeni doğmuş çocuk.
medeniyü'l-m. ol- 3b/18; şâhib-i m.
13a/13;

mevsim < Ar. Zaman, vakit. m.-i hacc
4a/2

mevşük < Ar. Sağlam, inanılır. m.-dur
44b/21

mevt < Ar. Ölüm. 19b/ 9, 20a/14, 20b/19, 41a/21; m.-den 12a/8, 19b/14; m.-i 19b/8, 9, 16, 42a/12; m.-inden 36b/3; m.-ine 33b/14, m.-ini 9b/11; m.-iyle 20b/17; m.-ün 20a/12; bŷy-ı m.-i 42a/9; cām-ı m.-i 41b/13; muḥbir-i m.-i 19b/9 tezekkür-i m. 19b/7

mevtā < Ar. Ölümler. m.-nuḡ 19b/18

mevzi' < Ar. Yer, bir ŷey konulacak yer. 33a/7; m. èt- 10a/8

mevzŷn < Ar. Vezinli, ölçŷlŷ. 30a/1

meydān < Ar. Geniŷ, aık yer. 32a/1, 41a/7, 41b/17; m.-a 10a/21, 28b/7, 31a/10, 41a/16, 17, 41b/7, 42b/10, 11; m.-da 42a/17; m.-ında 42b/7; m.-uma 42a/12; m.-ı cenk 26a/11; m.-ı kār-zar 28b/2, 30b/21-31a/1; m.-ı muḡātele 40a/12; m.-ı ŷŷc' ān eyle- 31a/6

meyl < Ar. Eēilme, yōnelme. 22a/2; m. ile 37b/10

meyt < Ar. Ölü. 13b/1; m. ol- 7a/14, 20b/19, 40a/2; m.-i muaṡṡal 20b/20; taḡbīl-i m. 19a/13

me'yŷs < Ar. Yeise dŷŷmŷŷ, ŷmidi kesilmiŷ. m. ol- 8b/13, 42b/17

meyve < Far. Mec. Ūrŷn, verim. m.-sidŷr 23a/13

mezāyık < Ar. Dar sıkıntılı yerler. 47a/10; m.-ı dŷyŷn 47b/8; vaḡt.-i m.-da 18a/5-6

mezbŷr < Ar. Adı geçen, yukarıda sŷylenmiŷ olan. m.-ı 30a/3; m.-uḡ 41b/15

mezemmet < Ar. Kınama, yerme. m.-le 8a/15

mezheb < Ar. Aynı dindeki inanıŷ farklılıkları dolayısıyla oluŷmuŷ gruplaŷmalar. 18b/12; ḡaḡḡ-ı m. 27b/4

mezkŷr < Ar. Zikrolunmuŷ, adı gemiŷ. 8a/1, 28b/5, 29b/7, 32b/12, 40b/3; m. ol- 40a/15; m.-uḡ 32b/12; veche-yi m. 34b/4-5

mezkŷre bkz. mezkŷr. m.-ye 28b/9; ḡādīm-i m. 48b/6

mıŷrā' < Ar. Dize. m. ḡıl- 30a/1

mızrak < Ar. Mızrak. 32b/17; m.-ları 40b/19; m.-uḡ 26b/11

mi'ād < Ar. Mŷddet. 45a/9; m.-larında 8b/18

miftāḡ < Ar. Anahtar. m.-ı 30a/21; m.-ı ḡayb 47b/10

mihmān < Far. Misafir. m.-ı muḡaḡḡar 16a/2; m.-ı sa' ādet 10b/8

mihmān-ḡāne < Far. Misafirhane. mihmān-ḡāne-yi dŷnyā 10b/3

mikdār < Ar. Parça, kısım. 6b/20, 8a/8, 18a/4, 26b/21, 29a/13, 34b/21, 37b/4, 39b/4, 47b/14, 16; m.-ı 29a/6

mīl < Fr. 1609 metre olarak kabul edilen bir uzaklık ölçü birimi. 29a/6, 33a/7

millet-i İbrahîmiyye < Ar. Hz. İbrahim soyundan olanlar. 7b/9

minā < Far. Mine, billur. 41b/3

minber < Ar. Camilerde hatibin çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü. m.-e 45b/4; m.-i ‘anber 38b/15

minnet < Ar. Bir iyiliğe, bir iyilik yapana karşı kendini borçlu görme. 25b/13; dest-i m. 34a/12

minvāl < Ar. Tarz, yol. 39b/11; m.-i meşrūh üzere 35b/10

mīr < Far. Amir, baş. m.-i ‘Arab 42a/16

mi‘rāc < Ar. Göğe çıkma. m.-ından 13b/4

mīrās < Ar. Bir kimsenin ölümden sonra varisine bıraktığı şey. 3a/21; m. ol- 29b/5

mir’āt < Ar. Ayna. m.-ı hużūr-ı sa‘ādet 9a/8; m.-ı ṭālī‘ 42b/7

misāfir < Ar. Konuk. 10b/3

mīşāk < Ar. Sözleşme, antlaşma. m.-i ilahī 25b/10-11

mişāl < Ar. Benzer, örnek. 18a/3, 20b/17, 21b/4; m.-indedür 13b/14; m.-i merām 17b/6; m.-i beyt 21a/17, 21b/4; m.-i kerīm 22a/16; m.-i nuṭṭ-ı şerīf 25b/1-2; ‘ālem-i m.-de 38b/15

mişl < Ar. Benzer. m.-i 36b/13; m.-ince 9b/5; m.-ini 36b/12; m.-i nā-yāb 11a/17

miskīn < Ar. Aciz, zavallı, beceriksiz. 2a/17

miyān < Far. Orta, ara. m.-ına 35a/21; m.-ında 4b/2, 25b/3, 27b/21, 29b/17, 30a/14, 34a/19, 35a/16, 37a/13; m.-larında 41a/9; m.-da ol-14a/12, 15a/5; eşḫāb-ı m.-ında 3b/7

mizāc < Ar. Huy, tabiat. şikeste-yi m. ol- 2a/7

mizācsız < Ar+T. Huysuz. m. ol- 12a/7

mizān < Ar. Akıl, idrak, muhakeme. m.-i şer‘-i şerīf 24a/13; sevk-i m. ét-24b/6

mu‘ādīl < Ar. Eşit, denk. 28b/11

mu‘ālece < Ar. İlaç yapmalar, ilaçla tedaviler. 48b/8

mu‘allak < Ar. Hakkında karar verilememiş, hallolmamış. m.-ı eşer 18b/5

mu‘allem < Ar. Talim görmüş, talimli. m. ol- 1b/16

mu'ammer < Ar. Ömür süren, yaşayan, yaşamış. 19b/3; m. ol- 19b/2

mu'āmele < Ar. Davranma, davranış. m.-i
kalbiyye 21a/8

mu'arız < Ar. Karşı gelen. m. ol- 40b/21

mu'arrā < Ar. Temizlenmiş, arınmış. m.-
yı zillet 49b/16

mu'asker < Ar. Asker karargâhı. m.-i
hümâyün 35a/18-19

mu'aṭṭal < Ar. Kullanılmaz olmuş, terk
edilmiş. meyt-i m. 20b/20

mu'āvenet < Ar. Yardım, yardım etme.
m. ét- 39b/2

mu'azzam < Ar. Büyük, koskoca. m.'d-
dāreyn 15b/10

mūcib < Ar. İcap eden, lazım gelen.
40b/6; m.'l-ülfet 3b/7; bilā-m.-i muṭṭır
ol- 18b/6

mucibā < Ar. İcap ederek. 49b/18

mūcid < Ar. Vücut veren, yeni bir şey
meydana getiren. m.-in 13b/20

mu'ciz < Ar. Acze düşüren. dehān-ı m.
6a/7, 27a/13

mu'cize < Ar. Şaşılacak şey, olağanüstü.
40a/15; m.-dür 24a/5; m.-yi 10b/7

muṭṭır < Ar. İftar eden, oruç açan. bilā-
mūcib-i m. ol- 18b/6

muḡayir < Ar. Başka türlü. m. ol-13a/3

muḡaylān < Ar. Deve dikenini. m. 29a/1

muḡabbet < Ar. Sevgi. 3a/18, 5a/6,
14a/19, 17b/2, 19a/1; m.-den 19a/3;
m.-i 7b/19, 11b/21, 14b/2, 18b/19; m.-
idür 18a/17; m.-üm 14b/1; m.-lerinüḡ
17b/7; m. ét 5a/18; m. eyle.- 5a/18; m.
vēr 17b/6; m.-i ṣadīḡ ol- 12a/1; m.-i
taḡbīl 14b/3; m.-i ülfet 17b/11, 14a/12

muḡabbetu'llah < Ar. Allah'ın sevgilisi.
Hz. Muhammediçin kulanılmıştır.
17b/2

muhācīr < Ar. Göç eden. kibār-ı m.-
idendür 19a/10

muhācīrīn < Ar. Hicret edenler. 3a/17, 21,
37b/7; beyne'l-m. 3b/12; sā'ir-i m.
36a/11

muḡaddes < Ar. Haber verilmiş. 39b/9;
m. olın- 37b/4-5

muḡaddis < Ar. Hadis ilmini çok iyi bilen
kişi. m.-dür 26b/11

muḡāfaza < Ar. Saklama, koruma. m. ét-
44a/5; m. eyle- 6b/21-7a/1, 32b/15

muhāḡḡaḡ < Ar. Her halde, ne olursa
olsun. m.-dur 13a/4; m. ol- 7b/21,
28a/20

muhāḡḡar < Ar. Hakir görülen. mihmān-ı
m.-dur 16a/2

muḥālaṭa < Ar. Uyuşma, anlaşma. m. eyle- 6b/12

muḥālefet < Ar. Karşı durma, uyuşmazlık, zıt gitme. 38b/2; m.-de 12a/20; m.-e 47a/1; m. ét- 12a/18

muḥālifin < Ar. Aykırılık gösterenler, zıt düşüncede olanlar. 40b/14

muḥāll < Ar. Mümkün olmayan. m.-dür 9a/4, 14b/10, 16b/21, 33a/8; m. ol- 32a/2, 42b/8; ‘ömr-i m.-dur 36b/19

muḥārebe < Ar. Savaşmak. 42b/7; m.-den 42a/8; m.-ye 33b/13, 39b/3, 40a/10, 43b/17; m. ét- 39b/1

muḥārib < Ar. Harp eden, cesur, kahraman. 26a/9, 42a/1 şāf-ı beste-yi m.-e 30b/20

muḥarrem < Ar. Hicri takvimin birinci ayı. 39b/16; m.-de 3a/13, 39b/12; mäh-ı m. 40a/8; nebī-yi m. 35a/8

muḥāşara < Ar. Kuşatma, etrafını çevirme. m.-sında 6a/9-10, 27a/15; m.-da 34a/14; m.-ya 34a/13; m. eyle- 38a/6

muḥātab < Ar. Kendisine söz söylenen. m. ol- 33a/3

muhayā < Ar. Bölünemeyen bir şeyi nöbetleşe kullanma. m. ol- 39b/18

muḥayyel < Ar. Tahayyül olunmuş, hayal kurulmuş. m.-lerini 12a/4

muḥbir < Ar. Haber veren. m.-i mevti 19b/9; m.-ı şādık 40a/14

muḥibb < Ar. Seven. m. ol- 35b/8 m-i nebevī 28a/7; m.’r-resül 1b/5, 10b/13; m.’s- sā’ilin 21a/10

muḥtāc < Ar. İhtiyacı olan, kendisine bir şey lazım olan. m. değil 12b/20, 13a/5; m.-dur 38a/18, 38b/8; m. ol- 15a/15, 20a/18

muḥtār < Ar. Seçilmiş, seçkin. 9a/16; m.-i ol- 4a/8; m.-ları ol- 11b/4; vaşī-yi m. ét- 44a/11-12

muḥtaşar < Ar. Kısaltılmış, kısa. m.-ca 2a/2

muḥterem < Ar. Saygıdeğer, sayın. dāmād-ı m.-leri 1b/6; evlād-ı kerīme-yi m.-lerinden 5b/3; ḥarem-i m.-lerinden 47a/14; nebıyyü’l-m. 8a/19; kerīme-yi m.-leri 2b/4

muḥteremīn < Ar. Muhteremleri. vālideyn-i m. 8b/15

muḥzır < Ar. Bir yere bağlı bulunmayan bağımsız bir kumandan. ḥilāf-ı m. 10b/15

mu’ine < Ar. Yardımcı. maḥall-i m.-de 4a/4

muḳābele < Ar. Karşılık verme. 27a/3, 30b/20, 34b/2, 39a/4, 20, 42a/6, 43b/20; m.-de 42b/15; m.-sinde 17a/9, 29b/8; m.-ye 31a/2; m.-yi Mu'āviye İbni Ebî Süfyân 42b/3-4

muḳābil < Ar. Karşılık olan. 28b/10, 32a/10, 41b/9; m. ol- 31a/5, 41a/16, 42a/9

muḳaddem < Ar. Takdim edilen, sunulan. 19b/16, 20, 23b/21, 26b/15, 27a/6, 32a/19, 35b/1; 43a/8, 43b/4, 44b/11, 47b/12; m.-dür 22b/13, 15; m. ol- 3a/19; m.-i nevm 24a/17

muḳaddemā < Ar. zf. Önce, eskiden. 8b/13

muḳadder < Ar. Takdir olunmuş, beğenilmiş. m. eyle- 18b/20

muḳaddime < Ar. Öne geçen, önde giden. m.-si 35a/10

muḳarrer < Ar. Kararlaştırmış, şüphesiz, sağlam. m.-dür 49b/5; m.-em 48b/20, 49b/17; m. ol- 24a/3

muḳātele < Ar. Kavga. 30b/21, 34a/14, 34b/2, 39a/4, 39b/21; m.-ye 39a/20, 40a/9; m. ét- 27a/3-4, 39a/11-12, 42b/16, 43b/20; m. eyle- 40b/12; meydân-ı m.-ye 40a/12

muḳāvet < Ar. Karşı koyma, direnme. m. eyle- 34b/21-35a/1; m.-leri 9a/4

muḳīm < Ar. İkamet eden. m.-i ḫalvet-cāy-ı ḫātemiyyet-i enbiyā 10b/3-4

muḳtedā < Ar. Uyulan, örnek tutulan. m. i.-sem 5a/17; m.-sıdur 5a/18; m.-sısın 5b/1

muḳteżayāt < Ar. Gerekli olan şeyler. 21b/8; m-ı āyāt 15a/20

munḫabır < Ar. Yaratılıştan olan. 23a/21

muntaẓır < Ar. Bekleyen. 20a/2; m.-um 9a/14,

muḫahhara < Ar. Temizlenmiş, temiz, mübarek. erḫām-ı m.-da 12b/8

mutaẓam < Ar. İntizamlı, sıralanmış, düzgün. m.-ın 23b/17

murād < Ar. Arzu edilen şey. 5b/16, 12a/20, 12b/6, 22b/1, 24a/18, 45b/18, 49a/9, 14; m.-dur 4b/16, 5b/18, 22a/16; m.-dum 17b/11, 19b/15, 45b/17; m.-ları 41a/1; m.-uḫ 39a/8, 11; m. ét- 17b/14, 23b/6, 34b/18, 41a/7, 49a/7; m. eyle- 5b/13, 14a/15, 38a/21, 39a/4, 40a/18, 43b/13; m. ol- 12a/7, 29a/13; m. olın- 20b/21; m.-ı ā'yān 23b/2; m.-ı meveddet 4b/19; m.-ı nazm 26a/11; m.-ı zāhir 18a/16; hicret-i m. eyle- 8b/20

murāḳabe < Ar. Gözaltında bulundurma. m. ét- 35b/19

muraşsa' < Ar. Kıymetli taşlarla süslenmiş, süslü. m. ol- 29b/18

muşāhib < Ar. Arkadaş. m. ol- 20b/15

muşammem < Ar. Kesin olarak karar verilmiş. m. ol- 33a/15

muşarraḥ < Ar. Açıklanmış; belirtilmiş. m.-dur 3a/3, 6a/9, 12b/7, 20a/20, 26a/20, 27a/15, 28a/17

musāvī < Ar. Eşit, denk. 22a/20

muşhaf < Ar. Kuran. ḥātme-yi m.-ı veşāyet 1b/7

muşibet < Ar. Felaket, sıkıntı. 14b/17; m.-dür 36b/14, 19, 47b/11

muşibet-veş < Ar+Far. Felaket gibi. m. ol- 36b/11-12

mu' tā < Ar. İta olunmuş, verilmiş. 49a/9; m.-ya 41a/12

muṭābık < Ar. Uyan, uygun. taḥşış-i m. 15a/18

mu' tād < Ar. Alışılmış olan. m.-dur 26a/15; m. üzre 25a/6, 47a/14; m.-ı kādīm 8b/2, m. eyle- 19b/7

muṭāli' < Ar. Kitap okuyan. 25b/21, 47a/16

muṭaşaff < Ar. Saflık, temizlik. 20b/20

muṭāyyebe < Ar. Latife etme, şakalaşma. 17b/7

mu' teber < Ar. İtibar gören, güvenilen. m.-dür 25b/5; nefer-i m. 25a/8

mu' temed < Ar. Kendine güvenilen. 26a/15

mu' teref < Ar. İtiraf edilmiş, söylenmiş. 21a/4

muṭi' < Ar. Terbiyeli, boyun eğen. m. ol- 16b/17; m.-mdiler 45b/15

muṭlaḳ < Ar. Asla bir şartı olmayan. m.-dur 13b/1

muttaşif < Ar. Vasıflandırılan, tarif edilen. 17b/10

muvāfık < Ar. Uygun, yerinde. 34a/16, 37a/11; m. i.-se 7b/18

mu' zib < Ar. Eziyet eden. 12b/18

muẓmaḥill < Ar. Çökmüş, çöküntüye uğramış, yok olmuş. m. eyle- 9a/8

muẓtarib < Ar. İstırabı, sıkıntısı olan. 40b/18-19

muẓtarr < Ar. Çaresiz kalmış. 40b/18

mübādere krş. mübāderet. m. eyle- 28b/6

mübāderet < Ar. Bir işi yapmaya girişme. m. buyur- 11a/12

mübālağa < Ar. Bir şeyi çok büyütme, ileri varma. 6b/21, 39a/7; m. ile 38b/6, 39a/2

mübālāt < Ar. Kayırmak. m. eyle- 21a/21

mübārek < Ar. Bereketli, feyizli. 2a/16, 6a/10, 9a/2, 19a/13, 18, 24b/21, 25a/14, 27a/16, 29a/3, 30a/19, 31b/8, 34a/3, 40b/12, 45a/13, 45b/9, 46a/8, 47a/6; m.-lerini 27a/13; m.-lerinden 6a/7; ser-i m.-leri 6a/19; ser-i m.-dür 15a/4

mübāşeret < Ar. Bir işe başlama, girişme. 35b/14, 39b/21; m. buyur- 33a/18; m. eyle- 34a/17; m. olın- 34a/14, 36a/9-10

mübāya‘a < Ar. Satın alma. 6b/12

mübrem < Ar. Önlenemez olan. kaçā-yı m.-dür 45a/20

mübeşşere < Ar. Kendisine müjde verilmiş. m.-dür 4b/14

mübîn < Ar. Doğru yolu gösteren. 16a/5; m.-i āyāt 23b/2; dīn-i m. 26b/14; kitāb-ı m. 23a/20

mübteda’ < Ar. Aslında yok iken yeni çıkmış olan şey. aşl-ı m.-yı diraht 23a/13;

mübtelā < Ar. Düşkün, tutkun, tutulmuş. m. ol- 43a/2; meşelā-yı m.-yı ‘aşk 15a/17

mücāhid < Ar. Din düşmanlarıyla savaşılan. 5b/15

mücrim < Ar. Suçlu. 49b/7

müctebā < Ar. Seçilmiş, seçkin. 36b/21

müctehed < Ar. Gücü yettiği kadar çalışın. m.-i maḥmūr 18b/6

müdāvemmet < Ar. Devamlılık. 16a/17

müdde‘ī < Ar. İddia eden, inatçı. 47a/4

müddet < Ar. Zaman, vakit. 3a/13; m.-de 36b/13; m.-i ḥayāt 36b/18; m.-i ḥilāfet-i 37a/9; m.-i ‘ömr 3a/11, 15b/20

müderris < Ar. Medresede ders veren. 12b/15, 15a/11

mü‘eyyid < Ar. Doğrulayan; sağlamlaştıran. m.-i müseccel 22b/3

müfesserīn < Ar. Tefsir edenler, açıklayanlar. 13b/21

müfid < Ar. İfade eden, anlatan. m. ol- 34a/20, 37b/12

müflis < Ar. İflas etmiş. m.-i ‘uḥrevī ol- 16a/1

müfred < Ar. Tek, yalnız. m.-i 47b/3

mühimme < Ar. Düşündüren. 26a/15, 26b/18, 30a/11; m.-yi ‘ulemā 13a/19; fuşūl-i m. 30a/11

mühlet < Ar. Bir işin yapılması için verilen zaman. m. vēr- 34b/14

mühmil < Ar. İhmal eden, boşlayan.
ḥavā-yı m.-e 26a/10

mühüd < Ar. Beşikler. 50a/3

mühür < Ar. Mühür, imza. m.-lerüz
47a/13

müjde < Far. Güzel haber. 48a/1; m. ét-
11b/6

mükāleme < Ar. Anlaşma. 32b/2; m. olın-
37b/5

mükerrem < Ar. Muhterem, aziz,
saygıdeğer. m. kı- 50b/3; m. buyur-
1b/6; m. ol- 4a/19

mükerrer < Ar. Tekrar olunmuş. 11b/13;
şevāb-ı m.-dür 14b/3

mülāhaza < Ar. Düşünme. 43a/14; m.-da
7b/15; m.-sı 41b/9; m.-sını 19b/7; m.-
sıyla 22b/17

mülākāt < Ar. Görüşme. m. ol- 44a/9

mülāşaqa < Ar. Ulaşma, yanaşma. 20b/12

mülāyemet < Ar. Latife etmek, şaka
yapmak. 17b/7

mülevven < Ar. Renk renk olan, renkli.
26b/6

mülhem < Ar. İlham olmuş, içine dolmuş.
m.-dür 10a/19; m. ol- 11a/4, 20b/2

mülhid < Ar. Allah'ın varlığını inkar
eden, dinsiz. meşreb-i m. i.-se 18b/12

mülk < Mal. m.-i 10a/21; m.-i fenā
13a/12; kelām-ı m.-i 'allām eyle-
16a/6

mülük < Ar. Hükümdarlar. m.-da 15b/15

mü' min < Ar. İman etmiş, İslam dinine
inanmamış. 1b/15, 15a/14; m.-e 5a/15;
m.-lere 5a/13; m.-leri 6b/16; m.-ün
15a/14; m. ol- 11b/6; ehl-i m. 50b/2

mü'minîn < Ar. İman etmiş kimseler.
5b/18, 20; şāliḥ-i m.-den 5b/16

mümkün < Ar. Mümkün, olabilen.
47b/11; m. ol- 6a/16, 11b/10, 19a/16,
27b/1, 39b/15, 41b/12

münācāt < Ar. Nida edilmiş, seslenilmiş.
50a/17; nuṭṭ-ı m. 48b/16-17

münādī < Ar. Seslenen, çağırın. 19b/11,
13

münāfaḳāt < Ar. İkiyüzlülükler. m.-a
13b/11

münāfāt < Ar. Birbirine aykırı olmak. m.-
ları 18b/18

münāfiḳ < Ar. Görünüşte Müslüman olup
gerçekte kafir ve düşman olan. m.-i
11b/8; m. ol- 11b/6

münāfiḳāne < Ar+Far. Münafıklıkla.
kelām-ı m.-yi 35a/19

münāfiḳîn < Ar. Münafıklar, ikiyüzlüler.
35a/15

münākeḥe < Ar. Nikâhlanma. 6b/12

münakkaş < Ar. Nakışlı, süslü. m. ol-
29b/16

münāsebet < Ar. Uygunluk; bağlılık. m.-
le 38b/19

münāsebetsiz < Ar+T. Uygunsuz. 18b/5

münāsib < Ar. Uygun, yerinde. m.-dür
38b/4; m. gör- 37b/1, 2, 45a/7-8; m.
göril- 37b/16; m. ol- 47a/10

mündefi' < Ar. Def olunmuş. m. ol-
18b/18

münhezim < Ar. Hezimete uğramış.
30b/7; m. ol- 44a/8

münif < Ar. Ulu, büyük. te'lif-i m.-inden
48a/20

münir < Ar. Nurlandıran ışık veren. Bedr-
i m.-de 29b/15-16

münkesirü'l-ḳalb < Ar. Kalbi kırılmış.
22a/4

münkir < Ar. İnkâr eden. 18b/12; m.-dür
24b/5

müntehib < Ar. Yağma eden, yağmacı,
talancı. m.-lerindendir 8a/18

mürāca'at < Ar. Başvurma. 6b/10, 35a/1

mürāhiḳ < Ar. Buluğ yaşına yaklaşmış
çocuk. 19b/14

mürd < Far. Ölmüş. m. ol- 30b/15,
31a/19, 32a/17, 32b/1, 6, 41a/21,
42a/4, 5

mürde < Far. Ölmüş, ölü. m. değil 21a/2

mürşid < Ar. İrşad eden, doğru yolu
gösteren, kılavuz. 20a/4; m.-i 48b/2
ḫāzret-i m. 29a/20

mürtedd < Ar. İslâm dininden dönme. m.
ol- 16b/5

mürür < Ar. Geçip gitme; sona erme. m.-
ınca 8b/1; m.-ında 9b/19, 21, 34b/3;
m.-ından 8a/19; m. ét-11b/20-21; m.
içün 11b/17; mäh-ı m.-ından 48b/7

mürüvvet < Ar. Cömertlik. sa'âdet-i m.
25b/18

mürsel < Ar. Peygamber. m.-sin 13a/12

müsā'ade < Ar. İzin. 17a/15

müsā'id < Ar. Uygun. m. ol- 15b/5

müsā'id < Ar. İzin veren. m.-e 21a/11;
m.-i Peygamberî 34a/8

müsāneḥa < Ar. Akla veya hatıra gelme.
17a/2

müseccel < Ar. Kayda geçirilmiş.
mü'eyyid-i m. 22b/3

müselleme < Ar. Herkes tarafından kabul
edilen. m.-dür 12b/19 maḫşal-ı m.
13a/2

müsel < Ar. Birbirine bağlı olan, bir sırada devam eden. 14a/17

Müslim < Ar. Müslüman. 14b/5; m.-ün 14b/6

Müslimîn < Ar. Müslümanlar. cemâ' at-ı M. 38a/10

müstağnî < Ar. Kimseye ihtiyacı olmayan. m. ét- 18b/1

müstağrak < Ar. Gark olmuş, dalmış. m. ol- 24b/1-2; cehd-i m. 25b/9

müstaḥakk < Ar. Hak etmiş, hak kazanmış. m. ol- 14a/16

müstaḳil < Ar. Başlı başına, kendi başına. m.-dür 38b/7

müstecâb < Ar. İsteddiği kabul edilmiş. m. ol- 14a/1, 15a/10, 37a/3

müstefâd < Ar. Kazanılmış. m.-ı a' dâd.-dur 22a/19

müsterîḥ < Ar. Rahat bulan, gönlü rahat. m.-dür 20b/18

müsteşhedât < Ar. Şahit tutulanlar, şahit gösterilenler. m-ı şer' iyye 22a/3

müsteṭâb < Ar. İyi, güzel hoş. m. buyur- 25a/11

müşâbih < Ar. Benzeyen, benzer. m.-dür 33b/20

müşâhede < Ar. Bir şeyi gözle görme. 25a/5, 7; m. buyur- 38b/16; m. ét- 23a/19; m. eyle- 5a/20 dergâh-ı m.-sinün 30a/21

müşâvere < Ar. Danışma, bir iş üzerine konuşma. m. eyle- 8b/21

müşâkil < Ar. Diğerine uygun olan, benzeyen. 28b/11

müşkil < Ar. Güçlük, zorluk. m.-leri 50b/2

müşṭak < Ar. Can atan, istekli. 21b/20; m.-dur 21b/11, 23b/9, 48a/1; m.-lardur 21b/5

müştemil < Ar. Kavrayan, saran. m.-dür 23a/13; m. ol- 15a/19; ; cümle-yi m.-dür 22b/14 ḥaḳâyıḳ-ı m.-dür 22b/16

müşterî < Ar. Satılan malı alan. m.-ye 20a/2

müte'addid < Ar. Birden fazla. 10b/18

müşṭala'a < Ar. Tetkik etmek. m. ét- 2a/2

müte'al < Ar. Büyük, ulu. 11a/16; maḳbül-i m. 2b/10

mütecâviz < Ar. Geçen, aşan. m. idi 7a/10, 10b/17

mütedeyyin < Ar. Dindar. 16a/17

müteheyyi < Ar. Hazırlanmış, hazır. 20a/14

mütekārib < Ar. Yaklaşan, yakın olan.
m.-dür 28a/14

mütekellim < Ar. Söyleyen, konuşan.
māzī-yi m. 25b/8; nefis-i m. 25b/10

mütekellimîn < Ar. İslami ilimlerle
ilgilenenler. fetḥ-i m. 23b/12

mütevccih < Ar. Yönelmiş. 7a/12, m.
kıl- 24b/2; m. ol-13a/12, 27a/4, 43b/16

müvekkil < Ar. Birini vekil olarak seçen
kişi. m.-dür 24b/9

müverriḥîn < Ar. Tarihçiler. 4b/5

müyesser < Ar. Kolaylıkla olan. m. ol-
6a/4, 13, 16a/1, 19b/12, 20a/19-20,
27a/18, 47b/21; meth-i m. ol- 27a/10;
şahādet-i m. ol- 28b/14

müzeyyen < Ar. Bezenmiş, üstlenmiş.
19a/5

müzmin < Ar. Eskimiş, zamanla
yerleşmiş olan. marīz-ı m. 20a/10

-N-

na‘am < Ar. Evet. 5a/15, 25a/10, 11

na‘at < Ar. Bir şeyin niteliklerini öveme.
n.-ı şerīf 7a/7

nā-bāliḡ < Ar. Henüz buluğa ermemiş.
19b/14; şābb-ı n. 27b/10

nā-dān < Far. Cahil, bilgisiz. n.-a 20b/15

nādim < Ar. Pişman. 21a/7; n. ol- 21a/4

nāfi‘ < Ar. Menfaatli, faydalı. n.-yi
evvelîn 11b/3

nā-gāh < Far zf. Ansızın, birdenbire.
2a/17, 10a/20, 20a/12, 27b/13, 41b/2,
46a/7

naḥīs < Ar. Uğursuz. 12b/3

naḥs < Ar. Uğursuz. n.-i ekber i.-di
28a/14

nā’il < Ar. Muradına eren, ele geçiren. n.
ol- 18a/15

nā’im < Ar. Uyuyan, uykuda bulunan. n.
ol- 25a/6

nā-kām < Far. Muradına eremeyen,
bahtsız. riḥlet-i n-ı 20a/4

naḡ(i)l < Ar. Bir şeyi başka bir yere
götürme, taşıma. 6b/16, 9b/18, 14a/9,
34b/16, 39b/19; n.-den 26b/9; n.-idür
15a/8; n.-leri 13b/21; n. buyur- 25a/3;
n. èt- 4a/10, 5b/12, 10b/3, 25a/3,
28a/8, 35a/15, 37a/9, 41a/15, 43b/18,
45b/19; n. eyle- 8b/19, 33a/16, 33b/19,
38a/12, 41a/10, 46b/6; n. olın- 24b/14;
n.-i bāzār èt- 19b/21; n.-i Ġarā’ibü’l-
Cāmi‘ 16a/4; n.-i mekān 35a/2; n.-i
va‘z 24b/11; maḡālāt-ı n.-i 17a/5; n-i
İbni A‘sem 39b/19

nalḡen < Ar. Anlatma veya hikâye
yoluyla. n.-dür 3a/9

naqlī < Ar. Söylenen. delâ'il-i n.-den
12b/17

naqliyye < Ar. Taşıma işi. n.-yi 11a/12

naq(i)ş < Ar. Noksan, eksiklik. n.-dur
40a/6; n. i.-di 34a/18; n.-larına 33a/13;
n.-ı 'ahd 34b/3; n.-ı vuzū' 24a/21

naqş-bendī < Far. Şeyh Bahâüddin Nakş-
Bendî tarafından kurulan tarikatın
mensubu olmak. 18b/12

naqz < Ar. Bozma, çözme, kırma. n. eyle-
6b/20, 15a/12

nām < Far. İsim, ün, lakap. 2a/12, 14,
8a/20, 10a/20, 10b/19, 11a/5, 12a/18,
17a/6, 23a/7, 25a/19, 29a/12, 20,
32a/7, 12, 32b/6, 33a/7, 34a/21, 35a/5,
10, 19, 35b/6, 39a/5, 41b/8, 17, 43b/7,
44a/2, 45a/16, 46a/9; n.-ı 27a/5, 27b/6;
n.-ları 16a/16; nām-ı e'imme 11b/3;
n.-ı mel' ün 32b/13; n.-ı şaķī 41b/8

namāz < Far. Namaz. 4b/16; n.-da 4b/16,
17, 36b/3, 46a/7; n.-da i.-ken 46a/8;
n.-larda 36b/2; n.-ına 36a/9; n.-ında
36b/3; n.-ını 3a/15, 6a/21, 34a/13,
36a/11, 40b/1; n. kı1- 36a/13; cenāze
n.-ını 37a/19

namāz-güzār < Far. Namazlarını kılan.
4b/14, 34b/6

nām-dār < Far. Namlı, ünlü. n. ol- 11a/18

nāmdaş < Far+T. Aynı namı taşıyan. n.-
uñ 24b/20

nāme < Far. İsim. n.-yi 37b/21; n.-leriyle
29a/16

nān < Far. Ekmek. n.-ı 2b/2

nān-pāre < Far. Ekmek parçası. n.-ye
2a/21

nār < Far. Ateş. n.-dan 13b/7; n.-uñ
49b/15

nās < Ar. İnsanlar, halk. 15a/20, 16a/14;
n.-a 19a/19; n.-da 29b/21; n.-ı 39a/10;
n.-uñ 15b/7; n.-ı sehv eyle- 14a/13; n.-
ı temīz 15b/4; e.'n-nās 45b/2; maḥsūd-
ı n. 15b/8; sā'ir-i n. 4a/9

naşb < Ar. Bir memurluğa tayin etme. n.
eyle- 44b/8; nāzır-ı n. eyle- 35a/21

nāşıye < Ar. Alın. n.-yüm 25a/1

naşihat < Ar. Öğüt. 39a/6; n. eyle-
39b/15, 41b/14, 42a/7

naşır < Ar. Nusret eden, yardımcı. n.-
imüz 32a/13

naşr < Ar. Üstünlük. badü.'l-n.-a 34a/14-
15; cenāb-ı n.'l-müsellimīn

nāşī < Ar. zf. Ötörü, dolayı, sebebiyle.
7a/15, 12a/10, 31b/17; n. ol- 14b/9

nātıķ < Ar. Konuşan; bildiren. n.-yum
41a/3; n. ol- 17b/16; nüfūs-ı n.-a 24a/8

nā-yāb < Far. Bulunmaz. ittifāk-ı n. ol-
2a/14; kıymet-i n. 48a/21; mişl-i n.
11a/17

naẓar < Ar. Bakma, göz atma. 12b/4,
19a/3, 8, 22b/12; n. ét- 22b/12; n.
eyle.- 13a/16; n.-la 39a/18, 40a/19; n.-
ına 19a/1; n.-ından 17a/15; n.-la 8a/17;
kaṭṭ-ı n.-da 34b/2; maṭmah-ı n. ol-
19a/1

naẓar-endāz < Ar+Far. Göz atan, bakan.
9a/19

nāẓım < Ar. Nizama koyan, düzenleyen.
Hz. Ali için kullanılmıştır. cenāb-ı n.-
uḡ 26a/9; ḥaẓret-i n.-uḡ 30a/15

nāẓır < Ar. Nazar eden, bakan. n.-dur
20a/2, 47b/1; n.-ı naşb eyle- 35a/21; n.
ol- 20a/15

nāzil < Ar. Yukarıdan aşağı inen. n. ol-
2b/21, 3a/1, 6a/20, 7a/18, 10b/2,
16b/1, 19a/14, 27b/19, 28b/6, 32b/16,
33a/12, 34a/9-10, 36a/19, 36b/16

naẓır < Ar. Benzer, eş. n.-i 34a/4

naẓırın < Ar. Benzerler. 36b/14, 19

naẓm < Ar. Sıra, tertip. 33a/21; n. olın-
3a/5; murād-ı n. 26a/11

ne Ne. 2b/8, 9b/3, 27b/12, 28a/2, 35a/9,
36a/11, 49a/12, 50a/2; n.-dür 12a/9,
16b/4, 17a/21, 19b/2, 21a/18, 19,

23a/6, 23b/12, 29a/17, 42b/12, 43a/12,
45b/16

nebe³ < Ar. Haber. n.-den 23b/8

nebevī < Ar. Peygamber ait olan. n.-yi
ḡarābet 5b/4; ‘alem-i n. 32b/12; cedd-i
n.-dür 3b/13; emr-i n. 7a/10, 29a/6,
34b/5; fermān-ı n. 32a/12, fermān-ı n.-
ler 33a/14; ḡazāvāt-ı n. 1b/14; ḡāne-yi
n. 9a/17; ḡānedān-ı n.-ye 47a/9; ḡuzūr-
ı n.-de 10a/2-3; lüzüm-ı n. eyle-
11a/6; mescid-i n.-de 38a/9; muḡıbb-i
n. 28a/7; sa‘ādet-ḡāne-yi n. 9a/17;
seviyy-i dil-cūy-i n.-ye 34b/17-18;
tenbih-i n. 13b/15

nebeviyye bkz. nebevī. bā’ış-i n.-nüḡ
7a/9; cevāb-ı n.-yi 7b/15; ecdād-ı n.
12b/3; firāş-ı n. 4a/10-11; hicret-i n.
11a/3; hicert-i n.-nüḡ 6a/2, 43a/9;
nuşret-i n.-de 7a/5; rāye-yi n. 26b/21;
rū’yet-i n. 24a/21; umūr-ı n.-yi 7b/3

nebī < Ar. Peygamber. 18a/14, 23b/16,
24a/1, 7, 45b/15; a‘mām-ı n. 7a/3;
ḡazāvāt-ı n. 35b/13; fiḡra-yı isti‘āde-yi
n. 18a/14; ḡaẓret-i vaşşī-yi n. 45b/14;
n.-yi muḡterem 35a/8; n.’l-muḡterem
8a/19

nebiyyīn < Ar. Peygamberler. ḡātemü’n-
n. 3b/21

nebze < Ar. Az şey, bir parça. 1b/15

necāt < Ar. Kurtulma, kurtuluş. 36b/12, 42b/15; n.-ları 13a/4; n.-ı vālideyn 12b/12

neçe Nice. 3a/7, 13a/15, 16a/10, 19b/1, 20a/8, 24a/13, 26b/17, 29a/10, 31a/4, 33b/17, 42b/14, 43b/14, 48a/14, 17, 49b/13; n.-ler 8b/16, 18a/8; n.-leri 4b/9, 18b/5; n.-si 9a/6, 33a/16; n.-sine 19a/3; n.-sinüñ 30b/15; n.-lerüñ 13b/5, 33a/16; n.-ye 18a/9

necm < Ar. Yıldız. n.-i sa'âdet 13a/19

nedāmet < Ar. Pişmanlık. şaḥn-ı n. 49a/15

nef < Ar. Yararlılık. 21b/17; n.-i māl 18a/19

nefer < Ar. Rütbesi olmayan askerler, erler. 3b/1, 19a/7, 30b/11, 33a/8, 33b/3, 35a/11, 39b/10, 44a/21; n.-i mu'teber 25a/8

nefes < Ar. Soluk. 14b/13, n.-de 14b/12; n.-leriyle 23a/9; n.-si 19b/6; n.-te 14b/11

nef(i)s < Ar. Ruh, can, hayat. n.-i 18b/16; n.-le 21b/12; n.-lerinden 5a/13, 15; n.-üm 9a/14, 15, n.-ümi 8a/14, 49a/14; n.-üñden 21a/8; n.-i aḥir ol-19b/6; n.-i aḥirī 16a/3; n.-i aḥvāl 47b/7-8; n.-i kitāb 23a/21; n.-i külliye 23a/20; n.-i mütekellim 25b/10; n.-i raḥmānī 23b/3; nüfūs-ı n.-e 32a/4

nefs-i nefis < Ar. Değerli, aziz kişi. 2b/6, 22b/4; nefis-i n.-iyle 40a/11-12; nefis-i n. i.-diler 3b/2; nefis-i n.-üñdür 25b/18

nefsāniyyet < Ar. Gizli düşmanlık, kin. 41b/20, 43a/18; n. èt- 38b/2, 39a/1, 2, 47a/1; icrā-yi n. 39a/11

nefret < Ar. Nefret. n.-i ṭabī'at-ı sâ'ir 36a/5

neftī < Far. Siyaha yakın, koyu yeşil renk. 26b/5

nefy < Ar. Sürgün etmek, sürmek. 12b/2, 34b/14

nehhāb < Ar. Çapulcu, yağmacı. belā-yı pürü'n-n. 47b/8

nehr < Ar. Nehir. 47b/18

nehy < Ar. Yasak etmek. n. buyur- 31b/19, 21; n.-i şerīf 27a/6

nessāc < Ar. Dokuyan, dokuyucu. n. ol- 19b/21

neşār < Ar. Bir kuş adı. 19b/20

neseb < Ar. Nesil, soy. 42a/16; n.-de 42a/14

neşḥ < Ar. Hükümsüz bırakma. n. eyle- 2b/15

nesk < Ar. Bir sözü, başka bir söze atfetmek. feyz-i n.-le 49a/21

- nes(i)l** < Ar. Soy. n.-inden 12b/10; n.-leri 3b/13, 10a/12
- nesne** Cansız varlık, şey, obje. n.-ye 14b/21, 21b/11
- neşr** < Ar. Akbaba, kartal. 19b/20
- neşāt** < Ar. Sevinç, neşe, şenlik. ālāt-ı n.-ları 11a/5
- neş'et** < Ar. Meydana gelmek. 21b/7, 9
- netīce** < Ar. Sonuç, son. n.-ye 39b/18
- ne'üzü-b-illah** < Ar. "Allah'a sığınırız." 15b/3, 9
- nev'** < Ar. Çeşit, türlü. 24a/18; n.-dür 14b/15; n.-inden 48b/9; n.-i mā-minnet eyle- 8b/8
- nevā** < Ar. Ses. su' t-ı n. 15a/13
- nevāhī** < Ar. Nahiyeler. n.-sinde 34a/21
- nevā'ib** < Ar. Musibetler, kazalar. ma'ūnet'l-n. 31a/4
- nevāl** < Ar. Talih, kısmet. tālib-i n.-üje 50a/5
- nevāt** < Ar. Çekirdek. n.-de 23b/4
- nevbet** < Ar. Nöbet. 32a/6, 37b/8, 39b/1, 47b/12; n.-i hīlāfet 38a/8
- nevm** < Ar. Uyku. 24a/15, 20, 24b/11; n.-den 24a/19; n.-i 24a/21; n.-ün 24a/18; n.-i ğalebe 35b/19, 47b/14; n.-i šā'im 24a/20; n.-ün 24a/18 muqaddem-i n.-dür 24a/17
- nevāzlık** < Far+T. Okşayıcılık. 21a/15
- neyyir** < Ar. Nurlu, parlak, ışıklı cisim. n.-i ticān 24a/12
- nezāret** < Ar. Tazelik, parlaklık, letafet. 17b/12
- nezr** < Ar. Adak, adama. n. eyle- 2a/10, 12
- nışfu'l-leyl** < Ar. Gece yarısı. n.-ide 37b/3
- niçün** < T.+Far. Niçin, neden. 9b/12, 27b/14, 45b/15, 46a/13, 46b/19, 49b/21
- nidā** < Ar. Çağırma, bağırma. n. buyur- 29a/16; n. ét- 29b/20; n. eyle- 2a/21; 2b/2, 28b/8, 29a/16, 29b/20, 31b/18, 32a/8; n. olun- 34a/11
- nifāk** < Ar. İki yüzlülük, ara bozukluğu. 13b/13
- nifās** < Ar. Lohusalık hali. 3a/11
- nigeh-dār** < Far. Saklayıcı, koruyucu. 9b/14
- nihāyet** < Ar. Son. 8a/15, 9a/4
- niķmet** < Ar. Şiddetli ceza. n.-ün 49a/6
- ni' met** < Ar. İyilik, ihsan. 14b/11, 20a/18, 49a/5; n.-i sübhānī 20a/15

nisbet < Ar. Münasebet, yakınlık, bağlılık. n.-i riyāziyye 24a/12

nisvān < Ar. Kadınlar. 29a/10, 40a/5; n.-da 4b/11

nişāb < Ar. Zekat miktarı. rütbe-yi n.-da 16b/1

nişān < Far. İz, alamet, belirti. n.-ı sabağ 20a/13

nişāne < Far. İz, alamet, belirti. n.-si 12a/7; ‘adālet-i n.-den 15b/18

niyābet < Ar. Vekalet, vekillik. 36b/3

niyāt < Ar. Niyetler. n.-ı kuvvet 24a/10

niyāz < Far. Yalvarma. 13b/16, 15a/15, 21b/8; n.-da ol- 21a/10; n. ét- 16b/11; n. eyle- 29b/14; n. ol- 16a/20; n.-ında ol- 16a/18; n.-um 46b/13; n.-umdur 2a/4; .-uğ 13a/20

niyāz-mend < Far. Yalvaran. n. ol- 37b/5

niyet < Ar. Oruç tutmaya karar verme ve başlama. n.-iyle 14b/5; n.-ümde 33b/11, 13; n. eyle- 2a/13; n.-i teveccühleri 9b/3

nizā‘ < Ar. Çekişme, kavga. 41a/9; n.-dan 43b/14; n. ol- 36a/21

nizām < Ar. Tertip, usul. n. bul- 9b/1

noksān < Ar. Eksiklik, azalma, azlık. 7a/12, 14b/8; n.-dur 37a/10; ḡaber-i n. 18a/19

noḡta < Ar. Nokta. Durak. noḡta-yı n. 23a/18

nuḡūset < Ar. Uğursuzluk. ser-i n.-i burur 28a/3

nuḡūl < Ar. Hikayeler, rivayetler. n.-dendür 48b/16

nuḡūş < Ar. Resimler, nakışlar. 29b/17

numūne < Far. Örnek. Misal olarak gösterilen. n.-dür 15a/7

nūr < Ar. Işık. nūrü’d-dīn 15b/16

nuşḡ < Ar. Nasihat, öğüt. 24b/10, 43a/11; n.-la 39a/6; n. ét- 41b/14

nuşret < Ar. Yardım. 31b/3, 40a/7; n.-le 29a/18; n.-i nebeviyye 7a/5; n.-i zuhūr 40b/14

nūş < Far. İçen. n. ét- 41b/13, 42b/11, 47b/21

nuḡḡ < Ar. Söz, konuşma. 8b/10; n.-ı 25b/2, 40b/8; n.-ı Emīr 27b/4; n.-ı Emīrū’l-mü’minīn 16b/13, 25b/16; n.-ı ḡaydar 25a/21, 26a/7, 35b/3, 47a/17; n.-ı ḡaydar Kerrār 47a/2; n.-ı ḡazret-i Emīr 15b/3-4, 21b/21; n.-ı ḡazret-i ḡaydar-ı Kerrār 22b/8n.-ı Peyḡamber 36b/11; nuḡḡ-ı Şāh-ı Evliyā 5a/4; n.-ı

şerîf 15b/12, 16b/15, 17a/16, 17b/19, 18a/3, 19b/1, 20b/6, 22a/13, 21, 24a/14, 29b/1, 36b/10, 13, 42a/11, 13, 42b/9-10, 45a/21, 46b/12, 47b/8; n.-i münâcât 48b/16-17; kıt' a-yı n.-i şârîh 10b/5; mişâl-i nuṭḡ-ı şerîf 25b/1-2

nuṭḡiyye < Ar. Konuşma. kavâ'id-i n.-yi 20b/12

nü'âs < Ar. Uyuklama. 24a/16

nüdemâ < Ar. Güzel hikâye anlatanlar. n.-dan 5a/1

nübüvvet < Ar. Peygamberlik, nebilik. 23b/19, 20, 25a/4; n.-den 23b/9; n.-i 23b/20; n.-inüñ 27a/8; n. eyle- 4b/12; n.-i zühür 4b/7, 14, 8a/19; ikrâr-ı n. 4b/9, 8b/10; imân-ı n.-e 13a/9; kuvvet-i n.-le 19a/17-18; zühür-ı n.-den 6b/10

nüfûs < Ar. Ruhlar, canlar. 31b/4; n.-i kavîye 24a/6; n.-i nâṭıḡ 24a/8; n.-i nefis 32a/4

nüks < Ar. Hastalığın geri dönmesi, depresmesi. 20a/13

nükte < Ar. İnce manalı söz. noḡṡa-yı n.-den 23a/18

nümâyân < Far. Görünen, parlayan. n. i.-di 27b/13

nüşha < Ar. Yazılı, yazılmış şey, yazılı bir şeyden çıkarılan suret. n.-dur 5a/6

nüvis < Far. Yazan, yazıcı. n. ol- 24b/4

nüzûl < Ar. Aşağı inme. 3a/21; n.-a 33b/12; n.-ı 9b/6; n.-ından 5b/6; n.-leri 10a/18; n. buyur- 5a/11; n. ét- 29a/15, 47b/20; n. eyle- 5b/9, 8a/6, 33b/10, 47b/14, 16; kerîme n.-ından 5b/6
sebeb-i n. 2b/12; sebeb-i n.-ı 1b/14, 2a/5; sebeb-i n.-ını 5b/12

-O-

o O. 4b/11, 6b/11, 7b/17, 10b/16, 21, 12b/20, 16b/8, 25b/20, 26a/5, 27a/11; 37b/1, 38b/6, 41b/2, 46b/2, 47b/1, 2, 48b/14; o.-dur 20b/20, 24a/18, 27b/16, 31a/18; o.-ları 2b/19

oḡul Oḡul. o.-ı 4a/11, 7b/13, 10a/1, 10b/10, 20, 12a/16, 21, 15b/17, 17a/8, 27b/8, 28a/5, 28b/1, 29b/6, 12, 30b/15, 43a/8, 44a/4, 17, 44b/1, 46a/11, 48a/6; o.-ını 41b/7; o.-ları 28b/5, 7, 8, 38b/3, 5, 41b/1; o.-larım 41b/6; o.-larına 30b/6, 38b/7, 41b/4; o.-larında 41b/6; o.-larından 37b/15-16; o.-larının 35b/11; o.-nuñ 29b/6; o.-um 47b/19; o.-uñ 46b/13, 48a/2

oḡ Ok. 31a/15, 33b/14, 44a/3; o.-ı 41a/8

oḡu Okumak. o. 21a/7; o.-dı 48a/8; o.-yaraḡ 30b/20, 31a/10

ol krş. o. 2a/19, 2b/10, 12, 3a/18, 21, 4a/10, 15, 4b/16, 17, 5a/12, 16, 6a/11, 6b/17, 21, 8a/21, 8b/17, 9a/16, 9b/2, 4,

18, 10a/9, 21, 11a/9, 10, 13a/4, 14, 14b/1, 15b/7, 16, 17a/1, 17b/1, 13, 17, 18, 19a/15, 18, 20, 19b/11, 20b/9, 10, 11, 21a/4, 21b/13, 22b/15, 23b/12, 14, 15, 16, 18, 24a/4, 6, 25a/2, 25b/18, 26a/12, 26b/13, 27a/17, 28b/3, 14, 29a/13, 14, 29b/11, 13, 30a/6, 30b/15, 16, 31a/5, 32a/20, 32b/7, 18, 34a/2, 34b/10, 35a/10, 18, 35b/1, 36a/1, 2, 16, 17, 36b/13, 19, 38a/6, 12, 39b/6, 40a/18, 40b/12, 15, 17, 41a/8, 10, 14, 42a/14, 18, 43a/17, 21, 43b/7, 44a/5, 20, 45b/21, 47a/20, 47b/7, 11, 18, 48b/1, 49b/3, 13; o.-dur 20b/18, 48b/19; o. kadar 13b/8, 29a/21

ol- Olmak. 1b/13, 16, 18a/7, 38b/11; o.-a 1b/11, 3a/7, 19, 10a/18, 14a/18, 14b/7, 8, 14b/9, 13, 15b/9, 13, 16a/1, 17b/2, 21a/9, 22a/15, 23b/14, 15, 17, 24a/2, 3, 25b/13, 16, 20, 29a/3, 30b/7, 16, 32b/9, 35b/16, 37a/21, 47a/20, 49b/21, 50a/4, 17; o.-abil 27b/4; o.-acak 47b/5; o.-a gel 25b/13; o.-alar 3a/19, 17b/10, 11, 30b/10; o.-alı 26a/2; o.-am 17a/18, 49b/9; o.-amayup 36b/8; o.-amaz 10b/15, 24a/7 o.-an 1b/15, 2a/7, 2b/1, 4, 13, 3b/7, 4a/19, 4b/17, 5a/1, 2, 21, 5b/19, 6b/8, 8a/4, 10a/21, 10b/3, 11a/8, 18, 11b/4, 6, 12, 14a/13, 14b/2, 9, 17, 15a/5, 15b/18, 16a/4, 17a/1, 10, 17b/7, 14, 18, 18a/2, 17, 20, 18b/19, 19a/1, 19b/2, 20a/15, 18, 20b/10,

21a/9, 12, 21b/1, 22a/11, 22b/4, 14, 23a/13, 19, 21, 23b/4, 8, 9, 21, 24b/4, 10, 11, 26a/17, 26b/2, 27b/6, 7, 17, 28a/7, 21, 28b/15, 20, 29a/13, 17, 32a/13, 33a/13, 33b/21, 34a/2, 35b/3, 36a/5, 36b/16, 38a/20, 40a/4, 15, 40b/4, 41a/19, 41b/8, 42a/5, 42b/4, 43a/9, 17, 43b/15, 44a/6, 45b/17, 46b/3, 47a/10, 47b/6, 16, 48b/6, 9, 11, 13; o.-ı 17a/15; o.-anlar 38b/21, 48a/3, 50a/3; o.-anlara 4a/3, 12a/1, 18b/18, 22a/4, 43a/2; o.-anlardan 14a/16; o.-anlardır 5a/3; o.-anları 37b/7, 44a/12; o.-anlarını 20b/13; o.-anlarıñuz 32a/17; o.-anlarıñ 12a/5; o.-anuy 50b/2; o.-arağdan 12b/11; o.-asın 8a/13; o.-asız 29a/21; o.-ayum 41a/18, 41b/9, 42a/9, 50a/2; o.-dı 2b/21, 3b/10, 5a/9, 6a/5, 20, 6b/5, 7a/18, 7b/21, 8a/2, 9b/6, 10b/2, 15b/5, 6, 19a/14, 20a/10, 11, 21a/18, 24b/4, 10, 25b/7, 15, 26a/3, 27a/11, 14, 28a/20, 28b/1, 14, 29b/7, 30a/21, 31a/19, 32b/1, 6, 33a/3, 12, 33b/18, 35a/9, 10, 18, 36b/12, 37a/3, 38a/8, 39b/16, 40a/13, 40b/15, 17, 19, 41a/9, 12, 21, 42a/4, 42b/19, 43b/8, 44a/8, 17, 20, 44b/2, 45a/5, 46a/7, 19, 46b/3, 7, 47a/8, 47b/6, 8, 48a/6; o.-dığı 3b/17, 20, 9a/18, 10a/7, 11b/2, 13b/20, 14b/1, 15a/15, 19, 16a/3, 17b/16, 18b/15, 20, 19b/19, 20a/21, 22a/18, 23b/17, 25a/2, 26b/2, 6, 7, 9, 28a/16,

32b/10, 33a/15, 35a/13, 37a/2, 20, 38a/4, 40b/3, 5, 43a/6, 43b/3, 50a/15; o.-dığımız 36b/13; o.-dığın 2b/10, 3b/19, 16a/19, 17a/13; o.-diğından 12a/5, 38b/6; o.-diğını 2b/8, 6b/3, 15a/15, 20b/19, 38a/14, 41a/1, 41b/10, 42a/5; o.-diğımı 26a/12; o.-diğını 42a/5; o.-diğın 24b/19, 35b/1, 41b/4-5, 42b/8; o.-dılar 7a/14, 9b/4, 16, 26b/18, 19, 28a/7, 30b/4, 33a/20, 34a/14, 34b/6, 18, 35a/7, 36a/19, 37a/21, 37b/5, 40b/11, 15, 47a/17; o.-dınız 32a/5; o.-dığım 25b/2; o.-dıysa 45b/20, 49b/11; o.-duğ 29a/18, 30b/7; o.-duğça 18a/12, 27b/16, 40a/7; o.-duğda 2a/10, 3b/1, 6a/21, 7b/17, 8b/20, 9a/9, 10a/2, 16a/18, 20, 16b/1, 3, 5, 17a/16, 19a/16, 19b/5, 20, 24a/20, 27a/18, 28a/9, 28b/11, 30a/13, 31b/16, 33a/8, 33b/1, 38a/8, 38b/1, 3, 20, 39b/12, 40a/15, 40b/4, 41a/9, 42a/5, 43a/19, 20, 44a/9, 46a/5, 16, 46b/20, 47a/13, 47b/14, 48b/4; o.-duğdan 37b/9; o.-duğları 32a/4, 33a/6; o.-duğlarına 38b/21; o.-duğlarında 2a/13, 5a/11, 8b/13, 9a/20, 29a/15, 41a/1, 5; o.-duğlarından 9b/10, 15b/19; o.-dum 25a/2, 6, 7, 47a/2, 49a/15; o.-duñ 49a/6; o.-duñsa 21a/18; o.-ma 20b/15, 30b/8, 42b/12; o.-mada 48b/21; o.-madı 3a/11, 12, 6a/16, 12a/18, 19b/12, 27b/1, 32b/10, 35b/14, 21, 39b/18; o.-madığı 13a/3;

o.-madığından 12a/21, 20a/3, 37b/12; o.-maduğça 15a/16, 27b/16; o.-madınız 9b/13; o.-maduñ 46b/18; o.-mağ 10a/12, 20b/20, 37b/11; o.-mağı 9a/15, 19b/2, 35a/21; o.-mağıla 4b/6, 11a/13, 15a/13, 19a/1; o.-mağla 2a/3, 7, 12, 14, 2b/8, 3b/19, 4b/6, 7b/21, 8b/16, 9b/3, 10b/19, 11a/2, 28a/1, 10, 20, 30b/15, 41b/9, 46a/3; o.-mağ 1b/13, 16, 9a/18, 10a/10, 12a/7, 14b/10, 19, 18a/7, 19b/6, 24a/7, 24b/1, 26a/15, 35a/17, 35b/18, 45a/8, 20; o.-mağdan 13b/18, 29b/16, 18, 39b/21; o.-mağdur 22a/15; o.-mağlıgımızdur 25a/21; o.-maları 2a/10; o.-malarıyla 12a/6, 15b/19; o.-malıdur 14a/19, 17b/2, o.-mamağıla 16b/5; o.-mamağla 8a/9, 34a/20; o.-mamağ 16a/15, 18a/6, 35b/18; o.-mamağdur 18a/17; o.-mamış 32b/16, 36a/13; o.-mamış i.-di 27b/21; o.-mañuz 34b/16; o.-masa 18b/5, 6; o.-ması 12b/19, 13b/7, 16a/9, 21b/18, 39a/15; o.-masıdur 8a/2; o.-masın 21b/2; o.-masına 14a/2, 18a/12, 18b/6, 27b/9; o.-masında 36a/21; o.-masından 7a/14; o.-masını 4b/14, 9b/9; o.-masıyla 18b/20; o.-masun 20a/20, 41a/18; o.-maya 16b/8, 21a/9, 25b/21, 34a/6, 42b /17, 49b/4; o.-mayacağı 43a/14, 15; o.-mayan 18a/15; o.-mayanlara 11b/21; o.-mayup 11a/15, 12b/3, 16a/1, 17a/3, 18b/21, 28a/4, 39b/15, 40b/1, 41a/10;

o.-maz 4b/6, 13b/11, 15a/2, 15b/11, 16b/19, 18a/13, 18b/21, 24b/2, 26a/19, 26b/12, 33b/21, 42a/18, 42b/15, 46b/15, 47a/12, 49b/13; o.-mazam 49b/6, 19; o.-mazdan 19b/15, 47b/12; o.-mazdum 46b/21; o.-mazuz 27b/16; o.-miş 10b/7; o.-mişam 49a/2, 20; o.-mişdi 29a/6, 32b/1, 35b/11; o.-mişdur 3b/12, 4b/17, 5b/4, 21, 8a/1, 11b/3, 13b/6, 20b/6, 10, 21a/13, 21b/14, 19, 23a/2, 27a/7, 28b/6, 30a/2, 16, 39a/18, 47b/4, 48a/17; o.-mişlar 13b/14, 50a/6; o.-mişlardur 27b/11; o.-mişlar i.-di 27a/4; o.-sa 7a/19, 9a/4, 11b/10, 13, 13b/17, 19, 14a/10, 18a/15, 21, 18b/3, 8, 19b/15, 24a/5, 25b/12, 34a/2, 36b/16, 37a/15, 38a/19, 40a/2, 41b/12, 44b/16, 45b/19, 49a/13, 49b/11; o.-sam 33b/11; o.-salar 12b/18, 27b/12; o.-sañuz i.-di 21b/14; o.-sun 8a/14, 24a/4, 28a/6, 32a/4, 34a/3, 36a/7, 48a/10; o.-sunlar 16b/17; o.-uñ 9b/14, 39b/18, 40a/3, 41a/7; o.-up 2a/7, 2b/7, 3b/18, 4a/8, 19, 4b/2, 15, 5b/2, 7b/5, 20, 8b/18, 21, 9a/10, 17, 9b/21, 11a/4, 12a/4, 7, 15a/14, 15b/20, 16a/12, 16b/4, 5, 9, 18a/6, 18b/3, 19a/2, 19b/14, 21, 20a/17, 19, 20b/2, 21a/4, 7, 10, 21b/8, 22b/21, 25a/5, 18, 25b/13, 26b/12, 21, 27b/19, 28a/20, 29a/15, 29b/3, 5, 17, 30b/4, 15, 31a/5, 7, 8, 18, 21, 32a/2, 33a/9, 14, 33b/10, 15, 34a/10, 12, 14, 16, 35a/12, 35b/5,

36a/21, 37a/8, 10, 38a/15, 39a/3, 12, 39b/11, 40b/3, 41a/13, 20, 42a/1, 43a/2, 13, 14, 18, 43b/2, 5, 16, 45a/3, 4, 8, 45b/13, 46a/14, 19, 46b/19, 47a/9; o.-ur 2b/14, 3b/13, 6a/4, 13a/20, 13b/7, 8, 18, 14a/1, 11, 15b/10, 16a/10, 11, 13, 14, 16, 18a/8, 10, 12; 18b/10, 18, 20a/14, 23b/10, 11, 12, 24a/5, 6, 14, 24b/13, 27a/10, 30a/2, 32a/14, 40a/8, 42b/6, 18, 47b/12, 21, 48a/15, 48b/10; o.-uram 4a/14, 49b/17, 50a/9; o.-urdi 11b/11, 21b/17; o.-urlar 9a/5, 17b/12; o.-urlardı 27b/12, 36b/17; o.-ursa 13a/21, 18a/19, 19b/2, 23b/18, 24a/5, 41b/19, 49a/4; o.-ursam 13a/12, 38b/9; o.-ur mı 20a/5, 49b/7; o.-ur mıydı 43a/13; o.-ursa 49a/4; o.-ursañ 41b/17; ol.-sın 41b/18, 43b/21, 49a/7; o.-ursañuz 42b/8; o.-ursıñuz 40b/21; o.-uruz 38b/8

olın- Olunmak. o.-a 6b/10; o.-an 26b/5, 30b/13; o.-arağ 12b/10; o.-ca 38a/4; o.-dı 2a/4, 3a/5, 15, 21, 3b/12, 4a/3, 8a/1, 13a/7, 16b/1, 17b/3, 26b/5, 18, 28a/21, 28b/2, 28a/8, 9, 29a/8, 9; 30b/21, 31b/2, 34a/13, 14, 20, 35a/4, 37b/2, 44a/6, 44b/3, 48b/16, 50a/21; o.-dığı 11a/19, 31b/10, 45b/2; o.-dığımı 10b/21; o.-dığına 29a/9, 39a/2; o.-dılar 2b/11, 27b/8, 40b/11; o.-duğda 3a/20, 11a/3, 20b/2, 28a/19, 37a/21, 46b/19,

48b/8; o.-madı 6b/2, 12b/9, 19b/12, 32b/7, 47b/19; o.-maduqça 13b/11; olinmağı 45a/7; o.-mağ 13b/2, 20b/21, 28a/18, 40a/3; o.-malarına 43a/15; o.-masun 37a/18, 40a/4; o.-maya 3a/8; o.-mayup 12b/9; o.-maz 4b/6; o.-miş 25b/19, 41b/7, 47b/18; o.-mişdi 43b/4; o.-mişdur 13b/10, 31b/11; o.-mişlar 32a/1; o.-miş i.-di 19b/10, 43b/3; o.-anlaruñ 31b/1; o.-sa 19b/18, 47a/10; o.-sun 3a/17 o.-up 2a/17, 9a/1, 16b/16, 17a/2, 19a/18, 30a/20, 34a/11, 15, 35a/2, 4, 36a/10, 37a/6, 37b/5, 6, 8, 10, 12, 46b/7, 47a/7, 48b/9; o.-ur 15a/20, 22b/6, 23b/3, 26b/11, 46b/2; o.-urken 35b/17; o.-ursa 23b/13; o.-ursı 44b/20; o.-urum 45a/19, 46a/6

on On. 4b/7, 7a/4, 22a/19, 34b/14, 35b/13, 15, 48a/6; o.-ıncı 7a/10; o. beş 2a/18, 30b/13, 44a/15; o. bir 48a/5; o. dört 23b/16, 35a/12-13; o. sekiz 38a/7, 43a/9; o. iki 29b/15; o. iki biñ 40b/13; o. üç 37a/4, 45b/6; o. yedi 27b/7, 36b/3, 45a/8, 45b/8, 46a/4, 18

oñurğa Omurga. 29b/2

orta Orta. orta barmaq 14b/20

otur- Oturmak. o.-mişam 3a/1

otuz Otuz. 11a/19, 39a/18; o. altı 43b/16; o. beş 7a/9, 38a/7; o. iki 19a/8; o. sekiz 38b/12 o. üç 10b/12

-Ö-

öksür- Öksürmek. ö.-mek 25b/11

öl- Ölmek. ö.-diler 21a/3; ö.-düm 47a/21; ö.-em 49b/1, 2; ö.-miş 20b/18; ö.-señ 45a/17; ö.-ürem 45a/18; ö.-ürsem 12a/10, 19b/16, 46a/21

‘öm(ü)r < Ar. ömür, yaşam. ‘ö.-i 16a/3, 18a/1, 20a/10; ‘ö.-ini 9b/8, 11, 20a/9; ‘ö.-inüñ 9b/9; ‘ö.-leri i.-di 3a/14; ‘ö.-ün 19b/1; ‘ö. sür- 19b/5, 44b/20; ‘ö.-i dünyā 36b/6; ‘ö.-i muḥāll 36b/19; müddet-i ‘ö.-ini 15b/20; müddet-i ‘ö.-inde 3a/11; ṭuvāl-ı ‘ö. 9b/9

öp- Öpmek. ö.-mekdür 14b/7; ö.-se 14b/6

örümcek Örümcek. 10a/8

‘öşür < Ar. Ondalık, onda bir. reb^c-i ‘ö. 16b/2

öyle Öyle. 10b/15, 20

öyle Öğle. ö. 34a/13; ö.-dür 42b/19

-P-

pādişāh < Far. Hükümdar, sultan. 48b/15; p.-da 48b/7; p.-um 48b/19; p.-uñ 48b/15; p.-ı ḥuddām 48a/21; p.-ı kevineyn 44b/2-3; p.-ı taht-ı risālet 32b/18

pādişāhī < Far. Padişahla ilgili. emr-i p.-ni 48b/12; taraf-ı p.-den 48b/11

pāk < Far. Pak, temiz. p.-ı vücūd-ı şerīf 36a/8; aşl-ı p.-um 42a/16

pāklik < Far.+T. Paklık, temizlik. p.-den 3a/10

pāre < Far. Parça. p.-si 48b/9; p.-sini 31b/11-12, 14; varak-ı p.-ye 48b/6

peder < Far. Baba. p.-i 4a/14, 21, 7a/1, 2, 30b/14, 37a/4, 43a/8, 10; p.-leri 3b/14, 21, 7a/11; p.-üm 7a/14, 36b/16, 47a/15; p.-imüñ 36b/17

pederī < Far. Baba ile ilgili. emr-i p. 4a/13

pehlevān < Far. Pehlivan, yiğit, kahraman. p.-lar 28b/2; p.-sın 12a/9

pek Pek. 8a/16, 17, 16a/5

pelid < Far. Alçak, rezil. 10b/15, 16; veled-i p. 31b/10

penāh < Far. Sığınma. Sığınacak yer. p.-um 49a/11

penbe < Far. Pamuk. 19b/19

penc < Far. Beş. 4a/15

penç-şenbih < Far. Perşembe. 17b/16, 25a/4, 43b/17

pend < Far. Nasihat, öğüt. 39a/6; p. buyur- 40a/8

perde < Far. Kapı pencere gibi yerlere asılan, içerisinin görünmesini engelleyen örtü. p.-si 25b/19; p.-yi şūf 26b/8-9

perhāş < Far. Savaş, harp. eşnā-yı p.-de 40a/1

perestiş < Far. İbadet etmek. 12a/21

perişān < Far. Kederli. 37b/11; p. eyle- 9a/14, 41b/7

perverd-gāre < Far. Besleyici, terbiye edici. p. ol- 49a/2

pes < Far. Öyle ise; şimdi. 3b/10, 5a/16, 5b/9, 6b/15, 17, 9b/13, 11b/11, 14a/12, 14b/11, 15a/6, 15b/5, 18a/5, 21b/5, 10, 28b/9, 29a/14, 31a/9, 19, 31b/11, 33b/7, 9, 34b/5, 35a/11, 36a/9, 37a/21, 39a/14, 39b/18, 41a/12, 42a/18, 44b/17, 45b/14, 47a/17

peşimān < Far. Pişman. p. ol- 16b/5

peydā < Far. Meydanda, açıkta. p. ét- 30b/9; p. ol- 8b/18, 18a/21, 30b/15, 35a/17, 37b/10, 45a/5, 47b/14

peydāh < Far. krş. peydā. p. ol- 25b/16

peyvend < Far. Bağ, ilgi. p.-i uşuvvet kılın- 3b/5

pīrāhen < Far. Gömlek. p.-i 36a/4

pīr < Far. Yaşlı, ihtiyar. hāk-pāy-ı p.-e 48b/2

pirliğ < Far+T. Yaşlılık. p.-i 18b/11

pister < Far. Yatak, döşek. p.-i kabır 49b/1

pîşe-gâh < Far. İş yeri. p.-ına 10a/17, 10b/2; p.-ında 11a/6, 24b/6

put < Far. Allah'tan başka tapınılan her şey. p.-ımız 32a/12; p.-larımı 32a/7

putperest < Far. Puta tapan, kafir. p. ol- 12a/18

pür Sahip. belâ-yı p.'n-nehhâb 47b/8; p.-esrârî 47a/4;

püşte < Far. Yığın, tepe. 31b/7

peygamberî < Far. Peygamberle ilgili. câme-hâb p. 9b/14-15

peygamberân < Far. Peygamberler. kuvvet-i kudsiyye-yi p. 32b/4

-R-

rabbâniyye < Ar. İlahi. r. kaşîdesi 7a/4-5; emr-i r.-de 44b/6 kuvvet-i kudsiyye-yi r. 6a/17, 27b/3

râbiṭa < Ar. İki şeyi birbirine bağlayan şey, bağ. r.-sına 15a/12

râbi'a < Ar. Dördüncü. fâtiḥa-yı r.-nuḡ 17b/13

rabṭ < Ar. Bağlama, bağlanma. r.-ı dîn eyle- 15a/11; r. olın- 26b/11

râci' < Ar. Geri dönen, münasebeti ilgisi bulunan. 49b/13, 50a/13 r.-dür 25b/9

rağbet < Ar. İstekle karşılama. 14b/16; r. eyle- 34a/1-2; terk-i r. 17a/20

râhat < Ar. Rahat, huzur. 25b/18; r.-dur 49b/19; r. bul- 21a/2

râhiyye < Ar. Yolluk. r.-yi 9a/7

rahm < Ar. Acıma, esirgeme, koruma. r.-iyle 11a/16

Rahmân < Ar. Allah. secde-yi r. 7b/12

rahmânî < Ar. İlahi. Allah'la ilgili. nefsi r. 23b/3

rahmet < Ar. Acıma, esirgeme, koruma. 11a/17, 49b/19, 50a/5; r.-e 49a/2; r.-i 49a/1; r.-ini 47b/7; maḡz-ı r. 49a/4

ra'î < Ar. Gören, görücü. r.-yi sa'd 34a/15

râki' < Ar. Namazda rüku eden, ellerini dizlerine dayayarak eğilen. 50a/17

Ramazân < Ar. Oruç ayı. r.-uḡ 3a/15, 45a/8; r.-ı şerîf 27b/6-7; mâh-ı r.-da 45b/3-4; mâh-ı r.-uḡ 46a/18

râsiḡ-dem < Ar.+Far. Sözünde duran. 30b/10

râst < Far. Tesadüf. r. gel- 26b/21

râvî < Ar. Rivayet eden, söyleyen. r.-dür 44b/10; r.-lere 6b/6-7

ravza < Ar. Sulu yer, bahçe, bostan. r.-yi şerīfe 24b/7

rāye < Ar. Sancak, bayrak. 26a/10, 15, 16, 26b/14; r.-leri 26a/20; r.-nün 26b/11; r.-yi 27a/14; r.-yi nebeviyye 26b/21; r.-yi siyāh 26b/1

rāz < Far. Sır, gizlenen şey. r.-ı sūtūr 49a/16-17

rāz-dān < Far. Sırta ortak olan dost. hāzīne-dār-ı r. 18b/13

rāzi < Ar. Kabul eden, boyun eğen. 50a/13; r.-dur 40a/7; r. değil 24b/12, 32a/14; r. i.-di 37a/18; r.-yuz 40b/20; r. kııl- 41a/15; r. ol- 9a/5, 18a/7, 13, 43a/13, 46b/19

raziya'llahu 'anh < Ar. Allah ondan razı olsun. 10b/11; r. 'anhu 2a/6, 8a/7, 10b/1, 14a/10, 25a/21, 37a/1, 10, 40b/2, 50a/20; r. 'anhu.-dan 5b/7, 12b/7, 36a/1; r. 'anhu.-nuñ 44a/17; r. 'anhümā 8a/6, 28b/4-5, 47b/15; r. 'anhümā.-dan 2b/21, 38b/14; r. 'anhümā.-nuñ 26a/21; r. ta'ālā 31b/15; r. ta'ālā 'anhu 48a/4

rāzık < Ar. Rızık veren. r.-ımuздan 16a/6; rāzık-ı hāqīkī 16b/16

reb' < Ar. Arazi r.-i 'öşür 16b/2

rebbī < Ar. İlimle uğraşan kişi. 48a/15

rebi' < Ar. Sıgınılacak yer. mādde-yi r.-den 22a/1-2

recez < Ar. Kaside tarzında yazılan manzume. 30b/19, 20; r.-dür 30b/19

recezā < Ar. Kaside tarzında yazılan manzumeler. r.-ları 42b/3

redd < Ar. Geri döndürme, kabul etmeme. r.-i 47b/11; r.-i cevāb eyle- 43a/1; r.-i zebānī 48b/10

ref' < Kaldırma, hükümsüz bırakma. r. eyle- 31a/9, 41a/2; r.-i şavt 30b/18; r.-i yed 15a/5, 12; r. olın- 3a/17

refāhiyet < Ar. Bolluk, rahatlık. r.-üñdür 8b/9

re'fet < Ar. Merhamet etme, acıma, esirgeme. 11a/16, 18

refik < Ar. Arkadaş, yoldaş. r.-lerinün 25a/9

refit < Far. Gitmek, yürümek. r. eyle- 22b/11; sebab-i r. 24b/10

reftar < Far. Gidiş, yürüyüş. r.-ı dārü'l-bevār i.-di 33b/15; ta'lim-i r. 39b/20

reh-revān < Far. Yolcular, yolda gidenler. r. ol- 35a/12

remmāl < Ar. Fal açan. 18b/13

remze < Ar. İşaret. r.-si 15a/21

reng < Far. Renk. r. 45b/2; r.-lerden 26b/2

re'īs < Ar. Baş, başkan. r.-i 5a/21

re's < Ar. Baş, kafa. r.-i küll-i ḥaṭiyet 18a/17; beşāret-i r. 2b/11

resīde < Far. Erişmiş, yetişmiş. 29b/3; r.-sinde 23b/3; r. ol- 5a/11, 35a/9, 10, 37b/9, 38a/8, 47b/12

resm < Ar. Resim. 39a/18; terbiye-yi r. 10b/9

resūl < Ar. Haberci, elçi. r. ét- 47a/4; āl-i r. 47b/20; ḥiyānetü'l-r. 43a/18

revā < Far. Yakışır, uygun, yerinde. r.-yı aḥīr 8b/6; icābet-i r.-yı sultānū'l-enbiyā 33a/19

revāne < Far. Giden, yürüyen. 9a/16; r. ét- 44a/17; r. ol- 9b/4, 35a/6-7

re'y < Ar. Görme, görüş. (oy). r.-e 9a/4; r.-inde 34b/8; r.-lerini 8b/21

rezzāk < Ar. Bütün mahlukların rızkını veren, ihtiyaçlarını karşılayan. ḥālīk-i r.-ına 47a/20

rıfḵ < Ar. Tatlılık, nezaket. r.-ı 20a/15; r.-ı Bārī 15a/10

rızā < Ar. Rız olma. r.-dur 15a/18, 19; r.-ı için 11a/13; r.-sı 14b/6; ḥilāf-ı r. 15a/17; şabr-ı r. 18a/6; şüret-i r.

15a/16-17; taḥşīl-i r. 11a/15; uḥuvvet-i r.-yesi 19a/11

rızā-dār < Ar+Far. Rıza gösteren. r. ol- 43a/14, 15

rızā'ullah < Ar. Allah'ın rızası. 2a/19.

rızāye < Ar. Rızalığı. uḥuvvet-i r.-si 19a/11

rızḵ < Ar. Allah'ın herkese bahşettiği nimet. 40a/7; r.-ı 47a/20; r.-ını 47a/18; r.-ını 17a/1; r.-lar 16b/15; r.-um 16b/18

ri'āyet < Ar. Gütme, gözetme. r.-i murād eyle- 42b/5; r. üzre 7b/4, 9

ricā < Ar. Niyaz etme, yalvarma. 14b/16, 49b/13; r. ét- 11a/14; r. eyle 28a/8; r.-sı 15a/16; r.-yı aḥyār 16b/11; 'arz-ı r. ét- 49b/21

ricāde < Ar. Ricacı. 49b/17

ricā-mend < Ar.+Far. Ricacı. 21a/18

ricāl < Ar. Erkekler. 4b/11, 5a/2, 19a/1; ricāl-ı Ḳureyş 8b/20; r.-i sitte 37a/17

ric'at < Ar. Geri dönme. r. eyle- 6b/4, 31b/4-5, 33a/5, 34a/7

rif'at < Ar. Yükseklik. 23b/8

riḥlet < Ar. Ölme. r.-i 36b/11; r.-inde 7a/10, 19a/14; r.-inden 7b/2; r.-iyle

- 36b/16; r. eyle- 4a/7, 19a/8, 37a/5, 8; riḥlet-i nā-kām 20a/4
- risāle** < Ar. Kısa yazılmış küçük kitap. 12b/13, 14; r.-leri 13a/1; r.-lerinde 7b/13; r.-ye 2a/4; r.-yi 6b/8; r.-yi şerīf 2a/2, 50a/21, 50b/1
- risālet** < Ar. Elçilik. 9b/2; 25a/4 cenāb-ı r.-e 8a/9; ḥazret-i r. 3b/8, 28a/13, 29b/3, 37a/17; ḥazret-i r.-den 7b/16; ḥazret-i r.-e 7b/7; padişāh-ı taht-ı r. 32b/18; sultān-ı iqlīm-i r. 12b/1; sultān-ı serā-perde-yi risālet 32a/20; sultān-ı serīr-i r. 32a/9; sultān-ı taht-ı r. 33a/6
- rişte** < Far. İplik. r.-yi ümīd 49b/2
- rivāyet** < Ar. Hikāye edilen bir haber, söz veya hadise. 5a/9, 29b/19; r.-de 3b/1, 27b/20, 46a/6; r. ét-2a/6, 2b/15-16, 3b/6, 5a/10, 5b/7, 15, 19, 6a/13, 18, 8a/5, 11b/5, 7, 19-20, 12a/2, 13b/11, 14a/4, 24b/15, 26b/7, 8, 27a/20, 27b/10, 30a/6, 8, 32b/19-20, 35b/6, 36a/1, 39b/9-10, 40a/16, 44b/2, 45a/10, 14, 16, 48a/7; r. eyle- 36a/16; r.-i 26b/9, 39b/6; r.-iyle 12b/7, 26a/19, 31b/1; r.-le 4b/18, 6b/7, 13b/5, 29a/10, 29b/19, 30a/18, 32a/16, 47a/5; r. olın-18a/9; r.-i uḥrā 32a/14-15; rivāyet-i ʿulemā 9b/4; kāmīl-i r. 35b/5
- riyā** < Ar. İkiyüzlülük. 14b/17
- riyāset** < Ar. Reislik, başlık. ḥubb-ı r. 46b/20
- riyāziyye** < Ar. Hesap ilmi, matematik. nisbet-i r. 24a/12
- rubāʿi** < Ar. Aynı esasta yirmi dört şekilli vezinle yazılan dört mısralık şiir. 33a/3
- rubūbiyyet** < Ar. Hak yolunda olma. r.-ini 21a/14
- rū-gerdān** < Ar. Yüz çeviren, yüz vermeyen. r. ol- 43b/5
- rūḥ** < Ar. Can, nefes 15a/4, 23b/1; r.-a 24a/9; r.-ı saʿādet 43a/14; r.-ı şerīfi 1b/11, 50a/20; teslim-i r. 46a/19
- ruḥ** < Far. Yüz, çehre. r.-ı zengīn 8a/2
- ruḥşat** < Ar. İzin. 35a/2; zamān-ı r. 18a/6;
- rütbe** < Ar. Sıra, derece, basamak. 4a/9, 49a/12; r.-de 14a/1; r.-sine 48b/2; r.-yi nişāb 16b/1
- rūʾyā** < Ar. Rüya, düş. 38b/16; r.-da 24b/16, 25a/7, 47b/15; r.-dan 24a/20; r.-lar 47b/11; r.-yü hücre 25a/19
- rūʾyet** < Ar. Görme, görülme, bakma. 25a/5; r.-i nebeviye 24a/21; şāyān-ı r. 25a/21
- rūzgār** < Far. Rüzgar, yel. r.-a 26b/13

-S-

şā' < Ar. Bin dirhemlik bir hububat ölçüğü. 2a/14, 2b/13

sa' ādet < Ar. Mutluluk. 9b/16, 21a/4, 12; s.-le 19a/17, 24b/17, 29a/14, 32a/9; 34a/13, 35b/11; s.-i İslām 15b/21; s.-i mürüvvet 25b/18; s.-i şahādet 45b/3; 'anḳā-yı ḳāf s. 9b/2; burc-ı s.-de 13a/15; burc-ı s.-den 13a/19; ḥāne-yi s.-lerine 4b/4; ḥuzūr-ı s.-e 28b/13, 35a/19; ḥuzūr-ı s.-lerinde 3a/1; ḥuzūr-ı s.-lerine 6a/6, 27a/12-13, 28a/5; inbisāṭ-ı ḳudūm-ı s. 11a/6; miḥmān-ı s. 10b/8; mir'āt-ı huzūr-ı s.-e 9a/8; necm-i s. 13a/19; rūḥ-ı s.-leri 43a/14; şāḥib-i s. 13a/7; ser-i s. 34b/11; vücūd-ı s.-lerine 9a/2; yed-i s.-lerinden 32b/7

sa' ādet-ḥāne < Ar+Far. Büyük bir kimsenin evi. s.-lerine 46a/4; s.-lerinden 2b/16; 29a/2; s.-yi nebevī 9a/17

sa' ādet-mend < Ar+Far. Mutlu. ferzend-i s.-üm 13a/11

sā' at < Ar. Saat, vakit. 34b/19, 43b/18, 48b/14, 15; s.-e 37a/18; s.-de 37a/2

şa' b < Ar. Güç, zor, çetin. ş. gel- 26b/12

şabāḥ < Ar. Sabah. 6a/5, 19a/5, 27a/11, 36b/3; ş.-a çık- 20a/7; ş. ol- 47a/13

sabaḳ Ders. nişān.-ı s.-ı 20a/13

sābika < Ar. Geçici, geçen, geçmiş. şerī' at-ı s.-dan 23b/14; taḳrīr-i s. 7b/18

şabī < Ar. Henüz memeden kesilmemiş erkek çocuk. ş.-lerüñ 10a/21

şābit < Ar. Hareketsiz, kımıldamayan. ş.-i ḳadem 30b/9, 35b/1; ş. ol- 13b/11, 14a/1, 42a/18; ş.-dür 6b/6, 13b/20, 25b/6, 29b/19;

şābite < Ar. Yerinde durur gibi görünen yıldız. ā' yān-ı ş.-lerüñ 24a/2

şabr < Ar. Sabır, dayanma, katlanma. ş.-a 4a/15, 32a/2; ş.-uñ 2b/8; ş.-ı rızā 18a/6; ş. ét- 47b/20

sāci' < Ar. Kafiye söz söyleyen. 49b/1

sācid < Ar. Secde eden, alnını yere koyan. s.-inden 12b/6

sācidīn < Ar. Secde edenier. s.-den 12b/6

şad < Far. Yüz bin. ş. hezār 47a/7, 30a/20

sa' d < Ar. Kutluluk, uğur. s.-ı süluk 50b/5 ra'ī-yi sa' d 34a/15

şadā < Ses. 31b/18, 21; ş.-dan 30b/15; ş.-ları 3a/4; ş.-sımı 14a/5; ş.-ıyla 25b/15

şadaḳā < Ar. Sadaka. ş. ét- 5b/8, ş. vēr- 5b/12-13

şadakalla ḥü'l-^ç **azîm** < Ar. Allah'ın büyüklüğünü tasdik ederim. 22a/11

şadâkat < Ar. Dostluk; içten bağlılık. ş-ārā 4b/12; ş. buyur- 44b/14; ş. üzre 5a/3

şadâkat-meâb < Ar. Dostluğun barındığı yer. ş. kı1-18b/2

şadaqât < Ar. Sadakalar. ş.-uñ 2b/10

sādāt < Ar. Seyitler, ulular. 40a/12

şadef < Ar. Sedef, inci kabuğu. ş.-den 13a/14; ş.-i cihān 13a/16-17

sādelevh < Ar. Saf, bön. 20b/13

şadîk < Ar. Doğru, gerçek. ş. bul- 29a/18; haber-i ş. 14a/14; muḥbir-ı ş. 40a/14

şadîk < Ar. Doğru gerçek dost. muḥabbet-i ş. ol- 12a/1

şadır < Ar. Çıkan. 18a/19, 24a/4, 6, 33a/14; ş. ol- 2b/7, 18a/19, 24a/4-5, 6, 33a/14; ş.-dur 13b/15

şadîd < Ar. İrin, yaradan akan sarı su ş.-i Kureyş 29a/3, 12; baḳıyye-yi ş. 8b/13

şadr < Ar. Göğüs. ş.-uma 25a/15

şâf < Ar. Temiz, halis, katıksız. ş.-ı beste-yi muḥārib 30b/20

şafā < Ar. Gönül şenliği, kedersizlik. 25a/17, 18, 41b/7; ş.-sına 10a/16; ş.-yı şoḥbet 8a/21

şaff < Ar. Dizi, sıra. vezîr-i ş.-dur 31a/4

şaffât < Ar. Sıraya dizilmiş olanlar. ş.-ı zillet 49a/20

şâfi < Ar. Duru, temiz, katıksız. 14b/9, 32a/19; āb-ı ş. 2b/6, 18a/4

şag Sağ taraf. 24b/5, 32b/13, 40b/7

şag Yaşayan. 20a/8

şagîr < Ar. Küçük, ufak. 22b/11, 28a/1; 'ilm-i ş. 26a/17

şahābe < Ar. Hz. Muhammed sağ iken mümin olarak görülmüş erkeler. ş.-den 44b/10; ş.-yi 39a/5; ş.-yi Peygamber 27a/20; sâ'ir-i ş. 38a/10; ş.-yi Peygamber 6a/13

şahar < Ar. Kaya. 24a/9

şahî < Ar. Cömert, eli açık. 18b/4

şahîb < Ar. Bir şeyi koruyan ve ona malik olan. 13a/7, 46b/4; ş.-i 4b/18, 5b/14, 23a/5, 18a/10, 12, 23a/5, 30a/11, 41b/17; ş.-idür 15a/11, 30a/3; ş.-ini 4a/10, 14b/14; ş.-ini i.-se 18b/15; ş.-ün 8a/12; şāḥib-i ḥāne 10a/18; şāḥib-i kitāb 23b/14; şāḥib-i mevlūd 13a/13; ş.-inün 15a/8; ş.-leri 20a/17; ş.-i Keşşāf 5b/6; ş.-i Keşşāf Sedīd 4b/18ş.-i sa'ādet 13a/7

şahîḥ < Ar. Gerçek; doğru. ş.-dendür 11b/14; ş.-i 47a/2; ş.'l-cism 16a/11; ş.'l-īmān ol- 16a/13

saḥk < Ar. Kıırma, kırılma. s. ol- 48b/9, s.
êt- 48b/13

saḥn < Ar. Sıcaklık, hararet. 45b/12

ṣaḥn < Ar. Orta, meydan. ṣ.-ı kıtāl
27b/17; ṣaḥn-ı nedāmet 49a/15

ṣaḥrā < Ar. Kır, ova, çöl. ṣ.-yı eşter
11a/10; ṣ.-yı vücūd 7a/3-4

saḥt < Ar. Katı, sert, çetin. s.-ıyla 23b/6

sā'ī < Ar. Çalışan. s. ol- 18a/8

sa'īd < Ar. Yükselen, yüksek. 15b/13, 14,
38a/9, 39a/8

sā'il < Ar. Dilenci. s.-e 5b/12; s.-i dünyā
15a/13

sā'ilīn < Ar. Dilenciler. muḥıbbü's- s.
21a/10

ṣā'im < Ar. Oruç tutan. ṣ. ol- 2a/12,
18b/6, 2a/12; nevm-i ṣ. 24a/20

sā'im < Ar. Yüksek, yüce. s.-i 25b/7

sā'ir < Ar. Seyreden. 5b/14, 6b/14, 7a/3,
9a/5, 11a/5, 17b/15, 18b/15, 22b/15,
16, 26b/6, 33a/16, 33a/16, 34a/15,
36a/12, 38a/4, 5; s.-ini 19a/5; s.-leri
22b/4, 29a/8; s.-i eşḥāb 36a/8; s.-i eşyā
22b/17; s.-i muḥācirīn 36a/11; s.-i nās
4a/9; s.-i ṣaḥābe 38a/10; s. ol- 18b/15;
nefret-i ṭabī' at-ı s.-inde 36a/5

sā'ire < Ar. Hereket eden. vākı'āt-ı s.-den
1b/15

ṣaḥal Yetişkin erkeklerin yanak ve
çevresinde çıkan kılların tümü. ṣ.-dan
9a/5; ṣ.-ına 44b/21, 45a/13, 15; ṣ.-ını
45b/9; ṣ.-larımız 45b/2

ṣaḥallı Sakalı olan. 45b/10

saḥam < Ar. Hastalık, illet. kılllet-i s.
16a/14

saḥāmet < Ar. Sakatlık, bozukluk. 16a/11,
18a/21

saḥf < Ar. Çatı, dam. s.-ında 3a/4

ṣaḥil < Ar. Sıkıntılı. 38b/16

ṣaḥin- Sakınmak, çekinmek. 42b/17; ṣ.-up
41a/11

sākin < Ar. Bir yerde oturan. 3b/18, 14b/2

ṣal- Salmak, bırakmak. ṣ.-ı vèril- 25b/20

sāl < Far. Yıl. 4b/2, 6b/21, 30b/6; s.-da
10b/16, 33a/16; s.-ında 6b/11, 35a/7,
37a/11, 43a/7; s.-ı hicret.-de 3a/16,
12a/6

ṣalāḥ < Ar. Bir şeyin en iyi hali. 16b/18;
ṣ.-a 43b/13; ṣ.-ı bezir ol- 16a/8; ṣ.-ı ḥāl
39b/17

ṣalāhiyyet < Ar. Bir işe karışmaya, bir işi
yapmaya hakkı olmak. 37a/17; bā'ış-i
ṣ.-i imān 16a/15-16

şalât < Ar. Namaz. 50b/5; ş.-i ‘aşrî 6b/1;
ş.-i şerîfe 22b/6; edâ-yı ş.-dan 37b/6;
edâ-yı ş. eyle- 36a/14

şalhâ < Far. Yıllar, seneler. ş.-ya 20a/15

şalı Salı. 17b/15

sâlib < Ar. Kapıp götürren, alıp yok eden.
22a/18

şâlih < Ar. Dinin emrettiği şeylere uygun
hareket eden. 44b/12; şâlih-i
mü’minîn 5b/16

sâlik < Ar. Bir yola giren. s.-e 38a/6

sâlim < Ar. Sağ, sağlam. s. ol- 10a/11-12

Şalla’llahu < Ar. Allah onun şanını
yüceltsin! 5a/11, 10b/5, 19a/20,
24b/15, 25a/7, 28b/10, 29a/16, 20,
30a/19, 35a/8, 35b/12, 36a/20, 47a/6,
50a/17; ş. ta’âlâ 1b/13, 27a/9, 11

salţanat < Ar. Sultanlık, hükümdarlık s.-
larıdır 38b/19

sâmi < Ar. Yüksek, yüce. 6b/8

sâmi’ < Ar. İşiten, dinleyen. 49a/17; s’l-
kavl 29a/20; s. ol- 25b/13, 29a/21

şâmit < Ar. Ses çıkarmayan, susan. ş.-dür
41a/3

şan- Sanmak. Zannetmek. ş.-ma 17a/20;
ş.-ursın 22b/11

şanâ Sana. 9b/17, 11b/16, 19, 17a/10, 15,
21a/19, 29b/9, 33b/11, 36a/7, 37b/20,
38a/19, 38b/12, 41b/11, 14, 16, 19,
42a/18, 42b/18, 44a/12, 44b/19,
45b/19, 21, 46a/2, 46b/13, 47b/12,
48a/19, 49a/5, 9, 50a/11, 13; s.-dur
49a/11

şanâdîd < Ar. Başkanlar, ileri gelenler. ş.-
i Kureyş 6b/11

sancağ(ğ) Bayrak. 26a/10, 15, 26b/17; s.-i
6a/3, 8, 41b/5; s.-larımız 30b/6;
sancağ-ı şerîf 26b/17, 32b/14

şandal < Ar. Kuvvetli ve güzel kokulu
sert bir ağaç. ş.-dan 48b/13

şanem < Ar. Put. ş. ol- 12a/21

şâni < Ar. İkinci. ş.-de 24a/19; â’ yân-ı ş.
15a/5; tağdîr-i ş.-ye 36b/17;

sarây < Far. Saray. s.-a 26b/19; s.-ına
5b/20, 38a/1; s.-ında 5b/20

şarb Sarp. Güç. ş. u çarb 26a/11

şarf < Ar. Harcama, tüketme, kullanma.
14a/16

sarh < Ar. Yüksek yapı. 31a/19

sarı Sarı 3b/20, 26b/7

şârim < Ar. Keskin, kesici. 29a/5

şavâb-dîde < Ar+Far. Doğru ve haklı
görölmüş. ş.-leri ol-2a/10, 9a/18

şavır- Savurmak. ş.-dı 34a/2

şavt < Ar. Ses, seda. 21b/20; ş.-a 15a/10; ş.-ı a^c lā 32a/3; ş.-ı a^c lā; 11a/7 ref^c -i ş. 30b/18

şay- Saymak, herhangi bir şey yerine koymak. ş.-arum 25b/6

sa'y < Ar. Çalışma, gayret etme. 18a/9, 27b/1, 43b/11; s. eyle- 6a/15, 20b/20, 50b/3; s.-ı iltizām eyle- 27b/1, 42a/10-11; s.-ı māl 11a/15

sāye < Far. Yardım; yardımcı. s.-ler 30b/14

sebāt < Ar. Sözünden, kararından vazgeçmeme. ş.-iñüze 21b/18

sebb < Ar. Sövme. s. eyle- 11b/9, 40a/5-6

sebeb < Ar. Sebep, neden. 3a/8, 10a/12, 12a/9, 16b/19, 17b/12, 21b/14, 17, 19, 30a/1, 35a/7, 37a/5, 16, 45b/16, 46b/19; s.-den 30b/9, 43a/17; s.-le 47a/7; s.-dendür 5b/2, 14b/2; s.-ledür 35a/17; s.-leri 29a/7; s.-lerüñ 30b/17; s.-üñ 22a/3; s. ol-15b/18, 16b/19, 17b/12, 21b/14, 17, 19; s.-den 14b/7, 17b/18, 19b/6, 30b/9, 43a/17, 46b/19; s.-iyle 2b/7, 9b/13, 18b/9, 24a/11, 25b/11, 38a/13, 15, 38b/2, 43b/1, 45a/4, 47a/7; s.-i cereyān 22a/2; s.-i duḡūl ol- 5a/1; s.-i ḡandesi 11b/16; s.-i helāk 20b/9; s.-i ḡizlān 20b/10; s.-i İslām 8a/18; s.-i nüzūl 1b/14, 2a/5,

2b/12, 5b/12; s.-i reft 24b/10; s.-i selāmet-i İslām 16a/15; sebeb-i şūrīsi 8a/2, s.-i tesmiye 3b/20; s.-i zāhir 8a/20, 20a/8-9

sebīl < Ar. Yol, büyük cadde. t.-yi sebīl 10a/19;

sebt < Ar. Cumartesi. 17b/12, 18

sedd < Ar. Kapamak. s. èt- 25a/6, 26a/6; s. olın- 25b/19

secde < Ar. Allah'ın huzurunda yere kapanış. 12a/21, 14b/6, 7; s.-yi güzār i.-di 12b/1; s.-yi raḡmān 7b/12

sefāhat < Ar. Zevk ve eğlenceye düşkünlük. s.-ini 18b/11

seffāḡ < Ar. Güzel konuşan. 12b/4

sefil < Ar. Alçak. 39a/12

segirle Koşutrmak. s.-diler 44a/8; s.- (y)en 44b/14, 46a/1

sehv < Ar. Yanlış, yanılma. s. eyle- 14a/13 nās-ı s. eyle- 14a/13

sekerāt < Ar. Sarhoşluk. taḡfif-i s. 20a/15

sekiz Sekiz. 4a/6, 6a/14, 27a/21, 33a/7, 37a/10; s.-inci 6b/11, 43a/9; s.yüz 39b/4, 7, 10; s. yüz.-den 34a/18; on s.-inci 38a/7, 43a/9; otuz s.-inci 38b/12; yigirmi s. 37a/9

seksen Seksen. 39b/8, 10; s.-i 7a/10

selām < Ar. Selam, esenleme. 50b/5; s.-a 50a/7; s. götür- 4b/13; s. vër- 4b/13; teblîğ-i s. 16a/6

selāmet < Ar. Korku ve endişeden uzak olma, kurtulma. sebab-i s.-i İslām 16a/15; arzū-mend-i s. 50a/7; semt-i s. 8b/18; sūy-i s. 8b/17

selb < Ar. Zorla alma. 23a/11; s. eyle- 12b/2

sell-i seyf < Kılıç çekme. 46a/7

sem^ʿ < Ar. İşitmek, kulak vermek. s.-ine 32a/11; s.-i hümāyūn 33a/7, 35a/8; s.-i ma^ʿ neviyye 21a/8

semā < Ar. Gökyüzü. s.-ya 30a/6

semāviyye < Ar. Gökle ilgili. kuvā-yi s.-nūñ 24a/10-11

semere < Ar. Fayda, verim. ş.-sidür 14a/12; ş.-yi bākiyyesi 2b/8; ş.-yi zekā 18b/8

semī^ʿ < Ar. İşiten. s.-sin 49a/7; semī^ʿ ü'd-du^ʿ ā 21b/6

semt < Ar. Taraf, cihet, yön. s.-ine 35a/12, 45b/7; s.-ini 38b/5; s.-i düşmen 32b/2; s.-i selāmet 8b/18

sen Sen. 3a/2, 3b/9, 5a/18, 19, 20, 11b/17, 20, 12a/8, 13a/12, 17a/12, 21a/17, 22b/9, 35a/21, 39a/11, 15, 43b/11, 21, 44a/11, 44b/20, 45b/17, 49a/6, 7, 10;

s.-de 11a/14, 17a/9, 22b/10, 12; s.-den 14b/9, 20b/8, 45b/15, 48b/13; s.-i 8a/15, 32a/20, 21, 33b/6, 8, 12, 35a/20, 38b/10, 40a/13, 16, 41a/18, 41b/20, 21, 44a/13, 44b/17; s. mi 42a/12; s.-ünñ 6b/2, 8b/9, 11a/13, 14, 13a/13, 17a/1, 13, 21b/4, 24b/18, 30a/10, 32a/3, 33a/1, 33b/6, 35a/20, 38a/3, 39a/8, 13, 40a/19, 41b/4, 6, 16, 42b/14, 43b/13, 45b/20, 49a/13, 49b/2; s.-ünñdür 41b/17; s.-sin 35b/4, 45b/20; s.-ünñle 9b/17, 19b/2, 33b/10, 43b/19; s.-ünñ midür 46b/16

senā < Ar. Övme, övüş. 18a/6

sene < Ar. Yıl. 6b/17, 7a/9, 8a/19, 19b/12, 24a/17, 34b/6, 37a/8, 38a/7, 39a/19, 43a/8; s.-de 38b/13; s. i.-di 38a/7; s.-si 3a/12, 6a/3, 7a/10, 27a/8, 30b/10, 33a/12, 37a/5, 43a/9, 10; s.-sinde 19a/8, 45a/3; s.-sinünñ 27b/6; s.-ye 26a/3; s.-yi ātī 30b/4; s.-yi hicriye 34b/3, 43b/16

sened < Ar. Üzerine dayanılacak, itimat edilecek şey. s.-inde 13b/5; s.-i cevāz 11b/20; s.-i şerīf 19a/21; seyyid-i s. 37a/11

senedāt < Ar. Üzerine dayanılacak, itimat edilecek şeyler. kuvvet-i s. 13a/4

senevī < Ar. Seneye ait olan. 18a/1; zehr-i s. 37a/7

ser-^ʿasker < Far+Arp. Komutan. ser-^ʿa. i.-di 10b/14; ser-^ʿa.-leri 37b/7; ser-^ʿa. ol- 10b/15

ser < Far. Baş. 8a/4, 11b/14, 29b/3, 37b/7, 43a/6; s.-āyine 21a/9; s.-düşmān 28a/6; ser-firāvan 47a/9; s.-i maḳṭū^ʿ 43a/6, 7; s.-i mübārek 6a/19; s.-i nuḥūset-i burur 28a/3; s.-i sa^ʿādet 34b/11

ser-dār < Far. Kumandan. 39a/21 cenāb-ı ser-d.-ı ekrem 34b/19; cenāb-ı ser d.-ı ümmet 28a/5; ser-d.-ı ekrem 31a/12, 35a/8; ser-d.-ı İslām 29a/11

serir < Far. Taht. sultān-ı s.-i risālet 32a/9

serika < Ar. Çalınmış, çalınmış şey. s. ét- 28b/18

seriyye < Ar. Düşman üzerine gönderilen küçük süvari müfrezesi. 26b/15, 31a/6

server < Far. Baş, başkan, reis, ulu. s.-i enām 35b/9; s.-i kā^ʿināt 7a/1; s.-i şādī 11a/3;

servet < Far. Mal, mülk, zenginlik. 18a/9; s.-e18a/8

ses Ses. s.-üñe 21b/4

setr < Ar. Örtme, kapama, gizleme. 29a/14; s. eyle- 7a/13; s.-i ^ʿavret 34a/6

sev- Sevmek. s.-digini 8a/17 s.-er 6a/5, 27a/11; s.-erler 6a/5, 27a/10; s.-ersin

46b/13; s.-medigini 8a/17; s.-mez 11b/6

sevāb < Ar. Allah tarafından mükafatlandırılan hareket. ş.-ı 14b/6, 7; ş.-ı muḳarrer 14b/3

sevdā < Far. Aşk, sevgi. s.-sından 42b/17; tekşir-i s.-dan 6b/9-10

seviyy < Ar. Düz, doğru. s.-i dil-cüy-i nebevī 34b/17-18

sevk < Ar. Göndermek, ileri sürmek. s.-i mizān ét-24b/6

seyyid < Ar. Efendi. s.-i sened 37a/11

seyl < Ar. Sel; şiddetle gelen şey. s.-e 8a/1, 18a/20, 21b/17

seyr < Ar. Bakma, izleme. 20b/19

seyyi^ʿ < Ar. Fena, kötü. s.-e 5a/3; s.-yi 5a/2

şıbyān < Ar. Çocuklar. ş.-a 19b/19

şifat < Ar. Şekil, varlık. ş.-laruḡ 21b/17

şifāt < Ar. Sıfatlar, vasıflar 23b/19; ş.-ından 13b/13

şihhat < Ar. Sağlamlık, sağlık. 14b/5, 16a/15; ş. bul- 16a/12-13; ş.-de ol- 40a/4; ş.-la 19b/5; ş.-ları 2a/8; şifā-yāb-ı ş. 2a/12-13

şirāt-ı müstakim < Ar. İslamiyet yolu. şirāt-ı m.-i 44b/9

şırf < Ar. Yalnızca. 26b/5

sırr < Ar. Gizli tutulan kimseye söylenmeyen şey. s.-dur 15a/1; s.-i 21b/7, 30b/3, 41a/20; s.-ına 39a/3; s.-ıyla 46a/5; s.-la 47b/9; s.-um 47b/10; s.-umı 49a/17; sırr-ı şerif 36a/4

şiyām < Ar. Oruç. ş.-a 2a/13; şehir-i ş.-dan 45b/8

şiyānet < Ar. Koruma, korunma. ş. ét- 25/14; ş. eyle- 25b/11

sibāk < Ar. Bir şeyin üst tarafı, geçmişi. ifāde-yi s.-ında 2b/8

şığa < Ar. Fiil çekimi, kip. ş.-sıdur 23b/9

sihr < Sihir kadar kötü olan şey fetanlık. s.-i 9a/18; s.-i kabih 48a/15; ibtāl-i s. 3a/7

şıka < Ar. Güven, emniyet. ş.-dur 6b/7

silāh < Ar. Silah. s.-ın 34a/9; s.-larından 35a/3

silsile < Ar. Art arda gelen şeylerin meydana getirdiği sıra. s.-sidür 39a/17

şim u zer < Far. Altın ve gümüş. 17a/11

sine < Far. Göğüs. s.-si 32b/15

sinn < Ar. Yaş, ömür. s.-i 31b/15, 46b/1

sipāriş < Far. İsmarlama, ısmarlayış. s. buyur- 9b/19; s. eyle- 37a/19

siret < Ar. Bir insanın tutmuş olduğu manevi yol. 19a/13

şit < Ar. Çatırtı, patırtı. 31b/21

sitem < Far. Sitem. teveccüh-i s.-inden 27a/1; zulm-ı s. 37b/10

sitte < Ar. Altı. r.-i sitte 37a/17

siyāh < Far. Siyah. 2b/16, 18a/4, 26a/20, 26b/1, 3, 4, 5, 46b/11; s.-a 26b/2; rāye-yi s.-ları 26b/1

siyāk < Ar. Sözüün gelişi ifade şekli. 15a/7; s.-da 39b/20, s.-ında 11a/6; s. üzre 6b/12, 17b/9

siyāset < Ar. Devlet idare sanatı. 23b/20

siz Siz. 5a/13, 11b/9; s.-den 9b/13, 32a/14, 40a/6, 7; s.-e 32a/14, 44b/9, 48a/10; s.-i 21b/15, 41a/; s.-ler 9b/12, 21b/14, 18, 29a/21, 32a/5, 34b/8, 18, 37b/15, 39b/21, 47b/21; s.-lerde 21b/18; s.-lere 13b/14, 34b/16, 48a/1; s.-leri 9b/8, 40b/20; s.-lerüñ 5a/14, 36b/1; s.-üñ 21b/18, 30b/6, 32a/12, 17, 41a/6, 44b/3

şoḥbet < Ar. Görüşüp konuşma, arkadaşlık. ş. ét- 8a/8; ş. eyle- 20b/8; ş. ol- 19b/15; şafā-yı ş. 8a/21; z.-i şoḥbet 20b/15

şol Sol taraf. 32b/14, 40b/7; ş.-da 24b/5

şonra Sonra. 4a/13, 19, 4b/9, 6b/14, 7b/2, 20, 8b/7, 9a/11, 9b/1, 15b/19, 19b/21, 26a/8, 26b/9, 16, 27a/2, 7, 28a/19, 29a/7, 31a/14, 17, 31b/12, 17, 36a/11, 12, 19, 36b/4, 37b/6, 9, 38a/4, 10, 40a/9, 42a/14, 43b/5, 14, 44b/15, 46a/14, 47b/20, 48a/1; ş.-dur 5b/6

şor- Sormak. ş.-dı 31b/21, 41a/3; ş.-diğiniz 27b/18; ş.-sun 42a/12

söyle- Söylemek, demek. 46b/14; s.-di 44b/15; s.-digi 45b/18; s.-r 15a/10; s.-mek 39a/13; s.-mez idi 19b/11

söylen- Söylenmek. s.-ür 46a/5

söz Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi. s.-leri 13a/3, 14a/14

şu Su. 18a/5, 48b/14; ş.-yı 22a/14; ş.-yına 41a/4; s.-yını 41a/7; ş. ile 2a/19, 2b/1

su 'âl < Ar. Sorma, soru. 25b/12; s.-de 21a/21, 25a/13; s.-lerime 25a/5; s.-lerine 25a/12; s. ét- 42b/6, 46b/15; s. eyle- 7b/6, 7, 11b/6, 17a/12, 19a/4, 27a/1, 31b/20, 40a/16, 42b/13, 46a/16, 46b/15-16; s. olun- 44b/3, 46b/19

şubh < Ar. Sabah. 1b/11 ezân-ı ş.-a 37b/5

şudür < Ar. Meydana çıkma, olma. ş.-ıyla 9b/14

şüf < Ar. Yün dokuma. perde-yi ş.-dan 26b/8-9

şüfiyye < Ar. Tasavvufçular. ş.-yi kirâm 19b/6, 22b/2, 12, 23a/16, 23b/18; s.-nün 14b/7

şugrak Kadeh, bardak, sürahi. (Tarama sözlüğü 1971) ş.-ı laîfe 20a/5

şulehâ < Ar. Salih, iyi, yarar, günahsız. ş.-nuş 24a/21

şulehâyet < Ar. Günah işlemeyen kimseler. ş.-ün 14b/4

şulh < Ar. Barış. ş.-a 41a/1

sultân Sultan, hükümdar. s.-um 19b/17; s.-ı 38b/10; hâk-pây-i s. 1b/16; hâzret-i s.-ı dîn-i İslâm 12a/14-15; icâbet-i revâ-yı s.'l-enbiyâ 33a/19; menkıbe-yi s. 10a/12-13; s.-ı dîn-i dünyâ 4a/4; s.-ı iklîm-i risâlet 12b/1; s.-ı serâ-perde-yi risâlet 32a/20; s.-ı serîr-i risâlet 32a/9; s.-ı taht-ı risâlet 33a/6

şun- Sunmak. ş.-mağa 40a/2

şür < Ar. Kıyamette, Hz. İsrâfil'in üfleyeceği boru. ş.-dur 23b/3

şurâh < Far. Delil, gedik. hâk-ı ş.-i 40b/5

süre < Ar. Kur'an'ın ayrıldığı 114 bölümünden her biri. s.-leri 11b/12; s.-yi celîle 2b/12; s.-yi Fâtiha 14a/17; s.-yi Helâtâ 2a/5; s.-yi Nisâ 2b/9; s.-yi Tebbet 8a/6; s.-yi Yasin 11b/2; 'umde-yi şüre 23a/11

şüret < Ar. Biçim, yol. 5a/21, 37b/21, 40b/17, 44a/20; ş.-de10a/16; ş.-idür 15a/1; ş.-iyle 39a/10; ş. üzre 8b/21; ş.-i ğalabe 31b/5, 1641b/18; ş.-i idbār 42b/7; ş.-i insān 17a/12; ş.-i maḥşūş 15a/1; ş.-i rızā 15a/16-17

şüret-nümā < Ar.+Far. Meydana gelen. 18a/21, 31b/16

şürī < Ar. Görünürde olan, içten olmayan. 12b/3, 18a/11, 15b/21; 12b/3, 24a/18; ş.-si 24a/18 ‘ ilel-i ş.-ye 21a/8; ‘ illet-i ş.-den 20a/9; sebeb-i ş.-si 8a/2

su‘t < Ar. Yolda ve sahrada işaret için dikilen taş. s.-ı nevā 15a/13

şu‘ūd < Ar. Yukarı çıkma, yükselme. 45b/4

sūy < Far. Taraf, cihet, yön. s.-i selāmet 8b/17

sübḥānī < Allah’a ait olan. ni‘met-i s. 20a/15

sübūt < Ar. Meydana çıkma. ş.-a 38a/18

sūbyān < Ar. Çocuklar. 19b/19

sūd Süt. 10a/6

sūfli < Ar. Aşağıda bulunan. s. i.-se 18b/11

sūḥan < Far. Söz, lakırdı. 38b/1; s.-i 34b/9

sūḥān-sāz < Far. Söyleyen. . s. ol- 18b/5

sükkeriyye < Ar. Şekerle ilgili. elfāz-ı s.-dendür 23a/1

sükūt < Ar. Susma. s.-ını 18b/9; s. ét-46a/3-4; s. eyle- 39a/12, 40b/1

sülāsī < Ar. Üçlü, üç şeyden meydana gelen. māzī-yi ş. 22a/2

sülūk < Ar. Belli bir gruba girme, bir yolu takip etme. 20b/19, 41a/6; sa‘d-ı s. 50b/5

sülüş < Ar. Üçte bir. 2a/20, 19a/6

sünnet < Ar. Kanun, yol. s.-ini 4b/3; s.-üm 44b/20; s.-i mübāreke 15a/4

sür- Sürmek. s.-diler 33b/4; s.ersin 44b/20; s.-ilür 14b/13; s.-iyerek 28a/5; s.-mek 15a/4; s.-üp 6a/8, 19b/5, 27a/14, 41a/14, 44b/17

sür‘at < Ar. Çabukluk, hız. s.-le 37b/18

süre Zaman. 2a/12

sürūr < Ar. Sevinç. Neşeli olmak. s.-i ḥandān 28a/7; s.-i iẖḥār eyle- 32a/1

sütür < Ar. Perdeler, örtüler. rāz-ı s.-umdan 49a/16-17

süvār < Far. Ata binmiş, binici. 41a/12; s. ol- 9b/21; vālīü’s-s. 29a/14

süvārī < Far. Atlı asker. 33b/3

süyüf < Ar. Kılıçlar. s.-uḡ 30a/14

-Ş-

şa' bān < Ar. Hicri ayların sekizincisi. ş.-i şerīf.-ün 50a/21

şābb < Ar. Genç, delikanlı, yiğit. ş.-i nā-bāliġ 27b/10

şād < Far. Mutlu, sevinçli. ş. ol- 3b/10

şādī < Ar. 1. Nağme ile şiir okuyan. server-i ş. 11a/3

şādkām < Far. Çok neşeli. ş. ol- 31a/8

şāfi' < Ar. Şefa'at eden, kabahatli kimsenin affi için araya girip yalvaran. 5b/21, 49b/21, 50a/15

şāfi'yye < Ar. Şafilik, İmam-ı Şafii mezhebinden olan. ş.-nün 14b/19

şāh < Far. Padişah. 30a/12; tāriḥ-i baḥş-ı ş. 50b/4

şāḥ < Far. Dal, budak. ş.-ları 47b/19

şahādet < Ar. Şahitlik. 14b/20, 41a/18; ş. buyur- 32b/20; ş. ét- 23b/10, 26b/15; ş.-i 47b/4; ş.-ini 29b/7, 40a/13; şahādet-i m. ol- 28b/14; 'ālem-i ş. 4a/5; devlet-i ş. 47b/21 sa'ādet-i ş. 45b/3 şerbet-i ş.-i 47b/21

şahādet-resān < Ar+Far. Şahadet getirenler. 41a/16-17

şāhane < Ar. Şah gibi, şah yakışır. ḥidemāt-ı ş.-yi 15b/18

şāhid < Ar. Şahit, tanık. ş.-dür 13a/9, 23b/10, 26a/14, 32a/16, ş. ol- 27b/4

şāḥ(i)ş < Ar. Kişi, kimse. 19a/15, 29b/11, 37a/12; ş.-dur 24a/1; ş.-uñ 16b/18; ş.-i vāḥīde 37a/13

şā'ibe < Ar. Hata, eksiklik. 14b/8

şākī < Ar. Bahtsız, habis, fena, haylaz. 15b/11, 13, 14

şākī < Ar. Haydut, yol kesen. 41b/8, 44b/12, 15, 45a/13 nām-ı ş. 41b/8

şākḳ < Ar. Yarma, yarıma, kırma. ş. ét- 8b/5-6, 31b/8-9; ş. eyle- 8b/7

şām < Far. Akşam. 1b/11

şān < Ar. Şan, ün. ş.-ında 5b/9, 25b/10

şāriḥ < Ar. Açıklayan. 7a/4; ş.-i dīvān-ı 'ālī-şān 48b/17

şark < Ar. Parıldamak. 23b/9

şaşı Şaşı. 28a/16; ş. i.-di 28a/15-16

şāyān < Far. Uygun, layık, yakışır. ş.-i rü'yet 25a/21

şāyed krş. şāyet. ş. ki 30 b/7, 34a/5

şāyeste < Far. Yakışır, uygun. 37b/14

şāyet < Far. Eğer. ş. ki 4a/14, 27a/3

şeb < Far. Gece. 9b/18, 25a/6, 38b/14

şebb < Ar. Kavga çıkarmak. 27b/15

şecā' at < Ar. Yiğitlik, yüreklilik. 9a/1;
eşer-i ş. 27b/12; kuvvet-i şe.-uñ
41b/16-17

şecā' atkār < Ar+Far. Yiğit. ten-i ş.-ını
31b/13

şecer < Ar. Ağaç. s.-üñ 23b/4

şecere < Ar. Soy. ş.-yi mel'ün 39a/17;
bī' at-ı ş. 39b/7; tahtü'l-ş. 39b/4

şeceretu'llah < Allah'ın ağacı. s.-dur
22b/5

şecī' < Ar. Cesur, yürekli, yiğit. 10a/2,
26a/14, 41b/8, 42a/1

şedd-i rahl < Ar. Yola çıkma, yolcu olma.
şedd-i r. ét- 35a/17

şedid < Ar. Bela, musibet, büyük sıkıntı.
18b/8

şefā' at < Ar. Birinin dileğinin yerine
getirilmesi için edilen aracılık. ş.-den
50a/14

şehāmet < Ar. Akıl ve zeka ile beraber
olan yiğitlik, kahramanlık. ş.-le 28b/1

shevāt < Ar. Şehvetler, arzular. 17b/20

şehid < Ar. Din uğruna ölen kimse. 47a/8;
ş.-lerimüz 32a/17; ş.-üñ 29b/6; ş. eyle-
31b/8, 32b/17, 44b/1; ş. ol- 4a/14,
27b/11, 32b/10, 38a/7-8, 40a/13,
40b/3, 10-11, 43a/19, 44a/20, 46a/3,
48a/3, 6, 7

şehr < Far. Şehir. ş.-e 43b/7; ş.-ine 18a/7;
ş.-i şıyām 45b/8; etfāl-i şehr 11a/4

şeh-rāh < Far. Anayol, cadde. ş.-de 29a/7

şehn-şāh < Far. Padişahlar padişahı.
cenāb-ı ş.-ı risālet 32a/2

şehrī < Far. Şehirli. 18a/1

şekk < Ar. Şüphesiz, tereddüt. ş. ét- 44b/8

şekl < Ar. Şekil. ş.-i 17a/17; ş.-inde
38b/16; şekl-i 'arūs-āne 17a/7

şekvā < Ar. Şikayet etmek. ş. eyle- 21a/5

şemātet < Ar. Birinin kötü durumda
olmasına sevinme. ş. ét- 25b/12

şemm < Ar. Koklama, koku alma. ş. ét-
42a/9

şems < Ar. Güneş. 6b/4; ş.-i 6b/3; ş.-i
hidāyet 13a/18

şemşir < Far. Kılı. ş. eyle- 42a/3; küşne-
yi ş. 27b/8; ta' m-ı ş. 31b/6-7

şer' < Ar. Allah'ın emri, ayet ve hadis
esasları üzerine kurulmuş olan din
kaideleri. hilāf-ı ş. ol- 15a/16; mizān-ı
ş.-i şerif 24a/13; taşşī-ş. hilāf ş. 15a/18

şerāi't < Ar. Şartlar. ş.-de 24b/12; şerāi't-
i d.-sini 20b/11

şerbet < Ar. Tatlı içecek. ş.-i şahādet.-i
47b/21

şeref < Ar. Onur. ş.-le 47a/3

şeref-yâb < Ar+Far. Şeref bulan, şeref kazanan. 8b/16, 25a/7; şeref-y.-ı eşhâb 39b/5

şerh < Ar. Açıklama. ş.-e 6b/10; ş. buyur- 6b/9-10, 11a/1; ş. eyle- 1b/10; ş.-inde 24a/8, 37a/9, 11; ş.-inde 22b/18; ş-i l.- indan 1b/13; şerh-i Fuşûş 24a/1

şerâr < Ar. Kıvılcım. 47b/21

şerî'at < Ar. Allah'ın emri, doğru yol. ş. üzre 12b/9; ş.-ı 23b/18, 21; ş.-ı 'İseviyye 7b/8-9; ş.-la 23b/17; ş.-ı sâbika 23b/14; taqlid-i ş.-de 7b/10

şerîf < Ar. Mübarek, kutsal. ş.-i İslâm 30a/13; 'alem-i ş. 34a/12, 34b/20; âyât-ı ş.-lerüñ 1b/14; beyt-i ş. 20b/7, 17, 24b/11, 27b/3; beyt-i ş.-i 8b/2-3, 48b/6; beyt-i ş.-üñ 30a/16, 48a/16; cild-i ş.-den 31b/13-14; dest-i ş.-inde 31b/2; ebyât ş.-leri 48b/11; emr-i ş. 2a/11; eşer-i ş. 34a/4; eşer-i ş.-i 25b/4-5; hacc-ı ş. 5a/11; harem-i ş.-lerine 47a/13 hatt-ı ş.-iyle 47a/15; huzûr-ı ş.-ine 45b/13, 46a/13; huzûr-ı ş.-üñde 45b/13-14; ilm-i ş. 26a/13; ism-i ş. 37a/4; ism-i ş.-ine 48a/18; ism-i ş.-le 11a/19; ism-i ş.-leri 30a/15; ism-i ism-i ş.-nüñ 21b/10; kabr-i ş.-inde 46b/3; kabr-i ş.-e 36a/18; kadem-i ş.-leri 29a/3; lafz-ı ş.-i yed 22b/13; mahşül-ı beyt-i ş. 21a/10; ma' nâ -yı beyt-i ş.

45b/1; ma' nâ-yı ş. 47b/5; meclis-i ş.-i 5a/19-20, 5b/4-5; mescid-i ş. 11a/10, 12; mişâl-i nuţk-ı ş. 25b/1-2; mizân-ı şer' -i ş. 24a/13; na' at-ı ş.-de 7a/7; neyh-i ş. 27a/6; nuţk-ı ş. 16b/15, 17b/19, 20b/6, 22a/13, 21, 24a/14, 29b/1, 36b/10, 13, 42a/11, 13, 45a/21, 47b/8; nuţk-ı ş.-e 19b/1; nuţk-ı ş.-i 15b/12, 46b/12; Muşhaf-ı şerîf 14b/3; nuţk-ı ş.-inde 18a/3; nuţk-ı ş.-leri 17a/16; nuţk-ı ş.-lerini 42b/9-10; pāk-ı vücūd-ı ş.-sin 36a/8; ramazân-ı ş.-üñ 27b/6-7; risâle-yi ş. 50a/21; risâle-yi ş.-i 2a/2, 50b/1; rûh-ı ş.-i 1b/11; rûh-ı ş.-leri 50a/20; sancağ-ı ş. 26b/17; sancağ-ı ş.-i 32b/14; sened-i ş.-dür 19a/21; sırr-ı ş.-ine 36a/4; şa' bân-ı ş.-üñ 50a/21; cenâb-ı ş.-e mi 8a/9; terceme-yi beyt-i ş. 21b/20; zât-ı ş.-ler 28a/7; zât-ı ş.-lerdür 48a/3

şerîfe bkz. şerîf. ravza-yi ş.-ye 24b/7; şalât-ı ş.-dür 22b/6

şer' iyye < Ar. Şeriatla ilgili. müsteşhedât- ı ş.-dendür 22a/3

şerr < Ar. Fena, fenalık. 24b/5

şerrü'n-nâs < Ar. İnsanların en kötüsü. 32b/7

şetm u sebb < Ar. Sövüp sayma. 41b/19

şey' < Ar. Şey, nesne. 34a/6, 36a/5; ş.-de 18a/14; ş.-e 2b/13; her ş. 23a/19; her ş.-üñ 15a/6

şeyde < Ar. Yok olmak. ş. ét- 21a/15

şeyh < Ar. Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri bulunan kimse. ş.-üñdür 24b/18; ş.-i kâmil 48b/3

şeyhîn < Ar. Şeyhler. 35b/3

şeytân < Ar. Şeytan. 8a/18

şeytâniyet < Ar. Şeytanlık. 'ırķ-ı ş.-leri 30b/9

şiddet < Ar. Sertlik, katılık. 33b/17, ş.-i hâl 15a/10, 16a/3; ş.-i hârâret 2a/7

şifâ < Ar. Hastalıktan kurtulma, iyi olma. ş.-yı Resû'ullah 27a/19

şifâ-yâb < Ar+Far. Şifa bulmak, iyileşmek. şifâ-y. ol- 2a/10; ş.-ı şihhat 2a/12-13

şikâr < Ar. Av, avlanma. ş.-a 8b/2

şikâyet < Ar. Sızlanma. 37b/13; ş. ét- 18a/13; ş. eyle- 18a/11, 37b/12; ş.-üñ 37b/12; ehl-i ş. 38a/5

şikest krş. şikeste. 31b/3; ş. ol- 48b/9

şikeste < Far. Kırılmış, yenilmiş. ş. ol- 25b/15; ş.-yi mizâc ol- 2a/7

şikeste-yi dil < Far. Gönül kırıklığı. 20a/10

şimdi Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda. 21b/6, 32a/6, 39a/14, 44a/13, 47b/5

şir < Far. Arslan. 42a/3; ş.-i dilân 39b/3

şir < Ar. Şiir. 7a/21, 11a/7, 23b/5, 31a/10, 34a/19; ş.-de 30b/17; ş.-dendür 27a/19; ş.-i 11a/7

şir-âne < Far. Aslancasına. 42b/7

şirk < Ar. Allah'a ortak kabul etmek. ş.-den 12b/4

şöhret < Ar. Ad yapma, ün. ş. bul- 3b/17-18

şöyle Şöyle. 34b/1

şu Şu. 44b/17, 47a/19, 49b/1; ş.-dur 27b/18

şu'alan- < Ar. Alevlenmek. ş.-up 7b/19

şu'arâ < Ar. Şairler, ozanlar. Rabb-ı ş.-.ya 12b/1

şubân < Far. Çoban. ş.-cuķ 28a/2

şuğl < Ar. Uğraşılacak, meşgul olunacak şey. ş.-ı 14a/10; ş. ét- 27b/16-17; eşnâ-yi ş.-ında 24b/2

şūra < Ar. Konuşma yeri. ş.-ya 37a/15

şurü' < Ar. Başlama. 30b/21, 39b/21; ş. buyur- 35b/14; ş. eyle- 33b/14, 39a/20; ş. ét- 15b/7

şübhe < Ar. Bir şeyin doğruluğundan emin olamama. 13a/19

şüç'ân < Ar. Cesurlar, yiğitler. meydân-ı ş. eyle- 31a/6

şühüd < Ar. Vücut bulma. eşnâ-yi ş.-umda 23a/18

şükr < Ar. Allah'ın nimetlerine karşı memnuniyet göstermek, teşekkür etmek. 14b/12, 18a/6

şükr-bâr < Ar+Far. Şükür saçan. 24a/17

şümârîde < Ar. Sayılmış, hesap edilmiş. ş.-dür 22a/21

şüyü' < Ar. Duyulma, yayılma, bilinme. ş. bul-12a/11

-T-

tâ < Far. Ta. 4b/6, 29b/5, 37b/5, 50a/16; t. ki 7b/19; 39b/21, 50a/4

ta'abbüs < Ar. Surat asma t. ét- 18b/4

ta'accüb < Ar. Şaşakalma. t. ét- 26b/16, 43a/3, 46b/18

ta'accübâne < Ar. Şaşarak. 36a/8; hânde-yi t. 7a/18

ta'âm < Ar. Yemek, aş. 46a/16, 17; t. ét- 42b/21-43a/1

ta'aruz < Ar. Düşmana saldırma. t. eyle- 41b/11

tâ'at < Ar. Allah'ın emirlerini yerine getirme. 'ibādât-ı t.-da 18a/10-11

tabakât < Ar. Aynı çağda yaşamış, aynı bilim dalıyla uğraşan, aynı mezhep ve tarikattan olan kişilerin hayatlarını anlatan eser. 24b/13

tâbi' < Ar. Birinin arkasından giden, ona uyan, boyun eğen. t. ol- 49b/9-10

tabi'at < Ar. Yaradılış, huy. nefret-i t.-i sâ'ir 36a/5

tabîb < Ar. Doktor. tabîb-i hâzık 48b/8; maḥall-i t.-de 20b/3

tâbiyyet < Ar. Tabi olma. t.-i Aḥmediyye 22b/2-3

ta'dād < Ar. Birer birer söyleme, sayıp dökme. 42b/4; t. eyle- 32a/3

ta'addî < Ar. Geçme, öteye geçme, saldırma. 6b/17; t.-lerinden 6b/16-17; t. eyle- 6b/18

ta'ahhüd < Ar. Yapılması için söz verme. t.-i bî-su'âl 25b/14; t. eyle- 4b/5

ta'aḳkûl < Ar. Hatırlama. t. eyle- 17a/14

ta'allüm < Ar. Öğrenme, öğrenilme. 33/18

tâ'at < Ar. Allah'ın emirlerini yerine getirme. t.-inde 6b/2

taḥḥ < Ar. Pişirme, pişirilme. t. olın-
2a/17; t.-iyle 2a/15

tābiʿ < Ar. Birinin arkasından giden, ona
uyan, boyun eğen. t.-dür 26a/18; t. i-
di 28a/13; tābiʿ ol- 26a/19,

tābiʿat < Ar. Yaradılış, huy. t.-ı eşyā
18b/14

tābiʿī < Ar. Olağan, alışılmış, her
zamanki gibi. 19b/3; t.-ye 20a/11

tābiyyet < Ar. Tabi olma. t.-i
Aḥmediyye 22b/2-3

taʿbīr < Ar. Deyim, terim. t.-i 4a/19,
19b/16, 23a/18; t.-inüj 2b/13; t. olın-
23b/3, 26b/5; ḥaḥḥ-ı t.-dür 38b/19

tāc < Ar. Süslü başlık. bānū-yı t. 30a/13

tācir < Ar. Ticaretle uğraşan. 15b/6

taʿdād < Ar. Birer birer söyleme. t. olın-
11a/19

tafşil < Ar. Etraflı olarak bildirme;
açıklama. t.-i 6a/9, 27a/15; t. olın-
7b/13; t.-e 15b/7; t. buyur- 6b/9

tağ Dağ. t.-lara 6b/4; U. Ṭāğı 30b/12

tağayyūr < Ar. Değişme, başkalaşma. t.
buyur- 35b/9

tağıl- Dağılmak. t.-dılar 38a/5; t.-ur 9a/3

tağyīr < Ar. Değiştirme, bozma. 16b/21

taḥfif < Ar. Hafifletme. t. 4b/3; taḥfif-i s.
20a/15

taḥammül < Ar. Sabretmek, katlanmak. t.
eyle- 26b/13; t.-ünden 22b/1

taḥarrī < Ar. Aramak, araştırmak. 18b/5

tāhir < Ar. Temiz. 15b/5

taḥkīk < Ar. Doğru olup olmadığını
meydana çıkarma, araştırma. 6a/4,
29a/17, 34a/2, 47a/11, 48a/2; t. ét-
22b/3; t. eyle-4b/9

taḥkīr < Ar. Hakaret etme. t. eyle- 8a/16;
ibʿād-ı t. 49b/20

taḥliye < Ar. Boş bırakma, salı verme,
boşaltma. t. olın- 29a/8; t.-yi meclis
46b/11; t.-yi sebīl 10a/19;

taḥmīl < Ar. Yükleme. t. eyle- 35a/3; t.
olın- 35a/4, 46b/7

taḥmīnī < Ar. Aşağı yukarı. 19b/20

taḥric < Ar. Hz. Peygamber'in sözünü ilk
rivayet eden ortaya çıkarma. t.-i
26a/19; t.-iyle 14a/4; t. ét-4b/10, 6a/2,
27a/8, 28b/3; t. olın- 6b/7

taḥrīf < Ar. Bir ibarenin manasını
değiştirme. 29b/21

tārīḥ < Ar. Tarih. 33a/12

taḥrik < Ar. Kimildatma, oynatma. 6a/15,
27b/1, 33a/5

taḥrīr < Ar. Yazma, yazılma. 6b/13, 19a/13, 32b/12, 37b/17; t.-i 42b/20; t. buyur-13a/7; t. eyle- 11b/18; t. olın-10b/21, 11a/1, 13a/7, 31b/11, 37b/12, 43b/4; taḥrīr-i mektüb 47a/17

taḥşīl < Ar. İlim öğrenme. t.-i 20b/14; t.-i rızā 11a/15

taḥsīr < Ar. Hasret bırakma, bırakılma. 19a/17

taḥşīş < Ar. Bir şeyi bir yere veya birine mahsus kılma. 30b/17; t.-e 26a/13; t. eyle- 37a/13; t.-i ḥiṭābe 30b/17; t.-i ḥilāf şer^c 15a/18; t.-i muṭābık 15a/18

taḥt < Ar. Alt, aşağı. t.'l-şecere 39b/4; padişāh-ı t.-ı risālet 32b/18; sultān-ı t.-ı risālet 33a/6

taḥvīf < Ar. Korkutma, korkuya düşürme. t. ét- 39a/14

taḥvīl < Ar. Bir halden, başka bir hale getirmek. t. ét- 18a/21, 42b/9; t. eyle- 43b/14

tā'ife < Ar. Kavim, kabile. 21b/14, 39b/1; ṭ.-dür 16a/4; ṭ.-nüñ 15a/20; ṭ.-yi bāğ-i-yi ḥaṭīa 40a/16

taḥ- Takmak. ṭ.-up 28a/4

taḥallüb < Ar. Bir halden başka bir hale geçmek. 36a/2; t.-dür 12b/6; t.-i 12b/6

taḥarrüb < Ar. Yaklaşma, yanaşma. t. eyle- 19b/16-17; t.-ü Ḥaḫḫ 18a/2

taḫbīl < Ar. Öpmek. t.-de 14b/4; t. buyur- 19a/13; t. eyle- 14b/1; t.-i meyt 19a/13

muḥabbet-i t.-de 14b/3

taḫdīm < Ar. Arz etmek, sunmak. t.-iyledür 19a/10; t. ét- 36b/6

taḫdīr < Ar. Anlama. t.-i evvel 23b/9-10; t.-i Rabb Ḳadīr ol- 34a/16; t.-i şānī 36b/17;

taḫdīriyye < Ar. Takdir ile ilgili. irāde-yi t.-den 10a/16

taḫdiye < Ar. İhtiyaç giderme. t. eyle- 36a/9

taḫın-Takınmak. ṭ.-mıñ i.-di 29b/13

tāḫıyye < Ar. Takke. 24b/20, 25a/2

taḫlīd < Ar. Benzemeye ve benzetmeğe çalışma. t.-i ḫazā 37b/16; t.-i şerī'at 7b/10

taḫrīb < Ar. Tahmin. t. olın- 46b/2

taḫrīr < Ar. Yerleştirme; sağlamlaştırma. t.-inden 6b/14; t. ét- 6b/13; t. eyle- 9a/1; t.-i sābıḫa 7b/18

taḫşīm < Ar. Bölme, parçalara ayırma. t.-i ezelī 16b/15; ḫısmet-i t. 16b/15

taḫṣīr < Ar. Bir şeyi yapabilirken çekinip yapmama. t. ét- 49b/9

taḫvā < Ar. Allah korkusuyla Allah'ın yasak ettiği şeylerden kaçınma. t.-da 49b/9

taḫviyyet < Ar. Kuvvetlendirme, kuvvetlenme. t.-dür 24a/1

ṭalāḳat < Ar. Düzgün sözlülük. 17b/12

ṭaleb < Ar. İsteme, istenme, istek. 21b/1 ṭ.-den 21b/8, 39a/7; ṭ.-i 40b/6; ṭ. eyle- 21a/17; ṭ. ét- 15a/13, 21b/2; t. ḳıl- 47a/18

ṭaleb-kār < Ar+Far. İstekli. 35b/1; ṭāleb- k. ol-9b/9-10, 13b/18; 21a/21, 41a/1

ṭalebsiz < Ar+T. İsteksiz. 18a/9

ṭāli' < Ar. Doğan. 49b/12; mir'āt-ı ṭ.-de 42b/7

ṭālib < Ar. İsteyen, istekli. 15a/13; ṭ. ol- 17a/15; ṭ.-i ḥilāfet 46b/21; ṭ.-i nevāl 50a/5

ṭālibān < Ar. +Far. Talipler, isteyenler. ṭ.- ı cihān ol- 17a/10

ta' līḳāt < Ar. Bir kitabın açıklaması olarak yazılan düşünceler, notlar. t.-i dünyevī 20a/17

ta' līm < Ar. Öğretmek, belli etmek. 17b/9; t.-iyle 40b/19; t.-i reftār 39b/20

talṭīf < Ar. Gönüllü hoş etme. t. buyur- 11a/20

ṭam' < Ar. Tama eden. 42a/2, 49a/2; ṭ. ḳıl- 49a/2; maṭma' -ı ṭ. 22a/3

ṭa' m < Ar. Yemek. ṭa' m-ı şemşīr 31b/6-7

tamām < Ar. Tamam, tam, eksiksiz. t.-ına 6a/12; t.-ında 19b/12, 37a/8; t. ol-3b/6, 6a/21, 14b/7, 20a/10; 33b/1, 39b/16

ṭāmi' < Ar. Tamah eden. 49a/15, 19, 50a/6

tāmm < Ar. Tamam, bütün, eksiksiz. i' timād-ı t. 11a/2

ṭān < Ar. Çamurla sıvanmış. ṭ.-dur 49b/3

tanşīf-i şehṛ < Ar. Ayın yarısı. tanşīf-i ş. ol- 39b/12

tanşīş < Ar. Kayıtları ve teferruatını inceden inceye tetkik etme. 37a/13

ta' r < Ar. Bağırarak, haykırmak. 46a/2

ṭaraf < Ar. Yan, yön. ṭ.-a 9a/16, 9b/4, 41a/7; ṭ.-dan 20a/2, 27b/10; ṭ.-ı 19a/18; ṭ.-ına 9b/15, 30b/3; 37b/10, 38b/5, 9, 45a/6, 45b/5; ṭ.-ına mı 38b/4 ṭ.-ından 8b/15, 30b/21, 38b/21, 41b/1, 43b/15; ṭ.-umdan 21a/17; ṭ.-ı düşmen 31a/1; ṭ.-ı hümāyūn 35a/2; ṭ.-ı ḳavl.-i 37a/20-21; ṭ.-ı pādīşāhī 48b/11

ṭārī < Ar. Ansızın görünen. ṭ. olun- 12b/9

tārīd < Ar. Kovulmuş, uzaklaştırılmış.
23b/3

ta'rif < Ar. Etrafiyla anlatma, anlatılma.
23b/21; t.-idür 23b/21

tārīḥ < Ar. Tarih. 35a/7, 37a/10; t.-inde
43a/6, 46b/2; t.-lerde 10b/21; t.-i baḡş-
ı şāh 50b/4

tarīḳ < Ar. Yol. t.-i 42b/12; t.-ini 20b/13;
t.-le 9a/6, 38a/11, 43a/20, 21, 47a/10;
t.-iyle 41a/9, 18; t. ol- 9a/10; t.-i ḡaḳḳ
28a/16; t.-i hīle 38b/10; t.-i hidāyet
39b/14; t.-i Medīne 9b/6; esnā-yi t.-de
11b/15, 29a/8

tarīḳat < Ar. Allah'a kavuşmak arzusuyla
tutulan yol. tavr-ı t. 24b/20

tarla Ekime elverişli alan. t.-sına 19b/20

tasarruf < Ar. Sarf etmek. 30a/1

taşavvuf < Ar. Gönlünü Allah sevgisine
adama. ehl-i t. 14a/2

taşavvur < Ar. Zihinde şekillendirme,
kurma. t. eyle- 19b/18

taşdik < Ar. Gerçek olduğunu söyleme,
doğrulama. t. ét- 33b/7; t. eyle- 38b/6,
46a/2; t.-leri 16a/7, t. ol- 33b/18

taşḥīḥ < Ar. Yanlışı düzeltme. t. eyle-
20b/11; t.-i İslām eyle- 20b/14

taşmīm < Ar. Tasarlama, kesin olarak
niyetlenme. t.-inde 33a/6

taşrif < Ar. İstedığı şekilde idare etmek.
ehl-i t.-ün 14a/5

taşriḥ < Ar. Açık açık söyleme, belirtme,
belirtilme. 46b/4; t. ét- 12b/5, 23a/15,
30a/11, 14a/9; t. eyle- 10b/18

taş Taş. 6a/10, 8a/7, 11a/11, 19a/14, 15,
18, 19a/20, 27a/16, 34b/10; t.-a tüt-
33b/15; t.-ı 19a/17

taşra Dışarı. 2b/16, 25b/20, 31b/12,
47a/14; t.-dan 25b/20

taṭlik < Ar. Boşamak. t. ét- 44a/13; t. eyle
44a/12

tatyīb < Ar. Hoş etme, edilme,
hoşlandırma. t.-i cinān ét- 18a/19-20

tavāf < Ar. Etrafinda dolaşma. 30b/1; t.
eyle- 8b/3; t.-ḡāne-yi Ka'be 30b/1

tav'an u kerhen < Ar. İster istemez.
42b/16

tavīl < Ar. Uzun. t. eyle- 9b/8; t. ol- 9b/9

tavr < Ar. Hal, eda, gidiş; davranış.
22b/3; t.-a 17a/13; t.-ını 41b/15; t.-i
kemāl 9b/12-13; t.-i maḡşūş 13b/9; t.-i
tarīḳat 24b/20

tavṭīn < Ar. Bir şeye bağlanıp onu
neticelendirme. t. ét- 9a/14, 34a/21

tavziḥ < Ar. Açıklama, aydınlatma. t. ét-
13b/13

ta'yîn < Ar. Belirtilmiş. t. ét- 28a/15, 37a/15, 37b/17; t. eyle- 4a/2, 28a/13, 35b/9, 39a/21, 45a/9; t. olın- 19b/9-10, 13, 26b/18, 35a/2, 4; t. buyur- 27a/1, 36b/2, 44b/4

ṭayy < Ar. Atlama, üzerinden geçme. ṭ. ol- 11b/13, 34a/20

ṭayyibe < Ar. İyi, güzel iş. ḥayāt-ı ṭ.-ye 20b/18

taẓarru' < Ar. Kendini alçaltarak yalvarma. 14b/19

taẓ'if < Ar. Zayıflandırma. t. eyle- 12b/21

ta'ẓim < Ar. Hürmet. 14b/3, 44a/15

taẓyīk < Ar. Zorlama, baskı. 6b/17; t. ét- 48a/19

tebdīl < Ar. Değiştirme, değiştirilme. 16b/21, 42b/9; t. ét- 18b/7; t. eyle- 7b/19; t. ol- 18a/20; t. olın- 29b/21-30a/1

tebdīl-i mekân < Ar. Yer değiştirme. 4a/11

teberrük < Ar. Bir şeyi saadet vesilesi sayarak almak veya vermek. t.-i teselli 5b/3

teberrüken < Ar. Uğur sayarak. 11a/11

tebessüm < Ar. Gülümseme. t. ét- 43b/20; t. eyle- 11b/15

te'bīd < Ar. Ebedileştirme, sonsuzlaştırma. 24a/1, 31b/3

tebliğ < Ar. Yetiştirme, eriştirme. 2b/10, 23b/13, 18, 24b/7; t. ét- 48b/12 t. olın- 16b/1; t.-i selām 16a/6

tedārik < Ar. Hazırlama; araştırıp bulma, ele geçirme, edinme. 29a/2; t. ét- 42a/4; t. olın- 9a/1

tedbīr < Ar. Bir şeyi temin edecek veya önleyecek yol, çare. 10a/3; t.-inde 38b/7; t.-iyle 37b/7

te'dīb < Ar. Terbiye etme, edeplendirme. 18b/10

tecdīd < Ar. Yenileme, yenilenme t. olın- 26b/13

tecessüs < Ar. İç yüzünü araştırmak. 18b/3

te'essüf < Ar. Kederlenmek, rahatsız olduğunu bildirmek. t.-le 18b/3

tefāhe < Ar. Değeri düşük. 20a/13

tefāvüt < Ar. Uygunsuzluk. t.-i evkāt 13a/20-21

tefhīm < Ar. Anlatmak, bildirmek. t. buyur- 16a/19-20

tefric < Ar. Gam ve tasa gidermek. t.-i bedendür 14b/11

tefrîk < Ar. Birbirinden ayırmak, seçmek.
t. ét- 20b/1

tefsîr < Ar. Kur'an-ı Kerim'in manasını
açıklayan kitap. t. eyle- 39a/17; t.-inde
4b/8, 5b/17, 8a/5, 12b/5, 20a/11,
38b/18; ehl-i t. 20a/21; e.-i t.-lerdür
8a/16; tefsîr-i İhlâşî 12b/15

te'hîr < Ar. Sonraya bırakma, geciktirme,
geciktirilme. 9a/19; t. eyle- 36b/7,
39b/12 kazâyâ-yı t. 39b/17

tehniyet < Ar. Tebrik etme, kutlama, "hoş
geldin!" deme. izzet-i t.-le 5b/1

tehyî < Ar. Hazırlama, hazırlanma. t.'l-
lüzüm 30b/21

tek Yalnız. 39b/12

tekāsül < Ar. Tembellik. t. eyle- 18a/11

tekbîr < Ar. "Tanrı uluların ulusudur"
deme. t. ét- 34b/19-20; t. eyle- 31a/9

tekeffül < Ar. Birine kefil olma. t. eyle-
4b/1-2

tekellüm < Ar. Söyleme, konuşma. eşnâ-
yı t.-de 43b/20

tekfîn < Ar. Kefene sarma, kefenleme.
19a/12, 36a/9; t. ét- 7a/11

te'kîd < Ar. Kuvvetlendirme,
sağlamlaştırma. t. eyle- 41b/11

tekmîl < Ar. Eksiksiz, bütün, hep. 39b/2;
t. olın- 50a/21

tekrâr < Ar. Tekrar. 6b/4, 7b/16, 22a/16,
31b/4, 35a/1, 14, 37b/13, 43a/11; t.-i
firâr 40a/1

terkîm < Ar. Saygı göstermek. t.-i vech
17b/12

teksîr < Ar. Çoğaltma, çoğaltılma. t.-i
sevdâ 6b/9-10; t.-i zîkr 13b/20

telef < Ar. Boş yere harcama. 49b/5

te'lîf < Ar. Yazılmış, ortaya konulmuş
eser. t.-inde 14a/8; t.-inüñ 23a/7; t.-i
münîf 48a/20

telkîn < Ar. Fikir aşlamak. t.-i 49b/1; t.-i
hayrân 24b/6

temessük < Ar. Tutunma, sarılma. t. ét-
38a/20

temessül < Ar. Benzeşmek, cisimlenmek
t. eyle- 17a/13

temevvüt < Ar. Bir organın çürüyüp ölü
hale gelmesi. t.-i 20b/19

temeyyüz < Ar. Benzerlerinden farklı ve
üstün olma. t.-leri 24a/13

temîz < Ar. Bkz. temyîz. t. ét.- 39a/13
nâs-ı t. 15b/4

temmet < Ar. 'Bitti, tamam oldu'
manasındadır. 2b/13, 14, 3a/8, 3b/13,

4a/4, 4b/2, 5, 17, 5a/3, 9, 5b/6, 13, 6a/2, 18, 6b/7, 10, 7b/1, 8a/4, 18, 8b/12, 10a/1, 12, 10b/5, 11a/2, 15, 11b/5, 8, 11, 14, 12a/2, 6, 14, 12b/2, 13a/13, 14a/18, 14b/7, 10, 15, 15a/19, 15b/3, 6, 12, 14, 16a/4, 16, 16b/13, 17b/2, 12, 19, 18a/2, 8, 9, 18b/16, 19a/8, 21, 20a/6, 21, 20b/6, 16, 21a/9, 16, 20, 21b/3, 21, 22a/21, 22b/8, 23a/19, 24a/14, 25b/7, 26a/7, 28a/11, 21, 28b/14, 33a/4, 32b/10, 33a/12, 35a/7, 35b/16, 36a/19, 36b/10, 37a/3, 10, 38b/1, 39a/15, 18, 40a/8, 40b/2, 10, 42a/13, 43a/10, 19, 44b/1, 45a/3, 20, 48a/10

temre < Ar Bir tür giysi. 26b/8

temyîz < Ar. İyiyi kötüden ayırt etme. t. eyle- 20b/2

ten < Far. Ten. t.-i şecâ' atkâr 31b/13

tenbih-nâme < Ar.+Far. İkaz mektubu. 37b/12

teng < Far. Dar, sıkıntılı. t.-i maḥall 33b/3

tenāvül < Ar. Alıp yeme, alınıp yenilme. t. ét- 10a/7, 37a/6

tenbih < Ar. İkaz etme. 41b/10; t.-idür 15a/5; t.-leri 11b/20; t. buyur- 46a/17; t.-i nebevî 13b/15

teneffüs < Nefes, soluk alma, dinlenme. t. eyle- 6b/20

tenezzül < Ar. Kendine aykırı düşen bir işi veya durumu kabul etme. t. eyle- 40a/2

tenezzülen < Ar. Alçak gönüllülükle. 11a/11

tenhâ < Far. Boş, kimsesiz yer. t.-da 41b/21, 42a/10

tenkilât < Ar. Uzaklaştırmalar, cezalandırmalar. dâ'im-i t. 18a/5

tenvîr < Ar. Aydınlatma. t.-i āsumān 14a/3

tenzil < Ar. İndirmek, indirilmek. t.-ün 17a/13

terakki < Ar. Yükselme, ilerleme. 13b/5

terbiye < Ar. Besleyip büyütme. t. ét- 32a/16; t.-yi māl 18a/21 t.-yi resm 10b/9

terbiyet krş. terbiye. 3b/17

terceme < Ar. Tercüme, çeviri. 15a/3, 15b/13, 17a/17, 19; 20b/15, 21a/1, 7, 19, 22b/11, 24b/11, 25b/6, 13, 27b/3, 29a/9, 35b/4, 36b/13, 19; 42a/12, 46b/10, 47a/3, 18, 19, 21, 47b/1, 2, 7, 9, 48a/13, 14, 16, 48b/17, 19, 21, 49a/2, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 16, 49b/3, 4, 5, 7, 9, 10, 14, 16, 17, 20, 50a/5, 6, 10, 16; t.-ne 17a/21; t.-si 14a/7; t.-ye 18a/8; t.-yi beyt 18a/18, 21a/15, 21b/3; t.-yi beyt-i şerîf 21b/20

tercîh < Ar. Üstün tutmak, yeğlemek.
21b/12; t. eyle- 38b/5-6; t. ol- 37a/21;
tercîh-i fehm 37a/18

tergîb < Ar. Arzu ettirme, İsteklendirme.
33b/12; t. ét- 41b/15; t. eyle- 31b/6; t.
ol- 4a/15

terk < Ar. Bırakma, vazgeçme. 44a/1; t.
ét- 21a/5; t. eyle- 17b/1, 17, 34a/6; t.-i
‘amel 17b/18; t.-i cihân 26a/5; t.-i
diyâr 34b/18; t.-i rağbet 17a/20

terkîb < Ar. Birkaç şeyden meydana
getirilmiş şey. t. ét- 11b/13

terkibât < Ar. Terkipler, birkaç şeyin
karşılaştırılmasıyla meydana gelen
şeyler. t.-uñ 13a/1

terkîm < Ar. Yazma. 48b/6

tertib < Ar. Dizme, sıralama, düzenleme.
4b/10; t.-de 3a/19; t.-e 50b/4; t.-i 3a/5;
t. ét- 2a/2, 16a/8; t.-ini 50b/1; t-i halkı
17b/17

teşādūf < Ar. Rast gelme, rastlantı. t. ét-
9b/18-19; t. eyle- 11b/15, 46a/10

tesellî < Ar. Avutma, avundurma.
teberrük-i t. 5b/3

teshîl < Ar. Kolaylaştırma. 15a/15

te’sîr < Ar. İşleme, dokunma. t. eyle-
48b/8; te’sîr-i belîğ 13a/20

teslîm < Ar. Bir emaneti yerine verme.
2a/19; 38b/12; t. ét- 29b/9; t. eyle-
34b/21, 48b/1; t. ol-38b/11; t. olın-
34a/13; t.-i rûh 46a/19

tesliyet < Ar. Teselli verme, verilme. t.-le
8b/7; t. bul- 12a/14

tesliyet-bağş < Ar+Far. Teselli verici. t.-i
hâl 2b/9

tesmîm < Ar. Zehirleme, zehirlenme.
44a/20

tesmiye < Ar. Ad koyma, adlandırma. t.-
sine 3a/8; t. eyle-17b/18, 35b/10, 12; t.
olın- 2a/4, 4a/3 sebab-i t. 3b/20

teşebbüs < Ar. Girişme, el atma. t.-den
48b/4; t. olın- 13b/2

teşehhüd < Ar. Namazda oturarak
“ettehiyyatü” duasını okuma t.-de
14b/19

teşekkül < Ar. Meydana gelmek. 17a/12

teşekkür < Ar. Şükretmek, Yapılan bir
iyiliğe karşı memnun kaldığını
belirtmek için kullanılan bir söz. t.-
idür 8b/10

teşekküren < Ar. Teşekkür ederek. 2a/13

teşmîr < Ar. Sıvama, sıvanma. t. buyur-
19a/17

teşnîc < Ar. Ayıplama. 50a/7

teşrîf < Ar. Hz. Muhammed'in şeriatla dair emirleri. t.-ine 50b/3; t.-dür 23b/20

teşrîf < Ar. Şereflendirme. t. buyur- 2a/9, 2b/19, 4a/5, 10b/5, 33a/8, 35b/17, 45a/3, 47a/14; t. eyle- 2b/17, 18, 10b/8; t.-ine 36b/9; t. konıl- 10b/9; t.-i âhîret 37a/17

tevaffuk < Ar. Muvaffak olma, başarma. 25a/12, 39b/17

tevaḳḳuf < Ar. Durma, bekleme. t. buyur- 35a/13

tevāzu'en < Ar. Alçak gönüllülükle. 11a/11

tevbe < Ar. Yapılan bir işten dolayı pişmanlık duymak. 20a/19; t.-si 16b/6

teveccüh < Ar. Bir şeye doğru yönelme. 35a/9; t. buyur- 34b/20; t. ét- 45b/5; t. eyle- 43b/6-7, 44a/1, 46a/6; t.-ü 7b/14; t.-ine 15a/3 t.-lerinde 6a/3, 27a/9, 47b/13, t.-iyle 16a/21; t.-i derün 15a/1; t.-i sitem 27a/1; niyet-i t.-leri 9b/3

tevcih < Ar. Rütbe, mevki verme. t. ét- 37b/9, 15

tevfik < Ar. Allahın kuluna yardım etmesi. 50b/1

tevḥîd < Ar. Bir etme, birleştirme, birleştirilme. 13b/2; ehl-i t.-dür 7b/9

tevkîf < Ar. Alıkoyma. 48b/16; t. ét- 13b/15

tevriye < Ar. Birkaç manası olan bir kelimenin en uzak manasını kastetme. t.-den 48a/17-18

tevsîf < Ar. Genişletme. t. olın- 13b/10

tezâyüd < Ar. Artma, çoğalma. 29b/16

tezekkür < Ar. Hatıra getirmek, zikretmek. t. ol- 19b/8; t.-i mevt 19b/7

tezevvüc < Ar. Zevce edinme, evlenme. 5b/3; t. buyur- 4a/20; t. ét- 3b/15, 27a/5; t. eyle- 27a/2, 7; vaḳt-i t.-lerine 4a/18-19

tezyîd < Ar. Artırma, Fazlalaştırma. 15a/17

tezyîn < Ar. Süsleme, süslendirme. t. olın- 45b/2

tılsimât < Ar. Tılsımlar. t.-dur 24a/11

ticân < Ar. Taçlar. neyyir-i t.-dur 24a/12

tîğ < Far. Kılıç. t.-i der-dest 39b/21

tilâvet < Ar. Okumak. 3a/3, 32b/20; t. eyle- 8a/11

tîr < Far. Ok. t.-i düldüz 31a/13

toḡum < Far. Tohum. t.-i 23a/13

ṭoksan Doksan. t. 19b/3

ṭoḳu- Dokumak. t.-yup 20a/1

toğuz Dokuz. t. biñ 39b/3, t.-ı 31b/1; t.-
ıncı 35a/7; toğuz yüz 34a/18, 39b/7;
yigirmi t.-ıncı 50a/21

tol- Dolmak. t.-ar 32a/6

tolu Dolu. t.-sı 18a/4

tolın- Bedir haline gelmek t.-dı 6a/21

toprak Toprak. t. 11a/11

toy- Doymak. t.-mayup 43a/2

toz Toz. t. 41b/2, 41b/3

tüb < Ar. Tuğla, kiremit. t.-ı gāltān 31a/6

tuğ Bayrak. 22a/3

tuğyān < Ar. Taşma, taşkınlık; azgınlık.
40a/1, 43a/10

tuḷu^ı-i şems < Ar. Güneşin doğuşu.
40b/17

tulum İçine yiyecek veya içecek konulan,
bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi.
35a/4

tur- Durmak. t.-duqça 36b/14, 20; t.-
urlarken 35b/19;

tuṭ- Tutmak. t.-a 14b/19, 21; t.-dılar
33b/15

tuy- Duymak. tuy- 43a/1

tuṽāl < Ar. Uzun. t.-ı ı ömr 9b/9

-U-

u < Far. Ve. 1b/11, 2a/19, 5a/7, 21,
10b/16, 11b/14, 12a/7, 9, 13a/18,
15a/9, 17a/9, 18a/6, 21a/4, 26a/11

ubūdiyyet < Ar. Kulluk, kölelik, aşırı
bağlılık. u. ét- 12a/19

ıubūr < Ar. Bir başka tarafa geçme,
geçilme. 11b/17

ıubūret krş. ıubūr. ıu.-i cāhiliyye 28a/8

uç Bir şeyin baş veya son noktası. u.-ına
26b/11; başı u.-ına 32b/18

ufağ Boyutları normalden küçük alan.
4a/1

ufağla- Ufalamak. u.-dığı 4a/3

uğur Hedef, amaç, gaye. u.-ına 9a/15;
26b/14

ıuhde < Ar. Söz verme. ıu. eyle- 4a/6

ıuğrevi < Ar. Ahirete ait, ahiretle ilgili.
ıazāb-ı u. 48a/10; müflis-i ıu. ol-
16a/1

uğuvvet < Ar. Kardeşlik, dostluk. u.-de
3a/21; u.-i ıağd eyle- 3a/18; u.-i
rıżā`ye 19a/11; ıağd-ı u. 3b/11,
15a/16; emr-i u. 3b/6, emr-i u.-de
3b/7; peyvend-i u. kılm- 3b/5

uğrā < Ar. Yabancı, diğer. rivāyet-i u.-de
32a/14-15

‘**uḳbā** < Ar. Öbür dünya, ahiret. ‘u.-da
15b/6, 8, 13; ‘u.-sı 15b/5, 9

‘**uḳūbet** < Ar. Ceza, eziyet. 14a/15; ‘u.
eyle- 18b/10; ‘u ol- 18a/12

‘**ulemā** < Ar. İlim sahipleri, âlimler.
14b/4; ‘u.-yı ittifāk 48b/8; cumhūr-ı
‘u.-yı İslām 4b/11; rivāyet-i ‘u.-dan
9b/4; mühimme-yi ‘u. 13a/19; rivālet-i
‘u.-dan 9b/4

ulu Yüce, büyük. 49a/9, 50a/5; u.-sın
49a/9

ulū’l-‘azim < Ar. Allah’ın verdiği
vazifeyi en iyi şekilde yerine getiren
peygamberler. 23b/15

ulū’l-‘ebşar < Ar. Görüş kabiliyetinde olan
kimseler. u.-a 28a/16; u. ol-2a/6

‘**ulūm** < Ar. İlimler, bilgiler. 20b/12;
30a/20; hezār-ı ‘u. 47a/7

‘**umde** < Ar. Dayanılacak, güvenilecek
şey. ‘u.-yi şüre 23a/11

‘**umūm** < Ar. Genel. ḥuḳūḳ-ı ‘u.-ına 7b/4

umūr < Ar. İşler, hususlar. u.-a 25b/12;
u.-ında 38b/7; u.-ınıḡ 13b/18; u.-larını
4b/4; u.-uma 38b/11; u.-ı
dünyevî 18a/5; u.-ı ġarîbe 24a/9; u.-ı
lāzime 4b/1; u.-ı nebeviyye 7b/3

un öğütölmüş tahıl. un ét- 2a/16

‘**unḳ** < Ar. Boyun, gerdan, gerdanlık. ‘u.
27a/3

unsiyye < Ar. İnsanlık. ḳudret-i u. 42a/6

‘**unşuriyye** < Ar. Elemansal, ögesel.
ḥavāşş-ı ‘u. 24a/11-12

unut- Unutmak. u.-ma 20a/4

ur- Vurmak. u.-up 44a/4

‘**urefā** < Ar. Bilginler. ‘u.-dan 29b/18

‘**urūc** < Ar. Yukarı çıkmak, yükselmek.
‘u. ét- 30a/6

‘**usret** < Ar. Zor, güçlük, zahmet. 18a/21;
‘u.-i yesre 18b/1

uyan Uyan. 20a/4; u.-up 24b/12

uyanıḳlık Uyanık olma durumu. 24a/17

uyḡu Uyku. u.-sını 21a/5

uyḳu krş. uyḡu. u.-dur 24a/15

uyu- Uyumak. u.-rken 25a/19

‘**uyūn** < Ar. Gözler. insānū’l-‘u.-da
20a/20

‘**uzmā** < Ar. Daha büyük, en büyük. ‘u.-
ya 50a/5

-Ü-

ü < Far. Ve. ü. 21a/3, 49a/11

üç Üç. 2a/14, 2b/6, 6b/21, 9b/2, 19, 20,
21, 10b/12, 21a/14, 28b/6, 31b/18,

35a/4, 37b/17, 42b/21, 45a/4, 46b/3, 48a/8; ü.-er 2a/12; ü.-inci 2b/1, 3a/15, 4b/16, 16a/1, 25a/13, 29a/14, 30b/10, 34b/3, 37a/11, 37b/3; 40a/10, 45a/8, 46a/19; ü.-incinüñ 15b/11; ü.-incide 44b/7 ü. biñ 30b/10, ü. yüz 34a/17, 35a/11; ü. yüz elli 39b/8; altmış ü. 46b/3; on ü. 45b/6; on ü.-inci 37a/4; otuz ü. 10b/12; yigirmi ü.-inci 37a/11;

üdebā < Ar. Edipler. beyne'l-ü. 28a/18

ülen- Paylaşmak. ü.-digin 44a/3

ülfet < Ar. Ahbaplık, dostluk. 3a/18; āsāyiş-i ü. ét.- 17b/7; hüsni ü. 17b/10; mücibü'l-ü. 3b/7; muḥabbet-i ü.-den 17b/11, 14a/12

ümid < Far. Ummak. 50a/7; ü.-üm 49a/18; ü.-ümden 22a/17; ü.-iyle 39b/17; ü.-i i' tirāf 49a/19; ü. ét- 19b/2; ü. ol- 42b/15 rişte-yi ü.-ümi 49b/2

ümem < Ar. Ümmetler, milletler. ü. 25a/7

ümmet < Ar. Cemaat. 37b/10; ü.-den 13a/18, 39b/3; ü.-imüñ 34b/13; ü.-üñ 43a/15, 45a/4; ümmet-i qarībā 44b/19; ümmet-i Muḥammed 46b/18; a' lem-i ü. 40b/5

ümmetdār < Ar+Far. Cemaat sahibi.

ümmü'l-kitāb < Ar. Akl-ı evvel. Yaratılıştan olan akıl; Allah. 23a/21

ünvān < Ar. Ad, lakap. ḥātme-yi dīvān-ı celilü'l-ü. 48b/5

ür- Havlamak. ü.-mege 43b/8

üryān < Ar. Çıplak. ü. ol- 35b/18

üsübü' < Ar. Hafta. 17b/21

üstād < Ar. İlim ve sanatta ileri olan kimde. 23a/12, 24a/8

üzengi Üzengi ü.-yle 19a/5

üzer Üzer. ü.-e 35b/13; ü.-lerine 10b/14; ü.-müzden 9a/7; ü.-imüze 44b/4 ü.-inde 10b/2, 26b/10, 32a/20, 37b/18, 50a/12; ü.-ine 32a/20, 32b/3, 34b/20, 40b/14, 19, 41a/6, 44b/20, 46a/11; ü.-yüm 47b/5

üzre Üzre. 1b/13, 2a/17, 4a/8, 9, 5a/3, 6, 11, 6b/12, 7b/4, 9, 14, 17, 8b/2, 4, 21, 9b/13, 18, 10a/7, 11a/1, 19, 12a/5, 12b/9, 13b/21, 16a/3, 16b/12, 17b/7, 16, 18b/17, 19a/13, 14, 21b/8, 22b/3, 13, 15, 23a/19, 24b/20, 21, 25a/1, 6, 29a/7, 10, 32a/4, 32b/12, 15, 33a/15, 34a/10, 34b/5, 11, 35b/11, 36b/12, 16, 38b/15, 18, 39b/6, 40b/7, 41a/6, 44b/20, 45a/8, 46b/7, 47a/14, 49a/6, 9; ü.-dür 18a/5, 35a/9-10; ; ü. i.-ken 2a/17; 47b/14

-V-

vācib < Ar. Yapılması gerekli olan. v. kıll- 5a/7

va'd < Ar. Söz verme. v. buyur- 29a/18;
v.-i kerim 13a/21, 29a/17

vaḥā'met < Ar. Güçlük. v.-i 18b/2

vaḥī < Ar. Bir fikrin veya bir emrin Allah tarafından bir peygambere bildirilmesi. v.-yi 23b/17

vāḥīd < Ar. yalnız tek. z.-yi vāḥīd-i kālif 32b/5

vāḥīde < Ar. Tek bir. şahş -ı v. 37a/13

vaḥīm < Ar. Tehlikeli, korkulu. emr-i v. 16a/19

vaḥşet < Ar. Korku. v.-le 49b/1

vaḥy < Ar. Bir fikrin veya bir emrin Allah tarafından bir peygambere bildirilmesi. 6a/20, 21; 20a/3; v. eyle- 9b/7

vaḳ'a < Ar. Olup geçen şey, hadise. v. 48a/7; v. mda 13a/11; v.-ya 44a/8; v.-yı Cemel 44a/8; v.-yı tuğyan 43a/10

vaḳāyi' < Ar. Vakalar, olaylar. v.-ḡ 30a/21, 45a/3

vaḳfe < Ar. Durak, durulacak yer. v.-yi keşir 8a/21

vāḳı'ā < Ar. zf. Gerçek, gerçi, her ne kadar. v. 3a/19, 9a/21, 34a/4, 37a/8, 43a/2

vāḳı'āt < Ar. Baştan geçen hadiseler. vāḳı'āt-ı sā'ire 1b/15

vāḳıf < Ar. Bir şeyi elde eden; bir şeyden haberli olan. 25b/20; v. ol- 15a/14, 18a/12, 48b/4; v.-lar ol- 12a/4

vāḳi' < Ar. Vuku bulan, olan. v.-yı ḡadr 5a/1; v. ol- 3a/11, 9b/6, 11b/10-11, 24b/4, 25a/5, 27a/6-7, 27b/7, 30a/16, 31b/2, 32b/10, 35b/14, 39a/18, 41a/9, 45b/10, 47b/4, 50a/9, 6; v. değil 20a/13; v.-dür 21b/9

vaḳ(i)t < Ar. Vakit, zaman. 19b/17, 36b/3, 47a/8; v.-de 5a/16, 14a/12, 18b/20, 26b/13, 43a/13; v.-e 42a/4; v.-idür 41b/17; v.-inde 40b/18; v.-iyle 26b/17; v.-le 37b/10; v.-ünḡ 12b/9; v. ol- 16b/9, 24a/5-6, 8; v.-i 'aşıyy 48a/15; v.-i iftār 2b/1; v.-i istikbāl 11a/4; v.-i mezāyık 18a/5-6; v.-i Mu'āviye 10b/19; v.-i tezevvüc 4a/18-19

vaḳtā Ne vakit. 8a/6, 28b/6, 29b/10, 30b/10, 36a/19, 38b/19; v. ki 32b/2, 34a/7, 37a/1, 37b/8, 38a/12, 38b/1, 39a/18, 43a/19

vāli < Ar. Sahip, malik. 29b/11, 44a/18; v. ét- 44a/16-17; v.-yi Mışır 44b/2; v.'s-süvār 29a/14

vālide < Ar. Anne. v.-leri 4b/1, 7a/2, 13a/8; v.-yi ekrem 46b/6; v.-yi mācīde-yi Ḥazret-i Peygamber i.-di 12a/17

vālideyn < Ar. Anne ile baba. 7b/12, 12b/18, 13a/5, 17; v.-e 13a/15; v.-lerinden 22a/12; v.-üm 36a/7; v.-ün 47b/3; v.-i muhteremîn 8b/15; beyne'l-v. 12b/8; imān-ı v.12b/19 necāt-ı v. 12b/12

vāllah < Ar. Vallahi. 6a/17, 27b/2, 33b/11, 12, 37a/7, 42b/10, 15, 45a/19, 46b/17, 21; v.'l-^c azīm 12a/9-10

vāllahī krş. Vāllah. 42b/17, 19

var Mevcut olan, bulunan. 13a/13, 17a/21, 19a/5, 19b/15, 34b/15, 37a/7, 42a/8, 46b/13, 49a/4; v.-dur 3a/7, 7b/8, 11b/4, 13b/10, 16a/7, 9, 10, 19a/11, 19b/9, 14, 20a/8, 20b/9, 23a/11, 26b/2, 6, 9, 32a/12, 14, 33b/6, 7, 13, 34b/16; v. i.-di 2b/17, 10a/5, 19b/9, 29b/15, 45b/21; v. i.-ken 13a/2; v. i.-miş 25a/14; v. i.-se 31a/2, 40a/3, 42a/6; v. mı 21b/2; v. mıdur 31a/2, 45b/21; v.-sa 47a/3

var- Varmak, ulaşmak. 17a/19, 35b/1; v.-alum 25a/18; v.-an 41b/13; v.-dı 19b/3, 45a/10; v.-dılar 28b/8; v.-duğ 25a/18; v.-duğda 3b/16, 32b/6, 37b/19, 38b/9; v.-duğdan 4a/13; v.-duğlarında 4a/7, 10, 43b/7; v.-ınca 48a/13; v.-ır i.-se 37b/20; v.-ır mısın 19b/5; v.-ma 41b/11; v.-mağ 38b/4, 42b/17; v.-masam 42b/11; v.-miş 48b/2; v.-sam 42b/11; v.-up 3b/14, 8b/5, 10a/4,

31b/12, 32b/18, 33b/5, 34b/6, 7, 39a/6, 42b/16, 46a/6, 7, 47b/13, 48b/3; v.-ursan 43b/11

varak < Ar. Kağıt veya kitap yaprağı. v.-i pāre 48b/6

varıl Varılmak. v.-dığı 35a/12; v.-up 34a/13

vārid < Ar. Gelen, vasıl olan. v.-dür 14a/3; v. ol- 5a/9, 11b/3, 18a/14; 20b/5, 48a/17

vāridāt < Ar. Hatıra gelen, içe doğan.

vāris < Ar. Mirasçı. v. ol- 3a/19

vasatī < Ar. Orta; ortalama. v.-dür 23a/14

vaşf < Ar. Bir kimsenin veya şeyin durumunu anlatarak tarif etmek. v. eyle- 13b/12

vāşıl < Ar. Erişen, ulaşan. 10a/21; v. i.-di 31b/15; v. ol- 5b/21, 10a/18, 20a/11, 29a/15, 29b/7

vaşī < Ar. Ölen kişinin vasiyetini yerine getirmekle görevli kimse. 49a/13; v.-yi benī zevc 35b/2; v.-yi muhtār ét- 44a/11-12; v.-yi Peyğamber 38a/8, 43a/19; hāzret-i vaşşī-yi nebī 45b/14

vaşiyet < Ar. Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediğı şey. 39b/15, 41b/10; v.-e 20a/18; v.-i 4a/8, 11a/9, 38b/20; v. buyur- 3a/15; v. ét- 19a/5-6;

v. eyle- 19a/7-8, 37a/19; v.-i
Peygamber 36a/21-37b/1

vaṭan < Ar. Vatan. Yurt. 25b/19

vaz̤ < Ar. Koyma, koyulma. 7a/13,
34a/9, 36b/4, 50a/7; v.-i 12b/21; v.-dur
24b/9; v.  t- 4a/11, 29a/2; v. kıl-
19a/19; vaz̤ -ı  adem 10b/8-9

vaʕz̤ < Ar. Dini  g t. nakl-i v. 24b/11

vaz̤ife < Ar. Bir kimsenin yapmak
durumunda bulunduğu iŖ. v.-yi h l
18a/6

ve Ve. 1b/ 6, 11, 14, 15, 16, 2a/2, 4, 7,
10, 11, 12, 2b/4, 5, 9, 10, 14, 16, 19,
3a/3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 3a/7, 12, 18,
19, 3b/1, 2, 7, 9, 10, 20, 4a/15, 21,
4b/1, 2, 3, 4, 8, 11, 16, 5a/2, 3, 7, 10,
18, 20, 21, 5b/4, 5, 9, 11, 13, 15, 17,
21, 5b/14, 6a/2, 4, 5, 7, 8, 12, 18, 6b/2,
4, 5, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21,
7a/2, 3, 10, 11, 13, 14, 7b/3, 4, 5, 17,
18, 8a/14, 15, 16, 17, 8b/6, 14, 19,
9a/1, 2, 5, 6, 13, 14, 15, 16, 19, 9b/4,
6, 7, 8, 12, 14, 16, 20, 21, 10a/3, 5, 6,
7, 8, 9, 11, 18, 19, 20, 10b/3, 16, 20,
11a/5, 6, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 11b/3,
6, 12, 12a/5, 16, 12b/2, 3, 4, 7, 8, 10,
14, 15, 16, 19, 21, 13a/1, 3, 21, 13b/1,
4, 5, 7, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 20, 14a/1,
2, 3, 6, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 19, 14b/1,
3, 4, 9, 11, 16, 17, 19, 20, 15a/1, 3, 4,
5, 7, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20,

21, 15b/1, 2, 6, 10, 11, 13, 15, 16, 17,
21, 16a/1, 3, 5, 6, 7, 10, 11, 13, 14, 15,
19, 16b/8, 11, 13, 16, 17, 18, 19,
17a/3, 10, 11, 12, 17b/2, 7, 8, 9, 10,
12, 14, 15, 17, 20, 21, 18a/1, 4, 6, 8, 9,
10, 11, 13, 20, 18b/1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9,
10, 11, 13, 15, 17, 19, 20, 21, 19a/7,
10, 11, 12, 17, 18, 19, 20, 19b/2, 4, 5,
19, 20, 21, 20a/2, 9, 10, 11, 13, 14, 15,
16, 18, 21, 20b/3, 4, 8, 11, 12, 13, 19,
20, 21a/4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 15, 17, 18,
21b/1, 5, 6, 7, 11, 16, 17, 18, 20,
22b/3, 14, 15, 16, 17, 23a/1, 2, 3, 5, 6,
10, 12, 21, 23b/1, 2, 3, 5, 9, 11, 15, 19,
20, 24a/1, 4, 7, 13, 16, 17, 19, 24b/5,
6, 9, 10, 13, 14, 19, 21, 25a/1, 2, 4, 5,
13, 15, 17, 19, 25b/8, 10, 11, 18, 19,
20, 21, 26a/ 11, 13, 14, 17, 18, 20, 21,
26b/6, 17, 20, 27a/2, 3, 5, 7, 10, 11,
13, 27b/3, 8, 11, 15, 28a/17, 28b/1, 2,
4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 18, 19, 29a/7, 8,
10, 13, 16, 17, 29b/2, 3, 11, 17, 21,
30a/4, 5, 9, 12, 15, 16, 20, 21, 30b/4,
5, 7, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 18, 20, 21,
31a/1, 3, 7, 8, 9, 31b/2, 3, 4, 8, 10, 13,
14, 21, 32a/3, 5, 10, 13, 17, 32b/1, 6,
9, 11, 12, 15, 20, 33a/5, 10, 14, 16, 19,
20, 33b/1, 2, 3, 8, 11, 13, 14, 15, 16,
20, 34a/7, 9, 13, 14, 15, 16, 18,
35b/12, 36a/2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12,
13, 18, 36b/2, 3, 6, 18, 37a/4, 13, 15,
16, 17, 18, 20, 37b/2, 5, 7, 8, 10, 13,
14, 16, 17, 18, 20, 21, 38a/1, 2, 4, 5, 9,

10, 12, 17, 21, 38b/2, 3, 16, 17, 19, 39a/2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 20, 39b/1, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 18, 20, 40a/1, 2, 3, 4, 5, 7, 40b/2, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 41a/1, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 19, 21, 41b/1, 7, 9, 11, 21, 42a/6, 10, 19, 42b/3, 4, 7, 9, 13, 14, 15, 16, 21, 43a/5, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 18, 21, 43b/3, 5, 6, 7, 9, 12, 14, 15, 20, 44a/1, 3, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 44b/5, 6, 9, 16, 18, 20, 21, 45a/2, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 45b/2, 4, 15, 21, 46a/13, 46b/1, 3, 7, 10, 11, 12, 18, 47a/13, 15, 16, 47b/3, 6, 7, 8, 16, 17, 18, 19, 48a/1, 4, 5, 6, 8, 15, 17, 48b/6, 7, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 20, 49a/5, 7, 10, 11, 16, 20, 49b/11, 17, 19, 50a/2, 5, 9, 15, 18

vebā < Ar. veba. def -i v. 3a/7

vech < Ar. Yön, sebep. 11a/1, 33a/15; v.-den 8a/1; v.-e 11b/4, 15a/6; v.-i 3b/8, 4a/2, 12a/16, 15a/6, 18b/9; v.le 6a/4, 6b/17, 15b/4, 38b/12, 42a/4, 46b/2; v.-yi mezkūr 34b/4-5; terkīm-i v.-üme 17b/12

vedūd < Ar. Çok şefkatli, kendisine çok sevgi beslenen. melā'ike-i kirām-ı v. 21b/10

vefāt < Ar. Ölüm, ölme. 13a/8; v.-ı 9a/3; v.-ında 19a/11; v.-umda 3a/14; v. et-3b/16; v. eyle- 7a/10

vekālet < Ar. Vekillik. v.-e 44a/13

vekīl < Ar. Birinin, işini görmesi için yerini bıraktığı veya yetki verdiği kimse. 44a/11

velā < Ar. Yakınlık, sahiplik. 21a/21

veled < Ar. Çocuk. v.-i 47b/3; v.-i pelid 31b/10

ve'l-hāşıl < Ar. Sözü'n kısası. 18b/14

velī < Ar. Evliya. 15b/17, 24a/7, 45b/15, 49a/2, 50a/7

velid < Ar. Kul, köle. v.-in 24a/5

vér- Vermek. 12a/1; v.-di 4b/13, 5b/9, 45a/11, 47a/4; v.-diler 27a/12; v.-düm 21a/19; v.-dümse 49a/14; v.-düm i.-di 34b/7; v.-e 50b/5; v.-eler 17b/6; v.-eyüm 5a/2, 6a/4, 27a/10; v.-ir 16a/5, 16b/8, 18b/21; v.-irler 14a/14; v.-medi 46a/15; v.-medüm 25a/13; v.-mek 5b/13, 16b/3, 19b/12; v.-mekde 12a/1; v.-mekdür 23b/20; v.-meye 13a/15; v.-mişdi 45b/18; v.-mişdür 30a/8; v.-mişlerdür 11b/18; v.-se 20a/3; v.-üp 5a/13, 32b/1, 34b/12, 48b/7; v.-ün 30b/7; v.-ürsen 29b/9

verā' < Ar. Alem, kainat. v.-dur 22b/10

veril- Verilmek. v.-di 2a/16, 26b/17, 30b/1; v.-miş- 25b/20; v.-miş i.-di 34b/14-15; v.-sün 19a/7; v.-ür 8a/3; qarār v.- 2a/5-6

veşāyet < Ar. Vekillik, vasilik. hātme.-yi muşhaf-ı v. 1b/7

ve's-selām < Ar. İşte bu kadar. 1b/9, 2a/8, 2b/3, 8b/13, 24b/7, 26a/12, 26b/14, 28a/10, 28b/21, 31a/8, 37a/1, 41a/8, 44b/11, 17, 19, 46b/8; ve's-s.-dan 43b/9, 44b/3; ve's-s.-ı 36a/4

vesīle < Ar. Bahane, sebep. v. ét.- 38a/15; v. ol- 18a/19

veyā < Ar+Far. Veya, yahut. 7a/8, 10a/8, 14a/15, 18b/13, 19b/14, 19, 21a/14, 23b/11, 24a/7, 10, 27b/5, 16, 29b/1, 32b/6, 34a/18, 35a/3, 43a/10, 46a/18, 46b/5

veyāhūd < Ar+Far. e. Veya, isterseniz, iyisi. 11a/9, 20a/3, 23b/9, 24a/9, 11, 32b/8, 42a/3, 46b/5, 6

vez(i)n < Ar. Ölçü. v.-de 2b/13; v.-inde 17b/20, 43b/7

vezīr < Ar. Hükümdar vekili. v.-i şaff 31a/4

vicā' < Ar. Ağrılar, sızılar. v. 48b/7; v.-i 48b/15

vifāk < Ar. Uygunluk, aynı düşüncede olma. v. ise 18b/13

vilādet < Ar. Dünyaya gelmek. v.-i 30a/16, 30b/1; v.-inde 35b/10

vilāyet < İl. v.-lerden 38a/5; v.-i bahş 29b/4

vişāl < Ar. Ulaşma, kavuşma. v.-ine 17a/18

vuķū' < Ar. Olma, oluş. v.-i 8b/4; 11a/3; v.-nda 27a/6; v.-ndan 24b/8; v.-yla 21b/18

vuşūl < Ar. Ulaşma, gelme, varma, erişme. 20b/18, 26a/11; v.-ümde 41a/4; v. bul- 8b/1-2

vużū' < Ar. Nefsini alçaltma, hakir görme. naķş-ı v. 24a/21

vü < Far. Ve. 3b/5

vućūd < Ar. Bulunma, var olma, varlık. v.-i 13a/18; v.-uñ 49a/18; v.-ından 7a/12; v.-i behbūd 36b/17; v.-i sa' ādet 9a/2; bereket-i v.-ıyla 23a/5; diraht-ı v.-uñ 23a/12-13 kamerü'l-v. 25a/4; kıt' a-yı v.-dan 22b/10; kıt' a-yı v.-ları 2b/4; pāk-ı v.-i şerif 36a/8; şahrā-yı v.-a 7a/3-4

vüs'at < Genişlik, bolluk. v. 16a/14; v.-de 18a/6; v.-i dünyā 16a/17, 20; v. ol- 19b/20; v. vēr- 18b/21

vüs'atli < Ar+T. Kuvvetli. 16a/2

-Y-

yā < Ar. Ey! Hey! 3a/2, 3b/7, 5a/14, 15, 17, 18, 6b/1, 7a/19, 8a/9, 12, 9a/13,

11a/13, 21a/11, 14, 23a/15, 23b/14, 24b/16, 19, 20, 25a/9, 10, 11, 16, 17, 27b/16, 29a/19, 34a/3, 41a/17, 42a/3, 44a/9, 11, 44b/3, 45a/17, 45b/6, 7, 13, 46b/12, 18, 50a/16, 50b/3

yābān < Far. Dışarı, uzak yer, gurbet. y.-a 13a/16; inşāfū'l-y.-a 13a/17

yād < Far. Anma, hatırlama. y. buyur- 2a/4; y. ét.- 17b/8, 30a/10, 33a/1, y. eyle-5a/11; y. olın- 8a/1, 28a/21; y.-ı hāqīkat-ı Muḥammediyye 23a/17; y.-ı ḥayriyyet 17b/10

yādigār < Far. Bir kimseyi, bir olayı hatırlatan nesne veya kişi. y.-um 13a/13

yāhūd < Far. e. Veya, isterseniz. 8a/13, 36b/17, 46b/5

yaḳāza < Ar. Uyanıklık. 24a/17; y.-dan 24a/21

yaḳıl- Yakılmak. y.-ur 42a/10

yaḳın Yakın, kısa mesafede. 10b/1, 20

yaḳlaş- Yaklaşmak. 42a/12

yamak(ğ) Yamak, yardımcı. y.-ını 23b/10

yan Yan. y.-ına 7a/13, 7b/14, 46b/6, 47b/13; y.-ındaki 14b/20; y.-uma 42a/12

yan- Yanmak. y.-ar 42a/10

ya'ni < Ar. Sözü'nün kıyası, doğrusu. 3a/9, 3b/9, 4a/14, 5a/11, 17, 7b/8, 9b/16, 10b/14, 11a/5, 18, 11b/7, 10, 12a/11, 13a/10, 13b/18, 14a/6, 12, 14, 21, 14b/14, 15a/4, 16a/14, 16b/2, 17, 17a/9, 17b/6, 8, 18a/5, 20a/19, 21a/18, 21b/1, 23a/9, 17, 23b/8, 25a/13, 25b/10, 26a/10, 14, 26b/4, 5, 21, 28a/15, 28b/20, 29a/13, 31b/13, 18, 20, 32a/5, 8, 11, 14, 36a/7, 17, 36b/13, 38a/18, 40a/18, 41a/2, 18, 42b/7, 44b/12, 13, 14, 15, 45b/10, 48a/9

yap- Yapmak. y.-up 31b/14

yapış- Yapışmak y.-dı 40b/13; y.-up 5a/12

yār < Far. Sevgili, dost. 16b/17; y.-ı 10b/8

yārān < Far. Dostlar, sadık arkadaşlar. y.-ı bisyār 7a/17

yarım Bütün bir şeyin ayrıldığı iki eşit parçadan her biri. 48b/14

yarın Yarın. 27a/9; y.-ki 6a/3, 19b/5, 27a/9

yaş Yıl birimi ile ölçülen zaman. y.-ı 7a/9, 10; y.-ına 3b/15, 18, 4a/6, 19b/3; y.-ında 46b/3, 48a/5; y.-ında i.-di 4a/21, 4b/7; 32b/13, 48a/6; y.-ını 10b/17, 18b/9; y.-larında i.-di 4a/21

yaş Gözyaşı. 19a/14

yat- Yatmak, uyumak. y.-dum 9a/13

yatıl- Yatmak. y.-ılur mı 19b/17

yay Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına
kiriş gerilmiş, ağaç veya metal çubuk.
8b/5

yayan Yaya olarak. y. ol- 33b/10

yaz- Yazmak. y.-aram 37b/21; y.-dı 7a/4,
36b/21, 41a/6; y.-dığı 38b/18; y.-dılar
20a/21; y.-dıguş 11b/21; y.-dukları
20a/12; y.-mişlardur 5a/14; y.-uñ
47a/13

yazıl- Yazılmak. y.-miş 23a/19, 47a/16;
y.-miş i.-di 26b/10

yè- Yemek. y.-miş 43a/3; y.-rsin 39a/15

yed < Ar. el. y.-inde 6a/4, 26b/21, 27a/10,
31a/19, 32b/12; y.-indedür 43b/21; y.-
inde i.-di 32b/12; y.-inden 32b/9, 10;
y.-iñüzde i.-di 30b/6-7; y.-iyle 20a/20;
y.-leriyle 2a/16; y.-ümdedür 41a/2; y.-
ünğden 17a/1; y.-i sa' âdet 32b/7 ref^c -i y.
15a/5, 12

yèdi Yedi. 3b/15, 18, 6a/14, 7b/20,
27a/21, 28a/19, 29a/6, 30a/14, 33b/3,
39a/21; y.-inci 6a/3, 17b/17, 27a/8,
39a/19; y. yüz 30b/11, 34a/18, 37b/13
on y. 36b/3, 45b/8; on y.-nci 27b/7,
45a/8-10, 46a/4, 18; yigirmi y.-nci
46a/18

yegān yegān < Far. Tek tek. 11a/19

yègen Kardeş çocuğu. 7a/1

yek < Far. Bir. 42b/14

yeksān < Far. Beraber, bir. 22a/21

yemīn < Ar. Sözü Allah'ı zikrederek
kuvvetlendirmek. y. eyle- 33b/17; y.-i
33b/18; y. bi'llah eyle- 38a/3-4

yemñ Elbise kolunun el üstüne gelen kısmı.
y.-lerini 19a/17

yene Yine, yeniden. 2a/20, 2b/1, 5a/14,
15, 5b/18, 10a/3, 16a/20, 16b/5,
18a/16, 19b/2, 3, 20b/3, 21b/11,
22a/15, 25a/6, 7, 14, 33b/9, 34b/12,
13, 35a/9, 35b/2, 37b/20, 40a/3,
45a/16, 47a/12, 47b/2, 49a/14

yer Yer, mahal, mekan. y.-de 19b/17; y.-
dür 7b/16; y.-e 28a/2, 4, 41a/10, 19,
41b/3, 46a/12, 47b/18; y.-i 21b/2; y.-
inden 6a/15, 27a/17, 27b/1; y.-ine
37a/19, 38a/14, 41a/11, 43b/2; y.-
leriñüzden 34b/16; y.-lerinden 34b/13;
y.-sin 39a/14; y.-ünğ 43a/18; y. yer
(zaman zaman) 29b/17

ye's < Ar. Emelinden vazgeçmek,
ümitsizlik. y. gel- 28a/12

yesr < Ar. Öldürmek. y.-ümde 49a/11;
'usret-i y.-e 18b/1

yeşil Yeşil. 26b/6

yetim < Ar. Annesi ve/veya babası ölmüş çocuk. 2a/20; y.-leri 10a/20; y.-lerün 11a/9; y. kııl.- 46a/14

yetiş- Yetişmek. 32b/17

yetmiş Yetmiş. 29a/4, 33a/8, 44a/6; y. biñ 13b/2, 6; yüz y. biñ 10b/12

yevm < Ar. Gün. y.-i 17b/21; y.-i kıyāmet 48a/2; y. be-yevm 32a/15

yevmiyye < Ar. Bir günlük iş için verilen ücret. y.-yi 19b/13 kuvvet-i y. 2a/13-14

yevmen mine'l-eyyām < Ar. zf. Günlerden bir gün. 8a/20, 16a/5

yevmü'l-kıyām < Ar. Kıyamet günü. yevmü'l-kıyām-a 22b/13

yıkıl- Yıkılmak. y.-up 27b/20

yıl Sene 30b/7; y.-da 19b/11

yigit Cesur kimse. 19b/14; y.-ler 27b/12

yigirmi Yirmi. 19b/8, 46a/18; y. bēş 4a/21, 10b/17, 34a/14, 35b/13; yigirmi dört 29a/12; y. iki 37a/5, y. sekiz 37a/9; y. tokuz 50a/21; y. üç 37a/11; y. yēdi 46a/18

yoğ krş. Yoğ. y.-ıdı 34a/4, 37a/17, 42a/18; y. iken 20a/14

yoğsa Yoksa. 9a/7

yoğsa krş. Yoğsa. 20b/12, 38b/4, 39a/13, 42b/17, 46b/16

yok yok. 7a/12, 13a/19; 21b/3; 40b/6; 50a/1; y.-dur 10a/11, 13b/1, 9, 15a/1, 10, 17a/15, 27b/14, 32a/12, 33b/12, 34b/19, 40b/6, 41b/6, 45a/13, 48b/5

yol Yol. y.-ında 9b/11; y.-larını 44a/5

yular Hayvanın başlığına takılan ip. y.-da 44a/6

yumurta Yumurta. 10a/8, 10

yübüset < Ar. Kuruluk, kuraklık. y.-lerine 34a/12

yüksek Yüksek. 28a/2

yüz Yüz, suret. y.-e 15a/4; y.-i 37a/3; y.-inde 29b/15; y.-ine 14b/18; y.-leri 12a/4, 5

yüz yüz. 19a/6, 7; y. elli 3b/2; y. yetmiş biñ 10b/12; altı yüz 35a/2; dört yüz 29b/8 sekiz y. 39b/4, 7, 10; sekiz y.-den 34a/18; tokuz y. 39b/7; tokuz y.-den 34a/18; üç y. 34a/17, 35a/11 üç y. elli 39b/8 yēdi y. 30b/11, 34a/18, 37b/13

-Z-

za'af < Ar. Güçsüzlük. z.-dan 13b/2

zabt < Ar. Sıkıca tutmak. z. eyle- 32b/14,

zāde < Far. Evlat, oğul. 9b/17; z.-lerün
9a/3

zā' f < Ar. Zayıflık. 20a/13

zafer < Ar. Başarılı olma, amacına
ulaşma, galibiyet. 18a/8

zafer-yāb < Ar+Far. Muzaffer olan, üstün
gelen. zafer-y. ol- 38b/9

zāhid < Ar. Aşırı sofü. 44b/5; z.-üm
17a/20

zāhir < Ar. Görünen, açık. 35a/13,
48b/20, z.-de 15a/1; z.-dür 22b/14, 16,
40b/5; z.-e 34b/9; z.-i 15a/3, 6; z. ol-
24a/5, 40a/15 murād-ı z.-de 18a/16;
sebeb-i z.-i 8a/20, 20a/8-9

zāhirā < Ar. Açıkça. 46b/10

zaḥm-dār < Far. Yaralı, mecruh. z. ol-
29a/3

zahr Kuran'ın mukaddes sözleri. 28b/17,
19

zāi' < Ar. Yayılmış, dağılmış olan. 46b/7;
z. ét.- 18b/15-16, 18b/16; z. ol- 49b/6

zā'id < Ar. Gereksiz. beyt-i z.-dür 4b/1

zā'if < Ar. Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz. z.-a
14a/3

zā'il < Ar. Sona eren, devamlı olmayan.
z. ol- 6a/8; 16a/12, 27a/14

zā'ir < Ar. Ziyaret eden. z.-in 4a/2

zākir < Ar. Zikreden, anan. z.-ün 13b/13

zālāl < Ar. Doğru yoldan sapma. 16a/3

zālim < Ar. Zulmeden. z. ol- 43b/21

zallām < Ar. Çok zulmeden, çok zalim.
20a/15

zamān < Ar. Zaman, vakit. 4a/15, 13b/1,
19b/2, 40a/18, 47b/5; z.-da 11b/21,
34b/3, 35b/8; z.-ina 20b/2; z.-i kālil
16a/21; z.-i ruḥṣat 18a/6; aḥir z. 32b/9

zamīr < Ar. Gönülde gizli olan sır. ehl-i
z.-i 25b/9

zan < Ar. Sanma, sanı, sezme. z.-ında
20a/8; z. ét-10a/4, 10b/20, 17a/8,
22b/9; z. eyle- 25b/13, 47a/20; ḥüsn-i
z.-i cihān 15b/17

zānū-zede < Far. Diz çökmüş. 24b/2

zār < Far. Ağlayan, inleyen. z.-um 49a/11

zārar < Ar. Zıyan, kayıp. 16a/8

zārb < Ar. Vurmak, çarpmak. 9a/2, 27a/2;
z.-i 42a/6; z.-la 32b/17; z. ét-8b/5,
47b/18; z. eyle- 6a/11, 25a/15, 27a/16,
41a/19-20, 46a/9; z.-ında 27b/20 şarb
u zārb 26a/11

zārbe < Ar. Vurma. 39b/18; z.-yi vāḥid-i
kālif 32b/75

zāre krş. zār. feryād ü z. 12a/9

zārib < Ar. Vurucu, vuran darp eden. z.-e
27b/3

zārīr < Ar. Anadan doğma kör. 43a/3

zārūrāt < Ar. Sıkıntı ve muhtaçlıklar. z.-i dīniyye 16b/9

zāt < Ar. Sahip, malik. 23b/19, 28a/1; z.-i ‘āli-şān 3a/7; z.-i ‘ārż ol- 18a/20; z.-i Leheb 7b/21; z.-i şerīf.-ler 28a/7, 48a/3; ‘abd-i zāt 22b/6 ism-i zāt.-uça 22b/13

zebānī < Far. Dil ile ilgili. r.-i zebānī 48b/10

zebḥ < Ar. Kurban kesme. z. ét- 20b/1

zacr < Ar. Önleme, yasak etme. 6b/14, 12b/3

zehr < Far. Ahu, zehir. z.-i şohbet 20b/15, z.-i senevī 37a/7

zekā < Ar. Zeka. şemere-yi z.-dur 18b/8

zekāt < Ar. Müslümanların dinin buyurduğu oranlarda fakirlere yaptığı bağış. z. 16a/21

zer^f < Ar. Ekin. z.-üñ 34a/4

zerre-veş < Far. Zerre kadar, zerre gibi. 49b/11

zen < Far. Kadın. z.-i ḥüsnā 17a/7

zenān < Far. Kadınlar. 34a/16, 35a/3

zengīn < Far. Zengin. ruḥ-ı z. 8a/2

zemīn < Far. Yer. z.-e 6b/5, 47b/15; z.-de 17b/14; āsumān-ı z. 23a/1; beriyye-yi z. 17a/6 zīr u z.-de 17a/9

zemm < Ar. Yerme, kınama. z. eyle.- 8a/15

zevc < Ar. Karı ve kocanın her biri. 38b/20; z.-i 28b/15 vaşī-yi benī z. 35b/2; z.-i Faṭīmā Zehrā 38b/20

zevce < Ar. Nikahlı kadın, eş. z.-ñ 8a/14; z.-si 28b/20; z.-sinüñ 8a/3;

zevcelik(g) < Ar+T. Eş olma durumu. z.-e 17a/9

zeyl < Ar. Bir şeyin altı, devamı. z.-i 16a/9; z.-i İmām Şa‘rānī 24b/13

zidd < Ar. Bir şeyin karşılığı, aksi. z.-i 49a/4; z.-ıdur 20b/12, 24a/18, 19; z.-ındur 17b/21 z.-i kāmīl 15b/11

zımn < Ar. Maksat, istek, niyet. emr-i z.-ında 21a/13

zımnēn < Ar. Üstü kapalı olarak. 36a/8

zırh < Far. Demirden örme veya dökme savaş elbisesi. z.-ını 34a/4

zifāf < Ar. Gerdeğe girme. z. buyur- 3a/13

zihī < Ar. Şu, bu. z. 28a/8

zik(i)r < Ar. Anılan, adı geçen. 13b/17; 15a/13; z.-dür 13b/9; z. eyle- 8a/17,

13b/7, 8, 19; z. ét- 13b/14-15, 14b/15, 48b/21; z.-i 17b/21, 32a/10; z.-inden 16b/11; z. olun- 3b/12, 13b/11, 43b/3; z.-üm 13b/17; z.-ümde 14a/10; z.-üme 14a/11; z.-üñ 13b/21; zıkr-i celâlenüñ 14b/13; zıkr-i ħ. 49b/15; ehl-i z.-üñ 14a/1; ħüsn-i z. 17b/8 kılllet-i z. 13b/12; tekşîr-i z. 13b/20

zî-künende < Far. Çok yapan. z.-dür 13b/16

zilhicce Hicri takvime göre on ikinci ay. z.-nüñ 38a/7

zillet < Ar. Hakirlik, horluk, alçaklık mu'arrâ-yı z.-üm 49b/16; şaffât-ı z. 49a/20

zinâ < Ar. Nikahsız çiftleşme. z.-dan 42b/12

zindân < Far. Yeraltı hapishanesi. z.-a 46a/15

zinde < Far. Diri, yaşayan. z. bul- 39a/11; emr-i z. 36b/2;

zîr < Far. Alt, aşağı. z. u zemîn 17a/9

zîrâ < Far. Çünkü, şundan dolayı ki. 3a/10, 3b/18, 7b/11, 8a/10, 10b/15, 11a/15, 11b/9, 13a/13, 21, 13b/9, 15a/6, 17b/1, 18, 20a/8, 20b/8, 21a/13, 21, 24b/1, 25b/3, 12, 14, 26a/14, 31b/9, 39a/13, 40a/6, 7, 20, 41b/3, 20, 42a/6, 42b/14, 45a/17

ziyâ < Ar. Işık, aydınlık. 6b/5

ziyâde < Ar. Fazla, çok. 8b/9, 9b/13, 12a/7, 20b/14, 22a/18, 29a/5, 33b/21, 34a/18, 44b/12, 15, 45a/12; z. i.-di 7a/9; z. ol- 19b/19

ziyân < Far. Zarar, kayıp. 27a/5; z.-dur 16b/3

ziyâret < Ar. Görüşmeye gitmek. z. ét- 29b/14

zu'afâ < Ar. Zayıflar. 40a/7; z.-ya 40a/5

zuhûr < Ar. Görünme, meydana çıkma. 6b/19, 32a/18; z.-ı 22b/16; z.-ına 20a/2; z.-ında 24b/7; z.-ından 12a/7; z. ét- 15a/10, 40a/1, 48b/7; z. eyle.- 12a/13, 17a/7, 27b/10, 30b/11, 35a/1, 36a/6, 36b/2, 49a/3-4; z.-ı aĥvâl-i ħâriĥa 7a/15-16; z.-ı 'aynî 15a/16; z.-ı nübüvvet 6b/10; z. ol- 31b/16; aĥir-i z. 32a/18; beyân-ı nübüvvet-i z.-ından 8a/19; cevâb-ı z. eyle- 31b/20; emr-i z. 45b/16; nuşret-i z.-ıyla 40b/14; nübüvvet-i z.-ında 4b/7, 14

zul(ü)m < Ar. Zulüm, eziyet. 43b/12; z.-leri 38a/13, 43b/1; z.-ı sitem 37b/10

zulmet < Ar. Karanlık. z.-inden 21a/11

zübde-yi küffâr < Ar. kafirlerin en ileri derecesi. 29a/9

zü-l-cehl < Ar. Cahil olan. 22b/1

zümre < Ar. Bölük, cemaat, gurup. z.-yi
mevşüfe ol-19a/2; z.-yi eşhâb 33a/19

zünüb < Ar. Günahlar, kabahatler. z.-uñ
21b/20; ‘afüvv-i z.-um 49b/11

1.2 Özel Adlar Dizini

-A-

‘**Abbās** Hz. Muhammed’in amcası. 4b/3, 4, 12a/3, 36a/2, 10

‘**Abbās** Hz. Ali’nin oğlu. 48a/5

‘**Abd-i Memlūk Resūlu’llah** bkz. Zeyd bin Hārīse. 4b/17

‘**Abd-i Menāf** bkz. Ebu Talib. 7a/8, 9a/3

‘**Abdu’d-dār** bkz. Benī ‘Abdu’d-dār. 30a/4, 30b/5

‘**Abdu’l-‘Arrā** bkz. Ebū Leheb. 7b/2

‘**Abdu’llah** Hz. Hasan’ın oğlu. 48a/5

‘**Abdu’llah** Hz. Ali’nin oğlu. 48a/4

‘**Abdu’llah** Amr bin Âs’ın oğlu. 38b/3, 41b/1

‘**Abdu’llah** bkz. Ebū Bekr. 37a/4

‘**Abdu’llah** Hz. Ebu Bekir’in oğlu. 10a/1

‘**Abdu’llah** Hz. Muhammed’in babası. 4a/5, 7a/2

‘**Abdu’llah** Sahabeden Vahe’nin oğlu. 28b/8

‘**Abdu’llāh-ı Agāh** Hz. Muhammed’in babası. 3b/21

‘**Abdu’llah bin ‘Aṭā** Muhaddislerdendir. 5b/21

‘**Abdu’llah bin Büdeyl bin Verkā‘** Sahabeden ve Hz. Ali’nin kumandanlarındandır. 40b/10

‘**Abdullah bin Cemīl** Bir abid. 30a/5

‘**Abdu’llah bin Ebī Selūl** Benī Âmir kabilesinin kumandanlarındandır. 34b/15

‘**Abdu’llah bin Sa‘id** Sahabedendir. 45a/13-14

‘**Abdu’llah bin Zeyd Enṣārī** Medinelî ilk Müslümanlardandır. 36b/21

‘**Abdu’llah İbni ‘Abbās** Hz. Ali’nin kuzeni, Basra valisi. 44a/16

‘**Abdu’llah İbni Mes‘ūd** İslam’ı kabul edenlerin altıncısıdır. 27b/21

‘**Abdu’l-Muṭṭalib** Hz. Muhammed’in dedesi. 3b/13, 14, 15, 17, 4a/6, 7, 8, 6b/11, 7a/11, 12, 7b/6, 13, 42a/16

- ‘**Abdu’r-raḥmān** Sahabedendir. 19a/3, 22b/4
- ‘**Abdu’r-raḥmān** bkz. ‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Afv. 37b/1, 3
- ‘**Abdu’r-raḥmān** bkz. ‘Abdu’r-raḥmān bin Mülcem. 45b/20
- ‘**Abdu’r-raḥmān bin ‘Afv** Aşere-i mübeşşeredendir. 3b/3-4, 27b/9, 37a/14
- ‘**Abdu’r-raḥmān bin Mülcem** Hz. Ali’nin katili olan Haricî. 45a/5
- Ādem** Hz. Adem. 12b/10
- ‘**Adī bin Ḥātem Ṭā’ī** Hz. Ali’nin sancaktarı; önemli sahabilere dendir. 39b/13
- ‘**Afüvv** Allah’ın 99 isminden biri. 11b/1
- Aḥîr** Allah’ın 99 isminden biri. 11a/20
- ‘**Aḥmed** bkz. Ḥazret-i Peygamber. 4a/7
- Ahmed** Şemseddin Marmaravî’nin kurucusu olduğu, Halvetiliğin bir kolu olan tarikat. 22b/2-3
- Ahmer** Hz. Osman’ın kölesi. 41a/16, 19, 21
- Āl-i ‘Oşmān** Osmanlı Devleti. 26a/17
- ‘**Alī** Hz. Ali. 2a/5, 9, 3b/6, 13, 4b/3, 7, 16, 5a/18, 6a/1, 6, 15, 20, 6b/1, 2, 8, 7a/1, 11, 9a/12, 13, 9b/11, 10, 15, 10b/6, 11b/6, 8, 9, 10, 19, 12a/4, 13a/2, 25a/16, 27a/12, 28b/4, 10, 11, 12, 30a/2, 3, 7, 11, 15, 31a/10, 31b/9, 32b/20, 33b/19, 34a/3, 35a/16, 17, 36a/1, 3, 37a/14, 38a/1, 2, 4, 38b/2, 4, 5, 7, 39b/2, 40b/1-2, 41b/11, 12, 16, 19, 20, 42a/8, 9, 14, 16, 42b/5, 43b/1, 4, 10, 15, 16, 20, 21, 44b/7, 45a/17, 45b/5, 15, 46b/16, 17, 48a/3, 5, 19, 49a/9, 50b/2
- ‘**Alī ibni Ebī Ṭālib** bkz. ‘Alī. 25a/15, 16, 30b/2, 42a/2
- ‘**Alī İbni Ebī Ṭālib İbni ‘Abdu’l-Muṭṭalib** bkz. ‘Alī 1b/9
- ‘**Alī Ekber** Hz. Hüseyin’in oğlu. 48a/5
- ‘**Alī Ḥaydar** bkz. ‘Alī 38a/8, 39a/19, 39b/13, 43a/20, 43b/5, 48b/17
- ‘**Alī Kārī** ? 13a/2-3
- ‘**Alīm** Allah’ın 99 isminden biri. 11b/1
- ‘**Aliyye’l-Ḥaydar** bkz. ‘Alī. 4a/12, 22a/21, 36a/21, 41a/1, 43a/11, 46a/20
- ‘**Aliyye’l-Murtażā** bkz. ‘Alī. 2a/9, 2b/5, 19, 4b/11, 5a/4, 17, 6a/20, 12b/16, 17a/4, 35b/2, 39b/11, 40a/18, 41a/14-15, 46a/3, 46b/1
- Allah** Allah. 6a/4, 14b/6, 18b/17, 19a/1, 19b/4, 21a/5, 21b/1, 22a/11, 22b/12, 13, 23a/3, 27a/10, 27b/15, 32a/3,

- 36b/9, 38b/13, 10, 41b/20, 44b/16, 45a/17
- ‘**Allām** Allah’ın 99 isminden biri. 11b/1
- ‘**Āmine** Hz. Muhammed’in annesi. 12a/17, 13a/8, 13-14
- ‘**Āmir-i Cemci Kızı Beşine** ? 17a/8
- ‘**Āmirin Kahire** Ebu Bekir azat ettiği köle. 10a/5
- ‘**Ammār** bkz. ‘Ammār bin Yasir. 40a/15, 17, 40b/1
- ‘**Ammār bin Yasir** Önemli sahabelerdendir. Sıffin Savaşında Muaviye’nin askerleri tarafından şehit edilmiştir. 40a/13
- ‘**Amr** bkz. ‘Amr bin ‘Āş. 41b/2
- ‘**Amr bin ‘Āş** Mısır fatihi unvanıyla anılan meşhur sahabe. Önceleri Hz. Ali’nin hilafetine destek vermiş, daha sonra Muaviye’nin safına geçmiştir. 38b/3
- ‘**Amrū** bkz. ‘Amr bin ‘Āş. 38b/13, 40a/18, 41b/3, 43a/4
- ‘**Amrū** bkz. Hāşim. Hz. Muhammed’in büyük dedesi. 4a/1, 12a/16,
- ‘**Amrū** bkz. ‘Amrū bin ‘Abdü’l-Vüdd bin Ebī Kays 30a/3
- ‘**Amrū bin ‘Abdü’l-Vüdd** bkz. ‘Amrū bin ‘Abdü’l-Vüdd bin Ebī Kays 46a/9
- ‘**Amrū bin ‘Abdü’l-Vüdd bin Ebī Kays** Hendek Savaşı’nda müşriklerin yanında yer almıştır. 33b/1
- ‘**Amrū bin ‘Āş** bkz. ‘Amr bin ‘Āş. 38b/10, 40a/15, 40b/19, 41b/1, 21-42a/1, 42a/8, 42b/15, 44a/21, 44b/1, 45a/7
- ‘**Amrū bin ‘Ayār** ? 10a/20
- ‘**Amrū bin Cürmüz** Hz. Ali taraftarlarındandır. Zübyr bin Avvam’ı öldürmüştür. 44a/1
- ‘**Amrū bin Haccāş** Müşriklerdendir. 34b/10
- ‘**Amrū bin Hişām bin Muğayyere İbni ‘Abdu’llahü’l-Maḥzūmī** bkz. Ebū Cehl. 28a/11-12
- ‘**Amrū bin Ümmeye** Önemli sahabelerdendir. 34b/8
- ‘**Amrū bin Zeyd** Abdu’l-Muttalib’in annesi Selmâ’nın babası. 3b/14
- ‘**Arab** Arap halkından olan. 9a/3, 4, 28a/14, 42a/16, 42b/4-5, 15, 43a/2
- A‘**rāb** Ar. Araplar. 26b/8
- ‘**Āş** bkz. ‘Āş-ı Sehmī. 29b/4
- ‘**Āş-ı Sehmī** Müşriklerdendir. 29b/3

‘**Aşım** bkz. ‘Aşım İbni Şābit Bedrī. 31a/16

‘**Aşım İbni Şābit Bedrī** Bir Abid. 31a/14

Aşma‘ī ? 29b/13

‘**Aṭā** bkz. ‘Abdu’llah bin ‘Aṭā. 12b/7

‘**Avf** Ubeyd bin Haris’in oğlu. 28b/8

‘**Āyişe** Hz. Ayşe. 35b/21, 37b/14, 38a/12, 43b/5, 8, 11, 44a/4, 9, 10

‘**Āyişe-yi Şiddika** bkz. ‘Āyişe. 2b/15, 43a/21

‘**Azīm** Allah’ın 99 isminden biri. 11a/20

‘**Aziz** Allah’ın 99 isminden biri. 11b/1

-B-

Balkā Yer adı. B. 35a/10

Bārī Allah. 15a/10, 21a/12, 34a/10-11

Başra Irak’ın güneyinde yer alan bir kentir. 38a/5, 43b/6, 14, 15, 16, 44a/16

Bāyazid II. Beyazıt. 15b/17

Bedr Bedir. 3a/20, 4a/5, 7b/19, 19a/6, 26b/14-15, 28a/18, 21, 28b/5, 29a/3, 11, 12, 29b/2, 15-16, 19-20, 30b/3, 13, 31b/6, 10, 32a/5, 21-32b/1, 32b/11, 35b/15, 39b/10, 43a/16

Bedrī Bedirli. 19a/7, 11

Bedrinü’l-ḥaremeyn Bedir civarı. 27b/5

Behcetü’l-alā revāḥ İmam Şarānî’nin eseri. 24b/13

Bekr bkz. Ebū Bekir. 8a/12

Be-nām İmam Gazalî’nin eseri. 30a/17

Benī bkz. Benī ‘Iyādī 23b/12

Benī ‘Abdu’d-dār Kureyş kabilesinin ana kollarından biri. 31a/4, 20

Benī ‘Āmir Arap kavimlerindedir. 34b/7

Benī Buḥāra Buharalı. 29b/8

Benī Hāşim Hz. Muhammed’in amcası. 36a/11

Benī Haşimī Haşimoğulları. Hz. Muhammed’in soyudur. 42a/14

Benī Kureyza Medine’deki son Yahudi kabilesi. 34a/10, 34b/17

Benī Kureyza Müslümanlar Yahudi kavmi Kureyzelilerle yaptığı savaş. 35b/15

Benī ‘Iyādī Arap kavimlerindedir. 23b/10

Benī Naşir Arap kavimlerindedir. Abbasilerin ataları olan kavmdir. 33a/13, 34a/20-21, 34b/6, 9

Benī Ümmeyye Emeviler. 38b/17, 44a/5

Beniyye bkz. Ka‘be. 7a/17

Benü'l-Müstalık Müslümanlar ile Yahudi kavmi olan Müstalikoğulları'nın yaptığı savaş. 35b/15

Berā' Eyüb Ensari'nin yeğeni. 26b/20

Berā-yı İbn 'Āzib Önemli muhaddislerdendir. Üç yüzden fazla hadis rivayet etmiştir. 5a/10

Beşine bint-i 'Āmir Ehl-i beyttendir. 17a/17

Beşār ? 33b/18

Beyt-i 'Atik bkz. Ka'be. 4a/2

Bi-'ārān Amrū'yu öldüren yılanın adı. 43a/3

Bin 'Utbe bkz. Hāşim bin 'Utbe İbni Ebī Vaḳḳāş. 40b/3

Bir'-i Ma'üne 39 sahabenin katledildiği yerin adı. 34b/8

Bişr bin 'Amrū Enşārī Sahabeden bir zat. 39a/4-5

Buhtnaşir Buhtunnasar. Kudüs'ü yıkan ve Tevrat nüshalarını yok ettiği söylenen Asur hükümdarı. 16a/1

Büstānū'l-Arifin Şeyh Ebu'l-leys'in eseri. 35b/6

-C-

Cābir Enşārī Cābir bin 'Abdu'llah el-Enşārī. Sahabeden bir zat. 4b/8-9, 33b/18

Ca'fer Hz. Ali'nin oğlu. 48a/4

Ca'fer Ca'fer bin Ebû Tâlib. Hz. Muhammed'in amcasının oğlu. 4b/4

Ca'fer bin Muhammed Ebû Muhammed el-Havvâs. Horasan evliyalarındandır. 31b/1

Ca'fer bin Süleymān bin 'Alī bin 'Abdu'llah bin 'Abbās Yemen ve Medine valisi. 29b/10

Ca'fer-i Tayyār bkz. Ca'fer 12a/4

Cālūd Hz. Davud'un yendiği acımasız ve güçlü savaşçı. 33b/20

Cāmi' Şağir Tirmizi'nin hadis kitabı. 26a/19

Cāmi'ü'l-Uşul İmam Ebu İsa Salebi'nin eseri. 5b/14

Cāmi'ü'l-Kebir Suyutî'nin eseri. 26b/19

Cebbār Allah'ın 99 isminden biri. 11a/20

Cebel-i Şevri Sevri Dağı. 9a/16

Cebrā' il Peygamberlere emir ve vahiye vasıta olan dört büyük melekten biri. 2b/9, 9b/7, 15, 16, 30a/6

Cemīle Hz. Peygambere biat eden ilk on kadın sahabeden biri. 8a/11

Cerīne Muaviye taraftarlarındandır. 41b/15, 21

Cibr' il bkz. Cebrā' il. 4b/12, 15, 16a/5, 30a/6, 34a/9-10, 34b/11

Cu' de Haricilerdendir. 45a/16

Cumhūr-ı Kureyş Kureyşliler. 9a/13

Cübeyr bin Mut'im Müşriklerdendir. Hz. Hamza'yı azmettirmiştir. 31b/5

Cüfr Yer adı. 35a/19

-Ç-

Çıfırçı-zāde Muhammed bin Ahmed. Osmanlı devleti zamanında yetişmiş muhaddislerden. 13a/3

-D-

Dārü'l-Amār Kûfe'de bulunan bir yer. 46b/4

Dārü'n-Nedeviye İslamiyet'ten önce Kureyş kabilesinin münakaşalar için toplandıkları yer. 8b/20

Dāvud Hz. Davut. 20a/16, 33b/20

Derviş Hüseyin Sa'id Müşbitnâme'nin yazarı. 2a/3

Devlet-i 'Abbāsiyye Abbasi Devleti. 29b/12

Devlet-i Eyyūbi-yi Şāhanī Eyubi Devleti. 15b/15-16

Devlet-i İslāmiye Hz. Muhammed ve dört halife yönetimindeki devlet. 43a/9

Dīvān-ı Cenāb-ı Hāydar bkz. Dīvān-ı Hāzret-i Murtażā. 10b/6

Dīvān-ı Hāzret-i Murtażā Hz. Ali Divanı. 11a/1

-E-

Ebā Abdu'llah Hz. Hüseyin. 45b/7

Ebā Bekr bkz. Ebū Bekr. 24b/19, 25a/9, 17

Ebā Muḥammed Hz. Hasan. 45b/6

Ebā Eyüb Enşārī bkz. Ebū Eyyüb Enşar-ı Hālidin Zeyd. 26b/18-19

Ebī Eyüb bkz. Ebū Eyyüb Enşar-ı Hālidin Zeyd. 26b/20

Ebī Leheb bkz. Ebū Leheb. 28a/18

Ebī İbni Hālf Müşriklerdendir. 32a/18

Ebū 'Abdu'llah Ebū Abdullah el-Basrî. Önemli kelimeler âlimlerindedir. 31b/1

Ebū Bekr Hz. Ebu Bekir. 4b/12, 8a/7, 9, 9a/10, 10a/5, 11b/6, 21, 24b/20, 26b/10, 36b/2, 4, 5, 37b/15, 44b/5

Ebū Bekr'ül-Şiddik bkz. Ebū Bekr. 24b/18, 25a/10, 44a/17

Ebū Bekr-i Şiddik bkz. Ebū Bekr. 36a/15, 37a/3-4

Ebū Cehl Mekke'nin ileri gelenlerinden olup, en azılı İslam karşıtlarındandır. 8b/1, 3, 5, 6-7, 12a/8, 27b/8, 11, 28a/1, 8, 11, 13, 14, 17, 18, 18-19

Ebū Cehl-i Cāhil bkz. Ebū Cehl. 7b/4

Ebū Cehl İbni Cez' ā bkz. Ebū Cehl. 8b/3

Ebū Dāvud Sünenī En güvenilir hadis kitapları olarak kabul edilen kütüb-i sitteden biri. 26b/6

Ebū Ebī Ser-ḥaddin Dört halife döneminde Mısır'da görev alan valilerdendir. 37b/11

Ebū Eyyüb Enşar-ı Ḥālidin Zeyd Hz. Peygamber'i Medine'de evinde misafir eden ve Eyüb Sultan adıyla anılan sahabe. 10b/1, 26b/20

Ebū Fārz Müşriklerdendir. 31a/19

Ebū Ḥūsāy Eş' āri Kûfe valisi. 40b/4

Ebū Hüreyre Abdurrahmân bin Sahr ed-Devesî. Yemen asılı bir sahabe. 14a/4

Ebū Kebşe Kureyş halkına karşı çıkıp putlara tapmayı reddeden bir zattır. 12a/16, 17, 20, 21

Ebū Ḳuḥāfe Hz. Ebu Bekir'in babası. 37a/4

Ebū Leheb Hz. Muhammed'in amcası ve en azılı düşmanlarındandır. 7b/1, 2, 5, 7, 16, 18-19, 8a/3, 13, 14, 28a/12, 14, 19, 28b/14, 20

Ebu'l-Esbā' İbni 'Abdu'l-'Azā Müşriklerdendir. 30a/4

Ebu'l-Fetḥ Na'amü'l-emir Fatih Sultan Mehmet. 15b/17

Ebu'l-Ḥakem bkz. Ebū Cehl. 28a/12

Ebu'l-Ḥakik Azılı müşriklerdendir. 35a/6

Ebu'l-Ḥasan bkz. 'Alī. 30a/15, 31a/18-19, 48a/1

Ebu'l-Müslimîn Hz. Muhammed. 3b/20-21

Ebū Mürşed Müslümanların ilk bayraktarıdır. 3b/2

Ebū Rāfi' Sahabedendir. 27a/20

Ebū Sa'id Ünlü mutasavvıflardan. 11b/7

Ebū Süfyān Muaviye'nin babası. 28b/19, 21, 32a/10, 15, 33a/5, 43a/7, 8

Ebū Süfyān Şāhib-i Tuḡyān bkz. Ebū Süfyān. 30b/5

Ebū Süfyān Pür-Tıflān bkz. Ebū Süfyān. 12a/12

Ebū Ṭalḥa Ebû Talha Zeyd ibn Sehl. Sahabedendir. 29a/10, 36a/17

Ebū Ṭalīb Hz. Muhammed'in amcası, Hz. Ali'nin babası. 4a/7-8, 15, 4b/2, 3, 6b/15, 21, 7a/1, 13, 16, 18, 7b/2, 17a/8, 29b/9, 12b/18, 7a/13, 7b/14, 4b/3, 7a/4, 8, 14

Ebū Tihrī ? 6b/18

Ebū Türāb bkz. 'Alī. 30a/15

Ebū Ümmeye İbni Muğāyire
Müşriklerdendir. 30a/4

Ebū Zer-i Ğifārī Önemli sahabelerdendir. 3b/4, 28b/3

Efāzīl Kayşerī İslam âlimlerindedir. 22b/18

Efendi Hz. Muhammed. 2a/8, 3a/10, 5b/4, 12a/15, 12b/1, 13a/8, 36b/1, 5, 6

Ekrem Allah'ın 99 isminden biri. 11a/20

El-Bārī Allah. 10b/11

Elfiyye-yi 'Irākī Zeynüddîn el-İrākî'nin hadis usulüne dair manzum eseri. 37a/9

Emeviyye Emeviler. 8a/4, 38b/17, 39a/17

Emîn Emînu'llah Hz. Muhammed. 30a/12

Emîr bkz. 'Alī. 5b/18, 20, 6a/8-9, 16, 6b/1, 15a/19, 15b/3-4, 4, 17a/6, 20b/6, 21-21a/1, 21b/21, 22a/13, 26b/18, 27a/14, 27b/2, 4, 33b/5, 8, 12, 34a/4-5,

37b/6, 39b/16, 40a/18, 40b/12, 16, 42a/5-6, 44a/2, 8, 44b/16, 18, 45a/18, 21, 45b/2-3, 46a/10, 12

Emîrū'l-mü'minîn bkz. 'Alī. 1b/6, 16b/13, 18a/3, 25b/16, 39a/3-4, 20, 41a/16, 42a/18, 43a/10-11, 20, 43b/18, 44a/7, 19, 45a/6, 14, 45b/13, 48b/5

Erbahā Yer adı. 35a/5

Ertān bin Şer-Cebîl Müşriklerden. 31a/18

Esedu'llah bkz. 'Alī. 5a/20

Esedu'llahi'l-Ġālib bkz. Hz. 'Alī. 1b/9-10

Eşfārū'ş-şıyāh Mürr-i Şafî'nin eseri. 14a/4

Eş'ārī bkz. Ebū Ḥūsāy Eş'ārī. 40b/7

Eş'aş bin Kayş Muaviye'nin komutanlarındandır. 41a/12

Esmā binti 'Amîş Ehl-i beyttendir. 6a/19, 8a/5

Esmā Bkz. Esmā bint 'Amîş 6b/3

Evvel Allah'ın 99 isminden biri. 11a/20

Eyyüb bkz. Ebū Eyyüb Enşar-ı Ḥālidîn Zeyd. 10b/10

Ez-Re'āt Yer adı. 35a/5

Ez-Raḥāt bkz. Ez-Re'āt ? 33a/16

-F-

Fārisī Farsça. 24a/16

Farūḳ bkz. ‘Ömer. 19b/10, 29a/18-19, 31b/21, 34a/3, 37a/21

Fāṭıma Hz. Hatice’nin annesi. 4b/1

Fāṭıma bkz. Fāṭımatü’z-Zehrā. 3a/8

Fāṭıma bint-i ‘Amrū’l-Maḥzūnī Ebu Tâlib’in annesi. 7a/3

Fāṭıma Zehrā bkz. Fāṭımatü’z-Zehrā. 36b/8, 38b/20

Fāṭımatü’z-Zehrā Hz. Zehra. 2a/11, 2b/4, 19, 5b/2

Fātiḩa Fatiha suresi. 14a/17

Fazl Hz. Muhammed’in amcası Abbas’ın oğlu. 36a/2, 18

Fāzıl-ı Kayseri bkz. Efāzıl Kayserī. 24a/1

Feraḩ Medine’de bulunan bir nahiyenin adı. 34a/21

Fettāḩ Allah’ın 99 isminden biri. 11b/1

Fırāt Fırat nehri. 41a/4

Fizāk Yer adı. 17a/6

Fuṣūṣ Fazıl-ı Kayseri’nin Fusûs şerhi. 22b/18, 24a/1

Fütūḩāt Muhyiddin Arabî’nin eseri. 23a/15

Fuzza Hz. Ali’nin hizmetkârı. 2a/11, 2b/6

-G-

Ġaffār Allah. 21b/16, 16-17

Ġāfir bkz. Ġaffār. 22a/11

Ġār-ı Tūr Tur Dağı. 9b/20

Ġavvaḩlıcaḩ Kale adı. 13b/16

Ġüflā Sahabedendir. Hayber’de şehit olmuştur. 27b/11

Ġarā’ibü’l-cāmi‘ Suyutî’nin eseri. 16a/4

-H-

ḩabeṣ Kızıldeniz’in kıyısında bulunan yer. 8b/14, 45a/13

ḩabīb Hz. Muhammed. 9b/10, 11, 14b/2, 21b/9, 46a/9

ḩabİR Allah’ın 99 isminden biri. 11a/21

ḩaccāc Haccac bin Yusuf. Zalimliği ile nam salmış Emevilerin Irak valisi. 36b/4

ḩaccāc bin ‘Abdu’llah ḩamİRİ Muaviye’yi öldürmekle görevlendirilmiş Haricî. 45a/6

ḩacer-i Esved Kabe’nin duvarında bulunan meşhur kara taş. 14b/3

Hādİ Allah’ın 99 isminden biri. 11b/1

Ḥadīce Hz. Hatice. Hz. Muhammed'in ilk eşi. 3a/12, 4a/21, 4b/1, 9, 15, 16, 12b/11

Ḥadīcetü'l-Kübrā bkz. Ḥadīce. 4b/11, 12-13

Ḥāfiẓ Ebū Na'im İslam âlimlerindendir. 11b/8

Ḥāfiẓ İsmā'il 28b/6, 35a/15, 44b/10

Ḥakḫ Allah. 8a/14, 16, 9b/7, 17, 11b/10, 13b/12, 14a/9, 14, 19, 14b/2, 15a/11, 17b/2, 18b/21, 20a/18, 21b/15, 22a/20, 23a/10, 23b/13, 19, 29a/17, 18, 33b/6, 8, 38a/17, 40a/7, 43b/13, 48a/2, , , , , 40b/21, 29a/17, 32a/3, 48a/17, 18a/7, 14b/10, 20a/5, 33b/19, 13a/20, 13b/15-16, 25a/21, 40b/20, 16b/16, 17b/1, 36a/2, 18, 20a/19, 21a/16, 16b/5, 41a/3, 41a/18, 18a/2

Ḥakḫı ? 13a/3

Ḥakḫü'l-beyn Allah'ın 99 isminden biri. 11a/20

Ḥalāş bin 'Abdullah Müşriklerdendir. 31a/17

Ḥālid Ebā Eyyüb Enşārī bkz. Ebū Eyyüb Enşar-ı Ḥālidin Zeyd 10b/11

Ḥālid Enşārī bkz. Ebū Eyyüb Enşar-ı Ḥālidin Zeyd 10b/2, 4

Ḥalīfetü'llah bkz. 'Alī. 38a/13, 17

Ḥālīk Allah. 15a/1, 16a/6, 16b/10, 17b/13, 28b/3

Ḥalm Yer adı. 26b/21

Ḥamīd Allah'ın 99 isminden biri. 11a/20

Ḥamrā'ü'l-esed Medine yakınlarında bir yer. 33a/7

Ḥamza Hz.Hamza. Hz. Muhammed'in amcası. 8a/19, 8b/2, 4, 8, 10, 12a/4, 26b/16, 28b/4, 9, 11, 12, 30b/17, 31b/6, 7, 8, 9, 11, 13, 15, 32a/11, 40a/19, 20

Ḥandek Hendek Savaşı. 34a/7, 35a/7, 35b/15, 49a/9

Ḥārīş bin Kelde-yi Ṭabīb Sahabedendir. 37a/6

Ḥāricī bkz. Ḥavāric. 45a/2, 16

Ḥārīnī Muaviye'nin azatlı kölesi. 41b/8, 10

Ḥarb bkz. Ebū Süfyān. 8a/3

Ḥarīş İbni Ṭalḫa Müşriklerdendir. 31a/15

Ḥārīş bkz. 'Ubeydetü'l-Ḥarīşü'l-Ḳureyşī. 27b/8

Ḥārīş bin Şamme Sahabedendir. 32b/4

Ḥarīş Şabbāḫ Ḥumeyr Muaviye taraftarlarındandır. 40b/11

Hārūn Hz. Musa'nın kardeşi. 33a/13, 35a/21, 35b/5, 11

Ḥasan Hz. Hasan. 2b/5, 4b/19, 29b/6, 35b/9

Hāşim Hz. Muhammed'in büyük dedesi. 3b/14, 16, 4a/1, 2, 3, 6b/11, 40b/7

Hāşim bkz. Hāşim bin 'Utbe İbni Ebî Vaḳḳāş. 40b/3, 7

Hāşim bin 'Utbe İbni Ebî Vaḳḳāş Hz. Ali'nin kumandanlarından. 40a/10, 40b/10

Hāşimî Haşimoğulları. Hz. Muhammed'in kavmidir. 50a/11

Hāşim-zāde bkz. 'Abdu'l-Muṭṭalib. 3b/19

Ḥavāric "Hakemeyn Vakası"ndan sonra Hz. Ali'ye isyan eden zümre, hariciler. 45a/4

Ḥayber Hayber kalesi. 6a/3, 9, 27a/9, 15, 35b/16, 38a/8

Ḥayberî Hayberli olan. 6a/16, 27b/2, 33a/13

Ḥaydar bkz. 'Alî. 2b/14, 4a/12, 11b/15, 25a/21, 25b/14, 26a/7, 30a/15, 34a/1, 35b/3, 36a/6, 36b/8, 41b/1, 9, 44a/10, 47a/15, 17

Ḥaydar-ı Kerrār bkz. 'Alî. 5b/1, 9a/21, 18a/9, 19a/8, 22b/8, 27a/21, 31b/2,

34b/20, 35b/7, 36a/18, 39b/6, 19, 41a/8, 45b/3, 47a/2

Ḥaydar-ı Kerrār-ı 'Alî bkz. 'Alî. 4b/20

Ḥaydariyye Anadolu'da XV. yüzyılın sonlarına doğru kurulan tarikat. 40b/7-8

Ḥayy bin Aḥṭāb Azılı müşriklerdendir. 34a/19, 35a/6

Ḥelālî Risālesi Şeyh Abdu'l-Nurî'ye aittir. 13a/1-2

Helâtâ Helâtâ suresi. 2a/5

Hemedânî Suriye'de bulunan Arap kavmi. 41a/21

Hemedânî bkz. Menzîrîn Ḥafşa. 41b/2

Ḥevāb Yer adı. 43b/7

Ḥırka-yı Şerîf Hz. Muhammed'in hırkası. 14b/4

Ḥızır Hızır Peygamber. 20a/20

Hind Hint bin Utbe. Muaviye'nin annesidir. 28b/16, 19, 31b/9, 10, 11

Hind Pür-Fend bkz. Hind. 28b/18, 19, 30b/16-17

Hişām İbni Kelbi Muhaddislerdendir. 48a/7

Ḥilyetü'l-Evliyâ Ḥāfız Ebū Na'im ait bir eserdir. 11b/8

Ḥudā < Far. krş. Ḥudāy. 38b/12, 47a/18, 48b/21

Ḥudāy < Far. Allah. 9b/10, 11a/16, 21a/8, 21b/3

Ḥudeybiye Mekkeli müşriklerle Müslümanlar arasında yapılan savaş. 43a/10

Ḥumîş Yer adı. 35a/10-11

Ḥuneyn Müslümanlarla ile Mekkeli ve Taifli müşrikler arasındaki savaş. 35b/16

Ḥuweylid bin Esed Hz. Hatice'nin babası. 4a/21-4b/1

Hübel Kabe'de bulunan bir putun adı. 32a/7, 8, 11

Hübeyre bin Ebî Vehab Müşriklerdendir. 33b/2

Hürkal Herkül. 35a/9

Hüseyn Hz. Hüseyin. 2b/5, 47a/8, 47b/19, 48a/2, 9

-I-

‘**Irāk** Irak şehri. 7b/10, 41a/6

-İ-

İbni ‘Abbās ‘Abdu’llah İbni ‘Abbās. Hz. Muhammed’in amcasının oğlu ve büyük sahabelerden biri. 2a/5, 4b/8,

10, 5b/7, 15, 18-19, 12a/2, 12b/6, 29b/10, 47b/15

İbni ‘Amr Hayber’de şehit olmuştur. Sahabedendir. 27b/11

İbni ‘Arabî Muhyiddin İbni Arabî. Ünlü mutasavvıf, İslam düşünürü ve şairi. 23a/6, 26b/11

İbni A‘sem İbni Asem el-Kûfi. Şii muhaddis. 39b/2, 18, 18-19, 41a/3, 15

İbn ‘Avf bkz. ‘Abdu’r-raḥman bin ‘Avf. 19a/4, 37a/20

İbni Ebî Kebşe Müşriklerin, Hz. Muhammed’e verdikleri ad. 12a/11

İbni Ebî Kebsemî Müşriklerin, Müslümanlara verdikleri ad. 12a/15

İbni Ebî Miqdām Muhaddislerdendir. 48a/7

İbni Ebî Vakḳāş Sa’d bin Ebî Vakkas. Aşere-yi mübeşşeredendir. 31a/13

İbni Eşîr Arap edebiyatının tanınmış tarih yazarlarından. 4b/5, 9b/4

İbni Ḳayme Müşriklerdendir. 32b/13

İbni Kemāl Şemseddin Ahmed bin Süleyman. Kanuni döneminde şeyhülislam olarak görev almış, 16. yüzyılın önemli âlimlerindedir. 12b/14

İbni Kuteyzem ? 26a/21

İbni Meblağ Şāzili ? 22a/2

İbni Mes'ūd bkz. 'Abdu'llah İbni Mes'ūd. 28a/2, 8, 30a/5

İbni Mülcem bkz. 'Abdu'r-raḥman bin Mülcem. 45a/9, 11, 46a/2, 7, 11, 14, 20, 21

İbni Müselleme Ka' b bin E's-Şeref'i Hz. Muhammed'in emriyle öldüren abid. 34b/5, 13, 35a/2

İbni 'Ömer Sahabedendir. 3b/5.

İbni Rāfi' Sahabeden Ebu Rafi'nin oğlu. 6a/13

İbni Sa'id bin Ṭalḥa Müşriklerdendir. 31a/12

İbni Siret Önemli İslam âlimlerindendir. 5b/19

İbni Tüfeyl Endülüslü hekim, hukukçu ve filozof. 45a/10

İbni Zübeyr Zübeyr bin Avvam'ın oğlu. 43b/12

İbnü'l-Mülcem bkz. 'Abdu'r-raḥman bin Mülcem. 45b/12

İbrāhim Hz. İbrahim. 12b/10, 20a/16

İbrāhīm Çelebi Müderris. 12b/15

İbrāhīm Gülşenī Dervīş Ḥüseyn Sa'id İbni Muḥammed Piri İbnü'l-Ḥāc Ḥüseynü'l-Mevlūd bkz. Dervīş Ḥüseyn Sa'id 2a/1

İḫyā-yı 'Ulūm İmam Gazali'nin eseri. 9b/6-7

İkreme bkz. İkrime bin Ebī Cehl 30a/8

İkrime bin Ebī Cehl Ebu Cehl'in oğlu. 33b/2

İmām bkz. 'Alī. 44b/13, 18, 21, 45a/11

İmām Aḥmed İmam Ahmed bin Hanbel. Önemli muhaddis ve müfessirlerdendir. 5a/9-10, 6a/13, 27a/20, 35b/21, 44b/2

İmām 'Alī bkz. 'Alī. 38a/15-16, 44b/11, 46b/7

İmām Bāf'ī ? 13b/3

İmām Buḥārī Sünni inanın en önemli muhaddisidir. 6a/2, 27a/7, 27b/9, 28b/2

İmām-ı Ca'fer Şādık Hz. Ali'nin torunun torunu, On iki imamların altıncısı. 17a/4, 25b/21, 29b/18-19

İmām Ġazālī İslam âlimi, mutasavvıfı ve müderrisi. 9b/6

İmām Ḥasan bkz. Ḥasan. 2a/6, 2b/17, 21a/1, 35b/8, 45b/5, 6, 46a/5, 21, 46b/5-6, 48a/6

İmām Hasan bin ‘Alī bkz. Hasan. 38b/14

İmām Hasan Başrī Muhaddis, müfessir, fâkih. 29b/18

İmām Hüccetü’l-İslām bkz. İmām Gazālî. 30a/17, 47a/4

İmām Hüseyin bkz. Hüseyin. 2a/7, 2b/18, 29b/5-6, 35b/10, 45b/7, 47b/4, 48a/3-4

İmām Kurtubî Endülüs’te yetişen ünlü tefsir âlimlerindendir. 13b/4

İmām-ı Müslimîn bkz. ‘Alî. 19a/12, 45a/10

İmāmü’l-Müslimîn bkz. ‘Alî. 42a/19, 46a/8

İmā[m] Mürr-i Şafî Ebû Bişr. Önemli muhaddislerdendir. 14a/3

İmām Nāf’î Yedi kıraat imamından birincisi; Medine imamı. 48a/19

İmām Şa‘lebî bkz. Şa‘lebî 28a/15

İmām Şafî Ünlü hukuk bilgini, Şafii mezhebinin kurucusu. 2b/14

İmām Şa‘rānî bkz. Şa‘rānî. 24b/13, 29b/15

İmām Suyūfî bkz. Suyūfî. 12b/13, 13a/1.

İmām Tahāvî bkz. Tahāvî. 6a/18, 6b/6

İmām Tirmîzî İslam dünyasının en önemli muhaddislerindendir. 3b/11

İmdād-ı Hâcî Fenâ‘ Eser ismi.? 15a/8

‘İsâ Hz. İsa. 18a/18.

‘İseviyye Hıristiyanlık. 7b/8-9

İslām İslamiyet. 4b/5, 7, 11, 12, 5a/20, 8a/18, 19-20, 8b/6, 9, 13, 16, 11b/17, 15b/21, 16b/18, 16a/15, 20b/14, 27b/9, 28b/12, 29a/11, 30a/13, 32b/20, 33b/8, 43a/6, 7, 8

İsmā‘îl Hz. İsmail. 12b/10

İsmā‘îl bkz. Hâfız İsmā‘îl. 45a/10

İstānbül İstanbul. 10b/12

‘İydü’l-Ahad İmam Suyuti’nin bir eseridir. 12b/13

-K-

Ka‘b bkz. Ka‘b bin E‘ş-Şeref. 34b/4

Ka‘b bin E‘ş-Şeref Hz. Muhammed tarafından katli bizzat emredilen Yahudi şair. 34b/3

Ka‘be Hicaz’da Mekke’de Harem-i Şerif’in ortasında bulunan kutsal bina. 6b/13, 30b/1, 46b/14

Karūn Zenginliği ile ünlü hükümdar. 18a/15

Kaşem Hz. Muhammed’in amcası Abbas’ın oğlu. 36a/2, 18, 19

Kāsım Hz. Hasan’ın oğlu. 48a/6

Kaştalānī 15 ve 16. yüzyıllarda Mısır'da yetişen İslam âlimlerindendir. 13b/5

Kāşifī Osmanlı tarihçisi. 30b/1

Qavī Allah'ın 99 isminden biri. 11b/1

Qāzī Bkz. Qāzī Mīr. 18a/7

Qāzī Mīr İslam âleminin önemli âlimlerindendir. 4b/19, 30a/5

Qāzī Mīr Hüseyn bkz. Qāzī Mīr. 9b/18-19, 36b/21, 39b/5

Kelāmu'llah Kuran-ı Kerim. 41a/3

Kelbī Dihyetü'l-Kelbī. Sahabedendir. 29b/4

Kerbelā Günümüzde Irak sınırları içinde bulunan yer. 47b/4, 6, 8, 13, 48a/3

Kerīm Allah'ın 99 isminden biri. 11b/1

Kerrār Bkz. 'Alī. 26a/9, 30a/16

Keşşāf bkz. Zemaşşerī. 4b/18, 5b/6, 14

Keşfü'l-Gümme Eser adı.? 30a/2

Kevkeb-i Zāhir İmām Bāf'ī'nin eseri. 13b/3

Keysān Hz. Ali'nin kölesi. 41a/16

Kilāb bin Talha Müşriklerdendir. 31a/16

Kitāb-ı Haqq Kuran-ı Kerim. 40b/20

Quds Allah'ın 99 isminden biri. 11b/1

Kūfe Günümüzde Irak sınırları içerisinde yer alan bir kenttir. 38a/5, 40b/3, 44a/17, 45a/3, 9, 45b/4, 46b/4, 5, 47b/4

Qur'an Kuran-ı Kerim. 5a/6, 8, 8a/1, 14, 16, 11a/14, 11b/2, 4, 12, 22a/5, 33b/19

Qureyş Hz. Muhammed'in mensubu olduğu Arap kabilesi. 4b/2, 6b/11, 7a/13, 8b/4, 13, 20, 9a/17, 10a/3, 12a/15, 17, 28a/11, 29a/3, 12, 30b/4, 14, 31b/3, 16, 33a/16, 33b/6, 34a/5, 42b/5, 11

Qurtubī Mucāhid bkz. İmām Qurtubī. 13b/11

Qutb-u Kaştalān-i Şāf'ī bkz. Kaştalānī 14a/7

-L-

Laţif Allah'ın 99 isminden biri. 21a/15

Leheb bkz. Ebū Leheb. 7b/21

Leylā Mecnun'un aşkı. 14a/21, 14b/2

Lokman Hz. Lokman. 20a/21

-M-

Maqāşid Mevlānā Celāleddin-i Rūmī'nin eseri. 24a/7

Mekātib İbni Meblağ Şāzili'nin eseri. 22b/2

Mālik bkz. Mālik bin Eşter. 44a/20

- Mālik bin Eşter** Hz. Ali'nin kumandanlarından. Malik Ejder olarak da tanınır. 40a/9, 41a/12, 44a/19
- Maḥmūd Ğaznevī** Gazne Devleti'nin hükümdarı. 15b/16
- Manşūr-ı Devānikī** Abbasi devletinin ikinci hükümdarı. 29b/7
- Mar' aşı** ? 12b/15
- Ma' ūz** Ubeyd bin Haris'in oğlu. 28b/8
- Maysūr** Yezid'in annesi. 46b/14
- Māy' ūl ' Aleyhi** Eser adı.? 28a/17
- Mecnūn** Kays. 14a/19, 17b/3
- Medīne** Ar. Hicaz'da Hz. Muhammed'in türbesinin bulunduğu şehir. 3b/12, 14, 18, 9b/3, 6, 21, 29b/11, 33a/5-6, 7, 34a/21, 35a/9, 12, 15, 16, 37b/17, 21, 43b/16, 44a/1, 15, 46b/6, 20
- Medīne-yi Münevvere** bkz. Medīne. 3a/16, 8b/15, 10a/15, 17a/5, 29a/6, 33a/6, 17, 34b/12
- Mehdī** Hz. Muhammed. 29b/12
- Mekke** Ar. Hicaz'da Kâbe'nin bulunduğu mukaddes şehrin ismidir. Aynı zamanda Hazret-i Peygamber'in doğduğu şehirdir. 3b/12, 16, 19, 9b/1, 18, 10a/3, 12a/6, 11, 31b/14, 32a/19, 33a/5, 10, 16, 33b/15, 34b/3, 35b/16, 36b/4, 38a/11, 43a/7, 21, 47a/10, 47b/18
- Mekke-yi Mükerre** bkz. Mekke. 9a/11, 10a/4, 14
- Melike Bint-i Hārice** Rubab bin Yesar'ın eşidir. Yesar'ın ölümünden sonra oğlu Menzur ile evlenmiştir. 27a/5-6
- Mennān** Allah'ın 99 isminden biri. 21a/15
- Menzirīn Hāfşa** Hemedanilerden olup, Hz. Ali taraftarlarından. 41a/21
- Menzūr** Rubab bin Yesar'ın oğlu. 27a/5
- Merā' z-zahrāt** Yer adı. 32b/6
- Mervān** Hz. Osman'ın kuzenin oğlu ve yazıcısı. Emeviler Devletinde halifelik görevinde de bulunmuştur. 38a/4, 11, 43a/20, 43b/5, 44a/3
- Mescid-i Kubā** Müslümanlarca inşa edilen ilk mescit. 34b/6
- Mes' ūd** bkz. 'Abdu'llah İbni Mes' ūd. 28a/1
- Mesūr bin Maḥzume** Sahabedendir. 37b/3
- Mevlā** Allah'ın 99 isminden biri. 11b/1, 13a/16, 21a/8, 47a/21, 49a/9
- Mevlānā Sa' dü 'd-dīn** Mevlānā Celāleddin-i Rūmī. Mevleviyye tarikatının kurucusu. 24a/7

Mevlevî Mevlana'nın tarikatından olan.
6b/8

MıŖır Mısır. 37b/11, 14, 16, 19, 38a/5,
38b/10, 13, 44a/18, 21, 44b/2

Mikâ'il Dört büyük melekten rızıkların
dağıtımında görevli olan melek. 9b/7,
15

Merdâs bin Muḥârib Müşriklerdendir.
33b/3

Mîr Hüseyin bkz. Kâzî Mîr. 33a/2

Mollâ-zâde ? 12b/14

Morevî bkz. DervîŖ Hüseyin Sa'îd 1b/16

Mu'âviye Mu'âviye bin Ebu Süfyan.
Emevî devletinin kurucusu. 8a/4,
10b/19, 20, 12a/12, 28b/15, 16, 17, 20,
30b/5, 16, 38a/14, 38b/1, 4, 8, 9, 11,
39a/1, 6, 8, 12, 20, 39b/2, 14, 40a/15,
17, 19, 40b/1, 11, 18, 41a/5, 6, 10, 13,
41b/6, 8, 10, 15, 42a/5, 8, 10, 42b/10,
18, 21, 43a/3, 4, 5, 7, 8, 43b/1, 44a/20,
21, 45a/6, 46b/11, 12, 17, 47a/9

Mu'âviye İbni Ebi Süfyan bkz. Mu'âviye.
42b/3-4

Mu'âz bin 'Afrâ Ebu Cehil'i öldüren
sahabe. 11a/9

Mu'âz bin Cebel bin Mes'ûd El-müftî
lakabıyla tanınan sahabe. 3b/4

Muğire Nevfel İbn Haris'in oğlu. 46a/11

Muḥammed Hz. Muhammed. 4a/6, 7b/6,
9a/20, 12a/11, 12b/2, 13a/14, 23a/17,
26b/10, 28b/9, 31b/18, 32b/5, 46b/18

Muḥammed Ebü Talha'nın oğlu. 44a/4

Muḥammed Hz. Ebu Bekir'in oğlu.
37b/16, 17, 18, 19, 21, 44a/17, 18,
44b/1

Muḥammed Hz. Ali'nin torunu. 29b/19

Muḥammed bkz. Muḥammed bin
'Abdu'llah. 29b/7

Muḥammed Amr bin Âs'ın oğlu. 38b/3,
41b/1

Muḥammed AŖgar Hz. Ali'nin
oğullarındandır. 48a/4-5

Muḥammed bin 'Abdu'llah Hz. Hasan'ın
torunu. 29b/6

Muḥammed binü'l-Hafî Zeyneddîn el-
Hafî olarak bilinir. Zeyniyye
tarikatinin kurucusu olup önemli İslam
âlimlerindedir. 15a/7-8

Muḥammed bin 'Irâk Mekke'de yetişmiş
seyhlerdendir. 13a/4-5

Muhammed MuŖtafâ Hz. Muhammed.
5a/10

Muḥammedinü'l-MuŖtafâ. bkz. Hz.
Muḥammed. 1b/2

- Muhyî's-Sünne** Türkistan doğumlu, önemli muhaddis ve müfessirlerdendir. 12b/5
- Murtaẓā** bkz. 'Alî. 2a/11, 18, 3a/13, 4b/5, 5a/12, 5b/2, 7, 12, 17, 7a/13, 9a/20, 9b/5, 11a/1, 11b/15, 17a/11, 14, 22b/18, 25a/17, 29a/5, 29b/4, 5, 30a/8, 16, 32b/18, 33b/4, 9, 14, 16, 34a/12, 17, 35a/14, 37b/13, 38a/10, 20, 39a/4, 40a/8, 40b/4, 41a/11, 43b/6, 44b/2, 45a/2, 11, 46a/20
- Murtaẓā Haydar** bkz. 'Alî. 7a/19, 18a/3
- Murtaẓā Haydar İbni Tâlib** bkz. 'Alî. 31a/5
- Muş'ab** bkz. Muş'ab bin 'Umeyr. 32b/12, 13, 18
- Muş'ab bin 'Umeyr** Ebâ Muhammed. Önemli sahabelerdendir. 3b/2-3, 32b/11
- Musâfî' bin Tâlha** Müşriklerdendir. 31a/14
- Muşhaf** Kuran-ı Kerim. 14b/3, 40b/19
- Müsî** Hz. Musa. 35a/21, 35b/5
- Muştafâ** Hz. Muhammed. 6a/19, 11b/9, 42a/16
- Muştafâ 'Alî** bkz. 'Alî. 38b/20
- Müşûl** Günümüzde Irak sınırı içerisinde yer alan şehir. 43a/5
- Muttalib** Abdu'l-Muttalib'in amcası. 3b/16
- Mühyemin** Allah'ın 99 isminden biri. 11b/2
- Mü'minîn** Allah'ın 99 isminden biri. 11b/1
- Münebbih** Rebîa'nun oğlu. 28b/5
- Mürşid** Hz. Muhammed. 29a/20
- Müşbitnâme** Derviş Hüseyin Sa'îd'in eseri. 2a/4
- Müslim** İmam Müslim adıyla bilinir. Altı büyük hadis kitabından (kütüb-i sitte) biri ona aittir. 28b/2
- Müslim bin Sa'd** bkz. Müslim. 6a/2
- Müslimîn** Müslüman. 10b/15
- Müslim Süheyl bin Sa'd** bkz. Müslim. 27a/7-8
- Müslümân** Müslüman. 18a/6, 31a/20
- Müstaķim-zâde** bkz. Müstaķim-zâde E's-Şeyh Süleymân Sa' dü 'd-dîn. 10b/21
- Müstaķim-zâde Süleymân Efendi** bkz. Müstaķim-zâde E's-Şeyh Süleymân Sa' dü 'd-dîn. 12b/16, 13a/5-6
- Müstaķim-zâde E's-Şeyh Süleymân** bkz. Müstaķim-zâde E's-Şeyh Süleymân Sa' dü 'd-dîn. 48b/17-18

Müstakim-zāde E'ş-Şeyh Süleymān Sa' dū 'd-dīn 18.yüzyıl Osmanlı âlimlerindendir. Hz. Ali Divanına yazdığı şerh önemli eserlerindendir. 1b/12, 10b/6-7

Müşkilü'l-Āsar Tahāvî'nin eseri. 6a/18

-N-

Nāfi' Allah'ın 99 isminden biri. 11b/3, 49a/5, 11, 49b/7

Naqş-bendî Nakşibendî tarikatı. 18b/12

Nāzım Hz. Ali. 30a/15

Necf Günümüzde Irak sınırları içerisinde yer alan şehir. 46b/5

Necm-üd-dīn-i Kübra 13. asırda yaşamış, önemli âlimlerdendir. 14b/13

Necmi Ğaytî ? 13b/4

Nehrevān Hz. Ali ve Hariciler arasındaki savaşın gerçekleştiği şehrin adı. 45a/2

Nemrūd Tanrılık iddiasından bulunan, Zalimliği ile nam salmış Babil hükümdarı. 8a/18, 16a/1

Neshü'l-nām İbni Arabî'nin eseri. 23a/7

Nevfel bin 'Abdu'llah Maḥzūmī Müşriklerdendir. 33b/1

Nevfel İbnü'l-Ḥariş Hz. Muhammed'in amcasının oğlu, önemli sahabelerdendir. 46a/10-11

Nevrî Önemli müfessirlerdendir. 12b/3

Nısf Yer adı. 9a/11

Nisā Nisa suresi. 2b/9

Nizāmeddīn-i Nişābūrī Önemli müfessirlerdendir. 8a/5

Nūḥ Hz. Nuh. 12b/10

Nūr Allah'ın 99 isminden biri. 11b/2

Nuşret-i bi'r-Ra' b Eser adı.? 33a/9

Nükte-yi Qurḥü'l-Ḳulüb Muhyiddin İbni Arabî'nin eseri. 23a/5

-O-

'**Oşmān** bkz. Ebū Ḳuḥāfe. Hz. Ebu Bekir'in babası. 37a/4

'**Oşmān** Hz. Ali'nin oğlu. 48a/4

'**Oşmān** bkz. 'Oşmān'z-zinnureyn. 19a/14, 19, 37a/14, 37b/5, 8, 9, 14, 38a/2, 3, 5-6, 6, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 38b/3, 21, 39a/3, 7, 9, 11, 40b/2, 41a/15, 19, 43a/20, 43b/1, 6, 47a/1

'**Oşman İbni Ḥanefi** bkz. Hz. Ali tarafından atanan Basra valisi. 43b/15

'**Oşmāniyye** Osmanlı Devleti. 15b/16

'**Oşmāniler** bkz. Benī Ümmeyye. 44a/18

‘**Osmān bin Maz‘ūn** Sahabeden bir zat.
19a/9-10

‘**Osmān’z-zinnureyn** Hz. Osman. 3b/4,
25a/11-12, 43a/19

-Ö-

‘**Ömer** Hz. Ömer. 32a/1, 44b/6

‘**Ömer ibni ‘Abdu’l-Ber** İbni Abdulber
en-Nemerî. Önemli muhaddis ve
tarihçilerdendir. 32b/11

‘**Ömer Fāruḳ** bkz. ‘Ömer. 19b/9, 25a/11

‘**Ömerü’l-Fārūḳ** bkz. ‘Ömer. 5a/19, 5b/2,
32a/15, 37a/10, 12

-P-

Peygamber Hz. Muhammed. 2b/16,
3a/16, 4a/11, 13, 4b/3, 15, 5b/4, 6a/3,
5, 13, 6b/15, 21, 7a/9, 8a/7, 21, 8b/7,
12, 10a/6, 12a/17, 19, 19a/11, 14,
20a/3, 16, 23b/8, 14, 16, 24a/4,
24b/18, 25a/7, 26a/12, 26b/13, 27a/3,
8, 11, 20, 27b/14-15, 30a/7, 30b/11,
31a/4-5, 31b/2, 32b/8, 9, 33a/3, 34b/1,
5, 35a/11, 16, 18, 35b/16, 20, 36a/3,
21-36b/1, 36b/3, 11, 37a/2, 38a/8,
38b/14, 39b/5, 12-13, 40a/20, 43a/13,
19, 43b/9, 44a/11, 14, 44b/11, 13, 14,
17, 19, 45b/18, 46a/1

-R-

Rabb Allah. 5a/6, 17, 11a/13, 12b/1,
14b/5, 21a/7, 11, 14, 34a/16, 47b/2,
48b/19, 50a/16, 50b/1

Rabbü’l-‘ālemīn Allah. 21b/1, 33a/9,
43a/16, 46a/8

Rahīm Allah’ın 99 isminden biri. 11a/21

Ra‘uf Allah’ın 99 isminden biri. 11a/21

Ravzāl-ziyāhīn İmam Nafi’nin eseri.
48a/20

Rebī‘a Azılı müşriklerden olan ‘Utbe’nin
babası. 28b/5

Rebī‘atü’l-Hemedānī Hz. Ali’nin
kumandanlarındandır. 40b/11

Remine İbni‘Osmān bin ‘Abd
Müşriklerdendir. 33b/1-2

Resül Hz. Muhammed. 1b/5, 4a/8, 6a/4,
6b/2, 8b/1, 10b/13, 13a/17, 16b/13,
23b/13, 23b/15, 18, 27a/10, 33b/8,
34b/11, 36b/21, 44b/16, 46a/8, 50a/11

Resūlu’llah Hz. Muhammed 3a/2, 3b/7,
5a/14, 15, 7a/19, 9a/13, 15, 24b/16,
25a/10, 11, 16, 26b/10, 27a/19,
29a/19, 30a/9, 32b/11, 21, 44b/3

Reşid Ḥalīfe Harun Reşit. Abbasi halifesi.
29b/13

Rezzāk Allah. 47b/2

Rıdvān Cennetin kapıcısı olan büyük melek. 4b/21, 29b/20, 36b/9, 39b/4, 8-9, 47a/15

Risāleyi'd-Dīniyye İmam Gazalî'nin eseri. 30a/17, 47a/4

Rūhu'llah Hz. İsa. 15b/20

Rūm Rumların yaşadığı yer. 35a/9

-S-

Şabāvī Yer adı. 45b/20

Sacaqlı ? 12b/15

Sa'd bkz. Sa'd bin Ebî Vaḳḳāş. 37b/4, 38a/1, 9

Sa'd bin Ebî Vaḳḳāş Aşere-i mübeşşereden bir sahabe. 3b/3, 37a/14

Sa'd bin Zūrāre Sahabeden bir zat. 11a/9

Şaddıḳ Allah'ın 99 isminden biri. 11a/21

Sa'id bkz. Sa'id bin Mu'āz. 38a/9

Sa'id bkz. Sa'id bin Ḳays Hemedānī. 39a/8

Sa'id bin Ḥayber Sa'id bin Amir. Önemli sahabelerdendir. Hayber'in fethinden önce iman etmiştir. 39b/6

Sa'id bin Ḳays Hemedānī Önemli sahabelerdendir. Muaviye'ye karşı Hz. Ali'nin yanında yer almıştır. 39a/5

Sa'id bin Mu'āz Önemli sahabelerdendir. 34a/15

Sa'id Morevī bkz. Derviş Ḥüseyn Sa'id. 11a/2, 50b/1

Şafā Mekke'de bir yer. 8a/20, 25a/17, 18

Şahb Sahabedendir. 44b/10

Şāhib-i Dīvān-ı kerrema'llahu veche bkz. 'Alī. 48a/18

Şāhib-i Tuḡyān Ebū Süfyān Bkz. Ebū Süfyān. 31b/17

Şāhiḥ-i Buḡārī En önemli hadis kitapları olarak kabul edilen altı kitaptan biri. 29a/10

Sa'lebī Arap dili ve edebiyatının önemli isimlerindedir. 4b/8, 5b/4, 14, 17, 18, 9b/4, 12a/2

Şāni' Allah. 50a/2

Şavāb Müşriklerdendir. 31a/20

Sefer-i Muḳarī 'Osmān ? 31a/9

Selmā Abdu'l-Muttalib'in annesi. 3b/15

Selmān-ı Fārsī Hz. Muhammed tarafından devlet danışmanlığı atanmış, dönemin önemli bilginlerindedir. 3b/5, 33a/18

Semt-i Yesrib Medine'nin eski adı. 9b/3

Settārü'l-uyüb Ayıpları örten. Allah.
21b/17

**Seyd Ebū Bekrū'l-Şeyḥ Ebī bin Hevārū'l-
Baṭāyici** ? 24b/14

Seyfū'l-Zü'l-fikār bkz. Zü'l-fikār. 30a/2,
7, 33a/1

Seyyidü'l-mürselin Hz. Muhammed.
32b/3, 43a/11, 16

Seyyidü'n-nisvān Hz. Hatice. 4a/19.

Seyyidü'l-kevneyn Hz. Muhammed.
36a/19

Şiddik bkz. Ebū Bekr. 6b/7, 10a/1, 16b/6,
26a/21, 44b/1

Şiddika bkz. 'Āyişe. 44a/11

Şiddik-ı Ekber bkz. Ebū Bekr. 3a/16,
10a/6, 11b/14, 24b/16, 31b/20, 36a/21

Şiddik-ı Refik bkz. Ebū Bekr. 9a/10

Şifin Günümüzde Suriye sınırları içinde
yer alan kent. 39a/21, 39b/19, 41a/4,
15

Sultān Küteybe-yi Enbiyā Emevilerin
Horasan valisi. Mâverâünnehir fatihi.
26a/20

Sultān 'Osmān Osmanlı Devletinin
kurucusu. 15b/16

Sultānü'l-Müslimīn Hz. Muhammed.
8b/17

Sultān-ı Serir-i Aştāfā Hz. Muhammed.
33a/12

Suyūṭī Önemli İslam âlimlerindedir.
Lakabı Celaledin'dir. 16a/4, 26b/19,
38b/13

Süfyān Pür Tuğyān bkz. Ebū Süfyān.
28b/15, 16-17

Sühāvi ? 13a/4

Şüheyb-i Rūmī Önemli sahabelerdedir.
Hz. Ömer'in ölümünden sonra üç gün
halifelik yapmıştır. 37a/19

Süheyl ' Amrū bin ' Ayār'ın oğlu. 10a/20

Süheyl bin Ḥanefi Muaviye yerine Şam
valiliğine getirilen kişi. 38a/14, 43b/1

Süleymān Hz. Süleyman. 20a/16, 28b/17

Süleymān Ağmiş Muhaddislerdedir.
39b/9

Süleyman Zülkarneyn bkz. Süleymān.
15b/15

-Ş-

Şāh-ı Evliyā bkz. ' Alī. 5a/4, 38b/19-20,
41a/13

Şakrān Şūkūr Sahabedendir. Hz.
Muhammed'in defin işlemlerinde
bizzat yer almıştır. 36a/3,18

Şām Günümüz Suriye sınırları içinde yer
alan şehir. 4a/4, 35a/9, 11, 38a/14,

- 38b/1, 39a/1, 43b/1, 13, 46b/21, 47b/7, 13
- Şāmī** Şamlı. 12b/15
- Şāniye'l-vadā** Yer ismi. 11a/4
- Şa'rānī** Mısır doğumlu önemli İslam âlimlerinden. 16a/5, 30a/1
- Şāriḥ-i Buḥārī** bkz. İmām Buḥārī. 43b/18
- Şāriḥ-i Dīvān-ı 'Aliyye'l-Murtaẓā** Müstakîmzade'nin Hz. Ali Divanı şerhi. 12b/16
- Şariḥ Bin Avḳ** Hz. Ali taraftarlarındandır. 44a/4
- Şebîr** Harun'un oğlu. 35b/12
- Şefircāh** Yer adı. 29a/15
- Şefî'ü'd-dāreyn** Hz. Muhammed. 36a/20
- Şehîd** Allah'ın 99 isminden biri. 11a/21
- Şekûr** Allah'ın 99 isminden biri. 11a/21
- Şems-i Şehāvî** Şemsüddîn Şehāvî. Fıkıh âlimlerindedir. 37a/9
- Sem'un-ı Ḥayberî** Hz. Ali'nin komşusu. 2a/14
- Şeref** Yer adı. 32b/6
- Şerîfû'l-Eşrāf** Hz. Muhammed. 37a/11-12
- Şeybe** Rebîa'nun oğlu. 28b/5, 11, 12
- Şeybe** Abdu'l-Muttalib. 3b/19
- Şeyḫi** bkz. İbni 'Arabî. 23b/15-16
- Şeyḫ-i 'Abdu'l-Ġanî** 18. yüzyılda yaşamış Nablusi ismiyle meşhur olmuş âlim ve evliya. 6b/8
- Şeyḫ 'Abdu'l-Nürî** 16. yüzyılda yaşamış İslam âlimlerindedir. Lakabı Evhadüddin'dir. 13a/1
- Şeyḫ Ebu'l-leyṣ Naşr Semerkandî** Önemli İslam âlimlerindedir. 35b/5-6
- Şeyḫ-i Ebū Medyen** ? 23a/18
- Şeyḫ-i Ekber** bkz. İbni 'Arabî 23a/6, 15
- Şeyḫ-i Ekber-i Ebū 'Arabî** bkz. İbni 'Arabî 23b/5
- Şeyḫ Ebū Bekr Kenānî** ? 24a/3
- Şeyḫ-i Sa'dî** Müslihüddin Şeyh Sadi. Sadi Şirazi olarak tanınır. İslam âlimlerindedir. 14b/10
- Şifā-yı Şerîf** Kadî İyaz'ın en önemli eseri. 3a/3, 11a/19
- Şifāde-yi 'İyāz Yaḥşubî** Kadî İyaz olarak bilinir. En önemli fıkıh ve hadis âlimlerindedir. 12b/7-8
- Şihābe'd-dîn İbn Ḥacer Mışrî** Ebu'l-Fazl Şihabüddin Ahmed bin Ali bin Muhammed el-Askalani. Önemli muhaddislerdendir. 10b/17

Şir Harun'un oğlu. 35b/12

Şiş bkz. Şiş bin Reb'î. 39a/14

Şiş bin Reb'î Sahabedendir. Hz. Ali'nin Muaviye gönderdiği heyette yer almaktadır. 39a/5, 39b/13-14

Şu'arā bkz. Şu'arā-yı Ā'yūr 12a/21

Şu'arā-yı Ā'yūr Ebu Kebşe'nin ibadet ettiği köpeğin adı. 12a/18

-T-

Ta'alā Allah. 23a/10

Ṭabaḳāt-ı Üstür Kastalanî'nin eseri. 14a/7

Ṭaberānî Tefsir, fıkıh ve hadis âlimlerindedir. 26b/9

Ṭā'if Huneyn zaferinden sonra Müslümanlarca yapılan kuşatma. 35b/16

Ṭāim-i Hāl Yer adı. 26b/21

Ṭah Allah'ın 99 isminden biri. 11a/21

Ṭahāvî Önemli fıkıh âlimlerindedir. 6a/18

Ṭalḥa Ubeydu'llah bin Talha. Aşere-i mübeşşereden bir sahabe. 3b/3, 37a/14, 21, 37b/14, 38a/1, 9, 43b/3, 5, 44a/3

Ṭalḥa bkz. Ebū Ṭalḥa. 30b/21

Ṭalḥa bin 'Abdullah Bir abid. 31b/17

Ṭalḥa bin Ebî Ṭalḥa Ebū Talha'nın oğlu. 30a/5

Ṭaybe-yi Ṭabībiye Medine Şehri. 8b/19, 11a/3

Tebbet. Ebu Leheb'in aleyhinde gönderilmiş beddua içeren suredir. 8a/2, 6, 13, 15

Tebūk Medine ile Şam arasında bulunan bir yerdir. 35a/12

Tehzîtü's-Semā İmam Tirmîzi'nin eserlerindedir. 3b/11

Tirmîzî bkz. İmām Tirmîzi. 3b/5, 4b/10, 11b/5, 26a/19, 27b/7

Ṭübā Cennette Sidre'de bulunan ve dalları bütün cenneti gölgeleyen ilahi ağaç. 5b/19

Tuḥfetü'l-müfād ve'l-müfid fi Ṭabaḳātü'l-murād ve'l-mürîd Kastalanî'nin eseri. 14a/8

Ṭū'ayme İbni'Adiy Müşriklerdendir. 31b/6

Ṭūs Yer ismi. 29b/14

Türkçe Türkçe. 45b/1

-U-

'Ubāde binü's-Şāmit Önemli sahabelerindedir. 3b/2

‘**Ubeyde** bkz. ‘Ubeydetü’l-Ḥarişü’l-
Ḳureyşî. 28b/9, 11, 12, 13

‘**Ubeydetü’l-Ḥarişü’l-Ḳureyşî** Ubeyde bin
Haris. Sahabelerdendir. Bedir’de şehit
olmuştur. 26b/14

‘**Ubeyd Binü’l-Ḥariş bin Muṭṭalib** bkz.
‘Ubeydetü’l-Ḥarişü’l-Ḳureyşî. 28b/4

Uḥud Medine’nin bir mil kuzeyinde yer
alan dağ. 30a/3, 8, 30b/12, 31b/15,
32a/17, 32b/2, 11, 21, 33a/2, 4,
35b/15, 40a/19, 20

‘**Uḳbe bin Ebî Mu‘ayṭ** İslam karşıtıdır.
7b/5

‘**Uḳūd** Mevlevî tarikatı dervişlerindendir.
6b/8

Usāmme bin Zeyd Zeyd bin Haris’in
oğlu, önemli bir sahabedir. 36a/2-3

‘**Utbe** ‘Utbe bin Süfyân. Muaviye’nin
kardeşi. 42b/12, 13

‘**Utbe bin Rebî‘a** İslam karşıtıdır. 27b/8,
28b/1, 18

‘**Utbe** bkz. ‘Utbe bin Rebî‘a. 28b/5, 8,
11, 12, 13, 31b/10

‘**Uzzā** Mekke’nin putlarından biri. 32a/12

-Ü-

Ümmet-i Muhammed Müslümanlar.
17b/9, 20b/13, 33b/21

Ümmeye Ümeyye bin Halef.
Müşriklerdendir. Bedir’de Bilâl-i
Habeşî tarafından öldürülmüştür.
32a/21, 38b/15

Ümmeye Muaviye’nin dedesi. 8a/4

Ümmü A‘lam Dānā-yı Ekrem Hz.
Muhammed. 30a/18, 47a/6

Ümmü Cemile Ebu Leheb’in eşi, Ebu
Süfyân’ın kardeşi. 8a/3, 6, 28b/14-15,
20

Ümmü Gülşüm Hz. Ali’nin kızı, Hz.
Ömer’in eşi. 5b/3

Ümmü Seleme Hz. Muhammed’in eşi.
2b/21, 5b/3, 11b/5

‘**Ümrān** bkz. Ebu Talib. 7a/9

-V-

Vādiyētü’s-sibā‘ Yer adı. 44a/2

Vahe Sahabendir. 28b/8

Vahidî Ebu’l-Hasan Ali bin Ahmed bin
Muhammed bin Ali el-Vahidî. Önemli
din âlimlerindendir. 5b/6-7, 13, 17

Vahşî Hz. Hamza’yı öldüren köle. 31b/5,
8, 40a/19

Vak‘a-yı Cemel Hz. Ali ve Hz. Ayşe
arasında geçen savaş. 44a/8

Vālî Allah’ın 99 isminden biri. 11b/2

Veheb Hz. Muhammed'in anne tarafından dedesi. 12a/16

Velid Utbe bin Rebîa'nın oğlu. 27b/8, 28b/1, 6, 11, 12, 18

Velid bkz. Velid Bin Muğire Mağzûmî. 12a/9

Velid Bin Muğire Mağzûmî Müşriklerdendir. 12a/6

Veliyü'l-Murtaza bkz. 'Alî. 36a/10

Ve'n-nes ? 26a/19

Virdan Amr bin As'ın kölelerinden. 41b/5

-Y-

Ya'kub Yakup peygamber. 11b/3

Yahsebû'l-kaatre Sahabedendir. 24a/6

Yahud bkz. Yahudî. 33a/17, 45b/20

Yahudî Yahudi. 2a/14, 6a/10, 17b/18, 27a/16, 45b/21

Yasin Yasin Suresi. 11b/2

Ya' am bin 'Addî ? 6b/18

Yemen Yemen. 29b/11

Yezid Şecere'z-Zehavî Muaviye zamanında yaşamış dönemin âlimlerinden. 10b/18, 19

Yezid bkz. Yezid ibni Mu'aviye. 10b/16, 20, 46b/13, 14

Yezid bin Kayserhabî Hz. Ali'nin Muaviye gönderdiği heyette yer almaktadır. 39b/13

Yezid ibni Mu'aviye Muaviye'nin oğlu. 10b/13-14

-Z-

Zalkut Allah'ın 99 isminden biri. 11a/21

Zemaşerî İranlı tefsir, fıkıh ve lügat âlimi. 5b/17.

Zehir Mağzûmî ? 6b/18

Zehrâ Hz. Zehra. 2a/16, 3a/8, 9, 10, 35b/2, 36b/16

Zeyd İbn Arkam Sahabedendendir. 5a/10

Zeyd bin Hâriş İlk Müslüman köle. 3b/3

Zeyd bin Vehb Sahabedendir. 45a/16

Zeyd bkz. Zeyd bin Hâriş 4b/17

Zeyn-i Fenârî Osmanlının ilk Şeyhülislamıdır. Molla Fenari olarak bilinir ancak Zeyniyye tarikatına mensup olduğu için bu isimle de anılmıştır. 12b/14

Zırar bin Hıtab Müşriklerdendir. 33b/2

Ziyād-ı Temīmi Hz. Ali'nin Muaviye gönderdiği heyette yer almaktadır. 39b/14

Ziyyād Bin Naẓır Hz. Ali'nin kumandanlarındandır. 40a/11

Zü'l-Kelā' bin Muṭā' Muaviye taraftarlarındandır. 40b/11

Zübeyr bkz. Zübeyr Mübeşşer. 32b/4, 34a/17, 37a/14, 37b/5, 38a/1, 9, 43b/3, 6, 19

Zübeyr bin 'Avām bkz. Zübeyr Mübeşşer. 43b/17-18

Zübeyr Mübeşşer Zübeyr bin Avvam. Aşere-yi mübeşşeredendir. 31a/17

Zü'l-fikār Hz. Ali'nin kılıcı. 29a/6, 14, 29b/1, 2, 8, 30a/14

SONUÇ

Çalışmamıza konu olan “Müsbitnâme” adlı eser, Dervîş Hüseyin Sa’îd Morevî tarafından yazılmış; eserin nüshası, 1798 (1213) yılında Ahmed Nazif tarafından istinsah edilmiştir. Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi’nde, 565/1 arşiv numarasında kayıtlı olan ve 1798 yılında istinsah edilen bu yazma elimizdeki tek nüshadır. 50 varaktan oluşan nüshanın her varağında 21 satır bulunmaktadır. Nesih ile yazılan nüshanın tahribatı azdır. Eserde Arapça kısımlar ve isimlerin bazıları kırmızı mürekkepledir. Metinde hareke kullanımı oldukça azdır ve harekeli bölümler genellikle Arapçadır.

Çalışmamıza konu olan Müsbitnâme adlı eser, Müstakimzâde’nin “Şerh-u Dîvân-ı Alî” adlı eseri üzerine yazılmış bir risaledir. “Şerh-u Dîvân-ı Alî” 1772 (1186) yılında tamamlamıştır. Bu bilgi eserimizin 1772-1798 yılları arasında yazıldığını ve XVIII. yüzyıl Osmanlı Türkçesi dönemine ait bir eser olduğunu göstermektedir. Metin, Osmanlı Türkçesi dönemine ait diğer metinlerde de olduğu gibi çok sayıda Arapça ve Farsça kökenli sözcük içerir. Dizinde anlamını bulabildiğimiz 3.298 madde başı sözcükten 2.370’i Arapça, 381’i Farsça, 11’i Farsça-Arapça birleşik sözcük, 1’i Fransızca, 1’i Rumca olmak üzere toplam 2.764’ü yabancı kökenlidir. Bu da metnin ağır bir dile sahip olmasına neden olmuştur.

Metnin sözcük dağarcığı oldukça geniştir. Yazar eş anlamlı birçok sözcük kullanmıştır: *zamân, vaqt, h̄în (zaman)* vb. Kimi zaman aynı kavramlar hem yabancı kökenli hem de Türkçe sözcüklerle karşılanmıştır: *ay, m̄āh; s̄āl, yıl* vb.

Metin imlâ bakımından sorunludur. İkili kullanımlar ve yazım yanlışları oldukça fazladır: *toz, toz; sor-, şor-; esnâ, eşnâ; haber, haber* vb.

Metindeki kimi kullanımlar fonetik açıdan Eski Anadolu Türkçesi dönemiyle benzerlikler gösterir. Örneğin metnimizde Eski Anadolu Türkçesinin diğer metinlerinde de görüldüğü gibi belirtme durumu genellikle düz-dar: *güni, bunı*, ulaç ekleri ise hep dar-yuvarlaktır: *alup, deyüp*. Fonetik açıdan diğer bir benzerlik ise ikinci hecede görülen yuvarlak ünlü kullanımlarıdır: *kendü, altun, kapu, qarşu, kemük, demür* vb. Metinde Eski Türkçeden beri devam eden ikinci hece düzlüğüne de rastlanması dikkat çekicidir: *kurı gavgāya*. Ayrıca kalın ünlülü sözcüklerde söz başındaki t’lerin bir kısmı henüz ötümlüleşmemiştir: *tağıldılar, tağlara, toymayup, tokuzi*

Metinde kimi ekler ise fonetik olarak Eski Anadolu Türkçesinden farklılık gösterir. Eski Anadolu Türkçesinde dar-yuvarlak olarak kullanılan, addan ad ve adlardan sıfat yapan –II, –IU: *kanlı, gizli, dürlü* ile Olumsuzluk anlamı katan –sIz : *mizâcsız, izinsiz* ekleri metnimizde uyuma girmiştir.

Metinde hareke kullanımı yok denecek kadar azdır. Türkçe sözcük ve eklerde kimi ünlüler ı, ۛ, ۛ harfleri kullanılarak gösterilmiştir. Ancak bu eklerin kullanımı da sınırlı ve tutarsızdır. Örneğin geniş zaman eki *gelür* ve *agırır* olmak üzere iki şekilde de kullanılmıştır. Yine birinci tekil kişi iyelik eki *nefsim* ve *mu‘arrā-i zilletüm* sözcüklerinde görüldüğü üzere kimi zaman düz-dar kimi zaman ise dar-yuvarlak olarak yazılmıştır. Bu kullanımlardan yola çıkarak dudak uyumu ile ilgili bir tespitte bulunamayacağımızdan eklerin ünlüleri Eski Anadolu Türkçesi döneminden beri klasikleşmiş imlâya göre değerlendirilmiştir.

Metin morfolojik açıdan Eski Anadolu Türkçesi dönemi metinlerinden farklıdır. Örneğin zamir kaynaklı kişi eklerinden olan –vUz, –vAn ve gelecek zaman eki olan –(y)IsAr metnimizde hiç kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde olmayan ancak Türkiye Türkçesinde kullanılan eylem çekimleri de mevcuttur. Eski Anadolu Türkçesinde genellikle geçmiş zaman ortacı olarak kullanılan –AcAk eki metinde geçmiş zamanın birinci ve üçüncü tekil kişi çekimleri ile karşımıza çıkmaktadır: ‘*nüş édecegüm, olacağ, bulacağdur*’. Yine Eski Anadolu Türkçesinde görülmeyen gerekliliğin üçüncü tekil kişi çekimi ‘*olmalıdır*’ ile şimdiki zamanın birinci tekil kişi çekimi ‘*édeyorum*’ metinde birer örnekte görülmektedir. Metinde geniş zaman ve öğrenilen geçmiş zaman birinci tekil kişi ile istek çekiminin ikinci ve üçüncü çoğul ekleri zamir kökenlidir.

Geniş zamanın birinci tekil kişi çekimi: bilürem; kılarım

Şimdiki zamanın birinci tekil kişi çekimi: oturmuşam, görmüşem

İstek çekiminin ikinci çoğulu: *sāmi‘ olasız*

İstek çekimi üçün çoğulu: *vāriş olalar; muḥabbet véreler*

Metindeki ortaç ve ulaçlar genel olarak Türkiye Türkçesindeki gibidir. Yalnız –icek ulacı dikkat çekmektedir: *göricek*

XVIII. yüzyıl, eserlerde yabancı kökenli sözcüklerin ağırlığını fazlasıyla hissettirdiği bir dönemlerdir. Metinde de madde başı 3.298 sözcüğün sadece 534'ü Türkçe kökenlidir. Söz varlığı bakımından Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi metinlere göre oldukça yoksul olmasına rağmen kimi arkaik kökenli fiil ve sözcüklere sahip olması bakımından önemlidir. Metinde yer alan kimi arkaik kökenli fiil ve sözcükler aşağıdaki gibidir:

egril- (49b/12) 'eğilmek', *koça-* (41b/16) 'yaşlanmak' -, *segirle-* (44b/14) 'koşturtmak', *ür-* (43b/8) 'havalamak', *şuğrağ* (20a/5) 'kadeh', *sabağ* (20a/13) 'ders' *ğanda* (6a/6) 'nerede', *ğanğı* (9b/9) 'hangi' vb.

KAYNAKÇA

Ali bin Ebi Talib. *Hazret-i Ali Divanı*, (der. Mütakimzâde Süleyman Saadettin -çev. Şakir Diclehan), Derin Yayınları, İstanbul 1981

Divanu Ali, (der. Şerif Murtaza), Bulak Matbaası, Mısır 1839

Banarlı, Nihat Sami. *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971

Banguoğlu, Tahsin. *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011

Benli, Şermin. “Türk Edebiyatında yapılan Divan-ı Ali Tercümelere ve Şerhleri”
<www.belgeler.com/.../turk-edebiyatinda-divan-i-ali-tercume-ve-serh> (14.05.2012)

Besim, Atalay, *Divanü Lügati't-Türk*, Cilt: I-IV, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2006

Bursalı Tahir. *Osmanlı Müellifleri I-II-III*, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2003

Caferoğlu, Ahmet. *Türk Dili Tarihi*, Alfa Yayınları, İstanbul 2000

Clouston, Sir Gerard. *An Etymological Dictionary of Pre-thirteenth Century Turkish*, At the Clarendon Press, Oxford 1972

Çanga, Mahmut. *Kur'ân-ı Kerim Lügati, İlavelerle Mu'cemü'l-Müfehnes*, Timaş Yayınlar, İstanbul 2007

Çiftçi, Ömer. *Fatın Tezkiresi*, <ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219117/h/metin.pdf> (06.03.2012)

Deny, Jean. *Türk Dili Grameri (Osmanlıca Lehçesi)*, (çev. Ali Ulvi Türköne), Maarif Matbaası, İstanbul 1941

Derleme Sözlüğü, Cilt: I-IX, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1993

Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Yayınları, 21. Baskı, Ankara 2004

Dilçin, Cem. *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983

Ercilasun, Ahmet Bican. *Türk Lehçeleri Grameri*, Akçağ Yayınlar, Ankara 2000

“Türkiye Türkçesinde Yardımcı Ses”, *Hasan Eren Armağanı*, Sayı: 773, s. 1-7, 2000

Ergin, Muharrem. *Türk Dil Bilgisi*, Minnetoğlu Yayınları, İstanbul 1977

Eren, Hasan. *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Bizim Büro Basımevi ve Dağıtım, Ankara 1999

Ferheng-i Ziya. *Farsça-Türkçe Lugat Gencine-i Güftar*, Cilt:1, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1996

Gülsevin, Gürer; Erdoğan Boz, *Eski Anadolu Türkçesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007

Gülsevin, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Gazi Kitabevi, Ankara 2004

“Eski Anadolu Türkçesinde 3. Kişi İyelik Ekinin Özel Kullanılışı”, *Türk Dili*, sayı: 446, 1990, s. 276-279

Gölpınarlı, Abdulbâki. *Nehçü'l-Belâga*, Derin Yayınları, İstanbul 2012

İslam Ansiklopedisi, Cilt: III-XIV-XXI, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1988

İslâm Ansiklopedisi (İslâm âlemi, tarih, coğrafya, biyografya lügatı), Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 1950

Kanar, Mehmet. *Büyük Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi, İstanbul 2000

Arapça-Türkçe Sözlük, Say Yayınları, İstanbul 2008

Kılıç, Filiz. *Şefkat Tezkiresi*, <ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219126/h/giris.pdf> (06.03.2012)

Kocatürk, Vasfi Mahir. *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1964

Korkmaz, Zeynep. *Türkiye Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007

- “Eski Osmanlı Kaynaklarının Yayınında Transkripsiyonla İlgili Değerlendirmeler”,
Türk Dili Üzerine Araştırmalar, Cilt:1,1995
- Köprülü, Mehmet Fuad. *Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003
- Levend, Agah Sırrı. *Türk Edebiyatı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2008
- Mütercim Asım Efendi. *Burhan-ı Katı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2009
- Önler, Zafer. *Müntahab-ı Şifa II (Sözlük)*, Simurg Yayıncılık, İstanbul 1999
- “+(X)n Zarf Eki ve Kullanımı”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 2, 2010, s. 143-155
- Özen, Mustafa Nihat. *Osmanlı-Türkçe Sözlük*, İnkılap Yayınları, İstanbul 1973
- Özkırımlı, Attila. *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cem Yayınevi, İstanbul 1990
- Parlatır, İsmail. *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, 3. Baskı, Yargı Yayınları, Ankara 2010
- Sami, Şemsettin. *Kâmûs-i Türki*, Çağrı Yayınları, 7. Baskı, İstanbul 1999
- Kâmûsu'l-A'lâm*, Kaşgar Neşriyat, Cilt: I-III. Ankara, 1996
- Seven, Nişanyan. *Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*, Adam Yayınları, İstanbul 2007
- Şahin, Hatice. *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003
- Tarama Sözlüğü*, Cilt: I-VIII, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1963-1977
- Tietze, Andreas. *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı*, Cilt:1, Simurg Yayınları, İstanbul-Wien 2002
- Timurtaş, Faruk K. *Osmanlı Türkçesi Grameri*, Cilt: III, 8. Baskı, Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 1997
- Yazım Kılavuzu*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005
- Yurdatap, Selâmi Münir. *Hazret-i Ali'nin Cenkleri Hayber Kalesi*, Sağlam Kitabevi, İstanbul 1975
- Hazret-i Ali-Muaviye Mücadelesi*, Halk Yayınları, Halk Yayınları, İstanbul 1969

Gazveler Kahramanı Hz. Ali'nin ilk zaferleri, Halk Yayınları, İstanbul 1968

هم اسد الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوات والسلام على محمد وعلى آله واصولهم وافروعهم
 اجمعين افضل الصلوات وسلامات الارض سما حضرت خزنا لمحمد المصطفى
 صل الله تعالى عليه وسلم حضرت امير المؤمنين الامير في الدنيا والاخرة ودعي الله من كنت
 فليأت الباب ودعي يا علي في الدنيا والاخرة ودعي اللهم من كنت
 مولاه فعلى مولاه اللهم وان من والاه وعاد من عاداه حديث شريف عليه السلام
 كلم بيور دقاري داماد محترمدري ونعم زاده لري امير المؤمنين وامام كهلمين
 فاتخذ كتاب ولايت قطب كلك خانات خاتمة مصحف وصايت مركزه اراهم
 سيادت هرا حضرت سيد البشر فصاحت سرور جهنم اربلاغت حضرت
 اسد الغالب **علي بن ابي طالب ابن عبد المطلب كرم الله وجهه وسلامه**
مولاه عليه وعلى من تنصرت اليه جنان بلديك ديوان شريف شرح اليبس
 اعزة كرام ومدوح الكماص و عام روي شريف عزت اوله هصيح وشام
مستقيم زاده الشيخ سليمان سعد الدين قرص الله تعالى باسرارهم
 العلي وروح اسرار وهم الولي جنان بلديك شرح لطيف دن اولغا اوزره بعض
 ايات شريف فكر سبب نزولي وبعض غزاوايت نبوي واقعات سائره دن
 دهي بر نيزه اخذ وحبب آل رسول اولان مؤمن قرينا شريف كرك قلبك
 وهو مآده نك حقيقتي معلوم اولغا بيجون بوقفا بر مورده وى حكما كرك

عنايت بن رضوانه
 خايعه انقال قال
 سوادت على الجيب
 عنوان تصحيح الجيب
 علي بن ابي طالب صديق
 رسول الله عليه وسلم
 من بايعه مطيع لله ورسوله
 من علي بن ابي طالب
 غنا على لاشي
 يتحقق في رسالته
 علي بن ابي طالب

اميراهيم كلشني در ودين حسين سعيد بن محمد پدي ابن الحاج حسين المولود
 اشبه مختصر رسال الشريفي ترتيب ايروب ومطالع اولان اخوان خضري
 كلك قلبه روي نجه دن خلاص اولغا بويچاره در ودين حسين سعدي دهي
 خديا ياد بيور مدري نياز صدر واشبور رساله منقبت نامه تسميه اولذي
 اسد ولي التوفيق سورة هزل قل حضرت **علي** حقه سبب نزول **بن عباس**
 رضي الله عنه روايت اميرك **قره العين** اولو الابصار اولان **امام حسن**
فوا مام حسين شذت حزارت حاصل ولوب اكيبي بيرون نكاسه نزاغ اولغا
 صغدي بيجون **اندر نيزه عليه الصلوات والسلام حضرت امير داماد كرك**
علي المرتضى كرم الله وجهه نك خاتمة **شريف شريف** بيور جناب علي
 خطاب والذك شفا ياب اولري اميرن بر نيزه امك صواب ديوه لرعا اولغوه
 اعتقاد لاهر شريف حضرت مرتضى وحيد كرك مدري جناب فاطمة الدهرا
 وجار بر لري قضا نام خدمت او جركون سر صا لم اولغا نذر امير شفا
 ياب صحيف اولغا نيزه نك كاصيا حنيت امير لري لكن افلا راره جك قوت
 نومي كيف ما انفق نايا ب اولغا شمعون خيبري نام بهود بيرون اوج صاع
 ارب استانه واستقر اض بيوب هر بر يري بكون طينغا افلا لولمقل قرار
 و ميلدي ارب دن حضرت زهرا مبارك يدر لري ال دكير مانده اول ايروب
 عجين اميرك **بن عبد طيخ اولغوب افلا** ره انظار اوزره اكن نكاه مركين
 باغ خان مر زفاده شيا الله ديوعرض احتياج امير اول بن عدو الكك
 رضاه اسد اول فقيره تسليم اولغوب وجوب وليوب كند لري صوا اولغا
 امير لري رستي كون ين بر نكف ارب دهي بشير وب حنين افلا راره
 بر تيم باب خاتمه نان باره به احتياج جني فاده امير لري اميرك موجود

بسم الله الرحمن الرحيم

وکلدر دیدله زیرا استناده احتیاجی حاصل اولق مرتبه مستغرق
اولا متموجه قیلور اوزوره انشاء شغلنده کلورده وشور منکر تانام
ولای نام قلبی قوتلور دن برهالدر سیر ناسد نقالی **کای تین حفظ** اعمال
نویس اولان کرام فرشتگاندر که ایتیم کرام کاتین واقع اولدی جودیه
بش عدد مکلور در اکیسی صاغ و صولله کاتین خیر و شکر برک
بمشکا هنده تکلمن خیران و سوزق میزان ایر و بری التذ فائیم
وصلات و سلام ظهورنزه تبلیغ روضه شریفه بر حاد مدر لیشنجی سی
موبقاتن حواسته مامور در که موحضات ملهکم وقوعند حفظه
مکلور **حروف** حوادث معنا سنده عطا اصلنده وعظدر و اوستوی
بدلینه حاله حق اولدی نضیع و بند و مکلدر که سبب رقت قلب اولان
کلامی نقل و عطف در برلر **ترجمه نیت شریفه** خیرا ولور بعض نوم اهلینی
قبله ایقناظ اولیا نوب شرابده راضی دکل الذرن خطاطا حاد نوات فکک
اولور کشید هب و غناض **ذیل** امام شعرا فی طبقاتند و بهجت الارواح
و غیره دخی نقل اولور و سید ابو بکر الشیخ ابی بن هورا الباطنی
قدس سره دن روایت ایرلر که **خیرا البشر ایل صدیق کبر صلی الله**
علیهما وسلم حضرت نوری روایا ده کوردم دیدمکی **یا رسول الله**
بکای بر خرقه الباس بیور و تک اندر دخی سعادت بیور و دیکر ای ابن
هور این سنک **بچه یکم** لکن بو سنک شیخکدر دیور **ابوبکر صدیق**
اشارت و اندره خطا با بیور دیکر که **یا ابابکر** مامور اولدیغک
طور طریقت اوزره نامد اشک ابوبکره بر نوب یا بر طبقه دیدر
بیور و باندردی الباس لیک مبارک الدینی بانهم اوزره امرار و

ونا

ونا صدیق اوزره مسخ بیور و ببارک الله فیک دیور چه کنگه و عابور قدره
بیدار اولدکم عینله اول حرقه بر دوش و طاقیه دخی باشنده اولدیغی حاله
بولدم دیور نقل بیور مشله در دیکر شیخ ابوبکر کتانی نقل ایریکر هم روایت
و چیشند کجی لری **بدن البیدور در مسالت و قر العوجون نبوت علی و علی**
النجی حنا بنی مشاهده و روایت واقع اولوب و نسق الدتیزه جواب بیور
لروی نینه معنا داوزه بر شیب حجره کک با بنی سدا بیولوب نام اولدی
روایده حضرت **بچه ام صلی الله علیه وسلم** نینه مشاهده اید شریف
اولور کوردمکی دورت نفر معتد ایلو اقبال بیور دیکر و بکا خطاب
بیور و بر فیکر تک بر نین اشارت ایلو **یا ابابکر** بو فی بیور مسالمت
نینه **نعم یا رسول الله ابوبکر صدیق** دیدیم هر بیزه بو یلر خطا بیلو
مستطاب بیور و نینه **نعم یا رسول الله عمر فاروق عثمان** ذالذو
رین در دیدیم دور دخی سقا الدتیزه جوابده نوقفا ایدم برکده دخی
و برکده دخی یعنی و چینی سوا الله دخی جواب و برعم کویا در و نمده
اکل حلقده بر طالت وارا ایمن نینه اکی مبارک ایلو برون بکا اشارت
و صدر کیه ضرب ایلد بیلر و بیور و دیکر **علی ابن ابی طالب** بو در ندر دخی
یا رسول الله علی ابن ابی طالب بود دیدیم بیلر حضرت **علی عفا** خوت
بیور دیکر حضرت **مرتضی المرقه** اخذ ایدوب قالیق **یا ابابکر** معا صفا
دیدکلری محمد و ارا لم دیکر معا صفا بیدار اولوب کنده صفا
نام محله بولدم معر هندا روایا فی حجره ده اولور کن کوردم و عودنوه
حجره کتیزه سنی بجز برون قبا دیکر کی بولدم دیور بیور مشله رضی الله عنه
شایان روایت اولق لغز در کاه حق تعالیله ذم وجود **نطق صید**

بسم الله الرحمن الرحيم

بوسه با لبها برقی بر تنه منی رب قدری ایله دی تو قیق سخیدا سوره و بی کله کوزون
 حضرت **علینک** دیواندن ایروب اخضر حق علم اهل مؤمن اولانک مشکلا
 حل اولدی یا الهی لشرتی سنی الین عاشقین و صهان قیل کمال عبا عطف
 کدی برادریدی بوترتیب تاریخ بخش شاد
 ویرصلا ایدسلام سحر سولک الین
مهر
 طهر الحقدیر الفقیر احمد ظیف سنه بیک اکیوز
 اوز اوج سنه سی ماه رصب لهر لیک
 غره سنه کلیل تحریری حمدت
 مینرا اولدی **کلا** سنه
عمره
 صاحب امر
 احمد ظیف
 حضور
 قیوم

